

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE, POLITICE ȘI SOCIOLOGICE
UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI

Sergiu Cernomoreț

Anatolie Faigher

C R I M I N O L O G I E

SUPPORT DE CURS

BĂLȚI – 2022

CZU 343.0(075.8)

Lucrarea este aprobată și recomandată spre publicare de:

Consiliul Științific al Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice (proces-verbal nr. 4/2022 din 19.05.2022)

Senatul Universității de Stat, „Alec Russo” din Bălți (hotărârea nr. 12/3 din 13.05.2022)

Recenzenți:

CUȘNIR Valeriu, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, doctor habilitat, profesor universitar;

BÎRGĂU Mihail, Universitatea de Stat din Comrat, doctor habilitat, profesor universitar;

RUSU Vitalie, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, doctor, conferențiar universitar;

NASTAS Andrei, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați (România), doctor, conferențiar universitar.

Suportul de curs "Criminologie" este elaborat în cadrul proiectului 20.80009.1606.05 "Calitatea actului de justiție și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova: cercetări interdisciplinare în contextul implementării acordului de asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană" din Programul de Stat 2020-2023.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Cernomoreț Sergiu, Faigher Anatolie

Criminologie: suport de curs/Sergiu Cernomoreț, Anatolie Faigher;

Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți. – Bălți: S.n., 2022 (Tipografia din Bălți). – 530 p.; fig.

Bibliogr.: p. 499-529. – 100 ex.

343.9 (075.8)

C 36

ISBN 978-9975-161-18-3

© Sergiu Cernomoreț, Anatolie Faigher, 2022

ABREVIERI

ANP – Administrația Națională a Penitenciarelor
APL – Administrație Publică Locală
Art – articolul
CC – Codul Contravențional
CCCEC – Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și a
Corupției
CEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului
Cet – cetățean
CNA – Centrul Național Anticorupție
CP – Codul Penal
CPP – Codul de Procedură Penală
Ed – Editura
Ex – exemplu
HIV/SIDA-sindromul imunodeficienței umane dobândite
IP – Inspectoratul de Poliție
IT – tehnologii informaționale
MAI – Ministerul Afacerilor Interne
Mun.- municipiu
Nr – număr
ONG – organizația non-guvernamentală
ONU – Organizația Națiunilor Unite
Op. cit – opera citată
Or – oraș
P – pagina
RM – Republica Moldova
S – sat
Sec – secolul
SIS – Serviciul de Informație și Securitate
SPIA – Serviciul de Protecție Internă și Anticorupție
Str – strada
SUA – Statele Unite ale Americii
TV – televiziune
Vol – volumul

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE	9
-----------------------------	----------

PARTEA GENERALĂ

CAPITOLUL I.

OBIECTUL, SCOPUL, FUNCȚIILE, LEGĂTURILE ȘI METODOLOGIA CERCETĂRII

CRIMINOLOGICE	11
1. Conceptul și evoluția criminologiei	12
2. Obiectul criminologiei	18
3. Sistemul criminologiei	25
4. Funcțiile și scopul criminologiei	26
5. Metodele și tehnicile de investigație în criminologie	30
6. Raporturile criminologiei cu alte științe	35

CAPITOLUL II.

FENOMENOLOGIA CRIMINALITĂȚII .....

39	
1. Conceptul și trăsăturile criminalității	39
2. Indicii de bază ai criminalității	51
3. Formele criminalității	61

CAPITOLUL III.

CAUZALITATEA CRIMINALITĂȚII .....

69	
1. Conceptul și tipologia cauzelor criminalității	69
2. Cauzalitatea criminalității prin prisma teoriilor de orientare biologică	87
3. Cauzalitatea criminalității prin prisma teoriilor de orientare psihologică	97
4. Cauzele criminalității ca fenomen social	103
4.1. Cauzele economice ale criminalității	103
4.2. Cauzele demografice ale criminalității	110
4.3. Cauzele socio-culturale și rolul lor în generarea criminalității	111

CAPITOLUL IV.	
PERSONALITATEA INFRACTORULUI	120
1. Noțiunea și caracteristica criminologică a infractorului	121
2. Trăsăturile și factorii care contribuie la formarea personalității infractorului	134
3. Clasificarea și tipologia personalității infractorului ...	152
CAPITOLUL V.	
VICTIMA INFRAȚIUNII	177
1. Victimologie – știința despre victimă	177
2. Noțiuni ale victimei infraționii	180
3. Comportamentul victimei și rolul ei în mecanismul actului infrațional	182
4. Clasificarea și tipologia victimelor infraționii	184
5. Victimitate și victimizare	193
6. Profilaxia victimologică	196
CAPITOLUL VI.	
PREVENIREA CRIMINALITĂȚII	200
1. Prevenirea și combaterea criminalității: definirea, tipurile și trăsăturile	200
2. Organele de ocrotire a normelor de drept ca subiecți ai prevenirii criminalității în Republica Moldova	213
3. Modele de prevenire a criminalității	230
PARTEA SPECIALĂ	
CAPITOLUL VII.	
CRIMINALITATEA CONTRA PATRIMONIULUI ..	236
1. Conceptul, formele, trăsăturile și indicii cantitativi-calitativi ai infraționalității contra patrimoniului	236
2. Cauzele și condițiile săvârșirii infraționilor contra patrimoniului	251
3. Personalitatea infractorului „Hoți”	254
4. Prevenirea infraționilor contra patrimoniului	258

CAPITOLUL VIII.	
CRIMINALITATEA CONTRA VIEȚII	
ȘI SĂNĂTĂȚII PERSOANEI	271
1. Caracteristica criminologică a infracționalității contra vieții și sănătății persoanei	271
2. Cauzele și condițiile săvârșirii infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei	282
3. Personalitatea infractorului și a victimei infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei	285
4. Prevenirea infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei	290

CAPITOLUL IX.	
FORMELE CRIMINALITĂȚII	
DUPĂ GENUL FĂPTUITORULUI	301
1. Definirea, formele, particularitățile și indicii cantitativi-calitativi ale formelor criminalității după genul făptuitorului	301
2. Determinantele formelor criminalității după genul făptuitorului	315
3. Prevenirea formelor criminalității după genul făptuitorului	323

CAPITOLUL X.	
CRIMINALITATEA PENITENCIARĂ	339
1. Noțiunea și caracteristica criminalității penitenciare .	339
2. Cauzele și condițiile criminalității penitenciare	353
3. Caracterizarea criminologică a persoanelor ce săvârșesc infracțiuni în locurile de detenție	358
4. Prevenirea criminalității penitenciare	362

CAPITOLUL XI.	
CRIMINALITATEA RECIDIVĂ	370
1. Noțiunea și caracteristica criminologică a criminalității recidive	370
2. Determinantele criminalității recidive	374
3. Personalitatea infractorului recidivist	380
4. Prevenirea criminalității recidive	388

CAPITOLUL XII.

CRIMINALITATEA INFORMATICĂ 395

1. Conceptul, particularitățile și tendințele criminalității informatice 395
2. Cauzele și condițiile criminalității informatice 406
3. Portretul actorilor implicați în fenomenul de criminalitate informatică 409
4. Prevenirea criminalității informatice 416

CAPITOLUL XIII.

CRIMINALITATEA CONTRA BUNEI

DESFĂȘURĂRI A ACTIVITĂȚII

ÎN SFERA PUBLICĂ 423

1. Caracterizarea generală a infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică 424
2. Particularitățile și indicii cantitativi-calitativi ai criminalității contra bunei desfășurări a activității în sfera publică în Republica Moldova 443
3. Determinantele infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică 452
4. Profilul infractorului și a victimei implicate în săvârșirea infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică 454
5. Prevenirea și combaterea infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică 464

CAPITOLUL XIV.

CRIMINALITATEA VIOLENTĂ 482

1. Conceptul și caracteristica criminologică a criminalității violente 482
2. Determinantele criminalității violente 496
3. Personalitatea criminalului violent 500

BIBLIOGRAFIE 507

CUVÂNT-ÎNAINTE

Cursul de criminologie este dedicat abordării comportamentului uman.

Criminologia reprezintă o disciplină didactică de interferență, care sub aspect juridic, este orientată spre materia de drept penal și/sau contravențional. Sub acest aspect, datele statistice reflectă starea, tendința și dinamica criminalității oficiale (înregistrate) din Republica Moldova, acesta din urmă și reprezintă baza empirică a lucrării.

Investigarea, abordarea sau descrierea criminalității s-a realizat prin prisma: explicării fenomenologiei criminalității; descrierii și identificării determinantelor criminalității per ansamblu, dar și a unor tipuri concrete ale criminalității; definirea și descrierea personalității infractorului; abordarea conceptului de victimologie proprie criminologiei; descrierea și caracterizarea criminalității, după caz: contra patrimoniului, contra vieții și sănătății persoanei; penitenciare; violente, recidive etc.,

Volumul în cauză este destinat, în primul rând, studenților facultăților de drept (Ciclurile I și II), dar și celor interesați în materie, prin formarea abilităților specifice domeniului juridic. Unele aspecte ale conținutului său ar putea servi bază pentru elaborarea lucrărilor științifice și/sau științifico-didactice, a tezelor de licență / master etc.

Profesioniștii în domeniul ar putea găsi unele soluții, abordări, motivări, explicații relevante pentru organizarea domeniului de activitate.

Venim cu rugămintea de a identifica acele erori, greșeli sau puncte de vedere care nu sunt conforme sau sunt în contradicție cu opiniile general acceptate, pentru a le revedea, argumenta sau completa, după caz.

Autorii

PARTEA GENERALĂ

CAPITOLUL I. OBIECTUL, SCOPUL, FUNCȚIILE, LEGĂTURILE ȘI METODOLOGIA CERCETĂRII CRIMINOLOGICE

Unități de conținut:

1. Conceptul și evoluția criminologiei
2. Obiectul criminologiei
3. Sistemul criminologiei
4. Funcțiile și scopul criminologiei
5. Metodele și tehnicile de investigație în criminologie
6. Raporturile criminologiei cu alte științe

Obiectivele studiului:

- să reproducă sensul etimologic al cuvântului „criminologie”;
- să definească criminologia prin prisma savanților autohtoni și a celor străini;
- să explice evoluția criminologiei științifice;
- să definească și să structureze obiectul de studiu al criminologiei;
- să identifice scopul criminologiei;
- să descrie funcțiile criminologiei;
- să descrie sistemul criminologiei;
- să analizeze legăturile criminologiei cu alte științe juridice și sociale;
- să relateze metodologia cercetării criminologice;
- să estimeze eficiența metodelor de investigare criminologică;
- să formuleze tehnicile de investigare criminologică.

1. Conceptul și evoluția criminologiei

Activitatea socială a oamenilor este foarte diversă și se manifestă diferit: pozitiv sau negativ. Un gen specific al manifestărilor negative îl constituie săvârșirea infracțiunilor.

Științele juridice, cum ar fi dreptul penal, dreptul execuțional-penal, dreptul procesual-penal au definit infracțiunea, au formulat tipurile componentelor de infracțiuni amplasându-le în codurile penale, au determinat formele, metodele și ordinea procesuală de combatere a infracțiunilor la diferite etape de comitere a acestora, precum și modalitățile de executare a sancțiunilor penale. Bineînțeles, un rol important în procesul cunoașterii infracțiunilor și a criminalității l-a avut psihiatria și psihologia judiciară. Însă, nici una din științele nominalizate n-a cuprins abordarea problemei criminalității în toată complexitatea sa. Dezvoltarea acestor științe a influențat la apariția unor noi științe (criminologia), care studiază criminalitatea ca fenomen social, ce are legitățile sale de apariție, existență și evoluție și care necesită forme specifice de prevenire și combatere.¹

Apariția și evoluția criminologiei ca disciplină autonomă se datorează nevoii permanente de a descoperi cauzele fenomenului criminal pentru a identifica cele mai eficiente metode și mijloace de prevenire și combatere a infracționalității, inclusiv prin aplicarea de pedepse autorilor acestora.

Tradus mot a mot, termenul „criminologie” este compus din cuvântul latinesc „*crimen*”, care înseamnă crimă și cuvântul grecesc „*logos*”, cu sensul de cuvânt știință.² În acest sens, *criminologia* ar fi *știința care studiază fenomenul criminal*.³ În realitate însă conținutul științei criminologice este mult mai amplu.

În decursul dezvoltării, criminologia a avut mai multe definiții, deseori determinate de concepția și viziunea autorilor,

---

¹ Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004, p.3

² Долгова А.И. Криминология. Москва, 2001, p. 1

³ Ciobanu Ig. Criminologie, Chișinău, 2011, p.8

sau în funcție de momentul istoric și de gradul de dezvoltare al științelor sociale și umane.

Astfel, știința și domeniul de cunoaștere care are drept scop asigurarea științifică și informational-analitică a activității anticrimă este criminologia.

Criminologia este o știință socio-juridică care studiază fenomenele și legitățile criminalității, având o importanță practică deosebită, aflându-se în permanentă dezvoltare, fiind relativ tânără.

Criminologia – ramură a științei care studiază criminalitatea în perspectiva elaborării mijloacelor de anticipare și a măsurilor de prevenire.⁴

Criminologia ca știință este condiționată de necesitățile sociale ce țin de asigurarea teoretică a măsurilor de contracarare a criminalității. Având un caracter multidisciplinar, criminologia implică o vastă cercetare științifică în planul crimei, al personalității criminalului și a criminalității în general. Eficacitatea măsurilor de control asupra criminalității constă în rezolvarea oportună a problemelor referitoare la cunoașterea esenței fenomenului 3K (crimă, criminal, criminalitate), la justa apreciere a stării și tendințelor acestuia în Republica Moldova, la descoperirea cauzelor și condițiilor, a factorilor și împrejurărilor ce favorizează săvârșirea infracțiunilor, pronosticarea criminalității și a altor devianțe sociale, elaborarea măsurilor eficiente de prevenire și de combatere.

Sarcina criminologiei este prevenirea formării unui comportament antisocial.

Criminologia, spre deosebire de dreptul penal, studiază infracțiunea concretă ca un comportament uman în dezvoltare, adică întregul proces al nașterii și evoluării infracțiunii, în contextul interacțiunii personalității și mediului, ce se desfășoară atât în timp, cât și în spațiu. Conceptul de comportament infracțional este ceva mai larg decât fapta infracțională, deoarece include și etapele premergătoare ei.

---

⁴ https://old.criminology.md/books/dictionar_de_criminologie.pdf

Așadar, studiul criminologic este orientat spre relevarea și cercetarea cauzelor și condițiilor infracțiunii concrete, a particularităților caracteristice făptuitorului ei și a consecințelor sociale ale comportamentului infracțional.

Prin intermediul criminologiei aflăm de ce s-a produs infracțiunea.

Criminologia abordează criminalitatea prin prisma stării, dinamicii și mai ales a cauzalității socio-umane a acestui fenomen, dezvăluind mecanismul social al prevenirii și combaterii criminalității, încercând să identifice metodele, procedeele și mijloacele sociale, inclusiv sancțiunile de drept penal, care reprezintă mijlocul cel mai eficient de prevenire a faptelor interzise de legea penală și de apărare socială contra criminalității.

Criminologia este o știință complexă despre criminalitate, esența ei și formele istorice de manifestare, determinantele, starea, structura și dinamica criminalității, despre personalitatea infractorului, a victimei, precum și despre metodele de combatere a criminalității și a altor manifestări antisociale.⁵

Criminologia este o știință care studiază criminalitatea ca fenomen social și ca fenomen individual, infracțiunile săvârșite care o alcătuiesc, persoanele care le-au comis, cauzele săvârșirii și mijloacele de prevenire și combatere.⁶

Criminologia, în doctrina autohtonă, este considerată ca o știință socială, extrajuridică, care studiază fenomenul criminalității în ansamblul său sub aspectul stării, structurii și dinamicii sale, al cauzelor și condițiilor care-l determină și/sau favorizează, precum și modalitățile de profilaxie și combatere a acestui fenomen.⁷

Criminologia – este o știință socială, relativ autonomă, auxiliară științelor penale, cu caracter pluridisciplinar, care studiază starea, structura, dinamica, legitățile cauzale și

---

⁵ Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p.38

⁶ Rotari O. Criminologie, Chișinău, 2011, p.13

⁷ Ciobanu Ig. Criminologie, Chișinău, 2011, p.10

condițiile socio-umane ale criminalității, inclusiv de tratament al delincvenților, elaborând și fundamentând modele cauzale și soluții de intervenție preventivă și de apărare socială contra crimei și criminalității, conform realității existente, în interesul dezvoltării societății, al progresului și civilizației.

Criminologia este preocupată să cerceteze cu precădere cauzalitatea criminalității, ca fenomen social. Ea este chemată să examineze sursele socio-umane ale crimei și criminalității, ale fiecărei infracțiuni în parte, ale diverselor categorii și grupe de infracțiuni, precum și criminalitatea în ansamblu.

În doctrina română, criminologia a fost definită ca fiind știința care studiază cauzele și condițiile criminalității săvârșite pe teritoriul statului, efectele asupra caracteristicilor socio-umane și strategia apărării acestora.⁸

În opinia savantului român, V. Cioclei, criminologia reprezintă ansamblul cercetărilor cu caracter științific care se ocupă, pe de o parte, cu studierea fenomenului criminal, urmărind cunoașterea complexă a acestuia și, pe de altă parte, cu evaluarea practicii anticriminale, în scopul optimizării acesteia.⁹

Potrivit unei alte definiții, criminologia reprezintă ansamblul cercetărilor cu caracter științific care se ocupă: pe de o parte, cu studierea fenomenului criminal, urmărind cunoașterea complexă a acestuia, iar pe de altă parte, cu evaluarea practicii anti-criminale, în scopul optimizării acesteia.¹⁰

Într-o definiție mai detaliată, criminologia este considerată ca o știință preponderent socială, cu caracter complex multi și interdisciplinar, care studiază criminalitatea sub aspectul stării, structurii și dinamicii sale, precum și acela al cauzelor și condițiilor obiective și subiective care o generează sau favorizează, care studiază, de asemenea, personalitatea infractorului și a victimei infracțiunii, elaborând și sintetizând căile și mijloacele de prevenire și combatere a acestui fenomen,

---

⁸ Dincu A. Bazele Criminologie, București, Ed. Proarcadia, 1993, p.3

⁹ Cioclei V., Manual de criminologie. Ediția a 6. București: Ed. C.H. Beck, 2016, p.56

¹⁰ Paraschiv G., Paraschiv D.-Șt., Paraschiv E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p.9

în scopul stăvilirii și menținerii acestuia în anumite limite rezonabile, apărării și prezervării valorilor sociale.¹¹

Criminologia este unica știință socială, extrajuridică, care oglindește societatea, oferă o imagine globală, esențială și multilaterală a realităților socio-umane. Deci criminologia este știința fenomenului infracționalității în ansamblul său și nu doar a unei părți a acestuia.

Cu toate diferențele de formulare, astăzi există un consens deplin asupra faptului că disciplina criminologiei studiază criminalitatea: în primul rând ca etiologie, fenomenologie și mijloace de combatere.

Din acest punct de vedere, formularea cea mai largă a definiției criminologiei este aceea de a fi disciplina care se ocupă cu studiul științific al criminalității și al profilaxiei acesteia, iar cea mai exigentă ar fi aceea de a o considera ca un sistem științific de cunoștințe, idei, teorii, metode și tehnici cu privire la cercetarea criminalității și delincventului și la elaborarea mijloacelor de prevenire și combatere a comportamentelor criminale.

Criminologia nu este singură știință care se ocupă de acest fenomen. Și alte științe au drept obiect de studiu fenomenul infracționalității, dar nu în ansamblu, ci doar o parte a acestuia cum ar fi: dreptul penal, dreptul procesual penal, dreptul execuțional penal. În studiul infracționalității, criminologia utilizează cunoștințe și metode de cercetare din domeniile altor științe, care studiază aspecte separate ale acestui fenomen. Din acest punct de vedere, criminologia are un caracter multi și interdisciplinar.

Criminologia este studiul științific al naturii, măsurării, managementului, cauzelor, controlului, consecințelor și prevenirii comportamentului infracțional, atât la nivel individual, cât și social. Criminologia este un domeniu interdisciplinar atât în științele comportamentale, cât și în științele sociale, incluzând cercetările făcute de sociologi, de psihologi, de filosofi,

---

¹¹ Ursa V. Criminologie. Curs. Cluj-Napoca, Ed. Dimitrie Cantemir, 1994, p.4

de medici psihiatri, de biologi, de antropologi sociali, precum și universitari în domeniul legislației.¹²

Ca și în cazul altor discipline sociale, data apariției criminologiei ca știință nu poate fi stabilită cu exactitate.

Preocupările privind cunoașterea factorilor care determină apariția și perpetuarea crimei, cât și a resorturilor conduitei antisociale a infractorului au o vechime la fel de mare ca cele ce fac obiectul altor științe, acestea apărând în viața socială încă de la începuturile existenței specie umane, când s-a simțit nevoia depistării cauzelor faptelor antisociale pentru a acționa împotriva acestora.

Inițial, un aport deosebit la cercetarea criminalității l-au avut filosofii antici, cum ar fi: Platon, Socrate, Aristotel, care au elaborat în operele lor anumite concepte specifice acestei științe, unele fiind valabile și în prezent.¹³

Termenul de criminologie a fost inventat în anul 1885 de către profesorul italian de drept Raffaele Garofalo - în italiană: criminologia. Mai târziu, antropologul francez Paul Topinard a folosit termenul analog în franceză: criminologie.

Totuși, o bună parte a savanților sunt de părere că criminologia s-a constituit ca știință abia la finele secolului XIX, având la bază mai multe etape de dezvoltare.

Astfel, prima etapă este marcată de activitatea lui Cesare Lombroso prin celebra sa lucrare din 1876 „Omul delincvent” în care susține că ar fi găsit imaginea-model al infractorului, descriindu-l ca pe o ființă predestinată să comită infracțiunile datorită unor stigmatice fizice și psihice înnăscute.

Următoarea etapă este atribuită activității lui Enrico Ferri prin lucrarea „Sociologia criminală”, elaborată în anul 1881, în care pune accent pe analiza rolului factorilor sociali în geneza criminalității.

---

¹² <https://ro.wikipedia.org/wiki/Criminologie>

¹³ Paraschiv G., Paraschiv D.-Șt., Paraschiv E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p.7

Etapa finală, care aduce, de fapt, și consacarea termenului în cercetarea fenomenului criminalității este marcată de activitatea magistratului Raffaello Garofalo, a cărui lucrare intitulată „Criminologie”, apare în anul 1885.¹⁴

Unii autori atribuie pe deplin acest merit fondatorului antropologiei criminale Cesare Lombroso, care a realizat un șir de cercetări asupra persoanelor infractori, prin care fapt a trezit un viu interes cercetătorilor în ceea ce privește analiza mai profundă a persoanelor ce comit infracțiuni, precum și a problemei criminalității în general.

Din cele evidențiate reiese că criminologia este o știință relativ nouă, care s-a dezvoltat mai intens începând cu secolul XX. Însă, pentru a se afirma ca știință, criminologia a trebuit să confirme, o dată cu evoluția sa, că dispune de un obiect propriu de cercetare, de metode și tehnici de explorare a infracționalității, că este în măsură să facă aprecieri juste asupra stării fenomenului criminal și să propună măsuri eficiente în scopul prevenirii și combaterii acestuia.

2. Obiectul criminologiei

Criteriul principal de delimitare a criminologiei de alte științe îl reprezintă obiectul ei de studiu.

Problema obiectului de studiu al criminologiei a fost și continuă să fie o dilemă până în prezent. Istoricul evoluției criminologiei denotă că, într-o perioadă îndelungată de dezvoltare a acestei științe, obiectul de cercetare a fost axat prioritar pe criminal, îndeosebi în incinta școlii pozitivistice italiene, unde s-au formulat tezele principale privind tipurile de criminali, s-a apreciat rolul eredității și a unor patologii în formarea infractorilor etc.

Pe de altă parte, odată cu dezvoltarea științei psihologice în domeniu, analizele și cercetările criminalului s-au multiplicat, apreciindu-se îndeosebi relevanța factorilor psihici (sentimente, emoții, necesități, caracter, nivel de inteligență etc.) în declanșarea actelor infracționale.

---

¹⁴ Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004, p.3

Mai târziu, cercetările s-au focusat asupra aprecierii rolului factorilor sociali în etiologia crimei, fiind obținute unele rezultate cu caracter științific evident, ca apoi să se pună accentul atât pe criminalitate, privită din punct de vedere statistic ca o totalitate de fapte infracționale comise, cât și pe cauzele de ordin social ale acestui fenomen negativ.¹⁵

Criminologia are un obiect de studiu complex, prin faptul că se ocupă atât de aspecte generale (criminalitatea, ca fenomen social), cât și de aspecte particulare (crima și criminalul, ca fenomene individuale).

Obiectul criminologiei formează o unitate complexă, în care generalul este legat de particular, individualul este legat de social și teoreticul este legat de aplicativ.¹⁶

Prin urmare, în pofida multiplelor controverse ale savanților cu privire la aprecierea elementelor care formează obiectul de cercetare al științei criminologice, la etapa actuală criminologia și-a conturat propriul său obiect de studiu, recunoscut astfel de marea majoritate a specialiștilor în domeniu, care include în sine:

- *crima;*
- *criminalitatea ca fenomen social și formele sale de manifestare;*
- *cauzele criminalității care o generează și condițiile ce o favorizează;*
- *personalitatea infractorului;*
- *victima infracțiunii;*
- *precum și problemele legate de prevenirea fenomenului criminal.*

Criminologia studiază, de asemenea, și alte probleme ce au o corelație nemijlocită cu obiectul ei prioritar de cercetare și care dezvăluie conținutul integru al acestuia, cum ar fi:

---

¹⁵https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Unele%20aspecte%20cu%20privire%20la%20obiectul%20de%20studiu%20si%20sistemul%20criminologiei.pdf

¹⁶ Paraschiv G., Paraschiv D.-Șt., Paraschiv E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p.11

mecanismul actului infracțional, prognozarea criminologică, consecințele sociale ale criminalității, unele categorii de devianțe sociale (beția, alcoolismul, narcomania, toxicomania, prostituția, parazitismul social etc.) care nu fac parte din categoria criminalității, dar care o generează sau o condiționează în mare măsură. Totodată, după cum afirmă autorul român Stănoiu R., nu este necesar de a include în obiectul de studiu al criminologiei toate faptele de devianță, fiindcă, în asemenea caz, această disciplină s-ar transforma într-o știință generală despre devianță, care ar fi suprapusă inevitabil altor domenii de cunoaștere.¹⁷

Criminalitatea este elementul principal al obiectului criminologiei, ca fenomen social și juridico-penal, variabil din punct de vedere istoric, care constituie, de fapt, totalitatea infracțiunilor comise în societate într-o unitate de timp.¹⁸

Criminalitatea reprezintă o formă socială exteriorizată de comportament al oamenilor ce încalcă funcționarea normală a organismului social. De fapt, consecințe similare au și alte fapte amorale, inclusiv cele numite delincvențe, însă, din aria tuturor încălcărilor, criminalitatea este considerată, pe bună dreptate, cea mai periculoasă pentru societatea umană.¹⁹

Criminalitatea este fenomenul social-juridic negativ, care are legitățile sale, se caracterizează prin trăsături cantitative și calitative, are consecințe dăunătoare pentru societate și necesită măsuri specifice de influență anticriminală.

Criminologia propune un model sistematic de analiză a criminalității, stabilește legitățile interacțiunii și interdependenței elementelor ei, precum și conexiunile acestui fenomen negativ cu societatea.

Criminologia cercetează legitățile de apariție, existență și evoluție a fenomenului infracțional în societate, analizează

---

¹⁷ Stănoiu R., *Criminologie*, București, Ed.: „OSCAR PRINT”, Seria Criminologie, 1997, p.23

¹⁸ Bîrgău M., *Criminologie (Curs universitar)*. Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p.40

¹⁹https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Unele%20aspecte%20cu%20privire%20la%20obiectul%20de%20studiu%20si%20sistemul%20criminologiei.pdf

caracteristicile calitative și parametrii ei cantitativi (nivelul, dinamica, structura etc.), trăsăturile interne și externe ale criminalității.

În calitate de obiect de studiu al criminologiei este criminalitatea penală - adică ansamblul faptelor negative interzise (prevăzute) de legea penală, săvârșită pe un anumit teritoriu într-o perioadă concretă de timp.

Deviațiile sociale negative care nu constituie infracțiuni sunt cercetate de criminologie ca determinante (cauze) criminologice ale anumitor tipuri infracționale și la elaborarea măsurilor de prevenire a lor.

Conform alin. (1) art. 14 CP RM infracțiunea este o faptă (acțiune sau inacțiune) prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsă penală.

În sens criminologic, noțiunea de *crimă* are o accepțiune largă, referindu-se la infracțiune în general.

În limbaj criminologic echivalarea noțiunilor de crimă și infracțiune nu este riguros exactă, deoarece noțiunea de crimă, deși o include pe cea de infracțiune, cuprinde în plus și alte fapte cărora este posibil să le lipsească unul din elementele definiției ale infracțiunii, dar care păstrează o „justificată” aparență penală prin existența celorlalte elemente. Pentru a acoperi și aceste situații, autorul român V. Cioclei menționează că, în sens criminologic, noțiunea de crimă desemnează fapta penală sau fapta cu justificată aparență penală.²⁰

Autorii autohtoni, V. Bujor și O. Bejan, menționează că crima constituie o categorie criminologică utilizată pentru a indica un raport social real-samavolnicia individului, adică negarea de către un individ izolat a valorilor sociale dintr-o societate concretă. Crima reprezintă o negare a intereselor și a voinței exprimată în lege și apărută de aparatul de conducere a

---

²⁰ Cioclei V., Manual de criminologie. Ediția a 6. București: Ed. C.H. Beck, 2016, p.16-17

statului și, implicit, a societății, manifestându-se prin realizarea samavolnică și ilicită a propriei voinței și a propriilor interese.²¹

Criminologia, studiază crima concretă ca un comportament uman în dezvoltare, adică întregul proces al nașterii și evoluării crimei, în contextul interacțiunii personalității și mediului, ce se desfășoară atât în timp, cât și în spațiu. Conceptul de comportament infracțional este ceva mai larg decât fapta infracțională, deoarece include și etapele premergătoare ei.

Un alt element ce formează obiectul de studiu al criminologiei îl constituie *cauzele criminalității și condițiile care o favorizează*. Criminologiei îi este specifică funcția explicativă, grație căreia se întreprind măsuri pentru relevarea factorilor economici, politici, culturali, etnici, psihologici și de altă natură, care determină criminalitatea ca pe un fenomen social cu caracter de masă. Problema cauzalității în criminologie este de o importanță incontestabilă atât sub aspect teoretic, cât și practic, fiindcă fără relevarea și studierea cauzelor criminalității și a condițiilor ce o favorizează este imposibil de a realiza prevenirea reușită a acestui fenomen, care, la rândul său, este necesar de îndeplinit nu numai prin intermediul organelor de drept și al legislației, dar și prin prisma pârgghiilor socio-economice de care statul și societatea dispun la momentul respectiv.

De regulă, prin cauze ale criminalității se are în vedere fenomenele și procesele sociale care generează apariția, existența și evoluția fenomenului criminal.²²

Cauzele și condițiile criminalității, conjugate prin noțiunile specifice de determinante ori factori criminogeni, sunt totalitatea factorilor sociali, economici, ideologici, psihologici, juridici și organizaționali, care, prin urmare, generează criminalitatea.²³

---

²¹ Bejan O., Bujor V. Interes și crimă. Chișinău, 2004, p.93

²²https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Unele%20aspecte%20cu%20privire%20la%20obiectul%20de%20studiu%20si%20sistemul%20criminologiei.pdf

²³ Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p.40

Cauzele și condițiile criminalității, diverse după conținutul, natura și mecanismul acțiunii lor, sunt studiate de criminologie la diferite niveluri: cauzele și condițiile fenomenului criminalității în ansamblu, ale anumitor tipuri infracționale și ale infracțiunii concrete.

Următorul element care este cercetat de știința criminologică îl constituie *personalitatea infractorului*. Înseși dezvoltarea criminologiei ca știință a început să ia amploare odată cu studierea și evidențierea unor concluzii ce vizează persoanele care comit infracțiuni. Sub aspect juridic, infractorul este persoana care, cu vinovăție, săvârșește o faptă sancționată de legea penală. Din punct de vedere criminologic, conceptul de infractor are o semnificație complexă datorită condiționărilor de natură bio-psiho-socială care îl determină pe individ să comită infracțiunea.

Personalitatea infractorului este concepută în criminologie ca sistem de trăsături demografice, psihologice și sociale ale subiecților infracțiunilor. Se acordă o atenție deosebită problemei raportului dintre biologic și social în structura personalității infractorului. Este cercetat procesul formării personalității umane ca etapă primară a genezei infracțiunii. Criminologia studiază personalitatea infractorului ca purtătoare a cauzelor subiective ale infracțiunii. Știința criminologiei stabilește care indivizi săvârșesc mai frecvent infracțiuni și elaborează diverse clasificări și tipologii ale infractorilor. Personalitatea infractorului prezintă de asemenea un interes deosebit pentru criminologie ca obiect al profilaxiei.

În perioada postbelică și în special în ultimele patru decenii, obiectul criminologiei se completează cu un nou element component – *victimă infracțiunii*. În sistemul criminologiei apare o nouă ramură științifică, denumită victimologie criminală, adică știința despre victimele infracțiunilor, procesele, etiologia și consecințele victimizării (transformării persoanei în victimă a infracțiunii).²⁴

---

²⁴Gladchi Gh., Criminologie generală, Chișinău, Ed.: „MUSEUM”, 2001, p.13

Cercetările criminologice dovedesc că uneori comportamentul infractorului este determinat de conduita victimei lui, trăsăturile personalității ei, precum și de relațiile infractor-victima apărute până sau în momentul incidentului.

Criminologia încearcă să releve trăsăturile psiho-sociale și particularitățile de comportament care supun persoana unui risc sporit de a deveni victimă a unor crime în ideea de a preveni săvârșirea unor crime și a proteja eventualele victime, modificând aceste proprietăți. Pe de altă parte, studierea consecințelor criminalității implică luarea în vizor a victimelor, de care sunt legate direct o serie de efecte criminale.²⁵

Din obiectul de studiu al criminologiei face parte și problema *prevenirii criminalității*, care nu este dispersată de celelalte elemente componente ale obiectului de cercetare al acestei științe.

Prevenirea criminalității constituie un sistem de măsuri sociale și statale orientate spre înlăturarea, neutralizarea sau minimalizarea cauzelor criminalității și corectarea comportamentului persoanelor capabile de săvârșirea crimelor.²⁶

3. Sistemul criminologiei

Toate elementele care formează obiectul de studiu al criminologiei își găsesc reflectare în sistemul criminologiei. Astfel, în cele mai multe cazuri, structura științelor juridice corespunde cu cea a legislației. Știința dreptului penal, după cum se știe, este constituită din partea generală și specială și, respectiv, legislațiile penale au aceeași structură. În partea generală sunt expuse problemele teoretice generale, care sunt importante pentru știință și practică, iar în partea specială – tipurile de infracțiuni, componentele lor concrete și măsurile de pedeapsă ce urmează a fi aplicate pentru comiterea lor. Întrucât

---

²⁵ https://old.criminology.md/books/dictionar_de_criminologie.pdf

²⁶ Bîrgău M., *Criminologie (Curs universitar)*. Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p.40

tradițiile au anumită relevanță pentru știință, inclusiv cea juridică, criminologia, de asemenea, a fost structurată în criminologie generală și specială. Însă, această sistematizare a criminologiei, în comparație cu alte științe, este condițională, reieșind chiar din acele motive că, deși în criminologia specială sunt analizate tipuri concrete de criminalitate, multe din ele constituie o problemă teoretică, cu toate că sunt urmate de un șir de recomandări practice.

Așadar, în *partea generală* este abordată noțiunea, obiectul, funcțiile și evoluția criminologiei ca știință, după ce urmează analiza problemelor ei de bază cu caracter general, cum ar fi criminalitatea, cauzele care o generează și condițiile ce o favorizează, personalitatea infractorului și victima infracțiunii, prognozarea și metodele de cercetare a criminalității, prevenirea fenomenului criminal, precum și alte subiecte importante, abordarea cărora facilitează cunoașterea mai profundă a problemelor menționate.²⁷

În *partea specială* a criminologiei sunt cercetate diverse tipuri de criminalitate (violentă, organizată, profesională, patrimonială, ecologică, criminalitatea recidiviștilor, minorilor, femeilor etc.) prin prisma elucidării conceptului, aprecierii nivelului, structurii și dinamicii lor, constatării cauzelor și condițiilor care le favorizează, identificării caracteristicilor tipice ale personalității celor care comit diferite categorii de infracțiuni, precum și prin înaintarea argumentată a unor recomandări de prevenire și combatere a acestora.²⁸

Unitatea și corelația indiscutabilă dintre cele două părți ale sistemului criminologiei constă în aceea că principiile criminologiei generale în ansamblul lor servesc la definirea fenomenului criminalității și a consecințelor sale, cu atât mai mult că aceste principii se constituie în baza criminologiei speciale.

---

²⁷ Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004, p.7

²⁸https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Unele%20aspecte%20cu%20privire%20la%20obiectul%20de%20studiu%20si%20sistemul%20criminologiei.pdf

Partea specială, pornind de la principiile și regulile generale, individualizează și diversifică conceptul etiologiei și profilaxiei criminalității. Ea cuprinde un fel de indicator al dimensiunii criminalității în societate, punând în evidență situația frecvenței în cadrul categoriilor (grupelor) de infracțiuni.

Deosebiri între cele două părți ale criminologiei există, acestea fiind determinate de obiectul lor specific. Astfel, pe când partea generală studiază etiologia și profilaxia fenomenului criminalității în general, partea specială studiază etiologia și profilaxia infracțiunii, în particular, pe categorii și tipuri de infracțiuni (infractori).²⁹

4. Funcțiile și scopul criminologiei

Scopul criminologiei este determinat de obiectul ei de studiu, raporturile criminologiei cu alte discipline, mai ales cu științele penale, precum și de particularitățile specifice ale cercetării criminologice.

Criminologia a apărut ca știință grație unei necesități sociale, adică a celei de cunoaștere a fenomenului criminal, cum el apare și se modifică și cum se poate de influențat asupra acestui fenomen pentru a lua sub control și a minimiza pericolul lui social. De aici reiese scopul criminologiei, care constă în realizarea acestei necesități, precum și în crearea unei baze științifice fundamentale pentru asigurarea expunerii în practică a măsurilor de prevenire și control asupra criminalității.³⁰

Scopul criminologiei nu se limitează numai la cunoașterea izvoarelor criminalității, ci se răsfrânge și asupra considerației că studierea criminalității se face, mai ales, în scopuri profilactice (preventive).

Ca știință, criminologia are drept scop verificarea ipotezelor privind cauzele criminalității și reacția socială față de acestea, urmărind în sens practic prevenirea criminalității, umanizarea formelor de reacție socială și tratamentul delincvenților.

---

²⁹ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 15

³⁰ Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004, p. 7-8

Scopul general al criminologiei îl constituie adoptarea unei politici penale eficiente, care să contribuie la combaterea faptelor antisociale și la realizarea dezideratului major de prevenire și combatere a fenomenului infracțional.³¹

Înfăptuirea acestui scop general al criminologiei se realizează prin cercetări proprii, precum și prin cercetări interdisciplinare, care sunt necesare profilaxiei criminalității existente în societate. Definierea unei politici de apărare socială trebuie să fie bazată pe datele stabilite de criminologie, știință complexă ce se bazează pe biologie, psihologie, sociologie și științe juridice.

Astfel, scopul general al criminologiei îl constituie fundamentarea unei politici penale eficiente, în măsura să determine prevenirea și combaterea fenomenului infracțional.

Fiind identic cu scopul științelor penale, scopul general al criminologiei se deosebește prin moduri diferite de concretizare, criminologia fiind o disciplină a fenomenologiei penale, iar dreptul penal o știință normativă.

În timp ce dreptul penal are ca scop apărarea valorilor sociale fundamentale, criminologia urmărește stabilirea cauzelor care determină producerea criminalității.

Scopul, ca și obiectul criminologiei sunt oglindite de următoarele funcții pe care le îndeplinește această știință:

- *funcția descriptivă;*
- *funcția explicativă;*
- *funcția predictivă;*
- *funcția profilactică.*

Funcția descriptivă corespunde stabilirii caracteristicilor generale ale fenomenului criminal.

Funcția descriptivă presupune descrierea trăsăturilor de bază specifice fenomenului criminal. Este vorba despre definierea criminalității ca fenomen social, a caracteristicilor ei cantitative și calitative, precum și despre pericolul ei pentru societate.

---

³¹ Nistoreanu Gh., Păun C. Criminologie, Ed.: Europa Nova, București, 1996, p.26

Funcția descriptivă a criminologiei stă la baza cunoașterii fenomenului infracțional prin aceea că relevă date referitoare la volumul criminalității, genul infracțiunilor comise, categoriile de făptuitori, locurile predilecte pentru săvârșirea infracțiunilor, motivul și scopul acestora, cauzele care au generat comiterea infracțiunilor și condițiile care le-au favorizat, factorii sociali care au influențat săvârșirea acestora, mediul din care provin infractorii, dinamica fenomenului infracțional, personalitatea infractorilor, etc.³²

Funcția descriptivă implică explicarea caracterelor definitorii ale fenomenului criminalității, precum și corelația dintre criminalitate și factorii politici, economici, culturali, demografici etc.

Funcția descriptivă, constă în studierea și consemnarea datelor privind volumul criminalității într-o unitate dimensional-temporală. Tot prin funcția descriptivă se realizează cunoașterea structurii criminalității. De asemenea, prin cercetarea descriptivă se obțin cunoștințe privind felurile criminalității după vîrstă autorilor (criminalitatea minoră-majoră), după locul săvârșirii (criminalitatea urbană-rurală). În sfîrșit, obținem date necesare privind corelația criminalității cu alte fenomene sociale (crize economice etc.).³³

Caracterul descriptiv al criminologiei rezultă din imposibilitatea întrebuițării experimentului social.³⁴

Funcția explicativă constă, pe de o parte, în descifrarea naturii, a cauzelor și a condițiilor care determină și, respectiv, favorizează comportamentul criminal, iar pe de altă parte, în decriptarea mecanismelor și proceselor de trecere la act.³⁵

Cunoașterea reală a fenomenului criminalității, în special cunoașterea cauzelor, se realizează prin funcția explicativă a criminologiei, care conduce la o analiză mai adîncă a crimei, la

---

³² Paraschiv G., Paraschiv D.-Șt., Paraschiv E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p.27

³³ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, .23

³⁴ Păun C. Criminologie. Ed.: Didactică și Pedagogică, București, 1995, p.34

³⁵ Cioclei V., Manual de criminologie. Ediția a 6. București: Ed. C.H. Beck, 2016,p.47

o explicare mai largă a naturii, esenței, cauzelor care determină sau favorizează fenomenul infracțional.

Funcția explicativă a criminologiei constă în interpretarea datelor culese în legătură cu fenomenul infracțional, pentru a înțelege natura factorilor care circumstanțiază comiterea faptelor.

Conceptele cu care operează frecvent criminologia în realizarea funcției sale explicative sunt acelea de: cauză, efect, condiție, factor.

Pe baza explicațiilor criminologice se pot formula concluzii și constata regularități ale producerii crimelor, care pot să contribuie la identificarea anumitor soluții științifice cu privire la cunoașterea, prevenirea și combaterea faptelor antisociale.³⁶

Funcția *predictivă* presupune anticiparea evoluției fenomenului criminal în timp și spațiu.

Funcția predictivă a criminologiei recunoaște că evoluția unui fenomen cu o determinare atât de complexă cum este criminalitatea poate fi anticipată.³⁷

Funcția predictivă a criminologiei relevă măsura în care aceasta poate să anticipeze evoluția fenomenelor pe care își propune să le cerceteze (crimă, criminal, criminalitate).

Cercetarea de predicție vizează anticiparea unor modificări cantitative și calitative în dinamica fenomenului infracțional, atât în ceea ce privește categoriile infracționale, cât și tipologiile autorilor implicați.

Funcția profilactică răspunde necesității găsirii celor mai eficiente remedii în legătură cu fenomenul criminal.³⁸

Funcția profilactică se materializează în sintetizarea rezultatelor privind etiologia criminalității, iar conceptele de ordin profilactic, pe care criminologia le utilizează, sunt – tratamentul, reintegrarea, resocializarea etc.

Funcția profilactică a criminologiei se materializează în sintetizarea rezultatelor privind etiologia criminalității, în

---

³⁶ Paraschiv G., Paraschiv D.-Șt., Paraschiv E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p.27

³⁷ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.24

³⁸ Cioclei V., Manual de criminologie. Ediția a 6. București: Ed. C.H. Beck, 2016,p.47

îmbinarea lor logică și transpunerea acestora într-un sistem de măsuri de prevenire și combatere a fenomenului infracțional.³⁹

5. Metodele și tehnicile de investigație în criminologie

Adoptarea codului penal al Republicii Moldova, prin Legea nr. 985-XV din 18.04.2002 a generat schimbări, în conformitate cu cerințele și condițiile timpului, fiind incriminate noi fapte care suscită cercetări tematice, prin prisma eficienței ocrotirii valorilor sociale.⁴⁰ Contextul în care apare necesitatea de a utiliza acel ansamblu de metode de investigare de infracțiunilor ca și fenomen social.

După sensul etimologic (grecescul *meta* înseamnă „spre”, iar *odos* „cale”, metoda în domeniul cercetării științifice poate fi definită ca fiind calea, procedeul și instrumentul adecvat cu ajutorul cărora se poate ajunge la cunoașterea unui domeniu.

Studierea din punct de vedere criminologic a fenomenului infracțional existent pe un anumit teritoriu și într-o anumită perioadă de timp se realizează apelând la anumite metode.

Criminologia utilizează în abordarea obiectului său de studiu o serie de metode de cercetare, care îi permit obținerea rezultatelor științifice urmărite.

Astfel, dintre metodele de cercetare mai frecvent utilizate de criminologie sunt: *metoda observației*, *metoda experimentală*, *metoda clinică*, *metoda statistică*, *metoda tipologică*, *metoda comparativă etc.*

Metoda comparativă este utilizată în paralel sau asociată cu alte metode în toate fazele procesului de cercetare criminologică, de la descrierea și explicarea fenomenului infracțional până la prognozarea acestuia, la toate nivelurile de interpretare - fenomen, fapta penală, făptuitor, atât în cercetarea cantitativa, cât și în cea calitativa.

---

³⁹ Nistoreanu Gh., Păun C. Criminologie, Ed.: Europa Nova, București, 1996, p.34

⁴⁰ Nastas A., Cușnir V., Răspunderea pentru declarațiile cu rea voință în dreptul penal. Monografie. Chișinău: S.n., 2019 (Tipogr. ”Tipocart Print”). 139 p. ISBN 978-9975-3380-3-5

La etapa actuală, evoluția sistemului juridic național este de neînchipuit fără utilizarea unui instrumentariu larg în domeniul dreptului comparat. Utilizarea particularităților reușite, aprobate de către practica judiciară, a procedeelelor și metodelor de materializare a normelor de drept din legislația altor state este bine-venită și pe tărâmul perfecționării legislației Republicii Moldova.⁴¹

O comparație presupune cel puțin două elemente care urmează a fi comparate. Într-o primă etapă se vor evidenția asemănările și deosebirile dintre acestea, urmând ca în etape următoare ele să fie explicate.

Procedeele folosite pentru realizarea comparației sunt:

- *procedeele concordanței*, care are în vedere analiza unui anumit aspect, precedat în timp de acțiunea altor fenomene asemănătoare, fără legătură între ele, pentru a se determina cauza aspectului studiat, pe baza elementelor comune;

- *procedeele diferențelor*, care denotă faptul că, dacă un fenomen se produce ori de câte ori sunt întrunite anumite condiții, dar nu se mai produce când una din aceste condiții lipsește, atunci această condiție constituie cauza fenomenului;

- *procedeele variațiilor concomitente*, care generează concluzia că, în măsura în care mai multe fenomene precedă un rezultat, acela dintre fenomenele precedente care variază în același fel cu fenomenul final (rezultatul) constituie cauza.⁴²

Metoda tipologică este una din cele mai vechi metode de cercetare criminologică și a servit la: descrierea unui așa-numit „tip criminal” în contrast cu tipul noncriminal; descrierea unor tipuri particulare de criminali (de ocazie, inteligent, pasional,

---

⁴¹ Nastas A., *Răspunderea penală pentru declarații cu rea-voință potrivit legislației unor state aparținând sistemului de drept continental*. În: Revista Națională de Drept, nr.7(189), Chișinău, 2016, p.37-39. ISSN 1811-0770

⁴² Paraschiv G., Paraschiv D.-Șt., Paraschiv E. *Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor*. București, 2014, p.34-35

violent, viclean etc); stabilirea unei tipologii criminologice a actului infracțional.

Metoda tipologică a fost îmbrățișată de partizanii tendinței bio-antropologice în criminologie, preocupați să argumenteze existența unui tip constituțional de infractor. Ea este prezentă, însă, și în criminologia de orientare sociologică și în cea de orientare psihologico-psihiatrică.

Metoda tipologică are la bază noțiunea de tip. Tipul reprezintă o combinație de trăsături caracteristice pentru fenomenul studiat.⁴³ O grupare de tipuri între care se repartizează diferite trăsături caracteristice ale fenomenului studiat constituie o tipologie.

Diferitele tipologii se pot clasifica, pe de o parte, în tipologii specifice și în tipologii de împrumut, iar pe de alta parte, în tipologii constituționale, psihologice, sociologice, în raport cu orientarea lor teoretică.

Cesare Lombroso și Enrico Ferri sunt cei care au creat primele tipologii specifice. Lombroso a încercat să demonstreze existența unui tip unic de criminal înăscut, prin reținerea anumitor trăsături, socotite stigmatice ale crimei. Ulterior, Lombroso a realizat o tipologie mai diferențiată, descriind și alte tipuri de criminal (pasional, bolnav mintal, epileptic).

Metoda statistică analizează fenomenele de masă ale societății, pe care le clasifică și sistematizează prin reținerea elementelor fundamentale, păstrând doar ce se constată a fi reprezentativ și tipic: regularitatea apariției unor fenomene și evaluarea cantitativă a acestora.⁴⁴

Cu ajutorul metodei statistice putem cunoaște mărimea și volumul criminalității, dinamica și desfășurarea criminalității în timp, întinderea în spațiu etc.⁴⁵

Metoda statistică, permite a studia nu doar volumul criminalității, densitatea și ritmul criminalității, dar și forma de

---

⁴³ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.38

⁴⁴ Paraschiv G., Paraschiv D.-Șt., Paraschiv E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p.35

⁴⁵ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.36-37

dezvoltare a legităților care guvernează criminalitatea în cadrul unei anumite structuri social-economice.

Metoda clinică constă în analiză din punct de vedere criminologic a cazului individual al fiecărui criminal, cu scopul formulării unui „diagnostic” și prescrierii unui „tratament” având la bază anamneza (istoria cazului sau studiul de caz).

Astfel, metoda clinică este utilizată frecvent în criminologie pentru studiul personalității infractorului, întrucât permite o cunoaștere multilaterală a trăsăturilor de caracter și a motivațiilor conduitei lui.

Metoda clinică se realizează în practică printr-un complex de tehnici de investigare, cum sunt: studierea documentelor, testele psihologice etc.

Tehnicile de cercetare sunt procedeele practice prin care criminologia aplică o metodă sau alta în cercetarea, cunoașterea și profilaxia fenomenului criminogen.

Cuvântul tehnică își are și el originea în greaca veche, cu sensul de „vicleșug”, procedeu. În general, prin tehnică de cercetare se desemnează felul practic în care se utilizează o metodă, procedeul concret prin care se obțin informații asupra realității studiate. În principu, diferența dintre cele două procedee (tehnica și metoda) ar consta în aceea că tehnica permite doar o colectare de date cu privire la fenomen, în timp ce metoda permite cunoașterea de ansamblu, înțelegerea acestuia.⁴⁶

Printre cele mai importante tehnici de cercetare folosite în criminologie sunt: *observarea, chestionarul, interviul, ancheta socială etc.*

Chestionarul reprezintă una din tehnicile de cercetare la care criminologii apelează destul de des întrucât ea poate fi utilizată în cele mai diferite scopuri, pe eșantioane mari, cu o structura eterogenă, dispersate teritorial.⁴⁷

---

⁴⁶ Cioclei V., Manual de criminologie. Ediția a 6. București: Ed. C.H. Beck, 2016, p.41-42

⁴⁷ Paraschiv G., Paraschiv D.-Șt., Paraschiv E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p.39

Chestionarul este folosit, în mod deosebit, în acele cercetări ce urmăresc să stabilească o evaluare de ansamblu a fenomenului infracțional, în afara datelor statistice oficiale. Studiile de victimizare sau de autoportret se bazează pe tehnica chestionarului, pentru a se obține cifra neagră a criminalității. Chestionarul este aplicat și în studiile privind reintegrarea post-condamnatorie, predicția comportamentului delinquent, reacția socială față de faptele antisociale etc.

Eficiența investigației prin chestionar, depinde în mare măsură de formularea întrebărilor, modul în care acestea reușesc să exprime cât mai exact obiectivele cercetării.

În structura chestionarului, întrebările vor fi prezentate într-o anumită succesiune, astfel încât să se obțină date cât mai exacte cu privire la o persoană sau un grup social.

Există chestionare cu răspuns deschis, când subiectul are libertatea de a răspunde cum crede de cuviință și altele cu răspuns închis, în care i se prezintă mai multe răspunsuri posibile, din care el îl alege pe cel considerat convenabil. Acest tip de chestionar are avantajul că se completează ușor de către subiect și poate fi cuantificat însă, are și dezavantajul că poate sugera răspunsuri la care cel chestionat nu s-ar fi gândit.

Așadar, chestionarul reprezintă o succesiune de întrebări logice sau de imagini grafice cu funcții de stimul, în raport cu ipotezele cercetării, care prin administrarea lor de către operatorii de anchetă sau prin autoadministrare, determină din partea celui chestionat un comportament verbal sau nonverbal, ce urmează a fi înregistrat în scris.

Interviul constituie o alta tehnica fundamentala de explorare științifică utilizată frecvent în criminologie. El s-a impus ca o tehnică mai flexibilă de investigare și aprofundare a unor laturi sau trăsături legate nemijlocit de cunoașterea faptelor și de persoana infractorului (opinii, atitudini, motivații). El se deosebește de chestionar, care este o tehnică adecvată mai ales cercetărilor efectuate la scară mare, studierii globale a fenomenului.

Interviul este o tehnică de cooperare verbală între două persoane, în procesul căreia audiatul răspunde la întrebările puse de cercetător, ceea ce permite culegerea unor date cu privire la o anumită temă.⁴⁸

6. Raporturile criminologiei cu alte științe

Criminologia fiind o știință interdisciplinară are un șir de raporturi cu științe juridice și cele sociale, cum ar fi: *dreptul penal, dreptul procesual penal, dreptul execuțional penal, sociologia, psihologia, criminalistica etc.*

Cea mai evidentă este legătura criminologiei cu dreptul penal. Astfel, atât dreptul penal, cât și criminologia, au ca obiect de studiu criminalitatea. Dar, în timp ce dreptul penal se ocupă de aspectul juridic al criminalității, criminologia urmărește aspectul criminologic. Deși, în esență ambele științe au ca scop final lupta împotriva criminalității, dreptul penal intervine doar prin definirea infracțiunii, a elementelor și semnelor ce o caracterizează, precum și prin fixarea sistemului de pedepse pentru săvârșirea faptelor infracționale. Astfel, nu se atrage atenție fenomenelor, evenimentelor, care precedează infracțiunea sau, cu alte cuvinte, asupra cauzelor criminalității și condițiilor care o favorizează.

Dreptul penal studiază conținutul abstract al normei penale, spre deosebire de criminologie care studiază crimă ca fenomen natural și social. Criminologia vede în crimă nu entitatea juridică elaborată de dreptul penal, ci fenomenul uman și social pe care îl exprimă.

Raportul principal al criminologiei cu dreptul penal constă în faptul că anume ultimul determină limitele obiectului de studiu al criminologiei prin incriminarea faptelor prejudiciabile, totalitatea cărora formează criminalitatea ca fenomen social.

---

⁴⁸ Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004, p.91

Psihologia este știința care se ocupă cu studiul activității psihice, care duce la caracterizarea indivizilor sau a colectivităților.⁴⁹

Psihologia cercetează trăirile sufletești și impulsurile interioare, stabilind condițiile în care acestea se manifestă în realitatea obiectivă, cu referire la influențele legate de personalitatea indivizilor și condiționarea conduitei acestora de procesele materiale exterioare, edificând sistemul perceptual-conceptual specific acestei științe.

Criminologia împrumută din psihologie principii și reguli metodologice și tehnici rezultate și analizele proceselor psihice umane; împrumută, de asemenea, interpretarea dialectică a vieții psihice, concepțiile privind psihologia conduitei și legitățile acesteia etc. Concluziile criminologiei privind cauzalitatea fenomenului infracțional, cât și cercetarea criminologică a resocializării celor condamnați sunt condiționate de validitatea concepției teoretice a datelor și concluziilor psihologiei.⁵⁰

Întrebări de autocontrol:

1. *Criminologia este ramura de drept public sau nu?*
2. *Ce cunoașteți din evoluția criminologiei?*
3. *Care este raportul criminologiei cu alte științe juridice?*
4. *Evidențiați scopul criminologiei și comparați-l cu cel al dreptului penal?*
5. *Comparați obiectul de studiu al criminologiei cu cel al dreptului penal?*
6. *La ce întrebări răspunde funcția descriptivă?*
7. *Evidențiați tipologia metodelor de investigare în criminologie?*

Bibliografie recomandată:

---

⁴⁹ Zlate M. Introducere în psihologie. Iași, 2000,p.13

⁵⁰ Paraschiv G., Paraschiv D.-Șt., Paraschiv E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p.25

1. Bujor V., Bejan O., Ilie S., Casian S., Elemente de criminologie. Chişinău, 1998.
2. Pop O., Neagu Gh., Criminologie generală. Chişinău, 2005
3. Gladchi Gh., Criminologie generala, Chişinău. 2001
4. Rotari O., Criminologie. Chişinău. 2011
5. Ciobanu Ig., Criminologie. Chişinău. 2011
6. Криминология, под ред. А.И. Долговой, Москва, НОРМА-ИНФРА·М. 1999
7. Криминология: Учебник/Под ред. В. Н. Кудрявцева, В.Е. Эминова. – 3-е изд., перераб. и доп. Москва. 2006

CAPITOLUL II. FENOMENOLOGIA CRIMINALITĂȚII

Unități de conținut:

1. Conceptul și trăsăturile criminalității.
2. Indicii de bază ai criminalității.
3. Formele criminalității.

Obiectivele studiului:

- să analizeze noțiunea de criminalitate în sens larg și restrâns;
- să analizeze conceptul criminologic de crimă și criminalitate;
- să analizeze coraportul dintre definiția criminologică a crimei și definiția penală a infracțiunii;
- să estimeze criminalitatea din punct de vedere calitativ și cantitativ;
- să formuleze trăsăturile criminalității;
- să evalueze starea, structura și dinamica criminalității;
- să cunoască formele criminalității conform diverselor clasificări.

1. Conceptul și trăsăturile criminalității

Unul din elementele principale ale obiectului criminologiei ca știință o constituie criminalitatea, fără studierea căreia nu este posibilă elucidarea altor probleme criminologice referitoare la determinantele criminalității, organizarea procesului de combatere a acesteia.

Conceptul de criminalitate este un concept multidimensional, astfel el cunoscând abordări diferite în literatura de specialitate.

Conform Dicționarului explicativ al limbii române, prin noțiunea de „criminalitate” se înțelege săvârșirea de crime; totalitatea infracțiunilor săvârșite pe un teritoriu, într-o anumită perioadă.⁵¹

---

⁵¹ Dicționarul explicativ al limbii romane, ed. Academiei, Bucuresti, 1975, p. 209

Noțiunea de criminalitate desemnează, la modul general, ansamblul faptelor penale comise într-un spațiu și într-o perioadă de timp determinate.

Ea poate fi utilizată fie în acest sens general, fie într-un sens mai precis, pentru a desemna anumite categorii de fapte penale.⁵²

Noțiunea de criminalitate se folosește mai des în cazurile, când este vorba despre o pluralitate de infracțiuni, o totalitate statistic a lor.⁵³

Mulți filosofi au acordat atenție problemei fenomenului criminalității, primele cercetări fiind efectuate încă de mari filosofi ai lumii antice ca Aristotel, Socrate, Platon și Seneca care, studiind aspecte filosofice ale societății și etica comportamentului uman, și-au expus opinia asupra criminalității. Au evidențiat în operele lor probleme care, într-o anumită măsură, și-au menținut actualitatea inclusiv și în perioada modernă.

Astfel, spre exemplu, Aristotel a evidențiat efectele sărăciei și mizeriei sociale, ca cauze care favorizează comiterea infracțiunilor și a scos în evidență rolul preventiv pe care trebuie să-l aibă pedeapsa.⁵⁴

Platon era primul gânditor al antichității care a sesizat faptul că pedeapsa nu poate fi justificată prin ea însăși, ca reacția la răul provocat prin fapta antisocială, dar trebuie orientată către un scop care să constituie temeiul juridic și filosofic al aplicării acesteia. Scopul indicat de Platon este și astăzi modern – prevenirea săvârșirii altor crime în viitor.⁵⁵

Interesul pentru problemele criminalității a crescut esențial odată cu restructurarea societății. Astfel, în sec. al XVIII-lea problema criminalității a fost studiată de C. Beccaria, Montesquieu, J. Bentham și alți savanți, care au stabilit că

---

⁵² Cioclei V. Manual de criminologie. Ediția a 6. București: Ed. C.H. Beck, 2016, p.19

⁵³ Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004, p.12

⁵⁴ Paraschiv G., Paraschiv D., Paraschiv E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor.- București, 2014, p. 8

⁵⁵ Ciobanu I., Criminologie. Chișinău, 2011, p. 56

criminalitatea este cauzată de neorânduirea din societate și educația proastă a membrilor societății, propunându-le guvernanților trecerea de la pedeapsa aspră pentru săvârșirea crimelor la prevenirea fenomenului ca atare.⁵⁶

Atenție problemei criminalității au acordat și social-utopiștii T. Morrus, R. Owen, C. Saint-Simon ș.a., care au susținut că criminalitatea ia naștere în societatea bazată pe proprietatea privată și pe exploatarea oamenilor. Social-utopiștii susțineau că combaterea criminalității prin aplicarea pedepselor penale nu este eficientă.⁵⁷

Încă în perioada Renașterii, T. Morrus, în lucrarea sa „Utopia”, menționa că dacă rămân neschimbate cauzele ce determină criminalitatea, neschimbate vor rămâne și consecințele provocate de aceste cauze. Sunt lipsite de efect chiar și cele mai dure sancțiuni, dacă nu va fi îmbunătățită starea economică a societății sau dacă nu vor fi luate măsuri pentru lichidarea cauzelor fenomenului criminalității.⁵⁸

Cercetările privind criminalitatea au luat amploare în a doua jumătate a sec. al XIX-lea, fiind condiționate de creșterea nivelului acesteia aproape în toate țările Europei, precum și de apariția criminologiei.

Anume în aceasta perioadă a luat naștere teoria psihiatrului italian C. Lombrozo, care contrazicea concepția privind caracterul social al criminalității. Astfel, C. Lombrozo considera că criminalitatea este un fenomen natural, având, în mare măsură, proveniență biologică și că o treime din toți infractorii au simptome antropologice, fiziologice și psihologice specifice, ceea ce determină comportamentul lor criminal și-i fac criminali înnașcuți.

Teoria lui C. Lombrozo nu a fost confirmată de cercetările ulterioare, însă el a recunoscut mai târziu, importanța altor factori ai criminalității, dar a atras și mai mult atenția

---

⁵⁶ Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p.50

⁵⁷ Ibidem, p.50

⁵⁸ Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004, p.26

societății asupra problemelor criminalității, devenind baza teoretică a orientării biologice în criminologie.

În limitele aceleiași orientări au fost elaborate noi idei despre criminalitate. De exemplu, S. Freud, interpreta aceasta ca manifestare a instinctelor și a dorințelor inconștiente ale persoanei. J. Pinatel, O. Kinberg ca moștenire a predispozițiilor infracționale. E. Kretschmer predispoziții constituționale la infracțiune ș.a.

În aceeași perioadă a început să se dezvolte concepția despre criminalitatea ca fenomen social. Sociologul francez E. Durkheim considera că criminalitatea este caracteristică nu numai pentru unele societăți, dar pentru societățile de toate tipurile. E. Durkheim sublinia că criminalitatea este un fenomen normal și inevitabil, dar numai în cazul când nu depășește limita stabilită pentru fiecare nivel social.

În criminologia sovietică, o lucrare mai serioasă despre criminalitate apare în anii 60 ai sec. al XX-lea, monografia lui N. Cuznețova „Crima și criminalitatea”.

Cercetătorul N. Cuznețova prin criminalitate înțelege un fenomen social relativ masiv, caracteristic societății de clasă, variabil și din punct de vedere istoric și cantitativ, care are caracter juridico-penal și este constituit din totalitatea infracțiunilor săvârșite într-un anumit stat, într-o anumită perioadă de timp.⁵⁹

Contribuții importante la studierea problemei criminalității au fost aduse și în criminologia moldovenească.

Esența criminalității ca fenomen social, în opinia eminentului criminolog autohton V. Bujor, este exprimată ca un ansamblu al faptelor ilegale care neagă valorile sociale acceptate și promovate în societate.⁶⁰

Astfel, autorul autohton Iu. Larii, înțelege prin criminalitate un fenomen social-juridic negativ cu caracter de

---

⁵⁹ Birgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p.52-53

⁶⁰ Бужор В., О сущности преступности. Кишинэу, 1998, p.30

masă, variabil din punct de vedere istoric, care este constituit din totalitatea infracțiunilor comise pe un anumit teritoriu, într-o perioadă determinată de timp, care se caracterizează prin indicatori cantitativi (nivelul, dinamica) și calitativi (structura, caracterul).⁶¹

Savantul autohton Ig. Ciobanu, menționează că noțiunea de criminalitate are două sensuri:

1. sens larg - totalitatea crimelor comise de-a lungul întregii evoluții umane pe întreaga suprafață a globului.

2. sens restrâns - totalitatea crimilor săvârșite în limitele unei perioade de timp determinate, într-o arie geografică determinată.⁶²

În literatura de specialitate se menționează, de asemenea, și faptul că criminalitatea apare nu numai sub forma multiplexelor infracțiuni, dar și a persoanelor care le comit.⁶³

Totodată este foarte populară opinia că criminalitatea nu se reduce la totalitatea infracțiunilor, dar include de asemenea infracțiunile concrete, persoanele care le comit, precum și consecințele acestora. Atare interpretare, cum menționează M. Bîrgău, încalcă logica constituirii definiției, deoarece includ fenomene care depășesc limitele acesteia.

De fapt, unul din componentele obligatorii ale fiecărei infracțiuni concrete este persoana care a săvârșit-o. Sunt de asemenea o serie de persoane care au săvârșit mai multe infracțiuni, manifestând tendințe criminale permanente, dar atare fenomene nu sunt cuprinse în noțiunea criminalității, dar sunt apreciate drept categorii criminologice aparte. Cât privește consecințele, apoi acestea sunt enumerate în legea penală ca elemente constitutive ale infracțiunii, iar totalitatea acestora e cuprinsă de noțiunea de criminalitate. Referindu-se la urmările indirecte ale infracțiunilor concrete și ale criminalității în general, apoi ele sunt, de asemenea, fenomene de sine stătătoare,

---

⁶¹ Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004, p.12

⁶² Ciobanu I., Criminologie. Chișinău, 2011, p. 135

⁶³ Соколов Д.И. К понятию преступности и ее состоянию. Становление и развитие уголовного законодательства. Волгоград, 1973, p.110

care depășesc limitele criminalității și pot fi cercetate drept consecințe sociale ale criminalității.⁶⁴

Criminalitatea, în manifestarea sa empirică (sub aspect cantitativ), poate fi definită ca totalitate de infracțiuni, infractori, pătimiși și totalitatea pagubelor materiale produse de infracțiuni pe un anumit teritoriu și într-o perioadă concretă de timp.⁶⁵

Conținutul conceptului de criminalitate include nu numai infracțiunile, dar și toate faptele prevăzute de legea penală, chiar dacă, în consecință, acestea nu întrunesc condițiile înaintate de lege pentru a fi calificate ca infracțiuni. Din această categorie fac parte toate faptele care, deși incriminate de legea penală din pricina unor situații, înlătură caracterul penal al faptei și exclud răspunderea penală cu aplicarea unei sancțiuni penale, cum sunt faptele săvârșite în legitima apărare, extremă necesitate etc.⁶⁶

Deși putem observa că criminalitatea este concepută în mod diferit, însă majoritatea definițiilor conțin un șir de trăsături comune. În cele ce urmează, vom evidenția câteva caractere sau trăsături specifice.

Astfel, criminalitatea este un *fenomen social*. Odată ce criminalitatea există și se dezvoltă în societate, rezultă că ea este și un produs al acesteia. Însăși criminalitatea nu este condiționată de natura biologică a omului, cu toate că aceasta poate manifesta o influență criminogenă determinată în geneza comportamentului infracțional, dar de natura și conținutul relațiilor și contradicțiilor sociale.⁶⁷

La sfârșitul anilor 70-80 ai sec. al XX-lea în criminologie era răspândită ideea, potrivit căreia criminalitatea are *caracter structural sistemic*, adică este un sistem. Unii autori considerau că studierea sistemică a acestui fenomen trebuie să prevadă interdependența criminalității și a cauzelor ei, după alții însă corelația dintre infracțiune și persoana care a săvârșit-o.

---

⁶⁴ Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. - Ch., 2010, p.57

⁶⁵ Bujor V., Miron-Popa C., Bazele analizei statistice a criminalității. Bălți, 2010, p.24

⁶⁶ Ciobanu I., Criminologie. Chișinău, 2011, p. 15

⁶⁷ Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004, p.12-13

Criminalitatea este un *fenomen eterogen*. Astfel, faptele grupate în această noțiune sunt convergente prin două particularități – toate prezintă pericol pentru societate și răspunderea pentru săvârșire este prevăzută de legea penală. Sub toate celelalte aspecte, ele sunt total diferite, ceea ce determină necesitatea separării lor în mai multe tipuri. Criteriile de divizare sunt diverse, de aceea există anumite clasificări ale infracțiunilor, care au o mare importanță în caracterizarea criminologică a criminalității.⁶⁸

O altă trăsătură esențială a criminalității este *caracterul său juridic*.

Acesta presupune faptul că infracțiunile constituie numai faptele prejudiciabile prevăzute de legea penală, săvârșirea cărora este pedepsită prin lege. Menționăm că atare particularitate ne permite a delimita crima de încălcările mai puțin periculoase, precum și de faptele social periculoase, care nu sunt recunoscute ca atare de legea penală, adică nu sunt criminalizate.

Deoarece faptele săvârșite sunt în prealabil incriminate de legea penală, asta face posibil că cetățenii pot cunoaște din timp faptele oprite, astfel putându-se abține de la săvârșirea lor.⁶⁹

Criminalitatea are *caracterul social de masă*. Prin care se înțelege un fenomen social, de o anumită frecvență, cu anumite forme de exprimare. Această frecvență poate fi exprimată prin cifre și date, cercetate și studiate cu ajutorul metodelor statistice pentru elaborarea concluziilor referitoare la starea, structura și dinamica criminalității la prognoze și măsuri pentru prevenirea și combaterea criminalității la scară generală.⁷⁰

Astfel, conform informației Ministerului Afacerilor Interne în anul 2017, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 35,6 mii infracțiuni, înregistrând o scădere de 15,0% față de anul 2016, iar comparativ cu anul 2013 nivelul

---

⁶⁸ Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p.57-58

⁶⁹ Pop O., Neagu Gh. Criminologie generală. Chișinău, 2005, p.26

⁷⁰ Ciobanu I., Criminologie. Chișinău, 2011, p. 155

infraționalității a scăzut cu 6,8%. Rata infraționalității constituie 100 infracțiuni la 10 mii locuitori comparativ cu 107 infracțiuni în anul 2013.⁷¹

Criminalitatea are *caracterul istorico-evolutiv*. Apărută în societatea antică, criminalitatea are un caracter evolutiv, modificabil și variabil de la o orânduire socială la alta.

Pe tot parcursul dezvoltării societății, infracțiunile s-au modificat sub aspect cantitativ și calitativ. Odată cu complicarea relațiilor sociale a crescut și numărul tipurilor de infracțiuni, un șir de fapte fiind decriminalizate sau chiar nu se mai comiteau din motive obiective, fiind înlocuite cu alte varietăți de atentate criminale.

Grație schimbărilor de ordin social, economic, politic, ideologic, științific și de altă natură, ce au loc în societate, se modifică și criminalitatea atât cantitativ, cât și calitativ. De exemplu, în fosta URSS, specula se considera una dintre cele mai periculoase infracțiuni economice. Timp de 25 de ani (1966-1991) au fost atrași la răspundere penală pentru speculă aproximativ un mln. de persoane. În anul 1991 această faptă a fost decriminalizată și a început să fie considerată ca una din formele legale de activitate economică.⁷²

În legislația penală a Republicii Moldova au fost incriminate pe parcursul ultimilor ani noi forme de fapte infracționale, cum ar fi violența în familie (art.201¹ CP RM), conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe (art.264¹ CP RM) etc. În șirul acestora se regăsește infracțiunea de concurență neloială, destinată protejării relațiilor sociale care oferă condiții preilnice pentru desfășurarea concurenței loiale, prin asigurarea drepturilor și intereselor agenților economici și

---

⁷¹ <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926>

⁷² Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004, p.14

ale cetățenilor, în calitatea lor de consumatori, contra activității monopoliste și concurenței nelioale.⁷³

Conform datelor Biroului Național de Statistică pe teritoriul Republicii Moldova a fost înregistrat următorul număr de infracțiuni de violență în familie în ultimii 5 ani: 1346 - în anul 2013; 2283 - în anul 2014; 1935 - în anul 2015; 1693 - în anul 2016; 8 - în anul 2017.⁷⁴

Are oare criminalitatea șanse să dureze veșnic?

Criminologia sovietică susținea că criminalitatea în plan istoric este un fenomen temporar care trebuia să dispară cu instaurarea comunismului.

Putem afirma că criminalitatea a existat în toate țările, în toate tipurile de societate și va exista și în viitor.

Criminalitatea are *caracterul dăunător, antisocial și periculos* care se exprimă prin pericolozitatea socială, infracțiunile și infractorii prejudiciind principalele valori sociale și individuale, ocrotite de lege.

O faptă infracțională, înainte de a fi prevăzută de legea penală, este oprită de conștiința socială, fapta fiind prin conținutul ei antisocială (de exemplu omorul, furtul). O faptă este infracțiune, spunea E. Durkheim, fiindcă, mai întâi, este antisocială și numai după aceea este sancționată cu o pedeapsă.⁷⁵

Conform datelor Biroului Național de Statistică privind situația infracționalității în anul 2017, fiecare a cincea infracțiune era din categoria celor excepțional de grave, deosebit de grave și grave. Astfel, circa 22% din infracțiunile înregistrate sunt excepțional de grave, deosebit de grave și grave, inclusiv 3,1% revin infracțiunilor excepțional de grave și deosebit de grave, iar 18,4% revin celor grave. În ultimii 5 ani se înregistrează o scădere a infracțiunilor deosebit de grave (-17%), a celor mai puțin grave (-9%) și ușoare (-6%). La 10 mii de locuitori, în

---

⁷¹ Cușnir V., Nastas A., *Particularitățile calificării juridice a infracțiunilor economice*: Note de curs. Chișinău: S.n. 2019 (Tipogr. "Tipocart Print"). p. 111 ISBN 978-9975-3340-7-5

⁷⁴ <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926>

⁷⁵ Pop O., Neagu Gh. *Criminologie generală*. Chișinău, 2005, p.26

medie revin 21,5 infracțiuni grave, cele mai multe infracțiuni fiind înregistrate în mun. Chișinău (33 de cazuri la 10 mii de locuitori).⁷⁶

Infracțiunile cauzează daune irecuperabile personalității, economiei, ordinii și securității publice, organelor statale și obștești, ecologiei, precum și altor obiecte de atentare.

Criminalitatea provoacă zilnic daune de ordin fizic, material și moral, fapt ce demonstrează caracterul ei dăunător.

Conform informației operative privind starea infracționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru luna august 2018 au fost înregistrate 19773 de infracțiuni. Dintre care 10482 de infracțiuni sunt din categoria mai puțin grave și 129 de infracțiuni excepțional de grave.⁷⁷

Criminalitatea are *caracterul de fenomen uman complex* (biologic, psihologic și social).

În pofida existenței unui vast număr de teorii, curente, școli și concepții asupra criminalității, majoritatea autorilor recunosc că niciuna, separat nu poate explica comportamentul criminal și diversitatea modalităților de manifestare prin reducerea analizei doar la unul sau la unii dintre factorii de influențare, fiind în asemenea mod necesară recunoașterea rolului cauzal complex (de la factori generali sociali, biologici, psihologici și până la particularități individuale).

Astfel, C. Beccaria remarca că criminalitatea crește odată cu creșterea numărului populației și respectiv a conflictelor de interese.

Drept cea mai corectă metodă de prevenire a criminalității a fost considerată de el educația societății.

În cadrul teoriilor criminologice biologice, comportamentul criminal se explica prin anumite predispoziții înnăscute ale anumitor categorii de criminali.

E. Ferri considera că fapta criminală s-ar datora unui mare număr de factori:

---

⁷⁶ <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926>

⁷⁷ <https://mai.gov.md/ro/advanced-page-type/date-statistic>

- fizici (clima, temperatura, localizarea geografică, efecte sezoniere;
- antropologici (vârstă, sex, condiții psihologice);
- sociali (densitatea populației, religia, obiceiuri, condiții economice etc.).

R. Garafalo a descoperit rădăcinile comportamentului criminal nu în trăsăturile fizice dar echivalentele psihologice pe care le-a numit anomalii morale.

E. Durkheim susținea că inegalitatea populației este o condiție naturală și umană ce nu poate fi evitată. Între inegalitate și celelalte maladii sociale, cum ar fi crima, nu se poate face asociere decât în situații de excepție, când are loc o decădere a normelor și regulilor sociale, decădere numită de E. Durkheim. anomie. Susținând că aceasta a existat în orice societate modernă ca urmare a schimbărilor sociale rapide care a însoțit procesul de modernizare.

Francezul criminolog G. Tarde argumenta că cei care au comis crime sunt oameni normali care din momentul nașterii au fost aduși în starea în care ei au învățat crima ca pe un mod de viață așa cum alții învățau meserii firești.

Confor teoriei imitației lui G.Tarde oamenii se imită unii pe alții în funcție de frecvența și intensitatea contactului dintre ei. Imitația este întâlnită în special în orașe, acționând ca o modă, schimbându-se frecvent. În localitățile rurale imitația este mai puțin pronunțată și modelul imitat se schimbă încet. G.Tarde afirmă că aici ea constituie un obicei.

În criminologia contemporană cauzele criminalității sunt tratate deseori în funcție de neajunsurile din societate – economice, culturale etc.⁷⁸

Criminalitatea are *caraterul variat* care constă în diversitatea crimelor, în varietatea acestora în legea penală. Așa cum nu există două amprente digitale identice, la fel nu există două infracțiuni identice, chiar de același tip. În conținutul

---

⁷⁸ Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p.9, 16, 17-18, 21

criminalității intră o mare varietate de crime, începând cu omoruri, vătămări corporale, continuând cu altele prevăzute de legea penală.

Conform datelor Biroului Național de Statistică în structura infracțiunilor înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova în anul 2017, fiecare a doua infracțiune era comisă contra patrimoniului (48,4%), după care urmează infracțiunile în domeniul transporturilor (17,4%), infracțiunile contra securității publice și cele contra autorităților publice câte 4,6%.⁷⁹

Concluzionând cele analizate supra, putem menționa că criminalitatea a fost și continuă să fie cel mai periculos fenomen nu numai în societatea moldovenească.

Criminalitatea, în manifestarea sa empirică, poate fi definită ca totalitate de infracțiuni, infractori, pătimași și totalitatea pagubelor materiale produse de infracțiuni pe un anumit teritoriu și într-o perioadă concretă de timp.

Astfel, criminalitatea în Republica Moldova reprezintă un fenomen social juridic dăunător, antisociali și periculos cu caracter de fenomen uman complex, social de masă, structural sistemic, variat, eterogen, variabil din punct de vedere istoric, care cuprinde totalitatea infracțiunilor săvârșite pe teritoriul Republicii Moldova, ce se caracterizează prin indicii calitativi și cantitativi.

2. Indicii de bază ai criminalității

Criminalitatea este suma caracteristicilor cantitative și calitative.

În literatura de specialitate, criminalitatea este caracterizată de obicei de următorii indici de bază :

- *Nivelul criminalității;*
- *Structura crimnalității;*
- *Dinamica criminalității.*

Nivelul criminalității reprezintă valoarea determinată din numărul total de infracțiuni săvârșite pe un teritoriu determinat

---

⁷⁹ <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926>

într-o perioadă de timp stabilă, raportat la numărul exact de populație.

Nivelul criminalității reprezintă numărul infracțiunilor și al persoanelor care le-au comis în unități relative la o sută, o mie, zece mii de locuitori.

Nivelul criminalității reprezintă numărul infracțiunilor săvârșite într-o perioadă determinată, pe un anumit teritoriu. Nivelul criminalității poate fi calculat atât în cifre (valori, indici) absolute, cât și în cifre relative (coeficient). Folosim valorile absolute în cazul în care ne interesează nivelul criminalității de pe un teritoriu cu populație invariabilă (sau fluctuații nesemnificative), iar valorile relative în cazul comparării nivelului criminalității de pe teritorii cu populație diferită. Nivelul (coeficientul) criminalității se calculează (în valori relative) după formula: $K_f = Cr : P \times E$, unde Cr este numărul de infracțiuni, P – mărimea populației, iar E – unitatea de măsură (1000, 10.000, 1.000.000 etc.)

Operând cu indici relativi, este indispensabil a preciza la câte mii (sute, milioane) de persoane a fost calculat coeficientul. În acest caz, nivelul criminalității trebuie să fie definit astfel: numărul infracțiunilor săvârșite într-o perioadă, pe un anumit teritoriu raportat la mărimea populației de pe acest teritoriu și calculat la un număr determinat de persoane.⁸⁰

Prin *structura criminalității* se subînțelege plasarea (dispunerea) elementelor criminalității unul față de altul și corelarea acestora. Importanța cunoașterii structurii ne-o dictează multitudinea formelor de manifestare a criminalității, relevarea aspectelor calitative ale criminalității și a unor legități criminologice. Raporturile componentelor criminalității le privim atât ca proporție, cât și ca influență exercitată de o componentă asupra celorlalte.

Grupurile de indici structurali se evidențiază după necesitățile investigațiilor criminologice (obiect, persoană, consecințe infracționale etc.).

---

⁸⁰ https://old.criminology.md/books/dictionar_de_criminologie.pdf

Structura criminalității - caracterizează organizarea internă a acestui fenomen și dezvăluie tipuri de infracțiuni diferite sub aspect calitativ, comise pe un anumit teritoriu, într-o perioadă de timp determinată.

Indicele principal al structurii criminalității în constituie raportul anumitor tipuri și grupe de infracțiuni față de numărul total de infracțiuni.

Greutatea specifică o constituie raportul procentual al criminalității de un tip față de mărimea totală a acesteia.

Prin *structura criminalității* înțelegem cunoașterea compoziției și configurației fenomenului într-o anumită unitate de timp și spațiu.

Dacă nivelul criminalității reprezintă caracteristicile cantitative, atunci structura pe cele calitative ale criminalității.

Prin *structura criminalității* înțelegem raportul dintre diverse categorii de infracțiuni și infractori din masa generală, repartizate după anumite criterii (indicii) de drept penal și criminologice.

În activitatea științifică și practică, deosebim mai multe *tipuri de structură a criminalității*.

Astfel, structura criminalității poate fi construită reieșind din *periculozitatea socială a infracțiunilor* (deosebit de periculoase, grave, mai puțin periculoase, care nu prezintă pericol social vădit). Un interes deosebit prezintă structura criminalității după *obiectul atentatelor criminale și atitudinea psihică a vinovatului față de actul comis*, prezentată - conform compartimentelor actualului Cod Penal al Republicii Moldova (infracțiunile săvârșite cu intenție ori din imprudență).⁸¹ De exemplu, cota-parte a tuturor infracțiunilor săvârșite din imprudență în structura generală a criminalității în Republica Moldova constituie aproximativ 15-20%. Infracțiunile din domeniul transportului rutier ocupă aproximativ 75% din numărul total al infracțiunilor săvârșite din imprudență.

---

⁸¹ Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p.62-63

Structura criminalității poate fi construită reieșind din *caracteristicile personalității infractorului (săvârșite de bărbați, de femei, minori, maturi, primară sau recidivă)*.

Structura criminalității este mod de organizare a raporturilor dintre componentele criminalității. Dacă elemente ale criminalității sunt infracțiunile (crimele) singulare, atunci componente sunt grupuri de infracțiuni (crime) care posedă trăsături comune distincte de altele: tipuri de infracțiuni (omoruri, furturi etc.) sau tipuri de criminalitate (criminalitatea contra patrimoniului, criminalitatea de violență etc.). Raporturile dintre componentele criminalității trebuie să fie înțelese atât în sens de proporție, cât și în sens de influență, exercitată de o componentă asupra celorlalte. Structura criminalității se calculează după formula: $S = P : \hat{I} \times 100\%$, unde S este structura criminalității, P – partea (componenta care ne interesează, de exemplu: infracțiunile contra patrimoniului, săvârșite prin sustragere) și $\hat{I}$ – întregul (numărul total al infracțiunilor). Pentru criminalitate este specifică o structură de natură socială, diferită de cea fizică în care se regăsește elementul de dispunere. Pentru fenomenele sociale dispunerea în spațiu a actelor de conduită (elemente sau componente) nu are nici o relevanță. Modificarea structurii criminalității constituie un proces continuu, influențat deopotrivă de factori externi (din mediul social și natural) și interni (din mediul criminal). Amplificarea unor componente poate modifica structura fenomenului în ansamblu numai în condițiile în care celelalte componente nu se amplifică sau se amplifică într-un ritm inferior. De exemplu, sporirea criminalității femeilor poate modifica structura criminalității, sub aspectul sexului făptuitorilor, în cazul în care criminalitatea bărbaților se menține la același nivel sau cunoaște un ritm inferior de amplificare. Cunoașterea structurii criminalității este dictată de multitudinea formelor pe care le îmbracă criminalitatea. Totodată, ea este utilă din perspectiva relevării

unor regularități de manifestare și a schimbărilor de ordin calitativ.⁸²

Dinamica criminalității reprezintă modificările cantitative și calitative intervenite în structura acestui fenomen, prin comparație cu intervale de timp și spațiu succesive, reflectând cursul general al criminalității și tendințele sale.

Dinamica criminalității reprezintă modificarea indicilor criminalității (nivelului și structurii) într-o anumită perioadă de timp.

Criminalitatea constituie un fenomen social aflat în permanentă transformare în funcție de procesele interne și cele externe societății. Se poate vorbi despre stabilitatea criminalității numai în termeni relativi, în situația în care modificările survenite sunt de ordin cantitativ și nu implică transformări de ordin calitativ. Dinamica criminalității se calculează, în principal, prin metoda bazei fixe și metoda bazei mobile. Metoda bazei fixe constă în compararea valorilor din anii (perioadele) de interes cu valorile din anul (perioada) care constituie bază de comparație. De exemplu, comparăm nivelul criminalității din anii 2016 și 2017 cu nivelul acesteia din anul 2015 sau comparăm nivelul criminalității (în medie) din perioadele 2010-2014 și 2015-2017 cu cel din perioada 2005-2009. Metoda bazei mobile presupune compararea valorilor anilor sau perioadelor care ne interesează cu valorile anilor ori perioadelor precedente. De exemplu, comparăm nivelul criminalității din anul 2017 cu cel din anul 2016, cel din anul 2016 cu cel din anul 2015 etc. sau nivelul perioadei 2015-2017 cu cel (în medie) din ani 2010-2014, cel din anii 2010-2014 cu cel din anii 2005-2009. Studiarea dinamicii servește la relevarea tendințelor criminalității și prognozarea evoluției ei (prin metoda extrapolării).

Pe lângă nivelul, dinamica, structura criminalității în criminologie se utilizează termenul – geografie a criminalității, prin care se înțelege răspândirea criminalității în anumite regiuni ale statului.

---

⁸² https://old.criminology.md/books/dictionar_de_criminologie.pdf

Geografia criminalității – presupune repartizarea teritorială a criminalității în societate.

Experiența mai multor ani ne demonstrează că neuniformitatea geografică privind nivelul, dinamica și structura criminalității se explică prin:

- condiții social-economice diferite ale regiunilor;
- componența națională și etnicitatea populației;
- nivelul controlului social asupra comportamentului oamenilor;
- modul de desfășurare a lucrului educativ și de organizare a timpului liber al populației;
- nivelul de combatere a criminalității.

Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2020 pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 26,3 mii infracțiuni, fiind în scădere cu 17,0% comparativ cu anul 2019 și cu 37,2% comparativ cu anul 2016. Rata infracționalității în anul 2020 a constituit 100 infracțiuni la 10 mii de locuitori, comparativ cu 120 infracțiuni în anul 2019 și 151 infracțiuni în anul 2016.

Cele mai multe infracțiuni au fost înregistrate în mediul urban (58,6%). Fiecare a 3-a infracțiune a fost înregistrată în mun. Chișinău – 27,9%. Din numărul total de infracțiuni, în mun. Bălți au fost înregistrate 5,5% din totalul infracțiunilor, în raionul Cahul – 3,8%, Orhei – 2,9% și Ialoveni – 2,6%.

Din infracțiunile înregistrate 18,4% au fost infracțiuni excepțional de grave, deosebit de grave și grave, inclusiv 2,7% au revenit infracțiunilor excepțional de grave și deosebit de grave, iar 15,7% celor grave. În ultimii 5 ani s-a înregistrat o scădere a infracțiunilor excepțional de grave (-14,9%), deosebit de grave (-55,1%), a celor grave (-40,6%), mai puțin grave (-39,4%) și ușoare (-28,2%).

Fiecare a patra infracțiune înregistrată a fost săvârșită în locuri publice (25,2%). Cu aplicarea armelor de foc, explozivelor și grenadelor au fost înregistrate 88 de infracțiuni, inclusiv: 22 de cazuri de huliganism, 20 de cazuri de vătămări intenționate și 12

cazuri de omor. Din numărul total de infracțiuni înregistrate, 11,7% au fost săvârșite de persoane în vârstă aptă de muncă, dar fără ocupație.

În anul 2020 au fost înregistrate 606 infracțiuni săvârșite de către minori sau cu participarea acestora, ceea ce a constituit 2,3% din totalul infracțiunilor înregistrate. Comparativ cu anul 2019 s-a atestat o reducere cu 8,7% a infracțiunilor săvârșite de minori, în special a infracțiunilor contra patrimoniului. La 100 mii de copii în vârstă de 0-17 ani au revenit 106 infracțiuni comise de minori comparativ cu 156 de infracțiuni în anul 2016, când a fost înregistrat cel mai mare nivel al ratei infracționalității juvenile din ultimii 5 ani. Minorii, cel mai frecvent au fost implicați în săvârșirea furturilor – 56,3%, după care urmează jafurile – 6,6% și huliganismul – 4,0%.

În structura infracțiunilor, fiecare a doua infracțiune înregistrată a fost contra patrimoniului (44,6%), după care au urmat infracțiunile în domeniul transporturilor (20,0%), infracțiunile contra autorităților publice (5,1%) și cele contra securității și ordinii publice (4,6%).

În anul 2020 au fost înregistrate mai multe infracțiuni ecologice (+83,3%) și în domeniul transporturilor (+4,1%), comparativ cu anul 2019. În același timp, au fost înregistrate mai puține infracțiuni contra libertății, cinstei și demnității persoanei (-35,0%), infracțiuni informatice și infracțiuni în domeniul telecomunicațiilor (-32,0%), infracțiuni de corupție în sectorul privat (-27,3%).

În anul 2020 numărul persoanelor decedate în urma infracțiunilor înregistrate a constituit 490 persoane. Astfel, fiecare a doua persoană a decedat în urma unui accident rutier (39,2%), 26,7% din cauza omorurilor și 10,4% din cauza vătămărilor intenționate. Cele mai multe persoane au decedat în rezultatul infracțiunilor excepțional de grave, deosebit de grave și grave - 418 persoane.

În urma violenței domestice în anul 2020 au suferit 517 persoane, 64,4% din victime au fost femei. Atât femeile, cât și bărbații, victime ale violenței, preponderent aveau vârsta de 35-

64 ani. Totodată, ponderea băieților de 0-17 ani care au suferit în urma violenței domestice a fost aproape triplă față de cea a fetelor, de aceeași vârstă - 11,4% față de 4,2%.

Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne în anul 2020 au fost relevate circa 13,0 mii persoane care au comis infracțiuni, practic la același nivel, comparativ cu anul 2019. La 10 mii de locuitori au revenit 49,3 infractori. La 10 mii de copii în vârstă de 0-17 ani au revenit 19,8 minori infractori.

Cel mai înalt nivel al infracționalității a fost înregistrat în rândul bărbaților, femeile constituind în numărul persoanelor care au comis infracțiuni -7,7%. La 10 mii de femei au revenit 7 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator a constituit 95 de bărbați.

Femeile au fost implicate în comiterea infracțiunilor grave în proporție de 12,3% din totalul femeilor comparativ cu 14,3% din bărbați. Bărbații au fost implicați mai mult în săvârșirea infracțiunilor în domeniul transporturilor, infracțiunilor contra patrimoniului și infracțiunilor contra securității și a ordinii publice, iar femeile în săvârșirea infracțiunilor contra patrimoniului, inclusiv a furturilor.

Femeile în vârstă de 30 de ani și peste au comis infracțiuni într-o proporție mai mare (59,9%) decât bărbații de aceeași vârstă (54,1%), în timp ce bărbații în vârstă de 18-24 ani au comis infracțiuni într-o proporție mai mare (20,7%) decât femeile de această vârstă (18,4%). Din bărbații cu vârsta de 30 de ani și peste, 27,7% au fost în stare de ebrietate în momentul săvârșirii infracțiunii, iar în cazul femeilor de această vârstă - 9,2%. Cel mai frecvent aceștia au comis infracțiuni în domeniul transporturilor.

Conform datelor Agenției de Administrare a Instanțelor Judecătorești, numărul persoanelor condamnate în primă instanță în anul 2020 a constituit 9,4 mii persoane sau în fiecare zi circa 26 de persoane au fost condamnate. Comparativ cu anul 2019, numărul persoanelor condamnate în primă instanță s-a micșorat cu 19,3%.

La 10 mii de locuitori, în medie, au revenit 35,6 condamnați în primă instanță comparativ cu 44,1 în anul 2019. Femeile au constituit 6,3% în numărul total al condamnaților, iar minorii – 3,4%.

La 10 mii de femei au revenit, în medie, 4,3 femei condamnate comparativ cu 69,4 bărbați condamnați la 10 mii de bărbați. Rata minorilor condamnați a înregistrat un nivel de 5,5 condamnați la 10 mii de copii de 0-17 ani.

Cel mai des infractorii sunt condamnați pentru infracțiuni în domeniul transporturilor, furturi și huliganism.

În majoritatea cazurilor, delicvenții au fost condamnați pentru infracțiuni în domeniul transporturilor – 39,0%, savârșirea furturilor – 10,9%, huliganism – 6,8%, infracțiuni contra autorităților publice și securității de stat – 4,5%, precum și infracțiuni legate de droguri – 4,1% etc.

În anul 2020 preponderent au fost aplicate următoarele pedepse: munca neremunerată în folosul comunității – 3754 de persoane (39,9%), închisoarea – 2417 persoane (25,7%), condamnarea condiționată – 2104 persoane (22,4%), amenda – 1126 (12,0%). În cazul minorilor a predominat condamnarea condiționată (44,0%), închisoarea (41,2%) și amenda (6,6%).

În anul 2020 condamnarea condiționată a fost stabilită pentru 28,9% din femei comparativ cu 21,9% din bărbați. Totodată, pe lângă amendă și închisoare, fiecărui al doilea bărbat condamnat (40,8%) i-a fost stabilită pedeapsa cu muncă neremunerată în folosul comunității. În cazul femeilor, această pedeapsă a fost stabilită pentru 26,8% din femeile condamnate.

În anul 2020 conform datelor Administrației Naționale a Penitenciarelor, în instituțiile penitenciare s-au aflat 6427 de persoane, inclusiv 983 de persoane (15,3%) în arest preventiv și 5444 de persoane deținute în instituțiile penitenciare, condamnate definitiv (84,7%). Din totalul persoanelor aflate în instituțiile penitenciare 5,8% erau femei și 94,2% - bărbați.

Numărul persoanelor condamnate definitiv și deținute în instituțiile penitenciare (5444) a fost în scădere cu 14,6% comparativ cu anul 2016. Totodată, 6,2% din acestea erau femei.

La 10 mii de locuitori, în medie, au revenit 20,6 persoane condamnate și deținute în instituțiile penitenciare.

În majoritatea cazurilor de condamnare definitivă, pedeapsa cu închisoarea a fost aplicată pentru cei care au comis infracțiuni grave – 34,2%, infracțiuni deosebit de grave – 28,9%, infracțiuni excepțional de grave – 15,9%, iar celor care au săvârșit infracțiuni mai puțin grave și ușoare în proporție de 21,1%.

Conform perioadei de ispășire a pedepsei, 37,7% din persoanele deținute își ispășeau pedeapsa în termen de la 5 la 10 ani privațiune de libertate. În anul 2020 în detenție pe viață se aflau 122 de persoane, cu 3,9% mai puțin comparativ cu anul 2019. În funcție de recidivă, 29,7% din persoanele deținute au fost de 3 și mai multe ori condamnate, 28,5% - de 2 ori condamnate și 41,8% - pentru prima dată condamnate la detenție.

În penitenciare își ispășeau pedeapsa cu închisoare 232 de persoane cu dizabilități, sau 4,3% din totalul persoanelor condamnate definitiv la detenție. Totodată, numărul minorilor condamnați cu detenție în instituțiile penitenciare a constituit 45 de minori.

În funcție de vârsta persoanelor condamnate definitiv la detenție, cei mai mulți bărbați și femei aveau vârsta de 30-39 ani. Astfel, fiecare al treilea bărbat deținut (32,0%) și fiecare a treia femeie deținută (29,3%) avea vârsta de 30-39 ani.⁸³

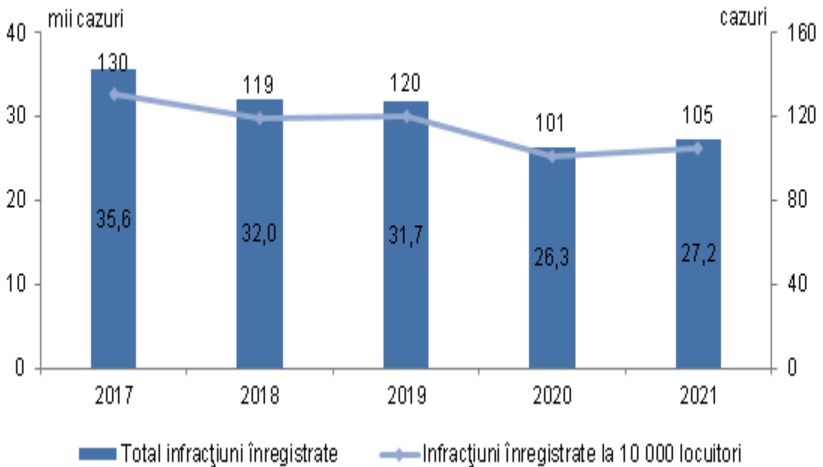
Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2021 pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 27,2 mii infracțiuni, în creștere cu 3,1% comparativ cu anul 2020. Analizând perioada ultimilor 5 ani, indicatorul în cauză în anul 2021 s-a redus cu 23,7% comparativ cu anul 2017. Rata infraționalității în anul 2021 a constituit 105 infracțiuni la 10 mii de locuitori comparativ cu 101 infracțiuni în anul 2020 și 130 infracțiuni în anul 2017.

---

⁸³ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6929>

Figura 1. Rata infracționalității, 2017-2021

Conform datelor Biroului Național de Statistică în anul 2021 nivelul infracționalității era mai mare în mediul urban. Astfel, cele mai multe infracțiuni au fost înregistrate în mediul urban (59,5%). Fiecare a 3-a infracțiune a fost înregistrată în mun. Chișinău – 29,3%. Din numărul total de infracțiuni, în mun. Bălți au fost înregistrate 5,8% din total infracțiuni, în Cahul – 3,4%, Hâncești – 2,6% și Ialoveni – 2,6%.

Fiecare a cincea infracțiune era din categoria celor excepțional de grave, deosebit de grave și grave.

Din infracțiunile înregistrate, 19,1% au fost infracțiuni excepțional de grave, deosebit de grave și grave, inclusiv 2,7% au revenit infracțiunilor excepțional de grave și deosebit de grave, iar 16,4% celor grave. În ultimii 5 ani, s-a înregistrat o scădere a infracțiunilor excepțional de grave (-2,8%), deosebit de grave (-38,3%), a celor grave (-32,0%), mai puțin grave (-26,2%) și ușoare (-10,7%).⁸⁴

În structura infracțiunilor înregistrate în anul 2021, aproape fiecare a doua infracțiune înregistrată a fost contra patrimoniului (43,3%), după care au urmat infracțiunile în domeniul transporturilor (20,1%), infracțiunile contra

⁸⁴ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7312>

autorităților publice (6,7%) și cele contra securității și ordinii publice (4,7%).⁸⁵

3. Formele criminalității

În criminologie un rol deosebit se atribuie cercetării *formelor criminalității*.

1. După *numărul infracțiunilor săvârșite*, criminalitatea poate fi:

- *Criminalitatea primară* - totalitatea infracțiunilor comise pentru prima dată pe un anumit teritoriu determinat într-o perioadă de timp determinată.

- *Criminalitatea recidivă*.

Criminalitatea recidivă este o formă particulară de manifestare a criminalității care constă în continuarea comportamentului criminal în pofida tragerii la răspundere penală.⁸⁶

După savantul autohton M. Bîrgău, *criminalitatea recidivă* constituie totalitatea infracțiunilor comise pe un anumit teritoriu, într-o anumită perioadă de timp de către persoane cu antecedente penale.⁸⁷

Savantul autohton Ig. Ciobanu, prin *criminalitate recedivă* înțelege totalitatea crimelor, săvârșite în cadrul unui teritoriu, într-o perioadă de timp determinată și în a căror săvârșire sunt prezente semnele criminalității repetate.⁸⁸

2. După *gradul de cunoaștere, descoperire, înregistrare, verificare și soluționare judiciară* sunt următoarele:

- *Criminalitate sesizată sau înregistrată (aparentă)* - reprezintă totalitatea crimelor săvârșite sau pretins săvârșite, care sunt crime sau apar ca și crime și care au ajuns la cunoștința sau au fost înregistrate la organele de urmărire penală.

---

⁸⁵ Ibidem

⁸⁶ http://criminology.md/books/dictionar_de_criminologie.pdf

⁸⁷ Bîrgău M., *Criminologie (Curs universitar)*. Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 234.

⁸⁸ Ciobanu Ig. *Criminalitatea recedivă*//Analele științifice ale USM, Serie nouă, nr. 6. Chișinău, 2002, p. 278-286.

Deoarece unele fapte sunt numai aparent infracțiuni sau aparent supuse răspunderii penale, aceste organe nu le trimit la instanța de judecată, de aici și denumirea de criminalitatea aparentă. De regulă, este vorba de faptele reclamate ca infracțiuni, dar care, la controlul organelor competente nu toate constituie infracțiuni.

Sunt însă fapte reclamate ca infracțiuni:

- ✓ fapte care nu au avut loc. De exemplu, s-a pretins furtul unui bun, dar care apoi se dovedește că nu a dispărut;
- ✓ fapte existente, dar care juridic nu sunt infracțiuni, de exemplu, sunt contravenții;
- ✓ fapte care nu îndeplinesc condițiile unei infracțiuni, de exemplu, lipsește un element constitutiv oarecare – de exemplu, vinovația;
- ✓ fapte infracționale comise de persoane care nu răspund penal;
- ✓ fapte infracționale, dar cu autori nedescoperiți, ori necunoscuți.

- *Criminalitatea descoperită* - reprezintă totalitatea crimelor în care autorii sunt descoperiți și cunoscuți (ori bănuți că sunt autori adevărați).

- *Criminalitatea oferită justiției* - reprezintă totalitatea crimelor transmise pentru soluționare în instanța de judecată.

- *Criminalitatea judecată* - reprezintă totalitatea crimelor care au fost examinate de instanța de judecată și aceasta a pronunțat o hotărâre penală definitivă.

Aceste patru forme reprezintă *criminalitatea legală*.

- *Criminalitatea latentă* - reprezintă acea parte a criminalității, care din anumite cauze n-a fost reflectată în statistica juridico-penală oficială.

Criminalitatea neagră (latentă) după Ig. Ciobanu⁸⁹, reprezintă totalitatea crimelor neînregistrate și deci nedescoperite și nejudicate. Acestea sunt crimele care n-au ajuns la cunoștința

---

⁸⁹ Ciobanu Ig., op., cit. p.138

organelor competente. Numărul acestora este cu mult mai mare față de crimele înregistrate, descoperite și judecate.

La acest gen de criminalitate se referă acele fapte care n-au fost relevate de sistemul justiției penale, din care cauze n-au atras după sine aplicarea măsurilor statale și sociale de constrângere, persoanele ce au comis aceste fapte rămân în afara sferei de influență a sistemului dat.

Criminalitatea latentă la rândul său este clasificată după M. Bîrgău⁹⁰, în trei tipuri:

- *naturală*;
- *sporadică*;
- *de frontieră*.

Criminalitatea de frontieră se consideră totalitatea infracțiunilor ce au fost săvârșite, dar victima nu a preceput acest fapt, de exemplu, furturi mărunte.

Criminalitatea sporadică o constituie faptele criminale cunoscute organelor de drept, care, din motive diferite, nu sunt trecute în evidență.

Prin *criminalitate naturală* înțelegem totalitatea situațiilor când infracțiunea a fost săvârșită, însă organele de drept nu cunosc acest fapt.

Criminalitatea latentă trebuie descoperită în scopul:

- ✓ deținerii informației despre starea reală a criminalității pe un anumit teritoriu;
- ✓ determinării structurii reale a criminalității;
- ✓ posedării unei imagini clare despre tendințele dezvoltării criminalității;
- ✓ stabilirii volumului prejudiciului cauzat statului și cetățenilor;
- ✓ pronosticării și planificării combaterii criminalității, luând în considerație nivelul latenței.

La un loc cele cinci nivele ale criminalității constituie *criminalitatea reală*.

---

⁹⁰ Bîrgău M., op. cit., p.64

Criminalitatea reală - reprezintă adevărata dimensiune a fenomenului, întrucât grupează ansamblul abaterilor și încălcărilor penale săvârșite într-o anumită comunitate socială și într-o anumită perioadă.

Chiar dacă unele crime nu sunt descoperite din diferite motive, totuși ele au fost comise în realitate, producând o serie de prejudicii valorilor și relațiilor sociale, drepturilor și libertăților cetățenilor.

Diferența dintre criminalitatea legală și cea reală formează criminalitatea latentă.

Există un șir de cauze și motive de tănuire de la evidență a infracțiunilor, cum ar fi:

- ✓ dorința organelor de drept de a demonstra indicii înalți cu privire la reușita în descoperirea infracțiunilor;

- ✓ incapacitatea acestor organe de a se ispravi cu creșterea criminalității;

- ✓ pregătirea profesională insuficientă a lucrătorilor organelor de drept;

- ✓ existența și răspândirea tot mai vastă a abuzurilor și corupției în sistemul justiției penale.

3. Criminologia mai operează și cu formele criminalității cum ar fi:

- *Criminalitate simplă* - care include infracțiunile săvârșite de indivizi izolați sau constituiți în grupuri mici și spontane.

- *Criminalitatea organizată* - care cuprinde infracțiunile comise de grupuri de infractori, caracterizați printr-o organizare temeinică și un număr relativ mare de indivizi ceea ce relevă o pericolozitate socială sporită și reclamă luarea unor măsuri adecvate de prevenire și combatere.

Criminologia cercetează și alte forme ale criminalității ca:

- ✓ *formele criminalității după valorile sociale prejudiciate;*

- ✓ *formele criminalității după făptuitor;*

✓ *formele criminalității după gravitate.*

4. *Formele criminalității după valorile sociale prejudiciate.*

Crimele studiate corespund crimelor prevăzute de legea penală. Incriminarea și sancționarea s-a făcut după obiectul de atentare a infracțiunilor, adică după valorile sociale cărora li se aduce atingere prin săvârșirea crimelor. După acest criteriu, crimele sunt așezate în legea penală în câteva grupe sau categorii, în fiecare înscriindu-se faptele ce vizează un anumit obiect. De exemplu, la grupa crimelor contra patrimoniului, aparțin toate crimele ce vizează dreptul de proprietate și posesia acestor bunuri.

Prin criminalitatea contra patrimoniului înțelegem totalitatea crimilor săvârșite în limitele unei perioade de timp determinate, într-o arie geografică determinată, care au prejudiciat relațiile sociale cu privire la patrimoniul.

5. *Formele criminalității după făptuitor.*

Criminalii sunt cei care joacă rolul principal în existența criminalității, influențând starea, structura și dinamica ei. Printre formele criminalității după făptuitor putem evidenția:

- *formele criminalității după genul făptuitorului;*
- *formele criminalității după vârsta făptuitorului.*

Astfel, criminologia identifică după genul făptuitorului: *criminalitatea masculină și criminalitatea feminină.*

Prin *criminalitatea masculină* înțelegem totalitatea crimelor săvârșite în limitele unei perioade de timp determinat, într-o arie geografică determinată, de către persoanele de sex masculin. La rândul său, prin *criminalitatea feminină* înțelegem totalitatea crimelor săvârșite în limitele unei perioade de timp determinat, într-o arie geografică determinată, de către persoanele de sex feminin.

În studiile și cercetările criminologice se deosebesc mai multe forme după vârsta făptuitorilor și anume: 1. copilăria (0-12 de ani); 2. adolescența (12-22 de ani); 3. tinerețea (22-35 de ani); 4. vârsta adultă (35-60/65 de ani); 5. vârsta a treia (oamenii

vârșnici) (peste 60/65 de ani). Copilaria și o bună parte a adolescenței, în criminologie sunt definite drept criminalitatea minorilor. Astfel, prin criminalitatea minorilor înțelegem totalitatea crimelor săvârșite de persoanele (băieți și fete) care n-au împlinit vârsta de 18 ani.

Tendința de bază a criminalității masculine în Republica Moldova, se manifestă în creșterea rapidă a infracțiunilor comise de bărbați, de orice tip. Bărbații comit felurite infracțiuni, indiferent de natura lor, indiferent de obiectul lor. Explicația acestei stări de lucruri constă în aceea că bărbatul dispune de condiții fizice și sociale, care-i ușurează comiterea unei game mai largi de infracțiuni. Nu există o altă limită decât aceea impusă de unele infracțiuni care prin natura lor, nu pot fi săvârșite decât de femei (ca de exemplu pruncuciderea (art. 147 CP RM)).

Bărbații au mai multe oportunități de a comite cel puțin anumite tipuri de infracțiuni, sunt mai puțin controlați social, au mai multe șanse să posede anumite trăsături temperamentale - cheie și să se asocieze cu alte persoane deviante. În plus, toate aceste argumente tind să demonstreze că limita de la care provocarea și furia se transformă în agresiune este mult mai înaltă la femei decât la bărbați. Astfel, relația dintre furie și infracțiuni, mai ales cele serioase, poate fi descrisă liniar în cazul bărbaților și curbiliniu pentru femei.

Criminalitatea actuală masculină se caracterizează prin tendințe, particularități și calități noi, care necesită o analiză specială. Actualitatea problemicii abordate rezidă în faptul că, la etapa actuală, la nivel global situația criminalității sugerează că 80-90% din activitățile criminale sunt comise de bărbați. Astfel se manifestă o diferență semnificativă dintre rata criminalității masculine și a celei feminine. Astfel, cum deja s-a menționat, în Republica Moldova, în ultimii ani, se poate observa o tendință de creștere a numărului de infracțiuni săvârșite de către bărbați.

Astfel, printre particularitățile criminalității feminine putem enumera:

- greutatea specifică mult mai joasă în cadrul criminalității generale, în comparație cu criminalitatea bărbaților;

- specializare mult mai îngustă și mai limitată în comparație cu infractorii bărbați;

- pericol antisocial scăzut în comparație cu activitatea infracțională a bărbaților. Acest indice însă suferă schimbări cardinale de ordin negativ, deoarece crește numărul infracțiunilor grave comise de femei și rolul lor în activitatea infracțională a grupurilor;

- criminalitatea feminină întinerește pe contul creșterii numărului de infracțiuni comise de fetele minore, care adeseori au caracter grav.

6. *Formele criminalității după gravitate:*

Infracționalitatea ușoară, mai puțin gravă, gravă, deosebit de gravă, excepțional de gravă.

Întrebări de autocontrol:

1. *Formulați noțiunea și enumerați trăsăturile criminalității?*
2. *Evidențiați criteriile de clasificare a formelor criminalității în criminologie?*
3. *Evidențiați indicii calitativi ai criminalității și explicați esența lor?*
4. *Evidențiați trăsăturile și tendințele criminalității în Republica Moldova analizând indicii ei cantitativi și calitativi în perioada ultimilor 5 ani?*
5. *Explicați prin exemple ce presupune caracterul istorico-evolutiv și variat al criminalității?*
6. *Definiți criminalitatea și arătați coraportul crimei și a criminalității?*
7. *Comparați noțiunile „criminalitatea neagră” și „criminalitatea reală”?*
8. *Este sau nu este corectă afirmația conform căreia mun. Chișinău și mun. Bălți le este caracteristic un nivel mai ridicat al criminalității?*

9. *Care tip de infracțiune este cel mai reprezentativ în structura criminalității din Republica Moldova în ultimii ani?*

Bibliografie recomandată:

1. Бужор В., О сущности преступности. Кишинэу, 1998
2. Bujor V., Miron-Popa C., Bazele analizei statistice a criminalității. Bălți, 2010
3. Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011
4. Rotari O. Criminologie. Chișinău, 2011

CAPITOLUL III.

CAUZALITATEA CRIMINALITĂȚII

Unități de conținut:

1. Conceptul și tipologia cauzelor criminalității.
2. Cauzalitatea criminalității prin prisma teoriilor de orientare biologică.
3. Cauzalitatea criminalității prin prisma teoriilor de orientare psihologică.
4. Cauzele criminalității ca fenomen social.
5. Cauzele economice ale criminalității.
6. Cauzele demografice ale criminalității.
7. Cauzele socio-culturale și rolul lor în generarea criminalității.

Obiectivele studiului:

- să definească cauzalitatea criminalității;
- să clasifice factorii criminogeni;
- să aprecieze influența factorilor socio-culturali și economici asupra fenomenului criminalității;
- să explice cauzele criminalității prin prisma teoriilor de orientare biologică;
- se descrie cauzele criminalității prin prisma teoriilor de orientare psihologică.

1. Conceptul și tipologia cauzelor criminalității

Diționarul limbii române moderne definește cuvântul „cauză” după cum urmează: 1) fenomen care precedă și, în condiții determinate, provoacă apariția altui fenomen, căruia îi servește ca punct de plecare; pricină, motiv; 2) problemă socială care interesează o colectivitate largă de oameni și pentru a cărei apărare și punere în valoare se duce o luptă susținută.⁹¹

---

⁹¹ Diționarul limbii române moderne. București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1958. p. 122

Cauzalitatea este legătura obiectiv existentă între două sau mai multe fenomene, în care unul din ele (cauza) produce, generează altele (efectele). Deci, cauza este fenomenul care precedă și determină sau generează un alt fenomen, numit efect. Legătura cauzală nu este o imaginație, ci o legătură, care există real între toate fenomenele naturale și sociale. Fiind o categorie filosofică, cauzalitatea are un sens universal, deoarece nu există fenomene care n-ar avea cauzele lor. În același timp, nu există fenomene care nu generează unele efecte, consecințe.⁹²

Așadar, cauzele criminalității sunt niște fenomene și procese sociale, care generează și mențin existența criminalității sau provoacă creșterea ori descreșterea ei.⁹³

Suținând că fenomenul criminalității are la bază o pluralitate de cauze, autorul V.N. Kudreavțev menționează, pe bună dreptate, următoarele: „Deși cauzele criminalității nu sunt identice pentru toate formațiunile social-economice care se dezvoltă în împrejurări istorice diferite, totuși explicarea lor are ceva comun: la baza acestor cauze se află întotdeauna contradicțiile obiective din societate”.⁹⁴

Pe lângă cauze, există și un șir de împrejurări sau circumstanțe care favorizează comiterea infracțiunilor, acestea fiind denumite condițiile criminalității. Privite independent, aceste condiții nu generează infracțiuni, dar contribuie la realizarea lor.

În criminologie, prin condiții care favorizează comiterea infracțiunilor se subînțeleg acele fapte, evenimente ale realității obiective, care nu generează direct infracțiunile, însă existența lor determină persoana să săvârșească infracțiunea.

Aceste fenomene se referă la formele concrete de manifestare a criminalității și își pot avea originea în diverse

---

⁹² Larii Iu. Criminologie, Vol. I. Chișinău, 2004, p. 26

⁹³ Ibidem, p.26

⁹⁴ Кудрявцев В.Н. Генезис преступления. Опыт криминологического моделирования. Москва: Инфра-М., 1998, p.12

sfere ale relațiilor sociale, precum și în mecanismul de funcționare social și statale⁹⁵.

Astfel, cauzele și condițiile criminalității cuprind totalitatea fenomenelor negative pentru sistemul social-economic și politic concret, care determină însăși existența criminalității⁹⁶.

O noțiune mai generală care caracterizează apariția criminalității este determinarea (derivă din latinescul „determinare“ - determina), în limba română „a determina“ înseamnă a pricinui apariția sau dezvoltarea unui fenomen; a cauza.⁹⁷ Determinismul recunoaște legătura generală firească dintre fenomene, adică consideră că orice fenomen este legat de alte fenomene care au loc în trecut, fiind determinat de ele. Determinarea este, deci, interconexiunea generală, interacțiunea între obiecte, fenomene și procese. Prin urmare, un anumit fenomen (de exemplu, criminalitatea) nu apare singur de la sine, în afara realității înconjurătoare, dar, dimpotrivă, este legat de aceasta, fiind generat de factori și circumstanțe concrete. Studiarea procesului de determinare a unui anumit fenomen constă în stabilirea factorilor concreți care îl generează, îl condiționează sau într-un alt mod influențează asupra acestuia.

Prin noțiunea de factor, se înțelege că fenomenul respectiv are o anumită importanță, influență asupra desfășurării sau asupra rezultatelor unui proces. Conceptul dat nu precizează însă în ce constă importanța ori influența factorului. În cercetarea criminologică, noțiunea de factor este utilizată pentru descrierea (enumerarea) tuturor sau a mai multor fenomene care au influență asupra criminalității. Această noțiune este similară cu noțiunea de circumstanță sau determinantă. Deci, factorii (circumstanțele sau determinantele) criminalității sunt fenomenele care influențează asupra acesteia. În literatura

---

⁹⁵ Larii Iu. Criminologie, Vol. I. Chișinău, 2004, p. 38

⁹⁶ Криминология. Под редакцией Кузнецовой Н.Ф. и Миньковского Г.М. Москва, 1994, p.136

⁹⁷ https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/212-231.pdf

criminologică, noțiunea de factori ai criminalității este concretizată fiind utilizat frecvent conceptul de cauze și condiții ale criminalității care este definit ca un sistem de fenomene sociale negative caracteristice unei anumite societăți, care determină fenomenul antisocial ca efect al lor. Astfel, se subliniază că știința criminologiei studiază cauzele criminalității și condițiile care favorizează acest fenomen antisocial.

Unii autori⁹⁸ susțin că noțiunea de cauze și condiții ale criminalității este similară cu noțiunea de determinante criminogene. Procesul determinării criminalității reprezintă prin sine o interacțiune complicată a diferitelor tipuri de legături: cauzale, funcționale, statistice, legături ale stărilor etc. Dependența funcțională reflectă concordanța obiectivă, paralelismul în coexistența și schimbarea a doi factori. De exemplu, sporirea șomajului generează concomitent atât creșterea furturilor, cât și reducerea nivelului capacității de cumpărare. Este clar că între reducerea nivelului capacității de cumpărare și sporirea furturilor există o dependență, dar această dependență nu este cauzală, ci funcțională, deoarece ambele fenomene sunt derivatele șomajului.

Pe de altă parte, legătura statistică reflectă schimbarea valorii unui anumit factor sau fenomen în funcție de schimbarea altuia. De exemplu, creșterea numărului de infracțiuni în funcție de sporirea numărului populației, nivelului urbanizării etc. O formă particulară a legăturii statistice este dependența corelativă. În calitate de bază la stabilirea acesteia se ia valoarea medie a factorului, fenomenului. Dacă se constată că distribuția unui fenomen este direct proporțională cu distribuția altuia, atunci corelația poartă un caracter pozitiv, iar dacă este invers proporțională - atunci corelația are caracter negativ. Coeficientul de corelație variază de la 0 până la 1, și cu cât valoarea acestuia este mai aproape de 1, cu atât este mai puternică legătura între fenomene. Legătura stărilor se caracterizează prin aceea că o stare a unui anumit fenomen în momentul dat, în anumite condiții

---

⁹⁸ Kuznețova N.F. Criminologia, Ed. Literatura Juridică, Moscova, 1988, p. 5.

va determina în mod necesar starea acestui fenomen în alt moment. De exemplu, criminalitatea în structura căreia o cotă-parte sporită revine infrafracționalismului minorilor, în condițiile unei lupte ineficiente cu acesta, va determina în mod sigur, peste 4-10 ani o astfel de stare a criminalității, în care greutatea specifică a recidivismului va fi sporită.

Cauzalitatea (legătura cauzală) este tipul principal de determinare, iar principiul cauzalității constituie nucleul doctrinei despre determinism. Aceasta se explică prin faptul că principiul cauzalității nu numai constată dependența dintre diferite fenomene, dar și stabilește caracterul acestei dependențe care constă în aceea că un fenomen (cauza) în anumite condiții generează alt fenomen (efectul). Se poate afirma că cauzalitatea este conținutul intern al determinării, esența acesteia, deoarece numai raportul cauzal, spre deosebire de alte legături dintre fenomene, răspunde la întrebarea de ce și cum s-a produs evenimentul.

Așadar, cauzalitatea este o formă a interacțiunii dintre fenomene și procese, este tipul principal de determinare și reprezintă prin sine legătura obiectivă, generică (adică acea legătură care generează, produce anumite fenomene din altele) dintre două fenomene: cauză și efect. Cauzalitatea este studiată prin utilizarea următoarelor categorii conceptuale: „cauză“, „condiție“, „efect“, raportul „cauză - efect“, lanț cauzal; sistem cauzal; raportul între condiție și cauză, condiție și efect; legătura inversă între efect și cauză sau între efect și condiții. În cadrul cercetării criminologice sunt mai întâi relevate toate dependențele corelative între criminalitate (tipul infrafracțional) și alte fenomene. Astfel, sunt stabiliți toți factorii (determinantele) care influențează asupra criminalității. Acest lucru este util, dar insuficient, fiindcă nu determină în ce fel de raport se găsesc factorii cu criminalitatea, tipul infrafracțional sau infrafracțiunea concretă: sunt aceste determinante cauze sau numai condiții etc. De aceea, după această etapă de cercetare, este necesar ca pe baza analizei cantitativ-calitativă să fie relevate anume legăturile

cauzale din toate aceste dependențe corelative.⁹⁹ Cauza este fenomenul care întotdeauna precedă și produce sau generează alt fenomen - efectul. La cercetarea legăturii cauzale are loc diferențierea verigii „cauză - efect“ într-un lanț causal neîntrerupt. Astfel, cauza își are cauza sa, iar fiecare efect este în același timp drept cauză pentru alt efect. Astfel, cauzele criminalității sunt fenomenele social-psihologice care nemijlocit generează, reproduc criminalitatea și infracțiunea. Acestea sunt tradițiile, moravurile, deprinderile, interesele negative, motivația denaturată care sunt străine ideologiei, psihologiei și sistemului de valori dominante în fiecare societate în parte. Cele mai frecvente cauze ale infracțiunilor sunt: lăcomia (aviditatea), parazitismul, agresivitatea antiumană, naționalismul, neglijarea regulilor securității și liniștii publice, nechibzuința și iresponsabilitatea față de executarea anumitor obligații. Cauza fenomenului criminalității nu este o însumare aritmetică simplă a motivelor tuturor infracțiunilor concrete. Ea reprezintă prin sine o calitate integrală nouă. Totodată, motivația infracțiunilor concrete nu poate fi opusă cauzelor fenomenului criminalității. Unii autori¹⁰⁰ consideră ca o cauză a criminalității în ansamblu este fenomenul social-psihologic denumit motivație socială criminogenă. Alți autori¹⁰¹ susțin că, în general, criminalitatea ca fenomen social este generată de cauze din domeniul existenței sociale și cauze din domeniul conștiinței sociale care se găsesc într-o interacțiune complicată și intensă. Astfel, determinante sunt cauzele din domeniul existenței sociale și anume baza economică. O altă categorie de autori¹⁰² consideră că orice faptă este determinată de o anumită cauză, astfel că între faptă și efect există o legătură atât de strânsă, încât nu poate exista una fără cealaltă. Condiția nu este obligatorie. Ea poate doar să favorizeze sau să înlănească producerea rezultatului. Chiar dacă lipsește

---

⁹⁹ Gladchi Gh. Criminologie generală, Ed. Museum, Chișinău, 2001, p. 167

¹⁰⁰ Kuznețova N.F. Criminologia, Ed. Literatura Juridică, Moscova, 1988, p. 52.

¹⁰¹ Kudriavțev V.N. Cauzalitatea în criminologie, Ed. Literatura Juridică, Moscova, 1968, p. 73.

¹⁰² https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/212-231.pdf

condiția, rezultatul se produce întotdeauna când există o cauză. Transpusă în criminologie, această legătură dintre cauză și efect, pe de o parte, dintre condiții și rezultat, pe de altă parte, poate contribui la explicarea comportamentului deviant al omului, pentru orice categorii de infracțiuni. Interacțiunea „cauză-efect“ este posibilă doar în prezența anumitor condiții, adică a unui ansamblu de fenomene, circumstanțe care însoțesc și favorizează sau dimpotrivă, frânează producerea efectului. Astfel, condițiile criminalității sunt fenomenele care nu generează criminalitatea și infracțiunea, dar contribuie, înlesnesc, intensifică apariția și realizarea cauzei acestora. După conținutul lor, cauzele poartă un caracter predominant social-psihologic, iar condițiile pot fi și economice, politice, demografice ideologice, juridice, de dirijare, organizaționale etc. De exemplu, scandalurile și bătăile sistematice dintre părinți favorizează formarea la copii a agresivității, cruzimii care pot deveni mai târziu cauza săvârșirii de către aceștia a infracțiunilor de violență. Subcultura la care aparține individul poate să-i formeze acestui astfel de calități ca lăcomia, egoismul de grup, agresivitatea, nesocotința și lipsa spiritului de răspundere de dragul unor satisfacții de scurtă durată etc., care pot, de asemenea, deveni cauze ale comiterii infracțiunilor de către aceștia.

Determinantele criminogene constituie un sistem în cadrul căruia se pot distinge, după mecanismul acțiunii, două categorii de elemente: cauzele și condițiile care se manifestă atât la nivelul criminalității în ansamblu, cât și la nivelurile anumitor tipuri infracționale și ale infracțiunii concrete. Cauzele și condițiile infracțiunilor concrete sunt elementul primar al sistemului criminogen. Trebuie să menționăm că cauzele și condițiile se află într-o interacțiune complexă, iar condițiile singure nu pot genera criminalitatea și totodată, cauza fără condiții nu poate nici să apară, nici să se realizeze. Timp de peste 200 de ani, de când au fost făcute primele cercetări în criminologie, s-a căutat un răspuns la întrebarea fundamentală a criminologiei: de ce există persoane care au un comportament deviant, adică nu se conformează normelor generale de conduită

impuse de organele legiuitoare, din țara și epoca istorică respectivă, în timp ce alte persoane (majoritatea) respectă aceste norme? Răspunsul la această întrebare este foarte greu de dat, deoarece criminalitatea este un fenomen complex.

Crima, ca și orice faptă umană, nu este un act impersonal, ci este actul unui om, care este supus influenței condițiilor sale organice, mediului său familial, social, fizic și astfel infracțiunea nu poate fi considerată și tratată ca o entitate abstractă, juridică, ca un act al voinței libere, ci ca rezultatul, produsul unui concurs de cauze.¹⁰³

Realitatea este că nu poate exista un răspuns ușor pentru o atare problemă dificilă, și nici un răspuns uniform pentru o problemă ce nu este câtuși de puțin uniformă. Nu există o conduită criminală abstractă, există diverse conduite criminale concrete. Nici o crimă nu este identică cu alta. Fiecare crimă reprezintă un „univers în sine”.¹⁰⁴ Nici măcar unul și același individ nu poate comite două fapte identice, în condiții identice. Chiar dacă luăm, spre exemplu, crimele ucigașilor „în serie”, bolnavi psihici, ce acționează de regulă după anumite mecanisme psihice repetitive, există pentru fiecare crimă un detaliu, care îi oferă o diferență specifică prin care se detașează de celelalte crime, comise în circumstanțe și din porniri aparent identice.

Actul criminal reprezintă în esență, expresia concretă a unui ansamblu de fapte criminale care atentează la valorile ocrotite de lege. Ca produs nemijlocit al acestor acțiuni și conduite ilicite, crima implică o mare varietate de cauze și condiții a căror complexitate face dificilă operaționalizarea, ierarhizarea și evaluarea precisă a importanței fiecăreia în comiterea faptei penale.

Explicațiile în criminologie sunt de o mare complexitate, orice explicație implicând stabilirea unor relații multiple între actualul criminal („variabilă dependentă” sau „efect”) și o serie de fapte, fenomene, procese, situații și conduite anterioare

---

¹⁰³ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 172

¹⁰⁴ Cioclei V. Mobilul în conduita criminală. București, 1999, p.158

(„variabile independente" sau cauze și „condiții"). A explica un fapt înseamnă a înțelege motivele pentru care el se produce, prin identificarea cauzei sale determinate. A determina înseamnă a cauza apariția sau dezvoltarea unui fenomen.

Cauzalitatea (legătura causală - condițio sine quanon) și principiile acesteia constată dependența dintre diferite fenomene și stabilește caracterul acestei dependențe, care constă în aceea că un fenomen (cauza) în anumite condiții generează alt fenomen (efectul).¹⁰⁵

Cauzalitatea este o formă a interacțiunii dintre fenomene și procese, este tipul principal de determinare și reprezintă prin sine legătura obiectivă dintre două fenomene: cauză și efect?

Un fapt poate să nu implice, însă, un singur antecedent (consecință), ci o pluralitate de antecedente. Fiind o realitate deosebit de complexă, fenomenul criminalității cuprinde o multitudine de asemenea antecedente, ceea ce impune ca analiza criminologică să încerce identificarea acelor fapte și situații care au relația cea mai strânsă și cea mai generală cu actul criminal. Stabilind o combinație complexă a tipurilor de legături de dependență, care unesc crima cu situațiile concrete de viață care o preced, trebuie să se acorde o atenție primordială acelor factori uniți printr-o relație cât mai strânsă și cât mai generală cu fapta comisă, fără a ignora însă, dependențele indirecte, parțiale sau intermediare. În acest sens, în perimetrul antecedentelor crimei pot exista o serie de factori intermediari, cu caracter mai puțin general, care, fără a avea o relație directă cu fapta comisă, acționează ca un gen de „cauze ale cauzei principale", reprezentând condiții favorizante ale actului criminal.

Unii autori utilizează și termenul de criminogeneză, înțelegând întregul ansamblu al etiologiilor (izvoarelor) societății contemporane care se află la originile criminalității și amplificării ei continue. Abordarea criminogenezei trebuie să urmeze o sistematizare necesară cunoașterii întregii etiologii a criminalității.

---

¹⁰⁵ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 173

Majoritatea școlilor, curentelor și teoriilor criminologice clasice și contemporane, care au dominat și domină știința criminologică, au la bază ideea că infracțiunea este determinată de anumite cauze și condiții, ceea ce implică recunoașterea caracterului causal al criminalității. Unele teorii tind să explice criminalitatea printr-o singură cauză de ordin general, altele au o tendință de a pune criminalitatea pe seama unei determinări complexe.

Prin cauză înțelegem fenomenul care în mod obiectiv și necesar, precede și generează alt fenomen.

La fel, prin cauză se înțelege „ansamblul factorilor care fac un anumit efect să urmeze în mod necesar din acei factori”. Mai mult ca atât, aceleași cauze produc aceleași efecte. Relația causală, adică relația de la cauză la efect, constă în succesiunea temporală imediată între cauză și efect și în necesitatea acesteia. Dacă o cauză este cunoscută, prevederea efectului este posibilă.

În concepția unor autori, cauza acționează în anumite circumstanțe, care într-un fel sau altul își exercită influența în procesul de generare, studiul relației cauzale nu se poate dispensa de o analiză a acestor circumstanțe, constituind condițiile (acestea fiind considerate împrejurări care, lipsite de eficiența causală propriu-zisă, deci incapabile în sine de a genera un anumit efect, prin prezența lor, alături de fenomenul „cauză”, influențează evoluția acestuia în diferite moduri, favorizând-o, potențând-o ori frânând-o, până la stadiul producerii efectului).

Cauza se deosebește de condiție, care este un fenomen ajutător, ce favorizează producerea unui alt fenomen. Spre exemplu, procurarea unei arme, cu care criminalul comite fapta de omor, este o acțiune-condiție. Deci, specificul condiției constă în aceea că este un fenomen care nu determină un alt fenomen, ci numai ajută la producerea lui, constând într-un fel de șansă, de ocazie, care contribuie.

Deci, cauzele și condițiile acționează împreună, dar au contribuții diferite.

Autorul autohton Ig. Ciobanu¹⁰⁶, menționează că în criminologie pot fi deosebite următoarele tipuri de cauze:

- cauze generale, care se referă la cauzele mai multor feluri de crime, cauze legate de persoana criminalului și cauze referitoare la mediu;
- cauze speciale, care se referă la un singur sector (domeniu);
- cauze parțiale, care privesc un segment dintr-un lanț de cauze;
- cauze obiective, care ar fi legate de aspecte materiale ca, sărăcia lipsurile materiale etc;
- cauze subiective, care s-ar referi la aspectele psihice ale infractorului;
- cauze principale, care au un rol determinant în comiterea actului infracțional;
- cauze secundare, care au un rol mai redus în comiterea crimei;
- cauze determinante, care joacă un rol hotărâtor în comiterea unei crime, spre exemplu, dorința de răzbunare;
- cauze declanșatoare, care provoacă trecerea la act, spre exemplu, o ceartă sau conflict;
- cauze ereditare, care aparțin elementelor dobândite prin naștere, ca debilitatea mintală sau alte boli de natură psihică;
- cauze de dezvoltare, care se referă la condițiile de dezvoltare a criminalului, la influențe negative din partea unor persoane cu care criminalul s-a aflat în contact.

Unii autori¹⁰⁷ clasifică cauzele crimei după următoarea schemă:

- cauze fizice (anatomice-morfologice);
- cauze fiziologice (precum și endocrinologice);
- cauze psihice;
- cauze sociale.

---

¹⁰⁶ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 174-175

¹⁰⁷ Oancea I. Probleme de criminologie. București, 1998, p.131

În literatura criminologică se utilizează și termenul de factor, prin care se înțelege tot o cauză, adică factorul ar fi similar cu o cauză. Factorii criminalității sau cauzele criminalității ar avea același sens. Totuși, autorul autohton Ig. Ciobanu consideră că prin factor se înțelege ceva mai mult decât prin cauză, termenul având un sens mai larg, care ar include atât o cauză, cât și o condiție, ba chiar și alte elemente contributive la apariția unui fenomen.

În acest sens, T. Pop, citat de Ig. Ciobanu,¹⁰⁸ clasifică factorii criminalității în factori interni sau endogeni și externi sau exogeni, precum și în factori organici sau antropologici, și fizici sau naturali (cosmici).

Astfel, individul și mediul sunt factorii esențiali în geneza criminalității. Uneori, sub o impulsivitate exterioară neînsemnată, explodează o perversitate profundă, nebănuită, care creată și nutrită de condițiile anormale fizico-psihoice ale individului, moccnind în interiorul intim al acestuia, s-a descărcat furios, la atingerea ei de către o cauză externă într-un moment oportun. Alteori, influențe exterioare grave, în momente fatale, dezlănțuie pasiuni, sentimente, sub imperiul cărora, oameni, cu un trecut lung foarte onorabil, se coboară la crime, pe care le găsim în cea mai vădită contradicție cu natura lor.

În ipoteza din urmă orice om poate deveni criminal. O stare de enervare, surescitare, pasiune sau nesocotință a omului, într-un moment fatal întins ca o cursă de împrejurări create de hazard, sau ivite prin surprindere, pe care dintre noi nu îl va putea împinge la crimă? Desigur, această crimă va fi un episod izolat în viața autorului ei și adânc regretată.

În ipoteza a doua, dacă crima comisă într-o clipă de criză psihică, nu rămâne un episod izolat, ci împrietenește pe individ cu crima, pe care o mai repetă - în cele mai multe cazuri este de vină societatea cu procedeele și instituțiile sale.

Printre criminologii de vază care s-au interesat de problemele clasificării factorilor criminogeni se numără și J.

---

¹⁰⁸ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 175

Pinatel, unde întâlnim o clasificare în factori geografici, economici, culturali și politici.¹⁰⁹

H. Mannheim¹¹⁰ tratează cauzele de ordin social ale criminalității, nefiind, însă, preocupat de o clasificare strictă a acestor cauze.

Acesta face doar o interesantă corelație între tipurile de factori criminogeni și tipologiile infracționale.

La fel și D. Szabo¹¹¹ analizează problema complexă a cauzalității, evaluând rolul factorilor socio-culturali, economici etc. Totuși, autorul nu operează o distincție clară între cauzele criminalității ca fenomen social și cauzele actului infracțional concret.

Clasificări reușite ale factorilor criminogeni întâlnim în criminologia națională și română.

Așa, în criminologia națională una din cele mai reușite clasificări este cea făcută de Gh. Gladchi¹¹² în :

- factori economici;
- factori sociali (relații sociale);
- factori demografici;
- factori politici;
- factori juridici;
- factori de organizare.

Clasificări similare întâlnim în criminologia română. Spre exemplu, o analiză succintă a factorilor care determină criminalitatea ca fenomen social o întâlnim la Gh. Nistoreanu și C. Păun¹¹³, clasificându-i în:

- factori economici;
- factori demografici;
- factori socio-culturali;

---

¹⁰⁹ Pinatel J., Bouzat P. Traite de droit penal et de criminologie. Tome 3. Paris, 1963, p. 90

¹¹⁰ Mannheim H. Comparative Criminology. Routledge and Kegan Paul. New York, 1965, p. 419

¹¹¹ Szabo D. Criminologie. Montreal, 1967, p.89

¹¹² Gladchi Gh. Criminologie generală, Ed. Museum, Chișinău, 2001, p. 176-184

¹¹³ Nistoreanu Gh., Păun C. Criminologie. București, 1994, p. 182-196

- factori politici.

Alții¹¹⁴, rămân în prezența a trei tipuri fundamentale de răspuns la problema dată, utilizând conceptul de deformare spre criminalitate a tipului normal de comportament:

- deformarea biologică;
- deformarea psihologică;
- deformarea socială.

În cele ce urmează, vom încerca și noi să estimăm factorii care generează criminalitatea, utilizând acolo unde este posibil unele curente, teorii, școli atât clasice, cât și contemporane. Am ales această cale fiindcă, caracteristica esențială a unei teorii științifice este aceea că ea face afirmații care ulterior pot fi contestate. Pentru a contesta o teorie științifică, trebuie să prezinți date empirice, care derivă din această teorie, apoi să compari aceste date cu observații făcute în lumea reală. Dacă observațiile coincid cu datele teoriei, atunci aceasta devine și mai credibilă, dar nu și probată. Dacă observațiile nu coincid cu ideile teoriei, atunci aceasta este falsă.

Din considerentele exprimate mai sus Ig. Ciobanu¹¹⁵, menționează că este preferabilă următoarea analiză a factorilor care determină sau generează criminalitatea, clasificându-i în:

- factori ereditari (antropologici);
- factori geografici;
- factori economici;
- factori demografici;
- factori psihologici;
- factori socio-culturali;
- factori politici.

Delimitarea cauzelor și condițiilor criminalității poartă un caracter relativ, deoarece, în diferite situații, același fenomen poate apărea fie în calitate de cauză, fie în calitate de condiție. Prin urmare, în literatura criminologică cauzele criminalității

---

¹¹⁴ Giurgiu N. Elemente de criminologie. Iași, 1992, p. 125-127

¹¹⁵ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.177

și condițiile care o favorizează sunt denumite deseori printr-un singur termen - factori sau determinante ale criminalității.¹¹⁶

Având în vedere multitudinea de factori care contribuie la comiterea infracțiunilor, este mai rațională analiza lor pe grupuri decât separat. În acest context, pot fi evidențiate următoarele șapte grupuri principale de factori, și anume: economici, politici, organizatorici, juridici, psihologici, medicali și tehnici.

Fiecare dintre grupurile respective are influență atât asupra criminalității în general, cât și asupra unor tipuri de infracțiuni privite separat.

Astfel, după Chirița V. și Osadcii C.¹¹⁷, factorii criminalității pot fi clasificați convențional în următoarele trei niveluri:

- factorii criminalității în general (nivelul general);
- factorii unor tipuri de criminalitate (nivelul de grup);
- factorii infracțiunilor concrete (nivelul nemijlocit).

1) Nivelul general cuprinde următoarele grupuri de factori:

- Economici - dezechilibrul dintre necesitățile economice și posibilitățile societății, ale grupurilor sociale și ale indivizilor; criza economică profundă; polarizarea populației după nivelul veniturilor (săraci și bogați); șomajul; inflația; erorile în strategia și practica realizării reformelor economice; scăderea producerii bunurilor; neachitarea salariilor; limitarea resurselor economice; creșterea nivelului economiei tenebre¹¹⁸; crearea și susținerea conștientă a climatului financiar patologic la nivel internațional, constând în existența posibilității de a practica speculații financiare și intervenții în privința unor state aparte etc.¹¹⁹

---

¹¹⁶ Аванесов Г.А. Криминология и социальная профилактика. Москва: Изд. Академии МВД СССР, 1980, p. 173

¹¹⁷ <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/13631/12483>

¹¹⁸ Четвериков В.С. Криминология. Учеб. пособие. Москва: Инфра-М., 1996, p. 50

¹¹⁹ <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/13631/12483>

- Politici - lipsa unei armonii politice în societate; contradicțiile dintre verigile puterii de stat; manifestarea separatismului, extremismului; conflictele interetnice; conflictele armate; instabilitatea politicii penale; lipsa unui control eficient din partea societății asupra sistemului de măsuri de combatere a criminalității; lupta pentru putere a partidelor politice sau a organizațiilor obștești care urmăresc scopuri politice, sau a grupurilor separate, ai căror lideri urmăresc scopuri egoiste; nivelul înalt de birocratism și corupție în organele puterii de stat etc.¹²⁰

- Culturali - teama de exterminare culturală, ale cărei atribute sunt: religia, limba vorbită, apartenența etnică, educația etc. Religia este privită ca cel mai volitiv dintre factorii culturali, fiindcă ea atinge valori supreme. Criminalitatea în numele credinței, atunci când trece în starea de fanatism, poate fi deosebit de violentă.

Infraactorii ghidați de motive religioase își văd acțiunile ca pe o datorie divină, morală.

- Juridici - inacțiunea unui șir de legi și altor acte normative; instabilitatea și imperfecțiunea legislației îndreptate în special asupra prevenirii și combaterii criminalității; pasivitatea în înaintarea propunerilor legislative; nivelul scăzut de cultură juridică a societății etc.

- Organizatorici - supraîncărcarea sistemului justiției penale; nivelul scăzut de descoperire a infracțiunilor; deficitul interpretării oficiale a legislației penale; lipsa unui sistem centralizat de expertiză criminologică a legislației; contradicțiile de competență și corelație a organelor responsabile de prevenirea și combaterea criminalității etc.¹²¹

- Psihologici – pierderea de către o parte a populației a unor idealuri umane elementare în domeniul conviețuirii

---

¹²⁰ Алексеев А.И. Криминология. Курс лекций. Москва: Щит-М., 1998, p.68

¹²¹ Криминология. Учебное пособие. Под общей редакцией Эминова В.Е. Москва: Норма, 1997, p.17

sociale; scăderea nivelului de încredere a societății în organele de drept; solidaritatea joasă a populației în prevenirea și combaterea criminalității; alcoolismul, narcomania, toxicomania; nihilismul juridic etc.¹²²

- Medicali - bolile psihice; accesibilitatea preparatelor medicale (narcotice, psihotrope) care influențează asupra psihicului persoanei; alcoolismul, narcomania etc.

- Tehnici - insuficiența și imperfecțiunea mijloacelor și tehnologiilor de destinație generală și specială; eficacitatea joasă a mijloacelor tehnice folosite în procesul urmăririi penale; dotarea insuficientă a organelor de drept cu mijloace de transport, de autoapărare, alte mijloace tehnice speciale; armament; competitivitatea tehnică a infractorilor în raport cu organele de drept; nivelul scăzut de automatizare a evidențelor criminale etc.¹²³

Factori descriși mai sus vorbesc despre existența unor lacune economice, politice, juridice, culturale, tehnice în sistemul măsurilor de combatere a criminalității în ansamblul ei, precum și în ceea ce privește sănătatea fizică, psihică și morală a societății.¹²⁴

2) Nivelul de grup cuprinde acele fenomene care exercită o influență negativă asupra unui tip anumit de infracțiuni, adică factori criminogeni proprii tuturor sau majorității infracțiunilor de tipul dat. În viziunea noastră, la acești factori se pot atribui:

- Insuficiența unei activități informațional-analitice efective.

- Existența unei „piețe negre” de arme¹²⁵.

---

¹²² Четвериков В.С. Криминология. Учеб. пособие. Москва: Инфра-М., 1996, p.56

¹²³ Криминология. Учебное пособие. Под общей редакцией Эминова В.Е. Москва: Норма, 1997, p. 20

¹²¹ Nastas A., Efremov V., *Bazele juridice și organizatorico-tactice de aplicare a mijloacelor tehnice special.* În: Protecție, pază și securitate – amenințări și soluții. Culegere de articole științifice. Chișinău, 2019, p.23. ISBN 978-9975-3313-3-3

¹²⁵ <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/13631/12483>

- Lipsa unui sistem eficient de stimulare a persoanelor care acordă sprijin organelor de drept în combaterea criminalității.

- Concentrarea și ierarhizarea grupărilor criminale.

- Deficiențele sistemului de dotare cu mijloace tehnice speciale și de intervenție al organelor competente în prevenirea și combaterea unui tip ai criminalității.

- Sentimentul acut al inechității sociale al unor categorii de persoane.

- Starea de disperare și creșterea agresiunii sociale, pierderea încrederii în posibilele schimbări pozitive în societate.

3) Nivelul nemijlocit reflectă concretizarea factorilor care contribuie la comiterea unei infracțiuni private individual. După părerea autorilor A.I. Alexeev și A.B. Saharov, cauza comportamentului criminal individual este interacțiunea trăsăturilor moral-psihologice negative ale persoanei, formate sub influența condițiilor nefavorabile ale constituirii morale a individului uman cu circumstanțele obiective exterioare (situație concretă), care generează intenția și hotărârea de a comite infracțiunea respectivă sau de a contribui la aceasta.¹²⁶

Prin urmare, factorii care contribuie la comiterea unei infracțiuni concrete se caracterizează, în primul rând, prin formarea moral-psihologică a individului și situația concretă în care este comisă fapta infracțională.

Există o multitudine de factori care contribuie la comiterea criminalității, aceștia poartă un caracter multilateral și sunt interdependenți, iar datorită noilor relații social-politice, economice și progresului tehnico-științific, se află într-o continuă evoluție. Stabilirea și cercetarea minuțioasă a acestora constituie o premisă necesară pentru întreprinderea unor măsuri adecvate de prevenire și combatere atât a criminalității în general, cât și a unor infracțiuni private individual.

---

¹²⁶ Алексеев А.И., Сахаров А.Б. Причины преступлений и их устранение органами внутренних дел. Лекция МСШМ МВД СССР. Москва, 1982, р.4

2. Cauzalitatea criminalității prin prisma teoriilor de orientare biologică

Factorii biologici joacă un rol direct în originea comportamentului infracțional, separat de vreo eventuală asociere cu aparența fizică sau cu deficiența mintală. Unii dintre acești factori biologici se pot descrie ca având origine ereditară, astfel fiind rezultatul genelor pe care individul le-a moștenit de la părinți. Aceasta pe de o parte; pe de altă parte, un anumit factor biologic ar putea fi rezultatul unor mutații genetice care se pot dezvolta în perioada cât fătul se află în uter. La fel de valabilă poate să fie și explicația că alții pot fi rezultatul unor factori determinați de o hrană necorespunzătoare sau de un stil de viață parazitar și necontrolat.

Teoriile biologice timpurii apreciau că structura determină funcția, ceea ce ar însemna că indivizii se comportă altfel unii față de alții fiindcă fundamental sunt diferiți din punct de vedere al structurii. De asemenea, aceste teorii se justificau îndeosebi pe factorii moșteniți, ignorându-i pe cei biologici. În contrast, însă, teoriile biologice moderne prezintă argumente conform cărora factorii biologici se dezvoltă asemeni unui individ care va avea un comportament criminal pe care nu îl poate explica nici individul respectiv, dar care ar putea fi urmarea interacțiunii dintre biologia persoanei și mediul în care se dezvoltă. Poate de aceea aceste teorii se pot explica mai repede ca teorii biosociale.¹²⁷

Autori români menționează că orientarea biologică a reunit teorii potrivit cărora la baza realizării actului criminal stau diverși factori biologici.

Caracteristic pentru orientarea biologică este limitarea obiectului criminologiei la studiul infractorului, în încercarea de a demonstra existența unor trăsături specific de ordin bio-antropologic, care diferențiază infractorul de neinfractor,

---

¹²⁷ Rotari O. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 837-838

caracteristici care determină comportamentul antisocial al individului.¹²⁸

Vom prezenta unele teorii care și-au axat explicarea cauzalității comportamentului criminal pe factorii biologici.

1) Teoria lui Charles Goring: crima - un defect ereditar.

Istoria ne argumentează că încă din Antichitate s-a încercat explicarea fenomenului uman, plecând de la ideea ereditarii, arătându-se deseori că tinerii se asemănau cu părinții lor în multe privințe: maniere, aspect fizic, dispoziție etc. Științific, însă, primele încercări de a explica ereditatea au apărut în preajma anului 1850 și au fost detaliate îndeosebi în următorii 50-75 de ani. Pe acest parcurs, la început Francis Galton și studentul său Karl Pearson, folosind noile metode statistice, au măsurat gradul de asemănare sau de corelare determinat de ereditate. De concluziile celor doi avea să se folosească Charles Goring care, utilizând noile metode statistice, face analiza fenomenului criminal și ajunge la concluzia că crima este moștenită în același mod în care erau moștenite și trăsăturile fizice și de personalitate.

Ch. Goring a considerat că frecvența și lungimea unei perioade de detenție ar putea să ofere explicarea unor factori fizici, mentali și morali care să demonstreze „seriozitatea” crimei. De aceea, el a și găsit, în urma investigațiilor sale, mai mulți „*criminali serioși*”, care își petrecuseră perioade mai mari în detenție și care fizic erau mai mici, iar mental inferiori altor cetățeni. Acești factori puteau fi explicați și ca influență a mediului, Goring susținând că ambii factori (fizic și mental) erau niște caracteristici pe care cei în cauză le moșteneau. De asemenea, el a menționat că a găsit mari asemănări între particularitățile crimei comise de copii, precum și între crimele săvârșite de frați.

Goring a încercat să motiveze că aceste descoperiri nu pot fi și efectul unor condiții sociale improprii, fiindcă în studiile sale

---

¹²⁸ Paraschiv G. și alții. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p. 43

nu prea a găsit conexiuni între gravitatea (seriozitatea) unei crime și factorii de mediu social, cum ar fi educația, sărăcia, familii destrămate etc.

Plecând de aici, savantul a motivat că și criminalitatea unuia dintre soți nu ar putea fi explicată prin exemplul celuilalt, deoarece cei mai mulți erau deja angajați în crimă în momentul în care se căsătoriseră.

La fel, el susținea că criminalitatea copiilor nu ar putea fi explicată prin exemplul părinților, fiindcă coeficientul de instrucție în ale hoției era altul la părinți, care puteau fi posibili profesori în încălcările de lege. El susține că dacă părinții criminali erau condamnați și executau pedeapsa la închisoare când copiii erau încă tineri, copiii aveau să devină infractori, în cele mai dese cazuri, atunci când ei aveau să atingă vârsta adulților ca atunci când părinții lor au fost arestați. Altfel spus, o perioadă mai lungă cu un părinte criminal și închis nu a avut nici o influență în apariția criminalității la copiii acestuia. Astfel, Goring a concluzionat că nu condițiile de mediu sunt cele care favorizează criminalitatea, ci moștenirea care, pe cale ereditară, devenea o crimă. În consecință, oamenilor care întruneau aceste caracteristici cercetătorul le propunea interzicerea reproducerii.

Este evident că fiecare dintre argumentele lui Goring prezintă serioase semne de întrebare. În acest sens, faptul că el a dat la o parte efectele mediului și a încercat să stabilizeze efectul moștenirii în controlul și explicarea criminalității i-a atras, pe bună dreptate, critici foarte severe, cu toate că, probabil, el nu a dispus de niște măsurători precise ale factorilor de mediu. Pe nedrept, a suprasolicitat în aprecierea sa factorii ereditari, iar prin metoda sa de gândire nu a făcut decât să sublinieze eșecul influenței mediului între factorii care, probabil, s-au dorit comuni în știința criminologică a acelei perioade, așa cum a spus-o la un moment dat chiar Goring. Lee Lewis a încercat să reanalizeze aceste studii, iar dovada că „*crima tinde să bântuie familia*” avea să fie găsită doar într-o foarte mică măsură.

Cu toate acestea, semnificația muncii lui Goring nu ar trebui subestimată, chiar și în situația în care alții au susținut că

crima poate fi cauzată ori de mediu, ori de ereditate, nu trebuie uitat faptul că el a fost primul care a postulat că ar putea fi rezultatul conexiunii dintre cele două, viziune pe care și azi o susțin mulți criminologi. De fapt, Goring a susținut că nu a refuzat influența mediului în cauzarea crimei, dar că în studiile sale nu a găsit nici o asemenea probă.

Karl Pearson spunea: „Unul dintre meritele principale ale muncii lui Goring este acela că, prin însăși natura ei, aceasta i-a silit pe cei care nu ar fi de acord cu ea din punct de vedere științific să colecteze un material mai bun și să aplice practic metodele de cercetare ale lui Goring, deși ei ar putea să nu aibă succes. Pe cât pare de ciudată, contradicția concluziilor sale nu înseamnă mai nimic în comparație cu faptul fundamental că metodele lui Goring au brăzdat adânc pământul și au trasat ferm liniile cu care un viitor criminolog va fi nevoit să muncească”.¹²⁹

2) Teoria constituției predispozant delincvențiale.

Continuatorii lombrozianismului mențin și continue să dezvolte teza că la baza comiterii crimelor se află constituția anatomică a omului, ca o unitate morfologică și funcțională care, în anumite condiții de mediu, contribuie într-o mare măsură la inadaptarea socială. Această concepție are la bază lucrările tipologice realizate de Ernst Kretschmer în Germania, N. Pende în Italia și Wiliam Sheldon în S.U.A.

În anul 1921 medicul psihiatru Kretschmer a publicat lucrarea „Structura corpului și caracterul” în care a formulat teoria existenței unei corelații între structura corpului uman și trăsăturile sale fizice, pe de o parte, și caracterul omului, pe de altă parte.¹³⁰

Psihiatrul german Ernest Kretschmer (1888-1964), mergând în cercetare pe linia corelării elementelor de ordin biologic cu cele psihice, a creat un sistem caracterologic complet. El consideră că, în funcție de constituția corporală, se pot distinge patru tipuri fizice, fiecare tip având o predispoziție

---

¹²⁹ Rotari O. Criminologie. Chișinău, 2011, p.838-840

¹³⁰ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.100

spre comiterea unor infracțiuni specifice:

1) Tipul picnic - constituție orizontală; scund, cu extremități scurte; sistem osteomuscular plătând; fața rotundă, craniul rotund, puțin ridicat, voluminos; cavitatea toracică și abdominală dezvoltată; strat de grăsime la suprafața trunchiului; adeseori inteligent și expansiv, ce poate deveni autor de escrocherii și fraude.

2) Tipul astenic – constituție verticală; sistem osteomuscular firav; slab, craniul mic, chipul prelung, fruntea înclinată înapoi, nasul alungit, maxilarul inferior scurt; forța fizică scăzută; dotat divers din punct de vedere intelectual; interiorizat; de regulă adaptarea socială este precară, criminalitate precoce și o tendință spre recidivă; ar comite mai ales falsuri, furturi și abuzuri de încredere.

3) Tipul athletic - sistem osteomuscular puternic, trunchi piramidal cu baza mare în sus, aspect fizic plăcut, oscilează între sentimentalism și brutalitate, ar avea o răspândire relativ ridicată în rândurile infractorilor de aproape toate vârstele, ar comite preponderent asasinat, tâlhării cu folosirea armelor, incendii și ar fi predispuși la recidivă indiferent de vârstă.

4) Tipul displastic - diferite malformații corporale, deficiente ale caracterelor sexuale, slab dezvoltat psihic și morfologic; din punct de vedere psihomedical, regăsim în această categorie debili mintal și schizofreni; displastici comit de regulă delict sexuale, dar nu numai; operează într-un mod neașteptat, își încep cariera infracțională după vârsta de 18 ani și sunt expuși recidivei.¹³¹

Pe baza experienței clinice, Kretschmer a asociat portretele psihologice tipurilor somatice. Astfel, persoanele cu o constituție picnică prezintă un grupaj de trăsături psihice cum ar fi: mobilitate, optimism, uneori spontaneitate în gesturi și vorbire, sociabilitate, dar și o anumită superficialitate în relațiile sociale, înclinație către concesiile și compromisuri, spirit practic etc. Acest grupaj de trăsături formează un profil temperamental

---

¹³¹ Rotari O. Criminologie. Chișinău, 2011, p.847-848

denumit de Kretschmer *ciclotimic*.

La persoanele cu constituție fizică de tip astenic întâlnim: înclinație spre abstractizare, interiorizare, sensibilitate pentru forma exterioară a relațiilor dintre oameni, un simț acut al onoarei, manifestări de ambiție ascunzând adesea un complex de inferioritate etc. Acest profil temperamental a fost denumit *schizotimic*.

Tipul athletic - intermediar între tipurile extreme menționate, prezintă ca trăsături psihice înclinație spre activități care presupun un volum mare de mișcări și un mare consum de energie (ramuri sportive, activități desfășurate pe spații mari cu schimbări rapide de situație etc.), încercare în sine, autoapreciere realistă.

Deci, există o corelație între tipul biologic și trăsăturile psihice, felul de a fi și felul de manifestare, precum și felul de adoptare socială al fiecărui tip. Astfel, tipul picnic este mai deschis și sociabil, caută relații sociale etc; tipul athletic este tipul omului sănătos, adaptabil, echilibrat; tipul astenic este retras, timid, puțin sociabil.

Conform lui E. Kretschmer, între infraționalitate și tipurile descrise mai sus se formează următoarele relații: existența unei distribuții relativ egale a tipurilor identificate în câmpul infrațional; existența unei oarecare corelări între tipul de infraționalitate săvârșită și tipul constituțional (astfel athleticul este asociat cu infrațiunile contra persoanei, astenicul este asociat cu infrațiuni contra proprietății, picnicul cu fraudele, escrocheriile, iar displazicul este asociat cu infrațiunile sexuale).¹³²

Investigații analogice a întreprins profesorul V. Sheldon care în anul 1949 a publicat lucrarea „Varietatea criminalității minore: introducere în psihiatria constituțională”. El a aplicat propria tipologie, constituită în raport cu gradul de dezvoltare a

---

¹³² Paraschiv G. și alții. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infrațiunilor. București, 2014, p. 43

celor trei foixe embrionare, fiecare tip caracterizându-se printr-un temperament diferit.

William H. Sheldon stabilește o corelație între anumite caracteristici fizice și caracteristicile temperamentale, între tipul fizic și comportament. După gradul de dezvoltare al celor trei foixe embrionare, distinge trei tipuri fizice:

1. Tipul endomorf (viscerotonic) – dezvoltare corporală predominant internă: rotund, gras; uniformitate în activitatea emoțională; fire extravertită; comunicare ușoară și rapidă; plăcere de confort fizic; plăcerea relaxării în repaos și mișcare.

2. Tipul mezomorf (somatotonic) – dezvoltare corporală echilibrată, athletic, puternic, musculos, viguros; plăcere pentru mișcare, interes pentru sport; trăsături pline de energie, căutarea riscului; maniera directă, deschisă, chiar puțin dură, curaj; agresivitate competitivă; voce nereținută, fără intonații; maturitate în prezentare.

3. Tipul ectomorf (cerebrotonic) - dezvoltare corporală predominant externă; corp lung, slab; mușchi slab dezvoltați; poziție și mișcare reținute; inhibiție; activism mintal; evitarea zgomotului; prezentare infantilă.

Scheldon a stabilit pe cale experimentală - în baza unui eșantion de 200 de delincvenți internați într-un institut de reeducare - că cele mai multe cazuri de delincvență apar în cazul tipului mezomorf.

După raportul torace-membre și funcționalitate endocrină, N. Pende distinge tipul brevilin (scund), tipul mediu (normal) și tipul longilin (înalț). Fizicul singur nu poate explica în mod adecvat comportamentul infrațional, însă poate favoriza anumite tipuri de infrațiuni.¹³³

3) Teoria constituției delincvente

Reprezentantul acestei teorii este criminologul italian Benigno di Tullio, profesor la Universitatea din Roma.

Prin constituție criminală autorul înțelege o stare de predispoziție specifică spre

---

¹³³ Rotari O. Criminologie. Chișinău, 2011, p.849

crimă, altfel spus capacitatea care există în anumiți indivizi de a comite acte criminale, în general grave, în urma unor instigații exterioare ce rămân sub pragul ce operează asupra generalității oamenilor.

În concepția lui di Tullio constituția cuprinde, pe de o parte, elemente ereditare și congenitale, iar pe de altă parte, elemente dobândite în timpul vieții, în special în prima ei parte.¹³⁴

Studiind radiografiile unui grup de infractori care au comis omoruri, di Tullio a constatat că jumătate din aceștia prezentau leziuni ale cutiei craniene.

În baza acestor cercetări, autorul formulează teoria constituției delincvențiale, care ar fi o sumă de elemente ereditare ce determină anumite tendințe criminogene. Totuși, aceste tendințe nu conduc în mod automat la săvârșirea crimelor, ci doar favorizează subiectul, pentru ca acesta să săvârșască o crimă mai ușor decât altul.

În acest context, constituția delincventă ar fi rezultatul plurității elementelor de ordin congenital, ereditar sau înăscut, ce ar avea influențe asupra tendințelor criminogene, care nu conduc automat și la săvârșirea de fapte antisociale, însă există o probabilitate mai mare ca individul ce le posedă să comită anumite infracțiuni.¹³⁵

B. di Tullio nu este de acord cu teza existenței ereditare și a criminalului înăscut, dar, într-o formă mai voalată, susține necesitatea recunoașterii în cazul infractorilor a unei anumite constituții delincvențiale, ce conferă subiecților vocația crimei.

Un concept deosebit de important în concepția lui di Tullio este acela de prag, adică de limită specifică pentru individ predispus biologic la comiterea unor infracțiuni.

Dacă toți indivizii pot prezenta reacții antisociale, declanșarea acestora nu este condiționată de o intensitate similară

---

¹³⁴ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.103-104

¹³⁵ Paraschiv G. și alții. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p. 46

a stimulului. Pentru unii poate fi slabă, pentru alții poate fi puternică, între acești doi poli existând o mulțime de stări intermediare. Interesant este faptul că crima, asemănător concepției lui Kinberg, ar reprezenta o manifestare de inadaptare socială.

Di Tullio a fost pe larg preocupat de criminalitatea de violență și mai ales de omoruri. Autorul arată că, ori de câte ori instinctele se încarcă de afectivitate, ele provoacă dezvoltarea unor tensiuni nervoase, care pot determina o slăbire a voinței și predispuie la reacții violente.

Suștinând teza existenței unei constituții delincvente care separă infractorul de noninfractor, di Tullio introduce un șir de note de originalitate în teoria sa, totuși, rămânând de nuanță determinist biologică.

Pentru Benigno di Tullio, studiul crimei nu poate fi exclusiv biologic ori exclusiv sociologic, ci întotdeauna biosociologic. Rezultă că personalitatea nu poate fi corect apreciată decât după criteriul biopsihosociologic.

Pornind de la aceste premise, autorul încearcă să determine factorii ce conduc la formarea unei personalități criminale. Un prim factor important este ereditatea: cu toată influența sa puternică, aceasta nu trebuie considerată ca o determinare absolută. Predispoziția spre crimă poate avea ca sursă și unele disfuncționalități cerebrale, hormonale etc. Vârsta și crizele biologice pe care le antrenează sunt de asemenea importante: pubertatea, cu modificările ei specifice de ordin psihofiziologic, precum și procesele involutiveale îmbătrânirii pot conduce la tulburări de comportament și chiar la crimă.

Se poate afirma că predispozițiile spre crimă sunt expresia unui ansamblu de condiții organice și psihice ereditare, congenitale sau dobândite care, diminuând rezistența individuală la instigări criminogene, permite individului, cu mai multă probabilitate, să devină un criminal. Benigno di Tullio nu ignora factorii sociali sau fizici exteriori individului, care nu pot avea o influență reală decât în măsura în care întâlnesc o constituție criminală preexistentă și contribuie la formarea unei astfel de

personalități.

În concluzie în doctrină se menționează că, deși apelarea la factorii biologici s-a făcut din convingerea că aceștia reprezintă cauzele producerii fenomenului criminal, se poate spune că prezența acestora poate spori predispoziția, dar nu determină în mod absolut că un individ poate avea un comportament criminal. Acești factori pot să genereze comportamente criminale atunci când acționează împreună cu factori psihologici și sociali. În contextul abordării multifactoriale, teoriile biologice ale comportamentului criminal pot fi judecate în măsura în care diferențele biologice între criminal și noncriminal sunt și demonstrabile. Asemenea diferențe trebuie să fie prezentate în relația lor cauzală cu comportamentul criminal.

Datele statistice oferite de unele testări nu sunt suficiente pentru a concluziona că diferențele biologice se întâlnesc la majoritatea criminalilor, iar acolo unde ele sunt găsite, legăturile cauzale cu comportamentul criminal sunt încă slabe.¹³⁶

3. Cauzalitatea criminalității prin prisma teoriilor de orientare psihologică

Orientarea psihologică în criminologie include școlile științifice, concepțiile, teoriile care explică etiologia criminalității prin prisma trăsăturilor psihologice ale individului, cărora le conferă o importanță decisivă. Abordarea psihologică încearcă să demonstreze existența anumitor trăsături specifice de ordin psihologic, care diferențiază infractorul de noninfractor și care determină comportamentul infracțional.

Orientarea psihologică include teoriile ce au în comun conceptual de personalitate criminală ca bază teoretică a explicării cauzalității fenomenului criminal. Prin modalitățile de abordare a acestui concept, teoriile psihologice sunt foarte diverse, apropiindu-se în unele situații fie de orientarea biologică, fie de cea sociologică. Potrivit acestor teorii, infractorul este o persoană inadapată social. La baza orientării

---

¹³⁶ Rotari O. Criminologie. Chișinău, 2011, p.850-851

respective stau studiile psihologice ale infractorilor normali. Această orientare nu include însă teoriile și concepțiile patologiei criminale.

Cercetările științifice minuțioase realizate ulterior au stabilit însă că esența devianțelor poate fi explicată numai în baza analizei factorilor psihologici. Lucrările autorilor care încercau să demonstreze că infractorilor și contravenienților le sunt tipice unele particularități psihologice necaracteristice cetățenilor de rând au fost supuse unor critici serioase. În doctrină¹³⁷ se menționează că n-a fost relevată nici o trăsătură psihologică observabilă la toți infractorii. În prezent, majoritatea psihologilor și sociologilor recunosc că particularitățile personalității și motivele comportamentului acesteia, probabil, au o influență importantă asupra tuturor tipurilor de comportament deviant. Dar, probabil, prin analiza unei singure trăsături psihologice sau a unui ansamblu de astfel de trăsături nu poate fi explicată esența criminalității sau a altui tip de devianțe. În criminologia modernă este recunoscut faptul că devianța apare în rezultatul interacțiunii complicate a factorilor sociali și psihologici.

Prin modalitățile de abordare și prin caracterul mai mult sau mai puțin accentuat al determinismului psihologic în cauzalitatea infracționalității, teoriile psihologice sunt extreme de diverse, în unele situații apropiindu-se fie de orientarea biologică, fie de cea sociologică.¹³⁸

1) Teoria freudiană.

Sigmund Freud, cercetător austriac, a elaborat doctrina psihanalitică, care a dominat cercetarea criminologică în mod deosebit, fiind principala orientare psihologică.

Pentru prima dată cuvântul de psihanaliză a fost utilizat de Freud într-un ziar francez din 1896 și aproape 10 ani el a fost singurul reprezentant al acesteia.¹³⁹

---

¹³⁷ Ibidem, p.851

¹³⁸ Paraschiv G. și alții. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p. 46

¹³⁹ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.84

În concepția lui Freud, pulsurile inconștiente reprezintă factorul determinant al vieții psihice, cel mai puternic sector al minții noastre.

Inconștientul cuprinde toate impulsurile instinctive ale omului și memoria lui refulată din sfera conștientului în inconștient, în mare parte acest transfer provenind din experiențele traumatizante petrecute timpul copilăriei timpurii.

Astfel, acțiunile, gândurile și emoțiile omului sunt stăpânite în procesele memoriei sale de forțe ascunse, dar care pot fi scoase la iveală prin psihanaliză.¹⁴⁰

Conform opiniilor lui S. Freud personalitatea ar conține: Eul, Supereul și Sinele.

Eul este nucleul personalității și reprezintă ceea ce se numește conștiința de sine, în componența căreia intră imaginea și cunoștințele despre sine. Supraeul este purtatorul normelor etico-morale și al regulilor de conviețuire socială. El este conștiința morală și este o achiziție relativă fragilă a individului. Sinele este cea de-a treia entitate a personalității, care nu este trăit în mod conștient și este apreciat ca fiind o componentă biologică a personalității, reprezentând influențele ereditare ca eponent al lumii interioare și al lumii subiective.

În viziunea lui S. Freud, diferența între infractor și neinfractor s-ar situa la nivelul Supereului.¹⁴¹

2) Teoria personalității criminale

Această teorie aparține cunoscutului penalist și criminolog francez Jean Pinatel și reprezintă una din cele mai complete teorii formulate în cadrul orientării psihologice.

Pinatel respinge teza existenței unor diferențe de natură umană între infractori și noninfractori.

Pinatel preia ideile lui Etienne de Greeff, conform cărora între oameni există o diferență de grad, prin grad înțelegând

---

¹⁴⁰ Paraschiv G. și alții. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p. 48

¹⁴¹ Ibidem, p.48

nivelul de la care impulsurile endogene și excitațiile exogene îl determină pe individ să comită o faptă antisocială.¹⁴²

În concepția autorului, personalitatea criminală este alcătuită dintr-un nucleu central, care include un șir de trăsături de bază:

1) egocentrismul, după care criminalul se dovedește extrem de individualist și de egoist;

2) labilitatea, după care criminalul are o construcție psihică și morală slabă, firavă, schimbătoare;

3) indiferența afectivă, după care criminalul este rece, lipsit de milă, de simpatie față de semenul său;

4) agresivitatea, tendința spre violență și duritate, etc.

Fiecare dintre aceste trăsături, luate izolat, nu sunt specifice doar acestei categorii de persoane și numai reuniunea lor într-o constelație conferă personalității vocația crimei.

Aceste patru componente ale nucleului personalității au următoarea distribuție: agresivitatea joacă un rol de incitare, fiind o componentă activă, iar egocentrismul, labilitatea și indiferența afectivă au rolul de a neutraliza inhibiția trecerii la act prin împiedicarea subiecților de a lua corect în considerare aprecierea socială ori sentimentul de compasiune și simpatie pentru altul. Zis altfel, rolul lor este de a da culoare verde" agresivității.

O trăsătură de bază, caracteristică criminalului, este și nivelul scăzut de inteligență.

După J.Pinatel, aspectul psihologic al criminalului trebuie completat și cu alte elemente. Așa, nivelul de cunoștințe, nivelul de instruire al criminalului este, în general, scăzut. Aceasta se exprimă prin numărul mare de analfabeți în rândurile criminalilor, de cei care au întrerupt sau abandonat școala. În consecință, nivelul scăzut de cunoștințe referitor la normele de conduită socială, nivelul de pregătire profesională, etc.

Toate acestea duc la inexistența frânelor care în mod obișnuit inhibă la indivizii normali starea de agresivitate.

---

¹⁴² Ibidem, p. 50

În sfârșit, conform conceptului de personalitate criminală, infracțiunea este o faptă omenească, iar criminalii sunt oameni obișnuiți, ca toți ceilalți: ceea ce îi deosebește este "trecerea la act", care constituie expresia "diferenței de grad" și astfel, între personalitatea infractorului și cea a noninfractorului există doar o diferență cantitativă și nu una calitativă.

Este cert faptul că, pentru Pinatel, teoria personalității criminale, cu toate că este construită pe datele criminologiei generale, reprezintă o ipoteză de lucru în domeniul criminologiei clinice.¹⁴³

3) Teoria complexului de inferioritate

Una dintre cele mai importante teorii psihanalitice în analiza criminologică a comportamentului deviant se numără și teoria lui Alfred Adler, care este cunoscută sub denumirea de teoria complexului de inferioritate.

Principala teză a lui A. Adler constă în sentimentul de inferioritate al individului, care declanșează dorința acestuia de a-și depăși condiția proprie, în contextul unor relații de compensare sau supracompensare. Aceste relații se pot manifesta fie prin acțiuni pozitive de depășire a delincvenței, fie prin generarea într-un "complex de inferioritate" ce determină individul să comită acte antisociale. În asemenea mod, individul compensează complexul prin faptul situării sale în centrul atenției opiniei publice.

Din aceste motive, teoria lui A. Adler a fost comparată cu "filosofia puterii" a lui Friedrich Nietzsche, cu care, însă, are foarte puține elemente comune. Adler acordă principala atenție slăbiciunii umane și nu supermanului puternic.

La momentul când individul devine conștient de neajunsurile sale, el încearcă să le compenseze, ajungând uneori la supracompensare. Așa, Demostene, care suferea de unele defecte ale vorbirii, orientându-și toată energia în lupta împotriva

---

¹⁴³ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.113-115

acestui handicap, a devenit unul din marii oratori, iar Beethoven a creat opere muzicale nemuritoare, depășindu-și surzenia.¹⁴⁴

Alături de complexul de inferioritate care caracterizează personalitatea infractorului, Adler menționează lipsa de cooperare ca urmare a sentimentului de frustrare apărut în copilărie și întipărit ulterior.¹⁴⁵ În cazul în care deficiența nu este depășită, sentimentul de inferioritate poate crește în complexul de inferioritate.

Conceptul a devenit unul din cele mai convenabile mecanisme de interpretare a comportamentului uman, mai ales că el poate fi atribuit oricărei persoane.

Este lesne de înțeles că, inferioritatea este un concept relativ și astfel, întotdeauna va exista un domeniu în care un om se va simți inferior altuia.

Complexul de inferioritate poate duce la comiterea infracțiunilor, deoarece aceasta este cea mai ușoară cale, prin care individul ar atrage asupra sa atenția opiniei publice, în asemenea mod compensându-și psihologic propria inferioritate.¹⁴⁶

4) Teoria lui David Abrahamsen

Teoria lui David Abrahamsen este bazată pe concepția freudiană a conduitei umane.

Printre principalele teze se înscrie afirmația lui Abrahamsen că explicația conduitei umane trebuie căutată în conflictele biosexuale, cu care individul se lovește de timpuriu, în copilărie. Astfel, orice conduită criminală este o manifestare directă sau indirectă a agresiunii, iar această agresiune, la rândul său, poate fi expresia instinctelor sexuale sau a altor instincte. De aici, de capacitatea omului de a controla această agresivitate prin intermediul „supra-eului” depinde conduită criminală sau

---

¹⁴⁴ Ibidem, 2011, p.110

¹⁴⁵ Stănoiu R.M. Introducere în criminologie. București, Ed.: Academiei, 1989, p.63

¹⁴⁶ Paraschiv G. și alții. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p. 50

noncriminală a individului. Dar dacă individual comite totuși crima, prin aceasta are loc întotdeauna lezarea “supra-eului”.¹⁴⁷

Totodată Abrahamsen menționa că pînă la vârsta de doi ani copii nu se supun părinților, dar către patru ani această conduită va dispărea la majoritatea copiilor, iar la unii ea va rămîne pentru toată viața și dintre aceștia se vor complete rîndurile criminalității.

Teza principală a lui Abrahamsen este aceea că condițiile familial sunt cele mai importante în generarea criminalității. Abrahamsen a constatat că mai mult decît situația economic sau socială a familiei, raporturile afective dintre părinți și copii influențează dezvoltarea caracterului. Abrahamsen menționa că situația încordată din familie dă naștere la infractori. Așa, un copil devine infractor fie că în familie nu i s-a acordat atenție și el, devenind matur, caută să atragă atenția asupra sa prin crime, fie că în familie a fost prea tutelat și protestele sale împotriva acestei tutele se manifestă mai târziu prin crime.

În asemenea mod, Abrahamsen tratează criminalitatea ca pe un fenomen psihologic, generat doar de cauze psihologice, care oferă individului vocația crimei, transformându-l într-un infractor potențial.¹⁴⁸

4. Cauzele criminalității ca fenomen social

4.1. Cauzele economice ale criminalității

Printre cauzele care determină sau generează criminalitatea se numără și cauzele economice.

Sfera economică a unui stat sau regiunii poate determina sau influența comportamentul uman, inclusiv pe cel infracțional. Aprecierile și concluziile cu privire la influența condițiilor economice asupra genezei și dezvoltării criminalității sunt extrem de variate, discuția existînd asupra cantității și calității rolului acestor cauze.

---

¹⁴⁷ Amza T. Criminologie theoretică. Teorii reprezentative și politica criminologică. București, Ed.: Lumina-Lex, 2000, p.190-191

¹⁴⁸ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.115-116

Printre primii s-a preocupat de această problemă C. Lombroso, care a fost nevoit să recunoască influența condițiilor economice asupra criminalității. El relevă că, această problemă este atât de complexă și examinarea ei atât de dificilă, încât nu i se poate da o apreciere unică. Lombroso nu împărtășește ideea că, criminalitatea este întotdeauna efectul mizeriei, susținând că ea poate fi și efectul bogăției. Criminalul înăscut găsește mai multă ocazie de a comite crime în bogăție, decât în mizerie, iar criminalul de ocazie și mai mult. Sărăcia și bogăția își au criminalitatea lor specifică, întrucât săracii comit mai ales crime contra proprietății, iar bogații - contra bunelor moravuri și a personalității. În final, Lombroso conchide că, factorul economic are o mare influență asupra criminalității, iar mizeria și sărăcia nu sunt cauze principale ale fenomenului, căci și bogăția, mai ales cea obținută rapid, dă o largă contribuție criminalității.

Cu privire la influența economică asupra criminalității s-a expus și R. Garofalo, care începe studiul raportului dintre criminalitate și condițiile economice prin expunerea tezei socialiste. Anume regimul capitalist, care produce proletariatul și inegalitatea economică, este cauza principală a criminalității. Garofalo examinează inegalitatea economică, încercând să afle dacă aceasta este cauza principală sau, cel puțin, una din cauzele cele mai importante ale criminalității. Prin proletar el înțelege un individ lipsit de bunuri imobiliare, care nu are alt mijloc de existență decât munca sa manuală, retribuită cu un salariu, ce ar asigura strictul necesar. Calitatea de proletar însă nu înseamnă mizerie. Cauza mizeriei, în condiții normale, este în majoritatea cazurilor lenevia, trândăvia, apatia și lipsa de curaj. La marea majoritate a clasei muncitoare nu există mizerie, aceasta suferind doar de imposibilitatea de a-și procura atâtea plăceri, de câte vede că se bucură cei bogați. Desigur, cel care lucrează pentru salariu se simte sărac în raport cu patronul său; micul proprietar se simte sărac în raport cu marele proprietar etc. Sentimentul cupidității există, într-un grad mai mare sau mai mic, la toți oamenii. Dar ca acest sentiment să conducă la crimă, trebuie ca individul să se

găsească nu într-o condiție economică specială, ci într-o condiție psihică specială.

Proletariatul este caracterizat prin lipsa capitalului - condiție economică permanentă, care nu prezintă nimic anormal pentru cei obișnuiți cu această situație. Ea constituie o stare de nemulțumire și jenă numai pentru acei, care au dorințe sau lipsuri ce nu pot fi satisfăcute prin veniturile cotidiene. Dar tot o asemenea stare de nemulțumire și jenă poate exista, din motive analogice, chiar în clasa avuților. Nimic nu ne spune că disproporția între dorințe și posibilitățile de a le satisface, ar fi mai mare într-o clasă sau alta.

În concluzie Garofalo susține că, ordinea economică nu este o cauză a criminalității în general; fluctuațiile economice pot duce la argumentarea unei forme de criminalitate, care este compensată prin diminuarea unei alte forme, adică sunt cauze posibile ale criminalității specifice.

Interesantă ni se pare și viziunea părintelui criminologiei române T. Pop, care susține că printre multiple cauze ai criminalității se înscriu și cauzele economice. Precum nu se poate vorbi de o prevalare sau dominare permanentă a unui sau alt factor, tot astfel nu se poate vorbi de aceasta nici în privința factorului economic. Pot fi situații când acesta să aibă un rol redus, secundar, iar în altele, dimpotrivă, să fie principal, dominant. Variația rolului factorului economic, influențează mai ales criminalitatea specifică.

Însă, după T. Pop, prin importanța influenței factorilor asupra criminalității pe primul loc se află ereditatea, urmînd apoi educația, iar după acestea condițiile economice.

Statul se implică în sfera relațiilor economice prin reglementarea sferei licitului și ilicitului, inclusive a celui penal. În acest sens, sunt relevante amendamente legislative implementate în C.pen. al R. Moldova prin Legea nr. 257 din 16-12-2020, intrată în vigoare la 01.01.2021, prin care, legiuitorul a operat modificări esențiale în materie. În baza acestor amendamente legislative, pe de o parte, a fost extinsă sfera incriminatoare a infracțiunilor de contrabandă, iar, pe de altă

parte, a fost instituit un regim sancționator diferențiat pentru diferitele modalități normative prin care aceasta poate fi săvârșită.¹⁴⁹

Condițiile economice influențează criminalitatea în mod direct și în mod indirect. Influența indirectă se produce prin intermediul celorlalți factori, care în mod diferit sunt influențați de condițiile economice. Diferiți factori criminogeni (antropologici, sociali, economici, fizici etc.) se influențează reciproc, rotindu-se într-un singur cerc. Între aceștia există o relație de interdependență.

La rândul lor, condițiile economice sunt clasificate în: condiții economice bune, favorabile; condiții economice rele, nefavorabile.

Condițiile economice bune vor putea slăbi, calma, micșora influența nefastă a condițiilor organice nefavorabile. Defectele fizice, anomaliile organice, dispozițiile ereditare rele vor putea fi înlăturate sau ameliorate, sau vor putea fi făcute inofensive în cazul condițiilor favorabile. Și invers, condițiile economice rele, în tendința manifestării lor nefavorabile, vor fi împiedicate, reținute sau micșorate de influența bună a unor condiții organice favorabile. Individul sănătos fizic și psihic, înarmat cu o disciplină morală și oarecare cultură, va rezista mai ușor tentațiilor rele provocate de condițiile economice nefaste. Acest individ va înfrunta mai ușor lipsurile, mizeria, decât individul cu condiții organice nefavorabile sau cu o educație rea. Un individ sănătos va putea învinge sărăcia prin muncă, pe când un individ bolnav, degenerat etc. nu dispune sau dispune prea puțin de acest mijloc.

Desigur, condițiile economice rele, lipsurile, mizeria, proasta alimentație, lipsa de locuință etc, produc degenerare fizică și psihică, care este favorabilă criminalității. Ele (condițiile economice rele) slăbesc psihicul și fizicul individului, îl

---

¹⁴⁴ Cojocaru R., Nastas A., *Infrațiunile de contrabandă în lumina noilor modificări legislative – comentariu și reguli de încadrare juridică (Partea a II-a)* În: Revista "Legea și viața", nr. 1-2 (361-362), 2022, p. 17. ISSN 1810-309X

epuizează, demoralizează, descurajează, corupe, slăbind astfel rezistența și rupînd zăgăzurile viciilor, pasiunilor, dispozițiilor rele. Condițiile economice, totuși, sunt mai mult cauze posibile ale criminalității specifice. Criminalitatea specifică sărăciei este criminalitatea contra patrimoniului, pentru că cel sărac duce lipsuri materiale (alimentație, locuință, îmbrăcăminte etc). Fiindcă sărăcia și bogăția sunt noțiuni foarte relative, este evident că mai mult decît sărăcia, o cauză care explică o mare parte a criminalității cu substrat economic, este contrastul între dorințe (și nu nevoi de primă necesitate) și posibilitatea satisfacerii lor prin posibilități legitime.

Crizele economice, conchide T. Pop, sporesc criminalitatea, existînd un paralelism între curba criminalității și curba condițiilor economice, iar pe de altă parte între curbele criminalității contra patrimoniului și contra persoanei. În măsura în care se înrăutățesc condițiile economice, în acea măsură crește curba criminalității contra patrimoniului și invers.¹⁵⁰

Cauzele economice care pot influența criminalitate sunt: gradul de industrializare, șomajul, nivelul de trai, crizele economice, modul de repartizare a veniturilor, etc.¹⁵¹

Industrializarea și urbanizarea poate să ofere locuri de muncă, creînd posibilități de creștere a nivelului de trai al oamenilor, ceea ce ar fi de natură să contribuie la reducerea fenomenului infracțional.

Dar, pe de altă parte, ele produc unele efecte secundare cum ar fi:

✓ deplasări masive ale populației rurale spre zonele industrializate, în speranța unui trai mai bun și posibilităților avansate de cîștig. Înlocuirea mediului social specific localităților rurale, în care individul era cunoscut și apreciat la valoarea sa cu un mediu impersonal, urban, în care individul a devenit un necunoscut oarecare, este de natură să producă efecte

---

¹⁵⁰ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.184-186

¹⁵¹ Paraschiv G. și alții. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p. 51

negative asupra acestei categorii de persoane;

✓ industrializarea, mai ales prin munca de conveier, produce o specializare cu efecte de înstrăinare, individul uman neavînd posibilitatea de a-și manifesta propriile calități creatoare;

✓ industrializarea și urbanizarea afectează grav echilibrul ecologic din zona în care sunt implantate, acestea avînd efecte negative și provocînd starea de stres a muncitorilor și a populației.¹⁵²

✓ Ritmul industrializării constituie și el un factor criminogen ca urmare a imposibilității asigurării unor condiții social-edilitare minime pentru populația atrasă în acest sector.¹⁵³

Somajul

Influența șomajului este evidentă, constînd în scăderea bruscă și excesivă a nivelului de trai și producînd grave efecte asupra psihicului uman. Șomajul provoacă o instabilitate emoțională, atacînd echilibrul interior al individului, punîndu-l în imposibilitatea de a-și mai putea realiza, prin mijloace legale, aspirațiile sale. El prejudiciază baza structurii familiale. Autoritatea părintelui - șomer se diminuează considerabil. Inversarea rolurilor familiale poate produce stări de confuzie, de dezechilibru interior, alcoolism, dorința de revanșă împotriva societății.¹⁵⁴

De asemenea, șomajul, „oferă” individului prea mult timp liber care poate fi folosit în anturaje dăunătoare, ce-l pot antrena spre drumul infracțional.¹⁵⁵

Conform datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova numărul șomerilor, în trimestrul I anului

---

¹⁵² Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.187

¹⁵³ Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 89

¹⁵⁴ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.188

¹⁵⁵ Paraschiv G. și alții. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p. 51

2021 a fost de 35,8 mii de persoane, fiind în uşoară creştere faţă de nivelul trimestrului I anului 2020 (34,2 mii persoane).¹⁵⁶

Autorul autohton M. Bîrgău, menţionează că anumite studii evocă o creştere puternică a procentului infracţiunilor contra patrimoniului, săvârşite prin sustragere, precum furturu, tâlhării în perioadele decalajului economic.¹⁵⁷

Nivelul de trai

Nivelul de trai scăzut are nu numai o dimensiune economic obiectivă, dar şi o dimensiune spiritual. Astfel, dorinţa unora de îmbogăţire rapidă, care duce de multe ori spre delincvenţă, în timp ce sărăcia poate determina pe alţii să comită infracţiuni.¹⁵⁸

Republica Moldova continuă să rămână cea mai săracă ţară din Europa cu o creştere economică modestă, care generează locuri de muncă insuficiente. În rezultat, populaţia pleacă peste hotare în căutarea unui loc de muncă bine plătit.

Deşi rata sărăciei s-a redus din anul 2000, când constituia 68%, pe fundalul creşterii consumului populaţiei stimulat de remitenţe, totuşi ce mai mare parte a moldovenilor se confruntă cu sărăcia. În Republica Moldova, rata redusă de ocupare a forţei de muncă este observată în rândul întregii populaţii. Ba mai mult, tendinţele combinate ale fertilităţii reduse şi emigrării sporite vor genera o scădere prognozată a populaţiei Republicii Moldova, iar ponderea vârstnicilor va cunoaşte un avans considerabil.

Creşterea economiei Republicii Moldova, din ultimii ani, a fost determinată de sectoarele cu productivitate sporită, dar nu a adus beneficii populaţiei, care este angajată preponderent în sectorul agricol cu productivitate redusă. În pofida unui nivel educaţional relativ înalt, gradul de competenţe al forţei de muncă existente tinde să fie inadecvat pentru a satisface cererea pieţei muncii moderne. Ţara nu dispune de un sistem bun de actualizare

---

¹⁵⁶ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7007>

¹⁵⁷ Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. şi compl. Chişinău, 2010, p. 89

¹⁵⁸ Paraschiv G. şi alţii. Criminologie: evoluţia cercetărilor privind cauzalitatea şi prevenirea infracţiunilor. Bucureşti, 2014, p. 52

a competențelor și de recalificare pentru a ajuta forța de muncă să rămână în țară.

Mai mulți experți, consideră că autoritățile trebuie să ia măsuri urgente pentru stimularea rămânerii în țară a moldovenilor. În primul rând, autoritățile trebuie să reconfigureze finanțarea sistemului de sănătate pentru a furniza medicamente de bună calitate, la prețuri accesibile și să asigure toată populația cu acces la apă și canalizare. Lacunele în bunăstare și accesul la servicii în zonele urbane și rurale necesită un angajament mai activ din partea autorităților pentru a îmbunătăți prestarea și calitatea serviciilor în zonele izolate. În caz contrar, aceste bariere prezintă riscuri de aprofundare a inegalităților și de subminare a mobilității economice și armonizării în întreaga țară. Este necesar de a promova o piață internă a muncii mai sigură pentru a genera progrese viitoare în raport cu reducerea sărăciei și prosperitatea populației. Aceasta presupune crearea mai multor locuri de muncă de o calitate mai bună și îmbunătățirea accesului la educație, sănătate și servicii pentru a permite persoanelor fizice să dispună de acces la locurile de muncă respective. De asemenea este esențial crearea unui mediu, în care sunt posibile reformele necesare și crearea de locuri de muncă favorizate de sectorul privat.¹⁵⁹

4.2. Cauzele demografice ale criminalității

Cercetările privind rolul factorilor demografici vis-a-vis de criminalitate țin de ultimele decenii ale secolului XX. Statistica a constatat faptul că exploziile în rata natalității, structura demografică a sexelor, mobilitatea geografică și socială a populației reprezintă factori criminogeni importanți.

Unii autori evidențiază că, factorii demografici - sporul natural, explozii în rata natalității, structura după vîrstă și sex și migrațiile populației, sunt factori criminogeni principali.

În spectrul factorilor demografici un rol aparte revine ratei natalității. S-a constatat că în viața umană, perioada cea mai

---

¹⁵⁹<http://www.viitorul.org/ro/content/republica-moldova-m%C4%83cinar%C4%83-de-s%C4%83r%C4%83cie-%C8%99i-migra%C8%99ie>

activă din punct de vedere infracțional se situează între 18 și 30 ani, cu maximul de intensitate în jurul vârstei de 25 ani. Din aceste motive, exploziile demografice sunt urmate de creșteri semnificative ale delincvenței juvenile. Așa, spre exemplu, în Europa Occidentală între anii 1960-1980, în SUA și Canada între anii 1965-1975, în România (ca efect al interzicerii avorturilor) între anii 1975-1985, se cunoaște o puternică explozie a criminalității juvenile. Totuși, relația dintre rata natalității și criminalitate este de natură indirectă, la escaladarea delincvenței juvenile contribuind o multitudine de factori.

În cercetarea criminologică se dă atenție și structurii demografice a sexelor. Este un fapt evident că la criminalitate participă nu numai bărbații, ci și femeile. Din punct de vedere criminologic este important a stabili în primul rând, în ce măsură, în ce proporție participă femeile la criminalitate, iar în al doilea rând, la ce fel de infracțiuni participă ele mai frecvent.

Criminalitatea bărbaților este vizibil mai mare. În majoritatea informațiilor statistice se arată că bărbații comit infracțiuni în jur de 90 la sută, față de totalul criminalității. Așa, în Republica Moldova în anul 1998, din cele 17.153 persoane ce au săvârșit infracțiuni, 15.286 sau 89,1% sunt bărbați. Bineînțeles, există variații în funcții de țară și de dezvoltare socială a acesteia.

În privința naturii infracțiunilor pe care le săvârșesc bărbații, nu exista o altă limită decât cea impusă de unele infracțiuni, care prin natura lor, nu pot fi săvârșite decât de femei (exemplu: infracțiunea de pruncucidere).

Bărbații cuprind, practic, tot spectrul de infracțiuni, indiferent de natura lor. Explicația acesteia ar consta în aceea, că bărbatul dispune de condiții fizice și sociale care-i ușurează comiterea infracțiunilor.

Criminalitatea femeilor, în raport cu cea a bărbaților, este mult mai restrânsă, ele participând mai puțin la criminalitate.¹⁶⁰

---

¹⁶⁰ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.189-190

Criminalitatea este influențată indirect de rata natalității, amplificarea delincvenței juvenile fiind favorizată de lipsa unor măsuri de protecție socială pentru familiile cu mulți copii, iar neasigurarea unor condiții corespunzătoare de viață decentă, face ca numeroși minori să nu aibă posibilități de a-și definitiva instrucția școlară. Pe de altă parte, îmbătrânirea populației crează un deficit de forță de muncă și de venituri pentru asigurarea unui trai decent a celor care necesită protecție socială sărăcia favorizând, de multe ori, criminalitatea.¹⁶¹

4.3. Cauzele socio-culturale și rolul lor în generarea criminalității

În criminologie factorii socio-culturali au un rol predominant în socializarea pozitivă sau negativă a indivizilor. Numeroase teorii cu privire la cauzele și condițiile apariției comportamentului criminal, se încadrează în marea grupă a teoriilor sociologice. Aceste teorii se opresc, cu precădere, asupra factorilor socio-culturali și evidențiază neconcordanța care intervine între valorile și aspirațiile culturale pe de o parte și, normele și mijloacele legitime pe de altă parte, de unde și apariția indivizilor care încearcă să-și realizeze aspirațiile, idealurile și scopurile sociale și individuale prin utilizarea unor mijloace ilicite.

Încă de la naștere, individul ia cunoștință cu lumea înconjurătoare și cu factorii socio-culturali. De aici, copilul se va socializa pozitiv sau negativ în raporturile sale familiale, apoi școlare, profesionale etc.

Familia

Celula de bază a oricărei societăți contemporane o reprezintă familia.

Studiile criminologice mai vechi au încercat să acrediteze ideea că cei mai mulți infractori provin din familiile

---

¹⁶¹ Paraschiv G. și alții. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p. 52-53

dezorganizate, cu o proastă educație. Aname educația ar fi elementul principal al mediului social. Ereditatea precede influența mediului, omul primind anumite dispoziții prin naștere, apoi urmează influența exercitată de mediu, în special educația din familie.

Printre primii recunoaște influența educației asupra copilului C. Lombroso, arătînd că aceasta îl nobilitează, corijează pe individ, astfel ea are un efect distructiv asupra criminalității. Cea mai mare rată a criminalității revine orfanilor și descendenților părinților vicioși, aceștia avînd posibilitatea cea mai mică de a beneficia de educație. De aici rezultă că educația are un important efect asupra criminalității. La fel și copiii abandonati dau un mare contingent de criminali. În aceste cazuri, la lipsa de educație se mai adaugă influența ereditară, căci copiii nelegitimi, găsiți, de regulă, sunt fructul unei greșeli, unui păcat. Ei nu au un nume, care să le facă onoare; n-au frîu, care să-i oprească pe povârnișul pasiunilor; n-au o mamă, care prin grija, iubirea și sacrificiul său să dezvolte în ei instincte nobile, înnăbușindu-le pe cele rele; ei găsesc mai greu mijloacele de a trăi onest și astfel sunt împinși în mod inevitabil la rău.

C. Lombroso relatează predominarea sexului feminin în rîndurile orfanilor și abandonatilor condamnați. În acest fapt el vede ceva natural, arătînd că femeia, fiind mai slabă și mai pasionată, decît bărbatul, are mai multă nevoie de scutul și frîul familiei pentru a putea rămîne pe calea cea dreaptă. Femeia, grație drumului alunecos și totdeauna deschis al prostituției, se abate mai ușor, decît bărbatul, din calea cea normală; influența eredității aici este atotputernică, căci fetele născute dintr-o abatere sexuală sunt mai înclinate la fapte criminale, decît altele.

Tot așa și descendenții părinților vicioși sunt împinși la criminalitate căci, "cum s-ar putea apăra de rău un copil nefericit, cînd răul îi este prezent în culorile cele mai seducătoare și în deosebi atunci, cînd acela îi este impus prin autoritatea și exemplul părinților"...

De influența educației în familie asupra pornirilor criminale s-a ocupat și R. Garofalo, confirmînd că, problema

educației ar avea cea mai mare importanță pentru știința penală, dacă ar fi posibilă transformarea, modificarea caracterului individului prin educație. Dar, dacă educația ar avea vreo influență, aceasta ar putea exista numai în epoca copilăriei, adică în epoca formării caracterului și nu după formarea acestuia. Educația poate avea un efect modificator al instinctelor primare, înnăbușind și slăbind, dar nicidecum distrugând instinctele perverse, acestea rămânând pentru totdeauna în psihicul omului. Drept dovadă el invoacă cazul copiilor de negri, instruiți în Europa, care reîntorcându-se în țara lor, în scopul de ai civiliza pe compatrioții lor, recad în viața primitivă, uitând "atînt gramatica cît și buna educație, aruncîndu-și hainele fug în păduri și iată-i redeveniți sălbatici ca părinții lor, pe care nici nu i-au cunoscut."

Profesorului David Abrahamsen, de la Universitatea din Columbia în lucrările sale "Cine este vinovat? Studiarea educației și criminalității" și "Situția încordată în familie - cauza principală a conduitei delictuoase", se axează pe condițiile familiale ca cauză prioritară a delincvenței. Anume condițiile în care se educă copilul și vor fi prioritare în alegerea viitorului comportament. Pînă la vîrsta de doi ani copiii nu se supun părinților, dar cître patru ani această conduită dispăre la majoritatea copiilor, iar la unii rămîne pentru toată viața și din acești copii se formează rîndurile viitorilor delincvenți.

Simptomul viitoareii conduite delictuoase este considerat de Abrahamsen faptul că, copilul urinează în pat sau chiulește de la școală, acest chiul avînd pentru copil o deosebită importanță, deoarece s-a constatat că chiulul în copilărie este o trăsătură comună pentru majoritatea infractorilor adulți.

Cauzele conduitei delictuoase la copil, pot fi depistate de părinții săi, în special în atitudinea afectivă a mamei sale față de manifestările instinctive timpurii ale copilului. Un copil devine delincvent fie că în familie nu i s-a acordat atenție și el, devenind matur, caută să atragă atenția asupra sa prin delict, fie că în familie a fost prea tutelat și protestele sale împotriva acestei tutele se manifestă mai tîrziu prin delict.

De aici rezultă, că tocmai în condițiile familiale rezidă cauza principală, care generează criminalitatea. Factorii economici și sociali sunt lăsați pe ultimul plan, punând pe prim plan caracteristica afectivă a familiei.

Cînd ne referim la familie, trebuie să punem în discuție, în primul rînd, calitatea vieții de familie, valoarea sa formativă asupra personalității copilului sau adolescentului. Familia trebuie examinată sub aspecte complexe, vizînd modelul de viață pe care îl oferă familia minorului, calitatea climatului afectiv, aptitudinile pedagogice ale părinților, stilul de viață al tuturor membrilor familiei etc. Din cercetările făcute în Franța rezultă că: 3% dintre minorii recidiviști și 4,5% dintre recidiviștii adulți provin din familii de mari industriași, mari comercianți, înalți funcționari ori intelectuali; 2% dintre minorii recidiviști și 13% din recidiviștii majori provin din familii de țărani; 22% recidiviști minori și 22% recidiviști majori provin din familii de mici funcționari; 13% recidiviști minori și 13,59% recidiviști majori provin din familii de muncitori calificați; 29% minori recidiviști și 21,68% recidiviști majori provin din familii de muncitori specialiști; 27% recidiviști minori și 18,2% recidiviști majori provin din familii de muncitori necalificați; 3% și respectiv 0,97% provin din săraci și șomeri; 3% și 4,32% alții. Din aceste date rezultă că cei mai mulți infractori provin din familii modeste de muncitori de diferite categorii.

Un factor de importanță majoră îl reprezintă structura familiei. Astfel, avem familii: normale, încheiate și dezorganizate, disociate.

Familia este considerată a fi normală cînd este încheiată legal, cînd sunt copiii, soții sunt în viață și aceștia împreună își cresc și educă copiii.

Familia dezorganizată va fi atunci cînd unul sau ambii soți nu mai sunt în viață, cînd sunt divorțați, cînd sunt separați (de exemplu, cel puțin unul dintre părinți se află perioade îndelungate în locuri de detenție sau prestează diferite munci departe de căminul familial) etc, iar copiii cresc sub grija unui părinte sau sunt crescuți de rude.

Cercetările întreprinse în criminologia contemporană au arătat că un număr mare de infractori provin din familii dezorganizate - 58%. Dintre aceștia, 13% sunt copiii naturali; 4% au ambii părinți decedați; 18% au un părinte decedat; 6% au părinți divorțați; 13% au părinți separați. În cazul recidiviștilor îndeosebi, sunt mai multe familii dezorganizate sau chiar dacă sunt organizate, ele constituie un mediu nefavorabil de creștere (de exemplu, 13% provin din familii imorale, cu multe neînțelegeri, certuri, venituri modeste etc).

Un rol deosebit în dezvoltarea armonioasă a copilului, în formarea însușirilor sale psihice îl are stabilitatea căminului. Cercetările arată că riscul apariției unei conduite antisociale este mult mai ridicat în acele familii în care, din anumite motive - divorț, separare, abandon, absențe îndelungate -, stabilitatea căminului este zdruncinată. În astfel de situații, absența unui părinte, cu atât mai mult a ambilor părinți, lipsesc copilul de posibilitatea de a se identifica afectiv și intelectual cu părinții, reduc considerabil sentimentul de securitate al copilului, creează pericolul lipsei de supraveghere a acestuia și exercitării unor influențe negative din afara familiei. În aceste situații, datorită faptului că din sistemul legăturilor și relațiilor interne de familie cade o verigă esențială, se creează o anumită disproporție între forțele interne ale familiei. Dacă ceilalți membri ai familiei sunt incapabili să refacă această ruptură, să ocupe locul celui plecat, să îndeplinească rolul pe care acesta îl avea în cadrul familiei, se va produce o viciere a relațiilor reciproce din familie, ceea ce se va răsfrînge negativ asupra minorului.

Rolul familiei trebuie desigur studiat în toată complexitatea influențelor și reacțiilor pe care climatul familial îl produce asupra minorilor, fără a ne îndoii nici o clipă că influența acesteia în formarea modelului de comportament este precumpănitoare.

Educația permanentă transferă familiei un rol esențial deoarece producția intelectuală poate să se desfășoare la domiciliu, în prima școală a copilului, în celula informațională, copiii fiind îmbogățiți în mod organic în acest sistem.

Rolul familiei, însă, nu trebuie exagerat, viața demonstrându-ne că nu toți copiii provenind din familii de "proastă calitate" evoluează spre comportamentul criminal. Unii din ei obțin succese remarcabile pe tărîmurile științei și vieții sociale, găsind resurse de a interveni cu forțe ieșite din comun în acțiuni de natură cu totul opusă modelului negativ oferit de părinți.¹⁶²

Școala

După familie, școala este instituția care joacă un rol deosebit în formarea și perfecționarea continuă a personalității umane. Menită să dezvolte aptitudinile individului, să transmită cunoștințe profesionale, să formeze, să dezvolte și să consolideze aptitudinile, școala pregătește tînăra generație pentru viață. Școala reprezintă unul din cele mai importante instrumente ale menținerii statu-quo-ului social, principala funcție a ei este astfel aceea de a reproduce capitalul cultural acumulat.¹⁶³

Printre primii cercetători asupra efectului instrucției și a școlii în formarea personalității a fost C. Lombroso. În opinia sa instrucția, și mărește și micșorează criminalitatea. Pînă cînd ea nu este încă răspîndită în toată țara și nu a ajuns la maturitate, înmulțește toate crimele; iar cînd e răspîndită și ridicată la un nivel înalt, le micșorează. Cu alte cuvinte, instrucția și școala modifică caracterul criminalității, îmbîlînzind-o.

Alții susțin că influența școlii asupra criminalității este binefăcătoare pentru societate. Școala prin instrucție, prin educație intelectuală dezvoltă

facultățile intelectuale, îmbogățindu-l pe om cu cunoștințe. Dezvoltarea și luminarea minții se pun mai mult în serviciul binelui, decît al răului. Școala impune reflecție, chibzuință, prevedere, precauțiune care îl rețin pe individ de la comiterea faptelor rele. Ignorantul, omul cu putere de reflecție redusă, cu lipsă de prevedere, rezistă mai puțin tentațiilor

---

¹⁶² Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.195-200

¹⁶³ Rotari O. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 508

criminale, decît omul cu cunoștințe, cu facultăți intelectuale mai dezvoltate.

Școala poate influența atît pozitiv, cît și negativ asupra evoluției personalității elevului. Influențele negative se pot manifesta prin: manifestări greșite în plan educațional; excesul de severitate; inechitatea sancționării meritului; manifestări de favoritism; manifestări de subiectivism; neprincipialitatea unor relații dintre educator și cei educați; lipsa competenței profesionale; toleranțele sau excesele din partea educatorilor; fenomenele de corupție; exemplul negativ etc.

Toate aceste manifestări pot genera efecte destabilizatoare asupra formării unor caractere mai ușor infiuențabile în rău.

Din statisticile penale rezultă că majoritatea delincvenților minori au avut o activitate școlară slabă. Studiile de criminologie realizate în țările occidentale dezvăluie, în majoritatea cazurilor, o corelație semnificativă între școală și criminalitate, cel puțin sub două aspecte, și anume: al procentului deosebit de ridicat pe care infractorii cu o pregătire școlară redusă îl reprezintă în ansamblul populației criminale, precum și a faptului că o serie din însușirile negative ale personalității acestuia s-au format și s-au accentuat în timpul perioadei școlare, fiind consecința unor grave erori ce caracterizează sistemul de învățămînt. Astfel, mulți infractori au săvîrșit abateri, avînd o conduită rea în timpul școlarizării, chiar din clasele primare. Aceștia nu au dat dovadă de adaptare și integrare în școală, de disciplină și străduință la învățatură. Mai mult decît atît, inadaptarea la ei s-a început din primele clase (7-9 ani). Această inadaptare constă în: absențe nemotivate de la ore, neascultare și indisciplină, nepregătirea lecțiilor, încăpăținare și purtare obraznică față de pedagogi. În relațiile cu colegii, se remarcă retragere ori conflicte. În timpul orelor precum și în afara lor: comit mici furturi, "bat strada", chiulesc de la școală, fug de acasă, fumează și consumă alcool etc.

Este necesar ca în școală să se facă nu numai instrucție, ci și educație morală. Dacă școala, instrucția, nu dau roadele

binefăcătoare așteptate, de vină sunt metodele și persoanele care le aplică.¹⁶⁴

Întrebări de autocontrol:

1. *În ce constă deosebirea dintre noțiunile “cauzele” și „condițiile” criminalității. Prin ce se manifestă interdependența acestor două noțiuni?*
2. *Analizați abordările criminologiei autohtone ale cauzelor și condițiilor criminalității?*

Bibliografie recomandată:

1. Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011
2. Gladchi Gh. Criminologie generală, Ed. Museum, Chișinău, 2001
3. Neagu Gh. Sărăcia – factor favorizant al comportamentului infracțional// Considerații privind realitatea socio-juridică din Republica Moldova. În: Materialele conferinței științifice dedicate Zilei juristului 19 noiembrie 2004. Bălți, PUB, 2005, p.102-117
4. Rotari O. Criminologie. Chișinău, 2011
5. Кудрявцев В.Н. Причинность в криминологии (о структуре индивидуального преступного поведения). Монография. Москва, 2007

---

¹⁶⁴ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.200-202

CAPITOLUL IV. PERSONALITATEA INFRACTORULUI

Unități de conținut:

1. Noțiunea și caracteristica criminologică a infractorului.
2. Trăsăturile și factorii care contribuie la formarea personalității infractorului.
3. Clasificarea și tipologia personalității infractorului.

Obiectivele studiului.

- să reproducă conceptul de personalitate a infractorului;
- să relateze despre trăsăturile morfologice ale diferențierii indivizilor;
- să stabilească interacțiunea genelor și a mediului asupra dezvoltării personalității infractorului;
- să distingă tipurile de temperament ale infractorilor;
- să compare tipurile de caracter ale infractorilor;
- să analizeze tendințele comportamentale ale infractorilor;
- să determine rolul familiei, instituțiilor școlare și altor instituții sociale în formarea personalității;
- să estimeze importanța alienării în formarea personalității infractorului;
- să argumenteze rolul frustrării în formarea personalității infractorului;
- să stabilească rolul învățării în formarea personalității infractorului;
- să recomande clasificări ale infractorilor.

1. Noțiunea și caracteristica criminologică a infractorului

Personalitatea infractorului este unul din elemente principale ale obiectului criminologiei ca știință, fără studierea căruia nu este posibilă elucidarea altor probleme criminologice referitoare la cauzele și condițiile criminalității, organizarea procesului de combatere a acesteia.

Criminologia abordează personalitatea umană din perspectiva implicării acesteia în etiologia și profilaxia infracționalității, cautînd să dea răspuns la multe întrebări referitoare la infractor și comportamentul criminal.¹⁶⁵

Într-o accepțiune mai simplă, infractorul ar fi cel ce a comis infracțiunea. Însă apare întrebare: cine poate comite o infracțiune și ce trăsături îi sunt caracteristice?

În literatura de specialitate se menționează că au fost întâlnite cazuri de pedepsire a animalelor, a obiectelor neînsuflite pentru comiterea diverselor infracțiuni. De exemplu, în 1553, în Rusia un clopot bisericesc a fost condamnat pentru infracțiune contra statului: “chemarea” oamenilor la răscoală și pedepsit prin biciuire și exilat în Siberia.¹⁶⁶

O primă problemă în cercetarea și cunoașterea infractorului este aceea a conceptului de infractor în sens criminologic. Definierea și conturarea lui este necesară deoarece, pe de o parte, trebuie să se știe despre care persoane este vorba, iar pe de altă parte, trebuie să se delimiteze în mod clar noțiunea de infractor în criminologie de noțiunea de infractor în dreptul penal.

În cazul dreptului penal, pe primul plan este situată fapta infracțională, infracțiunea, care are un contur și o explicație foarte completă. Însă infractorul, personalitatea acestuia, este puțin studiată. Chiar atunci când se face mențiune despre vinovăție, tot nu se face mențiune despre om, decât indirect. Prin

---

¹⁶⁵ Bîrgău, M. Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău: “Print-Caro” SRL, 2010, p.97

¹⁶⁶ Наумов, А. Уголовное право. Общая часть. Москва: БЕК, 1997, p.180

aceasta omul, care a comis infracțiunea, este trecut în umbră, el fiind subînțeles și constituind doar un punct de reper și un subiect menit a suporta și a executa pedeapsa.

Prin infractor, din punctul de vedere a dreptului penal, înțelegem subiectul infracțiunii: (activ).

Subiectului infracțiunii îi este destinat art. 21 CP RM. Putem observa, cu toate că autorii Codului Penal al Republicii Moldova actual au intitulat articolul: „Subiectul infracțiunii”, că ei totuși nu au dat o definiție a subiectului infracțiunii, dar au făcut o simplă enumerare a persoanelor care pot fi subiecte ale infracțiunii.

În sfera dreptului penal, noțiunea de infractor (subiectul infracțiunii) îmbracă denumirea de persoană, care în vizorul actualei legislații penale poate fi fizică și juridică.

În doctrina penală se folosește atât noțiunea de infractor, cât și de făptuitor pentru a desemna o persoană care a săvârșit fapta prevăzută de legea penală. Însă, cum menționează Gh. Diaconu, între cele două noțiuni nu se poate pune semn de egalitate, deoarece cea de făptuitor este mai întinsă, întrucât desemnează persoana care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală, noțiune care nu este sinonimă cu cea de infracțiune,¹⁶⁷ aceasta din urmă trebuind să realizeze cele trăsături esențiale prevăzute de art. 14 CP RM (pericolul social, prevedere în legea penală și vinovăția). Lipsa uneia din trăsăturile esențiale face ca fapta să nu constituie infracțiune, iar persoana care a săvârșit-o să nu fie infractor, ci doar făptuitor.

Putem observa că în actualul CP RM subiectul infracțiunii apare și sub denumirea de infractor (alin. 2 art. 1 CP RM), și sub denumirea de făptuitor (art. 19, alin. 1 art. 26, art. 27 CP RM etc.).

În literatura de specialitate, în legătură cu înțelesul noțiunii „subiectul infracțiunii”, au fost exprimate puncte de vedere variate: „persoana fizică sau juridică ce săvârșește o faptă

---

¹⁶⁷ Diaconu, Gh. Drept penal. Partea generală. Vol. I. București: LUMINA LEX, 2013, p.133

care constituie infracțiune”;¹⁶⁸ „persoana care a comis o faptă ce constituie infracțiune”;¹⁶⁹ “persoana care săvârșește nemijlocit latura obiectivă a infracțiunii”.¹⁷⁰

Prin subiect al infracțiunii autorii autohtoni înțeleg persoana care a comis o faptă prevăzută de legea penală și care, în baza faptului că posedă toate semnele prevăzute de lege pentru această categorie de subiect, este posibilă de răspundere penală.¹⁷¹

Pentru ca o persoană fizică să aibă calitatea de subiect activ al unei infracțiuni trebuie să îndeplinească anumite condiții, unele generale, iar altele speciale.

Persoana fizică devine subiect al infracțiunii, numai dacă întrunește cumulativ următoarele condiții generale: vârsta anumită prevăzută de lege; responsabilitatea - starea psihologică a persoanei care are capacitatea de a înțelege caracterul prejudiciabil al faptei, precum și capacitatea de a-și manifesta voința și a-și dirija acțiunile; libertatea de voință și acțiune.

Din cele menționate reiese că nu poate fi considerat subiect al infracțiunii persoana care nu posedă calitățile cerute de art. 21 CP RM pentru infracțiunea săvârșită de acea persoană.

Deci, subiecții ai infracțiunii sunt persoanele implicate în săvârșirea unei infracțiuni, fie prin însăși săvârșirea infracțiunii, fie prin suportarea consecințelor, a răului cauzat prin săvârșirea acesteia. După poziția pe care o au în raport cu infracțiunea și, deci, după poziția pe care o ocupă în cadrul raportului juridic penal de conflict, se face distincție între subiecții activi, sau infractori, pe de o parte, și subiecții pasivi, sau persoane vătămate prin infracțiune, pe de altă parte.¹⁷²

---

¹⁶⁸ Hotca, M.A. Codul penal. Comentarii și explicații. București: C.H. Beck, 2007, p. 218

¹⁶⁹ Dobrinou, V. și alții. Drept penal. Partea Generală. București: Europa Nova, 1999, p.144; Alecu, Gh. Instituții de drept penal. Partea Generală și Partea Specială. Constanța: Ovidius University Press, 2010, p.41

¹⁷⁰ Botnaru, S. și alții. Drept penal. Partea Generală. Chișinău: Cartier, 2005, p. 135

¹⁷¹ Grama, M. și alții. Drept penal. Partea Generală. Vol. I. Chișinău: Tipogr. Centrală, 2012, p. 207

¹⁷² Bulai, C. Drept penal român. Partea Generală. Vol.I. București, 1992, p.149

De regulă, subiect al infracțiunii poate fi orice persoană fizică, care întrunește, cumulativ, cele trei condiții menționate: vârsta, responsabilitatea și libertatea de voință și acțiune.

Dreptul penal, cum am menționat, operează cu noțiunea de subiect al infracțiunii. Acest subiect în momentul efectuării urmăririi și cercetării penale se numește învinuit (până la înaintarea învinuirii, bănuțit).

Bănuțit este persoana fizică față de care există anumite probe că a săvârșit o infracțiune până la punerea ei sub învinuire. Calitatea de bănuțit încetează din momentul eliberării reținutului, revocării măsurii preventive aplicate în privința lui ori, după caz, anulării ordonanței de recunoaștere în calitate de bănuțit și scoaterii lui de sub urmărire, sau din momentul emiterii de către organul de urmărire penală a ordonanței de punere sub învinuire.

Învinuitul este persoana fizică față de care s-a emis, în conformitate cu prevederile Codului de Procedură Penală al Republicii Moldova, o ordonanță de punere sub învinuire.

În momentul în care acțiunea se pune în mișcare în justiție și subiectul devine parte în procesul penal, se numește inculpat. În sfârșit, persoana fizică împotriva căreia a fost pronunțată o hotărâre judecătorească de condamnare se numește condamnat, dacă sentința este, parțial sau integral, de condamnare.¹⁷³

Toate denumirile arătate, deși se referă la una și aceeași persoană, nu au același conținut, având în vedere ipostaze și faze diferite, succesive pe care persoana care a comis infracțiunea le parcurge. Fiecare din aceste noțiuni au în vedere persoana celui care a comis infracțiunea, care a fost diferit justiției ca purtător al anumitor trăsături, drepturi și obligații.

Dar aceste noțiuni nu sunt totdeauna identice cu noțiunea de infractor, întrucât nu întodeauna învinuitul este infractor sau infractorul este învinuit.

Cercetătorul Ig. Ciobanu, menționează că termenele de subiect al infracțiunii și făptuitor sau persoana care a comis

---

¹⁷³ Dolea, Ig. Codul de procedură penală al Republicii Moldova: (comentariu aplicativ). Chișinău: Cartea Juridică, 2016, p. 180

infrafracțiunea se suprapun.¹⁷⁴ Luând în vedere că unii autori, așa cum am menționat deja, consideră că între noțiunea de infractor și noțiunea de făptuitor nu se poate pune semn de egalitate, apare întrebarea: noțiunile „subiectul infracțiunii” și „personalitatea infractorului” sunt sinonime sau nu?

Din perspectiva sistemului de valori oamenii se orientează diferit în carieră. Tipurile de personalitate luate în considerare sunt: conventional, artistic, realistic, social, întreprinzător, investigative. Nici o persoană nu reprezintă doar un tip de personalitate, ci o combinație de două sau trei tipuri.¹⁷⁵

Criminologia abordează personalitatea umană din perspectiva implicării acesteia în problematica cauzalității și profilaxiei manifestărilor infracționale, cautând să dea răspuns la întrebări atât de dificile cum ar fi: cine este infractorul? Când și cum apare, cum adoptă individul modelul comportamentului criminal? Conceptul de personalitate a infractorului a suferit în evoluția criminologiei, interpretări diferite, aproape fiecare autor are propria sa definiție. Iată de ce în cadrul tuturor curentelor, teoriilor și școlilor criminologice, personalitatea infractorului a fost și este definită în mod diferit. Cu toate acestea, s-au formulat câteva orientări criminologice mai largi cu privire la conceptul personalității infractorului: *orientarea biologică*; *orientarea psihologică*; *orientarea sociologică*.

În cadrul *orientării biologice (sau bioantropologice)*, termenul *personalitatea infractorului* a devenit sinonim cu individualitatea fizică și patologică, adică cu o sumă de stigmatice care configurează portretul-tip distinct al comportamentului uman.¹⁷⁶

Printre reprezentanții acestei orientări reamintim pe C. Lombroso, E. Kretschmer (teoria constituției predispozant delinvențiale).

---

¹⁷⁴ Ciobanu, Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 216-217

¹⁷⁰ Nastas A., Gureu V., *Managementul securității și ordinii publice. Note de curs Partea I-a*. Chișinău, 2019, p. 142

¹⁷⁶ Ciobanu, Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.220

În cadrul *orientării psihologice*, accentul în formarea personalității se pune pe factorii individuali, subiectivi. În aceasta ordinea de idei se înscriu teoriile de orientare psihologică atât clasice, cât și contemporane. De exemplu, (teoria personalității criminale) a lui J. Pinatel. Conform concepției personalității criminale, criminalul are un șir de trăsături de bază: egocentrismul, prin care criminalul se dovedește a fi egoist și foarte individualist; labilitatea, după care criminalul are o construcție psihică și morală schimbătoare; lipsa de afectivitate, prin care criminalul se manifestă lipsit de milă, de căință, de simpatie; agresivitate, unde criminalul are tendințe spre violență, cruzime.

În concluzie J.Pinatel susține că personalitatea criminală există cu două condiții: ea trebuie să întrunească toate trăsăturile de mai sus; persoana dată trebuie să prezinte o stare de pericol social.

În *orientarea sociologică*, conceptul de personalitate a infractorului este bazat pe ideea că persoana este rezultatul influențelor determinate de factorii socio-culturali. Printre teoriile contemporane de orientare sociologică se înscriu *teoria apărării sociale, teoria marxistă și alte*. Aceste teorii acordă o mare importanță influenței factorilor sociali în apariția, formarea și modelarea personalității umane.

De exemplu, teoria marxistă definește personalitatea ca o expresie a ansamblului relațiilor sociale, individul uman aflându-se într-o dependență determinată față de condițiile vieții materiale. Astfel se recunoaște influența decisivă a factorului economic. Așadar, unii autori concep personalitatea infractorului ca pe o totalitate de trăsături și însușiri ale omului, care, în anumite situații sau în afara lor, generează săvârșirea infracțiunilor.¹⁷⁷

În această definiție, atenția este concentrată asupra particularităților personale caracteristice infractorului, care

---

¹⁷⁷ Криминология XX век. Под ред. Бурлакова В. Н. и Сальникова В. П.. Санкт-Петербург.: Юридический Центр Пресс, 2000, р. 204

determină formarea motivelor criminale și care generează opțiunea pentru modul infracțional de atingere a scopurilor scontate.

Alți autori definesc personalitatea infractorului drept personalitate ce a comis infracțiunea grație unor însușiri psihologice ce-i sunt caracteristice, a viziunilor antisociale, atitudinii negative față de valorile morale și alegerea căii social-periculoase pentru satisfacerea necesităților sale.¹⁷⁸

Personalitatea infractorului poate fi reprezentată prin totalitatea trăsăturilor și însușirilor negative, care, în anumite situații de conflict sau în afara lor, se reflectă în diverse comportamente infracționale.¹⁷⁹

Personalitatea infractorului reprezintă personalitatea unui om care a săvârșit o acțiune social - periculoasă, interzisă de lege sub amenințarea cu răspunderea penală; sau se subînțelege totalitatea însușirilor social-semnificative care, în asociere cu condițiile și împrejurările exterioare, exercită influență asupra conduitei sale infracționale.¹⁸⁰

Cercetătorul autohton Ig. Ciobanu, prin personalitate a infractorului înțelege ansamblul trăsăturilor individuale biopsiho-socio-culturale, precum și totalitatea calităților sociale ale omului, care în corelație cu alte condiții impersonale, determină comiterea unei fapte, prevăzută de legea penală.¹⁸¹

Criminologul autohton V. Bujor remarcă faptul că personalitatea criminalului constă din ansamblul trăsăturilor, particularităților bio-psiho-sociale cu un înalt grad de stabilitate ce caracterizează persoana care a săvârșit o infracțiune”¹⁸²

Cercetătorul român V. Cioclei, menționează că intră în categoria criminologică de “criminal” persoana care comite o

---

¹⁷⁸ Криминология, Под ред. Кудрявцева В. Н. и Эминова В. Е.. Москва: Юристъ, 1999, p. 126

¹⁷⁹ Carp, S. Criminalitatea penitenciară. Chișinău, 2008, p.39

¹⁸⁰ Birgău, M. Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău: “Print-Caro” SRL, 2010, p. 600

¹⁸¹ Ciobanu, Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 219

¹⁸² Bujor, V. și alții. Elemente de criminologie. Chișinău: Ed. Știința, 1997, p. 28

crimă în sensul de faptă penală sau cu justificată aparență penală. Criminalul, în această accepțiune extrem de largă, intră, în mod implicit, alături de crimă, în conținutul fenomenului criminal și, prin urmare, în sfera de preocupări a cercetării criminologice, face parte din obiectul acesteia.¹⁸³

Sintetizând cele expuse, putem observa că personalitatea infractorului este un concept criminologic complex care înglobează noțiunea psihologică de personalitate și noțiunea juridico-penală de infractor. Astfel, în criminologie, „personalitatea infractorului” este o noțiune mai cuprinzătoare decât cea juridico-penală, cuprinzând ansamblul trăsăturilor, însușirilor, calităților persoanei, care a comis o infracțiune, exprimând totodată interrelația dintre individualitatea persoanei și esența socială a acesteia.

Din punct de vedere criminologic, infractorul, ca ființă socială, este privit mult mai complex, analizându-se condiționările bio-psiho-sociale, care îl determină să comită fapte sancționate de legea penală.¹⁸⁴

Personalitatea infractorului se reduce în dreptul penal la noțiunea subiectului infracțiunii, care se caracterizează prin semne cum ar fi: vârsta și responsabilitatea. După hotarele dreptului penal rămân particularitățile morale, sociale și psihologice ale infractorului. Anume aceste caracteristici și sunt cercetate de criminologie.¹⁸⁵

Menționăm că noțiunea “personalitatea infractorului” și “subiectul infracțiunii” nu sunt sinonime: prima este mult mai largă, include și anumite semne ale individului care nu fac parte din componența de infracțiune; noțiunea de infractor în criminologie îmbracă denumirea numai de persoană fizică, pe când noțiunea de infractor în dreptul penal, în vizorul actualei legislații penale, poate fi fizică și juridică; persoana fizică devine

---

¹⁸³ Cioclei V. Manual de criminologie. Ediția a 6. București: Ed. C.H. Beck, 2016, p. 18

¹⁸⁴ Paraschiv, G., Paraschiv, D.-Ș., Paraschiv, E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p. 18

¹⁸⁵ Larii, Iu. Criminologie, Vol. I, Chișinău, 2004, p. 9

subiect activ al infracțiunii, numai dacă întrunește cumulativ condiții generale cerute de CP RM: responsabilitate, vârsta (16 ani, în unele cazuri 14 ani); pe când în criminologie în cazul personalității infractorului nu este obligatorie respectarea condițiilor menționate.

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne în anul 2016, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 41,9 mii infracțiuni, înregistrând o creștere de 5,4% față de anul 2015, iar comparativ cu anul 2012 nivelul infracționalității a crescut cu 14,5%. Rata infracționalității constituie 118 infracțiuni la 10 mii locuitori comparativ cu 103 infracțiuni în anul 2012. În anul 2016 au fost relevate 17,6 mii persoane care au comis infracțiuni, în creștere cu 2,4% comparativ cu anul 2015. Rata persoanelor care au comis infracțiuni a înregistrat o valoare medie de 495 infractori la 100 mii populație, față de 483 infractori în anul 2015. La 10 mii copii în vârstă de până la 18 ani revin în medie 19 infractori. Pe parcursul anului 2016, de către minori sau cu participarea acestora au fost comise 2,2% din total infracțiuni înregistrate. Comparativ cu anul 2015 se remarcă o reducere cu 5,7% a infracțiunilor săvârșite de minori.

Cel mai înalt nivel al infracționalității este înregistrat în rândul bărbaților, femeile constituind o cotă mai mică în numărul persoanelor care au comis infracțiuni (7,5%). Femeile sunt implicate în comiterea infracțiunilor grave în proporție de 20,2% din totalul femeilor comparativ cu 15,9% din bărbați. La 100 mii femei revin în medie 71 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 951 persoane. Bărbații sunt implicați mai mult în săvârșirea infracțiunilor în domeniul transporturilor, huliganism și violență în familie, iar femeile în săvârșirea furturilor, infracțiunilor legate de droguri și escrocherii.

Cel mai frecvent comit infracțiuni femeile în vârstă de 30 și mai mulți ani (55,0%) și cele în vârstă de 18-24 ani (20,1%), iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 45,1% și 24,9%. Circa 9,6 la sută din bărbați și 2,4 la sută din femei în vârstă de

30 ani și peste au fost în stare de ebrietate în momentul săvârșirii infracțiunii.¹⁸⁶

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne în anul 2017, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 35,6 mii infracțiuni, înregistrând o scădere de 15,0% față de anul 2016, iar comparativ cu anul 2013 nivelul infracționalității a scăzut cu 6,8%. Rata infracționalității constituie 100 infracțiuni la 10 mii locuitori comparativ cu 107 infracțiuni în anul 2013. Din numărul total de infracțiuni înregistrate, 17,3 % sunt săvârșite de persoane în vârstă aptă de muncă, dar fără ocupație comparativ cu 16,2% în anul 2016.

În anul 2017 au fost relevate 15,7 mii persoane care au comis infracțiuni, în scădere cu 10,4% comparativ cu anul 2016. Rata persoanelor care au comis infracțiuni a înregistrat o valoare medie de 443 infractori la 100 mii populație, față de 495 infractori în anul 2016. La 100 mii copii în vârstă de pînă la 18 ani revin în medie 203 infractori.

Cel mai înalt nivel al infracționalității este înregistrat în rândul bărbaților, femeile constituind o cotă mai mică în numărul persoanelor care au comis infracțiuni (8,0%). Femeile sunt implicate în comiterea infracțiunilor grave în proporție de 20,2% din totalul femeilor, comparativ cu 17,1% din bărbați. La 100 mii femei revin în medie 68 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 848 persoane. Bărbații sunt implicați mai mult în săvârșirea infracțiunilor în domeniul transporturilor, huliganism, iar femeile în săvârșirea furturilor, escrocheriilor și infracțiunilor legate cu droguri.

Cel mai frecvent comit infracțiuni femeile în vârstă de 30 și mai mulți ani (55,7%) și cele în vârstă de 18-24 ani (21,3%), iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 48,3% și 25,7%. Circa 27,8% din bărbați și 5,1% din femei în vârstă de 30 ani și peste au fost în stare de ebrietate în momentul săvârșirii

---

¹⁸⁶<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5550>

infrațiunii, cel mai frecvent aceștia au comis infrațiuni în domeniul transportului.¹⁸⁷

Astfel, conform datelor Biroului Național de Statistică în anul 2019, au fost relevate 13,0 mii persoane care au comis infrațiuni. Rata persoanelor care au comis infrațiuni constituie 48,7 infractori la 10 mii populație. La 10 mii copii în vârstă de până la 18 ani, revin în medie 20,6 minori infractori.¹⁸⁸

Cel mai înalt nivel al infraționalității era înregistrat în rândul bărbaților, femeile constituind o cotă mai mică în numărul persoanelor care au comis infrațiuni (8,6%).¹⁸⁹

Potrivit datele oferite de Administrația Națională a Penitenciarelor, privind persoanele condamnate care executau pedepse privative de libertate în instituțiile penitenciare la 1 ianuarie 2020, în total executau 5598 de condamnați, dintre care 352 femei, 5202 bărbați și 44 de minori.¹⁹⁰

Pe când la 01 octombrie 2020 în total executau 5461 de condamnați, dintre care 347 femei, 5077 bărbați și 37 minori.¹⁹¹

Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2021, au fost relevate circa 14,3 mii persoane care au comis infrațiuni, cu 9,6% mai mult comparativ cu anul 2020. La 10 mii locuitori au revenit 54,9 infractori. La 10 mii copii în vârstă de 0-17 ani, au revenit 20,8 minori infractori.

Numărul persoanelor relevate care au comis infrațiuni, 2019-2021¹⁹²

---

¹⁸⁷<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926>

¹⁸⁸<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6595>

¹⁸⁹Ibidem

¹⁹⁰https://drive.google.com/file/d/1cvcY-eUInvxOmCYFAbnt7wE_n6EbYY1V/view

¹⁹¹https://drive.google.com/file/d/1wi64L4Z_Vfwa13e4bMaPpcCbuf9oKeMh/view

¹⁹²<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7312>

	2019	2020	2021	2021 în % față de 2020
Total	13059	13017	14263	109,6
inclusiv:				
Femei	1 117	1 002	1 142	114,0
Bărbați	11 942	12 015	13 121	109,2
Minori	1 215	1 137	1 163	102,3
Persoane care au săvârșit infracțiuni pentru prima dată	12 633	12 737	13 979	109,8
Persoane care anterior au comis infracțiuni	426	280	284	101,4
Persoane în vârstă aptă de muncă, dar fără ocupație	5 500	5 268	5 548	105,3
Persoane care au săvârșit infracțiuni în grup	1 026	917	835	91,1
Persoane care au săvârșit infracțiuni în stare de ebrietate	2 377	2 927	3 014	103,0

Cel mai înalt nivel al infracționalității a fost înregistrat în rândul bărbaților, femeile constituind 8,0% în numărul persoanelor care au comis infracțiuni. La 10 mii femei au revenit 8,4 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator a constituit 105,8 bărbați la 10 mii bărbați.

Femeile au fost implicate în comiterea infracțiunilor grave în proporție de 18,2% din totalul femeilor care au comis infracțiuni comparativ cu 14,1% din bărbați. Bărbații care au comis infracțiuni au fost implicați mai mult în săvârșirea infracțiunilor în domeniul transporturilor, infracțiunilor contra patrimoniului și infracțiunilor contra securității și a ordinii

publice, iar femeile în săvârșirea infracțiunilor contra patrimoniului, inclusiv a furturilor.

Femeile care au comis infracțiuni cu vârsta de 30 ani și peste, au comis infracțiuni într-o proporție mai mare (65,5%) decât bărbații de aceeași vârstă (56,7%), în timp ce bărbații în vârstă de 18-24 ani au comis infracțiuni într-o proporție mai mare (19,1%) decât femeile de această vârstă (16,1%). Din bărbații care au comis infracțiuni, cu vârsta de 30 ani și peste, 26,5% au fost în stare de ebrietate în momentul săvârșirii infracțiunii, iar în cazul femeilor de această vârstă – 7,4%. Cel mai frecvent aceștia au comis infracțiuni în domeniul transporturilor.

Conform datelor Agenției de Administrare a Instanțelor Judecătorești, numărul persoanelor condamnate în primă instanță, în anul 2021, a constituit 11,5 mii persoane sau, în fiecare zi, circa 32 persoane au fost condamnate. Comparativ cu anul 2020, numărul persoanelor condamnate în primă instanță a crescut cu 22,6%.

La 10 mii locuitori, în medie, au revenit 44,4 condamnați în primă instanță comparativ cu 36,2 în anul 2020. Femeile au constituit 6,9% în numărul total al condamnaților, iar minorii – 2,9%.

La 10 mii femei au revenit, în medie, 5,8 femei condamnate comparativ cu 86,6 bărbați condamnați la 10 mii bărbați. Rata minorilor condamnați a înregistrat un nivel de 5,9 condamnați la 10 mii copii de 0-17 ani.

În majoritatea cazurilor, delicvenții au fost condamnați pentru infracțiuni în domeniul transporturilor – 36,4%, săvârșirea furturilor – 12,7%, huliganism – 7,7%, infracțiuni contra autorităților publice și securității de stat – 4,6%, infracțiuni legate de droguri – 4,0%.¹⁹³

Concluzionând cele analizate supra, putem menționa că infractorul, privit prin prisma abordărilor criminologice, de cele mai dese ori, este persoana fizică, responsabilă, de sex masculin, care a atins vârsta majoratului la momentul comiterii infracțiunii.

---

¹⁹³ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7312>

2. Trăsăturile și factorii care contribuie la formarea personalității infractorului

Cercetătorul român V. Cioclei, menționează că în categoria criminologică de “infractor” intră persoana care comite o “crimă” în sensul de faptă penală sau cu justificată aparență penală.¹⁹⁴

Problema trăsăturilor infractorilor a fost sesizată demult în criminologie, în special de criminologia clinică. Cercetătorii J.Pinatel, Di Tolio, Kinberg, De Greeff și alții au cercetat și au formulat, pe baza acestor particularități, teoria personalității criminale, menționându-se trăsături psihologice caracteristice infractorilor, cum sunt: agresivitatea, egocentrismul, indiferența afectivă, lipsa de inhibiție și altele.¹⁹⁵

Indiferent de sursa de inspirație, majoritatea teoriilor asupra personalității criminale pun în evidență trăsătura de bază a acesteia orientarea antisocială.

Conceptul de orientarea antisocială a personalității este diferit ca mod de manifestare și grad de intensitate. Din aceste considerente, conceptul menționat are două semnificații:

- definește incapacitatea individului de a răspunde adecvat sistemului de norme și valori promovate de societate. Individul orientat antisocial recunoaște sistemul legal de valori, dar personalitatea acestuia prezintă o inadaptare, o disfuncție, neputând să reacționeze permanent în conformitate cu aceste valori și norme.

- exclude sistemul de norme și valori generale ale societății, însușindu-și norme și valori proprii, care sunt contrare, opuse celor eliminate. Aici nu mai sunt stări de inadaptare, disfuncție, dar, dimpotrivă, personalitatea infractorului este pe deplin adaptată, ci la norme și valori ilegale, criminale. Acest tip de orientare antisocial este caracteristic recidiviștilor.¹⁹⁶

Literatura de specialitate, analizând conceptul de

---

¹⁹⁴Cioclei V. Manual de criminologie. Ediția a 6. București: Ed. C.H. Beck, 2016, p.18

¹⁹⁵Pop O., Neagu Gh. Criminologie generală. Chișinău, 2005, p.63-64

¹⁹⁶ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.273

orientare antisocială a infractorului, ca trăsătură dominantă a personalității acestuia, pune accent pe contradicțiile dintre individ și societate, individ și propria sa natură, menționându-se trei grupe de astfel de raporturi: raporturi contradictorii ale omului cu natura, care formează infrastructura socială; raporturile contradictorii dintre oameni, grupuri, clase, comunități; raportul omului cu propria sa natură.

Primele două categorii de raporturi vizează relațiile dintre individ și colectivitate, adică gradul de socializare și contradicțiile care pot lua naștere la nivel micro sau macrosocial, pe când cea de-a treia se referă mai ales la dificultățile de adaptare de ordin individual.

Principalele modele de formare a personalității criminale sînt: alienarea (suferă de o boală mintală); frustrarea (a lipsi pe cineva de un drept, păgubitor, înșelător); inadaptarea (neputință de adaptare); învățarea (instruirea).

Personalității infractorului îi sînt caracteristice un șir de calități, caracteristici, însușiri, care îl determină ca persoană care a săvîrșit o infracțiune.

Personalitatea infractorului are o structură biosocială, care include în sine totalitatea elementelor psihice, fizice, social-demografice și juridico-penale.

Anumite caracteristici sînt comune pentru o serie de persoane (starea socială, caracterul, gradul periculozității), fiind clasificate de către criminologi în următoarele grupe: caracteristici social-demografice; juridico-penale; referitoare la statut și rolul social; moral-psihologice.

Astfel, psihicul omului este constituit din următoarele trăsături emoționale și intelectual-volitiv: temperamentul, dinamica senzațională, capacitatea de a retrăi, caracterul, aptitudinile, nivelul de dezvoltare mentală, volumul de cunoștințe, capacitatea de a lua decizii etc.

Temperamentul constituie ansamblul de particularități ale psihicului, determinate și condiționate de tipul de activitate nervoasă superioară a individului. Deci, temperamentul este o dimensiune energico-dinamică a personalității umane

manifestată în acțiuni și comportamente. Dacă vom încerca o grupare a calităților comportamentale determinate de specificul activității psihice și manifestate în temperament, am defini:

- activitatea senzorial-perceptivă (reacția la acțiunea stimulului);
- activitatea cognitiv-logică (calități ale gândirii, memoriei, imaginației);
- particularitățile afectivității și ale voinței (creativitate, activism, forță etc.);
- capacitate de exercitare a activităților psihice.

De aici putem să creăm niște portrete ale tipului de sistem nervos, acestea nefiind, însă, stricte:

- colericul - energic, impulsiv, agitat, plin de inițiativă, avânt, nestăpînit, predispus spre agresivitate, exagerare, crize nervoase, iritare;
- sangvinul - activ, echilibrat în sentimente, expresiv, plastic, comunicativ, adaptiv, rezistent, echilibrat psihic în situații dificile, dar are dificultăți în fixarea scopurilor, menținerea intereselor și persistența în acțiuni și sentimente;
- flegmaticul – calm, cu un echilibru afectiv, sentimente durabile, răbdător, capacități de muncă cu migală, atenție, prudență, înclinat spre rutină, indiferent la cele ce se întîmplă în jur, are o voință slabă, predispus spre lenevie;
- melancolicul – capacitate redusă de muncă, lipsit de rezistență, emotiv, foarte prudent, dependent de grup, ordonat, capabil de a realiza activități migăloase, profund și temeinic în sentimente, în anumite circumstanțe nefavorabile poate deveni retras și tensionat.

Caracterul este o totalitate a însușirilor psihice și morale ale individului uman manifestate în comportamentul și acțiunile sale, în atitudinile și poziția sa față de sine, față de alții, față de societate și față de valorile unanim recunoscute ale acesteia. Sau, caracterul este o sumă de particularități individuale în raport cu relațiile pe care subiectul le întreține cu lumea exterioară. La

acest conglomerat de particularități contribuie: motivația, trebuințele, sentimentele superioare, convingerile morale, aspirațiile, idealurile, concepțiile despre lume și viață etc. Caracterul este nucleul personalității, unde se concentrează întreaga individualitate psihică și morală a persoanei, iar după cum trăsăturile caracterului se manifestă față de lumea înconjurătoare se disting caractere:

- extravertit (exteriorizat);
- introvertit (interiorizat).

La fel, în structura caracterului se disting trăsături volitive: perseverență, hotărâre, independență, curaj, insistență sau nehotărâre, dependență, încăpăținare etc. În sfârșit, distingem trăsături:

- afective – pasionare, sentimentalism, indiferență, inexpressivitate etc.;
- intelectuale – curiozitate, inventivitate, experiență, învățare etc.;
- sociale – altruism, comunicativitate, inițiativă, sau egoism, neîncredere etc.

Toate aceste trăsături se află în strânsă concordanță, determinând profilul irepetabil și unic al omului. Caracterul este influențat de condițiile socio-istorice de formare a personalității, de modelele culturale acceptate în societate, de grupul de apartenență al persoanei etc.

Între temperament și caracter există o strânsă legătură. Temperamentul cuprinde manifestările dinamice ale personalității, iar caracterul – relația cu lumea interioară și cu ambianța. Temperamentul, totodată, determină anumite trăsături ale caracterului, care se fundamentează pe calitățile neurofiziologice ale individului uman, suportând în permanență un control social. De aici, pot fi evidențiate mai multe tipuri de caracter:

- tipul armonios – adaptabil la mediu, pozitiv față de cerințele sociale, cu autoapreciere reală, sociabil, optimist, principial etc.;

- tipul conflictual cu ambianța – impulsiv, nereținut, se supraapreciază, cu capacități atrofiate de comunicare, egoist, lipsit de compasiune etc.;

- tipul cu conflicte interne – nu poate armoniza raportul dintre social și personal, se subapreciază, afectat de nevroze sau chiar de stări patologice grave etc.;

- tipul influențabil – lipsit de opinii, principii, dependent de grup, ușor influențabil, fără de inițiativă.¹⁹⁷

Din elementele *fizice* ale persoanei fac parte sexul, vârsta, starea fizică a organismului și a sănătății, alte particularități caracteristice corpului fizic uman.¹⁹⁸

Vârsta infractorului reprezintă o trăsătură individuală a personalității care ne indică nivelul de dezvoltare bio-psiho-socială a acestuia. Astfel, vârsta caracterizează gradul de dezvoltare a aptitudinilor fizice ale persoanei (forța fizică, dezvoltarea instinctelor, inclusiv a celor sexuale etc.), nivelul dezvoltării psihice (intelectul, voința sau afectivitatea), nivelul dezvoltării sociale (gradul de școlarizare, profesia, starea civilă, experiența de viață etc.). Toate aceste caracteristici ne pot da indicații referitoare la explicarea comportamentului deviant în general.

Criminologia distinge cinci categorii de vârstă:

- 1) copilăria (de la 0-12 ani);
- 2) adolescența (12-22 ani, unde preadolescența cuprinde vârsta între 12-15 ani; adolescența propriu-zisă - 15-18 ani; postadolescența – 18-22 ani);
- 3) tinerețea (de la 22-35 ani);
- 4) vârsta adultă (de la 35-60/65 ani);
- 5) vârsta a treia sau bătrânețea (de la 60/65 ani).

Vârsta prezintă interes în criminologie deoarece în raport cu ea se constată atât o curbă specifică de evoluție, numerică, cât și tipologică a infractorului.

---

¹⁹⁷ <http://drept.usm.md/public/files/CRIMINologie-Vol2341cc.pdf>

¹⁹⁸ Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004, p.46

Astfel, de regulă, sub raport numeric, curba criminalității este ascendentă în perioada copilăriei și adolescenței, staționară în perioada vârstei tinere și adulte și descendentă în perioada bătrâneții.

La fel, statisticile relatează că sub aspectul tipologiei infracțiunilor săvârșite:

- pentru vârsta copilăriei și adolescenței ponderea o dețin infracțiunile contra persoanei, bazate pe aplicarea forței fizice, temeritate, nesăbuiță și violență (agresivitate);
- pentru vârsta adultă, ponderea o deține criminalitatea profesională și criminalitatea organizată.
- pentru vârsta bătrâneții, ponderea o deține recidivarea unor fapte comise în perioada adultă, precum și infracțiunile de parazitism social etc.

Totuși, aceste grupe de vârstă în criminologie sunt diferite de grupele de vârstă luate în considerație în dreptul penal și statistica judiciară. Astfel, în dreptul penal se operează cu doar două categorii (grupe) de vârstă:

- minorii (14-18 ani, unde de la 14 la 16 ani minorii se prezumează responsabili doar pentru un număr limitat de infracțiuni;
- majorii (peste 18 ani).

Desigur că crime se comit și între 0-14 ani, dar acești minori sunt iresponsabili penal. După cum vedem, în criminologie, drept penal și statistică judiciară nu există o clasificare unică după vârstă, de aceea ni se pare interesantă propunerea criminologului A. Ungureanu, care nu neagă utilitatea constituirii unor grupe de vârstă distincte în criminologie față de cele din dreptul penal și statistica judiciară, dar opinează pentru punerea în acord a unei unice clasificări în cadrul acestor științe, deoarece criminalitatea, ca obiect de studiu al criminologiei, nu poate ignora grupele de vârstă în raport de care intervin responsabilitatea penală, iar datele necesare cercetării criminologice sunt furnizate, în cea mai mare parte, de statistica judiciară. În consecință, autorul consideră că ar trebui

ca, în fiecare țară, grupele de vîrstă avute în vedere în criminologie să fie identice cu cele din dreptul penal și statistica judiciară, instituite prin lege; sau, invers, statistica judiciară să fie adaptată la grupele de vîrstă din criminologie, pentru a putea servi mai bine cercetărilor criminologice.

Sexul reprezintă ansamblul trăsăturilor morfologice și sociale prin care indivizii umani se împart în bărbați și femei. Diferențele dintre sexe se explică prin factori de natură biologică, psihică, socială și culturală. Din acest punct de vedere, bărbații se deosebesc de femei în plan anatomo-morfologic, fiziologic, psihic și social, precum și prin manifestările comportamentale. Datorită acestor deosebiri, în criminologie au apărut un șir de teorii ale deosebirii dintre sexe. Desigur, diferența între caracterele anatomice, fiziologice și psihologice ale sexelor, precum și între condițiile sociale, morale și economice ale acestora, este relevantă și pentru criminalitate, căci aceasta nu este un fenomen impersonal, ci este o expresie a ființelor umane. Este indiscutabil faptul că între bărbat și femeie sunt deosebiri esențiale, dar este discutabilă originea, natura, proporțiile și efectele acestor deosebiri, și prin urmare ale inegalităților dintre sexe

Printre primele cercetări în această problemă se înscriu opiniile savantului T. Pop, care consideră deosebirea dintre bărbat și femeie ca fiind de ordin multiplu: 1) deosebirea dintre bărbat și femeie este de ordin biologic, avînd o natură atît de profundă, încît determină superioritatea integrală și constantă a bărbatului față de femeie. Caracterele anatomice, fiziologice, psihologice, intelectuale mai superioare ale bărbatului îl fac pe acesta, sub toate raporturile, superior femeii. Această superioritate biologică, esențială, a bărbatului îi asigură, în mod firesc și superioritatea socială. Anume, inferioritatea biologică a femeii este cauza fatală a inferiorității sale, în toate domeniile vieții, a tuturor pretinselor nedreptăți; 2) deosebirile și inegalitățile dintre sexe sunt arbitrare. Bărbatul fiind mai puternic fizic, în mod arbitrar, tiranic, impune femeii umilința inegalității și a subordonării; 3) deosebirea constă și în misiunea distinctă a

celor două sexe. Deosebiriile sunt esențiale și necesare pentru armonia societății. Caracterele, însușirile distincte ale bărbatului și ale femeii se completează și armonizează pentru a colabora în unire. Totuși, după T. Pop, nu există o deosebire vădită între caractere, însușiri etc. Unele caractere și însușiri sunt superioare la bărbați, iar altele la femei. Nu se poate vorbi de superioritatea unui sex asupra celuilalt. Inferioritatea unor caractere sau însușiri se compensează cu superioritatea altor caractere sau însușiri. Deci, femeia este atât inferioară, cât și superioară bărbatului. Deosebiriile anatomice, fiziologice, psihologice și intelectuale dintre sexe s-a preocupat și cercetătorul francez H. Marion, care consideră că deosebiriile anatomice și fiziologice dintre bărbat și femeie ar fi: constituția anatomică, fizică mai puternică a bărbatului, decît a femeii; scheletul și constituția femeii mai mică, mai slabă ca a bărbatului; talia, statura și greutatea corpului femeii mai mică; musculatura femeii este mai slab dezvoltată decît cea a bărbatului, de unde urmează că bărbatul este mai puternic, viguros din punct de vedere fizic; inima femeii în general este mai mică și mai ușoară decît a bărbatului etc. Totuși, Marion consideră aceste însușiri și caractere drept secundare, relevînd că este firesc ca puterea musculară etc. la femeie să fie mai puțin dezvoltate, decît la bărbat, fiindcă de secole s-a făcut prea puțin apel la ele. Dar, diferențele ce există sunt mai profunde, ireductibile, fiind legate de funcția maternală a femeii, care este esența sa. Toate caracterele morfologice, fiziologice și psihice, ce depind sau se leagă de funcțiile sale proprii, ca instinctul matern, gestația, constituie natura sa proprie în forma cea mai evidentă. De aici decurg toate inferioritățile, dar și superioritățile femeii.¹⁹⁹

Caracteristicile social-demografice ale personalității infractorului includ starea socială, vîrsta, studiile, locul nașterii și domiciliul, cetățenia și alte date de ordin demografic. Aceste particularități, la prima vedere, n-au caracter criminologic, pe cînd în dările de seamă statistice referitoare la persoanele care au

---

¹⁹⁹<http://drept.usm.md/public/files/CRIMINologie-Vol2341cc.pdf>

săvârșit infracțiuni, acești indici oferă informații importante, fără de care n-ar fi posibilă caracterizarea criminologică deplină a personalității infractorului.

De exemplu, la data 01.10.2020 se aflau la evidență în instituțiile penitenciare ale Republicii Moldova 5461 de condamnați, dintre care:

- *după vârstă*: 1 - în vârstă pînă la 15 ani inclusiv; 3 - în vârstă pînă la 16 ani inclusiv; 7 - în vârstă pînă la 17 ani inclusiv; 12 - în vârstă pînă la 18 ani inclusiv; 184 - în vârstă 18 - 21 ani inclusiv; 1616 - în vârstă 21 - 30 ani inclusiv; 1886 - în vârstă 30 - 40 ani inclusiv; 1056 - în vârstă 40 - 50 ani inclusiv; 495 - în vârstă 50 - 55 ani inclusiv; 295 - în vârstă 55 - 60 ani inclusiv; 201 – mai mult de 60 ani.

- *după starea socială*: 1010 - muncitori; 19 - funcționari; 8 - militari; 53 - elevi; 4163 - șomeri; 166 - pensionari; etc.

- *după studii*: 65 - analfabeți; 122 - studii primare; 3108 - studii medii incomplete; 1527 - studii medii; 432 - studii medii speciale; 47 - studii superioare incomplete; 160 - studii superioare.²⁰⁰

Caracteristica juridico-penală include date despre infracțiunile comise, motivația și direcționarea comportamentului criminal, caracterul și statutul criminal (organizator, executor, complice, intensitatea activității criminale și antecedentele penale). Caracteristica dată ne prezintă personalitatea criminalului de pe poziții juridico-penale.

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2019 pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 31,7 mii infracțiuni, fiind în scădere cu 20,4% comparativ cu anul 2015. Rata infracționalității constituie 118 infracțiuni la 10 mii locuitori, comparativ cu 141 infracțiuni în anul 2015.

Cele mai multe infracțiuni sunt comise în mediul urban. Fiecare a 3-a infracțiune a avut loc în mun. Chișinău – 33,1% din

---

²⁰⁰https://drive.google.com/file/d/1wi64L4Z_Vfwa13e4bMaPpcCbuf9oKeMh/view

numărul total de infracțiuni și mun. Bălți - 5,3% din total infracțiuni.

Din infracțiunile înregistrate 17,7% sunt infracțiuni excepțional de grave, deosebit de grave și grave, inclusiv 3,1% revin infracțiunilor excepțional de grave și deosebit de grave, iar 14,6% revin celor grave. În ultimii 5 ani, se înregistrează o scădere a infracțiunilor deosebit de grave (-36,3%), a celor mai puțin grave (-15,5%) și ușoare (-22,3%)

Fiecare a treia infracțiune a fost săvârșită în locuri publice (28,8%). Cu aplicarea armelor de foc, explozivelor și grenadelor au fost săvârșite 110 infracțiuni, inclusiv: 32 cazuri de huliganism, 23 cazuri de vătămări intenționate, 15 cazuri de omor și 8 cazuri de tâlhării. Din numărul total de infracțiuni înregistrate, 11,4% au fost săvârșite de persoane în vârstă aptă de muncă, dar fără ocupație (comparativ cu 15,5% în anul 2018).

În structura infracțiunilor înregistrate, aproape fiecare a doua infracțiune comisă este contra patrimoniului (47,7%), după care urmează infracțiunile în domeniul transporturilor (16,0%), infracțiunile contra autorităților publice (5,0%) și cele contra securității publice (4,8%).²⁰¹

La 01.01.2020 din 5461 de condamnați aflați în instituțiile penitenciare: 1598 de persoane erau condamnate a doua oară; 1341 de persoane condamnate a treia și mai multe ori; 2522 de persoane condamnate prima oară.²⁰²

Caracteristicile referitoare la rolul social și statutul social al infractorului ne face cunoscută apartenența la grupul social, interacțiunea cu alte persoane și grupuri sociale.

Particularitățile morale includ nivelul intelectual, orientarea și convingerile, iar cele *psihologice* - particularitățile intelectuale, emoționale și volitive. Aceste caracteristici se conjugă cu modelele de formare a personalității infractorului.

Drept formă tipică de manifestare negativă a acestor raporturi contradictorii în plan comportamental este considerat

---

²⁰¹<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6595>

²⁰²<https://drive.google.com/file/d/1zHSjvzrRHTOIldt9cYRqxnWDAuli2Hf/view>

fenomenul de înstrăinare sau alienare, pe cînd fenomenul de abatere a individului de la modul comportamental normativ recunoscut este rezultatul unor dificultăți de integrare în sfera relațiilor sociale.

Fenomenul de alienare este o consecință a influențelor negative de ordin social, care intervin în perioada dificultăților procesului de socializare, manifestîndu-se ca un factor perturbator de natură generală în comportamentul uman prin efectele generice de convertire spre devianță.

Studiile realizate în domeniul cercetării cauzelor infrațiunilor legate de parazitism, corupție și chiar a celor care duc la sustrageri de proprietăți au reievat că în condițiile unor devieri politice, economice și cultural traumatizante poate fi schimbată personalitatea, reacția generală de nemulțumire și de frustrare a unor largi categorii de persoane fiind mai intensă. Cauzele cele mai frecvente ale frustrării pot fi: eșecul, dezamăgirea, izolarea, anonimatul, lipsa unui climat afectiv - toate caracteristicile fenomenelor de respingere, marginalizare socială, profesională ori chiar familială.

Fenomenul de frustrare, drept cauză majoră de ordin psiho-social, se formează numai sub impactul unor cauze exogene de excepție și nu se limitează numai la condiționarea infrațiunilor de corupție, parazitism social, sustrageri de bunuri sau chiar violență, exprimarea sa resemnîndu-se și în situația unei derulări normale a vieții sociale.

Analizîndu-se procesul constituirii personalității criminale, a mai fost susținut faptul că raporturile contradictorii de tip dialectic dintre om și propria sa natură ar genera și ele atitudinea antisocială.

Într-adevăr, fiind reflectarea unor cerințe, insuficiente, infirmități sau incapacități de ordin individual, contradicția dintre om și propria sa natură nu interesează din punct de vedere criminologie, decît sub aspect social.

În această privință apreciem că dificultățile de integrare, drept cauza a infraționalității, includ numai dificultățile de ordin psiho-fizic personal, existența unei stări generale de

inadaptabilitate a tuturor indivizilor la comportamentul social, vocația omului spre modelul existenței sale sociale fiind exclusă.

O altă sursă de constituire a personalității criminale de orientare antisocială, mai ales din punctul de vedere al trăsăturii sale esențiale, o constituie inadaptarea absolută sau relativă a unor persoane la comportamentul normal.

Ultima, și poate cea mai importantă cale de formare a personalității deviate, o constituie dobândirea comportamentului antisocial prin intermediul influențelor provenite din mediul psihosocial, învățarea acestuia în cursul acumulării experienței de viață a individului prin celelalte forme de instruire a personalității deviate: alienarea, frustrarea, inadaptarea.

Cercetările criminologice au pus în evidență o multitudine de căi și forme de învățare a comportamentului criminal, unele dintre ele găsindu-și expresia în celelalte modele de formare a personalității criminale, accent punându-se pe negativismul vieții de familie, al mediului școlar și stradal, al grupului de anturaj intim, al locului de muncă, influența negativă a unor factori din mediul socio-cultural.

Referitor la influența familiei, studiile criminologice mai vechi au încercat să demonstreze că cei mai mulți infractori provin din așa-zisele familii dificile. Statisticile din ultimii ani au infirmat parțial această teză. În realitate, numărul crescând de infractori, indiferent de proveniență, ne obligă să punem în discuție calitatea vieții de familie, valoarea sa formativă asupra personalității copilului sau adolescentului. Așadar, familia trebuie examinată sub toate aspectele, vizând nu numai factorii de stabilitate ai cuplului parental, ci și modelul de viață pe care îl oferă minorului calitatea climatului instructiv-educativ din familie, calitatea climatului afectiv, aptitudinile pedagogice ale părinților, stilul de viață, de adaptare la regimul de disciplină și efort etc.

Unele cercetări efectuate în societatea noastră au demonstrat că lipsa de stabilitate a cuplului familial, mai ales lipsa unuia sau a ambilor părinți, constituie un factor de creștere

a criminalității juvenile. Dintre minorii condamnați pentru tâlhărie, mai mult de jumătate nu aveau unul sau ambii părinți.

În investigațiile din alte țări, savanții au pus în evidență numărul minorilor (peste 30%) care au comis infracțiuni de violență, proveniți din familii în care fie stilul de educație este despotice, fie părinții sînt total indiferenți.²⁰³

Climatul de violență intrafamiliar lasă urmări în ceea ce privește stilul de viață al viitorului adult.

Astfel, profesorul David Abrahamsen, de la Universitatea din Columbia, susține că explicația conduitei umane trebuie căutată în conflictele biosexuale, cu care individul se lovește de timpuriu, în copilărie. Teza principală a lui Abrahamsen este aceea că condițiile familiale sunt cele mai importante în generarea criminalității. Situația încordată din familie dă naștere la infractor.²⁰⁴

Cu toate acestea, rolul influenței date nu trebuie exagerat, experiența demonstrînd în multe cazuri că nu toți copiii proveniți din familii dificile evoluează spre comportament criminal.

Influența școlii în formarea personalității este incontestabilă. Deși considerată cel mai important instrument social de integrare a tinerei generații, ca factor primordial de educație, cultură și civilizație, școala poate induce și influențe nefaste asupra personalității elevului, raportul educator - educat cuprinzînd valențe și laturi extrem de complexe și delicate.

Cercetătorii în domeniu relevă și acțiunea criminogenă alarmantă a lipsei procesului de școlarizare sau de organizare necorespunzătoare a procesului educativ în școli.

Un rol însemnat în formarea personalității îi revine, de asemenea, mediului socio-profesional.

De aceea, orice eșec profesional poate deveni o cauză a dezechilibrului unor indivizii slabi, pe cînd reușita profesională depinde de foarte mulți factori: gradul de pregătire profesională,

---

²⁰³ Bîrgău, M. Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2010, p. 105

²⁰⁴ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.115-116

alegerea corectă a profesiei, aptitudinile specifice, capacitatea de adaptare la regimul de disciplină și efort etc.

În sfârșit, un rol important, poate cel mai important în formarea personalității criminale, îl joacă influențele negative exercitate asupra minorului de către micromediu și, mai ales, de grupul său de entourage.

În concluzie, principala trăsătură a personalității criminale o constituie orientarea antisocială, indiferent de natură și direcție.

Literatura criminologică utilizează conceptul de orientare antisocială a personalității, care este diferit ca mod de manifestare și grad de intensitate. Din aceste considerente, conceptul analizat are două semnificații: 1) definește incapacitatea individului de a răspunde adecvat sistemului de norme și valori promovate de societate. Individul orientat antisocial recunoaște sistemul legal de valori, dar personalitatea sa prezintă o inadaptare, o disfuncție, neputând să reacționeze întotdeauna în conformitate cu aceste valori și norme; 2) elimină sistemul de norme și valori generale ale societății, însușindu-și norme și valori proprii, care sunt contrare, opuse celor eliminate. Aici nu mai avem stări de inadaptare, disfuncție ci dimpotrivă, personalitatea infractorului este pe deplin adaptată, dar la norme și valori ilicite, criminale. Acest tip de orientare antisocială este caracteristic recidiviștilor. Aceste semnificații au fost dezvoltate de teoriile etiologice și cele dinamice, referindu-se la două faze distincte ale comportamentului criminal. Primele se referă, în special, la ce se întâmplă cu o persoană până în momentul „trecerii la act”, iar celelalte se referă la ce se întâmplă cu criminalul în momentul faptei, descriu „trecerea la act” în sine. Privite în ansamblu, teoriile examinate, deși au pretenție de a aduce schimbări esențiale cu privire la problemele fundamentale ale criminologiei nu au depășit încă stadiul unor cercetări de suprafață. Multe din tezele expuse prezentate ca „noi” sau radicale, nu fac decât să reia idei exprimate cu mult înainte.

Gradul de intensitate a orientării antisociale a personalității infractorului ne vorbește despre pericolul social

potențial pe care îl prezintă acesta. De exemplu, un recidivist prezintă un pericol social potențial mai mare, decât un individ neadaptat, dar care nu contestă sistemul de norme și valori impus de societate. Ultimul prezintă un pericol social potențial mai redus, deși într-o situație concretă favorabilă el poate săvârși o infracțiune. Orientarea antisocială a personalității poate avea grade diferite de intensitate. Criteriul de evaluare a intensității orientării antisociale poate fi determinat de atitudinea individului față de valorile sociale, existente într-o societate. În majoritatea cazurilor, personalitatea infractorului, ca și a noninfractorului, se formează în aceleași sfere ale vieții sociale: familie, școală, cerc de prieteni, loc de muncă, dar caracterul relațiilor dintre oameni, conținutul faptelor lor, interesele lor diferă.

Autorul autohton Ciobanu Ig., considera că nu în deosebirile din viața socială rezidă caracterul favorabil sau nefavorabil al influențelor determinate în orientarea personalității, ci în însuși conținutul informațiilor și capacitatea de asimilare și interpretare a lor. Statul, societatea nu pot asigura asemenea filtre protectoare care ar selecta, înaintea receptării lor de către individ, informațiile pozitive, reținându-le pe cele negative, amonale sau criminale. Totuși, mecanismul de formare a orientării antisociale a personalității se supune aceluiași coordonate principale, indiferent de tipul de societate. Formarea unei atare orientări nu poate fi decât produsul impactului unor informații cu caracter contradictoriu: pozitive și negative, perturbante. Este cert că orientarea antisocială a personalității nu se formează brusc, dintr-odată, ci este un proces de lungă durată, pe al cărui parcurs are loc acumularea informațiilor receptate, inclusiv a celor negative și, pe această bază se constituie concepțiile și deprinderile antisociale. Pe de altă parte, eficiența modelatoare a informațiilor negative, perturbante este în relație cu trăsăturile de caracter ale individului. Aceste trăsături influențează capacitatea sa de receptare a unor asemenea

informații, care pot dobândi un caracter dominant, determinând astfel orientarea personalității.²⁰⁵

Actul infracțional în esență, constituie răspunsul pe care personalitatea orientată antisocial îl oferă unei situații determinate.

Există un șir de lanțuri cauzale independente care în anumite circumstanțe concrete de timp și spațiu se pot intersecta și interveni în conduita individului. Dar, situația concretă de viață oferă subiectului mai multe variante posibile de comportament. Majoritatea acestora au un caracter licit, altele însă, au un caracter ilicit, semnificând abateri de la valorile ocrotite de lege.

Fiind examinate obiectiv, posibilitățile de realizare în viață a valorilor sunt diferite, având un grad de probabilitate diferit. La fel, din punct de vedere subiectiv, rolul acestora este diferit, subiectul având, de regulă, înclinații apriorice pentru una sau alta dintre variantele de comportament ce-i sunt oferite de situația concretă de viață.

În cazul personalității cu o vădită orientare antisocială există posibilitatea ca aceasta să caute sau să creeze situația concretă de viață în al cărei context va săvârși infracțiunea. De exemplu, hoțul de buzunare recidivist plecat în căutarea unei potențiale victime, găsind-o în persoana unei femei cu poșeta deschisă, nu va acționa decît într-un singur mod, săvârșind infracțiunea. Remarcăm că, în această situație, orientarea antisocială a personalității constituie factorul generator și prin aceasta cauza infracțiunii.

Situația concretă de viață are semnificația unei condiții necesare, fie a unei condiții necesare și suficiente, făcînd posibilă săvârșirea infracțiunii. Săvârșirea infracțiunii în cazul unei personalități cu orientare antisocială deosebit de evidențiată va fi mult mai puțin dependentă de particularitățile situației concrete de viață. Pe de altă parte, în anumite situații concrete de viață, chiar o personalitate lipsită total de tendințe antisociale poate săvârși o infracțiune, dar pentru aceasta este nevoie ca

---

²⁰⁵ Ciobanu Ig., Criminologie. Chișinău, 2011, p. 274

respectivului situații să aibă un caracter limită, impunându-i subiectului comportamentul ilicit.

În literatura criminologică se menționează că, situația concretă de viață, zisă și situație preinfracțională reprezintă un ansamblu de circumstanțe exterioare personalității infractorului, care precedă actul infracțional.

La rîndul său, situația preinfracțională este compusă din două elemente:²⁰⁶evenimentul (evenimentele); circumstanțele.

Evenimentul este elementul care determină apariția ideii infracționale în mintea personalității infractorului și poate avea o largă variabilitate în timp. El poate fi un răspuns imediat la o provocare, spre exemplu, omorul în cazul flagrantului de adulter. Aici ideea omorului apare în momentul constatării evenimentului. Pe de altă parte, același eveniment poate dura în timp, subiectul pregătindu-se, în mod premeditat, de comiterea aceleiași infracțiuni. Evenimentul poate fi decisiv, ca în cazul adulterului ori nesemnificativ, cum ar fi în cazul omorului comis de un alcoolic.

Circumstanțele reprezintă elementele în care fapta infracțională se pregătește și se execută. Ele nu au legătură cu motivația infracțională dar sunt decisive în cazul trecerii la act. Așa, în cazul hoțului de buzunare, prezenta unei poșete deschise va favoriza realizarea infracțiunii. Intervenția situației concrete nu poate fi considerată drept un produs al hazardului, ci mai degrabă al activității conștiente și voluntare a subiectului.

Infracțiunea, ca orice altă activitate umană, este un act conștient și volitiv, ceea ce înseamnă că infractorul înainte de a trece la act, are închipuirea mentală a viitoarei sale conduite. Observăm că, în principiu, momentul trecerii la act este momentul impactului dintre personalitate și situația concretă de viață. Subiectul este pus în situația de a alege una din variantele de comportament.

Anume, trecerea la act, la săvîrșirea infracțiunii este elementul care diferențiază infractorii de noninfractori. Și în

---

²⁰⁶<http://drept.usm.md/public/files/CRIMINologie-Vol2341cc.pdf>

acest proces situația concretă de viață creează premise mai mult sau mai puțin favorabile trecerii la act. În funcție de intensitatea orientării antisociale a personalității infractorului, pentru a se trece la comiterea infracțiunii, situația concretă de viață este condiția necesară, sau necesară și suficientă.

În procesul psihologic de alegere între mai multe variante de comportament intervin un șir de criterii: motivaționale (mobil și scop); valorice; morale; afective; materiale. Cele mai importante se consideră criteriile motivaționale.

Cuvîntul englez motive acoperă în același timp în franceză motif și mobile (al unei acțiuni). Motivul este mai rațional, mobilul mai afectiv. În literatura de specialitate se utilizează, în majoritatea cazurilor, termenul de motiv. Acest termen, care stă la originea categoriei mai ample de motivație și care este totodată elementul de bază al procesului pe care aceasta încearcă să-l desemneze, este prea general și vag. Motivul a devenit în timp o noțiune atât de cuprinzătoare, încît este dificil să i se mai găsească o semnificație unică și unanim acceptată. Fiecare criminolog, folosește o accepțiune mai mult sau mai puțin personală a termenului, atrăgînd totodată atenția asupra diferitelor interpretări posibile.

Se consideră că există trei caracteristici principale ale motivului în sensul de concept explicativ: 1) cuvîntul este utilizat în contexte în care conduita este pusă sub semnul întrebării și nu doar explicată. Aici motivul este utilizat de regulă în „discursuri” morale sau legale unde acțiunile trebuie să fie justificate, explicațiile firești fiind insuficiente; 2) cuvîntul este utilizat pentru a se referi la o „rațiune directivă” și implică o dispoziție directivă la individul a cărui conduită este examinată. Dacă respectivul individ are un motiv, el are cu siguranță un scop, oricît de slabă ar fi influența acestuia; 3) motivul trebuie să dea rațiunea pentru care o persoană acționează. Motivul acțiunii unui individ poate să coincidă cu rațiunea sa, dar trebuie să fie rațiunea pentru care el acționează. Aici se scoate în evidență posibilitatea existenței unui decalaj între „rațiunile” invocate ori aparente și cele reale ale acțiunii. Motivul trebuie să reflecte scopul către

care comportamentul a fost efectiv dirijat iar nu scopul aparent ori eventual invocat de autorul comportamentului.

Trecerea la act surprinde faza dinamică în producerea infracțiunii. Confruntarea de argumente în favoarea sau împotriva unei anumite decizii devine acută, are aspect conflictual. Opțiunea în favoarea săvârșirii faptei infracționale are semnificația unei eliberări psihice pentru infractor și a unui eșec social, care se va consuma o dată cu procesul de trecere la act, de transformare a posibilității în realitate. Acest lucru se referă și la infracțiunile comice din imprudență, ele fiind tot o expresie a unor personalități orientate antisocial, caracterizate prin impulsivitate, agresivitate sau neglijență față de valorile sociale ocrotite de lege.

3. Clasificarea și tipologia personalității infractorului

Perioada de dinamism prin care a trecut și trece în continuare Republica Moldova, a servit drept unul dintre cele mai serioase motive pentru crearea și dezvoltarea unui mediu propice criminogen. De la declararea independenței Republicii Moldova și pînă în prezent, practic, s-au înregistrat zilnic acte infracționale, fie ele săvârșite de bărbați, fie de femei.

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2020 pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 26,3 mii infracțiuni, fiind în scădere cu 17,0% comparativ cu anul 2019 și cu 37,2% comparativ cu anul 2016. Rata infracționalității în anul 2020 a constituit 100 infracțiuni la 10 mii locuitori, comparativ cu 120 infracțiuni în anul 2019 și 151 infracțiuni în anul 2016.²⁰⁷

Contextul în care apare și necesitatea cercetării personalității infractorului și analizării diverselor tipurilor de infractori. Cunoscând conceptul, tipologia infractorilor, criteriile de clasificare a acestora precum și analizarea comportamentelor acestora din diferite aspecte, putem cunoaște metoda prevenirii faptelor ilicite, putem elabora noi studii și propune noi moduri de

---

²⁰⁷ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6929>

prevenire, diminuare și combatere a faptelor incriminate de legea penală.

Criminalii nu reprezintă o masă de oameni uniformă, ci, după cum se constată din practică, sunt de o mare varietate și diversitate. Fiecare criminal este unic în felul său, fiind constituit dintr- un șir de trăsături fiziologice, psihologice și sociale, care nu se repetă întocmai la ceilalți criminali. De aici, cercetarea științifică și clasificarea infractorilor este dificilă, fiindcă, operîndu - se cu o masă neuniformă și heterogenă de indivizi, nu se pot trage concluzii generale referitoare la cauzele și condițiile criminalității.²⁰⁸ Comportamentul personalității este determinat de factorii sociali, economici, politici, psihologici și psihici, aceștia aflîndu - se în legătură strînsă cu statutul și rolul individului în viața de toate zilele.

Majoritatea cercetătorilor și criminologilor, încă din cele mai vechi timpuri, au stabilit că indivizii umani pot fi uniți în anumite clase sau grupuri în funcție de posedarea unor trăsături comune de natură biologică sau socială. Așa a apărut noțiunea de *tip*, *tipuri* de criminali sau *tipologii* criminale. Dar nici o tipologie clasică sau contemporană nu reușește să întrunească toată varietatea personalităților umane, noțiunea de „*tip*” fiind un construct mental, care ne facilitează procesul de ordonare al realității sociale, servind drept etaloane a căror cunoaștere ne poate oferi o înțelegere și o tratare a comportamentului individului studiat.

Știința criminologică confruntându - se cu aceste probleme a recurs la știința tipologiei, „care se ocupă cu clasificările în tipuri și criteriile după care acestea se fac”, cu descrierea tipurilor și metodelor prin care aceștia pot fi determinați. Această știință preconizează existența unor grupe de persoane, a unor categorii de criminali cu trăsături asemănătoare. Persoanele cu astfel de trăsături alcătuiesc și aparțin aceluiași tip, formînd un model care le reprezintă. În acest mod, tipul este un

---

²⁰⁸ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.277

concept, o idee, o schemă care reprezintă pe toți cei care au asemenea trăsături și fac parte din același grup sau categorie.²⁰⁹

Studierea infractorilor poate fi rezultativă din punct de vedere teoretic și practic dacă datele despre ei vor fi sistematizate. Lupta cu criminalitatea nu poate fi orientată doar asupra incompatibilității individuale a fiecărei persoane. În același timp, trebuie să se țină cont și de neomogenitatea contingentului de infractori.²¹⁰ În ultimă instanță, activitatea de prevenire a infraționalității depinde de elaborarea tipologiei personalității infractorului, care constituie baza metodologiei în pronosticarea comportamentului criminal și luarea măsurilor individuale și diferențiale de influență juridică și profilactică.

Toți indivizii care comit infracțiuni diferă unul de altul după particularitățile demografice, juridice, psihologice etc. – pe de o parte, iar pe de altă parte – ei se aseamănă din aceleași considerente, formând astfel grupe stabile. De aceea, apare necesitatea sistematizării infractorilor după anumite criterii.

Studiul problemelor criminalității a generat elaborarea a numeroase clasificări privind tipologiile de infractori, care ajută la o anumită direcționare a activităților de înțelegere, de prevenire și combatere a comportamentelor criminale, precum și la individualizarea proceselor de sancționare, reeducare și reintegrare socială.²¹¹

În literatura criminologică, de obicei, sînt folosiți termenii ”tipologie” și ”clasificare”. Este evident că noțiunile de ”clasificare” și ”tipologie” nu sînt identice și diferă atât după volum, cît și după conținut.

Prin ”clasă” (grupă) se subînțelege totalitatea obiectelor, fenomenelor, care posedă o particularitate, o calitate comună, iar prin ”clasificare” – distribuirea pluralității de obiecte sau

---

²⁰⁹<https://ru.scribd.com/document/92826632/Clasific%C4%83ri-%C5%9Fi-tipologii-ale-infractorului>

²¹⁰Banciu D., Radulescu M.S., Teodorescu V. Tendințe actuale ale crimei și criminalității în România, București, 2002, p.55

²¹¹Paraschiv, G., Paraschiv, D.-Ș., Paraschiv, E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p.73

fenomene în grupe după un semn comun caracteristic fiecărei grupe.

În noțiunile date semnul, particularitatea clasificatoare nu este concretizată în conținutul său și, respectiv, acesta poate fi oricare semn caracteristic unei grupe de obiecte sau fenomene.

Tipologia generalizează totalitatea particularităților tipice pentru toate sau pentru unele grupe de obiecte sau fenomene.

Tipul personalității reprezintă în sine imaginea, care conține trăsături generalizatoare caracteristice unui grup de indivizi. În cazul dat este vorba nu despre oricare trăsătură, semn, ci numai despre acela care exprimă esența unui grup de indivizi, obiecte sau fenomene.

Prin noțiunea de „*tip*” înțelegem o totalitate de trăsături caracteristice și distinctive ale unui grup social. De exemplu, tipul militarului, caracterizat prin disciplină, organizare, punctualitate sau tipul artistului – om plin de imaginație, mai puțin organizat etc.²¹²

Tipul poate fi studiat doar în cadrul tipologiei, care ar putea fi definită ca știința tipurilor, claselor, grupurilor. La rândul său, tipologia personalității infracționale nu poate fi studiată separat de tipologiile general-psihologice, pentru că nu avem un „psihic criminal” sau o „moștenire genetică criminală”, dar atât psihicul cât și constituția genetică contribuie la determinarea conduitelor umane, inclusiv la cele criminale. La acesta se alătură componența socială a personalității care are o mare importanță.

La baza tipologiei personalității infracționale trebuie să fie puse, neapărat, particularitățile psihologice: atitudinile, scopurile, motivația etc. Autorul Florea Eg., menționează că clasificarea trebuie să fie deosebită de tipologie, ultima este o clasificare care se face în baza mai multor criterii, așa dar clasificările infractorilor în dependenta de caracter și gradul pericolului social al acestora au un caracter tipologic, deoarece pericolul social al personalității este compus din mai multe trăsături: *năzuințe; interese; scara de valori*. De aceea lucrul

---

²¹² Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 278

criminologic este preferabil să se bazeze pe caracteristica topologică a persoanelor.²¹³

Reieșind din faptul că tipologia sistematizează particularitățile grupurilor sociale tipice, iar clasificarea repartizează criminali pe grupe, conform indicilor individuali, clasificarea depășește tipologia.²¹⁴

Așadar, clasificarea precedă în timp tipologia și, totodată, în limitele clasificării este investigată nu personalitatea, ci contingentul de indivizi care comit infracțiuni.

În literatura de specialitate poate fi întâlnită o sumedenie de clasificări a infractorilor.

Criteriul clasificării variază după concepția despre geneza criminalității. Astfel poate fi utilizat criteriul: antropologic, psihologic, sociologic etc. Printre primele clasificări o enumerăm pe cea a lui Cesare Lombroso, care studiază caracterele fiziologice și psihice ale criminalilor, arătând punctele de asemănare și de deosebire dintre ele. Așa, C. Lombroso clasifică criminali în: criminali născuți; nebuni morali; criminali epileptici; criminali pasionali; criminali nebuni; criminali de ocazie; criminali de obicei; criminali latenți.²¹⁵

Enrico Ferri, citat de Ciobanu Ig., clasifică criminali în cinci categorii:

1) *criminali nebuni sau alienați* - aceștia ar fi indivizi atinși de mania persecuției, certei, cleptomaniei, etc, care comit fără motiv crime foarte groaznice, ca sergentul Bertrand, ce a dezgropat 18 cadavre, cu care și-a satisfăcut poftel sexuale și apoi le-a tăiat cu sabia;

2) *criminalii născuți sau instinctivi* - sunt sălbatici, brutali, vicleni și leneși, care nu fac nicio deosebire între crimă

---

²¹³[http://usem.md/uploads/files/Facultatea_de_Drept/Suport_Didactic/Ciclul_II/Note_de_Curs/008 - Problemele actuale ale criminologiei.pdf](http://usem.md/uploads/files/Facultatea_de_Drept/Suport_Didactic/Ciclul_II/Note_de_Curs/008_-_Problemele_actuale_ale_criminologiei.pdf)

²¹⁴ Bîrgău, M. Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2010, p.108

²¹⁵[http://usem.md/uploads/files/Facultatea_de_Drept/Suport_Didactic/Ciclul_II/Note_de_Curs/008 - Problemele actuale ale criminologiei.pdf](http://usem.md/uploads/files/Facultatea_de_Drept/Suport_Didactic/Ciclul_II/Note_de_Curs/008_-_Problemele_actuale_ale_criminologiei.pdf)

în general și o meserie. Pentru aceștia pedeapsa nu are efect, ei considerând închisoarea ca un risc natural al profesiei lor;

3) *criminali de obicei* - se recrutează din indivizi, care comit în copilărie primul delict, aproape în exclusivitate contra proprietății și pe care închisoarea îi corupe moral și fizic, producându-le obiceiul cronic de a repeta crima. La formarea criminalilor de obicei contribuie și societatea, care nu le întinde o mână de ajutor;

4) *criminalii din pasiune* - comit aproape totdeauna crime contra persoanelor, sunt de un temperament sanguin, comit crime nu cu premeditate, ci pe față și în accesul pasiunii;

5) *criminali de ocazie* - criminali de ocazie la determinarea crimei sunt influențați de ocazie, întâmplare.²¹⁶

Autorul autohton, M. Bîrgău, distinge următoarea clasificare a criminalilor:

- *După indicii social-demografici:*

1. Bărbați, femei

La 31 decembrie 2019, în instituțiile penitenciare ale RM se dețineau 6716 persoane față de 6990 ce se dețineau în perioada analogică a anului 2018. Astfel, se constată o descreștere a numărului de deținuți cu 274 persoane, ce constituie o scădere de 3,92%. Numărul total al persoanelor private de libertate în anul 2019 era constituit din: condamnați – 5598 (în 2018-5725), ce constituie o descreștere cu 2,22%, femei – 406 (în 2018-448), ce constituie o descreștere cu 9,38%, minori (băieți/fete) – 55/2 (în 2018-67/4), ce constituie o descreștere cu 19,72%.²¹⁷

2. După criteriul de vîrstă cuprinsă între: 14-15 ani, 16-17 ani, 18-24 ani, 25-29 ani, 30-40 ani, mai mult de 50 de ani.

- *După nivelul de studii:* avînd școala primară, studii gimnaziale și liceale, studii medii și de specialitate, studii superioare și superioare incomplete.

---

²¹⁶Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.279

²¹⁷Raport privind activitatea sistemului administrației penitenciare pentru anul 2019. În:

<https://drive.google.com/file/d/1VwhMq9G4iILqyrXcYLOHyKBa0YLKxZZO/view>

- *După stare social și ocupație:* muncitor, slujbaj, elev, funcționar, fermier, pensionar – aștept pentru muncă, angajați în câmpul muncii, șomeri.

- *După locul de trai:* oraș, sat, cu viza de reședință permanentă, temporară, emigrant.

- *După caracterul și intensitatea activității criminale:* repetată, deosebit de periculoasă, în grup, etc.

- *După starea individului în momentul săvârșirii crimei:* în stare de ebrietate, sub acțiunea substanțelor narcotice ș.a.²¹⁸

În literatura criminologică pot fi întâlnite mai multe variante de tipologii și clasificări ale infractorilor.

Astfel, autorii din România²¹⁹ menționează că sub aspect normativ-juridic s-au formulat mai multe clasificări:

- *După gradul de conștientizare și control al comportamentului criminal, pot să fie:* infractori normali; infractori fără discernământ;

- *După vârsta infractorului, pot să fie:* infractori minori; infractori majori;

Astfel, în anul 2019, de către minori sau cu participarea acestora au fost comise 664 infracțiuni, ceea ce reprezintă 2,1% din total infracțiuni înregistrate. Comparativ cu anul 2018, se remarcă o reducere cu 3,5% a infracțiunilor săvârșite de minori, în special a infracțiunilor contra patrimoniului. La 100 mii copii în vârstă de până la 18 ani revin circa 113 infracțiuni comise de minori, comparativ cu 165 infracțiuni în anul 2015, când a fost înregistrat cel mai mare nivel al ratei infracționalității juvenile din ultimii 5 ani. Minorii cel mai frecvent sunt implicați în săvârșirea furturilor - 63%, după care urmează jafurile -6,1% și huliganismul -4,3%.²²⁰

---

²¹⁸Bîrgău, M. Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2010, p.108-109

²¹⁹Paraschiv, G., Paraschiv, D.-Ș., Paraschiv, E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p.73

²²⁰ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6595>

Conform datelor statistice ale Administrației Naționale ale Penitenciarelor la 01.04.2020 numărul total de minori care execută pedeapsa închisorii era de 41 de persoane, dintre care: 40 de gen masculin și 1 de gen feminin; 14 minori execută pedeapsa închisorii pentru infracțiuni grave; 19 minori pentru infracțiuni deosebit de gravă și 8 pentru infracțiuni mai puțin grave; dintre care doar 22 de minori execută pedeapsa închisorii pentru prima dată.²²¹

În anul 2021, conform datelor Biroului Național de Statistică au fost înregistrate 695 infracțiuni săvârșite de către minori sau cu participarea acestora, ceea ce a constituit 2,6% din total infracțiuni înregistrate. Comparativ cu anul 2020, s-a atestat o creștere cu 14,7% a infracțiunilor săvârșite de minori, în special a infracțiunilor contra patrimoniului. Minorii, cel mai frecvent au fost implicați în săvârșirea furturilor – 52,8%, după care urmează jafurile – 9,5% și huliganismul – 6,5%. La 100 mii copii în vârstă de 0-17 ani au revenit 124 infracțiuni comise de minori comparativ cu 134 infracțiuni în anul 2017, când a fost înregistrat cel mai mare nivel al ratei infracționalității juvenile din ultimii 5 ani.²²²

Infracționalitatea juvenilă pe sexe, 2017-2021, cazuri²²³

	2017	2018	2019	2020	2021
Infracțiuni săvârșite de minori	798	688	664	606	695
inclusiv:					
de către fete	103	86	102	35	47
de către băieți	695	602	562	571	648
Rata infracționalității juvenile, cazuri la 100 mii copii cu vârsta 0-17 ani	134	118	116	108	124

²²¹Raport privind activitatea sistemului administrației penitenciare pentru anul 2019. În: <https://drive.google.com/file/d/1VwhMq9G4iILqyrXcYLOHyKBa0YLKxZZO/view>

²²² <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7312>

²²³ Ibidem

- După *reabilitatea actelor criminale*, infractorii se impart în primari și recidiviști.

După autorii Paraschiv G., Paraschiv D.-Șt., Paraschiv E., infractorii pot fi clasificați după mai multe criterii:

a) în funcție de *frecvența actelor criminale*, pot să fie: infractori ocazionali ori situaționali; infractori de carieră.

Infractorii *ocazionali* sau *situaționali* sunt adaptați din punct de vedere social și încalcă legea penală decât printr-un concurs particular de împrejurări. Ulterior săvârșirii faptei, marea lor majoritate, se reintegrează social și nu mai recidivează.

Principala deosebire dintre infractorii de carieră și cei ocazionali este că primi caută și provoacă situațiile infracționale, pe când ocazionalii sunt, de obicei, produsul circumstanțelor.

Infractorul ocazional are, de regulă, o conduită bună, conformă cu normele de conduită până la comiterea unei crime și nu recidivează, ei reprezentând un procent ridicat (între 70-80% din totalul criminalilor).

Infractorii *de carieră* se caracterizează prin antisocialitate, inadaptabilitate și preocuparea de a-și organiza metodic, cu premeditare, actul infracțional.

Deseori, asemenea infractori sunt inteligenți, prevăzători și perseverenți în conduita lor ilicită.

Sub aspectul temperamentului și al caracterului ei sunt plini de inițiativă, calmi, hotărâți, iar în ceea ce privește afectivitatea sunt reci, insensibili emoțional, permanent nemulțumiți și nu-și pot estompa dorințele imediate, acționând instinctual.

Criminalii de carieră sunt, de obicei, formați în direcția comiterii de crime, având un sistem de valori, norme, reguli și "definiții" ale unor acte comportamentale, diferite de cele utilizate de majoritatea populației.

Ei se pot specializa, devenind „profesioniști” în comiterea unui anumit gen de infracțiune, astfel încât criminalitatea poate constitui o „profesie”, iar riscul de a fi prinși este considerat un risc profesional.

b) După tipul de infracțiuni comise, criminalul poate să fie: agresiv, achizitiv etc.

- *Criminalul agresiv (violent)* este autor de crime violente, brutale, cu consecințe individuale și sociale grave. Astfel, criminalul agresiv poate să comită omoruri simple ori calificate, lovituri cauzatoare de moarte, vătămări corporale simple sau grave etc.

- *Criminalul achizitiv* face parte din categoria indivizilor care comit infracțiuni contra proprietății (asupra bunurilor, valorilor bănești etc.). În această categorie intră cei care săvârșesc diferite furturi (simple sau calificate), tâlhării (simple ori calificate), abuz de încredere, înșelăciune, tulburare de posesie, delapidare etc. Toți acești criminali se aseamănă și formează un tip de infractor, caracterizat prin tendința de a lua, de a achiziționa bunuri, valori ș.a. care aparțin altora. Resortul comun care determină acest tip de criminalitate este tendința de însușire a diferite bunuri, în scop de câștig, pentru întreținere, îmbogățire etc. a infractorilor.

c) După modul în care personalitatea afectează comportamentul *criminal*, se diferențiază patru categorii de infractori: criminali socializați necorespunzător; criminali nevrotici; criminali psihotici; criminali sociopați.²²⁴

- *Criminalii socializați necorespunzător* sunt cei care prezintă tulburări emoționale mai mari decât persoanele care nu au comis infracțiuni. Ei devin criminali datorită impactului anturajelor sociale în cadrul cărora învață conduite deviate. Acești criminali se îndreaptă cu precădere spre violarea proprietății.

- *Criminalii nevrotici* au tendința de a comite acte infracționale datorită convulsiilor nevrotice. Principalul simptom al nevrozei este anxietatea, exprimată direct sau indirect prin manifestări ca: istovirea, frica inexplicabilă față de unele situații

---

²²⁴ Paraschiv, G., Paraschiv, D.-Ș., Paraschiv, E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p.73-77

etc., care pot determina - datorită distorsiunilor ce există la nivelul personalității, precum și percepției deformate a lumii - comiterea unor activități ilicite, cum ar fi: infracțiuni de tipul cleptomaniei, piromaniei, furtul din magazine etc.

- *Criminalii psihotici* sunt indivizi cu probleme deosebite de personalitate, care au o percepție complet distorsionată asupra realității sociale și lumii din jurul lor. Psihoticii nu-și planifică faptele criminale, însă, datorită percepției greșite asupra realității, gândurilor iluzorii și înșelătoare, sunt înclinați să comită infracțiuni. Tendința lor spre acte de violență îi determină să comită cele mai bizare și lipsite de sens acte antisociale, inclusiv omorul.

- *Criminalii sociopați* sunt caracterizați ca având o personalitate egocentrică, cu compasiune limitată față de alții (sau absentă), astfel încât pot vătăma semenii fără să simtă un minim de regret sau vinovăție.

În demersul criminologic de a surprinde caracteristicile tipice ale personalității criminale nu poate fi depășită dificultatea constând în imposibilitatea diferențierii nete, sub toate aspectele, între personalitatea infractorului și cea a noninfractorului, întrucât personalitatea individului uman (indiferent de statutul lui din punct de vedere juridic: infractor sau neinfractor) este mai mult sau mai puțin contradictoriu structurată, trăsăturile negative coexistând cu cele pozitive.

Anumite trăsături ale personalității creează însă o probabilitate mai mare ca persoanele în cauză să urmeze drumul infracționalității, cu atât mai mult când acestea sunt preponderente.

Proporția acestor trăsături nu se corelează însă întotdeauna cu „statutul” juridic al persoanei, așa cum ar părea la prima vedere: este posibil ca la anumite persoane, chiar dacă au comis infracțiuni, proporția trăsăturilor pozitive să domine, după cum este posibil ca la alte persoane, care nu încalcă legea penală, suma trăsăturilor negative (agresivitatea, impulsivitatea, nesinceritatea etc.) să predomine. Unele persoane pot chiar să încalce normele juridice contravenționale sau disciplinare, însă

nu pe cele penale.

Autoru Iu. Larii menționează că cele mai răspândite grupări ale infractorilor se bazează pe următorii indicatori: date demografice, ca sexul și vârsta; unii factori socio-economici: studiile, ocupația etc.; cetățenia; starea persoanei la momentul comiterii infracțiunii; caracterul comportamentului infracțional: intenționat sau din imprudență, etc.²²⁵

În afară de aceste clasificări mai pot fi efectuate și altele, în baza a două sau mai multe criterii, cum ar fi vârsta și sexul, starea persoanei la momentul comiterii faptei și caracterul infracțiunii etc.

Gruparea infractorilor este posibilă și în baza altor indici. O clasificare simplă este repartizarea lor după tipurile de infracțiuni comise: hoții, jefuitori, ucigașii, violatorii, huliganii și alte grupe de infractori.

În dreptul penal infractorii sunt grupați conform caracterului și gradul pericolului social al faptei infracționale comise: persoane care au comis infracțiuni ușoare, mai puțin grave, grave, deosebit de grave, excepțional de grave.

Din cele expuse reiese, că clasificarea infractorilor poate fi efectuată în conformitate cu diferite criterii, dintre care importanță esențială au particularitățile sociologice, inclusiv cele social-demografice și juridico-penale.

În spectrul tipologiilor infracționale se înscriu și clasificările, efectuate în legislațiile penale naționale. Așa, autorul autohton Ig. Ciobanu, menționează că conform CP RM distingem: *infractori periculoși*, care au comis infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave, săvârșite cu intenție și fiind conștienți de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii, precum și de urmările ei prejudiciabile; *infractori ocazionali*, care au comis o infracțiune din imprudență, își dădeau seamă de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, dar considerau în mod ușuratic că ele vor putea fi evitate; *infractorii responsabili*, adică persoanele care au capacitatea de

---

²²⁵ Larii, Iu. Criminologie, Vol. I, Chișinău, 2004, p.56

a înțelege caracterul prejudiciabil al faptei , precum și capacitatea de a-și manifesta voința și a-și dirija acțiunile; *infractori irresponsabili*, sunt persoanele care nu puteau să-și dea seama de acțiunile ori inacțiunile lor și nu puteau să le dirijeze din cauza unei boli psihice cronice, a unei tulburări psihice temporare sau a altei stări patologice.²²⁶

Merită atenție tipologii infractorilor elaborată de autorul I. Oancea, care a unit formele de tipologie propuse de E. Seeling și J.Pinatel, definind următoarele tipuri de criminali: *criminalul violent (agresiv)*; *criminalul achizitiv*; *criminalul caracterial*; *criminalul lipsit de frâne sexuale*; *criminalul profesional*; *criminalul ocazional*; *criminali debili mintali*; *criminalul recidivist*; *criminalul ideologic sau politic*; *criminalul alienat*.²²⁷

Levis Yablonski, criminologul și psihologul american, citat de Pop O. Neagu Gh., folosind drept criteriu modul în care personalitatea infractorului afectează comportamentul lui criminal, diferențiază patru categorii de criminali: *criminali socializați*; *criminali nevrotici*; *criminali psihotici*; *criminali sociopați*.²²⁸

În literatura de specialitate, cum am observat, pot fi întâlnite multiple variante de tipologie a infractorilor. Un indicator al personalității criminogene poate fi totalitatea unor asemenea factori, ca motivația infracțională, inclusiv gravitatea infracțiunii comise, împrejurările ce au favorizat comiterea ei, comportamentul de până la comiterea faptei infracționale etc.

În continuare vom examina unele tipuri de infractori.

Particularitățile personalității criminalul achizitiv.

În dreptul penal, în legătură cu comiterea diferitelor infracțiuni, un loc important îl dețin criminalii care comit infracțiuni contra proprietății, contra bunurilor, valorilor bănești etc. Conform legii penale, pot fi menționați criminalii care comit:

---

²²⁶ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.285

²²⁷ Ibidem, p.282

²²⁸ Pop O., Neagu Gh., Criminologie generală. Chișinău, 2005, p.77

furturi (furt simplu, calificat); tâlhărie (simplă ori calificată); infracțiuni de fals etc.

În structura infracțiunilor înregistrate în anul 2019, aproape fiecare a doua infracțiune comisă vizează patrimoniul (47,7%).²²⁹ Aceeași situație s-a constatat și în structura infracțiunilor înregistrate în anul 2021, când aproape fiecare a doua infracțiune înregistrată a fost contra patrimoniului (43,3%).²³⁰

În criminologie, autorii acestor crime au primit denumiri după felul crimei săvârșite, și anume: hoți (pentru furt), tâlhari (pentru tâlhărie), falsificatori (pentru fals) etc., unii din acești criminali au denumiri și mai detaliate, precum hoți de buzunare, hoți de bijuterii.

Toți autorii acestor crime au câteva trăsături comune:

- se efectuează acțiuni ce privesc bunurile, valorile materiale;
- acțiunile constau în luarea, însușirea, folosirea acestora;
- în scop de câștig (acest lucru este valabil pentru furturi, delapidări, falsificări etc.).²³¹

Așa fiind, toți acești criminali trebuie să se caracterizeze nu numai prin obiectul infracțiunii, ci și prin trăsăturile, prin motivele care stau la baza acestor crime. Din acest punct de vedere, acești criminali se aseamănă și formează un tip de criminal, caracterizat prin tendința de luare, de achiziționare de bunuri, valori în scop de întreținere, îmbogățire etc.²³²

Tendința de a aduna bunuri, fiind o tendință biologic importantă, este comună atât animalelor, cât și oamenilor cinstiți și necinstiți, criminali și necriminali, cu mențiunea că la oamenii cinstiți această tendință are anumite limite, pe când la criminali ea nu respectă asemenea limite. În această situație putem vorbi

---

²²⁹ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6595>

²³⁰ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7312>

²³¹ Rotari O. Criminologie. Chișinău, 2011, p.241

²³² Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.282

de tipul criminalului achizitiv, ca tip comun, ca gen, și de tipurile de tâlhari, hoț, șarlatan și alte subtipuri, ca specii de criminali achizitivi.²³³

În acest sens, menționăm că caracterul socialmente periculos al criminalului achizitiv se formează, de regulă, cu mult anterior comiterii infracțiunii. Corelația între trăsăturile biologice și cele sociale care caracterizează personalitatea criminalului achizitiv are importanță definitivă. În acest sens, necesitatea de fapt a determinării influenței factorilor biologice asupra comportamentului criminalului achizitiv, ca de altfel și la alte infracțiuni, apare atunci când infractorului posedă anumite anomalii fizice ori psihice, stimulând acțiunea orientărilor criminologice personale.

Caracteristica criminologică a personalității infractorului, în special a criminalului achizitiv, operând cu trăsăturile de bază ale personalității infractorului, sunt cele cu caracter social-demografic, studiile, situația familială, situația socială și genul activității, motivația comportamentului infracțional, orientarea valorică, psihologia juridică a infractorului.

În ipoteza examenului statistic supra personalității se constată că, deși legea penală nu pune accentul pe careva semne legate de poziția socială a acestora, impunând identificarea semnelor iresponsabilității și vârstei de la 14 ani, s-a determinat că vârsta criminalului achizitiv evaluează în următoarele nivele de vârstă: 14-18 ani 39.14%; 18-25 ani 26.09%; 25-35 ani 8.69%; 35-50 ani 17.39%; 50-8.69%.²³⁴

Punctând pe cinci categorii de vârstă ale infractorilor, s-a determinat că probabilitatea comiterii mai intensive a infracțiunilor contra patrimoniului săvârșite prin sustragere apare la vârsta minoratului. În acest sens, examenului statistic au fost

---

²³³ Pop O., Neagu Gh., Criminologie generală. Chișinău, 2005, p.83

²³⁴ Hulea V. Considerațiuni privind caracteristica criminalistică a furturilor. În: Materialele Simpozionului Internațional de criminalistică cu genericul Criminalistica în serviciul justiției: constatări, tendințe și realizări din 19-20 septembrie 2008, ULIM, USM, USEM, Procuratura Generală a Republicii Moldova, IRP. Chișinău, 2009, p. 113

supuse nu numai furturile propriu-zise, ci și infracțiunile de pungășie.

Un nivel înalt se observă și la o altă etapă a vârstei – cea de până la 25 ani. Acest moment se explică, în primul rând prin instabilitatea persoanei în cadrul relațiilor sociale. Instabilitatea se manifestă prin lipsa unui loc permanent de muncă, aranjarea deplină a vieții familiale și alte momente de acest gen. Ulterior, deși până la vârsta de 35 ani se observă o scădere a numărului de infractori cu această vârstă (au intervenit anumite relații stabile, lucru permanent, copii etc.), ritmul își reia o revanșă după atingerea vârstei de 35 ani. Argumentul se ascunde în faptul că, potrivit indicilor statistici anume la această vârstă necesitățile materiale legate de familie sunt la un nivel înalt, fapt care impune necesitatea asigurării unui nivel de trai decent, apar multe cazuri de divorț etc.

În cazul infracțiunii de furt, de altfel ca și în cazul sustragerilor luate în ansamblul lor, sexul nu identifică caracterul faptei infracționale. În fapt, însă, infracțiunile de furt sunt comise în mare majoritate de către bărbați. Studiul cantitativ relevă: 8.7% infracțiuni de furt comise de către femei; 91.3% infracțiuni de furt comise de către bărbați.²³⁵

În ceea ce privește nivelul de inteligență al participanților la sustrageri, acesta depinde de mărimea și metodele de comitere a activității infracționale. Oricum, analiza cantitativă a infracțiunilor de furt propriu-zise denotă lipsa unui nivel careva de pregătire intelectuală a infractorilor în mare parte (circa 86%).²³⁶

Structura psihologică a individului (temperamentul, caracterul, aptitudinile, inteligența) nu poate fi înțeleasă fără infrastructura biologică și în afara celei sociale în care se reintegrează. În cazul sustragerilor și, în special a infracțiunilor de furt, o importanță deosebită în aspect psihologic o are

---

²³⁵ Ibidem, p.114

²³⁶ Криминология. Учебник под ред.Б.В.Коробейникова и др., Москва, 1988, p.311

caracterul, în structura căruia evoluează anumite trăsături volitive, perseverență, hotărâre, curaj, insistență etc., deoarece anume așa apare caracterizată din punct de vedere subiectiv infracțiunile de acest tip.

Sumând anumite caracteristici ale criminalului achizitiv, putem identifica următoarele categorii generale: persoane, care sunt stabil orientate spre îmbogățirea ilegală pe seama altei persoane – ca sursă principală de venituri, pregătite nu numai a se folosi, ci și a crea condiții necesare și convingând și alte persoane în necesitatea desfășurării unui asemenea comportament; persoane care sunt orientate spre îmbogățire ilegală pe seama altei persoane ca sursă suplimentară de venituri. Aceste persoane folosesc toate condițiile favorabile, deși, de regulă, nu realizează activități în vederea creării lor; persoane implicate în sustrageri în ipoteza unor situații neprevăzute și, în fapt, datorită implicării în cadrul purtătorilor de viziuni antisociale.

Personalitatea infractorului se formează în familie, școală, cerc de prieteni, loc de muncă etc. Procesul de orientare antisocială nu se formează brusc, ci pe o perioadă îndelungată, când are loc acumularea informațiilor receptive de ordin negativ, formându-se concepțiile și deprinderile antisociale.²³⁷

Pe ansamblu, majoritatea covârșitoare a criminalilor achizitivi au studii primare și gimnaziale, cu excepția infracțiunilor de înșelăciune unde persoanele cu studii liceale și superioare reprezintă 50% din totalul infractorilor.²³⁸

Particularitățile criminalului "lipsit de frîne sexuale".

Infracțiunile care atentează la libertatea și/sau inviolabilitatea sexuală sînt din cele mai periculoase și cu urmări individuale și sociale la fel de periculoase. Violul sau acțiuni violente cu caracter sexual – cel mai reprezentativ atentat la libertatea/inviolabilitatea sexuală. Astfel de fapte sînt comise de

---

²³⁷ Ciobanu I., Criminologie, Vol.II. Chișinău. Ed.: Cardidact-Reclama, 2004, p.178

²³⁸ Banciu D., Radulescu M.S., Teodorescu V. Tendințe actuale ale crimei și criminalității în România, București, 2002, p.392

persoane lipsite de simț moral și grijă față de victimă, de către persoane brutale și lipsite de puterea de stăpânire a impulsului sexual. Ele alcătuiesc un tip special de criminali, denumit „*criminal lipsit de frîne sexuale*”. Criminalii care aparțin acestei categorii sînt numai acei care comit acte care atentează în exclusivitate și în special la libertatea și inviolabilitatea sexuală. Nu aparține acestei categorii criminalul care comite un omor din gelozie sau un ultraj contra bunelor moravuri.

În Republica Moldova, numărul infracțiunilor înregistrate de viol se cifrează la: 349 - în anul 2013; 352 - în anul 2014; 303 - în anul 2015; 341 - în anul 2016; 301 - în anul 2017; 266 - în anul 2018, 331-în 2019.²³⁹

Libertatea sexuală este legată de instinctul, de impulsul sexual care vizează o persoană de sex opus, fiind permisă, între bărbat și femeie, pe bază de liber consimțămînt. Raportul sexual nu este permis față de o minoră ori față de rude apropiate (frați-surori, părinți-copii). Nu este permis între persoane de același sex sau este nefiresc prin mijloace brutale, sadice etc. Cei care încalcă asemenea interdicții devin criminali prin lipsă de frîne sexuale. Aceștia sînt de mai multe feluri și se caracterizează prin anumite trăsături biologice și psihologice speciale.

În regula generală exercitarea funcției sexuale este firească, liberă, permisă. Ea este însă reglementată și i-se aduc unele limite, unele opiriri, care sînt de două feluri: a) cele cu privire la anumite persoane (minori, rude apropiate, persoană de același sex etc.); b) cele cu privire la mijloacele de exercitare a actului sexual (de exemplu, nu-i permisă constrîngerea, brutalitatea, perversiunea).

În acest cadru de permisiuni și interdicții de exercitare a trebuinței sexuale, persoanele care încalcă un asemenea cadru se delimitează, apărînd mai multe categorii de infractori sexuali, și anume:²⁴⁰

- cei ce săvîrșesc fapta față de minori (pînă la 14 ani)

---

²³⁹<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6595>

²⁴⁰ Rotari O. Criminologie. Chișinău, 2011, p.245

– este vorba de o nematurizare completă a minorei, într-o bună măsură încă copil. Infractorul se caracterizează prin violență, brutalitate care se datorează unor impulsuri oarbe, unei lipse de afectivitate și lipsei de milă față de minoră și, mai ales, unei lipse de frâne sexuale, de stăpânire de sine și de voință. S-ar putea ca exercitarea instinctului față de minore să se datoreze unei tulburări caracteriale privind preferința pentru persoane minore, unei stări patologice în persoana violatorului;

- cei care săvârșesc fapta față de persoane profitând de imposibilitatea de a se apăra ori de a-și exprima voința; și aici este vorba de lipsă de milă, de brutalitate și lipsa de frâne sexual;

- cei ce săvârșesc fapta față de rude apropiate (tatăl față de fiică, fratele față de soră), unde explicația poate fi găsită în condițiile familiale de creștere (dormitul în același pat, condiții de educație negativă etc.), care i-au apropiat pe parteneri la actul sexual. Aici se pot dezvolta unele complexe psihice care să ducă la stări anormale, chiar patologice. În aceste cazuri nu există nici frâne sexuale, nici acte de voință și stăpânire de sine;

- cei care săvârșesc fapta față de un partener de același sex - este vorba de o deviere anormală a instinctului sexual de la un partener de sex opus la un partener de același sex; cercetările psihiatrice în această materie n-au emis o ipoteză ereditară, care ar avea o explicație clară, deși așa ceva nu este exclus; se pare că ipoteza dobândirii unei astfel de devieri este mai credibilă; în tot cazul, este vorba de ceva anormal, pathologic;

- o ultimă categorie este formată din criminalii care săvârșesc crime contra vieții sexuale prin procedee și mijloace cu totul anormale și patologice, și anume:

- a) sadicul, prin care se înțelege individul care poate satisface impulsul lui sexual numai făcând partenerul său sexual să sufere (să fie bătut, chinuit etc.); este vorba mai întâi de suferințe fizice, suferințe morale; uneori sadicul își poate consuma actul sexual prin omorîrea partenerului;

- b) masochistul, care poate avea raport sexual numai dacă însuși este chinuit, torturat, dacă-i făcut să sufere (să fie

rănit, însingurat etc.), sau la instigarea lui, un alt individ aplică unui terț torturi, răniri.²⁴¹

Particularitățile infractorului de sex feminin.

În anul 2019, au fost relevate 13 mii persoane care au comis infracțiuni, în scădere cu 6,2% comparativ cu anul 2018. Rata persoanelor care au comis infracțiuni constituie 48,7 infractori la 10 mii populație, față de 51,9 infractori în anul 2018. Cel mai înalt nivel al infracționalității este înregistrat în rândul bărbaților, femeile constituind o cotă mai mică în numărul persoanelor care au comis infracțiuni (8,6%). Femeile sunt implicate în comiterea infracțiunilor grave în proporție de 12,6% din totalul femeilor, comparativ cu 16,0% din bărbați. La 10 mii femei revin în medie 8 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 94 persoane. Femeiele sunt implicați mai mult în săvârșirea furturilor și escrocheriilor.²⁴²

În corespundere cu statutul social, femeile se împart în: căsătorite, necăsătorite, divorțate și văduve. În afară de aceasta, diferențiem femei, ce-și ispășesc pedeapsa, care au copii sau nu.

Practica criminală arată, că între femei-infractori a crescut numărul persoanelor cu studii superioare. Multe femei au devenit persoane de afaceri, conducători de bănci comerciale și de firme. Doar nu întâmplător, în sistemul motivelor conduitei criminale și a criminalității există și cauzele social-economice, violent egoiste, violent etice, ușuratic și lipsite de răspundere, care se pot manifesta în diferite asocieri, influențând specificul motivării criminale a diverselor grupe de infractori, a minorilor și femeilor.²⁴³

Cele mai frecvente infracțiuni comise de femei (56,49% din total) sunt cele contra patrimoniului: furt, tâlhărie și înșelăciune.

---

²⁴¹ Pop O., Neagu Gh., Criminologie generală. Chișinău, 2005, p.88

²⁴² <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6595>

²⁴³ Востряков, В.М. Вымогательство: уголовно-правовые и криминологические проблемы. Москва, 1997, p.130

Dacă efectuăm o analiză a fișelor criminologice ale femeilor condamnate pentru infracțiuni contra persoanei, putem să conturăm unele profiluri, în raport cu tipul infracțiunii comise. Femeia condamnată pentru comiterea infracțiunii de omor indică o persoană adultă, între 22-45 de ani, căsătorită sau care trăiește în concubinaj, cu 2 copii, care a absolvit școala generală, nu are o ocupație sau are o meserie considerată feminină (croitor, bucătar, vânzător), trăiește în mediul rural și nu a mai comis anterior infracțiuni.²⁴⁴ Profilul femeii care a comis infracțiunea de pruncucidere este cel al unei femei necăsătorite (poate trăi în concubinaj), tânără sau matură, cu nivel mediu de pregătire și fără ocupație, care mai are copii, provine din mediul rural și nu are antecedente penale.²⁴⁵

Pentru femeile infractori, în sistemul orientărilor de valoare - locul principal îl ocupă cele egoiste individuale, care au legătură cu bunăstarea materială individuală. Pentru obținerea ei și asigurarea fericirii personale, femeile infractori fac diferite legături cu oameni de importanță, mituiesc persoanele oficiale, folosesc șantajul, escrocheria etc.

O deosebită atenție merită categoriile de moralitate, orientările de valoare a femeilor-infractori în genere, la ele se observă vădit o neglijare față de principiile și normele moralei sociale. În confirmarea acestui fapt vine nivelul amoralității, prostituția, bețiile, narcomania, care contribuie la creșterea criminalității feminine. Când este vorba despre așa categorii a moralei ca „binele” și „răul”, compătimirea celui apropiat, inclusiv a victimei infracțiunii, femeile infractori se dovedesc a fi indiferente față de necazul străin, conștiința lor morală tace și se manifestă cinismul și cruzimea, caracteristice pentru infracțiunile contra ordinii sociale.

În sfera motivărilor și orientărilor de valoare a femeilor infractori există și acționează și alți factori (geografici, natural-

---

²⁴⁴ http://www.cnaa.md/files/theses/2015/23450/ionela_zeca_thesis.pdf

²⁴⁵ Криминология. Учебник. Под редакцией Кудрявцева В., Эминова В. Москва: Норма, 2009, p.579

biologici), ce acționează asupra situației criminogene, însă comparativ cu factorii orientativi și de valoare, ei au o însemnătate mai mică pentru conduita criminală a lor. Majoritatea femeilor infractoare locuiesc în orașe (aproximativ 75%). Femeile comparativ cu bărbații încalcă legea la o vârstă mai înaintată.²⁴⁶

În anul 2019 cel mai frecvent au comis infracțiunile femeile în vârstă de 30 ani și peste (57,5%) și cele în vârstă de 18-24 ani (19,8%), iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 50,4% și respectiv 23,4%. Din bărbații cu vârsta de 30 ani și peste, 23,2% au fost în stare de ebrietate în momentul săvârșirii infracțiunii și 6,2% din femeile în vârstă de 30 ani și peste.²⁴⁷

Criminologii Rafter și Stanko au identificat 5 imagini ale femeilor care comit infracțiuni sau care sunt victime ale unor infracțiuni: femeile impulsive, care acționează intuitiv; femeile slabe care își urmează bărbații în activități ilegale; femeia naiva, ușor de impresionat și de manipulat; femeia masculină; femeia care întruchipează răul absolut.²⁴⁸

Se consideră, practic, că orice persoană care nu se încadrează într-un anumit tipar prestabilit, este predispusă la crimă.

Studierea personalității femeilor infractoare în literatură de specialitate a permis de a evidenția două tipuri de bază care reflectă totalitatea trăsăturilor și calităților ce determină esența și orientarea comportamentului infracțional: tipul antisocial – se caracterizează printr-o ruptură de sistemul valoric și normativ al societății și statului, activism în situația săvârșirii infracțiunii, un complex de viziuni și deprinderi antisociale care reflectă o disponibilitate conștientizată față de acțiunile social periculoase. La analiza particularităților social-psihologice ale personalității infractoarelor de acest tip se remarcă o atitudine cinică față de

---

²⁴⁶ Birgău, M. Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2010, p.335

²⁴⁷ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6595>

²⁴⁸ <http://abcjuridic.ro/criminalitatea-feminina/>

viață, sănătate, demnitatea altor persoane, atitudine de consum față de proprietate, neglijență față de ordinea publică. Viziunile antisociale se evidențiază prin profunzime și intensitate; tipul asocial – se caracterizează printr-o orientare antisocială pasivă, de tip amorf, înlocuirii relațiilor și valorilor pierdute cu o incertitudine care reflectă dereglarea adaptării sociale, refugiul în beție, alcoolism, soluționarea problemelor prin acte ilegale.²⁴⁹ Unii autori remarcă că sensul comportamentului inadaptiv al unei astfel de persoane constă în temerea identificării sociale și al regăsirii de sine care se formează doar în procesul comunicării sociale active, însușirea unor roluri și satisfacerea cerințelor mediului social.

Acest tip de infractoare este bine pronunțat în rândul recidivistelor condamnate pentru atentate asupra proprietății, huliganism, vătămări corporale, precum și alte acțiuni cu caracter violent. Printre acestea sunt multe persoane care suferă de alcoolism și persoane fără un loc permanent de trai, care se evidențiază prin incapacitatea de a face față problemelor cotidiene.

Trăsăturile principale ale personalității infractoarelor de tip asocial o reprezintă degradarea socială și morală, interesele și necesitățile primitive. Ruperea relațiilor social-utile, pierderea valorilor sociale pozitive, a interesului față de activitatea de muncă și familie aduc la o diminuare bruscă a contactelor cu mediul sănătos și la deformarea personalității.²⁵⁰

La baza construirii modelului tipologiei personalității infractorului stă caracterul orientării antisociale care reflectă particularitățile sferei motivaționale. Motivul este principal nu doar în mecanismul comportamentului ilegal, dar și în oricare alt comportament sau faptă.

Așadar, personalitatea femeilor infractoare prezintă o trăsătură esențială de orientare antisocială, care o putem aprecia

---

²⁴⁹ Dragomir M.-C. Criminalitatea feminină. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2014, p.103-104

²⁵⁰ Антонян Ю. и др. Личность корыстного преступника. Томск: Изд-во Томского ун-та 1989, p.105

ca o adevărată „maladie a socializării”. Evident că această mentalitate disocială nu se formează la întâmplare. Așa după cum este lesne de observat, orientarea antisocială a personalității criminale poate fi rezultatul acțiunii sau coacțiunii a numeroși factori destabilizatori. Astfel, rezultă că procesul formării și menținerii personalității criminale, indiferent dacă acestea au la bază mecanisme separate sau conjugate de alienare, or simplă învățare a comportamentului deviant, poate fi favorizat prin intermediul unei adevărate constelații de factori care pot acționa uneori concurențial.

În urma celor relatate, considerăm că indiferent de clasificarea și tipologia infractorilor principala trăsătură a personalității criminale, o constituie orientarea antisocială, indiferent de natură crimei comise.

Întrebări de autocontrol:

1. *Comparați noțiunile „personalitatea infractorului” și „subiectul infracțiunii”*
2. *Enumerați principalele orientări criminologice cu privire la conceptul personalității infractorului*
3. *Care este importanța studierii personalității infractorului pentru individualizarea pedepsei*

Bibliografie recomandată:

1. Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011
2. Faigher A., Țarălungă V. Unele considerații cu privire la particularitățile criminalului în Republica Moldova. În: Materialele Conferinței internaționale științifico-practice „Jurisprudența – componenta de bază a proceselor de integrare și a comportamentului legal modern” din 02-03 noiembrie 2018. Chișinău, 2018, p.192-196
3. Florea V., Onofrei V. Aspectele criminologice ale personalității infractorului. În: R.N.D., 2000, nr. 12, p. 24-31.
4. Gladchi Gh. Conceptul și structura personalității infractorului. În: R.N.D., 2002, nr. 3, p. 25-34.
5. Rotari O. Criminologie. Chișinău, 2011

6. Zeca I.-C. Personalitatea infractorului: aspecte criminologice. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2015

CAPITOLUL V. VICTIMA INFRAȚIUNII

Unități de conținut:

1. Victimologie - știința despre victimă.
2. Noțiuni ale victimei infracțiunii.
3. Comportamentul victimei și rolul ei în mecanismul actului infracțional.
4. Clasificarea și tipologia victimelor infracțiunii.
5. Victimitate și victimizare.
6. Profilaxia victimologică.

Obiectivele studiului.

- să definească noțiunea de victimă;
- să descrie trăsăturile de bază ale victimei;
- să clasifice victimele infracțiunii;
- să analizeze personalitatea și comportamentul victimei în mecanismul actului infracțional;
- să evalueze raportul dintre infractor și victimă;
- să stabilească noțiunile principale ale cercetării victimologice;
- să elaboreze măsuri de profilaxie victimologică.

1. Victimologie - știința despre victimă

Studiul fenomenului infracțional presupune nu numai cunoașterea infractorului, ci și celei ce suportă efectele directe ale comiterii infracțiunii, respectiv victimei. Domeniul științific care studiază victimele este victimologia.

Termenul de “*victimologie*” provine de la cuvântul de origine latină “*victim*” și grecescul „*logos*” care înseamnă cuvânt, idee, știință. Astfel, *victimologia este studiul sau știința despre victimă.*²⁵¹

---

²⁵¹ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.332

Pînă în prezent în lumea științifică nu există o părere comună despre obiectul și statutul ei în rîndul altor științe.

Astfel, victimologia are următoarele definiții:

1) Victimologia este o ramură a criminologiei și, respectiv, studiază victimele infracțiunilor.

2) Victimologia este o știință interdisciplinară care s-a format ca fiind auxiliară dreptului penal, procesului penal și criminalisticii.

3) Victimologia este o știință independentă despre victimele diferitor fenomene (accidente, catastrofe naturale și tehnogene, războaie etc.).

Victimologia studiază nu doar victima la nivel psihologic ca un individ aparte, dar și vulnerabilitatea în masă, vulnerabilitatea anumitor grupe sociale, profesionale etc.²⁵²

Victimologia reprezintă știința care analizează comportamentul și personalitatea victimei, raportată la consecințele directe ale actului agresional.²⁵³

Primele cercetări științifice ale problemelor victimologice au fost realizate după al Doilea Război Mondial. Această perioadă se caracterizează prin apariția unei abordări complexe metodologice interdisciplinare și acceptarea existenței unui complex larg de cauze ale infracțiunilor, inclusiv personalitatea și comportamentul victimei. Criminologul american Hans von Hentig, profesorul Universității din Yale (SUA), primul a început să studieze victima. În lucrarea sa „Considerațiuni privind interacțiunea dintre victimă și infractor” el a analizat rolul și gradul de implicare a infractorului și victimei în mecanismul apariției și comiterii infracțiunii. În anul 1948 von Hentig a publicat monografia „Criminalul și victim lui. Cercetări socio-biologice asupra criminalității”, în care au fost cercetate relațiile dintre victimă și criminal. Von Hentig considera că victima și criminalul sunt subiecți ai unui parteneriat. În unele cazuri victima formează, educă criminalul și finalizează

---

²⁵² <https://old.criminology.md/suport/sup30.pdf>

²⁵³ Tănăsescu B., Florescu B. Victima și agresorul. Ed.: INS, București, 1994, p.192

formarea acestuia. Ea de bunăvoie decide să devină victimă, cooperează cu criminalul și îl provoacă. De aceea, von Hentig afirma că pentru înțelegerea și prevenirea infracțiunilor este necesar de studiat relația dintre infractor și victimă. Ideile victimologice enunțate de von Hentig au cointeresat și alți savanți.

În 1947 criminologul Benjamin Mendelsohn a prezentat la un congres, organizat de Asociația psihiatrilor români la București un raport despre o nouă ramură a științelor bio-psihosociologice – „victimologie” și a formulat ideile de bază ale acesteia: noțiunea de victimă (au fost identificate și descrise cinci tipuri de victime); noțiunile „cuplu penal”, „victimă de bunăvoință”, „victimă-provocator”, „victimă-agresor” etc. În anul 1975 în monografia sa „Victimologie generală” a dezvoltat concepția proprie despre victimologie și a propus să fie studiate nu doar victimele infracțiunilor, ci și victimele calamităților naturale, genocidului, conflictelor etnice și războaielor. Un alt cercetător, care a activat aproximativ în același timp, a fost psihiatrul american Fredrick Wertham. În anul 1949, independent de Benjamin Mendelsohn, Wertham în cartea sa “The Show of Violence”, consacrată problemelor violenței, vorbește despre necesitatea creării științei “victimologie”. El susținea că este "imposibil să înțelegi psihologia asasinului, fără a înțelege sociologia victimei".²⁵⁴

Obiectul de investigare al victimologiei criminologice îl constituie victima infracțiunii și anume personalitatea legătura și relațiile reciproce cu individul care devine mai apoi infractor precum și comportamentul victimei ca legătura causală cu crima și importanța acestuia în geneza actului infracțional.

Unul din *scopurile* principale ale victimologie constă în reabilitarea victimelor, deoarece acestea suportă daune psihice, pierderea încrederii în forțele proprii și oamenii din jur.

În sfârșit, *scopul* principal al victimologiei este preîntâmpinarea săvârșirii infracțiunilor.

---

²⁵⁴ <https://old.criminology.md/suport/sup30.pdf>

Printre *sarcinile* victimologiei se înscriu:

- ✓ studierea procesului de victimizare și a rolului victimei în mecanismul actului infracțional;
- ✓ sarcina informativă - practică de informare a persoanei care se presupune potențialele victime despre metodele de comitere a infracțiunilor;
- ✓ recuperarea pagubei și înlăturarea consecințelor infracțiunii;
- ✓ victimoterapia - care include elaborări metodologice de comportare cu victima de audiere a acesteia precum și crearea unui sistem de reabilitare a victimei.

Importanța victimologiei constă în faptul că ea studiază victima și condițiile care au determinat transformarea persoanei în victimă, propune soluții pentru înlăturarea acestor consecințe studiază procesul de transformare a persoanei în victimă, numărul de victime existente la un moment dat pe un anumit teritoriu, studiază personalitatea victimei și propune măsuri de protecție socială precum și auto protecției împotriva victimizării.²⁵⁵

Importanța victimologiei constă în stoparea procesului de victimizare a populației și, prin urmare, contribuirea la scăderea nivelului de criminalitate.²⁵⁶

2. Noțiuni ale victimei infracțiunii

Un alt actor al actului criminal, care este parte componentă a obiectului de cercetare criminologică este victima infracțiunii.

Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2021, au fost înregistrate 12,9 mii victime ale infracțiunilor. Ponderea bărbaților în numărul total al victimelor a constituit 56,4% comparativ cu 43,6% femei. Circa 39,3% din victime au fost înregistrate în mun. Chișinău, iar în mun. Bălți - 8,6% din total victime, în Cahul – 4,4%, Hâncești – 3,7%. La 10 mii locuitori au revenit 49,5 victime. La 10 mii femei au revenit 41,3

---

²⁵⁵ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.334-335

²⁵⁶ <https://old.criminology.md/suport/sup30.pdf>

femei victime, iar la 10 mii bărbați acest indicator a constituit 58,6 victime.²⁵⁷

În literatura de specialitate se conturează două viziuni cu privire la definirea conceptului de victimă prin prisma victimologiei științifice. Unii autori consideră că victima în sens victimologic poate fi atât persoana fizică, cât și juridică, iar alții – doar persoana fizică.²⁵⁸

Conform alin. (1) art. 58 CPP RM victima infracțiunii poate fi orice persoană fizică sau juridică căreia, prin infracțiune, i-au fost aduse daune morale, fizice sau materiale.

Victimă poate fi considerat omul căruia i-a fost cauzat un prejudiciu fizic (vieții, sănătății și libertății fizice), moral (umilirea cinstei și demnității) sau material în urma acțiunilor altor persoane, comportamentului său, evenimentelor ori întâmplărilor nenorocite.²⁵⁹

Victima este orice persoană umană care suferă direct sau indirect consecințele fizice, morale sau materiale ale unei fapte criminale.²⁶⁰

În antichitate victima era ființa vie sacrificată unei zeițe.

În prezent victima este reprezentată de persoana lezată, ca urmare a satisfacerii unei pasiuni; persoana care suferă din cauza unui fenomen.²⁶¹

Autorul M. Bîrgău susține că din punct de vedere criminologic, victima poate fi definită ca persoana căreia i-a fost cauzat un prejudiciu, ca urmare a atentatului criminal, iar din punct de vedere victimologic, victima infracțiunii reprezintă orice persoană căreia prin infracțiune i-au fost pricinuite daune fizice, morale ori materiale, indiferent dacă este recunoscut drept victimă de norme în vigoare ori dacă singur își atribuie acest statut.²⁶²

---

²⁵⁷ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7312>

²⁵⁸ Rotari O. Criminologie. Chișinău, 2011, p.413

²⁵⁹ <https://old.criminologie.md/suport/sup30.pdf>

²⁶⁰ Bogdan T., Comportamentul uman în procesul judiciar. București, 1983, p.93

²⁶¹ Tănăsescu I. Manual de criminologie. București, 1997, p.179

²⁶² Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010,

Ca sinteză la cele menționate mai sus, termenul „victimă a infracțiunii” semnifică persoana fizică vătămată, mintal sau fizic, care înregistrează o suferință emoțională sau o pierdere materială, cauzate direct prin infracțiune, conform actualului Codului penal al Republicii Moldova.²⁶³

3. Comportamentul victimei și rolul ei în mecanismul actului infracțional

Victima nu este implicată în mod identic în derularea unui act infracțional, iar interacțiunea comportamentală a celor doi “parteneri” are caracteristici diferite. În faza preinfracțională relațiile dintre cuplul infracțional (infractor-victimă), de cele mai multe ori, sunt de indiferență. De regula, inițiativa aparține infractorului, atitudinea viitoarei victime fiind aproape nerelevantă pentru declanșarea acțiunii infracționale. În faza infracțională raporturile funcționale dintre infractor-victimă nu se modifică în mod esențial, exceptând cazurile când prin comportamentul manifestat victima îl determină pe infractor să își schimbe planul de acțiune sau chiar să renunțe la unele din obiectivele sale. Comportamentul victimei din această fază este marcat atât de modul de acțiune al infractorului, cât și de stările emoționale puternice pe care le trăiește (teama, frica, spaima, groaza). Activismul comportamental al victimei se accentuează în faza postinfracțională, în special pe parcursul desfășurării urmăririi penale și a cercetării judecătorești, având uneori un rol decisiv în derularea acestora.²⁶⁴

Implicarea victimei în comiterea actului criminal este nevoie de a cerceta, pentru a putea determina cauza producerii infracțiunii, pentru a putea stabili condițiilor obiective și subiective care au generat-o, cercetarea victemelor oferă posibilitatea de stabilire a unor indicatori ai vulnerabilității și de elaborare a măsurilor de protecție.

---

p.154; 158

²⁶³http://www.justice.gov.md/public/files/transparența_in_procesul_decizion_al/coordonare/2015/august/Proiect_17.08.15.pdf

²⁶⁴<https://old.criminology.md/suport/sup30.pdf>

O persoană nu încetează să se bucure de dreptul său la libertatea întrunirii pașnice ca urmare a violenței sporadice sau a altor fapte pedepsibile comise de către alții în timpul demonstrației, dacă individul în cauză rămâne pașnic în propriile intenții sau comportament. Autoritățile statului au obligația de a lua măsurile adecvate cu privire la toate formele de întruniri legale pentru a asigura comportamentul lor pașnic și siguranța cetățenilor. Pentru a garanta acest lucru, statul are o largă discreție în alegerea mijloacelor care trebuie utilizate.²⁶⁵

Prin natura sa, comportamentul omului nu poate fi numai unul legal sau criminal, ci și riscant, irațional și provocator, ceea ce contribuie la creșterea pericolului de a deveni ținta atentatelor criminale. În principiu, victimizarea oricărei persoane poate fi neutralizată, totul depinzând de comportamentul ales de om pentru a nu crea situația victimogenă.

Autorul autohton M. Bîrgău susține că în limitele situației criminogene, comportamentul victimei poate fi determinat ca:

- ✓ *legal* – când victima reacționează prin metode legale la acțiunile social-periculoase ale criminalului ori când nu favorizează comiterea infracțiunii;
- ✓ *neutru* – când între acțiunile victimei și ale infractorului nu este legătură directă;
- ✓ *illegal* - când acțiunile victimei au caracter ilegal, inclusiv infracțional.²⁶⁶

Autorul autohton Ig. Ciobanu, menționează că rolul victimei în mecanismul actului infracțional poate fi extrem de divers și din acest punct de vedere comportamentul victimei poate fi:

- ✓ *pozitiv* - adică victimă opune rezistență activă agresorului;
- ✓ *neutru* - nu contribuie nici la comiterea și nici la contracararea ei;

---

²⁵⁹ Malai L., Nastas A. *Asigurarea ordinii publice și a securității civile în cadrul întrunirilor* În: Revista științifico-practică Studii Naționale de Securitate 2021.p. 35 ISSN 2587-3822 , E-ISSN 2587-3954

²⁶⁶ Bîrgău M., op.cit., p.159

✓ *negativ* - unde victima însăși încalcă într-un oarecare mod normele morale sau juridice.²⁶⁷

Astfel, în urma cercetărilor victimologice realizate a fost stabilit că comportamentul victimei în mecanismul actului infracțional poate avea un rol diferit: poate împiedica săvârșirea infracțiunii, poate fi neutru, nici nu împiedică și nici nu favorizează comiterea infracțiunii, poate contribui la săvârșirea infracțiunii, fiind neatent, neprevăzător, riscant sau ușuratic, astfel, devenind cauza infracțiunii.

În medie, cercetările criminologice relevă că, victimele favorizează săvârșirea crimelor în 35% din cazuri, în 10% ele contribuie decisiv la declanșarea comportamentelor criminale, în 30% din cazuri conduita victimelor este neutră, în timp ce în 25% acestea depun eforturi pentru curmarea actelor criminale.²⁶⁸

Cu cât rolul comportamentului victimei în geneza infracțiunii este mai semnificativ, cu atât este mai puțin intensivă orientarea antisocială a infractorului. În infracțiunile împotriva personalității această corelație este mai evidentă, deoarece în mecanismul comiterii infracțiunii un rol important au emoțiile infractorului, ajungând pînă la nivelul de afect, deoarece influența victimei este percepută de infractor prin prisma semnificației personale.

4. Clasificarea și tipologia victimelor infracțiunii

Clasificarea și tipizarea sînt metode ale cercetării științifice care diferă una de alta. Prin clasificare subînțelegem „repartizarea fixată, de regulă, bine stabilită, a totalității statistice în anumite clase, grupe, categorii”. Spre deosebire de clasificare ca grupare stabilă a caracteristicilor (victimelor), metoda tipizării nu presupune o diferențiere dură a acestora. Tipologia nu se caracterizează prin separare bruscă a unei grupe față de alta.

Clasificarea și tipizarea sînt metode de cercetare relativ de sine stătătoare și, totodată, interdependente una față de alta. De exemplu, clasificarea după comportamentul victimal și

---

²⁶⁷ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.337

²⁶⁸ <https://old.criminology.md/suport/sup30.pdf>

tipologia victimelor (în măsura dezvoltării ulterioare a acesteia) trebuie să constituie un sistem unic, deoarece sânt interdependente, interconexiunea dintre ele fiind complicată. Pe de o parte, clasificarea după comportamentul victimal are la bază tipuri generale de victime și, în așa mod, într-o anumită măsură „începe” de la tipologie, care și singură se află la o etapă inițială de formare. Pe de altă parte, clasificarea respectivă, fiind completată cu caracteristici sociopsihologice, creează premise pentru elaborarea subtipurilor concrete de victime și, ulterior, a tipologiei în întregime.

Este evident că încercările de clasificare a victimelor întreprinse de către criminologi în toate timpurile se lovesc de o multitudine de dificultăți care pot fi sistematizate astfel: marea diversitate a infracțiunilor și, în consecință, a categoriilor de victime; practic, victimele aparțin, chiar dacă cu ponderi diferite, tuturor categoriilor de variabile: vârstă, sex, pregătire socio-profesională, pregătire culturală, statutul social, situația financiară, etc.; diferențele mari interindividuale în grupurile de victime în ceea ce privește responsabilitățile și rolul jucat în comiterea infracțiunii.

Cu toate acestea, diverși autori s-au străduit să realizeze clasificări în funcție de o serie de criterii, astfel în literatura de specialitate cu privire la clasificarea victimelor, observăm că există o mulțime de clasificări analizate de criminologi străini și de doctrinarii autohtoni.

Există mai multe criterii de clasificare ale victimelor, printre care se înscriu:

- 1) clasificarea victimelor după categoria infracțională,
- 2) clasificarea victimelor după gradul de implicare și de responsabilitate în comiterea infracțiunii,
- 3) clasificarea victimelor, utilizând drept criterii factorii psihologici, biologici și sociali.²⁶⁹

Astfel, după categoria infracțională se pot diferenția numeroase categorii de victime: victime ale infracțiunii de viol

---

²⁶⁹ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.341

(art.171 CP RM); victime ale infracțiunii de furt (art.186 CP RM); etc. Practic, după acest criteriu de clasificare, victime există la orice componentă de infracțiune din partea specială a CP RM;

După gradul de implicare și responsabilitate a victimelor: infractor activ – victimă pasivă; infractor activ – victimă semiactivă; infractor activ – victimă activă; infractor semipasiv – victimă activă; infractor pasiv – victimă activă.

Părintele victimologiei Hans von Hentig, după criteriul factorilor biologici, psihologici și sociali, clasifică victimele în: *victime nevârstnice* – din această categorie fac parte copiii, care din punct de vedere fizic nu sunt evoluți bine, sunt naivi și fără experiență, ne fiind în stare de a conștientiza și aprecia ce acțiuni vor fi întreprinse de infractor. Printre cele mai frecvente forme de victimizare pot fi menționate răpirea, utilizarea acestora ca complice la diferite infracțiuni, maltratarea și abuzul sexual; *femeile* – ca victime acestea se regăsesc deseori în cazul infracțiunilor de ordin sexual, fiind caracteristic în deosebi femeilor tinere; *vârstnicii* – sunt atractivi datorită faptului că agonisesc bani, fiind concomitent slabi fizic, fiind în imposibilitate de a se apăra; *consumatorii de alcool și/sau droguri* – în cazul consumatorilor de alcool este evident că sunt expuși acțiunilor victimizante ale hoților de buzunare, iar consumatorii de droguri sunt expuși, în special, pericolului de autovictimizare; *imigranții, minoritățile etnice* – această categorie poate să cadă ușor pradă victimizării, deoarece bariera lingvistică, legislativă și deseori de ordin material și rasial, fiind atractivi pentru infractori, mizând că persoanele date nu vor apela la organele de drept; *persoanele cu o inteligență redusă* – se consideră că persoanele date sunt înnăscute spre a fi victime; *persoanele temporar deprimare* - datorită nivelului scăzut al reactivității fizice și psihice, pot să cadă ușor pradă victimizării; *persoanele achizitive* - adică cei care, în orice împrejurare, caută să profite și să-și mărească bunurile; *persoanele destrăbălate* - sunt cei care, din pricina indiferenței și a disprețului față de legi, devin foarte vulnerabili față de manevrele iscusite ale

infractorilor; *persoanele blocate de datorii* - este cazul oamenilor de afaceri care nu mai pot face față situației lor pe căi legale și foarte ușor cad victime unor „binevoitori” care le oferă „soluții”.²⁷⁰

Este evident că pentru clasificarea victimelor infracțiunilor criminologiei utilizează variate criterii (trăsături, indicatori, caracteristici ale fenomenului victimizării) care, în ansamblu, constituie baza sistemului unic de clasificare a acestora.

Cunoscutul victimolog Sparks a elaborat următoarea clasificare a victimelor: provocarea (precipitarea); facilitatea - victima este pasivă, dar neglijența sau trufia ei o fac să devină pradă ușoară a infractorilor (de exemplu, turiștii); vulnerabilitatea - femeile, copiii, bătrânii; ocaziile (oportunitățile) - care este privită ca o condiție logică, necesară actului infracțional; farmecul, atracția - dacă hoțul are de ales între un automobil Jaguar și un Ford, primul îl va atrage mai mult; impunitatea - unele victime sânt selectate, fiindcă au acces limitat la justiție și, deci, pot fi agresate fără ca agresorul să se teamă de pedeapsă (de exemplu, traficul de femei sau de imigranți ilegali și prostituatele etc.).²⁷¹

Multe clasificări iau în considerare criteriul privind gradul de implicare și responsabilitatea victimelor în comiterea infracțiunii. Astfe, Mendelsohn diferențiază următoarele categorii: 1) complet inocent; 2) avînd o vinovăție minoră; 3) la fel de vinovat ca și infractorul; 4) mai vinovat decît infractorul; 5) cel mai vinovat, responsabilitate totală în comiterea infracțiunii; 6) simulant sau confabulator. Această clasificare folosește practic o scală gradată referitoare la răspundere ce revine celor doi parteneri ai cuplului penal privind comiterea infracțiunii. La o extremitate a ei se află nevinovăția, iar cealaltă, întreaga responsabilitate a victimei.²⁷²

---

²⁷⁰Ibidem, p.341-342

²⁷¹ Rotari.O., op.cit., p.424

²⁷² Ibidem, p.423

În funcție de apartenența la o anumită categorie socială, cercetătorul american A.Karmen distinge: 1) copii dispăruți; 2) copii maltratați fizic sau sexual; 3) persoane în vârstă; 4) femei maltratate; 5) victime ale atacului sexual; 6) victime ale accidentelor rutiere.²⁷³

Pentru a pătrunde în esența clasificărilor este bine de analizat și datele statistice care clar ne arată gradul de victimizare existent pe o anumită perioadă. Astfel, dacă analizăm numărul victimelor, care au decedat ca urmare a actelor de violență în familie în anul 2018, observăm că s-au înregistrat 47 persoane decedate. Analiza infracțiunilor în baza de gen comise în sfera relațiilor familiale, denotă faptul că, ca urmare a acțiunilor violente comise de către agresori în cadrul familiei, victime au devenit 778 femei dintre care 47 copii de gen feminin și 220 bărbați dintre care 20 copii de gen masculin, fiind evident că femeia este de cele mai deseori victimă.²⁷⁴

În urma infracțiunilor de violență în familie înregistrate, în anul 2021, au suferit 648 persoane, 68,2% din victime au fost femei. Atât femeile cât și bărbații, victime ale violenței în familie, preponderent aveau vârsta de 35-64 ani. Totodată, ponderea băieților de 0-17 ani care au suferit în urma violenței în familie a fost triplă față de cea a fetelor, de aceeași vârstă – 15,5% față de 5,0%.²⁷⁵

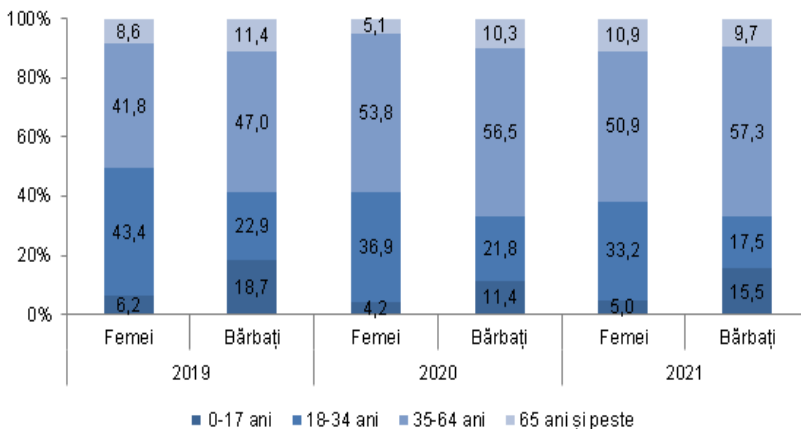
²⁷³ Ciobanu Ig., op.cit., p.342

²⁷⁴ https://msmps.gov.md/sites/default/files/raport_vf_2018_pdf.pdf

²⁷⁵ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7312>

Figura 4. Structura persoanelor care au suferit în urma violenței domestice pe sexe, 2019-2021

Din cele expuse mai sus reiese că de fapt victimă poate deveni oricine, problema este în ceea ce mulți nu se adresează la organele competente ale statului, ca de exemplu conform unui studiu 7 din 10 victime ale violenței fizice sau sexuale au raportat /au destăinuit părinților despre cazurile de violență suportate, fiecare a treia victimă - rudelor și doar fiecare a patra persoană s-a adresat la poliție²⁷⁶, ceea ce demonstrează că avem foarte mult de lucrat la nivelul psihologic al oamenilor, deoarece victimă poate deveni orice om, aceasta nu este o rușine, ci o problemă socială pentru întreaga societate, iar atât timp cât infracțiunea nu este descoperită și pedepsită, nu putem vorbi despre o stopare a creșterii nivelului criminalității.

În scopul elaborării măsurilor speciale și individuale de prevenire victimologică, o importanță mult mai mare au tipologiile victimelor caracteristice anumitor categorii de infracțiuni. Tipurile respective reprezintă îmbinări ale trăsăturilor specifice ale personalității și comportamentului victimei. Îmbinând trăsăturile personalității victimei cu particularitățile comportamentului acesteia în momentul

²⁷⁶

http://statistica.gov.md/public/files/SeminareConferinte/Violenta_fam_dec_2011/Plia nt.pdf

incidentului și caracterul relațiilor reciproce cu criminalul, autorul O. Rotari a elaborat o tipologie detaliată a persoanelor vătămate ale infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei din care fac parte: 1) *persoanele cu o victimitate sporită*, determinată de trăsăturile negative ale personalității și comportarea lor imorală sau ilicită. Comportamentul ilicit ori imoral al acestor victime provoacă viitorul criminal la săvârșirea crimei; 2) *persoanele din mediul marginal* se caracterizează prin stereotipuri de comportare asemănătoare cu ale infractorului, având un rol victimogen deosebit cearta, bătaia, răfuiala; 3) *persoanele victimitatea cărora este determinată de comportamentul ne atent, ușuratic sau riscant*; 4) *persoanele care, fără a apela la ajutorul organelor oficiale, încearcă singure să influențeze asupra viitorului infractor, să curme comportamentul lui antisocial*. În consecință, între potențiala victimă și infractor apar relații ostile care sânt soluționate prin actul criminal violent; 5) *persoanele comportamentul cărora în raport cu infracțiunea săvârșită a fost neutru*, adică n-a contribuit și nici n-a frânat comiterea ei; 6) *persoanele victimitatea cărora este determinată de statutul social, profesional sau de îndeplinirea de către ele a îndatoririlor de serviciu ori obștești*.²⁷⁷

Într-un alt studiu al său, cercetătorul O. Rotari, a reușit să sintetizeze două tipuri principale de victime, în urma omorului intenționat, comis fără circumstanțe agravante, din care face parte: *Tipul 1* - bărbații de 19-29 de ani sau 30-39 de ani, mai rar 40-49 de ani, care au studii medii generale ori medii incomplete. Cea mai mare parte dintre ei nu lucrează, iar cei care lucrează sânt ocupați cu munca fizică necalificată sau de calificare medie. Majoritatea sânt prieteni, cunoscuți apropiați ori cunoscuți întâmplători cu victimizatorul. *Tipul 2* - femeile de 30-39 de ani sau 40-49 de ani, care au studii medii incomplete ori medii generale. Majoritatea lor nu lucrează sau sânt ocupate cu munca

---

²⁷⁷ Rotari.O., op.cit., p.427

fizică necalificată, mai rar cu munca intelectuală ce nu necesită studii medii speciale și superioare (cantargiu, controlor etc.).²⁷⁸

În cadrul unui studiu criminologic al infracțiunilor de omor la comandă, realizat de autorul Gh. Gladchi, a fost elaborată o tipologie a victimelor acestei infracțiuni, fiind luate drept bază trăsăturile caracteristice persoanelor vătămate, cauzele posibile ale comiterii infracțiunii date precum și alte circumstanțe importante ale acestor cazuri penale, astfel fost desprinse șapte tipuri de victime: 1) *Persoanele victimitatea cărora este determinată de rolul important în businessul actual.* Ele ocupă posturi mari în structuri private puternice, au studii superioare și o bogată experiență de muncă, inclusiv de dirijare în structurile statale. Cauzele probabile ale atentării la viața acestora pot fi: concurența aspră între structurile comerciale și împărțirea sferelor de influență, nerespectarea acordurilor și obligațiilor contractuale de către grupurile comerciale, tănuirea venitului de către parteneri etc. 2) *Persoanele cu antecedente penale,* inclusiv autoritățile criminale incluse în business, precum și persoanele care n-au fost condamnate, însă au legături de afaceri cu lumea interlopă. Indivizii respectivi au un statut social inferior, studii medii sau medii incomplete, practică un business neperspectiv, posedă sume mari de bani. Victimitatea acestora este generată de lupta pentru influență în mediul criminal, pentru dreptul controlului vistiriei, supunerea unui control al activității antreprenorilor, efectuarea mașinațiilor de diferit gen etc. 3) *Persoanele ocupate cu businessul mic și mediu,* ce au firme particulare sau sânt angajate în structurile private, de regulă, au studii superioare. Victimitatea lor este cauzată de conflictele legate de neachitarea în termen a datoriilor bănești. Victimele, de regulă, au fost în rolul de creditori. 4) *Persoanele victimitatea cărora este determinată de profesia lor,* executarea anumitor funcții de serviciu și obștești. 5) *Persoanele victimitatea cărora este cauzată de relațiile ostile îndelungate din sfera familială.* 6) *Persoanele cu victimitatea sportivă,*

---

²⁷⁸ Ibidem, p.426

generată de comportament ușuratic, imoral și de relații intime dezordonate. 7. *Cetățenii victimitatea cărora este determinată de circumstanțe externe, și nu de anumite calități ale personalității.* Acestea sânt persoanele care au fost omorâte din greșeală, fiind confundate cu cele care urmau a fi sacrificate.²⁷⁹

Cercetătorul rus David Rivman, completând clasificarea victimelor după comportament, a elaborat tipologia sociopsihologică a victimelor, constituită din șase tipuri și 23 de subtipuri ale acestora, astfel distingem: 1) *victime agresive* (subtipuri: violent-agresive, provocatoare-agresive, cupidant-agresive, sexual-agresive, victimă-huligan, răzbunătoare-negative, scandaliste, victime-despoți domestic, |persoană psihic bolnavă sau suferă de patologii ale sistemului nervos); 2) *victime active* (subtipuri: instigator conștient, instigator din imprudență, persoană care conștient își provoacă dauna, persoana care singură din imprudență își cauzează dauna); 3) *victime cu inițiativă* (subtipuri: cu inițiativă în virtutea funcției, cu inițiativă datorită statutului social, cu inițiativă în virtutea trăsăturilor a personale); 4) *victime pasive* (subtipuri: obiectiv incapabile de a opune rezistență, obiectiv capabile de a opune rezistență); 5) *victime necritice* (subtipuri: cu nivel redus de studii și intelectual, minorul, persoane de vârstă înaintată, bolnavii psihici, victime necritice fără trăsături „formalizate” evident); 6) *victime neutre*.²⁸⁰

Concluzionând cele relatate este evident că clasificarea și tipologia victimelor este o temă de dezbateri pentru doctrinari, la care nu s-a ajuns la un numitor comun, dar ne cătând la acest lucru încercări există, deoarece anume clasificarea și tipologia victimelor are ca scop prevenirea anumitor infracțiuni și are o importanță hotărâtoare în descoperirea acestora, luând în considerare astfel de indicatori ca: vârsta, sexul, starea civilă, etnia, studiile, profesia, genul de activitate, etc.

---

²⁷⁹ Rotari.O., op.cit., p.428

²⁸⁰ Ibidem., p.426

5. Victimitate și victimizare

O condiție importantă pentru dezvoltarea reușită și perfectă orientării victimologice a prevenirii este analiza multilaterală, aprofundată, precum și precizarea conținutului noțiunilor-cheie ale victimologiei criminologice: *victimitatea și victimizarea*.

Una și aceeași noțiune este defenită deferit de către autori.

Victimitatea reprezintă ansamblul trăsăturilor, însușirilor, capacităților etc., care predispun persoana de a deveni victimă .

Victimitatea înseamnă: capacitate înaltă a unui individ de a deveni “ținta” atentatelor criminale; investigarea cauzelor și condițiilor care favorizează pe unele persoane să devină victimele ale unei infracțiuni; caracteristica individuală a persoanei care constă în predispoziția ei de a deveni victimă; caracteristica comportamentului persoanei care în anumite împrejurări prin acțiunile sale riscă să devină victima infracțiunii.²⁸¹

Victimitatea este totalitatea caracteristicilor social-psihologice ale persoanei care condiționează probabilitatea de a deveni obiectul atentatului criminal. Trebuie remarcat faptul că victimitatea este un indiciu calitativ: cu cât mai mare este victimitatea persoanei, cu atât este mai mare posibilitatea de a deveni victimă.²⁸²

Termenii „victimitate” și “victimizare” au fost introduși în victimologie de către cercetătorul tadjik Lev Frank. Conform definiției cercetătorului, victimitatea este capacitatea înaltă, potențială sau realizată, de a deveni victimă a atentatului criminal cu condiția că acesta ar fi putut fi evitat. Capacitatea respectivă este determinată de anumite trăsături fizice, psihice și sociale dobândite de om (de exemplu, anumite deficiențe fizice sau alte deficiențe, incapacitatea de autoapărare sau pregătire insuficientă de autoapărare, atracție deosebită exterioară, psihică

---

²⁸¹ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.335-336

²⁸² Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p.155

și materială), care pot să-l facă predispus de a fi transformat în victimă a infracțiunii.

Victimitatea nu se manifestă întotdeauna la fel, pentru una și aceeași persoană în circumstanțe diferite sau pentru diferite persoane în aceleași circumstanțe. De asemenea, ea nu este o însușire fatală a anumitor persoane. Victimă a infracțiunii poate deveni și o persoană „nonvictimală”, deoarece victimizarea nu este determinată numai de factorii personali, dar și de circumstanțele exterioare în care a nimerit persoana vătămată.

Vulnerabilitatea victimală a persoanei este influențată de factori personali (vârsta, sexul, vestimentația, anumite gesturi, trăsăturile de caracter, calitatea de gardă de corp sau de polițist, constituția fizică fragilă etc.) și de factori situaționali (cartierul, călătoria în transportul public, revenirea de la serviciu în perioadele de minimă circulație a populației, condiția de turist etc.). În cazul când victimă este un grup de persoane, se realizează victimitatea aditivă (integrativă), care este calitatea de vulnerabilitate, condiționată de predispunerea grupală a persoanelor, care formează comunitatea (grupul), spre realizarea acesteia. Această formă a victimității se diferă calitativ de victimitatea potențială individuală a membrilor comunității. Ea este principial diferită și nu este o simplă sumare a acesteia: este situativă, determinată de factorii exteriori pentru comunitate; este contradictorie în sine, deoarece membrii comunității pot deveni victime, dar paguba cauzată lor nemijlocit poate fi diferită; poate fi realizată în forma autocauzării prejudiciului în cazul unui conflict în interiorul comunității. Victimitatea poate fi divizată în victimitatea specială (aspectectele psihologice ale victimității) și victimitatea generală, care include sexul, vârsta, rolul social precum și statutul social al victimei.²⁸³

Victimizarea este procesul și rezultatul transformării personalității în victimă a infracțiunii. Astfel, victimizarea unește în sine procesul de realizare a victimității și victimitatea realizată. Victimizarea individuală are loc atunci când prejudiciul este

---

²⁸³ <https://old.criminology.md/suport/sup30.pdf>

cauzat unei persoane concrete. Victimizarea este indisolubil legată de criminalizare. În afara criminalizării, victimizarea este imposibilă. Însă, victimizarea constă nu doar în cauzarea prejudiciului. Percepînd prejudiciul, subiectul din victimă potențială se transformă în victimă reală. Aceasta se explică prin aceea că subiectul victimizării întotdeauna are o anumită atitudine față de pericol, o apreciere a posibilității de evitare a acestuia etc. Altfel spus, victimizarea are latură subiectivă (emoțional-volitivă). Victimizarea subiectului are loc într-o anumită situație – ceea ce reprezintă latura obiectivă a acestui fenomen. Astfel, la nivel individual victimizarea include atare elemente ca: subiectul și obiectul, latura subiectivă (emoțional-volitivă) și cea obiectivă (situativă). Subiect al victimizării (victimă nemijlocită) este o persoană fizică, care deține un anumit statut social și este inclusă în sistemul relațiilor sociale. Obiect al victimizării sunt relațiile sociale care au suferit în urma victimizării. Latură obiectivă a victimizării este situația în cadrul careia are loc victimizarea: locul, timpul, modul de cauzare a prejudiciului, comportamentul victimei, consecințele victimizării. Latura subiectivă a victimizării include: motivele subiectului victimizării; scopul subiectului victimizării; perceperea de către subiect a situațiilor care influențează comportamentul lui; conștientizarea și atitudinea față de victimizare.²⁸⁴

Victimizarea constituie procesul de transformare a persoanei (ori grupului de persoane) în victimă reală, precum și rezultatul acestui proces. A victimiza înseamnă a transforma pe cineva în victimă a infracțiunii.²⁸⁵

Astfel, victimitatea este capacitatea sporită a persoanei, în virtutea rolului social sau a unui șir de calități spirituale și fizice, de a deveni victimă în anumite circumstanțe obiective. Victimizarea este un proces de transformare a unei astfel de

---

²⁸⁴ Ibidem

²⁸⁵ Birgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p.155

personae într-o victimă reală, rezultatul total, final al acestui proces. Deci, prin victimitate se subînțelege doar victimele potențiale, adică persoanele cu capacitate sporită de a deveni victime, determinată de ansamblul calităților personale ale acestora ce interacționează cu factorii exterior în anumite situații. Victimizarea cuprinde victimele reale: atât procesul de transformare a persoanei în victimă (realizarea victimității), cât și rezultatul final al acestui proces (numărul total de victime).²⁸⁶

Gradul de predispoziție a persoanei de a deveni victima se numește *vulnerabilitatea victimală*. Vulnerabilitatea victimală poate fi influențată de factorii:

✓ personali cum ar fi: vârsta, sexul, experiența școlară sau de viață redusă, etc.

✓ factorii situaționali care în anumite situații îi fac pe indivizi de a deveni victime de exemplu: turiștii într-o țară străină, persoanele care vizitează cluburile de noapte, etc.²⁸⁷

Astfel, turiștii constituie un grup vulnerabil, întrucât infractorii îi pot ataca fără teamă, știind că, datorită unor considerații legate de timp sau datorită necunoașterii localității, sunt mai puțin dispuși să sesizeze organele de drept.²⁸⁸

6. Profilaxia victimologică

Profilaxia victimologică reprezintă o activitate specifică a instituțiilor sociale orientată asupra relevării, înlăturării sau neutralizării cauzelor, împrejurărilor, situațiilor, care formează comportamentul victimogen și condiționează comiterea infracțiunilor, relevării grupului de risc și a persoanelor concrete cu un grad sporit de victimitate și influențării asupra lor în scopul regenerării sau activizării calităților de protecție, elabărării sau perfecționării măsurilor speciale de protejare a cetățenilor față de atentatele infracționale, în scopul stopării procesului de victimizare ulterioară a acestora.²⁸⁹

---

²⁸⁶ Rotari O. Criminologie. Chișinău, 2011, p.432

²⁸⁷ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.336

²⁸⁸ Paraschiv G., Paraschiv D.-Ș., Paraschiv E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p.80

²⁸⁹ Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004, p.80-81

Profilaxia victimologică reprezintă un sistem de măsuri individuale, sociale, statale, organizate și interdependente, orientate spre stabilirea și combaterea sau neutralizarea cauzelor care determină posibilitatea de a deveni victimă a infracțiunii.²⁹⁰

Astfel, profilaxia victimologică are o structură complexă, se realizează de diferiți subiecți, la diferite nivele și în forme multiple, la etapa primară și de manifestare a comportamentului victimal.

Obiectul profilaxiei victimologice îl constituie factorii care formează victimitatea individuală și generală, circumstanțele situației victimogene și procesul victimizării.

Subiecții profilaxiei victimologice sînt aceleași organe statale, organizații obștești, persoanele cu funcții de răspundere și cetățenii, care realizează profilaxia fenomenului criminal.

Măsurile profilaxiei victimologice sunt diferite și pot fi următoarele:

- informarea cetățenilor prin intermediul mass media despre comiterea anterioară pe un anumit teritoriu al unor fapte infracționale, despre acțiunile tipice ale infractorilor și cum de procedat în cazul aflării cetățenilor într-o situație criminogenă respectivă;

- pregătirea și răspîndirea notițelor special de avertizare despre necesitatea și posibilitatea evitării infractorilor pentru a nu deveni victimă lor

- verificarea și luarea măsurilor pentru iluminarea străzilor, scărilor caselor de locuit,

- instalarea posturilor de poliție lângă locurile favorabile de comitere a infracțiunilor;

- inițierea unor convorbiri cu părinții;

- acordarea ajutorului practice cetățenilor în scopul protecției fizice și tehnice pentru excluderea posibilelor pătrunderi a infractorilor în casele de locuit sau în alte locuri destinate pentru păstrarea bunurilor materiale .

---

²⁹⁰ Birgău M., op.cit., p.165

• măsurile speciale care permit asigurarea securității personale a probabilei victimei: aceste măsuri se referă de obicei la persoanele a căror activitate profesională sau starea socială predetermină victimitatea lor . Însăși măsurile se realizează prin informarea și instruirea unor asemenea persoane, stabilirea pazei de corp, punerea la dispoziție a mijloacelor de autoprotecție, etc.²⁹¹

Întrebări de autocontrol:

1. *Ce este victimologia?*
2. *Ce sarcini stau la baza activității victimologice?*
3. *Determinați esența noțiunii de victimă?*
4. *Ce este „victimitatea”?*
5. *Cum poate fi explicată vulnerabilitatea victimală?*
6. *În ce constă sensul victimizării ?*
7. *Descrieți comportamentul victimei și explicați rolul acesteia în mecanismul actului infracțional?*
8. *Cum pot fi clasificate victimele în funcție de tipurile de infracțiuni?*

Bibliografie recomandată:

1. Bujor V., Manole-Țăranu D., Victimologie: Note de curs, Chișinău, 2002
2. Bulat I. Victimologie și psihologia victimei. Chișinău, 2013
3. Gladchi Gh., Victimologie criminologică: probleme teoretice, metodologice și applicative. Teză de doctor habilitat în drept, Chișinău, 2005.
4. Малкина-Пых И. Г., Виктимология. Психология поведения жертвы, Москва: Изд-во «Эксмо», 2010.
5. Ривман Д. В., Устинов. В. С., Виктимология, Санкт-Петербург.: Изд-во «Юридический центр пресс», 2000
6. Туляков В. А., Виктимология (социальные и криминологические проблемы), Одесса, 2000.

---

²⁹¹ Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004, p.82-83

CAPITOLUL VI. PREVENIREA CRIMINALITĂȚII

Unități de conținut:

1. Prevenirea și combaterea criminalității: definiție, tipurile și trăsăturile.
2. Organele de ocrotire a normelor de drept ca subiecți ai prevenirii criminalității în Republica Moldova.
3. Modele de prevenire a criminalității

Obiectivele studiului.

- să determine obiectivele, sfera de acțiune și direcțiile prevenirii criminalității;
- să definească conceptele de prevenire generală, prevenire specială, prevenire individuală;
- să analizeze modele de prevenire a criminalității;
- să evalueze efectul intimidant al pedepsei;
- să estimeze măsurile specifice de prevenire în domeniile social, economic, cultural, educativ;
- să aprecieze rolul organelor de ocrotire a normelor de drept în prevenirea criminalității.

1. Prevenirea și combaterea criminalității: definiția, tipurile și trăsăturile

Una din prioritățile actuale ale reformelor economice, politice și sociale din Republica Moldova este prevenirea și combaterea criminalității. În condițiile actuale, direcția prioritară a activității organelor de ocrotire a normelor de drept trebuie să fie prevenirea și combaterea infracțiunilor. Ea urmează să determine politica penală a statului la etapa ulterioară a reformei juridice.

Necesitatea obiectivă a dezvoltării acestei direcții de activitate a organelor de ocrotire a normelor de drept (în special în domeniul contracarării criminalității) este determinată de următoarele cauze general-sociale: nivelul criminalității care

vorbește despre imposibilitatea și lipsa de perspectivă a luptei cu ea doar prin metode de reprimare juridico-penală. Astfel, conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2021 pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 27,2 mii infracțiuni, în creștere cu 3,1% comparativ cu anul 2020. Rata infracționalității în anul 2021 a constituit 105 infracțiuni la 10 mii locuitori comparativ cu 101 infracțiuni în anul 2020;²⁹² modificarea calitativă a criminalității, care se manifestă prin creșterea crimei organizate, a fenomenului corupției; sporirea proporțiilor efectelor sociale, inclusiv și a celor economice, drept rezultat al comiterii anumitor infracțiuni (atentarea la proprietatea privată); apariția fenomenelor relativ noi, legate de personalitatea infractorului care exclud aplicarea reprimării juridice.

Ideea precum că prevenirea criminalității trebuie să aibă prioritate față de politica represivă a societății a fost expusă încă în antichitate de Platon, cu toate că realizarea ei practică a început nu demult. Această teză a obținut o argumentare juridică în lucrările juriștilor școlii clasice de drept penal, care au pus temelia unei politici noi de luptă cu criminalitatea. Problema prevenirii infracțiunilor a fost înaintată pentru prima dată de Cesare Beccaria în studiul “Despre infracțiuni și pedepse”, publicat în anul 1764.²⁹³ Esența ei a fost fixată în următorul principiu: Un legiutor înțelept va preveni infracțiunea pentru a nu fi nevoit mai apoi să pedepsească pentru săvârșirea ei.²⁹⁴ Totodată Montesquieu, în lucrarea sa “Despre spiritul legilor”, afirma că un legiutor bun va căuta nu atât să pedepsască infracțiunile, cât să le prevină. El se va strădui mai mult să îmbunătățească moravurile, decât să aplice pedepse.

În timp ce sancțiunea penală manifestă înrîurire asupra criminalității pe calea influenței asupra personalității

---

²⁹² <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7312>

²⁹³ Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p.179

²⁹⁴ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 432

infractorului, măsurile preventive sînt îndreptate spre înlăturarea sau neutralizarea cauzelor și condițiilor care generează criminalitatea. Din aceste considerente, activitatea preventivă este mai vastă după conținut, volumul măsurilor și subiecților care participă la ea, decît practica aplicării pedepsei penale.

Deși prevenirea criminalității este considerată drept obiectivul principal al politicii penale, totuși ea rămîne insuficient definită din punct de vedere teoretic.

Lupta împotriva criminalității se desfășoară în toate statele prin măsuri concrete, deopotrivă de prevenire cât și de constrângere, cu aplicarea de sancțiuni penale. Problema criminalității persistă în toate statele, iar lupta împotriva acesteia este inspirată de politica penală, comportând soluții l-a nivel național.

Prin conceptul de prevenire se înțelege luarea unor măsuri care să conducă la împiedicarea comiterii de crime.

Conceptul de „*prevenire*” și „*combatere*” a criminalității comportă două determinări: *prevenirea postdelictuală*, care desemnează ansamblul de măsuri de resocializare a celor care au suferit o condamnare, luate în temeiul legii, de organele de stat competente în vederea evitării recidivei; *prevenirea predelictuală*, care desemnează un proces social neîntrerupt, ce implică un ansamblu de măsuri sociale, luate, în temeiul legii, de organele de stat - în primul rînd de organele Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Justiției, în strînsă conlucrare cu diferite asociații, în vederea preîntîmpinării și eliminării riscurilor eventuale de comitere de infracțiuni, prin identificarea, neutralizarea și înlăturarea surselor socio-umane subiective și obiective, care sunt susceptibile să determine, să înlesnească ori să favorizeze, comiterea de fapte antisociale, măsuri destinate să contribuie în mod esențial la educarea permanentă a tuturor membrilor societății în spiritul respectării exigențelor legii penale, a ordinii de drept.

Prevenirea criminalității înseamnă, după cum

menționează Larii Iu.²⁹⁵, preîntâmpinarea săvârșirii primare a acelor acțiuni ori inacțiuni umane pe care societatea le consideră dăunătoare pentru valorile sale, din care motiv aceste comportamente au fost sancționate de legea penală.

Nistoreanu Gh. și Păun C.²⁹⁶, autori români, definesc prevenirea criminalității ca un proces social permanent, care presupune aplicarea unui ansamblu de măsuri cu caracter social, cultural, economic, politic, administrativ și juridic destinate să preîntâmpine săvârșirea faptelor antisociale, prin identificarea, neutralizarea și înlăturarea cauzelor fenomenului infracțional.

Prin conceptul de prevenire se înțelege luarea unor măsuri care să conducă la împiedicarea comiterii de crime.²⁹⁷

Bîrgău M., menționează că, actualmente, prevenirea criminalității constituie un sistem de reglare socială, cuprinzând organele specializate și formațiunile sociale care utilizează rezultatele științei în scopul asigurării respectării legislației în vigoare.²⁹⁸

Prevenirea criminalității constituie un sistem de acțiuni raportate la fenomenele antisociale și determinantele acestora în scopul reducerii nivelului criminalității și combaterii factorilor criminogeni.

Prevenirea criminalității se caracterizează prin următoarele trăsături: are un caracter continuu; are un caracter permanent; vizează atât posibili autori ai infracțiunilor, cât și victimele potențiale; acționează asupra factorilor exogeni ce influențează săvârșirea unei infracțiuni; urmărește respectarea normelor penale, a drepturilor și libertăților cetățenilor.²⁹⁹

---

²⁹⁵ Larii Iu. *Criminologie*, Vol. I, Chișinău, 2004, p.104

²⁹⁶ Nistoreanu Gh., Păun C., *Criminologie*, București, 1994

²⁹⁷ Pop O., Neagu Gh., *Criminologie generală*, Chișinău, 2005, p.68

²⁹⁸ Bîrgău M., *Criminologie (Curs universitar)*. Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 183

²⁹⁹ Paraschiv G., Paraschiv D.-Șt., Paraschiv E. *Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor*. București, 2014, p.104-105

Prin activitatea de combatere a criminalității - latură complementară celei de prevenire - se înțelege un ansamblul de măsuri juridico-penale luate de organele de stat specializate, în temeiul legii, pentru realizarea scopului procesului penal și anume constatarea la timp și în mod complet a faptelor care constituie infracțiuni, astfel ca orice persoană, care a săvârșit o infracțiune să fie sancționată penal potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată, să nu fie trasă la răspundere penală.

Spre deosebire deci, de activitatea de prevenire, esențialmente extrajudiciară, cea de combatere a criminalității este prin natura ei o activitate nemijlocită judiciară (în sens larg); prin modul în care se desfășurează, prin compunerea organelor judiciare, prin finalitatea sa. Întreaga activitate desfășurată de organele de urmărire penală, ca și de instanțele de judecată pentru tragerea la răspundere și sancționarea penală a celor vinovați de comiterea de infracțiuni, este esențialmente, nu numai și nu în primul rând represivă, ci preventivă.³⁰⁰

De altfel, legea însăși instituind obligația exercitării în mod activ a sarcinilor ce le revin organelor de urmărire penală, cât și instanțelor de judecată, instituie în același timp, obligația acelorași organe, ca în limitele competenței lor, să acționeze de așa natură, încât actele, activitățile și măsurile pe care le iau sau le desfășoară, să fie omnipreventive.

Astfel, combaterea criminalității se relevă a fi doar o dimensiune, o modalitate specifică, o forță într-un poligon de forțe, care înmănușează măsuri specializate, puse în slujba activității de prevenire “pe termen lung” a criminalității. De altfel, desfășurarea activității de urmărire penală și de judecată, în diverse cauze penale, obligă ea însăși, în anumite circumstanțe, ca organele de urmărire penală, cu deosebire și instanțele de judecată, să ia sau să propună, după caz, măsuri de prevenire extrajudiciare, neîntârziate.

---

³⁰⁰ Brădet Gh. Criminologie generală românească. Brașov: Tipocart, 1993, p.53

Este de reținut că unitarea de scop a activității de prevenire, cu cea a activității de combatere, interacțiunea acestor activități, ne obligă a le lua în considerare, ca laturi ale unui proces unitar - procesul luptei contra criminalității; evaluarea fiecăreia dintre aceste activități și stabilirea priorităților conținutului, și modalităților generale și speciale în îndeplinirea lor, este o problemă de politică penală.³⁰¹

Scopurile principale ale prevenirii sînt: limitarea acțiunii fenomenelor și proceselor negative care interacționează cu criminalitatea; înlăturarea (neutralizarea) determinantelor manifestărilor criminale; lichidarea factorilor criminogeni în micromediul personalității care formează poziția antisocială și motivația comportamentului criminal; influența preventivă asupra persoanei care, avînd un mod de viață antisocial, este capabilă de săvârșirea infracțiunilor.

Reieșind din scopurile enumerate mai sus, sarcinile prevenirii sînt: determinarea și analiza fenomenelor, proceselor și circumstanțelor ce se manifestă drept determinante ale infracționalității; studierea factorilor care contribuie la formarea personalității infractorului și la realizarea intențiilor criminale; stabilirea persoanelor capabile de comiterea infracțiunilor și influențarea lor profilactică bine orientată asupra acestora; înlăturarea ori neutralizarea factorilor criminogeni la nivel individual.³⁰² Atare sarcini generale sînt concretizate în dependență de nivelurile, tipurile, formele și metodele activității de prevenire. De aceea, eficacitatea prevenirii depinde de realizarea sarcinilor care stau în fața acesteia. Criminologia modernă oferă un spațiu cuprinzător cercetării căilor și mijloacelor de luptă împotriva criminalității.

Totodată în criminologie sunt evidențiate tipuri de prevenire a criminalității, cum:

---

³⁰¹ Dineu A. Bazele criminologiei. București: Pro-Arcadia, 1993, p.36; Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p.432

³⁰² Birgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 186-187

- *prevenirea generală;*
- *prevenirea specială;*
- *prevenirea individuală.*

Rădăcinile istorice ale prevenirii generale a criminalității dispar în negura timpurilor, posibil până la orânduirea comunei primitive. Chiar din momentul apariției primelor norme cu caracter de interdicție și represive, acestea conțin în sine și un caracter preventiv general, bazat pe forța exemplului. Din aceste considerente, problema prevenirii criminalității a fost abordată în mod explicit din cele mai vechi timpuri. Marii filozofi, juriști și alte personalități s-au preocupat de această problemă: de la Platon, Aristotel, Socrate, Cicero, Iulius Cezar, Ovidiu, Seneca, până la Montesquieu și Cesare Beccaria.

Prevenirea generală este un proces multifazic complex, format din elemente interdependente. Astfel, dezvoltarea pozitivă a societății, perfecționarea instituțiilor economice, politice, sociale etc. ar contribui activ la prevenirea generală a criminalității. În același timp, scopul prevenirii criminalității nu este îndreptat direct spre îmbunătățirile economice, dar acestea influențează un șir de manifestări negative ca sărăcia, șomajul, vagabondajul, cerșetoria ș. a. - adică manifestările cu o vocație criminogenă binecunoscută. Totodată, lupta împotriva criminalității nu urmărește în mod direct îmbunătățirea moravurilor și ridicarea culturii populației, dar acestea, evident, influențează comportamentul, interesele și motivația faptelor umane, iar în consecință - alegerea între bine și rău, între un comportament legal și unul ilegal. Această formă de prevenire cuprinde principalele domenii ale vieții sociale (domeniul economic, administrativ, cultural), datorită existenței nenumăratelor aspecte specifice acestor domenii de activitate, aspecte ce pot genera cauze inedite de săvârșire a infracțiunilor.

Această complexitate a situațiilor criminogene l-a determinat pe E. Ferri să susțină că, folosirea numai a pedepselor nu este suficientă în lupta împotriva criminalității, deoarece este necesară și lupta cu motivele sociale ce o generează, cu mijloace

care să determine îmbunătățirea condițiilor economice, ameliorarea mediului, creșterea rolului educației, perfecționarea administrației, etc. Prevenirea generală, în perspectivă, trebuie să aibă un caracter de lungă durată, să cuprindă toate sferele vieții umane. De exemplu, în sfera economică - redresarea economiei naționale; dezvoltarea producerii și utilizarea tehnologiilor performante; elaborarea și realizarea unei strategii investiționale progresive; consolidarea valutei naționale și a sistemului financiar-bancar; micșorarea inflației; crearea unor noi locuri de muncă; ridicarea nivelului salariilor la nivel european etc.; în sfera socială - crearea clasei sociale de mijloc; susținerea în toate aspectele a persoanelor social-vulnerabile; întărirea relațiilor de familie și îmbunătățirea climatului educațional; socializarea tuturor membrilor societății; limitarea urmărilor negative ale migrației, șomajului etc. În asemenea mod, măsurile de prevenire generală cuprind un spectru extrem de larg și de variat, care acționează față de toate categoriile și grupele de cauze și condiții generatoare de crime, în același timp, având un caracter complex, prevenirea generală urmărește „stârpirea din rădăcină” a tuturor elementelor sociale negative. Spre exemplu, înlăturarea cauzelor și condițiilor care au generat economia subterană ar da posibilitatea regresării economiei naționale, cu toate consecințele pozitive ale acesteia. Importantă este alegerea corectă a timpului, direcției și metodelor de luptă. Având în vedere acest fapt, revenim la importanța efectuării expertizelor criminologice, a proiectelor de lege, precum și a tuturor măsurilor sociale, economice, politice etc. de combatere a criminalității. În acest caz va fi necesară participarea atât a criminologilor, cât și a economiștilor, politologilor, psihologilor, pedagogilor, medicilor, altor specialiști. O astfel de expertiză interdisciplinară sau complexă ar avea mult mai mulți sorți de izbândă.

Cît privește prevenirea specială, autorii Pop O. și Neagu Gh., menționează că este acea formă de prevenire, care vizează împiedicarea directă a comiterii infracțiunii.³⁰³ În cazul prevenirii

---

³⁰³ Pop O., Neagu Gh., Criminologie generală, Chișinău, 2005, p.101

speciale a infracțiunilor, este vorba de fapte concrete, de infracțiuni pe cale a se comite și care pot fi împiedicate și prevenite. În acest context poliția are un rol important în prevenirea specială prin atribuțiile speciale care îi revin.

În opinia lui Seeling, măsurile care împiedică comiterea anumitor infracțiuni sunt: protejarea instituțiilor, localurilor cu valori deosebite (bănci, magazine) cu: încuietori dificil de desfăcut, grilaje, dispozitive de alarmă, protejarea autovehiculelor cu instalații de alarmă, înarmarea cu pistoale a însoțitorilor transporturilor de valori, avertizarea cetățenilor despre locurile în care se pot săvârși infracțiuni (cartiere, mijloace de transport în comun, frecventate de hoți de buzunare). Infracțorii își pot „înfrâna” opțiunea de a comite infracțiuni, fie datorită valorilor morale cu care sunt înzestrați, fie datorită fricii de pedeapsa care urmează a fi aplicată pentru asemenea acte infracționale.

Autorul autohton Ciobanu Ig., menționează că prevenirea specială a criminalității are un caracter cu mult mai concret decât prevenirea generală. Astfel, potrivit legislației penale a R. Moldova, prin *prevenirea specială* se înțelege prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni din partea condamnaților (art. 61 CP al RM). Ciobanu Ig., prin prevenirea specială înțelege ansamblul de măsuri, mijloace și metode ce au drept scop împiedicarea săvârșirii unor infracțiuni de către persoanele care anterior au comis o infracțiune.³⁰⁴

Prevenirea specială, în cel mai direct mod, intercalează cu prevenirea generală, doar că măsurile prevenției speciale sunt cu mult mai concrete și au limite în timp, spațiu și asupra persoanelor. Acțiunile sunt îndreptate direct față de un cerc de persoane care prezintă un pericol social sporit. Totodată, prevenirea generală acționează în cadrul întregii societăți, cuprinde multiple sfere: economică, socială, politică, culturală, medicală, educativă etc. Măsurile juridice, de drept pot fi parte componentă atât a prevenirii generale, cât și a celei speciale.

---

³⁰⁴ Ciobanu Ig., *Criminologie*. Chișinău, 2011, p.443-444

Măsurile de prevenire specială a criminalității sunt și ele extrem de diverse și pot fi clasificate după mai multe criterii: juridice, economice, educative etc.

Astfel, *după tipul realizării* deosebim câteva etape de prevenire specială: primară, preinfracțională; infracțională propriu-zisă; prevenirea recidivismului.

După gradul de aplicare distingem măsuri criminologice speciale: *preventive* - urmează să prevină apariția manifestărilor și situațiilor criminogene; *neutralizante* - au scopul de a minimaliza sau bloca riscurile infracționale; *de lichidare* - adică de înlăturare completă a cauzelor și condițiilor generatoare de crime.

După caracteristica juridică deosebim măsuri preventive speciale: bazate pe normele de drept, dar nu reglementate de acestea (de exemplu popularizarea studiilor și a cunoștințelor juridice în scop educativ-preventiv); reglementate direct de normele juridice (bunăoară, deopotrivă cu normele juridico-penale pot fi utilizate norme de drept administrativ, economic, fiscal, civil, de muncă etc.).

După mecanismele de aplicare a măsurilor speciale diferențiem: sesizări ale organului de urmărire penală în cauza penală, prin care se atenționează organele de stat, persoanele cu funcție de răspundere, care, în decurs de o lună, urmează să ia măsurile necesare pentru înlăturarea cauzelor și condițiilor ce au contribuit la săvârșirea infracțiunii; măsuri de implicare directă a subiecților de prevenire a criminalității.

Cercetătorul Larii Iu., menționează că prevenirea individuală ar putea fi defenită ca o activitate formală și neformală a organelor și organizațiilor sau a altor subiecți în scopul relevării persoanelor predispuse de a comite infracțiuni, precum și manifestării de influență corectivă asupra lor și a micromediului social în care ele activează.³⁰⁵ Prevenirea individuală vizează cercul de persoane care încă nu au comis crime, dar în viitorul apropiat le pot comite. Acest tip de

---

³⁰⁵ Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004, p.109

activitate preventivă este îndreptat asupra unei persoane concrete și a micromediului său social, întrucât modul de viață pe care îl duce individul poate să semnaleze faptul că în viitorul apropiat el va comite, posibil, o crimă. Așadar, prevenirea individuală trebuie să fie îndreptată, ca și în cazul prevenirii speciale, nemijlocit asupra persoanei și a particularităților ei negative; asupra micromediului (familia, cercul de prieteni etc.) care participă cel mai activ la formarea personalității; precum și asupra cauzelor și condițiilor care pot genera ori favoriza comiterea crimei.

Dacă prevenirea generală vizează un cerc larg de persoane, iar prevenirea specială - unul restrâns, prevenirea individuală, ca o activitate a tuturor subiecților antrenați în ea, se referă la grupul de persoane de la care se poate aștepta în viitor comiterea (sau este o mare probabilitate) unor fapte antisociale și chiar crime.

În consecință, scopul prevenirii individuale constă în depistarea acestor persoane și exercitarea unei influențe pozitive asupra lor (precum și asupra micromediului din care fac parte); de a se abține de la comiterea crimelor sau de a înlătura cauzele/condițiile generatoare de acestea. Astfel, influența prevenirii individuale se poate răsfrânge atât: asupra persoanei concrete - în scopul înfrânării/redirecționării trăsăturilor de caracter negative interioare; cât și/sau asupra micromediului social (familie, cerc de prieteni, grup de anturaj etc.) - pentru a neutraliza ori înlătura elementele exterioare ce influențează negativ personalitatea.

Pentru realizarea celor propuse se aplică următoarele măsuri: depistarea persoanelor cu potențial infracțional, tendințe negative și care în viitorul apropiat ar putea comite infracțiuni; studierea personalității și situației acestor persoane, precum și a cauzelor comportamentului lor deviant; prognozarea comportării individuale; planificarea măsurilor de profilaxie individuală; corectarea acestor persoane prin înlăturarea cauzelor și condițiilor care pot genera ori favoriza comiterea de infracțiuni. Pentru realizarea acestor sarcini este necesar ca persoana să fie

luată la o evidență strictă, iar comportamentul și modul ei de viață să fie în vizorul organelor de drept în permanență.

În criminologia rusă³⁰⁶ prevenirea individuală se răsfrânge și asupra persoanelor anterior condamnate ori eliberate din locurile de detenție înainte de termen; asupra acestora se răsfrânge supravegherea administrativă din partea organelor de poliție, precum și alte interdicții (obligația de a nu părăsi noaptea domiciliul; de a se înregistra în anumite zile la un serviciu special; de a nu frecventa anumite locuri etc.). Cercetătorul Ciobanu Ig., este de părere că toate aceste măsuri fac parte din prevenirea specială, având în vedere categoria de persoane: eliberate înainte de termen din locurile de detenție sau condamnate la pedepse nonprivative de libertate.

Prevenirea individuală trebuie îndreptată doar asupra potențialilor infractori, care nu au comis crime, dar există o mare probabilitate că aceștia să treacă hotarul comportamentului legal. În procesul studierii acestui cerc de persoane urmează a fi studiate și analizate un șir de particularități și caracteristici: comportamentul precriminal al persoanei - caracteristica comportamentală și modul de viață cotidian; tragerea la răspundere administrativă, disciplinară; factorii care au determinat sau favorizat aceste comportamente preinfracționale - consumul de alcool sau droguri; conflicte familiale; cerc vicios etc.; caracteristicile social-demografice - vârstă, studii, starea familială, componența familiei, locul de trai, nivelul de cultură, starea socială, vechimea și locul de muncă etc.; particularitățile psihologice individuale - coeficientul intelectual, nivelul de cunoștințe, particularitățile caracterului și temperamentului, aspecte volitive și de influență exterioară, cercul de interese etc.; particularitățile specifice cu pronunțate tendințe antisociale - tendința spre consumul de alcool și droguri, spre jocuri de hazard, spre un mod parazitar de viață etc.; particularitățile

---

³⁰⁶ Криминология, под ред. А.И. Долговой, Москва, НОРМА-ИНФРА·М, 1999, p.199

fiziologice - tendința spre alcoolism, consumul de droguri, dereglări sexuale sau psihice etc.; condițiile de viață și trai - micromediul social, familia și relațiile dintre membrii acesteia, interacțiunea cu lumea înconjurătoare și influența pe care aceasta ar putea-o exercita etc.

În urma analizei și cercetării minuțioase a acestor aspecte se elaborează o prognoză individuală despre un posibil comportament ulterior și se aleg măsurile eficiente de profilaxie preinfracțională. Un prim pas este înregistrarea persoanei în grupul de risc - evidența profilactică, ce include studierea multilaterală, permanentă și profundă a personalității; comportamentul, legăturile și planurile acesteia pentru timpul apropiat etc. Un rol deosebit în această activitate au planurile individuale de lucru și cu cât ele vor fi elaborate mai atent și controlate mai eficient, cu atât mai eficace va fi și profilaxia preinfracțională.

Cele mai cunoscute metode de prevenire individuală sunt:

- *convingerea* - include un complex de măsuri educative și explicative, în scopul schimbării atitudinii persoanei față de valorile social-umane, înlăturând tendințele și manifestările negative; aceste măsuri se bazează pe discuții individuale sau colective, stimularea persoanei pentru a participa la diverse activități sociale pozitive etc.;

- *acordarea de ajutor* - este una din cele mai eficiente metode, orientată spre înlăturarea directă a cauzelor și condițiilor generatoare de crimă: angajarea în câmpul muncii; îmbunătățirea condițiilor de trai; stabilirea unor legături sociale pozitive etc.;

- *constrângerea* - la fel o metodă productivă aplicată de organele de drept și, posibil, cea mai răspândită pentru moment în țara noastră; explicația rezida în faptul că primele două metode necesită importante cheltuieli de timp și finanțe, precum și o pregătire psihologico-pedagogică vastă a colaboratorilor organelor de drept. Cel mai des aplicate tipuri ale acestei metode sunt: reținerea administrativă pentru prevenirea

comportamentului antisocial, arestul contravențional, amenda, etc.

Prevenirea individuală este una din cele mai complicate tipuri de prevenire, dar în cazul unei abordări serioase a acesteia, rezultatele ar fi extrem de încurajatoare, garantând o scădere a riscurilor infracționale.

2. Organele de ocrotire a normelor de drept ca subiecți ai prevenirii criminalității în Republica Moldova

Perioada pe care o parcurge Republica Moldova spre un stat democratic și de drept, a generat o multitudine de fenomene complexe și dificile, care au influențat nefast atât starea criminogenă din țară, cât și realizarea eficientă a proceselor de restructurare și perfecționare a întreg spectrului de paliere al societății. Evident, că procesul respectiv a impus la ordinea de zi a diferitor subiecți sociali, întreprinderea multiplelor măsuri de influență orientate prioritar la întărirea ordinii de drept, asigurarea securității publice, a libertăților și intereselor legitime ale cetățenilor garantate de Constituția Republicii Moldova.

În acest context, o pronunțare deosebită și destul de actuală a căpătat problema contracarării și prevenirii criminalității care perechitează ordinea publică. În procesul de prevenire a criminalității se implică o multitudine de subiecte care convențional îi putem clasifica în: statali; nestatali; personal specializat și personal nespecializat.

Lupta cu criminalitatea este principalul obiectiv al unor structuri ale statului ca organele de ocrotire a normelor de drept.

Noțiunea organ provine din latinul *organum* ceea ce este un grup de persoane care indeplinesc o funcție politică, socială, administrativă reprezentată de aceste persoane. Legislația cunoaște diferiți termeni dar care au același conținut organele de ocrotire a normelor de drept și organele de drept. Organele de ocrotire a normelor de drept includ numai organele speciale ale statului care sunt investite cu atribuții care asigură respectarea normelor juridice. Organele de ocrotire a normelor de drept în sens doctrinal sunt clasificați în: instanțele judecătorești; organele procuraturii; organele securității statului; ministerul de

justiție; consiliul superior al magistraturii; curtea constituțională; instituția avocatului parlamentar; organizațiile nestatate, etc. Pornind de la locul și rolul organelor de ocrotire a normelor de drept acestea se clasifică în: organele de stat; organele obștești – avocatura, notariatul. La rândul său organele de stat se împart în: organe ale autorităților judecătorești; organe executive. După caracterul activității desfășurate organele se clasifică în: organele jurisdicționale; administrare judecătorească; organele de urmarire penală; organele de conciliere; organele de asistență juridică.³⁰⁷

Analizii politici, observatorii europeni, precum și specialiștii în domeniul administrației publice sunt de părerea că, Republica Moldova trebuie să depună mari eforturi pentru implementarea reformelor în cadrul administrației ministeriale, problemă legată nu numai de optimizarea personalului administrativ din cadrul fiecărui minister în parte, dar și de perfecționarea acestui personal conform abilităților profesionale potrivit competenței și nivelului înalt de pregătire profesională, apti de face față cerințelor potrivit leadershipul-ui organizațional ca proces de formare și manifestare a liderilor în contextul comunităților profesionale de învățare la diferite nivele, dictate de întreaga comunitate conațională ce pledează pentru un vector pro-european.³⁰⁸

Printre organele de ocrotire a normelor de drept cea mai importantă direcție profilactică o au: poliția, procuratura, instanțele judecătorești, Centrul Național Anticorupție și Serviciul de informații și securitate.³⁰⁹ Evident, obligația principală în prevenirea specială o are poliția.

---

³⁰⁷https://www.usem.md/uploads/files/Note_de_curs_drept_ciclu_1/020_Organele_de_ocrotire_a_normelor_de_drept.pdf

³⁰⁰ Nastas A., Gureu V. *Controlul, ca element prioritar al procesului managerial în domeniul securității și ordinii publice*. În: Spațiul european de securitate: provocări, oportunități, perspective de integrare: Conferință științifico-practică internațională. Chișinău: S.n., 2019 (Tipogr. "Print Caro"), p. 188. ISBN 978-9975-56-717-6

³⁰⁹ Larii Iu. *Criminologie*. Chișinău, 2004, p.110

Poliția este o instituție public specializată a statului, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care are misiunea de a apăra drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei prin activități de menținere, asigurare și restabilire a ordinii și securității publice, de prevenire, investigare și de descoperire a infracțiunilor și contravențiilor.³¹⁰

Conform art.18 Legii RM cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului nr.320 din 27.12.2012, poliția are următoarele atribuții: poliția apără viața, integritatea corporală, sănătatea și libertatea persoanei, proprietatea privată și publică, alte drepturi legitime ale persoanei și comunității, exercitând atribuțiile prevăzute la art.19-23.

În domeniul prevenirii infracțiunilor poliția are următoarele atribuții: culege informații în scop de cunoaștere, prevenire și combatere a infracțiunilor, precum și a altor fapte ilicite; elaborează și întreprinde măsuri de prevenire a infracțiunilor atribuite Poliției conform legii; deține evidențe proprii de prevenție, criminalistice și operative în vederea susținerii activității proprii; colaborează cu instituțiile de învățământ și cu organizații neguvernamentale în scop de pregătire antiinfracțională a populației, etc.³¹¹ *Poliția* acționează prin mijloace specifice pentru cunoașterea, prevenirea și combaterea activităților ilicite ale persoanelor despre care există date sau indici că se pregătesc să săvârșească sau au săvârșit fapte antisociale. Măsurile întreprinse de organele de poliție pentru cunoașterea activităților ilicite ale unor persoane îmbracă forme multiple, toate însă vizează prevenirea săvârșirii de fapte antisociale, determinarea indivizilor să renunțe la săvârșirea de ilegalități sau punerea lor în imposibilitatea de a-și înfăptui planurile infracționale.³¹²

---

³¹⁰Legea RM cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului nr.320 din 27.12.2012. În:Monitorul Oficial nr.42-47/145 din 01.03.2013

³¹¹Ibidem

³¹²Bîrgău M., Beșleagă Gr. Pregătirea profesională în organele de poliție. Chișinău, 2002, p.71

Printre subiecții preocupați în acest domeniu, un rol deosebit îl au serviciile de ordine și securitate publică, care nemijlocit execută aceste atribuții și totodată asigură organizarea și desfășurarea acestor măsuri, de comun acord și cu implicarea organelor administrației publice centrale, locale și formațiunilor obștești. Anume în domeniul profilaxiei criminalității și menținerii ordinii publice se redă imaginea și funcțiile poliției în societate.

În ansamblul metodelor și mijloacelor utilizate de către organele de poliție în activitatea lor, un rol important dețin controalele polițienești. La efectuarea acestora pot fi antrenați specialiști din diferite ramuri ale industriei, agriculturii, silviculturii, transporturilor, construcțiilor, comerțului, instituțiilor de sănătate, din învățământ, cultură, inspectoratului fiscal, inspectoratelor de sănătate publică, metrologiei, controlului mediului sau altor organisme cu atribuții de control în cadrul consiliilor locale sau al instituțiilor financiare. Scopul acestor controale constă în: prevenirea și descoperirea infracțiunilor, contravențiilor sau altor fapte cauzatoare de prejudiciu; identificarea și prinderea autorilor unor fapte penale sau contravenționale; prinderea în flagrant a infractorilor/contravenienților; asigurarea ordinii publice și a altor imperative; identificarea, prinderea, cercetarea și luarea măsurilor legale față de persoanele urmărite.

Prevenirea criminalității constituie o prioritate pentru toate subdiviziunile subordonate Inspectoratului General al Poliției. Dezvoltarea bunelor practici, a parteneriatelor la nivelul comunității, organizarea și coordonarea unor proiecte și campanii de informare la nivel național sunt doar câteva dintre obiectivele Poliției.

Se poate menționa că Republica Moldova, în calitate de stat-membru al Organizației Națiunilor Unite și al Consiliului Europei, a primit acces la mai multe instrumente și mecanisme ce vizează, în particular, prevenirea traficului de droguri. Din rândul acestor instrumente fac parte actele legislative internaționale și regionale la care Republica Moldova este parte:

Convenția unică asupra stupefiantelor, adoptată la New York la 30 martie 1961 și amendată prin Protocolul de modificare a Convenției, adoptat la Geneva la 25 martie 1972; Convenția asupra substanțelor psihotrope, adoptată la Viena la 21 februarie 1971; Convenția contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, adoptată la Viena la 20 decembrie 1988; Declarația Politică cu privire la Principiile Directorii de reducere a Cererii de Droguri, adoptată la Sesiunea Specială cu privire la Droguri a Adunării Generale a ONU din 1988 etc.³¹³

În perioada 6 luni a anului 2019, au fost organizate și desfășurate 22 campanii și activități de informare, sensibilizare și caritate: „Copil+stradă - libertate sau iluzie?”, „Din culisele Poliției”, „Acum este momentul predă armamentul”, „Copil școlarizatcopil protejat”, „Caravana de Crăciun”, Programul „Supraveghere de Vecinătate”, Proiectul „Bunicii Grijiului”, Conceptul „Aleea Siguranței”, „La o cafea cu un Polițist”, „O jucărie pentru zâmbetul copiilor”, „Spune Nu, Violenței în familie”, „Neglijența, invitație deschisă la furt”, „Alcoolul distruge vieți”, „Spune NU drogurilor!” „Campania de sensibilizare a minorilor privind respectarea regulilor de circulație”, „Și eu doresc o copilărie fericită!”, „Fii prudent! Hoții nu bat la ușă!”, „Riști să cazi pradă escrocheriei”, „Prietenii în mediul virtual pot fi fatale”, „Riști să cazi pradă escrocheriei”, „Siguranța copilului tău, depinde de tine”, etc.

De asemenea, în perioada 06 luni a anului 2019, angajații Poliției au desfășurat 3391 razii în contextul programelor și proiectelor în vederea descurajării comportamentului delinvent prin prezența masivă a polițiștilor și realizării activităților de prevenire și combatere a fenomenului infracțional, precum și restabilirea gradului de siguranță în comunitate.³¹⁴

Asigurarea informării oportune a populației cu privire la măsurile de securitate necesare pentru prevenirea victimizării,

---

³⁰⁵ Cojocaru R., Nastas A., *Infrațiuni privind traficul de droguri în legislația penală a Republicii Moldova – tendințe, clasificare și soluții de perspectivă. În : Revista Universul Juridic Nr. 11 noiembrie 2021 România ISSN 2393-3445*

³¹⁴ http://politia.md/sites/default/files/raport_politia_6_luni_2019.pdf

siguranța personală și protecția bunurilor materiale, precum și colaborarea cu instituțiile de învățământ și organizațiile neguvernamentale în scop de pregătire antiinfracțională a populației constituie una din prioritățile activității Poliției.

Astfel, în perioada a IX luni ale anului 2019, angajații Poliției din cadrul inspectoratelor teritoriale de poliție au organizat și desfășurat 20889 de activități de informare și sensibilizare, total fiind informați 455484 de persoane, după cum urmează: - întruniri cu cetățenii – 10488 de activități de informare și sensibilizare pe diferite domenii, fiind informați 160851 de cetățeni; - cu tineretul studios (colegii, școli profesionale etc.) – 4588 de activități fiind informați 188488 de tineri; - cu colectivele de muncă – 2560 de activități, fiind informate 33008 de persoane - alte activități – 3253, cu informarea a 73137 de persoane.

Colaborarea cu organizațiile neguvernamentale, entități, instituții și agenți economici are un rol important în scop de pregătire antiinfracțională a populației, precum și stabilirea rolului fiecărei părți întru soluționarea problemelor comunității/persoanei în dependență de organizație și extinderea sferei de activitate. În acest context, în decurs de 9 luni au fost încheiate 37 de acorduri de colaborare de către: IP Bălți, Rezina – 5; IP Căușeni, Ocnîța, Orhei, DP UTA Găgăuzia – 4; IP Dondușeni – 3; IP Leova, Cahul, Basarabeasca, Glodeni, Nisporeni, Telenești, Ungheni, Cantemir – câte 1. Concomitent, cooperarea cu factorii de decizie prin participarea în cadrul a 3128 de ședințe, comisii, echipe, dintre care: - comisia pentru problemele sociale – 518 participări; - echipe multidisciplinare – 1255 participări; - consilii siguranță comunitară – 137 participări; - comisia copilului aflat în dificultate – 409 de participări; - comisia administrativă – 340 de participări; - altele – 469 participări.

De asemenea, în perioada a IX luni ale anului 2019, angajații Poliției au organizat și desfășurat 4793 de razii în vederea descurajării comportamentului delincvent prin prezența masivă a polițiștilor și realizării activităților de prevenire și

combatere a fenomenului infracțional, precum și restabilirea gradului de siguranță în comunitate.³¹⁵

Pe domeniul activității de supraveghere a circulației armelor cu destinație civilă, în vederea prevenirii incidentelor cu folosirea și aplicarea acestora, sporirea nivelului de conștientizare a necesității de înregistrare a armelor de foc, de predare a armelor de foc deținute ilegal și reducerea cererii, au fost desfășurate 1624 activități de informare a căror beneficiari au fost 22062 de cetățeni, fiindu-le distribuite 19649 de pliante cu informații utile și recomandări. Pe domeniul dat au fost realizate 104 de publicații în presă (presa scrisă, TV, radio, rețele web).

În perioada primelor 9 luni ale anului 2019 angajații Poliției din cadrul inspectoratelor teritoriale de poliție au desfășurat/desfășoară activități de prevenire și informare a populației din teritoriul deservit după cum urmează:

Campania „Acum este momentul predă armamentul” demarată în perioada 23 octombrie 2018 - 24 ianuarie 2019, scopul căreia a fost crearea unui mediu sigur în comunitate prin scoaterea din circuit a armelor, munițiilor și substanțelor explozive deținute ilegal, sensibilizarea societății referitor la pericolul generat de armele deținute ilegal, precum și motivarea cetățenilor la predarea benevolă a acestora. Obiectivele campaniei sunt: crearea unui mediu sigur pentru cetățeni prin scoaterea din circuit a armelor, munițiilor și materialelor explozive deținute ilegal; eradicarea pericolului iminent pentru viața și sănătatea cetățenilor condiționat prin circulația ilegală a armelor și munițiilor; responsabilizarea civică a comunității și creșterea conștientizării riscurilor, precum și eficientizarea gradului de implicare a membrilor comunității.³¹⁶

315

http://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_ix_luni_2019_pentru_pre_sa.pdf

³¹⁶https://www.realitatea.md/70-de-mii-de-arme-si-peste-doua-mii-de-munitii--predate-benevol-de-la-inceputul-campaniei-acum-este-momentul--predaarmamentul_89735.html

Pe domeniul siguranței și protecției copiilor, în vederea prevenirii delincvenței juvenile și reducerea nivelului de victimizare în mediul copiilor, formarea deprinderilor de siguranță, educația în spiritul respectării legislației și a normelor sociale de conduită de către copii încă de pe băncile școlii, au fost desfășurate 6578 activități de informare a căror beneficiari au fost 286630 copii, fiindu-le distribuite 146289 de pliante cu informații utile și recomandări. Pe domeniul dat au fost realizate 864 de publicații în presă (presa scrisă, TV, radio, rețele web).

În perioada primelor 9 luni ale anului 2019 angajații Poliției din cadrul inspectoratelor teritoriale de poliție au desfășurat/desfășoară activități de prevenire și informare a populației din teritoriul deservit după cum urmează: Campania Socială „Copil+stradă - libertate sau iluzie?” lansată în comun cu partenerii de bază - Asociația Obștească „Concordia. Proiecte Sociale”, reprezentanții Ministerului Educației, Culturii și Cercetării și Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, scopul căreia este sensibilizarea membrilor comunității privind fenomenul plecării voluntare a copiilor de la domiciliu și pericolele la care pot fi expuși, precum și în vederea diminuării fenomenului de dispariție a copiilor, prin conștientizarea problemei, atât în interior (familie), cât și exterior (societate), precum și realizarea unui șir de activități comune întru consolidarea mecanismului de interacțiune între autoritățile abilitate cu competențe și îmbunătățirea procedeeleor de intervenție în astfel de cazuri.³¹⁷

Pe domeniul prevenirii violenței în familie, în vederea eliminării tuturor formelor de violență împotriva femeilor, sensibilizării opiniei publice cu privire la cadrul legal-normativ existent în prevenirea și combaterea violenței în familie, asigurarea protecției victimelor, precum și mobilizării autorităților centrale și locale și a comunității de a participa activ la prevenirea și combaterea acestui flagel, au fost desfășurate 4125 de activități de informare a căror beneficiari au fost 57700

---

³¹⁷<http://politia.md/ro/content/copil-strada-libertate-sau-iluzie-campanie-nationala>

de cetățeni, fiindu-le distribuite 39268 de pliante cu informații utile și recomandări. Pe domeniul dat au fost realizate 157 de publicații în presă (presa scrisă, TV, radio, rețele

Pe domeniul reducerii consumului de droguri și diminuarea riscurilor HIV, în vederea eradicării consumului de droguri și de alte substanțe psihotrope, diminuarea riscurilor în mediul persoanelor aflate în grupul de risc au fost desfășurate 1408 de activități de informare a căror beneficiari au fost 27310 de cetățeni, fiindu-le distribuite 13508 de pliante și flyere cu informații utile și recomandări. Pe domeniul dat au fost realizate 132 de publicații în presă (presa scrisă, TV, radio, rețele web).³¹⁸

O altă prioritate în activitate este implementarea programelor și proiectelor de prevenire a criminalității, subdiviziunile teritoriale fiind antrenate în dezvoltarea și realizarea acestora:

Programul „Supraveghere de Vecinătate” este un model econom și eficient, bazat pe solidaritate cetățenilor și ajutorul reciproc, în care se implică actorii comunitari: vecinii, Poliția, administrația publică locală și organizațiile civice interesate, fiind orientat spre a ajuta cetățenii să-și asigure protecția membrilor familiei, vecinilor, precum și a bunurilor acestora. De la lansarea programului, pe teritoriul țării au fost constituite 4 115 sectoare de Supraveghere de Vecinătate, dintre care la moment își continuă activitatea 3222 de sectoare. În perioada de 09 luni anului 2019, de către subdiviziunile IP teritoriale s-au planificat și desfășurat 6324 de întruniri cu membrii și liderii sectoarelor de Supraveghere de Vecinătate deja constituite, unde au participat 42187 de lideri, membri și reprezentanți APL.

Proiectul ”Bunicii Grijulii” care prezintă în sine o soluție alternativă pentru sporirea siguranței copiilor în stradă, diminuarea situațiilor de risc la care sunt expuși pentru crearea unui mediu sigur cetățenilor. Beneficiile realizării acestui proiect nu se limitează doar la însoțirea și supravegherea copiilor, fluidizarea traficului rutier, responsabilizarea conducătorilor

---

³¹⁸ Ibidem

auto, dar și încadrarea bătrânilor în viața socială, protejarea acestora de depresie și vicii, oportunitatea de a comunica, de a transpune experiența de viață și a exclude ”barierele” între generații. În perioada vizată, de către angajații Poliției au fost desfășurate 386 instruirii a voluntarilor proiectului privind modalitatea de însoțire și supraveghere a copiilor, în timpul deplasării acestora spre școală/casă, organizarea și fluidizarea traficului rutier, semnalele folosite de către agentul de circulație, precum și alte prevederi ale Regulamentului circulației rutiere.

Conceptul „Aleea Siguranței” a cărui scop este sporirea gradului de informare prin sensibilizarea cetățenilor într-o manieră accesibilă cu privire la măsurile de securitate necesare pentru prevenirea victimizării, siguranța personală, a familiei și protecția bunurilor materiale, oferirea accesibilității la informații și oportunității cetățenilor de a-și lua notițe de siguranță de la Poliție, chiar în lipsa interacțiunii directe cu polițiștii. Totodată, de către angajații IP teritoriale, au fost organizate 2514 de activități de sensibilizare a cetățenilor în cadrul aleilor constituite, unde au participat circa 47500 de cetățeni.

Un rol important în prevenirea fenomenului infracțional este identificarea și înlăturarea cauzelor comiterii infracțiunilor, a condițiilor care favorizează comiterea lor, precum și pregătirea antiinfracțională prin informarea populației cu privire la măsurile de securitate necesare pentru preîntâmpinarea săvârșirii infracțiunilor. În acest context, la nivel local în anul 2019 au fost inițiate 20 campanii informaționale de către Inspectoratele de poliție: IP Bălți cu genericul „Viața are prioritate, spune drogurilor nu”, Campania de informare „Spune Nu, Violenței în familie”.³¹⁹

Prevenirea criminalității constituie o prioritate pentru toate subdiviziunile subordonate Inspectoratului General al Poliției. Dezvoltarea bunelor practici, a parteneriatelor la nivelul comunității, organizarea și coordonarea unor proiecte și campanii de informare la nivel național, sunt doar câteva dintre

---

³¹⁹http://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_ix_luni_2019_pentru_presa.pdf

obiectivele Poliției. În perioada a 9 luni ale anului 2021, au fost organizate și desfășurate 4 campanii și acțiuni de sensibilizare: programul „Supraveghere de Vecinătate”, conceptul „Aleea Siguranței”, campania socială „Atenție copii dispăruți! Când depistezi un copil singur în stradă, sună 112, arată că îți pasă”, campania „Sensibilizare a societății civile privind pericolul generat de armele deținute ilegal”.

Majoritatea campaniilor și activităților de informare și sensibilizare ale populației au fost organizate în parteneriat cu Inspectoratul Național de Probațiune, Administrația Națională a Penitenciarelor, IMSP „Dispensarul Republican de Narcologie”, Asociația Obștească „Didactica Aplicată”, Asociația Obștească „Inițiativa Pozitivă”, Uniunea pentru prevenire HIV și Reducerea Riscurilor, Centrul de Resurse la Nivel National SSPT „NEOVITA”, Consiliul Național al Tineretului din Moldova, Centrul Internațional „La strada”, Compania „Bercut - Grup”, Asociația obștească „Sindicatul cicliștilor din Republica Moldova” și Asociația obștească Club Sportiv „Sporter”.

Totodată, la nivel local de către Inspectoratele teritoriale ale Poliției au fost inițiate 64 campanii de informare, în scopul pregătirii antiinfracționale a populației cu privire la măsurile de securitate necesare pentru preîntâmpinarea săvârșirii infracțiunilor. În scopul intensificării activităților de prevenire și combatere a fenomenului infracțional, au fost realizate operațiunile special „Căutarea”, „Mac” și „Cascada”. Pentru prevenirea comportamentului deviant/delincvent al minorilor, precum și întru prevenirea victimizării acestora pe perioada vacanțelor, a fost realizată operațiunea specială „Grija”.³²⁰

Pe parcursul a 9 luni a anului 2021 Poliția a înregistrat 11103 sesizări cu privire la infracțiuni și incidente ce vizează conflictele în cadrul relațiilor familiale. Din ele, la categoria ce atentează la valorile familiale se constată că 681 sesizări au întrunit elementele constitutive ale componentei de infracțiuni,

---

³²⁰[https://www.politia.md/sites/default/files/raport cu privire la activitatea politiei 9 luni 2021.pdf](https://www.politia.md/sites/default/files/raport%20cu%20privire%20la%20activitatea%20politiei%209%20luni%202021.pdf)

iar 1216 cazuri au întrunit elementele constitutive ale componenței de contravenție. La evidența Poliției se află 4690 agresori familiari dintre care, 4424 bărbați și 266 femei. Ca măsură preventivă, în vederea asigurării protecției victimelor violenței în familie, au fost emise de către instanțele judecătorești și supravegheate de către organul de Poliție 600 ordonanțe de protecție a victimelor violenței în familie. De către angajații Serviciilor securitate publică din cadrul Inspectoratelor teritoriale ale Poliției, în calitate de agent constatator au fost eliberate 4373 Ordine de restricție de urgență, fiind întocmite 520 procese-verbale cu privire la contravenție conform art. 3181 CC (neexecutarea ordinului de restricție de urgență).

Delicvența juvenilă este o componentă a fenomenului criminalității. Din numărul total de infracțiuni înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova, 2,95% sunt infracțiuni săvârșite de către minori sau cu participarea acestora. Conform datelor statistice, de către minori și cu participarea acestora au fost săvârșite 545 (439 a.p) infracțiuni, înregistrând o creștere cu 24,14%, față de perioada analogică a anului 2020. Urmărirea penală a fost finisată în 507 cauze, dintre care, 405 au fost trimise spre examinare în instanța de judecată, 99 au fost încetate și 3 cauze au fost clasate. La comiterea infracțiunilor au participat 851 minori (800 băieți și 51 fete). Totodată, fenomenul infracțional în rândul minorilor în Republica Moldova, pe parcursul ultimilor 5 ani (2016 - 2020) a cunoscut o diminuare semnificativă, cu o fluctuație în intervalul 518 – 358 infracțiuni, cu excepția anului 2021 care a înregistrat o ușoară creștere.

La evidența Poliției se află 65906 persoane fizice, care dețin 78173 arme, dintre care 24467 cu țeava ghintuită, 48228 cu țeava lisă și 5478 neletale. Totodată, la evidență sunt 239 obiective a sistemului autorizări care dețin în posesie 4372 arme. În perioada de raport au fost efectuate în total 23739 verificări privind respectarea condițiilor de păstrare a armelor. Ca urmare, au fost înaintate 3 prescripții în adresa persoanelor juridice privind necesitatea întreprinderii măsurilor de lichidare a încălcărilor depistate și excluderea cazurilor de neexecutare a

prevederilor legislației în vigoare. În perioada a 9 luni ale anului 2021, au fost înregistrate 64 (56 a.p) infracțiuni comise cu aplicarea sau folosirea armelor de foc. Din numărul total de infracțiuni comise cu aplicarea sau folosirea armei de foc, au fost stabiliți 59 infractori, iar în cazul a 5 infracțiuni, autorii nu au fost stabiliți. Urmarea încălcărilor depistate, pe parcursului anului curent au fost inițiate 607 proceduri de retragere a permiselor de armă, cu anularea sau suspendarea acestora

Pe parcursul a 9 luni a anului 2021 au fost documentate 10710 încălcări conform prevederilor Codului Contravențional, privind consumul abuziv de alcool în locuri interzise și în locuri publice, precum și apariția în astfel de locuri în stare de ebrietate produsă de alcool, comercializarea băuturilor alcoolice către minori. Către Comisiile sociale pe lângă consiliile locale ale autorităților administrației publice locale au fost expediate 795 demersuri (717 bărbați și 78 femei). De către angajații Poliției au fost documentate 400 cazuri de comercializare a băuturilor alcoolice în perioada de timp 22:00 – 08:00 (Interzicerea comercializării cu amănuntul a producției alcoolice, în magazinele alimentare și în alte puncte de comerț cu amănuntul între orele 22.00–8.00 (art.30, lit.l) din Legea nr. 1100/2000). Pentru încălcările legislației privind controlul tutunului, au fost documentate 2887 încălcări conform prevederilor Codului Contravențional, fiind înregistrată o creștere cu 66,87%, comparativ cu 1730 constatări înregistrate în aceeași perioadă a anului 2020. Cele mai multe încălcări sau 51,36% din numărul total de contravenții privind controlul tutunului înregistrate, au fost documentate în baza art. 911 alin. (18) CC „Fumatul în mijloacele de transport public, în mijloacele de transport private în care se află minori, sub acoperișul stațiilor de transport public, în parcurile de distracții și pe terenurile de joacă pentru copii, pe stadioane, arene, în piețe și alte spații publice deschise pe durata evenimentelor publice distractive sau de alt gen”.

Prevenirea și combaterea corupției în rândul polițiștilor constituie o prioritate pentru conducerea IGP, care manifestă „toleranță zero” față de orice faptă de acest gen și care a

intensificat activitatea de cooperare cu instituțiile abilitate, prin creșterea schimbului de date și informații în acest domeniu.

Pe parcursul perioadei a 9 luni ale anului 2021 au fost înregistrate 38 cazuri pe efectiv care cad sub incidența articolelor din Codul Penal al Republicii Moldova privind acte de corupție și conexe corupției. Respectiv, au fost intentate 25 cauze penale pentru corupere pasivă, 9 cauze penale traficului de influență, 2 cauze penale pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu, 1 cauză penală pentru neglijența în serviciu și 1 cauză penală pentru corupere activă.

Totodată, s-au înregistrat 41 cazuri de denunțuri din partea a 72 angajați ai Poliției privind tentativele de corupere, fiind intentate 24 cauze penale în privința cetățenilor. Prin intermediul telefonului „Linia anticorupție” au fost recepționate 442 apeluri, fiind depuse 67 rapoarte de autosesizare. În scopul prevenirii cazurilor de corupție și a manifestărilor de corupție în cadrul Poliției, au fost organizate activități de informare și sensibilizare a angajaților Poliției și a societății civile în contextul demarării companiei „Denunță! Atitudinea ta contează!” în comun cu Centrul Național Anticorupție. A fost lansată piesa „Copii schimbării”, care a fost apreciată inclusiv la nivel internațional de către experții din cadrul Coaliției Europene de sud-est pentru protecția denunțătorilor.

O instituție primordială în lupta împotriva criminalității este *procuratura*; aceasta urmează să coordoneze activitatea tuturor organelor de drept în profilaxia și combaterea criminalității.

Procuratura este o instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești care, în procedurile penale și în alte proceduri prevăzute de lege, contribuie la respectarea ordinii de drept, efectuarea justiției, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanei și ale societății.

Art. 124 din Constituția Republicii Moldova stabilește că procuratura reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor,

conduce și exercită urmărirea penală, reprezintă învinuirea în instanțele judecătorești, în condițiile legii.

În majoritatea țărilor europene, activitatea de bază a procuraturii este recunoscută ca fiind lupta cu criminalitatea prin conducerea și efectuarea urmăririi penale, precum și prin susținerea acuzării pe cauzele penale în instanța de judecată.

În sistemul Procuraturii activează Procuratura Anticorupție și Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale.

Procuratura Anticorupție este specializată în combaterea infracțiunilor de corupție, a actelor conexe actelor de corupție și are următoarele atribuții specifice: a) exercită urmărirea penală în cauzele date în competența sa, conform legislației procesual-penale; b) conduce urmărirea penală în cauzele instrumentate de Centrul Național Anticorupție; c) reprezintă învinuirea în instanța de judecată de fond, de apel și de recurs în cauzele menționate la lit.a) și b).

Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale este specializată în combaterea criminalității organizate, a terorismului și a torturii și are următoarele atribuții specifice: a) exercită urmărirea penală în cauzele privind infracțiunile de tortură, infracțiunile cu caracter terorist și în cele privind infracțiunile săvârșite de o organizație criminală, precum și în alte cauze date în competența sa prin lege; b) conduce urmărirea penală în cauzele privind infracțiunile în care urmărirea penală este exercitată de către organele de urmărire penală ale organelor centrale de specialitate; c) exercită sau conduce urmărirea penală în cauzele transmise acesteia pentru instrumentare de către Procurorul General; d) reprezintă învinuirea în instanța de judecată de fond, de apel și de recurs în cauzele menționate la lit.a), b) și c).³²¹

Prin întreaga sa activitate procuratura contribuie la aplicarea justă și unitară a legii, la prevenirea și combaterea

---

³²¹ Legea RM cu privire la procuratură nr.3 din 25.02.2016. În: Monitorul Oficial nr.69-77/113 din 25.03.2016

criminalității, la educarea cetățenilor în spiritul respectării legilor și regulilor de conviețuire socială.

În profilaxia criminalității un rol aparte revine *instanțelor de judecată*. Anume ele, în final, asigură prevenirea specială prin condamnarea persoanelor care au comis o crimă. Tot instanțelor de judecată le revin sarcini importante și în cazul prevenirii generale: „... prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea condamnaților, cât și a altor persoane”. În activitatea lor procesual-penală, instanțele judecătorești au ca scop protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanelor și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale.

Instanțele judecătorești nu sînt în sens direct subiecții ai luptei cu criminalitatea, însă acest fapt nu reduce importanța lor în procesul prevenirii fenomenului infracțional. Pronunțînd sentințe echitabile în cauzele penale, judecata asigură prevenirea generală și specială, inclusiv prevenirea recedivei infracționale. Funcția special-criminologică este realizată de către instanțele judecătorești pe calea emiterii, de rînd cu sentințele, a deciziilor privind procesul de înlăturare a cauzelor și condițiilor care au favorizat comiterea infracțiunilor. Este necesar de menționat că executarea acestor decizii depinde în mare măsură de indicațiile concrete nominalizate în ele. De asemenea, este important de a concretiza persoanele responsabile de omiterea neajunsurilor, însăși împrejurările și mecanismul influenței lor asupra săvârșirii infracțiunilor, precum și prevederile referitoare la supravegherea executării acestor decizii.³²²

Totodată, există multe alte subiecte (organe) care, în mod direct sau indirect, participă la lupta împotriva criminalității, la profilaxia acesteia: Serviciul de Informație și Securitate, Serviciul Vamal, etc. Prin subiecții nestatali care se implică în

---

³²² Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004, p.113

prevenirea criminalității putem menționa organizațiile non-guvernamentale (ONG), mass-media și cetățenii.

În concluzie menționăm că toate organele de stat, persoanele fizice și juridice sunt obligate să respecte legislația R. Moldova, să contribuie la depistarea, prevenirea și combaterea criminalității, a altor manifestări deviante de la principiile legale și morale de coexistență umană.

Lupta împotriva criminalității nu poate avea succes în afara sprijinului public. Rolul societății civile este un element important în cadrul unui sistem de dezvoltare a integrității naționale; statul nu-și poate desfășura activitățile fără susținere din partea cetățenilor. Societatea civilă se poate implica în combaterea criminalității organizate bazându-se pe experiența organizațiilor neguvernamentale, contabililor, avocaților, sectorului privat și cetățenilor de rând. Toate aceste elemente trebuie să conducă la întărirea legăturii dintre cetățeni și poliție.

3. Modele de prevenire a criminalității

Principalele modele de prevenire a criminalității sunt:

- 1) modelul clasic;
- 2) modelul social;
- 3) modelul situațional, numit și tehnologic;
- 4) modelul mixt.

Modelul clasic

- este strâns legat de modelul represiv de reacție socială împotriva criminalității, ele evoluează împreună și, în final, urmăresc aceleași scopuri. Cea mai bună realizare a modelului clasic este prevenirea generală, idee tratată pe larg în operele lui Platon, Aristotel, Seneca ș. a. Ideea prevenției generale a rămas celebră în următoarea expresie: „Naum, ut ait Plato, nemo prudens punit quia peccatum est, sed ne peccetur” (Căci, după cum spunea Platon, nici un om înțelept nu pedepsește pentru că s-a greșit, ci pentru ca să nu se mai greșească), aparținând filosofului Seneca.

Modelului clasic îi sunt caracteristice: severitatea pedepselor (cu cât pedeapsa prevăzută de lege este mai severă, cu atât se considera că omul se va abține mai mult de la comiterea

crimei); promptitudinea pedepselor (cu cât legea se aplica mai rapid, cu atât efectul preventiv este mai ușor de realizat); neutralizarea infractorilor (acestora li se aplicau pedeapsa cu moartea.).

Modelul social

- este relativ nou, datând din deceniile VIII și IX ale secolului trecut, generat fiind de multiplele schimbări economice, sociale, politice și culturale, ca urmare a efectelor globalizării. Având în vedere aceste modificări, politica penală a majorității statelor lumii se orientează spre acest nou model, ce vizează măsuri sociale complexe, de regulă orientate spre înlăturarea cauzelor și condițiilor care generează comiterea crimelor.

Pentru acest model este caracteristică implicarea comunității în fazele de prevenire și profilaxie a criminalității, lucru destul de dificil de realizat în statele cu o slabă economie, în care nu există o clasă medie numeroasă, capabilă să asigure această implicare. Cecetătorul Ciobanu Ig.³²³, menționează că cei care reprezentau marea parte a comunității în R. Moldova și puteau să se implice în efortul de prevenire a criminalității fac acest lucru în altă parte, nu în țara natală. Din această cauză, realizări de proporții în cadrul modelului social crede că nu sunt posibile, deoarece modelul presupune o strânsă coeziune socială, o integrare culturală, o înaltă conștiință comunitară și, în ultima instanță un pronunțat spirit civic.

În fine, modelul social poate servi la diminuarea criminalității, reducând necesitățile comiterii faptelor prejudiciabile. Dacă societatea va avea un înalt nivel de viață și trai, o bunăstare de proporții, atunci nu ar exista nici foarte multe crime contra patrimoniului și persoanei (cupidante și cupidant-violente). Un alt neajuns al acestui model în condițiile R. Moldova îl reprezintă faptul că el necesită eforturi și costuri materiale considerabile. Redresarea economiei țării și

---

³²³ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 439

dezvoltarea ei efchilibrată va permite pe viitor realizarea completă a modelului vizat.

Modelul situațional, numit și tehnologic

- presupune o diminuare a riscurilor criminalității printr-o serie de măsuri realiste, simple, unele accesibile, altele nu, din cauza costurilor. Spre deosebire de modelul social, orientat către potențialii infractori, modelul situațional este orientat către victimele potențiale. Anume aceste persoane trebuie să-și asigure protecția, utilizând elemente ale modelului situațional. Totuși, eforturile materiale ale victimelor sunt adresate potențialilor infractori, în speranța că ultimii vor fi influențați psihologic să renunțe la „trecerea la act”.

În cadrul acestui model s-au formulat două categorii principale de măsuri de prevenire situațională:

a) *măsuri de securitate care îngreunează comiterea infracțiunilor*. Sunt identificate trei modalități prin care oportunitățile de comitere a infracțiunilor sunt micșorate:

- măsurile prin care obiectivele (țintele) devin mai dificile, mai complicate. De exemplu, protejarea cu ajutorul dispozitivelor de alarmă conectate la unitățile specializate de pază și protecție; utilizarea unor mecanisme performante de protejare a safeurilor, automobilelor etc.;

- măsuri prin care se înlătură țintele - obiectivele care pot fi sustrase nu se vor lăsa la întâmplare; automobilele se vor parca doar în locuri special amenajate, cu pază; vestiarele vor fi încuiate sau asigurate/păzite de angajați speciali ai instituțiilor etc.;

- măsuri de înlăturare a mijloacelor de comitere a infracțiunilor; bunăoară verificarea tuturor persoanelor care intră/ies din instituții, întreprinderi, organizații ar reduce considerabil furturile; controlul pasagerilor la aeroport reduce riscul deturnărilor de avioane etc.;

b) *măsuri de securitate care influențează costurile și beneficiile criminalilor*. Și acestui model îi sunt caracteristice trei direcții care, în mod direct și/sau indirect, măresc riscurile pentru

infractori și fac dificilă realizarea bunurilor obținute pe cale ilicită:

- marcarea proprietății. De exemplu, orice bun poate fi marcat, ceea ce face posibilă recunoașterea lui și, respectiv, o mai dificilă vânzare-cumpărare;

- supravegherea-tehnică presupune supravegherea clădirilor și a împrejurimilor, iar aceasta creează probleme suplimentare pentru infractori;

- supravegherea zonală, se referă la paza și patrularea antiinfracțională desfășurată de poliție, paza nestatală sau chiar paza dusă de persoane, organizate în echipe de patrulare în zonele în care locuiesc.

Cu toate că modelul situațional nu este nou și nu întotdeauna necesită importante cheltuieli materiale, el este aplicat insuficient în R. Moldova. Majoritatea persoanelor particulare mai cred că problema criminalității nu le vizează, că acest lucru i se poate întâmpla oricui altcuiva, numai nu lor. La aceasta se adaugă și faptul că cetățenii nu sunt informați cât mai exact cu putință, pentru ca ei să-și ia măsuri suplimentare de autoprotecție.

Având în vedere aceste circumstanțe, Ciobanu Ig. propune reorganizarea activității organelor de poliție: cea mai importantă verigă în lupta împotriva criminalității o consideră a fi poliția de sector.

Propunerea este următoarea³²⁴: după modelul Japoniei, al altor state avansate, această structură a poliției trebuie scoasă „la lumina zilei”, creând pentru colaboratori mici încăperi/posturi în mijlocul cartierelor, din care ar putea supraveghea ca în „palmă” tot ce se întâmplă în jur. Numărul polițiștilor antrenați aici trebuie să fie mai mare; ar fi suficient, consideră, un polițist la 200-300 de familii (spre exemplu, în Japonia numărul acestora este de un polițist la 400 de familii). Astfel, este necesară organizarea a trei echipe ce ar activa concomitent - prima ar supraveghea din interiorul postului de poliție tot ce se întâmplă în jur și ar

---

³²⁴ Ibidem, p.440

răspunde la apelurile telefonice; a doua echipă ar efectua patrularea pe perimetrul de control; a treia va „lucra” cu populația, adică va vizita casele, apartamentele, întreprinderile, instituțiile, organizațiile din sectorul dat.

Dacă acest lucru va fi efectuat în mod profesionist, atunci efectele ar fi evidente. Mai mult decât atât, în scurt timp locuitorii cartierului ar cunoaște pe polițiștii „lor”, iar ultimii ar cunoaște toată populația din zonă, ocupațiile, mașinile etc.; cunoștința reciprocă ar crea un climat de încredere față de poliție și ar îmbunătăți reputația acesteia.

Modelul mixt

- este probabil cel mai realizabil pentru țara noastră datorită posibilităților enorme pe care le oferă. Modelul mixt este o îmbinare a modelelor clasic, social și situațional. Astfel, prevenirea criminalității se va efectua nu doar prin măsuri de drept penal, ci va implica și controlul social, sistemul informațional etc. Pentru implementarea modelului mixt este necesar educarea cetățenilor prin popularizarea legislației în vigoare, pe de o parte și, instituirea unui control social specializat, pe de altă parte.

Acest control urmează să organizeze și să dirijeze activitatea justiției, poliției, curții de conturi, serviciului fiscal, vamei etc. Un control social strict este cea mai bună cale pentru ca legea să fie respectată. Antrenând pe larg în realizarea acestui model mijloacele de informare în masă, care, printr-un mod corect și competent de prezentare a problemei, pot contribui efectiv la prevenirea criminalității, în scurt timp am obține rezultate notabile.³²⁵

Întrebări de autocontrol:

1. *Caracterizați și comparați tipurile de prevenire a criminalității*
2. *Caracterizați și comparați modelul clasic și tehnologic de prevenire a criminalității*

---

³²⁵ Ibidem, p.441

3. *Identificați scopul și sarcinile măsurilor de prevenire a criminalității*
4. *Evidențiați trăsăturile prevenirii a criminalității*
5. *Formulați și comparați noțiunile “prevenirea criminalității” și “combaterea criminalității”*

Bibliografie recomandată:

1. Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010
2. Paraschiv G., Paraschiv D.-Șt., Paraschiv E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014
3. Politic G. Criminologie. Note de curs. Iași, 1996
4. Rotari O., Criminologie. Chișinău, 2011

PARTEA SPECIALĂ

CAPITOLUL VII. CRIMINALITATEA CONTRA PATRIMONIULUI

Unități de conținut:

1. Conceptul, formele, trăsăturile și indiciile cantitativi-calitativi ai infracționalității contra patrimoniului.
2. Cauzele și condițiile săvârșirii infracțiunilor contra patrimoniului.
3. Personalitatea infractorului “Hoț”
4. Prevenirea infracțiunilor contra patrimoniului.

Obiectivele studiului.

- să evedențieze tipurile infracțiunilor contra patrimoniului;
- să identifice trăsăturile personalității infractorului (hoțului);
- să evedențieze măsurile de prevenire generală, specială și individuală a infracționalității contra patrimoniului;
- să cunoască caracteristica cantitativ-calitativă a infracționalității contra patrimoniului în Republica Moldova;
- să analizeze cauzele și condițiile care favorizează săvârșirea infracțiunilor contra patrimoniului;
- să elaboreze măsurile de prevenire a infracționalității contra patrimoniului.

1. Conceptul, formele, trăsăturile și indicii cantitativi-calitativi ai infracționalității contra patrimoniului

În viața socială pot fi săvârșite fapte care vatămează sau pun în pericol interesele membrilor societății, fie că aceste interese aparțin colectivității în ansamblu, sau numai unora dintre ei.

Toate aceste fapte, întrucât tulbură ordinea socială, sunt antisociale, însă nu pot fi caracterizate ca infracțiuni decât în măsura în care sunt incriminate prin legea penală și sancționate cu o pedeapsă.³²⁶

Urmărind istoria dezvoltării dreptului, se poate constata că societatea, în toate timpurile, a avut și continuă să aibă o reacție tradițională față de atentatele infracționale în ansamblu, precum și contra celor care afectează relațiile patrimoniale, considerându-le ca fapte periculoase și sancționându-le în mod corespunzător.

Doctrina recunoaște că, în evoluția istorică a infracționalității contra patrimoniului, incriminarea furtului ca cea mai răspândită infracțiune în structura infracționalității contra patrimoniului nu a lipsit din nici o legislație începând cu cele din îndepărtata antichitate și sfârșind cu cele din epoca contemporană.³²⁷

Necesitatea apărării patrimoniului și prin mijloace penale este determinată de “insuficiența mijloacelor ordinare de prevedere sau de apărare individuală”.³²⁸

Infracțiunile contra patrimoniului prevăzute în Capitolul VI al Părții Speciale a actualului Codului penal al Republicii Moldova reprezintă totalitatea faptelor socialmente periculoase, săvârșite cu intenție sau din imprudență, care vatamă - în mod exclusiv sau în principal – relațiile sociale cu privire la patrimoniu.³²⁹

Printre formele criminalității după valorile sociale periclitate criminologia identifică criminalitatea contra patrimoniului.

Prevenirea și combaterea criminalității patrimoniale

---

³²⁶ Mariș A. Drept penal. Partea generală. Vol. I. Chișinău, 2002, p. 107

³²⁷ Cioclei V. Drept penal: partea specială: infracțiuni contra patrimoniului. București: C.H. Beck, 2011, p. 1

³²⁸ Brînză S. Necesitatea apărării penale a patrimoniului împotriva unei fapte de sustragere (furt, jaf, fîlhărie). În: Revista Națională de Drept, nr. 4 (43), 2004, p. 10-15

³²⁹ Brînză S, Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. I. Chișinău, 2015, p. 813-814

reprezintă o prerogativă inerentă unei societăți, indiferent de câte surse și mijloace ar necesita și câte inconveniente ar prezenta.

În cazul formelor criminalității după valorile sociale periclitate, crimele studiate corespund crimelor prevăzute de legea penală. Incriminarea și sancționarea s-a făcut după obiectul de atentare a infracțiunilor, adică după valorile sociale cărora li se aduce atingere prin săvârșirea crimelor. După acest criteriu, crimele sunt așezate în legea penală în câteva grupe sau categorii, în fiecare înscriindu-se faptele ce vizează un anumit obiect.³³⁰

Reeșind din cele menționate, prin criminalitatea contra patrimoniului înțelegem totalitatea crimelor săvârșite în limitele unei perioade de timp determinate, într-o arie geografică determinată, care au prejudiciat relațiile sociale cu privire la patrimoniul.

Criminalitatea contra patrimoniului poate avea următoarele forme:

Criminalitatea simplă, contra patrimoniului - care include infracțiunile săvârșite de o persoană fie izolat, sau constituite în grupuri mici și spontane;

Criminalitatea organizată, contra patrimoniului, ce cuprinde infracțiunile comise de grupuri de infractori, caracterizate prin organizare temeinică și un număr relativ mare de persoane, ceea ce relevă o pericolozitate socială sporită și reclamă luarea unor măsuri adecvate de prevenire și combatere.

Din punct de vedere al aprecierii calitative a criminalității distingem:

1) criminalitatea contra patrimoniului neprofesionistă (ocazională);

2) criminalitatea contra patrimoniului profesionistă, care și-a făcut din săvârșirea infracțiunilor un mod de existență și prezintă un grad ridicat de profesionalism, acționând fie izolat, fie în grupe, bande sau asociații organizate.

---

³³⁰ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 141-142

Formele criminalității contra patrimoniului după făptuitor: copilăria (0-12 ani); adolescența (12-22 ani); tinerețea (22-35 ani); vârsta adultă (35-60/65 ani); vârsta a treia (60/65 de ani).

Formele criminalității contra patrimoniului după gravitate în practica criminologiei se clasifică în: criminalitatea contra patrimoniului gravă; criminalitatea contra patrimoniului de gravitate mijlocie; criminalitatea contra patrimoniului ușoară.

În criminologie un rol deosebit se atribuie cercetării formelor criminalității după gradul de cunoaștere, descoperire, înregistrare, verificare și soluționare juridică:

- Criminalitatea contra patrimoniului, sesizată – totalitatea crimelor (infrațiunilor) săvârșite sau pretins săvârșite, care sînt crime sau apar ca și crime și care au ajuns la cunoștință sau au fost înregistrate la organele de drept. Deoarece, unele fapte sunt numai aparent infrațiuni sau aparent supuse răspunderii penale, aceste organe nu le trimit la instanța de judecată. De obicei, este vorba de faptele reclamate ca infrațiuni, dar care, la controlul organelor de cercetare nu toate constituie infrațiuni. Această formă de criminalitate, de regulă, este înregistrată la organele de poliție, procuratură și este cunoscută;

- Criminalitatea contra patrimoniului, descoperita - totalitatea crimelor în care autoarele sînt descoperite și cunoscute (ori bănuite că sînt autori adevărați);

- Criminalitatea contra patrimoniului, oferită justiției – totalitatea crimelor transmise pentru soluționare în instanța de judecată;

- Criminalitatea contra patrimoniului judecată – totalitatea crimelor care au fost examinate de instanță și aceasta a pronunțat o hotărîre penala definitivă;

- Criminalitatea neagră, contra patrimoniului - totalitatea crimelor neînregistrate și, deci, nedescoperite și nejudicate. Acestea sînt crimele care n-au ajuns la cunoștința organelor și autorităților competente. Aceasta criminalitatea

poate fi clasificată în trei tipuri: criminalitatea naturală; criminalitatea sporadică; criminalitatea de frontieră.

Prin criminalitate naturală înțelegem ansamblul situațiilor când infracțiunea a fost comisă, însă organele de drept nu cunosc acest fapt. Criminalitatea sporadică o constituie faptele ilegale cunoscute organelor de drept, care, din motive diferite, nu sînt trecute în evidență. Criminalitatea de frontieră reprezintă totalitatea infracțiunilor care au fost săvîrșite, dar victima nu a conștientizat acest fapt (de exemplu, furturi mărunte).³³¹

Criminalitatea contra patrimoniului are următoarele trăsături: caracterul social de masă; caracterul istorico-evolutiv - apărută în societate antică, criminalitatea contra patrimoniului are un caracter evolutiv, modificabil și variabil de la o orînduire socială la alta; caracterul dăunător, antisocial și periculos - se exprimă prin pericolozitatea socială, infracțiunile și infractorii prejudiciind una din principalele valori sociale patrimoniul, ocrotită de lege; caracterul variat al criminalității contra patrimoniului - constă în diversitatea crimelor, în varietatea acestora în legea penală (furt (art. 186 CP RM), jaf (art. 187 CP RM) etc.); caracterul cauzal - constă în aceea că, criminalitatea, fiind un fenomen cu manifestări fizico-sociale, nu poate exista în afara oricărui proces cauzal.

Până la adoptarea la 6.06.2002 a Codului civil al Republicii Moldova, legislația nu definea noțiunea de patrimoniu. Anterior acestui moment, noțiunea dată putea fi formulată numai pe calea deducției, analizând elementele care alcătuiesc patrimoniul (această cale generând arbitrariul).³³²

În terminologia legii penale, noțiunea de patrimoniu are exact același înțeles care îi este dat în terminologia dreptului civil – totalitatea drepturilor și obligațiilor patrimoniale (care pot fi evaluate în bani), privite ca o sumă de valori active și pasive,

---

³³¹ Birgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p.64

³³² Brînză S. Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului. Chișinău., 2005, p.148

strâns legate între ele, aparținând unor persoane fizice și juridice determinate (al. 1 art. 453 Codul Civil al RM).³³³

În cazul săvârșirii infracțiunilor contra patrimoniului, anume patrimoniul (privit ca universalitate, ca unitate abstractă) constituie valoarea socială fundamentală vătămată sau periclitată prin aceste fapte.³³⁴

Referitor la caracterizarea rolului și locului patrimoniului, privit, în primul rând, ca valoarea socială fundamentală, aceasta reprezintă o condiție de participare la raporturile juridice de ordin patrimonial. Existența bunurilor și a drepturilor privitoare la acestea permite persoanei să-și îndeplinească obligațiile cu caracter economic. În această ipoteză, patrimoniul apare ca o condiție a capacității juridice a persoanei, deci ca o valoare socială care trebuie să fie apărată prin toate mijloacele juridice, inclusiv cele de drept penal.

Formarea, desfășurarea și dezvoltarea relațiilor sociale cu privire la patrimoniu este asigurată prin apărarea patrimoniului, mai ales sub aspectul obligației de a menține poziția fizică a bunurilor în cadrul patrimoniului. Sfera patrimonială a persoanei poate fi privită sub formă de luare în stăpânire de către persoană a unor valori patrimoniale, ea devenind astfel unicul posesor al acestor valori. Stare de posedare se exprimă în posibilitatea persoanei de a gestiona aceste valori, precum și în neamestecul altor persoane în această gestiune. Cu alte cuvinte, între oameni se stabilesc relații cu privire la patrimoniu.

Așadar, legea penală a considerat că pentru a ocroti patrimoniul se impune, întâi de toate, să fie protejată starea de fapt a bunurilor ce constituie patrimoniul, în sensul că acestea să fie menținute în starea și în condițiile în care se aflau pînă la intervenția ilegală a infractorului, deoarece orice modificare a lor rezultată prin infracțiune face imposibilă ocrotirea efectivă a patrimoniului.

---

³³³Codul Civil al Republicii Moldova nr.1107 din 06.06.2002. În: Republicat în Monitorul Oficial nr.66-75 din 01.03.2019

³³⁴ Brînză, S., Stati V. Drept penal. Partea specială. Chilinău., Vol. I, 2011, p. 571-572

Tocmai modificarea prin mijloace ilegale a situației de fapt a bunurilor (a poziției lor fizice), este trăsătura caracterizantă a criminalității contra patrimoniului. Apărarea acestei situații (poziții), pe toate căile juridice inclusiv cele de drept penal, înseamnă, implicit, apărarea patrimoniului ca valoarea socială.

Denumirea infracțiunii contra patrimoniului a Capitolului VI din Partea Specială a Codului penal actual este, în raport cu ocrotirea pe care o asigură legea penală, mai adecvată decât denumirea infracțiunii contra proprietății, pe care o avea Capitolul III din Codul penal anterior. Aceasta deoarece legea penală exercită acesta ocrotire sub aspectul menținerii poziției faptice a bunurilor, poziție care poate să derive din alte drepturi reale decât din dreptul de proprietate.

Noțiunea de patrimoniu, privită ca universalitate ideală, este mult mai cuprinzătoare decât noțiunea de proprietate, incluzând în afara expresie sale juridice – dreptul de proprietate, toate celelalte drepturi reale, precum și drepturile de creanță, alături de obligațiile patrimoniale, precum și orice situație care prezintă chiar numai o aparență de drept. În același timp, nu se face abstracție de faptul că proprietatea constituie chintesența patrimoniului. Aceasta este explicație pentru care legiuitorul enumeră, la alin.1 art. 2 CP RM, printre valorile sociale fundamentale ocrotite de legea penală împotriva infracțiunilor, tocmai proprietatea nu însă patrimoniul.

Luînd în considerație specificul faptei prin care se aduce atingere obiectului juridic special, precum și prezența sau lipsa scopului de cupiditate, tipologia infracțiunilor care este cuprinsă de criminalitatea contra patrimoniului în RM la momentul actual, poate fi înfățișată în felul următor: infracțiuni săvârșite prin sustragere (art. 186 -188, 190-192 CP RM); infracțiuni săvârșite în scop de cupiditate, însă nu prin sustragere (art.189 și 196 CP RM); infracțiuni săvârșite în scop de cupiditate, avînd o natură mixtă (art. 194 CP RM); infracțiuni săvârșite pe calea răpirei unui mijloc de transport, a unui mijloc de transport cu tracțiune animal sau a unui animal de tracțiune (art. 192 (1) și 192 (2) CP RM);

infrațiuni săvârșite în lipsa unui scop special (art. 193, 197 și 199 CP RM).

Respectiv, din cele menționate anterior, criminalitatea contra patrimoniului cuprinde totalitatea faptelor socialmente periculoase, săvârșite cu intenție sau din imprudență, în limitele unei perioade de timp determinate, într-o arie geografică determinată, care vatămă - în mod exclusiv sau în principal - relațiile sociale cu privire la patrimoniu.

În Republica Moldova, numărul de cazuri de infrațiuni contra patrimoniului înregistrate în ultimii ani se cifrează la: 12860 - în anul 2006; 12368 - în anul 2007; 12169 - în anul 2008; 11958 - în anul 2009.³³⁵ Conform datelor Biroului Național de Statistică, pe parcursul anului 2010, în Republica Moldova au fost înregistrate 33.4 mii de infrațiuni sau cu 30,2% mai multe comparativ cu anul 2009. Peste 54 la suta din infrațiunile înregistrate în anul 2010 în Republica Moldova au fost comise contra patrimoniului.³³⁶

Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne în anul 2013, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 38,2 mii infrațiuni, ceea ce constituie o creștere de 4,2% comparativ cu anul 2012. În structura infrațiunilor înregistrate, fiecare a doua infracțiune era comisă contra patrimoniului (53,4%).³³⁷

Astfel, în cursul anului 2013, s-a majorat numărul infrațiunilor contra patrimoniului - cu peste 1500 de cazuri, inclusiv furturile cu peste o mie cazuri, escrocheriile - cu circa 500 de cazuri și șantajurile - cu 24 de cazuri.³³⁸

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne în anul 2014, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 41,8 mii infrațiuni, ceea ce constituie o creștere de 9,5%

---

³³⁵ Brînza S, Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. I, Chișinău, 2015, p. 814

³³⁶<http://www.timpul.md/articol/fiecare-a-doua-infracțiune-in-r--moldova-este-comisa-contr-patrimoniului-21091.html>

³³⁷<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=4335&idc=168>

³³⁸<http://www.ziarulnational.md/statistica-alarmana-nivelul-criminalitatii-este-in-crestere>

comparativ cu anul 2013. În structura infracțiunilor înregistrate în 2014, fiecare a doua infracțiune era comisă contra patrimoniului (52,4%).³³⁹

Conform informației operative privind starea infracționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru luna octombrie 2016 au fost înregistrate 32643 de infracțiuni cu 6,51% mai mult în comparație cu aceeași perioadă anului 2015. Din numărul total de infracțiuni înregistrate 17599 erau infracțiunile contra patrimoniului cu 12,26% mai multe comparativ cu aceeași perioadă anului 2015.³⁴⁰

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne în anul 2016, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 41,9 mii infracțiuni, înregistrând o creștere de 5,4% față de anul 2015, iar comparativ cu anul 2012 nivelul infracționalității a crescut cu 14,5%.

Rata infracționalității a constituit 118 infracțiuni la 10 mii locuitori comparativ cu 103 infracțiuni în anul 2012.

În structura infracțiunilor înregistrate, fiecare a doua infracțiune era comisă contra patrimoniului (53,5%).

În anul 2016 au fost înregistrate mai multe infracțiuni contra patrimoniului comparativ cu anul 2015, în special s-a majorat numărul cazurilor de pungășii (de 1,6 ori), șantaj (de 1,4 ori).³⁴¹

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne în anul 2017, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 35,6 mii infracțiuni, înregistrând o scădere de 15,0% față de anul 2016, iar comparativ cu anul 2013 nivelul infracționalității a scăzut cu 6,8%. Rata infracționalității constituie 100 infracțiuni la 10 mii locuitori comparativ cu 107 infracțiuni în anul 2013.

În structura infracțiunilor înregistrate în 2017, fiecare a doua infracțiune era comisă contra patrimoniului (48,4%).³⁴²

---

³³⁹<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=4663&idc=168>

³⁴⁰<http://www.mai.gov.md/ro/advanced-page-type/date-statistic>

³⁴¹[on-line]:<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5550>

³⁴²<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926>

Infracțiunile contra patrimoniului erau în topul cauzelor penale instrumentate de procurori. Procurorii au exercitat și condus urmărirea penală, în anul 2017, în 57.313 cauze penale, din care, în aproape 26 de mii urmărirea penală a fost finalizată. Cele mai multe cauze penale, care au ajuns în instanță, s-au referit la infracțiuni contra patrimoniului. În instanță au ajuns peste 15 mii de cauze penale privind comitere a peste 16 mii de infracțiuni. Acesta au fost înfăptuite de peste 17 mii de persoane. Este vorba de: 4.286 – infracțiuni contra patrimoniului.³⁴³

Conform informației - operative al Ministerului Afacerilor Interne privind starea infracționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru luna februarie 2018, pe teritoriul RM au fost înregistrare 2166 de infracțiuni contra patrimoniului, dintre care 1422 de infracțiuni de furt, 11 – tâlhării, 127 – jafuri, escrocherii – 306, 168 – de pungășie.³⁴⁴

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2018 pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 32, 0 mii infracțiuni. În structura infracțiunilor înregistrate, fiecare a doua infracțiune era comisă contra patrimoniului (47,6%).³⁴⁵

Conform datelor statistice MAI pe parcursul a IX luni ale anului 2019, au fost săvârșite 21304 de infracțiuni, dintre care 10704 sunt contra patrimoniului.³⁴⁶

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2019 pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 31,7 mii infracțiuni, fiind în scădere cu 20,4% comparativ cu anul 2015. Rata infracționalității constituie 118 infracțiuni la 10 mii locuitori, comparativ cu 141 infracțiuni în anul 2015.

---

³⁴³<https://www.bizlaw.md/2018/02/14/infracțiunile-contra-patrimoniului-si-incalcarile-soferilor-in-topul-cauzelor-penale-instrumentate-de-procurori/>

³⁴⁴<http://www.mai.gov.md/ro/advanced-page-type/date-statistice>

³⁴⁵<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268>

³⁴⁶http://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_ix_luni_2019_pentru_presa.pdf

În structura infracțiunilor înregistrate, aproape fiecare a doua infracțiune comisă este contra patrimoniului (47,7%).³⁴⁷

Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2020 pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 26,3 mii infracțiuni, fiind în scădere cu 17,0% comparativ cu anul 2019 și cu 37,2% comparativ cu anul 2016. Rata infracționalității în anul 2020 a constituit 100 infracțiuni la 10 mii locuitori, comparativ cu 120 infracțiuni în anul 2019 și 151 infracțiuni în anul 2016. În structura infracțiunilor în anul 2020, fiecare a doua infracțiune înregistrată a fost contra patrimoniului (44,6%).³⁴⁸

Conform informației - operative al Ministerului Afacerilor Interne privind starea infracționalității pe teritoriul Republicii Moldova pentru luna martie 2021, pe teritoriul RM au fost înregistrate 2733 de infracțiuni contra patrimoniului.³⁴⁹

Din datele statistice oferite se observă o descreștere a numărului infracțiunilor contra patrimoniului doar începând cu anul 2017. Însă, aceste infracțiuni își păstrează tendința de a ocupa ponderea cea mai mare în rândul infracțiunilor săvârșite în Republica Moldova. Aproximativ jumătate din infracțiunile săvârșite sunt cele care fac parte din rândul sustragerilor.³⁵⁰

Problema rămâne actuală ținând cont și de dinamica infracțiunilor patrimoniale, unde nu se observă diminuarea esențială a lor nici după majorarea prejudiciului evaluat în bani, din cadrul componentei de bază la alin.(1) art.186 al Codului penal al Republicii Moldova.

Infracțiunile prevăzute la art. 186-188, 190-192 CP RM fac parte din rândul infracțiunilor contra patrimoniului săvârșite prin sustragere.

Gradul prejudiciabil sporit al infracțiunilor contra patrimoniului săvârșite prin sustragere constă în faptul că în urma sustragerilor, distrugerii și deteriorării bunurilor proprietarilor li

---

³⁴⁷ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6595>

³⁴⁸ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6929>

³⁴⁹ <http://www.mai.gov.md/ro/advanced-page-type/date-statistic>

³⁵⁰ Brînză S. Analiza unor cazuri din practica judiciară privind infracțiunile săvârșite prin sustragere. În: Revista Națională de Drept, nr.8, 2007, p.5

se cauzează daune materiale și financiare considerabile, subminându-se astfel baza economiei naționale și procesul de dezvoltare a societății moldavenești.

Componenta de infracțiune furtul prevăzută în art.186 CP RM constituie și astăzi forma cea mai tipică și, totodată, cea mai frecventă de vătămare a relațiilor sociale privitoare la patrimoniu. Din șirul tuturor formelor de sustragere furtul este cea mai des întâlnită, dar și cea mai puțin periculoasă din punct de vedere social: el nu este însoțit de aplicarea violenței fizice sau psihice; făptuitorul nu folosește atribuțiile de care dispune în privința bunurilor, nici nu recurge la înșelăciune sau la abuz de încredere pentru a intra în stăpânirea bunurilor altei persoane.

De exemplu, P. A., a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 186 alin. (2) lit. d) CP RM. În fapt, P.A., acționând din interes material, urmărind scopul sustragerii pe ascuns a bunurilor altei persoane, dându-și seama de caracterul prejudiciabil al faptei și dorind survenirea lor, la fata de 04.11.2020, în intervalul de timp de la ora 11.00 min. până la 11.30 min., aflându-se în sediul magazinului B., situat pe str.I., mun. Bălți, prin acces liber, folosindu-se de faptul că nu este observat de nimeni, a sustras pe ascuns de pe masa de lucru un portmoneu pentru dame, de culoare neagră, la preț de 150 lei, în care se afla bani în sumă de 1200 lei, lăncișor din aur, cu greutatea de 1,45 gr, la preț 1500 lei, cruciuliță din aur de 1,02 gr, la preț de 700 lei, două carduri bancare de la banca MoldInd ConBank și o cartelă de la banca Moldova Agroindbank, acte de identitate pe numele G. T., certificat de înmatriculare pe automobilul de model Volkswagen cu n/i X., după care cu bunurile sustrase de la fața locului s-a eschivat, prin ce a cauzat părții vătămate, o pagubă materială considerabilă, în suma totală de 3550 lei.³⁵¹

---

³⁵¹Sentința Judecătoreiei Bălți. Sediul Central din 04.01.2022. Dosarul nr. 1-735/2020.În: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/CC0D726A-1547-4050-8EFB-448D73FBB408

De exemplu, X. a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 186 alin. (2) lit. d) CP al RM. În fapt, X., la 06 decembrie 2017, aproximativ la ora 17.00 minute, aflându-se în mun. Bălți s. Sadovoe, acționând cu o intenție criminală unică, dându-și seama de caracterul social-penculos al acțiunilor sale, consecințele ce pot fi produse și dorind survenirea unor astfel de consecințe, intenționat, în mod conștient, urmărind scopul de a dobândi ilicit bunurile altei persoane, în timp ce se deplasa pe una din străzile satului Sadovoe, a văzut pe marginea drumului o capră cu blană de culoare cafenie care era priponită, și folosindu-se de faptul că nu este văzut de nimeni, a smuls priponul din pământ și în mod ascuns a sustras capra, pe care a condus-o de funie pînă pe malul iazului din localitate, astfel, însușind animalul, a părăsit locul săvârșirii faptei, prin care faptă a cauzat părții vătămate XXXXXXXXXX o daună materială în proporții considerabile în sumă totală de 1500 (o mie cinci sute lei) MDL.³⁵²

De exemplu, X. a fost recunoscut culpabil de comiterea infracțiunii prevăzute de art.186 alin.(4) CP RM. În fapt, X., acționând cu intenție directă unică și urmărind scopul sustragerii bunurilor altei persoane, la 03.08.2017, aflându-se în barul „T., amplasat pe str.A., mun.Bălți, fiind în stare de ebrietate alcoolică, folosindu-se de faptul că cet. Y., a lăsat fară supraveghere o geanta pe o masă din barul respectiv, a sustras pe ascuns geanta dată, la prețul 500 de lei în care se aflau bani în sumă de 6000 euro, care conform cursului de schimb valutar în lei moldovenești constituie suma de 126000 lei, 300 de dolari, care conform cursului de schimb valutar în lei moldovenești constituie suma de 5400 lei și 5000 de lei, documente pe numele lui Y.și anume buletin de identitate și permis de conducere și cu bunurile sustrase s-a eschivat de la locul faptei, astfel cauzându-i

---

³⁵²Sentința Judecătoreiei Bălți. Sediul Central. din 21.03.2018. Dosarul nr.1-6/2018. În: https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

*părții vătămate Y. un prejudiciu material în proporții mari în mărime de 136900 lei.*³⁵³

În Republica Moldova, numărul de cazuri de jafuri înregistrate în ultimii ani se cifrează la: 925 - în anul 2006; 855 - în anul 2007; 967 - în anul 2008; 983 - în anul 2009; 1161 - în anul 2010; 1108- în anul 2011; 1131 - în anul 2012;³⁵⁴1144 - în anul 2013; 1127 - în anul 2014; 994 - în anul 2015; 1082 - în anul 2016; 846 - în anul 2017³⁵⁵; 762 – în anul 2018,³⁵⁶645- în anul 2019, 549 –în anul 2020.

În cazul jafului (art.187 CP RM), modul deschis de luare a bunurilor altei persoane nu doar sporește obiectiv pericolozitatea socială a acestei infracțiuni, el mărturisește totodată despre pericolozitatea socială mai mare a subiectului. Or, în acest caz, subiectul ignoră prezența posesorului bunurilor vizate, și, implicit, sfidează amenințarea de a fi descoperit și reținut. Spre deosebire de hoț, subiectul jafului mizează nu pe absența martorilor oculari ai faptei, ci pe cu totul alte circumstanțe, și anume: pe caracterul inopinat și impertinent al acțiunilor sale; pe dezorientarea, surprinderea și șovăiala martorilor oculari; pe teama acestora de o eventuală aplicare a violenței; pe dispariția sa rapidă de la locul infracțiunii etc. Cât privește teama martorului ocular de o posibilă aplicare a violenței din partea subiectului jafului, aceasta nu întotdeauna se dovedește neîntemeiată. Într-adevăr, cel care ia bunuri străine în văzul unor terțe personale nu poate exclude că ea va opune rezistență acțiunilor sale. Astfel, sustragerea deschisă a bunurilor altei persoane nu rareori presupune o violență potențială, privită ca metodă de anihilare a presupusei reacții din partea martorului ocular. Etalându-și comportamentul pronunțat antisocial, subiectul jafului urmărește să transmită un fel de mesaj celor din

---

³⁵³Sentința Judecătorei Bălți. Sediul Central. din 26.02.2018. Dosarul nr.1-681/2017.

În: https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

³⁵⁴ Brînză S, Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. I. Chișinău, 2015, p. 891

³⁵⁵ <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926>

³⁵⁶ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268>

jur, că orice încercare de a-i contracara acțiunile ar putea antrena aplicarea violenței nepericuloase pentru viața sau sănătatea lor, sau, cel puțin, amenințarea reală de aplicare a unei asemenea violențe. *De exemplu, X. a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 187 alin.(1) CP RM. În fapt, X. la 17 ianuarie 2018, aproximativ la ora 14.00 fiind în stare de ebrietate alcoolică, aflându-se în locuința lui Y., amplasată în A., intenționat, urmărind scopul de profit, a sustras în mod deschis din mâna lui Y. o bancnotă cu valoarea nominală de 50 lei, cauzând astfel părții vătămate un prejudiciu material în valoare de 50 lei.*³⁵⁷

De exemplu, X. a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art.187 alin.(1) CP RM. În fapt, la data de 13 mai 2019, aproximativ la orele 20:30, având scopul unic și intenția directă de sustragere a bunurilor altei persoane, fiind în stare de ebrietate cu grad avansat, în mod deschis a sustras din buzunarul hainei minorei C. E., a.n.22.10.2003, un telefon mobil de model "Nokia 2.1", de culoare neagră, cauzându-i astfel un prejudiciu în sumă de 2 500 lei.³⁵⁸

Pentru infracțiunile contra patrimoniului în Republica Moldova este caracteristic:

- ✓ stabilitatea relativ constantă în structura criminalității;
- ✓ nivelul ridicat al recidivei;
- ✓ o parte semnificativă din infracțiuni contra patrimoniului sunt comise de grupuri organizate;
- ✓ profesionalizarea criminală a unui număr mare de persoane, ceea ce complică activitatea îndreptată spre prevenirea și combaterea infracțiunilor contra patrimoniului.

Analiza stării criminalității contra patrimoniului și a tendințelor sale permit de a concluziona despre lipsa unor mijloace și metode eficiente de prevenire a criminalității contra

---

³⁵⁷Sentința Judecătorei Bălți. Sediul Fălești. din 02.04.2018. Dosarul 09-1-1456-01022018.

³⁵⁸ Sentința Judecătorei Drochia. Sediul Glodeni din 19.06.2019. Dosarul nr.1-109/2019

patrimoniului, precum și a unor forme coordonate de colaborare între organele puterii, organele de drept și organizațiile obștești în vederea prevenirii criminalității contra patrimoniului. Reeșind din cele menționate supra problema prevenirii infracțiunilor contra patrimoniului este foarte actuală și importantă și necesită cercetată.

2. Cauzele și condițiile săvârșirii infracțiunilor contra patrimoniului

Drept factori au sustragerilor de bunuri din avutul proprietarului apar diferite forme de manifestare a motivației materiale. În acest sens, motivația materială poate lua diferite forme, însă esența și conținutul acesteia întotdeauna rămân a fi aceleași.³⁵⁹ Motivația este legată de necesitățile crescânde, tendința spre un nivel înalt de viață etc.

Infraționalitatea nu își are originea direct în motivația infrațională identificată, ci influența unor anumitor factori poate să determine, deși nu deodată, dar în anumite condiții corespunzătoare de timp și spațiu, activitatea infrațională.

Dinamica infraționalității contra patrimoniului este influențată de factori de ordin legislativ, instituțional, economico-financiar și social, fiind condiționată inclusiv de: nivelul scăzut de trai și vulnerabilitatea unor categorii de cetățeni, lipsa surselor de venit permanent, inclusiv pentru asigurarea întreținerii personale și a membrilor familiei, starea de criză socială, salarizarea precară, rata înaltă a șomajului, nivelul scăzut al culturii juridice, nemotivarea timpului liber, migrația masivă a populației în interiorul și în exteriorul țării, lăsarea copiilor fără supraveghere etc.

Studiul stării criminogene (nivelul cantitativ analizat anterior) denotă faptul că pe parcursul ultimilor ani și nu numai în Republica Moldova, cea mai răspândită formă și tip de însușire a bunurilor proprietarului rămâne a fi furtul.

---

³⁵⁹Криминология. Учебник под ред. Б.В.Коробейникова, Н.Ф.Кузнецовой, Г.М.Миньковского, Москва, 1988, p. 314

În Republica Moldova, numărul de cazuri de furturi înregistrate în ultimii ani se cifrează la: 9242 - în anul 2006; 9568 - în anul 2007; 9383 - în anul 2008; 8979 - în anul 2009; 13295 - în anul 2010; 14636 - în anul 2011; 13856 - în anul 2012;³⁶⁰ 15378 - în anul 2013; 16729 - în anul 2014; 15363 - în anul 2015; 16238 - în anul 2016; 12154 - în anul 2017³⁶¹; 10411 - în anul 2018;³⁶² 10378 - în anul 2019; 8066- în anul 2020.³⁶³

Printre cauzele și condițiile ce duc la săvârșirea furtului ca cele mai răspândite infracțiuni contra patrimoniului sunt:

- ✓ dezvoltarea slabă intelectuală și educativă a persoanei, legată de nivelul scăzut de cultură, studii etc.;
- ✓ lipsa aptitudinilor în spiritul de a munci sau a fi implicat în activități social-utile;
- ✓ nivelul ridicat al „contaminării criminale” în societate;
- ✓ psihologia „egoistă” ce duce la săvârșirea infracțiunii;
- ✓ alcoolismul și narcomania ca o caracteristică a modului de viață;
- ✓ lipsa locurilor de muncă, salarizarea insuficientă a angajaților;
- ✓ paza insuficientă a bunurilor, ignorarea regulilor de siguranță de către proprietari;
- ✓ lacunele în activitatea poliției;
- ✓ neatragerea membrilor societății în activitatea de combatere a infracțiunilor contra patrimoniului;
- ✓ prezența așa numite pandemii de Covid-19.

Renunțarea teoretician al dreptului I.Kant accentua că fiecare formațiune socială își are morala sa.

În condițiile trecerii de la regimul totalitar la regimul democratic de guvernare, în condițiile unor transformări adânci

---

³⁶⁰Brînza S, Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. I. Chișinău, 2015, p. 886

³⁶¹<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926>

³⁶²<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268>

³⁶³ Ibidem

în economie, politică, în sfera socială, infrafracțiunea de furt „s-a îmbogățit” cu noi componente, dictate de noile relații economice, sociale, juridice, datorate dezvoltării științelor tehnice și a electronicii.³⁶⁴

Infrafracțiunile ce apar în sfera proprietății în general, au o determinare mult mai complexă, implicând o serie de corelații și determinări multiple între factorii de personalitate și cei care țin de socializarea și integrarea individului în comunitate și viața socială, muncă și de prieteni etc. De cele mai multe ori, în acest domeniu, apare o convergență a diferiților factori sociali, economici, culturali și individuali care pot determina sau nu apariția unor manifestări antisociale contra patrimoniului.

Deci, o primă sistematizare a factorilor criminogeni ai infrafracționalității contra patrimoniului ar fi cauzele și condițiile legate de: aspectul social; aspectul economic; aspectul cultural; aspectul individual.

Evident, situația materială de nivel foarte scăzut în unele familii determină necesitatea asigurării minimumului necesar prin activități infrafracționale. În acest caz, circa 63% din cauzele penale examinate exprimă scopul real al infrafracțiunii și, în esență imediat, anume necesitatea asigurării minimumului necesar pentru trai.³⁶⁵

Un factor important al comiterii furturilor este lipsa asigurării unei paze adecvate a bunurilor. Încălcarea regulilor de păstrare, transport, transmitere a bunurilor materiale poate determina realizarea sustragerilor de asemenea bunuri.

Un factor important este și reacția neadecvată a organelor de drept în vederea prevenirii și combaterii infrafracționalității patrimoniale în special, și a infrafracționalității în ansamblu. Cu alte

---

³⁶⁴Bejenaru M. Caracteristica criminologică a criminalilor profesionali cu specializarea în furturi din geți și buzunare. În: Materialele Conferinței teoretico-științifice internaționale din 25-26 ianuarie 2003. Chișinău, p. 874

³⁶⁵Криминология. Учебник под ред.Б.В.Коробейникова, Н.Ф.Кузнецовой, Г.М.Миньковского, Москва, 1988, p. 316

cuvinte, scăderea controlului social are ca efect creșterea infracționalității.

Șomajul, de asemenea, are urmări criminogene. Aceasta se explică atât prin reducerea bruscă a nivelului de viață al unei anumite părți din populație, cât și prin crearea unei stări emoționale instabile a acestora ca urmare a șomajului. Șomajul influențează agravant asupra echilibrului intern al individului, punându-l în situația când el nu poate să-și realizeze intențiile prin mijloace legale.³⁶⁶

3. Personalitatea infractorului „Hoți”

Caracterul socialmente periculos al hoțului se formează, de regulă, cu mult anterior comiterii infracțiunii.

În ipoteza examenului statistic supra personalității hoților se constată că, deși legea penală nu pune accentul pe careva semne legate de poziția socială a acestora, impunând identificarea semnelor iresponsabilității și vârstei de la 14 ani, savanții au determinat că vârsta hoților evaluează în următoarele nivele de vârstă:³⁶⁷ 14-18 ani 39.14%; 18-25 ani 26.09%; 25-35 ani 8.69%; 35-50 ani 17.39%; 50-8.69%. Punctând pe cinci categorii de vârstă ale infractorilor, s-a determinat că probabilitatea comiterii mai intensive a infracțiunilor de furt apare la vârsta minoratului. În acest sens, examenului statistic au fost supuse nu numai furturile propriu-zise, ci și infracțiunile de pungășie. Un nivel nu radical mai mic se observă și la o altă etapă a vârstei – cea de până la 25 ani. Acest moment îl explicăm, în primul rând prin instabilitatea persoanei în cadrul relațiilor sociale. Instabilitatea se manifestă prin lipsa unui loc permanent de muncă, aranjarea deplină a vieții familiale și alte momente de acest gen. Ulterior, deși până la vârsta de 35 ani se observă o scădere a numărului de infractori cu această vârstă (au intervenit

---

³⁶⁶Gladchi Gh. Criminologie generala, Chișinău, 2001, p. 176-178

³⁶⁷Hulea V. Considerațiuni privind caracteristica criminalistică a furturilor . În: Materialele Simpozionului Internațional de criminalistică cu genericul Criminalistica în serviciul justiției: constatări, tendințe și realizări din 19-20 septembrie 2008, ULIM, USM, USEM, Procuratura Generală a Republicii Moldova, IRP, Chișinău, 2009, p. 112-115

anumite relații stabile, lucru permanent, copii etc.), ritmul își reia o revanșă după atingerea vârstei de 35 ani. Argumentul se ascunde în faptul că, potrivit indicilor statistici anume la această vârstă necesitățile materiale legate de familie sunt la un nivel înalt, fapt care impune necesitatea asigurării unui nivel de trai decent, apar multe cazuri de divorț etc.

În cazul infracțiunii de furt, de altfel ca și în cazul sustragerilor luate în ansamblul lor, sexul nu identifică caracterul faptei infracționale. În fapt, însă, infracțiunile de furt sunt comise în mare majoritate de către bărbați. Studiul cantitativ relevă: 8.7% infracțiuni de furt comise de către femei; 91.3% infracțiuni de furt comise de către bărbați.³⁶⁸ Aceste date de referință cantitativă indică o pondere mai redusă a infracționalității feminine, comparativ cu cea masculină, bazată pe anumite cauze ale acestei inferiorități: constituția fizică mai slabă, firea timidă și impresionabilă; spiritul altruist al femeii ca frâu împotriva infracționalității; gestația și maternitatea fiind piedici fizice și morale la comiterea infracțiunilor etc. Nivelul infracționalității feminine nu poate depăși nivelul infracționalității masculine și prin faptul că femeia are mai puțină dispoziție și capacitate de săvârșire a infracțiunilor.

În ceea ce privește nivelul de inteligență al participanților la sustrageri, acesta depinde de mărimea și metodele de comitere a activității infracționale.³⁶⁹ Oricum, analiza cantitativă a infracțiunilor de furt propriu-zise denotă lipsa unui nivel careva de pregătire intelectuală a infractorilor în mare parte (circa 86%).

Structura psihologică a individului (temperamentul, caracterul, aptitudinile, inteligența) nu poate fi înțeleasă fără infrastructura biologică și în afara celei sociale în care se reîntregesc. În cazul sustragerilor și, în special a infracțiunilor de furt, o importanță deosebită în aspect psihologic o are caracterul, în structura căruia evoluează anumite trăsături

---

³⁶⁸Ibidem, p. 112-115

³⁶⁹Криминология. Учебник под ред.Б.В.Коробейникова, Н.Ф.Кузнецовой, Г.М.Миньковского, Москва, 1988, p. 311

volitive, perseverență, hotărâre, curaj, insistență etc., deoarece anume așa apare caracterizată din punct de vedere subiectiv infracțiunile de acest tip.

Sumând anumite caracteristici ale hoților, putem identifica următoarele categorii generale: persoane, care sunt stabil orientate spre îmbogățirea ilegală pe seama altei persoane – ca sursă principală de venituri, pregătite nu numai a se folosi, ci și a crea condiții necesare și convingând și alte persoane în necesitatea desfășurării unui asemenea comportament; persoane care sunt orientate spre îmbogățire ilegală pe seama altei persoane ca sursă suplimentară de venituri. Aceste persoane folosesc toate condițiile favorabile, deși, de regulă, nu realizează activități în vederea creării lor; persoane implicate în sustrageri în ipoteza unor situații neprevăzute și, în fapt, datorită implicării în cadrul purtătorilor de viziuni antisociale.

Personalitatea infractorului se formează în familie, școală, cerc de prieteni, loc de muncă etc. Procesul de orientare antisocială nu se formează brusc, ci pe o perioadă îndelungată, când are loc acumularea informațiilor receptive de ordin negativ, formându-se concepțiile și deprinderile antisociale.³⁷⁰

Pe ansamblu, majoritatea covârșitoare a infractorilor de furt au studii primare și gimnaziale, cu excepția infracțiunilor de înșelăciune unde persoanele cu studii liceale și superioare reprezintă 50% din totalul infractorilor.³⁷¹*De exemplu, X. elev al clasei a IX-a, la 26 septembrie 2019, în jurul orelor 10:55, aflându-se în incinta Gimnaziului "A.", amplasat în or. *****, acționând din interes material, cu scopul sustragerii pe ascuns a bunurilor altei persoane, folosindu-se de faptul că nu este observat de cineva, prin acces liber a pătruns în vestiar, în care elevii clasei a 6-a își păstrau lucrurile personale, de unde din geanta minorei Y, a sustras un telefon mobil de modelul "Samsung Galaxy J2" de culoare argintie, în valoare de 2 400*

---

³⁷⁰Ciobanu I., Criminologie, Vol.II, Chișinău, Cardidact-Reclama, 2004, p. 178

³⁷¹Banciu D., Radulescu M.S., Teodorescu V. Tendințe actuale ale crimei și criminalității în România, București, 2002, p. 392

lei, cu o husă din masă plastică de culoare neagră, în valoare de 40 lei, în care mai era și cartela SIM cu nr.***, în valoare de 33 lei, după care cu bunul sustras, a părăsit locul infracțiunii. În rezultatul acțiunilor ilegale ale lui X., părții vătămate Y, i-a fost cauzat un prejudiciu material în proporții considerabile, în valoare totală de 2 473 lei.³⁷²

Un rol aparte în cazul infracțiunilor contra patrimoniului îl au anumite situații concrete semnificate de ideea unor condiții necesare și suficiente, care impulsează comiterea faptei infracționale ca atare. În cazul personalității cu orientare antisocială situația concretă apare mai puțin pronunțată. Punând accentul pe o personalitate lipsită totalmente de tendințe antisociale, în cazul unor situații necesare cu caracter de limită și suficiente, pot determina comiterea infracțiunii și de către aceasta. Deci, din punct de vedere al situațiilor obiective, un rol important care compune situația preinfracțională în cazul sustragerilor sunt circumstanțele, care prezumă pregătirea și realizarea faptului infracțional. Această intervenție a situației necesare este un produs al unei activități conștiente, voluntar de și bine determinate din punct de vedere subiectiv.

Totodată în literature de specialitate autohtonă se pot distinge următoarele categorii de hoți:

- *întâmplători*: aceste persoane înțeleg, de regulă, caracterul antisocial al acțiunilor lor, deseori se autodenunță, în majoritatea cazurilor acestea sunt minori-infractorii începători care fură pentru a-și demonstra superioritatea față de prieteni;

- *situativi*: săvârșesc furtul, deoarece au apărut circumstanțe favorabile, nu se pot abține în fața unui bun rău păzit sau nu pot refuza în cazul grupului de persoane. Cel mai frecvent acest tip se întâlnește în hoteluri, pe plaje, în cazul traiului în comun a mai multor persoane;

- *persoane, care sustrag în mod sistematic*, condamnate anterior, care acționează sub influența recidiviștilor.

---

³⁷²Sentința Judecătoreiei Bălți. Sediul Sîngerei din 02.06.2020. Dosarul nr. 1-39/20 1-20020953-09-1-13022020. În: <https://jbl.instante.justice.md>

Acest tip de infractori nu doar caută circumstanțe pentru a săvârși un furt, ci și le creează singuri;

- *profesioniști*: tip destul de frecvent întâlnit în rândurile hoților. Aceștia sunt recidiviștii deosebit de periculoși, tipul închis în sine, al cărui comportament nu corespunde normelor sociale. Cel mai des acest tip se întâlnește în categoria hoților de apartamente.

4. Prevenirea infrațiunilor contra patrimoniului

Prevenirea și combaterea infrațiunilor contra patrimoniului reprezintă o prerogativă inerentă unei societăți, indiferent de câte surse și mijloace ar necesita și câte inconveniente ar prezenta. În timp ce sancțiunea penală diminuează infraționalitatea pe calea influenței asupra personalității infractorului, măsurile preventive sînt îndreptate la înlăturarea sau neutralizarea cauzelor și condițiilor, care generează infraționalitatea. Din aceste considerente activitatea preventivă este mai vastă după conținut, volumul măsurilor și subiecții care participă la ea, decât practica aplicării pedepsei penale.

Asigurarea informării oportune a populației cu privire la măsurile de securitate necesare pentru prevenirea victimizării, siguranța personală și protecția bunurilor materiale, precum și colaborarea cu instituțiile de învățămînt și organizațiile neguvernamentale în scop de pregătire antiinfrațională a populației constituie una din prioritățile activității Poliției.

Astfel, în perioada a III luni ale anului 2020, salariații Poliției din cadrul inspectoratelor teritoriale de poliție, întru informarea comunității despre măsurile de siguranță, precum și activitățile desfășurate, au realizat 420 de publicații în presă (presa scrisă, TV, radio, pagini web), 466 comunicate pe rețele de socializare (pagina de facebook a subdiviziunii), 39 participări la emisiuni radio/tv, de asemenea, pe pagina web a DGSP, au fost plasate 22 comunicate. La fel, în scop de pregătire antiinfrațională a populației, salariații Poliției din cadrul

inspectoratelor teritoriale de poliție au organizat și desfășurat 8775 de activități de informare și sensibilizare, total fiind informați 214251 de persoane, după cum urmează: pe domeniul prevenirii infracțiunilor patrimoniale, în vederea informării cetățenilor asupra modalităților de protecție personală precum și a bunurilor materiale au fost desfășurate 1348 de activități de informare a căror beneficiari au fost 24533 de cetățeni, fiindu-le distribuite 17933 de pliante și flyere cu informații utile și recomandări. Pe domeniul dat au fost realizate 120 de publicații în mass-media.³⁷³

Prevenirea infracționalității contra patrimoniului poate fi definită ca fiind unul dintre obiectivele politicii penale și o metodă de luptă cu infracționalitatea, care constă într-un proces social permanent, ce presupune aplicarea unui ansamblu de măsuri (sociale, culturale, economice, politice, administrative și juridice) destinate să preîntâmpine săvârșirea faptelor antisociale contra patrimoniului, prin identificarea, neutralizarea și înlăturarea cauzelor fenomenului infracțional, în vederea reducerii rezonabile a acestuia.³⁷⁴

Referindu-ne la prevenirea generală a infracțiunilor contra patrimoniului pot fi trasate următoarele măsuri preventive, aplicarea cărora la nivel macrosocial ar combate cauzele de comitere a furturilor în cadrul unei societăți moderne: optimizarea monitorizării, evaluării și prognozării fenomenelor sociale cu caracter criminogen și noncriminogen, precum și al nivelului de eficiență a activității de luptă cu infracționalitatea. Sub acest aspect, este necesară asigurarea unei monitorizări permanente, realizată de către organe cu competențe speciale în domeniul prevenirii infracționalității, asupra cauzelor și condițiilor de comitere a furturilor; elaborarea în baza analizei situației criminogene a unor condiții, care din punct de vedere obiectiv ar împiedica săvârșirea sustragerilor; fondarea și întreținerea instituțiilor de ajutor social, care ar acorda ajutor

---

³⁷³http://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_3_luni_2020.pdf

³⁷⁴Ciobanu Ig, Criminologie. Vol.III., Ed.: Cartea juridică, Chișinău, 2006, p. 217

persoanelor rămase fără adăpost sau care nu au mijloace materiale necesare pentru întreținere; elaborarea unor măsuri orientate spre ridicarea bazei materiale a orfelinatelor, instituțiilor sociale de reabilitare și de supraveghere, ajutorare a familiilor vulnerabile și cu mulți copii, precum și crearea unor servicii speciale de ajutorare a copiilor orfani ajunși la vârsta majoratului; înlăturarea nihilismului juridic și ridicarea culturii juridice a membrilor societății; este binevenită propagarea activității organelor de drept, aducerea la cunoștința publicului a metodelor și mijloacelor legale de autoapărare prin care populația s-ar putea autoapăra împotriva săvârșirii sustragerilor; elaborarea și punerea în aplicare a unor mijloace și standarde moderne care ar asigura protecția proprietății persoanelor juridice și fizice; schimbul de informații dintre organele de drept și organizațiile private despre factorii criminogeni care generează și condiționează săvârșirea sustragerilor. În mod prioritar, se au în vedere acele organizații care au în calitate de scop lucrativ asigurarea protecției și pazei bunurilor. De fapt, înseși realitățile obiective indică o creștere semnificativă a agențiilor de pază în ceea ce privește asigurarea securității proprietății persoanelor juridice și fizice. Dintr-o atare perspectivă se impune o conlucrare strânsă dintre organele de resort și agențiile consemnate, astfel încât să fie asigurată o activitate participativă în ceea ce vizează combaterea furturilor din fondurile proprietății publice sau private; elaborarea și punerea în executare de către subiecții specializați în activitatea de prevenire a infraționalității a unor programe pe termen lung sau scurt referitoare la prevenirea sustragerilor și, în special, a celor comise pe calea furturilor; crearea unor centre de reabilitare pentru persoanele care practică cerșitul sau pentru persoanele fără ocupație și adăpost; expertiza criminologică a actelor normative și evaluarea măsurii în care acestea ar asigura prin mijloace de drept pozitiv prevenirea și combaterea sustragerilor. În acest sens, prioritate o au actele normative cu caracter general care se preocupă cu prevenirea fenomenului infrațional, precum și acele acte normative în care este întruchipată politica penală în domeniul

prevenirii furturilor. În legătură cu prima categorie de acte normative este de menționat că la momentul actual procesul prevenirii generale a infracționalității nu este asigurat cu o bază juridică independentă. Normele juridice existente, care vizează acest proces, sînt dispersate în diferite ramuri de drept, nu sînt coordonate între ele și, mai mult ca atît, nu favorizează consolidarea deferitor subiecți întru prevenirea reușită a infracționalității.

Sistemul de măsuri special-criminologice de prevenire a infracțiunilor contra patrimoniului este compus dintr-o totalitate de activități, realizate de diferite organe de stat, obștești și nonguvernamentale, orientate spre înlăturarea cauzelor și condițiilor de comitere a infracțiunilor de acest gen.

Din nomenclatorul măsurilor juridice cu caracter special necesare combaterii infracțiunilor contra patrimoniului fac part următoarele: aplicarea față de persoanele care au săvârșit furturi penale ușoare sau mai puțin grave a măsurilor de influențare statuate de normele de drept, în vederea preîntâmpinării săvârșirii pe viitor a unor sustrageri grave sau deosebit de grave; controlul și supravegherea de către organele de resort asupra corectitudinii deciziilor luate pe marginea dosarelor penale intentate în privința persoanelor care au săvârșit sustrageri; emiterea în temeiul normelor procesual-penale a demersurilor în adresa organizațiilor de stat sau obștești, persoanelor cu funcție de răspundere, ce i-ar aviza despre existența unor cauzelor și condiții de săvârșire a sustragerilor depistate de către ofițerii de urmărire penală pe parcursul efectuării urmăririi penale; utilizarea măsurilor procesual penale orientate spre preîntâmpinarea săvârșirii sustragerilor de către persoanele învinuite de săvârșirea furturilor în privința cărora nu a fost dispusă arestarea preventivă, în vederea lichidării pericolului de reținere a stării de recidivă; controlul riguros asupra activității de licențiere a agențiilor de asigurare a pazei și securității în vederea anihilării desfășurării activității consemnate de către persoanele care nu întrunesc exigențele pretinse de către legislație; elaborarea pentru funcționarii de poliție, procurori, lucrători a agențiilor de pază a

unor reglementări metodice privitoare la identificarea, cercetarea și prevenirea săvârșirii sustragerilor, astfel încât să fie asigurat principiul legalității aplicării normelor de drept din materie; perfecționarea sistemului de înregistrare a sesizărilor de săvârșire a sustragerilor comise prin furt și înăsprirea controlului asupra veridicității înregistrărilor consemnate în vederea evitării unor abuzuri din partea funcționarilor de poliție; suplinirea bazei de date despre săvârșirea furturilor prin evidența statistică a furturilor contravenționale în vederea eficientizării activității de prevenire a acestora etc..

Activitatea de prevenire a sustragerilor trebuie să fie strict direcționată și de anumite măsuri cu caracter organizatoric, precum ar fi: elaborarea principiilor pe care se bazează activitatea de profilaxie a comportamentelor criminale săvârșite din interes material; cercetarea în scopuri profilactice a trăsăturilor individuale ce caracterizează personalitatea infractorilor la comiterea actelor criminale de orientare cupidantă; elaborarea unor metodici eficiente de prognozare a comportamentelor criminale cupidante săvârșite de către reprezentanții diferitor pătri sociale; individualizarea măsurilor de profilaxie a furturilor în corespundere cu mecanismul actului infracțional săvârșit pe fundalul unei intenții cupidante; implementarea unor mijloace moderne de protecție a bunurilor etc.

Deosebit de relevante sunt pentru prevenirea sustragerilor săvârșite prin furt o au măsurile investigativ-operative sau de altă natură întreprinse de către organele polițienești, din rândul cărora fac parte următoarele: reacționarea promptă cu utilizarea tuturor mijloacelor și forțelor existente la sesizările parvenite din partea cetățenilor despre sustragerile consumate sau care sunt în curs de săvârșire la faza pregătirii sau tentativei; culegerea, stocarea și utilizarea informațiilor în vederea depistării persoanelor care intenționează să săvârșescă sustrageri sau care realizează acte preparatorii în vederea comiterii de sustrageri; identificarea operativă a grupărilor criminale specializate în comiterea furturilor, inclusiv și a celor organizate; supravegherea cartierelor mărginașe sau izolate ale orașelor de agenți ai poliției,

cu organizarea de raiduri speciale (de zi ori de noapte); evidența persoanelor care sunt predispușe de a săvârși sustrageri în raza de competență a unității polițienești; ținerea la evidență a informației privitoare la mediul în care se formează și se consolidează grupările criminale specializate pe săvârșirea furturilor; asigurarea unei coordonări eficiente și schimb de informații între diferite servicii polițienești vis-a-vis de comiterea furturilor; ținerea la evidență a persoanelor care anterior au fost diferite justiției pentru sustrageri; crearea unei baze de date ce ar conține informații despre furturile descoperite în vederea utilizării lor în scopuri profilactice etc.

În plan informațional se impune aplicarea unor măsuri preventive ce constau în informarea societății civile în vederea prevenirii săvârșirii furturilor: organele autorităților publice, prin intermediul publicațiilor sale oficiale, trebuie să publice trimestrial și anual informații statistice despre tendințele de săvârșire a sustragerilor. Aceste informații inițial urmează a fi valorificate la nivelul structurilor abilitate (MAI, Procuratură), apoi centralizate și publicate; avertizarea publicului despre locurile sau mijloace de transport frecventate frecvent de hoții de buzunar; aducerea la cunoștința publicului a lacunelor comise în contextul proiectării de către arhitecți a blocurilor de locuit, lacune ce facilitează săvârșirea sustragerilor; informarea publicului despre necesitatea luării și aplicării unor măsuri de protecție a bunurilor împotriva sustragerilor, cu referire strictă la agenții economici vulnerabili sub acest aspect. În acest context se vor aduce la cunoștințe posibilitățile existente și organizațiile care prestează servicii de protecție și pază; antrenarea populației în activitatea de prevenire a sustragerilor în locurile de aglomerație sau care se caracterizează printr-o stare criminogenă defavorabilă etc.

O parte componentă a prevenirii speciale a infracțiunilor contra patrimoniului săvârșite prin sustragere o constituie prevenirea recidivismului. În acest sens un efect preventiv o au unele modificări aduse modului de executare a pedepselor privative de libertate, printre care: plasarea deținuților în funcție

de nivelul degradării lor morale; supravegherea relațiilor dintre deținuți în scopul neadmiterii formării de grupări cu orientări antisociale în jurul infractorilor frauduloși sau asocierii acestora; supravegherea și reorientarea persoanelor care manifestă intenții de a comite din nou infracțiuni legate de sustragerea bunurilor sau care încearcă să impună altor deținuți obiceiurile și tradițiile mediului criminal prin aplicarea unor măsuri de prevenire. În acest sens se impune efectuarea unor transferări bine calculate întru prevenirea și lichidarea ierarhiilor sau situațiilor criminogene create în mediul condamnaților de infractorii înrâiți; realizarea acțiunilor menite să formeze la condamnați o imagine sau o atitudine negativă față de obiceiurile și tradițiile mediului criminal, creându-se, astfel, posibilitatea suscitării sentimentului de vină față de societate și a obligației de a se reabilita;³⁷⁵ aplicarea oportună a măsurilor juridico-penale în cazul comiterii de către condamnați a unor acte criminale; asigurarea unei cointeresări din partea lucrătorilor instituțiilor penitenciare în reducerea latenței recidivei penitenciare; admiterea amnistiei doar în cazurile de prognozare a unei conduite socialmente nepericuloase, care ar exclude probabilitatea comiterii pe viitor a sustragerilor. În primul rând, actul de amnistie trebuie să fie elaborat în așa fel, încât să nu poată fi aplicat persoanelor cu multiple antecedente penale sau condamnate pentru infracțiuni grave, sau căroră li s-a aplicat anterior amnistia; pregătirea, în limitele posibilității, a condamnaților pentru viața în condiții de libertate și în colective deschise, medii firești, prin aplicarea unui regim privilegiat sau de semidetenție în ultimele luni de executare a pedepsei etc.

Paza reprezintă ansamblul măsurilor, acțiunilor și sistemelor tehnice realizate pe baza documentelor legale în scopul asigurării integrității fizice a valorilor. Protecția reprezintă ansamblul măsurilor, acțiunilor și sistemelor tehnice realizate în scopul reglementării accesului, asigurării ordinii publice, prevenirii și descoperirii oricăror acțiuni ilegale

---

³⁷⁵Bujor V., Bejan O., Criminalitatea recidiviștilor, Chișinău, Lyceum, 1998, p. 3, 57

îndreptate împotriva vieții, sănătății și integrității patrimoniului, persoanelor fizice sau juridice. Intervenția reprezintă totalitatea acțiunilor desfășurate de structuri special destinate, în situațiile în care măsurile de pază și protecție pot fi depășite.³⁷⁶

Pentru a preveni furturile din locuințe ar trebuie întreprinse următoarele măsuri: asigurați-vă ușa cu vizor, încuietori sigure, lanț de siguranță și nu lăsați cheia sub preș sau în cutia de scrisori; verificați dacă ați asigurat ușa (inclusiv la balcon) și ferestrele, mai ales dacă locuiți la parter ori la ultimul etaj; nu deschideți ușa necunoscuților, indiferent cine pretind că sunt; instruiți-vă copiii cu privire la acest lucru; nu faceți publică plecarea dumneavoastră de acasă și rugați vecinii să vă supravegheze locuința; precodați la fel când aceștia sunt plecați; cheia legată la gâtul copiilor este cel mai evident indiciu ca aceștia sunt singuri acasă; nu lăsați bilete în ușă atunci când sunteți plecat de acasă; rugați un vecin să ia eventuale facturi ori înștiințări prinse în ușă; asigurați un iluminat corespunzător pe casa scării/curtea casei și în preajma anexelor gospodărești; montați un interfon la intrarea în bloc sau cel puțin asigurați ușa cu un sistem clasic; nu păstrați în casă sume mari de bani, nu faceți publice valorile pe care le dețineți și mai ales nu vă laudați cu ele; în cazul în care ați pierdut o cheie sau va schimbați locuința, înlocuiți imediat încuietoarea sau lacătul; un aparat radio în funcțiune poate îndepărta un posibil infractor; nu dați curs întâlnirilor propuse telefonic (de necunoscuți) indiferent de motivul invocat de aceștia; după plecarea dumneavoastră locuința v-ar putea fi spartă; cereți să vi se prezinte și verificați cărțile de identitate/legitimațiile persoanelor care își declina calități oficiale (poliști, lucrători la Bălți-Gaz/Red-Nord/Moldtelecom etc.); nu ezitați să întrebați persoanele străine (pe care le întâlniți în bloc) pe cine caută; aceste întrebări descurajează posibilitii infractori; fiți atenți la bagajele lor: natură,

---

368 Armeanic A., Nastas A. Asigurarea pazei obiectivelor, bunurilor, valorilor și protecția persoanelor. În: Revista științifico-practică Studii Naționale de Securitate 2021, p.57 ISSN 2587-3822 , E-ISSN 2587-3954

greutate, volum, culoare, etc. nu fiți nepăsători față de vecinii vizitați sau care găzduiesc persoane dubioase; nu ezitați să anunțați poliția când observați că în jurul imobilului dvs. staționează auto sau își fac apariția persoane suspecte.

Pentru a preveni infracțiunea de pungășie pot fi întreprinse următoarele măsuri: evitați să vă înghesuiți și nu permiteți să fiți înghesuiți (în piețe, magazine, mijloace de transport, etc.); când sunteți însoțit de cunoștințe, încercați să vă supravegheați reciproc în locurile aglomerate; dacă în aglomerație vă simțiți înghesuit de persoane dubioase, încercați să vă schimbați locul; nu vă lăsați păcăliți de ținuta lor vestimentară impecabilă; fiți atenți tot timpul la persoanele care vă stau în apropiere; încercați să rețineți cât mai multe semnalmente ale celor care vi se par suspecte (înălțime, constituție, vestimentație, cicatrici, semne particulare, alte detalii, etc.); dacă plecați cu mulți bani la dumneavoastră, nu trebuie puși toți în același buzunar; evitați să verificați prin pipăire locul unde țineți banii și nu îi numărați în văzul altora; aveți grijă de buzunarele exterioare; este recomandabil ca banii să fie ținuți în buzunarele interioare ale vestimentației și nu în același loc cu actele personale ori cheile; portofelul nu se așează niciodată în plase (pungi, sacoșe) ori deasupra cupărilor; purtați telefonul mobil într-un loc sigur (port-telefon, buzunar interior); o poșetă atârnată pe umăr este la discreția hoților aceasta poatănd fi tăiată! pe cât posibil nu vă îndepărtați de bagaj, țineți-l în fața dumneavoastră ori încredințați-l unui prieten! nu vă lăsați atras în locuri retrase pentru a cumpăra ceva de ocazie, oricât de avantajos vi s-ar părea; atenționați, supravegheați, sfătuiți și ajutați semenii (femeile, copiii, persoanele cu handicap ori cele în vârstă) când apreciați că ar putea deveni victime; nu vă lăsați intimidati de șuți (hoți de buzunare) și încercați să-i rețineți până la sosirea poliției.

Pentru a preveni furturile din magazine, societăți comerciale pot fi întreprinse următoarele măsuri: instalați-vă un sistem de iluminare cu senzor de perimetru pentru iluminarea împrejurimilor; montați-vă sisteme de pază și alarmare; camerele

de luat vederi cu circuit închis pot fi de mare ajutor la identificarea infractorilor; o oarecare protecție pe termen scurt oferă și camerele mascotă (nefuncționale); instituți pe cât posibil pază umană pe timpul nopții, în magazin ori în afara acestuia; asigurați iluminatul de securitate pe timpul nopții în unitate: poate fi descurajant pentru hoți; folosiți tocure și uși realizate din materiale dure; montați încuietori sigure, grilaje metalice rezistente la acțiune mecanică; la terminarea programului verificați dacă ați asigurat ușile (de acces, interioare) și geamurile; angajații trebuie să cunoască regulile de bază ale meseriei de comerciant-modul de păstrare/manipulare a valorilor monetare, vigilență în relațiile cu publicul, spirit de observație, etc.; sporirea atenției angajaților mai ales în unitățile de tip “autoservire”; dacă este posibil încuiați/închideți magazinul prin interior; aranjați vitrinele cu bunuri fără valoare, vitrine/tejghele din sticlă trebuie să fie fixate astfel încât să nu poată fi delasate sau împinse, încuietorile să fie de bună calitate, iar accesul la chei controlat; casele de bani de bună calitate, iar banii lichizi și obiectele de mare valoare să nu fie lăsate în acestea pe timpul nopții; acestea trebuie amplasate cât mai ferit posibil, iar accesul la ele să fie cât mai greu; obiectele de valoare pot fi protejate prin scoaterea acestora pe timpul nopții din vitrine/magazin și păstrarea lor într-un alt loc bine asigurat (eventual la domiciliu); nu uitați că ați putea fi urmărit de tâlhari; oglinzile vă pot ajuta să supravegheați ceea ce se întâmplă în colțurile unde nu ajungeți cu privirea; depuneți zilnic la instituțiile financiar bancare, la încheierea programului sumele încasate peste zi, eventual schimbați traseul de deplasare spre acestea, iar dacă suma de bani este mare ar bine să fiți însoțiți.

Măsurile de prevenire cu caracter individual sunt destinate prevenirii criminalității pe calea identificării persoanelor predispuse să comită astfel de infracțiuni și aplicării față de ele a măsurilor individual-profilactice. Totodată, un anumit contingent de persoane ce săvârșesc alte fapte antisociale în anumite condiții pot săvârși atacuri tâlhărești sau jafuri. Însă, din cauza unor circumstanțe obiective sau subiective, ele nu se

află în câmpul de vedere al subdiviziunilor Poliției. O parte considerabilă a mediului criminal, rămânând neidentificată, reprezintă o componentă tănuită și foarte periculoasă al situației operative și cere o studiere separată.

Prevenirea individuală a infracțiunilor contra patrimoniului constă, în primul rând, în depistarea persoanelor, comportarea antisocială sau intențiile cărora încă până la comiterea faptului criminal mărturisesc despre posibilitatea săvârșirii de către ei a unor asemenea infracțiuni, studierea acestora în scopul punerii lor la evidență. Scopul prevenirii individuale constă nu numai în depistarea persoanelor predispuse să săvârșescă infracțiunile contra patrimoniului, dar și în efectuarea lucrului educativ cu ele în scopul excluderii deprinderilor, convingerilor și înclinațiilor antisociale. Numeroase fapte ne demonstrează că cel mai adesea atacurile tâlhărești și jafurile în străzi sunt săvârșite de grupuri de tineri care de obicei locuiesc în apropiere, sunt vecini, fără vreo pregătire prealabilă deosebită.

În scopul obținerii unui rezultat pozitiv în urma efectuării prevenirii individuale a furturilor averii publice și private, în primul rând este necesar de a stabili la timp de la care categorii de persoane ne putem aștepta la săvârșirea furturilor. În organizarea activității de depistare a persoanelor care sunt supuse prevenirii individuale, este necesar de a lua în considerație că furturile sunt deseori săvârșite de persoane care anterior au comis infracțiuni patrimoniale.

Practica combaterii infracțiunilor contra patrimoniului denotă faptul că persoanele care sunt predispuse la comiterea furturilor trebuie stabilite din rândurile: persoanelor anterior judecate pentru infracțiuni patrimoniale-furturi, jafuri, tâlhării și celor care și-ai ispășit pedeapsa sub formă de privațiune de libertate; persoanelor eliberate conform amnistiei, liberate condiționat înainte de termen, care au fost condamnate pentru comiterea furturilor, jafurilor și tâlhăriilor.

Un rol important în efectuarea prevenirii individuale îi aparține identificării minorilor care sunt predispuși să

săvârșească infracțiuni. Toată informația despre minori care au intenția de a porni pe calea infracțională trebuie să fie studiată multilateral și total.

Totodată considerăm că urmează de creat și redeschis unde este posibil locurile de muncă, deoarece în perioada pandemiei de Covid-19, șomajul va deveni una dintre cauzele principale săvârșirii infracțiunilor contra patrimoniului săvârșite prin sustragere.

Înrebări de autocontrol:

- 1. Care sunt cauzele și condițiile ce determină infracționalitatea contra patrimoniului*
- 2. Ce este caracteristic infracțiunilor contra patrimoniului*

Bibliografie recomandată:

1. Bejan O. Prognoză criminologică privind evoluția criminalității contra proprietății în Republica Moldova. În: *Legea și viața*, nr.5, 2013, p.11-13
2. Bejenaru M. Caracteristica criminologică a criminalilor profesionali cu specializarea în furturi din genți și buzunare. În: *Materialele Conferinței teoretico-științifice internaționale*, 25-26 ianuarie 2003, Chișinău, 2003, p.874-891
3. Brînză S. Analiza unor cazuri din practica judiciară privind infracțiunile săvârșite prin sustragere. În: *Revista Națională de Drept*, nr.8, 2007, p.5
4. Brînză S., *Evoluția reglementărilor privind protecția penală a proprietății pe teritoriul Republicii Moldova*, Monografie, Ed.: ARC, Chișinău, 2001
5. Brînză S., *Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului*. Chișinău, 2005

CAPITOLUL VIII.

CRIMINALITATEA CONTRA VIEȚII ȘI SĂNĂTĂȚII PERSOANEI

Unități de conținut:

1. Caracteristica criminologică a infraționalității contra vieții și sănătății persoanei.
2. Cauzele și condițiile săvârșirii infrațiilor contra vieții și sănătății persoanei.
3. Personalitatea infractorului și a victimei infrațiilor contra vieții și sănătății persoanei.
4. Prevenirea infrațiilor contra vieții și sănătății persoanei.

Obiectivele studiului.

- să evidențieze tipurile infrațiilor contra vieții persoanei;
- să identifice trăsăturile personalității infractorului și a victimei infrațiilor contra vieții și sănătății persoanei;
- să evidențieze măsurile de prevenire a infrațiilor contra vieții și sănătății persoanei;
- să cunoască caracteristica cantitativ-calitativă a infraționalității contra vieții și sănătății persoanei în Republica Moldova;
- să analizeze cauzele și condițiile care favorizează săvârșirea infrațiilor contra vieții și sănătății persoanei.

1. Caracteristica criminologică a infraționalității contra vieții și sănătății persoanei

Indubitabil este faptul că viața persoanei constituie cea mai de preț valoare socială, protecția căreia prin mijloace de drept penal, a constituit și constituie una dintre cele mai stringente probleme a societății. Preocupările privind protecția vieții și sănătății persoanei datează din antichitate, când aceasta

fost protejată prin diverse mijloace, inclusiv normele morale și religioase.

Fiecare grup social, s-a preocupat de asigurarea prin toate mijloace de ocrotirea vieții indivizilor, fie că a apelat la reguli tradiționale (cutumiare), la reguli religioase, la reguli morale, fie la cele juridice. Dintre mijloacele juridice de apărare legea penală a avut, din timpuri, un rol tot mai important, dreptul penal fiind forma cea mai eficientă de ocrotire a relațiilor sociale și de ocrotire a valorilor fundamentale ale societății. În toate legiuirile, începând cu Codul Hammurabi (sec. XVIII î.Hr.), codurile chinezești (sec. XIII), cărțile sacre egiptene, legile lui Manu (sec. XI), legile lui Licurg, Solon, Dracon (sec. VII-IX), legile romane, legile popoarelor germanice, și până la legiuirile epocii moderne, grija pentru ocrotirea vieții omului stă în centrul atenției legiuitorului.³⁷⁷

La etapa actuală de dezvoltare a societății, dreptul la viață, în calitate de valoare socială supremă, este ocrotită de normele de drept, printre care se înscrie cel mai efectiv mecanism – cel oferit de legea penală. Trăsătura caracteristică a infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei este aceea că ele aduc atingere însăși vieții și sănătății omului, valoarea fundamentală, fără de care nu poate fi concepută societatea. Pe fondul pericolului social înalt al acestor fapte, care au ca urmare, leziuni corporale, inclusiv și decesul persoanei, devine evidentă necesitatea incriminării și sancționării acestora.

Apărarea persoanei, și îndeosebi a vieții constituie o preocupare constantă, comună tuturor sistemelor de drept. Viața în calitate de valoare socială, desemnează atributul principal al persoanei. Viața persoanei reprezintă existența socială a sa, adică realizarea posibilității de a participa la relațiile sociale, de a-și exercita drepturile și interesele și de a-și executa obligațiile.³⁷⁸ Această viziune însă este una pur conceptuală juridical, care însă

---

³⁷⁷Dumneanu L. Infracțiunile contra vieții și sănătății persoanei în viziunea dreptului comparat. În: Revista Națională de Drept, nr.10-12, 2009, p. 82-83.

³⁷⁸https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Infracțiunile%20contra%20vietii%20si%20sanatatii%20persoanei%20in%20viziunea%20dreptului%20comparat.pdf

are și fundamentarea anatomico-funcțională. Din perspectiva apărării juridico-penale, sănătatea persoanei nu trebuie înțeleasă în sens îngust, ca rezultat, bun sau rău, al funcționării organismului omenesc. Ea trebuie percepută ca un status-quo de felul său, ca o stare psihosomatică, oricare ar fi gradul de morbiditate, a unei persoane. De aceea, anomaliile, disfuncționalitățile sau deficiențele de ordin fizic sau psihic nu influențează în nici un fel asupra facultății persoanei de a beneficia, pe tot parcursul vieții, de apărarea sănătății sale prin mijloacele dreptului penal.³⁷⁹

Curtea Europeană a Drepturilor Omului consideră dreptul la viață ca fiind un drept indispensabil al ființei umane, una dintre valorile fundamentale ale societății noastre, conferind astfel protecția în materia drepturilor omului pe plan internațional. Declarația Universală a Drepturilor Omului stabilește în art. 3 dreptul oricărei persoane la viață și la inviolabilitate. Articolul 2 al Convenției europene prevede că dreptul oricărei persoane la viață este protejat de lege, iar Pactul internațional privitor la drepturile civile și politice, stabilește că dreptul la viață este inerent persoanei.

Reglementările penale din toate timpurile și în toate orânduirile sociale au recunoscut gradul de pericol social deosebit de ridicat pe care îl prezintă infracțiunile contra vieții și sănătății persoanei, uciderea unei persoane constituind una dintre cele mai grave fapte. Încalcarea dreptului de a trăi crează o stare de nesiguranță socială, un dezechilibru periculos pentru însăși existența societății. Din care considerente este și firesc ca astfel de acte de încălcare a legii penale, care vizează relațiile sociale ce ocrotesc viața și sănătatea, bunul cel mai de preț al omului, să stea în atenția întregii colectivități și, desigur, în primul rând, în atenția organelor de drept, cărora le revine sarcina de a apăra împotriva faptelor antisociale în vederea ocrotirii fizice și protecției juridice a vieții.

---

³⁷⁹<http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalspecialf2f52.pdf>

La momentul actual, în Republica Moldova după cum o demonstrează datele statistice oficiale, din numărul total al cauzelor penale examinate de către instanțele de judecată o pondere constantă o au infracțiunile contra vieții și sănătății persoanei.

Astfel, în Republica Moldova, numărul cazurilor de infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei înregistrate în ultimii ani se cifrează la: 1615 - în anul 2009; 1806 - în anul 2010; 1707 - în anul 2011; 1647 - în anul 2012; 1519 - în anul 2013;³⁸⁰ 1389 - în anul 2015; 1505 - în anul 2016; 1250 - în anul 2017; 1218 - în anul 2018; 1127 - în anul 2019;³⁸¹ 908 - în anul 2020.³⁸²

Conform informației operative al Ministerului Afacerilor Interne privind starea infracționalității (cu excepția cauzelor penale clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru 03 luni a anului 2021 au fost înregistrate 207 de infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei, dintre care 37 omoruri, 40 de cazuri de vătămări intenționate grave a integrității corporale sau a sănătății și 75 de cazuri de vătămare intenționată medie a integrității corporale sau a sănătății.³⁸³

Cît privește tipologia infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei, aceasta poate fi prezentată, în opinia autorilor autohtoni, în felul următor:

- infracțiuni contra vieții persoanei (art.145-150 CP);
- infracțiuni contra sănătății persoanei (art.151, 152, 156, 157, 159 CP RM);
- infracțiuni care pun în pericol viața și sănătatea persoanei (160-163 CP RM);
- infracțiuni atipice prevăzute în Capitolul II din Partea Specială a CP RM (art.155 și 158 CP RM).³⁸⁴

---

³⁸⁰Brînza S, Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Chișinău, Vol. I, 2015, p. 146

³⁸¹<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6595>

³⁸² <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6929>

³⁸³ <https://www.mai.gov.md/ro/date-statistice>

³⁸⁴Brînza S, Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Chișinău, Vol. I, 2015, p. 151

Astfel, prin infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei înțelegem fapte socialmente periculoase, săvârșite cu intenție sau din imprudență, care vatamă sau pun în pericol în exclusivitate sau în mod prioritar, viața și/sau sănătatea persoanei.

Criminalitatea contra vieții și sănătății persoanei reprezintă totalitatea infracțiunilor prevăzute în Capitolul II al Părții Speciale ale Codului Penal al Republicii Moldova săvârșite cu intenție sau din imprudență, pe teritoriul Republicii Moldova, ce se caracterizează prin indicii calitativi și cantitativi.

Cea mai reprezentativă infracțiune în șirul infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei, este cea de omor intenționat, cu sediul legislativ în cadrul art.145 CP RM.

În Republica Moldova, numărul de cazuri de omor intenționat înregistrate în ultimii ani se cifrează la: 243 - în anul 2006; 209 - în anul 2007; 223 - în anul 2008; 234 - în anul 2009; 249 - în anul 2010;³⁸⁵ 204 - în anul 2011; 212 - în anul 2012; 200 - în anul 2013; 172 - în anul 2014; 177 - în anul 2015; 189 - în anul 2016;³⁸⁶ 154 - în anul 2017; 170 - în anul 2018;³⁸⁷ 175 - în anul 2019;³⁸⁸ 169 - în anul 2020.³⁸⁹

În anul 2018, numărul persoanelor decedate în urma infracțiunilor înregistrate a constituit 608 persoane. Astfel, aproape fiecare a treia persoană a decedat în urma accidentelor rutiere (37,0%), după care urmează decesul din cauza omorurilor (23,5%).³⁹⁰

Conform informației operative al Ministerului Afacerilor Interne privind starea infracționalității (cu excepția cauzelor penale clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru 11 luni a anului 2019 au fost înregistrate 19 omoruri.³⁹¹

---

³⁸⁵Ibidem, p. 152

³⁸⁶http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Anuar_Statistic/2017/1_2_AS.pdf

³⁸⁷<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268>

³⁸⁸<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6595>

³⁸⁹<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6929>

³⁹⁰<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268>

³⁹¹<https://mai.gov.md/ro/date-statistice>

În anul 2019, numărul persoanelor decedate în urma infracțiunilor înregistrate a constituit 620 persoane. Astfel, aproape fiecare a treia persoană a decedat în urma unui accident rutier (35,3%), după care urmează decesul din cauza omorurilor (20,6%).³⁹²

Astfel, pe parcursul anului 2019, organele de poliție au înregistrat 416 de vătămări intenționate medii și 195 de vătămări intenționate grave a integrității corporale, în rezultatul cărora au decedat 54 de persoane. La acest compartiment, 77 vătămări grave și 393 vătămări medii au fost comise în locurile publice, 2 vătămări medii – cu aplicarea substanțelor explozive, 10 grave și 18 vătămări medii au fost comise de către persoane în stare de ebrietate, 19 vătămări grave și 24 medii - de către persoane anterior condamnate, 1 vătămare gravă și 16 vătămări medii au fost comise în grup, 3 vătămări grave și 14 vătămări corporale medii au fost comise de către copii și cu participarea acestora, iar 37 vătămări grave și 80 vătămări corporale medii au fost săvârșite de către persoane neîncadrate în câmpul muncii.³⁹³

În primele trei luni ale anului 2020, subdiviziunile teritoriale ale Inspectoratului General de Poliție au înregistrat 6185 de infracțiuni, printre care 267 de crime au avut referire la categoria celor ce atentează la viața și sănătatea persoanei. Din numărul total de omoruri 148, în care au decedat 39 de persoane, 14 infracțiuni au fost comise în locurile publice, 4 omoruri au fost comise cu aplicarea armei de foc, 1 infracțiuni au fost comise de către persoane cu antecedente penale, 1 săvârșite de către minori și 3 omoruri au fost comise de către persoane apte de muncă, însă neangajate în câmpul muncii. Totodată, Poliția a înregistrat 87 de vătămări intenționate medii și 45 de vătămări intenționate grave a integrității corporale, în rezultatul cărora au decedat 15 persoane. La acest compartiment, 19 vătămări grave și 56 vătămări medii au fost comise în locurile publice, 1

---

³⁹²<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6595>

³⁹³https://politia.md/sites/default/files/ni_violenta_in_familie_12_luni_2019_pagina_web_a_igp.pdf

vătămări medii – cu aplicarea armelor de foc, 1 gravă a fost comisă de către persoane în stare de ebrietate, 1 vătămări grave și 2 medii - de către persoane anterior condamnate, iar 4 vătămări grave și 2 vătămări corporale medii au fost săvârșite de către persoane neîncadrate în câmpul muncii.³⁹⁴

Cât privește topul infracțiunilor reieșind de ziua comiterii putem menționa că: infracțiunile contra vieții și sănătății predomină în zilele de duminică, sâmbătă și marți, variind între 34 și 47 infracțiuni. Subdiviziunile Poliției în perioada a 6 luni ale anului 2020 au înregistrat 11130 infracțiuni, dintre care 29% revenind municipiului Chișinău. Din numărul total de infracțiuni, 4% îi revin infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei (418). În cadrul activităților de urmărire penală și investigare a infracțiunilor, Poliția a reușit stabilirea autorilor în proporție de: 76,32% pe cauzele penale contra vieții și sănătății persoanelor. La 01.07.2020 au rămas în căutare 6268 infractori, din ei, pentru infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei – 152 infractori.³⁹⁵

Fapta de omor intenționat este incriminată în art.145 CP RM într-o variantă tip și o variantă agravată. Omorul intenționat în variant-tip (omorul simplu) este incriminat la alin.1 art.145 CP RM. Majoritatea autorilor definesc omorul ca lipsirea ilegală de viață a unei alte persoane³⁹⁶. Omorul intenționat sau pur și simplu omorul este lipsirea ilegală și intenționată de viață a unei alte persoane. Această definiție a noțiunii de omor este aplicabilă tuturor infracțiunilor săvârșite prin omor, prevăzute la art.145-148 CP RM.

Literalmente, expresia omor intenționat, utilizată în denumirea art.145 CP RM, este una pleonastică. Prin excelență,

---

³⁹⁴https://politia.md/sites/default/files/ni_violenta_in_familie_3_luni_2020_p_entru_pagina_web-konvertirovan.pdf

³⁹⁵https://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_3_luni_2020.pdf

³⁹⁶Dobrinescu I. Infracțiuni contra vieții persoanei București: Ed. Academiei RSR, 1987, p. 12; Bulai C. Curs de drept penal. Partea specială București: Universitatea din București, 1975, p. 84; Stoica O. A. Drept penal. Partea specială. București, 1976, p. 75; Nistoreanu Gh., Boroi A. Drept penal român. Partea specială. București, 2002, p. 92; Macari I. Drept penal al Republicii Moldova. Partea specială. Chișinău: USM, 2003, p. 68.

fapta de omor poate fi săvârșită numai cu intenție. În accord cu legea penală în vigoare, este inadmisibilă utilizarea sintagmei omor din imprudență. Această sintagmă era potrivită în contextul legii penale anterioare, întrucât art. 93 CP RM din 1961, purta denumirea omorul din imprudență. În legea penală în vigoare, corespondentul acestui articol este art.149 CP RM, purtând denumirea Lipsirea de viață din imprudență. Oricare omor este o lipsire de viață, însă nu oricare lipsire de viață este un omor. În legătură cu această, trebuie de menționat că în dispoziția art.145 CP RM legiuitorul utilizează termenul omor fără a mai circumstanția inutil formă de vinovăție manifestată de către făptuitor.³⁹⁷

În contrast, la art.148 CP RM se stabilește răspunderea penală pentru infracțiunea de lipsirea de viață la dorința persoanei (euthanasia), adică pentru lipsirea de viață a persoanei în legătură cu o maladie incurabilă sau cu caracterul insuportabil al suferințelor fizice, dacă a existat dorința victimei sau, în cazul minorilor, a rudelor acestora.

Dicționarul juridic penal definește eutanasia ca: „uciderea săvârșită sub un impuls de milă pentru a curma chinurile fizice ale unei persoane care suferă de o boală incurabilă, și a cărei moarte este, din această cauză, inevitabilă”³⁹⁸.

Astăzi, eutanasia este înțeleasă drept așa-numita omucidere din compasiune, adică a provoca moartea altcuiva pentru milă în fața suferinței sale sau pentru a se supune dorinței sale de a muri. Eutanasia este întotdeauna o formă de omucidere, deoarece presupune că un om omoară pe altul, fie printr-un act pozitiv, fie prin omiterea atenției și a îngrijirii, indiferent de atitudinea societății față de acest subiect, aceasta este o infracțiune.

Delimitarea omorului intenționat de euthanasia se bazează în special pe latura subiectivă a infracțiunii, care poate

---

³⁹⁷<http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalspecialf2f52.pdf>

³⁹⁸Antoniou G., Bulai C., ș.a. Dicționar juridic penal. București, 1976, p.107.

fi apreciată drept o activitate psihică a persoanei față de fapta săvârșită, o activitate psihică a ei strâns legată nemijlocit de săvârșirea faptei și care reprezintă o unitate indisolubilă a procedeelelor psihice intelectual, volitiv și emoțional.³⁹⁹

Semnele care circumscriu latura subiectivă a infracțiunii sunt: vinovăția, motivul și scopul. Relevanța acestor semne nu este una similară, deși toate aceste *per ansamblu*, caracterizează procesul intern psihic al faptei infracționale.⁴⁰⁰

Pe lângă aceste semne obligatorii ale laturii subiective a infracțiunii, atitudinea psihică a făptuitorului este influențată de componenta emoțională și afectivă. Caracterul emoțiilor permite a percepe mai profund motivele infracțiunii și intenția reală a persoanei care comite actul infracțional.⁴⁰¹ În unele cazuri componenta emoțională a faptei este luată în considerare de legiuitor în calitate de circumstanțe atenuante, este cazul infracțiunilor de la art. 146, 148, 149 CP RM.

Din start, este necesar de a menționa că atât teoria, cât și practica judiciară a RM, afirmă precum că omorul intenționat (sau pur și simplu omorul) este lipsirea ilegală și intenționată de viață a unei alte persoane. Această definiție a noțiunii de omor este aplicabilă tuturor infracțiunilor săvârșite prin omor, prevăzute la art.145-148 CP al RM.⁴⁰² De aici reiese că eutanasia (infracțiunea incriminată la art. 148 CP RM) face parte din categoria de omor comis în prezența circumstanțelor atenuante, deși forma vinovăției cu care se comite este indubitabil intenția.

Paradoxal, însă aceiași Hotărîre a Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor (art.145-148 CP al RM) nr. 11 din 24.12.2012, în cadrul pct. 9 oferă următoarele explicații – pentru a deosebi

---

³⁹⁹ Macari I., Dreptul penal al RM, partea generală, Chișinău 1999, p. 129

⁴⁰⁰ Botnaru S. și alții Drept penal, partea generală, V.II, Chișinău, Ed. Cartier Juridic, 2005, p. 199

⁴⁰¹ Назаренко Г. В., Невменяемость, Санкт-Петербург, Юридический Центр Пресс, 2002, с. 166

⁴⁰² Macari I., Dreptul penal al RM, partea generală, Chișinău 1999, p. 129

omorul intenționat de lipsirea de viață din imprudență (art.149 CP al RM) urmează să se atragă atenția asupra faptului că omorul dă expresie unei conduite violente, reprezentând o formă de manifestare a făptuitorului care a luat hotărârea de a suprima viața unei persoane și se folosește de mijloacele apte să realizeze acest scop, pe când în cazul lipirii de viață din imprudență nu avem un act de violență, ci o conduită greșită a făptuitorului într-o situație periculoasă, susceptibilă să producă, în anumite împrejurări, consecințe sub formă de moarte cerebrală a victimei. Anume aceste explicații stau la baza delimitării titlaturii infracțiunilor de la art. 145 CP RM (omor intenționat), pe de o parte și 149 CP RM (lipsirea de viață din imprudență), pe de altă parte.

Astfel, observăm particularitățile tehnicii legislative în politica penală, care, pentru a reda gradul prejudiciabil mai înalt și caracterul violent al faptei de la art.145 CP RM, se utilizează termenul de – „omor intenționat”, vice-versa pentru a desemna o faptă caracterizată printr-un grad de pericol social mai redus și a indica asupra așa numitei – „conduite greșite a făptuitorului într-o situație periculoasă, susceptibilă să producă, în anumite împrejurări, consecințe sub formă de moarte cerebrală a victimei”, este utilizat termenul de – „lipsirea de viață din imprudență” (art. 149 CP RM).

În contextul celor expuse, apare întrebarea logică – „din care considerente infracțiunea de la art.148 CP RM este intitulată – lipsirea de viață la dorința persoanei (eutanasia)?”. Ori infracțiunea de la art. 148 CP RM reprezintă o normă specială cu circumstanțe atenuante de la norma generală inclusă în cadrul art. 145 alin.(1) CP RM. *Ab adversum* – infracțiunea de la art.148 CP RM nu reprezintă o normă specială cu circumstanțe atenuante de la norma generală inclusă în cadrul art. 149 alin.(1) CP RM.

Situația în cauză, impune operarea modificărilor legislative pentru schimbarea titlului art.148 CP RM din – „lipsirea de viață la dorința persoanei (eutanasia)” în „uciderea la dorința persoanei (eutanasia)”. Considerăm că un astfel de procedeu legislativ va permite sesizarea corectă a infracțiunii de

eutanasiе, inclusiv și pentru a releva gradul prejudiciabil al acestei infracțiuni.

Vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății este examinată în calitate de infracțiune contra sănătății cu cel mai pronunțat grad de pericol social. Norma juridică de incriminare a acestei infracțiuni este prevăzută în cadrul art.151 CP RM.

În Republica Moldova, numărul de cazuri de vătămări intenționate grave a integrității corporale sau a sănătății înregistrate în ultimii ani se cifrează la: 309 - în anul 2014; 243 - în anul 2015; 246 - în anul 2016; 192 - în anul 2017; 206 - în anul 2018; 195 - în anul 2019.⁴⁰³ 163 - în anul 2020.⁴⁰⁴

Pentru comparație, cu referire la vătămarea medie a integrității corporale sau a sănătății, în Republica Moldova, numărul de cazuri de vătămare intenționată medie a integrității corporale sau a sănătății înregistrate în ultimii ani se cifrează la: 703 - în anul 2006; 851 - în anul 2007; 839 - în anul 2008; 824 - în anul 2009; 930 - în anul 2010; 925 - în anul 2011; 878 - în anul 2012; 712 - în anul 2013.⁴⁰⁵

Cât privește topul infracțiunilor reieșind de ziua comiterii, cu referire la anul 2019, putem menționa că infracțiunile contra vieții și sănătății, predomină în zilele de duminică și sâmbătă (207 și 179 infracțiuni) și joi și luni (136 și 137 infracțiuni), ora comiterii: 18.00–24.00 și 12.00–18.00 (388 și 318 infracțiuni).⁴⁰⁶

2. Cauzele și condițiile săvârșirii infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei

Studierea criminalității contra vieții și sănătății persoanei ar deveni incompletă, dacă nu s-ar referi la determinantele sale. În șirul acestora, fără a pretinde la o listă exhaustivă, se înscriu:

- *influența negativă a micromediului și consumul de*

---

⁴⁰³https://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_12_luni_presa.pdf

⁴⁰⁴ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6929>

⁴⁰⁵ Brinza S, Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Chișinău, Vol. I, 2015, p. 382

⁴⁰⁶https://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_12_luni_presa.pdf

droguri/alcool. Astfel, persoanele în stare de ebrietate comit 63% din omoruri intenționate și 65% din vătămarile grave ale integrității corporale. Exemplu elocvent în acest sens, servește următorul caz: *X.X. a fost declarat vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 145 alin. 2 lit. e¹) CP al RM. În fapt, X.X. fiind în relații de concubinaj de aproximativ 7 ani cu V. L. și locuind împreună în domiciliul lor, la 04.10.2017 aproximativ la ora 17:50, intenționat, înțelegând caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, fiind în stare de ebrietate, în rezultatul unui conflict cu aceasta i-a aplicat două lovituri cu un cuțit de bucătărie din putere, una în regiunea anterioară a hemitoracelui stâng și una în regiunea posterioară-inferioară a hemitoracelui drept, de la care V. L. a decedat pe loc.*⁴⁰⁷

Astfel, în anul 2016 în stare de ebrietate alcoolică au fost comise: fiecare al doilea caz de omor intenționat (83 din 189) și fiecare al treilea caz de cauzare a leziunilor corporale grave (80 din 250).⁴⁰⁸ Aceasta deși organele de poliție declară că pe domeniul reducerii consumului de droguri și diminuarea riscurilor HIV, în vederea eradicării consumului de droguri și de alte substanțe psihotrope, diminuarea riscurilor în mediul persoanelor aflate în grupul de risc au fost desfășurate 3607 de activități de informare a căror beneficiari au fost 35289 de cetățeni, fiindu-le distribuite 16074 de pliante și flyere cu informații utile și recomandări. Pe domeniul dat au fost realizate 181 de publicații în presă (presa scrisă, TV, radio, rețele web).⁴⁰⁹

- prezența relațiile ostile. Până la 70% din omoruri sînt comise din motive casnice, iar 16% - din intenții huliganice. În anumite regiuni, motivele casnice, constituie practic unica cauză a infracțiunilor grave împotriva vieții și sănătății omului.

- situațiile conflictuale. În anumite cazuri acestea apar

---

⁴⁰⁷Sentința Judecătoriai Bălți, sediul Sângerei din 15.12.2017. Dosar nr. 1/2-250/17. În: https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

⁴⁰⁸<http://independent.md/doc-numarul-infracțiunilor-comise-moldova-crestere-fiecare-al-doilea-omor-si-violenta-familie-comise-stare-de-ebrietate/#.WqgePWrfLIU>

⁴⁰⁹https://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_12_luni_presa.pdf

subit, iar în altele constituie rezultatul dezvoltării unor raporturi ostile îndelungate. Un rol important are aici comportamentul victimei, care servește drept factor victimogen. Analiza datelor despre personalitatea victimelor dovedește că, în 65% din cazurile de omor, acestea erau în stare de ebrietate, iar în 39% din cazuri serveau băuturi alcoolice împreună cu infractorii, 4,5% din victime au fost inițiatorii bățăilor sau ai unui comportament ofensator, în majoritatea cazurilor, infracțiunile nu sînt pregătite din timp. De regulă, intenția de a comite infracțiuni grave împotriva vieții și sănătății omului apare în procesul de dezvoltare a situației conflictuale. Apariția bruscă a intenției e înregistrată în 84% din omoruri. Drept instrument al acestor infracțiuni devin obiecte aflate întâmplător sub mîină (41%), arme de vînătoare (11-13%) sau arme reci (12-13%).⁴¹⁰

- deficiențe în domeniul descoperirii infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei: nu sînt depistate oportun victimele aflate printre persoanele în căutare sau pierdute fără urmă; în procesul de urmărire penală se studiază superficial comportamentul victimei de pînă la comiterea infracțiunii; adesea nu este examinat locul incidentului în caz de vătămare gravă a integrității corporale; organizarea vicioasă a căutării infractorilor după semnalmente personale. Ca și confirmare a celor expuse, aducem datele statistice ale organelor afacerilor de interne din Republica Moldova: cu situația la 01.07.2020 au rămas declarate neidentificate 21 cadavre;⁴¹¹

- criminalizarea persoanei care se exprimă prin: sporirea numărului persoanelor cu antecedente penale, a șomerilor și a minorilor neșcolarizați; creșterea greutății specifice a infractorilor, care au caracteristică negativă la locul de trai; creșterea numărului infractorilor condamnați condiționat și a celor eliberați în mod condiționat de pedeapsa penală; sporirea numărului persoanelor declarate iresponsabile în

---

⁴¹⁰ Birgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 270

⁴¹¹ <https://politia.md/ro/advanced-page-type/rapoarte-si-evaluari?page=1>

comiterea acțiunilor social-periculoase împotriva vieții și sănătății persoanelor. În acest sens, cu situația la 01.01.2020 au rămas în căutare 6101 infractori, din ei, pentru infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei – 159 infractori, pentru vătămarea intenționată gravă a integrității corporale – 141.⁴¹²

- controlul insuficient asupra condamnaților în locurile de detenție. În structura infracționalității penitenciare atentatele asupra vieții și sănătății persoanelor constituie majoritatea. Cele mai multe dintre ele sînt săvîrșite din cauza relațiilor ostile, ofenșurilor reciproce, certurilor dintre grupurile de condamnați formate în baza locurilor de trai.

- lacunele în realizarea profilaxiei infracțiunilor contra vieții și sănătății: lipsește controlul cuvenit asupra achiziționării, păstrării și utilizării armelor de foc, ridicarea acestora de la persoanele ce comit sistematic încălcări de lege. Nivelul înalt de răspîndire a traficului de armament și de dotare nemijlocită a cetățenilor; instalarea de către structurile separatiste la unele întreprinderi a utilajului special sau adaptat pentru confecționarea armelor și munițiilor care se comercializează pe „piața neagră”.

- starea materială și financiară precară a populației, condiționată de criza economică, fapt care provoacă scandaluri și acțiuni violente în familii și asupra altor personae. Influența sa se exercită nu numai prin scăderea bruscă și excesivă a nivelului de trai, ci și prin instabilitatea emotivă pe care o ocazionaază;

- influența negativă a mass-media, emisiuni, filme la televiziune, cărți care propagă violență, ură și rezbuinare ca și valori social agreabile;

- nivelul redus al educației unor membrii ai societății, care tind să rezolve toate problemele prin utilizarea forței, violenței sau comit acțiuni cu caracter provocator;

- șomajul atacă în mod serios echilibrul interior al

412

https://politia.md/sites/default/files/raport_activitatea_politiei_12_luni_2019_.pdf

individului, punându-l în imposibilitatea de a-și mai putea realiza prin mijloace legale aspirațiile sale. El atinge grav structura familială la baza sa. Autoritatea tatălui este profund diminuată, rolul său de susținător al familiei, fiind alterat. Deranjarea rolurilor familiale poate produce stări de confuzie, de dezechilibru interior, anxietate, alcoolism, dorința de revanșă împotriva societății.⁴¹³

După cum observăm, determinantele infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei au un anumit specific, deși ele nu acționează de sine stătător, ci în context cu factorii social-economici, politici, culturologici și de alt gen.

3. Personalitatea infractorului și a victimei infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei

Infracțiunile contra vieții și sănătății persoanei după nivelul pericolului social și gravitatea consecințelor cauzate depășesc multe alte fenomene criminale. Ele cauzează societății daune considerabile. Astfel, în anul 2017, numărul persoanelor decedate în urma infracțiunilor înregistrate a constituit 585 persoane. Astfel, 19,5% de persoane au decedat din cauza omorurilor și 9,7% în urma vătămarilor intenționate. *De exemplu X. a fost declarat vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 151 alin. 4 CP al RM. În fapt, X. la data de 01.07.2017, aproximativ pe la orele 19.00-20.00 min., fiind în stare de ebrietate alcoolică, aflându-se la domiciliu său din satul xx, urmărind scopul vătămării grave a integrității corporale și a sănătății, care este periculoasă pentru viață, în timpul unui conflict cu cet. S. I., i-a aplicat ultimului multiple lovituri cu pumnii și cu picioarele în diferite regiuni ale corpului, ca rezultat ultimul decedând la fața locului. Potrivit raportului de expertiză medico-legală nr. 133D din 07 iulie 2017, cauza decesului cet. S. I. este stopul cardiac reflector ca urmare a traumei bonte a gâtului. La cadavrul cet. S. I. s-au depistat: hemoragii în țesuturile moi ale gâtului bilateral, hemoragii în țesuturile moi la nivelul osului hioid, cartilajul tireoid, în peretele și în*

---

⁴¹³ Nistoreanu Gh., Păun C., Criminologie, București, 1994, p. 184

*țesuturile adiacente a carotidă pe dreapta la nivelul vertebrei 3 cervicale în țesuturile moi regiunea occipitală, fractură os nazal, plăgi contuze, echimoze, excoriații față, gât, torace pe stânga, brațul drept, care în ansamblu se califică ca leziuni corporale grave periculoase pentru viață. Cauza decesului este în legătură directă cu trauma bontă a gâtului.*⁴¹⁴

Într-un studiu al său, autoarea Oxana Rotari, a reușit să sintetizeze două tipuri principale de victime, în urma omorului intenționat, comis fără circumstanțe agravante, din care face parte:

- Tipul 1 - bărbații de 19-29 de ani sau 30-39 de ani, mai rar 40- 49 de ani, care au studii medii generale ori medii incomplete. Cea mai mare parte dintre ei nu lucrează, iar cei care lucrează sunt ocupați cu munca fizică necalificată sau de calificare medie. Majoritatea sunt prieteni, cunoscuți apropiați ori cunoscuți întâmplători cu victimizatorul;

- Tipul 2 - femeile de 30-39 de ani sau 40-49 de ani, care au studii medii incomplete ori medii generale. Majoritatea lor nu lucrează sau sunt ocupate cu munca fizică necalificată, mai rar cu munca intelectuală ce nu necesită studii medii speciale și superioare (cantargiu, controlor etc.).⁴¹⁵

În cadrul unui studiu criminologic al infracțiunilor de omor la comandă, realizat de Gheorghe Gladchi, a fost elaborată o tipologie a victimelor acestei infracțiuni, fiind luate drept bază trăsăturile caracteristice persoanelor vătămate, cauzele posibile ale comiterii infracțiunii date precum și alte circumstanțe importante ale acestor cazuri penale, astfel au fost desprinse șapte tipuri de victime:

- 1) Persoanele victimitatea cărora este determinată de rolul important în businessul actual. Ele ocupă posturi mari în structuri private puternice, au studii superioare și o bogată experiență de muncă, inclusiv de dirijare în structurile statale.

---

⁴¹⁴Sentința Judecătorei Bălți, sediul Sângerei din 06.12.2017. Dosar nr. 1/2-229/2017.

În: https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

⁴¹⁵ Rotari O. Criminologie. Chișinău, 2011, p.426-428

Cauzele probabile ale atentării la viața acestora pot fi: concurența aspră între structurile comerciale și împărțirea sferelor de influență, nerespectarea acordurilor și obligațiilor contractuale de către grupurile comerciale, tănuirea venitului de către parteneri etc.

2) Persoanele cu antecedente penale, inclusiv autoritățile criminale incluse în business, precum și persoanele care n-au fost condamnate, însă au legături de afaceri cu lumea interlopă. Indivizii respectivi au un statut social inferior, studii medii sau medii incomplete, practică un business neperspectiv, posedă sume mari de bani. Victimitatea acestora este generată de lupta pentru influență în mediul criminal, pentru dreptul controlului visteriei, supunerea unui control al activității antreprenorilor, efectuarea mahinațiilor de diferit gen etc.

3) Persoanele ocupate cu businessul mic și mediu, ce au firme particulare sau sunt angajate în structurile private, de regulă, au studii superioare. Victimitatea lor este cauzată de conflictele legate de neachitarea în termen a datoriilor bănești. Victimele, de regulă, au fost în rolul de creditori.

4) Persoanele victimitatea cărora este determinată de profesia lor, executarea anumitor funcții de serviciu și obștești.

5) Persoanele victimitatea cărora este cauzată de relațiile ostile îndelungate din sfera familială.

6) Persoanele cu victimitatea sporită, generată de comportament ușuratic, imoral și de relații intime dezordonate.

7) Cetățenii victimitatea cărora este determinată de circumstanțe externe, și nu de anumite calități ale personalității. Acestea sunt persoanele care au fost omorâte din greșeală, fiind confundate cu cele care urmau a fi sacrificate.⁴¹⁶

În anul 2017, cazurile de omor au determinat pedeapsa cu închisoare pentru 1442 persoane, acestea fiind urmate de persoanele care au comis vătămare intenționată gravă - 589 persoane.

---

⁴¹⁶ Gladchi Gh. Criminologie generală. Chișinău, 2001, p.129

În anul 2018, numărul persoanelor decedate în urma infracțiunilor înregistrate a constituit 608 persoane. Astfel, 23,5% de persoane au decedat din cauza omorurilor și 8,6% din cauza vătămărilor intenționate.⁴¹⁷

Conform datelor statistice MAI pe parcursul a IX luni ale anului 2019, au fost săvârșite 21304 de infracțiuni. Dintre care: vătămări intenționate grave și medii – 595, omor – 127.⁴¹⁸

Un aport deosebit la comiterea infracțiunilor cu privire la viața și sănătatea persoanei îl aduc persoanele fără adopț, persoanele care fac abuz de băuturi alcoolice și substanțe narcotice, persoanele cu antecedente penale, care comit infracțiuni din răzbunare, din intenții huliganice, reglare de conturi sau cu scopul de a tăinui o altă infracțiune comisă anterior.

Problemă stringentă a domeniului studiat o constituie creșterea numărului infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei în rîndul tinerilor. Vorbind despre tineri ne referim la persoanele între 16 și 35 ani. Aceștia de cele mai dese ori comit omorul, cauzarea leziunilor corporale grave, etc. Astfel, în anul 2017, 11 minori au fost condamnați pentru omor.⁴¹⁹

Infracțiunile contra vieții și sănătății persoanei tot mai des întruchipează chip feminin. Relativ, dar permanent crește numărul infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei comise de femei. De exemplu, *T. N. a fost declarată vinovată de comiterea infracțiunii prevăzută de art. 151 alin. (1) Cod Penal al RM. În fapt, T. N., la data de 28 noiembrie 2017, în jurul orei 20 00, aflându-se în domiciliul cet. C. L. amplasat în sat. C., r-nul Făleşti, în urma unui conflict apărut spontan cu R. Iu., urmărind scopul vătămării corporale a persoanei, intenționat, i-a aplicat acestuia multiple lovituri cu picioarele în regiunea cutiei toracice și a capului, ca rezultat cauzând victimei leziuni*

---

⁴¹⁷<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268>

⁴¹⁸http://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_ix_luni_2019_pentru_presa.pdf

⁴¹⁹<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926&parent=0>

*corporale sub formă de traumatism toraco-abdominal închis cu lezarea splinei cu dezvoltarea hemoperitoneumului, multiple fracturi costale bilaterale, traumatism cranio-cerebral închis cu comotie cerebrală, plagă contuză și echimoze, care potrivit raportului de expertiză judiciară nr. 212D din 06.12.2017 se califică ca vătămări corporale grave, periculoase pentru viață*⁴²⁰

Infracțiunile contra vieții și sănătății persoanei comise de femei cu o deosebită cruzime nu mai constituie un fenomen rar întâlnit. Desigur, de cele mai dese ori acestea comit infracțiuni în cadrul familiei, față de soț, părinți, față de copii (pruncuciderea, cauzarea leziunilor corporale grave).

De exemplu, o femeie de 40 de ani, originară din Comrat, în data de 11 decembrie 2020 a fost ucisă cu sânge rece de propria fiică. Tânăra de 21 de ani și-a spintecat mama și i-a scos inima.

Crima oribilă a avut loc într-un apartament. Femeia lucra de ani buni în Germania pentru a-și întreține copilul. Potrivit presei locale, cele două s-au certat din cauză că tânăra era consumatoare de droguri, iar femeia a vrut să o trateze de acest viciu.⁴²¹

C.Lambrosso, caracterizînd tipologia criminalilor, printre alte tipuri de infractori a creat și portretul fizic al infractorului ce comite omoruri (ucigașului). Acesta are particularități anatomice, în special, sinusurile frontale sunt foarte ascuțite, pomeții sunt voluminoși, orbitele oculare imense, bărbia pronunțată sub formă de pătrat. La acești infractoti deosebit de periculoși, predomină curbura capului – lățimea este mai mare decît lungimea, fața îngustă, de cele mai dese ori părul este negru și cârlionțat, barba rară, de multe ori au gușă și mâini scurte. La fel le este caracteristică privirea rece și fixă, ochii înroșiți, nasul încovoiat în jos, lobi urechilor fie prea mari, fie prea mici, buzele subțiri de după care se văd colții dinților.⁴²²

---

⁴²⁰Sentința Judecătorei Bălți, sediul Fălești din 01.03.2018. Dosar nr. 1-2/2018. În: jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

⁴²¹<https://stiri.md/article/incidente/fata-care-si-a-ucis-mama-filmata-cum-rade-in-hohote-pe-banca-acuzatilor>

⁴²²<http://legalportal.am/download/library/p175amahof1go058h6mhf7kvh3.pdf>

4. Prevenirea infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei

Prevenirea infracțiunilor contra vieții și sănătății persoane se caracterizează prin următoarele trăsături: are un caracter continuu; are un caracter permanent; vizează atât posibili autori ai infracțiunilor, cât și victimele potențiale; acționează asupra factorilor exogeni ce influențează săvârșirea unei infracțiuni; urmărește respectarea normelor penale, a drepturilor și libertăților cetățenilor.⁴²³

Activitatea de prevenire a infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei presupune realizarea de către organele competente a unui complex de activități economice, educative, medicale și juridice îndreptate spre identificarea și lichidarea factorilor obiectivi și subiectivi care generează comiterea lor.

Pentru realizarea prevederilor legislației, activitatea de prevenire a infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei se desfășoară în funcție de situația operativă, în conformitate cu planurile Inspectoratului General al Poliției și ale subdiviziunilor din cadrul lui. Coordonarea activității preventive se pune în sarcina structurilor specializate ce funcționează în cadrul Inspectoratului Național de Investigații.

Activitatea de prevenire a atentatelor la viața și sănătatea persoanei, efectuată de către subdiviziunile specializate în colaborare cu alte servicii polițienești, organe de stat și organizații nonguvernamentale, se desfășoară în următoarele direcții de bază:

- ✓ identificarea factorilor care favorizează comiterea infracțiunilor de acest gen, elaborarea și realizarea măsurilor eficiente pentru înlăturarea lor;

- ✓ stabilirea, luarea în evidență specială și profilactică a tuturor persoanelor predispuse la comiterea infracțiunilor de acest gen, aplicarea în privința lor a măsurilor educative

---

⁴²³Paraschiv G., Paraschiv D.-Șt., Paraschiv E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p.104-105

îndreptate spre reorientarea și retragerea din activitatea criminală;

✓ identificarea persoanelor care intenționează sau pregătesc comiterea unei infracțiuni de acest gen, elaborarea și realizarea măsurilor de prevenire, de curmare a faptei ilicite.

Derularea evenimentelor din ultimii ani demonstrează că principalii factori ce generează comiterea infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei sunt:

- starea materială și financiară precară a populației, condiționată de criza economică, fapt care provoacă scandaluri și acțiuni violente în familii și asupra altor persoane;

- dezmembrarea statului, prezența unei regiuni necontrolate de către organele constituționale, unde este răspândit fenomenul crimei organizate, există formațiuni criminale care practică pe tot teritoriul țării omoruri, inclusiv la comandă, traficul ilicit de arme și muniții, infracțiuni violente cu caracter patrimonial;

- răspândirea cazurilor de păstrare ilicită a armelor de foc, munițiilor, dispozitivelor explozive în urma evenimentelor care au avut loc în raioanele de vest și de sud ale republicii în anii 1991-1992;

- influența negativă a publicațiilor din mass-media, emisiuni, filme la televiziune, cărți care propagă violența;

- nivelul redus al educației unor membrii ai societății, care tind să rezolve toate problemele prin utilizarea forței sau comit acțiuni cu caracter provocator;

- neajunsurile în organizarea și efectuarea acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigații pe cazurile deja comise, fapt care contribuie la comiterea de către infractorii rămași neidentificați a infracțiunilor în serie;

- munca insuficientă a Poliției și a altor organe de drept în realizarea activităților de prevenire îndreptate spre relevarea, prevenirea și curmarea cazurilor concrete de pregătire a infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei.

Pentru stabilirea cauzelor și condițiilor care favorizează comiterea infracțiunilor de acest gen și a contingentului criminogen, poliția utilizează toate sursele disponibile de informare: materialele analizei situației operative, apelurile cetățenilor și persoanelor cu funcții de răspundere, publicațiile în mass-media, datele obținute pe cale operativă etc.

În scopul înlăturării factorilor care generează comiterea infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei, în cadrul profilaxiei generale se realizează următoarele activități:

✓ Propagarea legislației în vigoare, sensibilizarea populației pe problemele prevenirii atentatelor la viață și la sănătate.

Acestea sunt elemente importante ale profilaxiei generale, orientate spre educarea juridică a cetățenilor, cunoașterea legilor privind protejarea drepturilor la viață și sănătate, formarea convingerilor necesare pentru respectarea lor.

În special se va acorda atenție explicării prevederilor legislative privind prevenirea și combaterea violenței în familie, sistemului măsurilor de protecție, precum și măsurilor de constrângere aplicate agresorilor.

Un alt obiectiv al profilaxiei generale este informarea victimologică (antiinfracțională) a cetățenilor. Ea are ca scop însușirea și respectarea normelor generale de comportare în familie, în colective de muncă și de studii, în locuri publice, neadmiterea acțiunilor ce pot provoca agresivitate din partea altor persoane.

În procesul realizării acestor acțiuni se aplică diverse metode de influență - lecții, convorbiri, emisiuni la televiziune, articole în presă, utilizându-se datele statistice ce reflectă starea criminalității și exemple concrete convingătoare din practica judiciară.

✓ Activități efectuate în vederea relevării și curmării faptelor ilicite legate de confecționarea, păstrarea, comercializarea armelor, munițiilor și dispozitivelor explozive.

Nivelul înalt de răspândire a traficului de armament și de dotare nemijlocită a militarilor; distribuirea haotică în mediul

populației a armamentului în timpul conflictului armat din Moldova; instalarea de către structurile separatiste la unele întreprinderi a utilajului special sau adaptat pentru confecționarea armelor și munițiilor care se comercializează pe „piața neagră”.

În scopul ridicării obiectelor date, păstrate ilicit, lichidării condițiilor care favorizează traficul de arme, subdiviziunile specializate din cadrul Inspectoratului Național de Investigații, împreună cu alte subdiviziuni ale Inspectoratului General al Poliției și organelor de drept, întreprind următoarele activități: desfășoară măsuri complexe de profilaxie pentru informarea populației, îndemnarea spre predare benevolă a armelor și munițiilor păstrate ilegal, verificarea locurilor de păstrare a lor; utilizează toate posibilitățile activității speciale de investigații pentru identificarea persoanelor ce păstrează ilicit arme, muniții și ridicarea lor; asigură controlul respectării de către persoanele fizice și juridice a regulilor referitoare la funcționarea obiectivelor cu regim special (depozite de arme, tiruri etc.); depistează și lichidează locurile de confecționare, reparare neautorizată a armelor.

Astfel, în perioada 9 luni a anului 2019, au fost organizate și desfășurate de poliție campanii și activități de informare, sensibilizare și caritate, dintre care: „Acum este momentul predă armamentul”, „Alcoolul distruge vieți”, „Spune NU drogurilor!” , etc.

Campania „Acum este momentul predă armamentul”, scopul căreia a fost crearea unui mediu sigur în comunitate prin scoaterea din circuit a armelor, munițiilor și substanțelor explozive deținute ilegal, sensibilizarea societății referitor la pericolul generat de armele deținute ilegal, precum și motivarea cetățenilor la predarea benevolă a acestora. Obiectivele campaniei sunt: crearea unui mediu sigur pentru cetățeni prin scoaterea din circuit a armelor, munițiilor și materialelor explozive deținute ilegal; eradicarea pericolului iminent pentru viața și sănătatea cetățenilor condiționat prin circulația ilegală a armelor și munițiilor; responsabilizarea civică a comunității și

creșterea conștientizării riscurilor, precum și eficientizarea gradului de implicare a membrilor comunității.⁴²⁴

Pe domeniul activității de supraveghere a circulației armelor cu destinație civilă, în vederea prevenirii incidentelor cu folosirea și aplicarea acestora, sporirea nivelului de conștientizare a necesității de înregistrare a armelor de foc, de predare a armelor de foc deținute ilegal și reducerea cererii, în perioada 9 luni a anului 2019 au fost desfășurate 1624 activități de informare a căror beneficiari au fost 22062 de cetățeni, fiind-le distribuite 19649 de pliante cu informații utile și recomandări. Pe domeniul dat au fost realizate 104 de publicații în presă (presa scrisă, TV, radio, rețele web).⁴²⁵

✓ Activități de prevenire și combatere a narcomaniei, consumului de băuturi alcoolice și alcoolismului.

Luând în considerație faptul că multe infracțiuni se comit sub influența alcoolului sau a substanțelor narcotice, ori în scopul dobândirii lor, lupta contra beției, alcoolismului și narcomaniei este un mijloc important de prevenire a infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei.

La organizarea activității antidrog și antialcool se ține cont de factorii ce influențează asupra răspândirii acestor vicii sociale, printre care sunt: subaprecierea influenței dăunătoare a alcoolului și substanțelor narcotice asupra organismului, insuficiența organizării muncii social-utile, interpretarea incorectă a unor tradiții însoțite de utilizarea enormă a alcoolului, disponibilitatea de materie primă pentru prepararea drogurilor, organizarea nesatisfăcătoare a odihnei etc.

Această luptă trebuie să aibă un caracter sistematic, bine chibzuit și să includă toate măsurile întreprinse de către serviciile polițienești, organele publice locale și organizațiile nonguvernamentale în combaterea acestor vicii sociale.

---

⁴²⁴https://www.realitatea.md/70-de-mii-de-arme-si-pesto-doua-mii-de-munitii--predate-benevol-de-la-inceputul-campaniei-acum-este-momentul--predaarmamentul_89735.html

⁴²⁵ http://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_ix_luni_2019_pentru_presa.pdf

În scopul prevenirii consecințelor abuzului de alcool și al narcomaniei, poliția și alte servicii cu atribuții în contracararea alcoolismului și narcomaniei desfășoară activități în următoarele direcții:

- informarea populației privind daunele consumului abuziv de alcool și utilizării fără prescripția medicului a substanțelor narcotice, educarea atitudinii corecte față de aceste probleme;
- efectuarea măsurilor de lichidare a bazei materiale de confecționare a substanțelor narcotice, depistarea și nimicirea plantelor care conțin asemenea substanțe;
- exercitarea controlului asupra respectării de către persoanele fizice și juridice a legislației privind producerea, păstrarea și comercializarea producției alcoolice și a medicamentelor ce conțin substanțe narcotice, inclusiv prin realizarea unor măsuri complexe și operațiuni speciale;
- acordarea asistenței sociale și psihologice familiilor care se confruntă cu probleme legate de alcoolism și narcomanie.

Astfel, de către poliția în anul 2019, pe domeniul prevenirii consumului de alcool și diminuării consecințelor, în vederea excluderii folosirii băuturilor alcoolice și promovarea modului sănătos de viață au fost desfășurate 4021 de activități de informare a căror beneficiari au fost 48256 de cetățeni, fiindu-le distribuite 27814 de pliante și flyere cu informații utile și recomandări. Pe domeniul dat au fost realizate 266 publicații în presă (presa scrisă, TV, radio, rețele web).

Pe domeniul reducerii consumului de droguri și diminuarea riscurilor HIV, în vederea eradicării consumului de droguri și de alte substanțe psihotrope, diminuarea riscurilor în mediul persoanelor aflate în grupul de risc au fost desfășurate 3607 de activități de informare a căror beneficiari au fost 35289 de cetățeni, fiindu-le distribuite 16074 de pliante și flyere cu informații utile și recomandări. Pe domeniul dat au fost realizate 181 de publicații în presă (presa scrisă, TV, radio, rețele web).⁴²⁶

---

⁴²⁶ https://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_12_luni_presa.pdf

✓ Activități de asigurare a ordinii publice în locurile criminogene.

Un rol important în prevenirea atentatelor la viață și sănătate îi revine organizării corecte a pazei și menținerii ordinii publice în locurile și în timpul posibil de comitere a acestor infracțiuni. Realizarea acestui obiectiv are loc cu participarea serviciului ordine publică în conlucrare cu administrația publică locală și gărzile populare și prevede:

- controlul permanent asupra situației în desfășurare, analiza stării criminogene pentru relevarea factorilor crimonogeni, elaborarea măsurilor de reacție la schimbările survenite;

- asigurarea ordinii publice cu antrenarea forțelor și mijloacelor necesare în locurile de agrement, de desfășurare a întrunirilor, manifestațiilor culturale, competițiilor sportive;

- efectuarea de către conducătorii subdiviziunilor specializate și ofițerii de investigații a instructajelor forțelor implicate în asigurarea pazei ordinii publice, familiarizându-le cu situația în care vor activa și sarcinile ce le revin în fiecare caz concret.

✓ Remiterea în diferite instanțe, organizații a propunerilor (sesizărilor) privind elaborarea și efectuarea activităților de profilaxie a delictelor contra vieții și sănătății.

Aceste propuneri pot avea un caracter legislativ vizând modificarea și completarea legislației penale, contravenționale privind protecția victimei, prevenirea violenței în familie și altele.

Se solicită examinarea în instanțele superioare, de către administrația publică locală, conducerea întreprinderilor, organizațiilor a situațiilor dificile, create în acest domeniu, propunând măsuri concrete pentru ameliorarea ei.

Determinarea corectă a direcțiilor de activitate și aplicarea oportună a formelor și metodelor activității de

profilaxie va contribui la diminuarea atentatelor la viața și sănătatea persoanei.

În sistemul prevenirii infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei un loc important îl ocupă profilaxia individuală, deoarece comportamentul antisocial al individului este determinat, în primul rând, de factorii subiectivi. Profilaxia individuală prezintă totalitatea măsurilor de relevare, evidență, educative și de constrângere aplicate față de persoane concrete, pentru ca acestea să nu comită infracțiuni de acest gen.

Înainte de toate, activitățile profilactice individuale se realizează în privința persoanelor în stare să comită atentate la viața și la sănătatea semenilor, în scopul corectării trăsăturilor lor negative, schimbării comportamentului pentru a le face să renunțe la intențiile antisociale. Concomitent, se exercită și influența asupra mediului care contribuie la comiterea faptelor de către persoanele supuse profilaxiei.

Pentru atingerea acestor scopuri, activitățile profilactice trebuie să fie legitime, lipsite de formalism și să se țină cont de individualitatea persoanelor menționate.

După caracterul și conținutul lor, activitățile individual-profilactice se divizează în următoarele categorii:

- măsuri de convingere sub influența cărora persoana va renunța la realizarea intențiilor criminale;
- măsuri de asistență necesară persoanelor supuse profilaxiei, care contribuie la reeducarea lor;
- măsuri de constrângere ce demonstrează posibilitățile statului de a proteja drepturile garantate de Constituție. La ele se referă aplicarea sancțiunilor contravenționale pentru contravențiile cu caracter violent, comise în locuri publice și în familie, limitarea agresorului în unele drepturi (de a locui împreună cu persoana amenințată, de a se apropia de ea), tragerea la răspundere penală pentru amenințarea cu omor, pregătire de omor etc.

În scopul prevenirii infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei, măsuri educative se aplică următoarelor categorii de persoane:

- eliberate din instituții penitenciare după ispășirea pedepsei pentru comiterea infracțiunilor de acest gen și altor infracțiuni violente;
- care au comis infracțiuni de acest gen, eliberate conform amnistiei sau grațierii;
- care au comis infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei, eliberate condiționat de pedeapsă înainte de termen;
- care încalcă sistematic ordinea publică, manifestând agresivitate față de alte persoane;
- care fac abuz de substanțe narcotice și băuturi alcoolice și provoacă bătăi, încălcări ale ordinii publice;
- care suferă de boli psihice și în perioada agravării lor sunt predispuse la agresivitate;
- care au un comportament violent în cadrul relațiilor familiale și sociale.

Pornind de la datele care caracterizează persoana, de la circumstanțele implicării ei în activitatea infracțională, în procesul activității profilactice individuale cu persoanele predispuse la comiterea infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei se aplică metode de influență elaborate de diferite științe de profil cum ar fi criminologia.

Metoda de influență asupra psihicului persoanei, de convingere de a renunța la activitatea antisocială se realizează de către ofițerii de investigații și alți funcționari de poliție, colaboratori confidențiali, rude și alte persoane capabile să exercite o influență pozitivă asupra persoanelor supuse profilaxiei. În acest scop se poartă convorbiri, discuții, explicații care duc la renunțarea cu bună știință la comiterea acțiunilor care pun în pericol viața și sănătatea altor persoane.

Metoda de acordare a asistenței presupune suportul în încadrarea persoanei supuse profilaxiei, în câmpul muncii, la

studii, precum și la soluționarea altor probleme familiale și sociale.

Aplicarea măsurilor de constrângere constă în aducerea forțată la poliție și avertizarea oficială a persoanei privind neadmiterea amenințărilor, aplicarea violenței, încălcarea ordinii publice.

După caz, dacă persoana supusă profilaxiei nu reacționează la măsurile de influență, se aplică sancțiuni contravenționale cum ar fi arestul, privarea de dreptul de a păstra armă și alte drepturi etc.

Astfel de măsuri se vor aplica și celor care influențează negativ asupra persoanei supuse profilaxiei.

Întrebări de autocontrol:

1. *Evidențiați cauzele care favorizează comiterea infracțiunilor de omor intenționat?*
2. *Evidențiați trăsăturile victimei infracțiunii de omor intenționat?*

Bibliografie recomandată:

1. Bujor V. Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei. Chișinău, 2003
2. Bujor V., Pop O., Aspecte criminologice privind infracțiunile săvârșite cu violență, Timișoara, 2003
3. Dumneanu L. Infracțiunile contra vieții și sănătății persoanei în viziunea dreptului comparat. În: Revista Națională de Drept, nr.10-12, 2009
4. Rotari O. Criminologie. Chișinău, 2011

CAPITOLUL IX.

FORMELE CRIMINALITĂȚII DUPĂ GENUL FĂPTUITORULUI

Unități de conținut:

1. Definirea, formele, particularitățile și indicii cantitativi-calitativi ale formelor criminalității după genul făptuitorului
2. Determinantele formelor criminalității după genul făptuitorului.
3. Prevenirea formelor criminalității după genul făptuitorului.

Obiectivele studiului.

- să definească criminalitatea feminină;
- să definească criminalitatea masculină;
- să distingă specificul infracțiunilor comise de femei;
- să analizeze cauzele și condițiile care favorizează săvârșirea infracțiunilor de către femei și bărbați;
- să elaboreze măsuri de prevenire a criminalității feminine și masculine;
- să evidențieze particularitățile formelor criminalității după genul făptuitorului;
- să analizeze indicii cantitativi-calitativi ai formelor criminalităților după genul făptuitorului.

1. Definirea, formele, particularitățile și indicii cantitativi-calitativi ale formelor criminalității după genul făptuitorului

În criminologie un rol deosebit se atribuie cercetării formelor criminalității iar printre formele criminalității putem evidenția formele criminalității după genul făptuitorului.

Astfel, criminologia identifică după *genul făptuitorului*:

- *criminalitatea masculină*
- *și criminalitatea feminină.*

Prin *criminalitatea masculină* înțelegem *totalitatea crimelor săvârșite în limitele unei perioade de timp determinat, într-o arie geografică determinată, de către persoanele de sex masculin.*

La rândul său, prin *criminalitatea feminină* înțelegem *totalitatea crimelor săvârșite în limitele unei perioade de timp determinat, într-o arie geografică determinată, de către persoanele de sex feminin.*

Abordînd problema de gender a criminalității, autorul rus Kirillov S. menționa că nu există și nu poate fi conceput semnul egalității dintre criminalitatea masculină și cea feminină, acestea sunt absolut diferite și ca esență și ca forme de manifestare.⁴²⁷

Tendința de bază a criminalității masculine în Republica Moldova, se manifestă în creșterea rapidă a infracțiunilor comise de bărbați, de orice tip. Bărbații comit felurite infracțiuni, indiferent de natura lor, indiferent de obiectul lor.⁴²⁸ Explicația acestei stări de lucruri constă în aceea că bărbatul dispune de condiții fizice și sociale, care-i ușurează comiterea unei game mai largi de infracțiuni. Nu există o altă limită decât aceea impusă de unele infracțiuni care prin natura lor, nu pot fi săvârșite decât de femei (ca de exemplu pruncuciderea (art. 147 CP RM).

Bărbații au mai multe oportunități de a comite cel puțin anumite tipuri de infracțiuni, sunt mai puțin controlați social, au mai multe șanse să posede anumite trăsături temperamentale - cheie și să se asocieze cu alte persoane deviante.

În plus, toate aceste argumente tind să demonstreze că limita de la care provocarea și furia se transformă în agresiune este mult mai înaltă la femei decât la bărbați. Astfel, relația dintre furie și infracțiuni, mai ales cele serioase, poate fi descrisă liniar în cazul bărbaților și curbiliniu pentru femei.⁴²⁹

---

⁴²⁷ Кириллов С. И. Личность преступника (проблемы типологии). Курск, 1998, p.40

⁴²⁸http://www.eurasialegal.info/index.php?option=com_content&view=article&id=5092:2016-09-01-12-19-35&catid=153:2012-10-03-10-05-15&Itemid=2

⁴²⁹ <https://documents.tips/documents/criminalitatea-masculina-i-criminalitatea->

Criminalitatea actuală masculină se caracterizează prin tendințe, particularități și calități noi, care necesită o analiză specială. Actualitatea problematicii abordate rezidă în faptul că, la etapa actuală, la nivel global situația criminalității sugerează că 80-90% din activitățile criminale sunt comise de bărbați. Astfel se manifestă o diferență semnificativă dintre rata criminalității masculine și a celei feminine. Astfel, cum deja s-a menționat, în Republica Moldova, în ultimii ani, se poate observa o tendință de creștere a numărului de infracțiuni săvârșite de către bărbați.

În funcție de interesul cercetării criminologice și de diferite elemente de referință cu care se operează, putem avea diferite forme de criminalitate. Astfel, criminalitatea după genul făptuitorului poate avea următoarele forme:

- Criminalitatea masculină/feminină simplă - care include infracțiunile săvârșite de bărbați / femei izolat, sau constituite în grupuri mici și spontane;

- Criminalitatea masculină/feminină organizată, cuprinde infracțiunile comise de grupuri de bărbați/femei infractori, caracterizate prin organizare temeinică și un număr relativ mare de persoane, ceea ce relevă o pericolozitate socială sporită și reclamă luarea unor măsuri adecvate de prevenire și combatere.

Din punct de vedere al aprecierii calitative a criminalității distingem:

- criminalitatea masculină/feminină neprofesionistă (ocazională);

- criminalitatea masculină/feminină profesionistă, care și-a făcut din săvârșirea infracțiunilor un mod de existență și prezintă un grad ridicat de profesionalism, acționând fie izolat, fie în grupe, bande sau asociații organizate.

După valorile sociale periclitare criminalitatea masculină/feminină poate fi clasificată conform sistematizării în

Codul penal al RM. Formele criminalității masculine/feminine după gravitate în practica criminologiei se clasifică în: criminalitatea masculină/feminină gravă; criminalitatea masculină/feminină de gravitate mijlocie; criminalitatea masculină/feminină ușoară.

În practica criminologiei un rol deosebit se atribuie cercetării formelor criminalității după gradul de cunoaștere, descoperire, înregistrare, verificare și soluționare juridică:

- Criminalitatea după genul făptuitorului sesizată – totalitatea crimelor (infracțiunilor) săvârșite sau pretins săvârșite, care sînt crime sau apar ca și crime și care au ajuns la cunoștința sau au fost înregistrate la organele de drept;

- Criminalitatea după genul făptuitorului descoperită - totalitatea crimelor în care autorii sînt descoperiți și cunoscuți (ori bănuți că sînt autori adevărați);

- Criminalitatea după genul făptuitorului diferită justiției - totalitatea crimelor transmise pentru soluționare în instanța de judecată;

- Criminalitatea după genul făptuitorului judecată - totalitatea crimelor care au fost examinate de instanță și aceasta a pronunțat o hotărâre penală definitivă;

- Criminalitatea după genul făptuitorului neagră sau ocultă - totalitatea crimelor neînregistrate și, deci, nedescoperite și nejudicate. Acestea sînt crimele care n-au ajuns la cunoștința organelor și autorităților competente.

Ca fenomen de masă, criminalitatea masculină/feminină este reflectată și fixată în ansamblul general de indici statistici cu privire la criminalitate, care ne dau posibilitatea să-i analizăm, să relevăm calitățile specifice, inclusive cele noi. Datorită acestei însușiri, poate fi studiată starea, structura, dinamica, tendințele și alți parametri importanți ai criminalității masculine/feminine.

Starea criminalității masculine/feminine este în mare măsură indicatorul sănătății morale a societății, a spiritualității sale și a atitudinii față de valorile morale esențiale. Criminalitatea masculină/feminină e legată strâns de criminalitatea generală și,

în special, de acea a minorilor. Totodată, are particularități distincte determinate de caracteristicile social-psihologice și biologice ale bărbaților/femeilor.

Criminologii V. Bujor și O. Bejan menționează că criminalitatea poate fi definită, sub aspect cantitativ, ca o totalitate de crime, criminali, victime și prejudicii cauzate de crimele săvârșite într-o perioadă, pe un anumit teritoriu.⁴³⁰ Studiarea criminalității, inclusiv a celei după genul făptuitorului, este imposibilă fără analiza datelor statistice care constituie baza cercetărilor științifice, determină însemnătatea lor practică și exclude teoretizarea goală ruptă de la viață și necesități. Astfel, conform datelor statistice numărul bărbaților care au săvârșit infracțiuni în Republica Moldova este: 17967 de bărbați (în anul 2000); 14835 de bărbați (în anul 2001); 16498 de bărbați (în anul 2002); 14653 de bărbați (în anul 2003); 16022 de bărbați (în anul 2004); 15779 de bărbați (în anul 2005); 15122 de bărbați (în anul 2006); 13431 de bărbați (în anul 2007); 11104 de bărbați (în anul 2008); 12406 de bărbați (în anul 2009); 14826 de bărbați (în anul 2010).⁴³¹

Potrivit datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova, ponderea criminalilor-bărbați a variat între 86-89 %, în timp ce ponderea criminalilor-femei a variat între 11-14 %, proporția medie a acestor contingente fiind de 88% și respectiv 12%, în perioada 2000-2010. În Uniunea Sovietică, în perioada 1986-1990, criminalitatea masculină constituia în medie 82% .⁴³²

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne în anul 2014, pe teritoriul republicii au fost înregistrate 41,8 mii infracțiuni, ceea ce constituie o creștere de 9,5% comparativ cu anul 2013, iar față de anul 2010 nivelul infracționalității a crescut

---

⁴³⁰Bujor V., Bejan O. Elemente de statistica criminologică: (material didactic). Chișinău, 2014, p.29

⁴³¹Bejan O., Bujor V., Botnaru Gh. Analiza criminologică a influenței proceselor demografice actuale asupra criminalității din Republica Moldova. Chișinău, 2012, p.30

⁴³²Преступность и правонарушения в СССР. 1990: статистический сборник. Москва, 1990, p.15

de 1,3 ori. Rata infracționalității constituie 117 infracțiuni la 10 mii locuitori, față de 94 infracțiuni în anul 2010. În anul 2014 au fost relevate 17,7 mii persoane care au comis infracțiuni sau cu 1,6 mii persoane mai mult comparativ cu anul 2013 (+10,3%). La 100 mii locuitori revin în medie 497 infractori, față de 450 înregistrați în anul 2013.

Fenomenul de infracționalitate era dominat de bărbați, femeile constituind o cotă foarte mică în rândurile persoanelor care au comis infracțiuni (8,2%). La 100 mii femei revin în medie 78 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 947 persoane, o tendință în creștere comparativ cu anul precedent pentru ambele sexe. Totodată, femeile mai des sunt implicate în săvârșirea infracțiunilor grave: din total infracțiuni săvârșite de femei - 21,3% sunt infracțiunile excepțional de grave, deosebit de grave și grave, comparativ cu 15,4% în cazul bărbaților.

Ponderea bărbaților care în momentul săvârșirii infracțiunii erau în stare de ebrietate în totalul bărbaților constituie 17,9%, comparativ cu 3,3% în cazul femeilor, iar 3,3% din bărbații infractori au antecedente penale, comparativ cu 1,5% în cazul femeilor.⁴³³ Conform informației Ministerului Afacerilor Interne în anul 2015, pe teritoriul republicii au fost înregistrate 39,8 mii infracțiuni, înregistrând o scădere de 4,8% față de anul 2014, iar comparativ cu anul 2011 nivelul infracționalității a crescut cu 13%. Rata infracționalității constituie 111 infracțiuni la 10 mii locuitori, față de 99 infracțiuni în anul 2011. În anul 2015 au fost relevate 17,2 mii persoane care au comis infracțiuni, cu o ușoară tendință de scădere comparativ cu anul 2014 de 0,5 mii. Rata persoanelor care au comis infracțiuni a înregistrat o valoare medie de 483 infractori la 100 mii populație, față de 497 infractori în anul 2014. Cel mai înalt nivel al criminalității era relevat în rândul bărbaților, femeile constituind o cotă foarte mică în numărul persoanelor care au comis infracțiuni (7,7%). Bărbații sunt implicați mai mult în

---

⁴³³ <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=4663&idc=168>

săvârșirea infracțiunilor grave. La 100 mii femei revin în medie 72 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 926 persoane.⁴³⁴

Analizând datele statistice privind situația infracționalității în Republica Moldova în anul 2016, observăm că numărul persoanelor care au comis infracțiuni este în creștere, iar cei mai mulți infractori sunt bărbați. Conform informației Ministerului Afacerilor Interne în anul 2016, pe teritoriul republicii au fost înregistrate 41,9 mii infracțiuni, înregistrând o creștere de 5,4% față de anul 2015, iar comparativ cu anul 2012 nivelul infracționalității a crescut cu 14,5%. Rata infracționalității constituie 118 infracțiuni la 10 mii locuitori comparativ cu 103 infracțiuni în anul 2012. Cea mai mare rată a infracționalității rămâne a fi înregistrată în localitățile urbane și mai cu seamă în mun. Chișinău - 182 infracțiuni la 10 mii locuitori și mun. Bălți - 128 infracțiuni la 10 mii locuitori. Circa 35% din total infracțiuni au loc în mun. Chișinău, nivelul infracționalității depășind nivelul mediu pe țară de 1,5 ori.

Circa 20% din infracțiunile înregistrate sunt excepțional de grave, deosebit de grave și grave, inclusiv 3,3% revin infracțiunilor excepțional de grave și deosebit de grave, iar 16,6% revin celor grave. În ultimii 5 ani se înregistrează o creștere a infracțiunilor mai puțin grave (+16%) și a celor ușoare (+25%). La 10 mii locuitori, în medie revin 23,5 infracțiuni grave, cele mai multe infracțiuni fiind înregistrate în mun. Chișinău (39 cazuri la 10 mii locuitori).

În anul 2016 au fost relevate 17,6 mii persoane care au comis infracțiuni, în creștere cu 2,4% comparativ cu anul 2015. Rata persoanelor care au comis infracțiuni a înregistrat o valoare medie de 495 infractori la 100 mii populație, față de 483 infractori în anul 2015. La 10 mii copii în vîrstă de pînă la 18 ani revin în medie 19 infractori. Cel mai înalt nivel al infracționalității este înregistrat în rândul bărbaților, femeile constituind o cotă mai mică în numărul persoanelor care au comis

---

⁴³⁴ <http://www.statistica.md/libview.php?l=ro&idc=168&id=5098>

infracțiuni (7,5%). Femeile sunt implicate în comiterea infracțiunilor grave în proporție de 20,2% din totalul femeilor comparativ cu 15,9% din bărbați. La 100 mii femei revin în medie 71 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 951 persoane. Bărbații sunt implicați mai mult în săvârșirea infracțiunilor în domeniul transporturilor, huliganism și violență în familie.

Astfel, cel mai frecvent comit infracțiuni femeile în vârstă de 30 și mai mulți ani (55,0%) și cele în vârstă de 18-24 ani (20,1%), iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 45,1% și 24,9%. Circa 9,6 la sută din bărbați și 2,4 la sută din femei în vârstă de 30 ani și peste au fost în stare de ebrietate în momentul săvârșirii infracțiunii, cel mai frecvent aceștia au comis infracțiuni în domeniul transportului. În medie în fiecare zi circa 27 persoane sunt condamnate, inclusiv 25 bărbați. Numărul persoanelor condamnate în anul 2016 a constituit circa 10 mii persoane, ceea ce înseamnă că în fiecare zi 27 persoane sunt condamnate. Comparativ cu anul precedent numărul lor s-a redus cu 14,1%. La 100 mii locuitori în medie revin 283 condamnați, cu 36 condamnați mai mult comparativ cu anul 2012. Femeile dețin o cotă de 6,3% în numărul total de condamnați, iar la 100 mii femei revin în medie 35 femei condamnate comparativ cu 550 bărbați condamnați la 100 mii bărbați.⁴³⁵

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne în anul 2017, pe teritoriul republicii au fost înregistrate 35,6 mii infracțiuni, înregistrând o scădere de 15,0% față de anul 2016, iar comparativ cu anul 2013 nivelul infracționalității a scăzut cu 6,8%. Rata infracționalității constituie 100 infracțiuni la 10 mii locuitori comparativ cu 107 infracțiuni în anul 2013.⁴³⁶

În anul 2017, de către minori sau cu participarea acestora au fost comise 2,2% din total infracțiuni înregistrate. Comparativ cu anul 2016 se remarcă o reducere cu 15,2% a infracțiunilor săvârșite de minori, în special a infracțiunilor privind viața

---

⁴³⁵ <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5550>

⁴³⁶ <http://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926>

sexuală și contra patrimoniului. La 100 mii copii în vârstă de până la 18 ani revin circa 117 infracțiuni comise de minori, comparativ cu 163 în anul 2013. Cel mai mare nivel al ratei infracționalității juvenile din ultimii 5 ani s-a înregistrat în anul 2014. Minorii cel mai frecvent sunt implicați în săvârșirea furturilor, cu o pondere de 69,8%, după care urmează jafurile – 6,8% și huliganismul –3,5%.

În anul 2017 au fost relevate 15,7 mii persoane care au comis infracțiuni, în scădere cu 10,4% comparativ cu anul 2016. Rata persoanelor care au comis infracțiuni a înregistrat o valoare medie de 443 infractori la 100 mii populație, față de 495 infractori în anul precedent. La 100 mii copii în vârstă de până la 18 ani revin în medie 203 infractori.

Cel mai înalt nivel al infracționalității este înregistrat în rândul bărbaților, femeile constituind o cotă mai mică în numărul persoanelor care au comis infracțiuni (8,0%). Femeile sunt implicate în comiterea infracțiunilor grave în proporție de 20,2% din totalul femeilor, comparativ cu 17,1% din bărbați. La 100 mii femei revin în medie 68 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 848 persoane. Bărbații sunt implicați mai mult în săvârșirea infracțiunilor în domeniul transporturilor, huliganism, iar femeile în săvârșirea furturilor, escrocheriilor și infracțiunilor legate cu droguri.

Astfel, cel mai frecvent comit infracțiuni femeile în vârstă de 30 și mai mulți ani (55,7%) și cele în vârstă de 18-24 ani (21,3%), iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 48,3% și 25,7%. Circa 27,8% din bărbați și 5,1% din femei în vârstă de 30 ani și peste au fost în stare de ebrietate în momentul săvârșirii infracțiunii, cel mai frecvent aceștia au comis infracțiuni în domeniul transportului. În medie în fiecare zi circa 29 persoane erau condamnate, inclusiv 27 bărbați. Numărul persoanelor condamnate în anul 2017 a constituit 10,5 mii persoane, ceea ce înseamnă că în fiecare zi 29 persoane erau condamnate. Comparativ cu anul 2016 numărul lor s-a majorat cu 4,2%.⁴³⁷

---

⁴³⁷ <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926>

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2018 pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 32,0 mii infracțiuni, înregistrând o scădere de 10,0% față de anul 2017, iar comparativ cu anul 2014 nivelul infracționalității a scăzut cu 23,4%. Rata infracționalității constituie 90 infracțiuni la 10 mii locuitori comparativ cu 117 infracțiuni în anul 2014.

În anul 2018, au fost relevate 13,9 mii persoane care au comis infracțiuni, în scădere cu 11,5% comparativ cu anul 2017. Rata persoanelor care au comis infracțiuni constituie 393 infractori la 100 mii populație, față de 443 infractori în anul 2017. La 100 mii copii în vârstă de până la 18 ani revin în medie 186 minori infractori.

Cel mai înalt nivel al infracționalității este înregistrat în rândul bărbaților, femeile constituind o cotă mai mică în numărul persoanelor care au comis infracțiuni (8,3%). Femeile sunt implicate în comiterea infracțiunilor grave în proporție de 21,4% din totalul femeilor, comparativ cu 18,6% din bărbați. La 100 mii femei revin în medie 63 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 749 persoane. Bărbații sunt implicați mai mult în săvârșirea infracțiunilor în domeniul transporturilor, infracțiunilor legate de droguri, huliganism, iar femeile în săvârșirea furturilor și escrocheriilor.⁴³⁸

Astfel, în anul 2018 cel mai frecvent au comis infracțiuni femeile în vârstă de 30 ani și peste (54,4%) și cele în vârstă de 18-24 ani (21,9%), iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 49,8% și 24,7%. Circa 27,0% din bărbați și 6,3% din femei în vârstă de 30 ani și peste au fost în stare de ebrietate în momentul săvârșirii infracțiunii, cel mai frecvent aceștia au comis infracțiuni în domeniul transporturilor.

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2019, au fost relevate 13,0 mii persoane care au comis infracțiuni, în scădere cu 6,2% comparativ cu anul 2018. Însă, la fel, cel mai înalt nivel al infracționalității este înregistrat în rândul bărbaților, femeile constituind o cotă mai mică în numărul

---

⁴³⁸ <http://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268>

persoanelor care au comis infracțiuni (8,6%). La 10 mii femei revin în medie 8 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 94 persoane.⁴³⁹

Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2020 pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 26,3 mii infracțiuni, fiind în scădere cu 17,0% comparativ cu anul 2019 și cu 37,2% comparativ cu anul 2016. Rata infracționalității în anul 2020 a constituit 100 infracțiuni la 10 mii locuitori, comparativ cu 120 infracțiuni în anul 2019 și 151 infracțiuni în anul 2016.

Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne în anul 2020 au fost relevate circa 13,0 mii persoane care au comis infracțiuni, practic la același nivel, comparativ cu anul 2019. La 10 mii locuitori au revenit 49,3 infractori. La 10 mii copii în vârstă de 0-17 ani au revenit 19,8 minori infractori.

Cel mai înalt nivel al infracționalității a fost înregistrat în rândul bărbaților, femeile constituind în numărul persoanelor care au comis infracțiuni -7,7%. La 10 mii femei au revenit 7 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator a constituit 95 bărbați.

Femeile au fost implicate în comiterea infracțiunilor grave în proporție de 12,3% din totalul femeilor comparativ cu 14,3% din bărbați. Bărbații au fost implicați mai mult în săvârșirea infracțiunilor în domeniul transporturilor, infracțiunilor contra patrimoniului și infracțiunilor contra securității și a ordinii publice, iar femeile în săvârșirea infracțiunilor contra patrimoniului, inclusiv a furturilor.

Femeile în vârstă de 30 ani și peste au comis infracțiuni într-o proporție mai mare (59,9%) decât bărbații de aceeași vârstă (54,1%), în timp ce bărbații în vârstă de 18-24 ani au comis infracțiuni într-o proporție mai mare (20,7%) decât femeile de această vârstă (18,4%). Din bărbații cu vârsta de 30 ani și peste, 27,7% au fost în stare de ebrietate în momentul săvârșirii

---

⁴³⁹ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6595>

infrațiunii, iar în cazul femeilor de această vârstă - 9,2%. Cel mai frecvent aceștia au comis infracțiuni în domeniul transporturilor.

În medie în anul 2020, în fiecare zi, circa 26 persoane erau condamnate, dintre care 24 erau bărbați

În anul 2020 conform datelor Administrației Naționale a Penitenciarelor, în instituțiile penitenciare s-au aflat 6427 persoane, inclusiv 983 persoane (15,3%) în arest preventiv și 5444 persoane deținute în instituțiile penitenciare, condamnate definitiv (84,7%). Din total persoane aflate în instituțiile penitenciare 5,8% erau femei și 94,2% - bărbați.

Numărul persoanelor condamnate definitiv și deținute în instituțiile penitenciare (5444) a fost în scădere cu 14,6% comparativ cu anul 2016. Totodată, 6,2% din acestea erau femei. La 10 mii locuitori, în medie, au revenit 20,6 persoane condamnate și deținute în instituțiile penitenciare.

În funcție de vârsta persoanelor condamnate definitiv la detenție, cei mai mulți bărbați și femei aveau vârsta de 30-39 ani. Astfel, fiecare al treilea bărbat deținut (32,0%) și fiecare a treia femeie deținută (29,3%) avea vârsta de 30-39 ani.⁴⁴⁰

Pentru structura criminalității după genul făptuitorului este caracteristică predominarea infracțiunilor contra patrimoniului. Criminalitatea violentă, fiind una din componentele structurale ale criminalității masculine, se menține pe parcursul mai multor ani la o cotă ridicată în condițiile instabilității economice, a condițiilor de viață și a conflictelor din familie. O tendință nefavorabilă care mărturisește despre o decădere a moravurilor și devalorizării valorilor spirituale în societatea modernă moldovenească o prezintă creșterea numărului bărbaților ce săvârșesc infracțiuni contra familiei și minorilor.

Dinamica criminalității reprezintă ritmurile modificărilor cantitative și calitative ale criminalității în rândul bărbaților/femeilor. La studierea criminalității în dinamică se

---

⁴⁴⁰ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6929>

evidențiază atât ritmurile creșterii, cât și cazurile diminuării criminalității. Criminalitatea nu a fost niciodată o măsură constantă, indicatorii ei permanent se modifică. Prin intervalul de timp de obicei se subînțelege un an. Criminalitatea poate fi urmărită și pe o perioadă mai îndelungată (cinci, zece, douăzeci de ani etc.).

Putem observa că în ansamblu, se atestă o tendință stabilă de creștere a criminalității masculine. O cotă constantă a criminalității masculine o ocupă infracțiunile grave, deosebit de grave și excepțional de grave. Astfel, în structura actuală a criminalității masculine persistă infracțiunile cu elemente de agresiune fizică.⁴⁴¹ Cruzimea și metodele violente de soluționare a conflictelor și pregătirea actelor infracționale au devenit semne caracteristice ale infractorului modern. Infracțiunile violent-acaparatoare (omoruri în scop acaparator, jafuri, atacuri tâlhărești) sînt caracteristice bărbaților infractori. Nivelul criminalității în rândul bărbaților rămâne a fi mult mai înalt față de nivelul criminalității în rândul femeilor.

Reieșind din cele menționate, printre particularitățile criminalității după genul făptuitorului putem enumera:

- *greutatea specifică mult mai ridicată a criminalității masculine în cadrul criminalității generale, în comparație cu criminalitatea feminină;*
- *specializare mult mai largită a criminalității masculine și nu limitată în comparație cu infractorii femei;*
- *pericol antisocial mai mare al infracțiunilor săvârșite de bărbați în comparație cu activitatea infracțională a femeilor;*
- *criminalitatea masculină întinerește pe contul creșterii numărului de infracțiuni comise de băieți minori, care adeseori au caracter grav;*
- *infracțiunile comise de bărbați sunt des comise în stare de ebrietate în momentul săvîrșirii infracțiunii;*

---

⁴⁴¹ <http://dorianfurtuna.com/instincte/agresivitatea-masculina-de-ce-barbatii-sunt-mai-violenti>

- *infracțiunile săvârșite de către femei nu se deosebesc prin cruzime și profesionalism comparativ cu infracțiunile săvârșite de către bărbați;*

- *numărul femeilor condamnate și deținute în instituțiile penitenciare este mult mai scăzut comparativ cu cel al bărbaților;*

- *majoritatea infracțiunilor săvârșite de către femei sunt legate de rolul social al acestora, de conflictele în familie și necesitățile de soluționare a problemelor familiale, precum și de dorința de a-și satisface necesitățile materiale pe cale ilegală.*

Ponderea criminalității masculine se datorează faptului că femeile, prin esența sa naturală (componenta psihologică) este mai puțin predispusă spre agresiune, violență, alcoolism, prin urmare respectă legile mai strict. Pe de altă parte, comportamentul masculin are rădăcini istorice antice de vânător - pleca de acasă și cu orice preț vinea cu hrană vînată. Acel "orice preț" deseori determina alegerea unor căi contrare celor legale. Acest clișeu de comportament s-a transcris și în zilele noastre, ori rolul social al femeii, fiind unul pașnic - nașterea, educarea și creșterea copiilor, păstrarea focului în vatră etc. De aici se explică și în ponderea criminalității masculine, pe fonul activității infracționale mai accentuate a ultimelor.

2. Determinantele formelor criminalității după genul făptuitorului

În raport cu criminalitatea după genul făptuitorului vom exemplifica o serie de cauze ale acestor forme de criminalitate:

- *cauzele subiective, care se referă la aspectele psihice ale infractorului: temperamentul; caracterul;*

În raport cu cauza criminalității masculine, este necesar de menționa că pe bărbatul în raport cu femeia îl diferențiază direct tipul de temperament și caracterul. Astfel, diferența între caracterele psihologice ale sexelor, este relevantă nemijlocit și în domeniul criminalității, căci aceasta nu este un fenomen impersonal, ci este o formă de materializare a conduitei ființelor umane. Este cert stabilit faptul că pe plan psihologic între bărbat

și femeie există deosebiri esențiale, deosebiri care deseori se materializează în ideea inegalităților dintre sexe.

Deosebirile psihice între bărbat și femeie uneori pot fi apreciate chiar ca mai esențiale, decât cele fizice. Astfel, la femeie prevalează capacitățile, însușirile, calitățile sufletești, iar la bărbat capacitățile, facultățile intelectuale. La femeie predomină sentimentul, la bărbat rațiunea. Femeia este mai sensibilă, mai impresionabilă, mai sentimentală, mai capricioasă, mai pasionată decât bărbatul. Bărbatul este volitiv, femeia este afectivă. Bărbatul are o capacitate mai mare de reflecție, de logică, de creație, de abstracție, de aprofundare. Femeia, pe de altă parte, are o capacitate mai mare de intuiție, de observație, de recepție etc.

Virtuțile și viciile masculine esențiale sunt: logica, curajul, sângele “rece”, ambiția, orgoliul, toleranța, reflexiunea, pasivitatea, indiferența etc. Din punct de vedere psihologic, femeile sunt, prin natură, mai conservative în toate aspectele ce afectează ordinea socială, fiindu-le mai ușor să accepte orânduire socială.

Instinctele puternice cum ar fi furia, lăcomia, încrederea în sine și sexul, se asociază bărbatului, și, pe de altă parte, instinctele slabe sau astenice, precum sensibilitatea, docilitatea, durerea și frica, guvernează personalitatea femeii. Femeile sunt mai predispușe la depresie, decât la mânie, că bărbații sunt cei care se aprind și devin ostili. În cazul bărbaților frustrarea și, mai ales, furia scad inhibițiile și provoacă o dorință de acțiune, de retorsiune, de revanșă. Chiar dacă bărbații și femeile ar reacționa la fel în aceleași condiții tensionate, tot ar fi mai probabil ca bărbații să comită o infracțiune, mai ales una gravă.

Deseori infractorii bărbați își exprimă furia agresând pe ceilalți, întrucât ar fi în acord cu masculinitatea sa. Bărbații au tendința să se adune în grupuri mari, organizate ierarhic, caracterizate prin interacțiuni fizice și competitive. Ei ar trăi într-un context în care excesul, abuzul, abaterea de la norme ar fi susținute în mod constant de către grup prin încurajarea încălcărilor de reguli. Conflictul între bărbați este deschis și fizic

(exemplu, bătaie), pe când între femei este de obicei indirect (exemplu, vorbitul pe la spate). În plus, grupurile de bărbați au tendința de a-și asuma riscuri și de a sfida autoritatea. Astfel, femeile sunt mai puțin înclinate să adopte un comportament deviant întrucât nu li se oferă modele sau sprijin pentru așa ceva.⁴⁴²

Este important de menționat că anume diferența de ordin psihologic, temperamental, dintre bărbat și femeie, nu duce doar la frecvența mai ridicată a comiterii infracțiunilor de către bărbați decât de către femei dar și la frecvența ridicată de comitere a infracțiunilor de către bărbați anume în raport cu femeile, deseori manifestate în familie prin violența în familie.

La fel, printre cauzele cu caracter psihologic, întâlnim și agresivitatea criminalului de gen masculin determinată de condițiile externe. Rațiunea admiterii unei asemenea cauze a criminalității masculine rezidă în faptul că deseori frustrarea produce supărare, o stare de pregătire emoțională pentru a agresa, iar bărbații, cum am menționat mai sus sunt predispuși la acțiuni de agresiune într-o măsură mult mai însemnată decât femeile, fapt care se datorează temperamentului bărbaților.

Prin urmare reiterăm în această ordine de idei importanța determinatelor de ordin psihologic al criminalului de gen masculin, or, independent de ceilalți factori de influență externă sau internă, folosirea violenței până la urmă presupune o alegere.

- *Cauzele obiective* care ar fi legate de aspecte materiale, cum ar fi: sărăcia; lipsuri materiale. Sărăcia și bogăția își au criminalitatea lor specifică, întrucât săracii comit mai ales crime contra proprietății, iar bogații – contra bunelor moravuri și a personalității. Sărăcia, la limitele sale, îi poate determina pe unii indivizi la comiterea de infracțiuni, adăugînd și dorința de îmbogățire sau de trai mai bun, care la rîndul ei împinge spre delincvență un mare număr de personae.⁴⁴³ Autoritatea părintelui

---

⁴⁴² <https://documents.tips/documents/criminalitatea-masculina-i-criminalitatea-feminina.html>

⁴⁴³ Nistoreanu Gh., Păun C., Criminologie. București, 1995, p. 184-185

– șomer se diminuează considerabil. Inversarea rolurilor familiale poate produce stări de confuzie, de dezechilibru interior, alcoolism, dorința de revanșă împotriva societății.

Sărăcia poate fi apreciată cu siguranță în calitate de cauză obiectivă a criminalității după genul făptuitorului, legată de aspecte materiale, or, în acest sens pot fi invocate următoarele determinate: dominanța materială a femeii în cămin, imposibilitatea bărbatului de a-și câștiga existența pe căi legale, imposibilitatea încadrării în câmpul muncii pentru obținerea unui venit licit, satisfăcător și constant, disproporția între dorințe și posibilitățile de ale satisface din motivul lipsei de capital și a imposibilității sau nedorinței acumulării acestuia pe cale legală etc.

- *Cauzele ereditare* care aparțin elementelor dobândite prin naștere. Cauza dată a criminalității după genul făptuitorului trebuie abordată prin prisma teoriei cromozomului crimei. În anii 60-70, orientarea genetică cunoaște o realizare surprinzătoare, aceasta bazându-se pe studiile efectuate în închisori, pe bărbați deținuți, descoperindu-se că o posibilă cauză a comportamentului criminal ar putea-o constitui o anumită anomalie cromozomială.⁴⁴⁴

- *Cauzele de dezvoltare* care se referă la condițiile de dezvoltare a criminalului la influențe negative din partea unor persoane cu care criminalul s-a aflat în contact.

- Cu titlu de cauză a criminalității masculine putem invoca și *cele de natură biochimică* ce acordă un rol deosebit mediatorilor cerebrali în geneza agresivității. Cauzele endocrinologice presupun rolul accentuat al unor hormoni în înclinația spre infracțiune, mai ales sexuale, nivelul testosteronului, hormon sexual masculin, fiind crescut la cei ce săvârșesc infracțiuni de viol. Atât mediatorii cerebrali cât și hormonii pot genera dezechilibre între diferite structuri cerebrale

---

⁴⁴⁴ Дубинин Н.П., Карпец И.И., Кудрявцев В.Н., Генетика. Поведение. Ответственность. Москва, 1982, p.134

și anume între creierul instinctual, creierul mamifer (emoțional-afectiv) și creierul uman (rațional și anticipativ).

Cu titlu de generalizare a prezentului comportament, putem afirma că în raport cu criminalitatea după genul făptuitorului, sunt incidente toate categoriile de cauze ale comportamentului criminal, însă cu o anumită diferență de grad, totuși în opinia personală, comiterea infracțiunii sau reținerea de la aceasta depinde de un important aspect psihologic al conștiinței și voinței persoanei, a bărbatului/femeii, or în dependență de puterea conștiinței sau voinței acestuia, el/ea va putea opune rezistență oricăror factori determinanți la infracțiune, căci până la urmă, faptul recurgerii la comiterea infracțiunii presupune o alegere, un proces psihologic determinant, un punct de neîntoarcere.

Exodul către lumea orașelor, în căutarea unei vieți mai bune și mai ușoare sfârșește uneori în fărâdelegea bărbaților. Lipsa unui loc de muncă, lipsa unei educații adecvate, distrugerea celulei familiale sau diverse probleme personale pot împinge bărbatul spre comiterea infracțiunii. Lumea interlopă, cu strălucirea ei înșelătoare, automobile luxoase, sfidarea autorităților și a legilor, constituie un exemplu.

La etapa actuală există mai multe contradicții obiective între necesitățile materiale ale cetățenilor și posibilitatea statului în satisfacerea acestora. În Republica Moldova, persistă nivelul înalt al șomajului, inflației, divizarea societății în bogați și săraci, necorespunderea condițiilor de viață a unei părți considerabile a populației cu strictul necesar de supraviețuire, obținerea de venituri înalte din activități criminale. Drept cauză generală poate fi considerată contradicția dintre necesitățile reale (materiale și spirituale) ale oamenilor și posibilitățile lor limitate de către sistemul existent. Persoanele fără loc permanent de muncă și alte surse de venit sunt excluse din importante sfere sociale, condiționate în mare parte de posesia anumitor sume bănești. Odată exclus din cadrul acestor relații sociale, individul este în imposibilitatea de a-și mai satisface cererile din necesitățile sale

prin mijloace legale, fapt care de multe ori îl determină la comiterea infracțiunilor și a altor încălcări de lege.

O altă cauză care influențează genul respectiv de criminalitate este divizarea societății în bogați și săraci, conform principiului stratificării materiale. În atare condiții de frustrație a oamenilor s-a ajuns la diferențierea îngrozitoare a populației. Bogații tind ca o parte din venituri destinate necesităților sociale să fie cheltuite pentru comoditățile personale (industria petrecerii timpului liber), iar săracii sunt cointeresați ca aceste cheltuieli să fie alocate pentru satisfacerea minimului lor necesar de existență. În asemenea cazuri are loc deformarea conștiinței morale a unui grup mare de oameni. În cazul atentatelor asupra proprietății, bărbații, de regulă, se îndreptălesc prin faptul că „toți procedează astfel” și „toți vor să trăiască bine”. În cazul furturilor și escrocheriilor, domină nedorința de a munci, traiul neorganizat și viața sexuală dezordonată.

Unul din factorii criminogeni sînt, de asemenea, conflictele în familie. Creșterea numărului familiilor conflictuale e determinat de implicarea bărbaților în producția socială. Pe de o parte e vorba de valul emancipațional, pe de altă parte e necesitatea de a întreține familia, sarcina care revine în majoritatea cazurilor bărbaților. Conflictele, de regulă, au loc pe fonul unui comportament autodistrugător (alcoolism, narcotizare etc.) al unui sau al ambilor soți, iar uneori chiar și al copiilor. S-au îndesit cazurile de neînțelegere și ostilitate între tata și copii, care ajung la bătăi și torturi, refuzul de a alimenta copiii, alungarea de acasă sau chiar omor.

Asemenea fenomene negative din societatea noastră sînt determinate de creșterea continuă a conflictualității și agresivității în societate în general, a lipsei spiritualității și de o divizare materială radicală a oamenilor. Drept efect, sporește numărul bărbaților ce constituie așa-numitul tip psihologic „continuu”, fiind vorba de persoane ce sînt permanent iritate și predispușe spre conflict, au o atitudine negativă față de toți care le înconjoară, fiind lipsite de respect și milă. Din păcate, cei mai apropiați pentru asemenea bărbați sînt soția, copiii, părinții.

Unii bărbați cu reacții isterice accentuate își consideră soția (sau – amanta) drept proprietate. Adulterul acestora le tentează să se răzbune prin metode criminale. Totuși, majoritatea se abțin de la asemenea acțiuni în virtutea educației sau fricii pentru răspundere.

Printre alte sindromuri ce pot determina comiterea de infracțiuni putem indica „Sindromul Miunhauzen” se întâlnește atât la bărbați, cât și la femei, fiind vorba de persoane care fac orice pentru a atrage atenția tuturor pentru a fi în epicentrul evenimentelor, pe care le poate provoca singur încălcând limitele legii.⁴⁴⁵

Protecția familiei împotriva oricăror fapte care pot leza existența acesteia constituie una dintre primele priorități ce au determinat necesitatea apărării ordinii sociale. Relațiile sociale în domeniul protecției familiei sunt diverse, fapt care determină diferențierea și mijloacelor juridice de protecție a acestora. Contextul în care, se înscrie și norma juridico-penală de la art. 201/1 Codul Penal al Republicii Moldova, care incriminează violența în familie. Norma în cauză protejează în măsura egală toți membrii de familie.⁴⁴⁶

Următorul factor pe care putem menționa este cel care face trimitere la stereotipurile de gen. În multe societăți se creează o puternică discrepanță între imaginea femeii și cea a bărbatului. Mai exact, puterea, succesul și afirmarea în viața publică aparțin bărbatului, iar locul firesc al femeii este în familie. În timp ce bărbații apar în ipostaze de tipul: lucrează, construiesc, repară, conduc, dirijează, femeile apar în ipostaze precum: culeg flori, au grijă de gospodărie, tricotează. Prin urmare, aceste stereotipuri prezentate în frageda vârstă conduc la

---

⁴⁴⁵ Birgău M., *Criminologie (Curs universitar)*. Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p.340

⁴³⁷ Nastas A., Corcea N. *Subiectul și victima infracțiunii de violență în familie: abordare corelativă* În: Conferința științifico - practică națională "Reabilitarea victimelor infracțiunii" dedicată aniversării a 75 de ani de la fondarea Universității de Stat din Moldova, 2022. p. 126 ISBN 978-9975-159-02-9

o percepție greșită a copiilor în ceea ce privește raporturile bărbat-femeie.

Ultima, dar nu cea din urmă, este o cauză desprinsă din realitatea obiectivă care duce la apariția criminalității masculine, și anume violența împotriva femeilor. În Europa mor sau sunt rănite grav mai multe femei prin violență domestică decât totalul victimelor cancerului sau accidentelor rutiere. Cele mai multe violențe au loc în Asia, unde bărbații cred că a pălmuși femeile este un lucru normal. În India, peste 7000 de femei sunt omorâte pe conflicte legate de zestre.⁴⁴⁷

Factorul determinant al comportamentului delincvent la bărbați este situația de maltratare din copilărie. Încă profesorul columbian David Abrahamsen afirma că explicația conduitei umane trebuie căutată în conflictele biosexuale, cu care omul se lovește de timpuriu, în copilărie. Tocmai în condițiile familiale vede David Abrahamsen cauza principală care generează criminalitatea. El scria că a constatat că raporturile afective dintre părinți și copii influențează dezvoltarea caracterului mai mult decât situația economică sau socială a familiei, iar situația tensionată din familie dă naștere infractorilor.⁴⁴⁸ Studiile asupra bărbaților adulți au demonstrat că abuzul din copilărie este asociat mai târziu cu probleme psihologice, ca depresia, anxietate, abuz de droguri etc. Efectele de lungă durată includ o serie de dificultăți interpersonale, sentimentul de izolare, nivelul scăzut de autoapreciere, neîncrederea, victimizarea repetată

.⁴⁴⁹

Generalizînd cele expuse și totalizînd factorii menționați, evidențiem următoarele determinante ale criminalității după genul făptuitorului: criza în domeniile economic și social-politic, șomajul, scăderea nivelului de trai, birocratizarea continuă a organelor administrației publice, inexistența posibilității

---

⁴⁴⁷ <http://abcjuridic.ro/>

⁴⁴⁸ Bîrgău M., *Criminologie (Curs universitar)*. Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 100

⁴⁴⁹ Rotari O. *Criminologie*. Chișinău, 2011, p.381-382

antrenării cetățenilor, îndeosebi a băieților, în activitatea social utilă, sport, cultură etc.; influența negativă a anturajului antisocial; scăderea rolului și a importanței organelor abilitate în controlul social, a valorii și respectului față de organele de ocrotire a normelor de drept, organele de justiție și sistemul organelor execuțional-penale, creșterea nivelului corupției în rîndul acestora, scăderea nivelului profesional al colaboratorilor din cauza exodului lor în organizațiile particulare, supraîncărcarea penitenciarelor (de exemplu la 01.04.2017 în Penitenciarul nr.13 – Chișinău, se aflau la evidență 1220 de personae, luînd în vedere că numărul maxim de condamnați admiși pentru deținere în penitenciarul dat este de 1000 de persoane⁴⁵⁰), lipsa unor programe eficiente de corectare și reeducație aplicate în penitenciare, persistența și propagarea subculturii criminale în societate, îndeosebi în mediul băieților, diminuarea continuă a rolului adevăratelor valori sociale; lacune în activitatea cultural-educativă, lipsa unui sistem bine organizat de odihnă; lacune în educația familială, instituțională; lipsa pedepsei pentru infracțiunile sau încălcările comise anterior; aplicarea și stabilirea eronată a pedepsei; liberarea neîntemeiată de răspundere sau pedeapsa penală; posibilitățile scăzute de corectare și reeducare ale măsurilor de pedeapsă existente; posibilitatea criminalizării sporite și consolidării viziunilor antisociale ale condamnaților în penitenciare, datorită specificului acestor locuri; ineficiența mecanismelor resocializării post-condamnatorii a persoanelor, condiționată de lipsa unor organe și de funcționarea puțin eficientă a celor existente în această privință; lipsa unor programe aprobate la nivel statal în acest domeniu, controlul scăzut asupra destinului persoanelor liberate din penitenciare; creșterea continuă a numărului de alcoolici, narcomani, toxicomani în rîndul populației țării; neajunsuri în sistemul gestionar (paza necorespunzătoare a averi, deficiențe de evidență și control, asigurarea tehnico-materială insuficientă ș. a.).

---

⁴⁵⁰ <https://drive.google.com/file/d/0B3cDJ-pp652HWWJIM0xrUERwUUE/view>

3. Prevenirea formelor criminalității după genul făptuitorului

Măsurile de prevenire cu caracter general reprezintă baza oricăror acțiuni pentru prevenirea fenomenelor antisociale și ale criminalității inclusiv, deși aceste măsuri sunt planificate și realizate în scopul soluționării unor probleme globale ale societății, fiind condiționate de necesitățile sale de dezvoltare. Anume un astfel de caracter al măsurilor de prevenire predetermină importanța lor semnificativă pentru soluționarea problemelor criminalității în general și a formelor criminalității după genul făptuitorului, în particular. Aceste măsuri includ: susținerea statală și socială a păturilor social-vulnerabile a populației; elaborarea și realizarea unei politici social-economice eficiente, inclusiv prin satisfacerea intereselor și necesităților bărbaților și femeilor în domeniul instruirii generale și profesionale, culturii, petrecerii timpului liber, reutilizarea tehnică și tehnologică a întreprinderilor și diminuarea cotei muncilor necalificate a bărbaților și femeilor; perfecționarea serviciilor de încadrare în câmpul muncii a populației; crearea unui sistem bine organizat de pregătire și reprofilare a cadrelor și a ridicării calificării lor; dezvoltarea businessului mic și mijlociu care asigură populația cu noi locuri de muncă.

Problemele prevenirii formelor criminalității după genul făptuitorului trebuie să fie soluționate în contextul luptei cu criminalitatea în general.

Este necesar de a elabora un principiu de bază comun al lucrului profilactic cu bărbații și femei care au săvârșit sau pot săvârși o infracțiune. Drept un astfel de principiu poate fi umanismul și caritatea față de bărbați și femei, înțelegerea cauzelor care le-au impulsivat la săvârșirea unor fapte ilegale sau imorale, tendința de a le ajuta să iasă din cercul vicios, să-și aranjeze propria viață.

Umanismul și caritatea față de bărbați și femei nu trebuie să se manifeste doar în acțiunile unor funcționari concreți sau prin pătrunderea legii penale, procesual-penale, execuțional-penale sau a altor acte normative. În ce măsură este respectat

principiul în cauză putem judeca în funcție de nivelul moralității în societate și a răspândirii valorilor general-umane. Prevenirea comportamentului antisocial al criminalității feminine și criminalității masculine are o semnificație morală deosebită.

Rezultatele pozitive în acest domeniu pot contribui la asanarea moralității, consolidarea relațiilor sociale sănătoase în multe domenii ale vieții sociale și, în primul rând, în familie.

Activitatea de prevenire a criminalității masculine și criminalității feminine trebuie să cuprindă acele domenii ale vieții sociale în care se formează calități negative ale personalității în legătură cu care ele deseori săvârșesc infracțiuni. În primul rând, acestea sunt condițiile de trai și de muncă. În afară de influența asupra factorilor criminogeni, în fiecare din domeniile menționate societatea trebuie să tindă spre o anumită armonizare a rolurilor. Îndeplinirea rolurilor nu trebuie să excludă sau să îngreuneze îndeplinirea obligațiilor sale în alt domeniu. Este contraindicat, spre exemplu, ca aglomerarea cu sarcini la serviciu să împiedice odihna necesară.

Este foarte dificil de a fi soluționate toate aceste probleme, deoarece sunt legate de problemele globale ale societății, de dezvoltarea generală a țării și modificarea multor concepte înrădăcinate. Însă, fără soluționarea lor nu este posibilă prevenirea eficientă a comportamentului antisocial al femeilor⁴⁵¹.

A preveni criminalitatea în rândul bărbaților și femeilor înseamnă, ca ei, în primul rând, să fie lângă familie, să participe permanent la educarea copiilor. Ca și oricare activitate, prevenirea formelor criminalității după genul făptuitorului trebuie să se bazeze pe astfel de principii precum: legalitatea, democratismul, umanismul. De ele trebuie să fie pătrunse toate actele normative care, direct sau indirect, au tangențe cu comportamentul infracțional al bărbaților și femeilor, și anume:

---

⁴⁵¹ Boroiu (Dragomir) M.C. Măsuri specifice de prevenire a criminalității în rândul femeilor. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM. Seria științe socio-umane, ediția a XIII-a, nr. 1. Chișinău, 2013. p. 62

urmărirea penală, stabilirea pedepsei și regimul executării pedepsei de către bărbați și femei.

Unul din obiectele prevenirii criminalității în rândul bărbaților și criminalității feminine este domeniul relațiilor de familie. Prevenirea infracțiunilor prin influențarea familiei nu este deloc o abstracție științifică. Caracterul real al acestei activități sociale importante este asigurată de un cerc vast de subiecți prin prisma unor măsuri profilactice concrete⁴⁵². Familia nu este doar un micromediu social, dar și un fel de microcosm, deoarece structura sa reprezintă un model mai apropiat de „originalul” modelului structurii sociale. Familia trebuie să se dezvolte pe măsură ce se dezvoltă societatea și trebuie să se modifice odată cu schimbările din societate. Familia modernă se confruntă cu un șir de probleme generate de sistemul economic existent, imperfecțiunea legislației și birocratismul aparatului de stat. Aceste probleme, desigur, se structurează pe funcțiile de bază ale familiei și anume: economice, demografice, social-psihologice și social-culturale. Potențialul economic al familiei se revelează în prezent în condițiile creșterii continue a prețurilor, inflației și stagnării salariilor sub minimul de existență.

Este bine cunoscut că bunăstarea materială este acea bază necesară pe care trebuie construite relațiile în familie. Dacă o astfel de bază lipsește atunci, de regulă, niște relații sănătoase se stabilesc destul de dificil. Lipsurile permanente formează o atmosferă de îngrijorare permanentă, invidie, impulsionează la săvârșirea unor fapte ilegale.

Lipsurile cronice le formează o stare permanentă de alertă, invidie, impulsionează la săvârșirea multor infracțiuni cupidante, etc. Iată de ce, o dată în plus, urmează de amintit că fără ridicarea nivelului de trai al populației nu trebuie să contăm, la modul serios, pe scăderea nivelului criminalității în general și al celei masculine și feminine inclusiv.

---

⁴⁵² Касторский Г. Предупреждение преступлений посредством воздействия на семью: Диссертация кандидата юридических наук. Санкт-Петербург, 1995, p. 45

Munca dedicată prevenirii formelor criminalității după genul făptuitorului se bazează pe examinarea generală a domeniilor de activitate în care se formează calitățile negative ale personalității infractorului. În cazurile în care familia devine un micromediu negativ, la membrii săi apare riscul formării unui comportament ilegal. În acest context, familia, incluzând copilul în matricea sa emoțională, asigură prin aceasta socializarea primară adică „prin sine” îl include în structura societății. Dacă acest lucru nu are loc, copilul se înstrăinează de ea și, prin urmare, se creează condiții pentru o potențială distanțare în viitor de la normele societății, a instituțiilor și valorilor sale. O astfel de distanțare poate căpăta forma unei existențe dezadaptive durabile.⁴⁵³ A scoate în evidență condițiile nefavorabile din familie nu este posibil fără a interveni în viața privată, iar acest fapt este însoțit de anumite dificultăți. Astfel de condiții practic nu se supun unei corecții sau unui control social din exterior. Mai mult ca atât, atitudinea negativă al unor părinți față de copii este determinată de anumite procese și fenomene negative care-și au originea în subconștientul psihicului. Multe din ele sunt legate de anumite particularități biologice, fiziologice și anomalii psihice. Anume din acest motiv este deosebit de dificil de a corecta comportamentul părinților. Prin urmare, pentru a influența pozitiv asupra condițiilor nefavorabile din familie sunt necesare cunoștințe și deprinderi profesionale, iar astfel de specialiști în prezent, spre regret, sunt cu mult mai puțini decât familii care necesită ajutorul lor.

În acest sens, este necesară crearea și dezvoltarea infrastructurii sistemului social și special (psihologic, pedagogic) de ajutor acordat populației. Este vorba despre centrele psihopedagogice și sociale de ajutor acordat populației. Activitatea centrelor trebuie să fie orientată spre deservirea socială a cetățenilor, realizarea drepturilor familiei și copilului, precum și

---

⁴⁵³ Антонян Ю. Преступность среди женщин. Москва: Российское право, 1992, р. 111

apărarea și ajutorul din partea statului; asigurarea protecției psihologice a populației; susținerea și fortificarea sănătății psihologice a acesteia; soluționarea reușită a conflictelor în familie; desfășurarea unor cercetări științifice în domeniul novațiilor protecției sociale, aprobării și implementării acestora în viață.

Foarte multe depind de relațiile în familie. Dacă relațiile dintre copii și părinți nu sunt suficient de bune, atunci este posibilă starea de neliniște și îndoială vis-a-vis de situația în care se află. Astfel de împrejurări pot avea o semnificație criminogenă. Acest fapt influențează extrem de negativ asupra minorelor care retrăiesc deosebit de acut neînțelegerile din familie. Asanarea morală întotdeauna este mult mai dificilă comparativ cu a femeilor, iar în unele cazuri, în general, nu este posibilă. Iată de ce familiei și educației în familie trebuie să-i fie acordată o atenție specială în lucrul profilactic. În mare parte, de eficiența sa depind tendințele criminalității în general și a formelor criminalității după genul făptuitorului, în special. Asanarea morală a societății, indiscutabil, începe de la familie. Statul trebuie să modifice politica socială în mod radical. Aceasta presupune crearea condițiilor de a câștiga bani, conștientizarea importanței sociale a muncii prestate, precum și posibilitatea de a obține o calificare înaltă.

O măsură indispensabilă oricărei strategii de prevenire a criminalității feminine este îmbunătățirea serviciilor de asistență a familiei prin prisma următoarele acțiuni: identificarea de resurse pentru inițierea unor programe de sprijinire materială și financiară a familiilor sărace prin macro sau micro-proiecte, diferențiate în funcție de caracteristicile socioeconomic ale zonelor geografice și ale mediului urban sau rural în care se află familiile respective; crearea unor centre locale de sprijin, consiliere și consultanță pentru femeile aflate în situații economico-sociale dificile: mame singure, mame cu mulți copii unici întreținătoare a familiei, femei agresate de soți sau parteneri etc.; elaborarea unor programe coerente la nivel național de prezentare și promovare a drepturilor femeii și pentru

înțelegerea responsabilităților egale ale soților/părinților față de educația copiilor⁴⁵⁴.

În vederea prevenirii violenței domestice, sunt necesare următoarele acțiuni: campanii destinate conștientizării gravității violenței asupra femeilor; programe de consiliere psiho-comportamentală a persoanelor cu un comportament violent față de femei; dezvoltarea unor servicii de consiliere și adăpost pentru femeile victime până la soluționarea situației; perfecționarea cadrului legislativ referitor la introducerea ordinelor de restricție pentru persoanele violente; combaterea alcoolismului în familie prin includerea, la cerere, a dependenților în programe de dezalcoolizare.

Concluzionând la cele relatate mai sus urmează de menționat că statul, organele sale de drept și cele publice, inclusiv religioase, dar și alte organizații sociale trebuie să-și concentreze atenția asupra prevenirii tipurilor active de violență infracțională, în special în domeniul relațiilor de familie, utilizând măsurile de constrângere ale statului.

Prin urmare, o verigă necesară în prevenirea formelor criminalității după genul făptuitorului trebuie să devină prevenirea delictelor în rândul minorelor. Cercetând comportamentul ilegal al minorelor, specificul delictelor săvârșite de către acestea, pot fi evidențiate particularitățile psihologice ale personalității lor.

Creșterea numărului divorțurilor, educarea copiilor de către un părinte – toate acestea, de regulă, impulsionează minorii către un comportament antisocial. Este necesar de a stabili un control asupra comportamentului acestora, a limita timpul aflării lor în localuri de distracție, de a aplica mai frecvent în privința minorilor măsuri cu caracter educativ, iar când este necesar – măsuri punitive. Urmează de acordat mai multă atenție îmbunătățirii calității educării morale și sexuale, înăsprirea măsurilor luate față de părinți pentru metodele inadmisibile

---

⁴⁵⁴ Bălan A. Criminalitatea feminină – cauze și efecte sociale. Strategii de prevenire și control. București: Beck, 2008, p. 220

utilizate la educarea copiilor. Comportamentul bărbatului și femeii în relațiile personale trebuie să se bazeze pe regulile etichetei și moralei acceptate în societate.

La rândul său, școala are menirea să pregătească tinerii/tinerele pentru rolurile viitoare, fără a promova stereotipurile de gen și trebuie să ocupe un rol fundamental în socializarea acestora, sub aspectul transmiterii sistemului valoric recunoscut și a normelor de conduită în societate. În acest sens, școala trebuie să intensifice colaborarea cu familia și celelalte autorități locale, precum și cu reprezentanții comunității.

Un rol important în prevenirea criminalității masculine și criminalității feminine trebuie să-l joace inspectoratele pentru problemele minorilor, deoarece influența educativă asupra adolescenților care pot păși pe calea criminală nu este doar o metodă umană, dar și una foarte eficientă de luptă cu aceste forme de criminalitate. Angajații acestui serviciu trebuie să posede cunoștințe din domeniul psihologiei și pedagogiei, aptitudini de a identifica astfel de adolescenți și să le acorde ajutorul necesar, inclusiv și medical. Așadar, plasarea accentului pe prevenire, obiectivul de bază a căruia apare familia copilului, nicidecum nu înseamnă ignorarea condițiilor preventive în privința adolescenților. Aceasta trebuie să includă: acordarea ajutorului adolescenților care sau pomenit în condiții neprielnice și care sunt tentate să săvârșească fapte antisociale. Aici poate fi inclus întregul complex de măsuri educative individuale, stabilirea tutelei și curatelei, internarea în casele de copii, școlile speciale sau școlile internat, angajarea în câmpul muncii sau la studii, acordarea ajutorului medical etc. Un astfel de ajutor este necesar multor băieți care duc un mod de viață antisocial, deoarece printre ei este destul de mare cota persoanelor cu boli venerice și cu devieri psihice. Fără un tratament adecvat nu este posibilă antrenarea lor într-un mod de viață normal.

Potrivit unor savanți,⁴⁵⁵ în vederea prevenirii criminalității în rândul minorilor și tinerilor sunt necesare măsuri

---

⁴⁵⁵ Кудрявцев В. Н. Стратегии борьбы с преступностью. - 2-е изд., испр. и доп.

pentru: introducerea în programa școlară a unor teme care să abordeze problema prevenirii criminalității; organizarea unor activități educative cu reprezentanți ai autorităților care să aibă ca scop conștientizarea importanței prevenirii criminalității, receptarea și înțelegerea pericolelor pe care faptele antisociale le reprezintă; promovarea implicării active a tinerilor/tinerelor în comunitate prin organizarea unor centre comunitare prin atragerea în activități culturale, educative, sportive sau de interes social în timpul liber și programe de voluntariat a unui număr cât mai mare de tineri, inclusiv dintre cei care au comis fapte antisociale.

Prevenirea violenței în unitățile de învățământ, sens în care trebuie avute în vedere: intensificarea acțiunilor autorităților cu atribuții în menținerea ordinii publice și adaptarea acestora la programul școlar; dezvoltarea unor sisteme proprii de securitate adaptate specificului unității de învățământ; pregătirea cadrelor didactice în domeniul prevenirii violenței; monitorizarea continuă a comportamentelor antisociale în unitățile de învățământ pentru identificarea problemelor și aplicarea unor măsuri de prevenire a apariției altor cazuri.

Noile condiții economice tot mai des impun femeile să lupte singure ca să-și asigure viața, uneori în condiții destul de dificile. Din aceste considerente, o importanță deosebită o are cultivarea feminității și a tipului feminin de comportament. Acest fapt este important pentru stoparea creșterii criminalității violente a femeilor, care reprezintă o amenințare substanțială a sănătății morale a societății. O astfel de educație necesită o pregătire specială, o măiestrie deosebită a educatorilor. Ea trebuie să înceapă în familie și să se consolideze în școală. Însă, o astfel de reorientare este determinată de caracterul comunicării în care este inclusă adolescența, situația femeii în societate și nivelul moralității în societate.

Un al obiectiv al profilaxiei criminalității în rândul femeilor este domeniul activității de muncă al acestora. La etapa

actuală de dezvoltare socială, nu doar femeile dar și societatea este cointereseată în participarea masivă a femeilor în procesul de producere (în prezent, acest fapt este inevitabil).

Eficiența măsurilor preventive în domeniul relațiilor de muncă depinde de dezvoltarea economiei țării în general, creșterea veniturilor populației, salariului bărbaților, pregătirii profesionale a femeilor, respectării legislației muncii și anume: păstrarea salariului, acordarea unor concedii suplimentare, îmbunătățirea condițiilor de muncă și micșorarea numărului de femei ocupate la munci grele și nocive. Lărgirea cercului de bunuri materiale de care poate beneficia femeia presupune satisfacerea necesităților, în primul rând, prin majorarea veniturilor.

În acest sens, unii autori au exprimat ipoteza privind oportunitatea angajării femeilor la munci mai ușoare. În afară de aceasta, este util de a elabora nomenclatorul profesiilor și funcțiilor care urmează a fi ocupate preponderent de către femei, diferențierea normelor de producere în funcție de sex, precum și utilizarea tehnologiilor care ar exclude influența dăunătoare asupra organismului femeii.

Munca femeilor nu trebuie să provoace stare de oboseală și iritare sau chiar ură și năzuință de a o abandona, încercând să găsească mijloace de existență pe alte căi. Activitatea lor nu trebuie să genereze nedorința de a se mai ocupa de treburile familiei și educarea copiilor. În aceste condiții suferă și procesul de muncă, deoarece o astfel de muncă nu impulsionează și o atitudine creativă față de ea.

Dorind o viață mai bună, multe tinere trec cu traiul în oraș, optând să-și îmbunătățească starea materială. Lucrul greu de la sat și problemele casnice o fac pe femeie brutală, lipsind-o de astfel de calități specifice pentru femei precum bunătatea, delicatețea și gingășia. Suntem martorii transformării sociale a naturii feminine.

În condițiile actuale este deosebit de dificil pentru femei de a soluționa problema angajării în câmpul muncii și găsirii unui loc permanent de trai. Practica demonstrează că este dificil de a

angaja în câmpul muncii chiar și o femeie tânără. Inconveniența apare nu doar din cauza că nu întotdeauna se reușește de a găsi pentru ea un serviciu (angajarea în câmpul muncii a unei femei care nu mai este tânără, cu atât mai mult care a executat o pedeapsă este și mai dificil), dar și în legătură cu faptul că nu fiecare din ele este de acord să ocupe funcția propusă. Multe femei tinere sunt convinse că munca trebuie să fie nu doar interesantă și prestigioasă, dar și să le aducă un venit care le-ar oferi posibilitatea să-și satisfacă toate necesitățile.

După cum rezultă din unele studii, majoritatea femeilor care lucrează, deși sunt pentru emancipație, ar fi de acord să abandoneze serviciul și să se dedice doar familiei, dacă ar avea condițiile necesare de trai. Mamelor care doresc să muncească în perioada creșterii copilului ar trebui să li se ofere posibilitatea să muncească doar jumătate de zi, fără a li se reduce din salariu.

Mamelor singure și a celor cu mulți copii trebuie să li se acorde un ajutor material considerabil. Majoritatea angajaților concediați după reducerea statelor de personal o constituie femeile care educă copii mici sau întrețin părinții bătrâni etc. Asemenea persoane ajung într-o stare materială dificilă, fapt care condiționează unele consecințe negative. Pentru aceste categorii ar trebui să existe munci sociale.

Se impune revizuirea și reformarea concepției privind educația copiilor în cadrul societății, în special a fetelor, care trebuie fundamentată pe moralitatea și cumsecădenia proprie poporului nostru. Fără a declara război propagandei sexuale, a violenței și a comportamentului libertin, care domină azi în sfera spirituală, nu poate fi vorba de educația normală a generației în creștere.

În concepția sus-menționată e nevoie de o abordare echilibrată a formelor și metodelor de educație a băieților și fetelor. Deosebirile de natură fizică și psihică nu trebuie nivelate ci utilizate din plin pentru atingerea scopului final al educației. Savantul Bîrgău M., menționează, faptul că multe eleve au răspuns în sondajele anonime că doresc să devină prostituate de

valută trebuie perceput ca un semnal de alarmă.⁴⁵⁶ Destrămarea imaginii atractive și favorabile a prostituatei este una din sarcinile primordiale ale mijloacelor mass-media și a altor instanțe responsabile de educație. Or, primele sînt adeseori cele care idealizează „cea mai veche profesie”.

Majoritatea savanților și noi nu putem fi de acord nici cu propunerea de a legaliza prostituția, care, după cum se afirmă, ar aduce statului venituri fabuloase din impozite. Oricare n-ar fi situația o prostituată nu poate primi recunoștință din partea statului. Dimpotrivă, e nevoie de a intensifica lupta cu prostituția, perfecționînd legislația curentă și activitatea instituțiilor medicale de profilaxie a bolilor venerice precum ar fi SIDA.

Este necesară ridicarea culturii juridice a bărbatului și a femeiei, astfel ca ei să fie capabili să transmită cunoștințele juridice copiilor sau chiar altor membri ai familiei.

Astfel, un mijloc eficient de prevenire a criminalității masculine și criminalității feminine este în măsură să devină educarea juridică orientată spre conștientizarea de către bărbați și femei a semnificației morale a interdicțiilor juridico-penale. Cunoașterea legii contribuie la alinierea cerințelor morale specific persoanei până la nivelul celor sociale, neutralizând, de asemenea, manifestarea defectelor conștiinței morale în situații concrete.

Prin urmare, biserica își poate aduce contribuția la prevenirea formelor criminalității după genul făptuitorului prin:⁴⁵⁷ elaborarea unor programe speciale care să vizeze prevenirea abandonului școlar și a abandonului în familie, consilierea familiilor în vederea refacerii și consolidării relațiilor intrafamiliale, acțiuni antidrog și anti-violență domestică etc.; înființarea unor asociații religioase care să aibă ca obiective educarea moral-religioasă a tinerilor/tinerelor, școlarizarea și calificarea în diferite profesii, reintegrarea socială și familială.

---

⁴⁵⁶ Bîrgău M., *Criminologie (Curs universitar)*. Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 341

⁴⁵⁷ Dragomir M.-C. *Criminalitatea feminină. Teza de doctor în drept*. Chișinău, 2014, p.118

Un rol important în prevenirea criminalității masculine și criminalității feminine trebuie să-l joace organizațiile obștești prin participarea nemijlocită a populației. Starea criminogenă în statele occidentale, după cum remarcă criminologii, a început să se stabilizeze după ce guvernul a început să stimuleze diferite forme de participare a populației la prevenirea criminalității.

Dorința oamenilor de a trăi într-un stat democratic și echitabil impulsionează populația de a participa la astfel de măsuri. Supravegherea cartierului, monitorizarea vecinătății – sunt unele din multiplele măsuri preventive în care o participare activă ar putea să o aibă populația, cu condiția existenței bazei legale corespunzătoare.

Necesită o perfecționare continuă formele și metodele profilaxiei individuale a infracțiunilor comise de bărbați/femei de diverse vârste, precum și a bărbaților/femeilor care sînt potențiali infractori, judecînd după comportamentul antisocial al acestora.

O importanță deosebită are activitatea educațională față de bărbați/femei în instituțiile de executare a pedepsei. În scopul evitării recidivei, în acest caz, ar fi rațional de implementat un sistem complex de influență psihologico-pedagogică asupra condamnaților, cu utilizarea treningurilor autogene, a programelor individuale de autoeducație, a lecțiilor în grupe înrudite, convorbirilor privind problemele juridice etc. Sarcina acestora este autocunoașterea condamnatului, dezvoltarea abilităților de a-și controla emoțiile, crearea unei viziuni pozitive. Aceasta va contribui la diminuarea tensiunii și agresivității, la adaptarea la condițiile de executare a pedepsei, îi va impulsiona să-și revizuiască rolul și locul în viața de mai departe. Condiția este ca măsurile respective să fie fundamentate pe respect, afecțiune și bunătate.

Sporirea eficacității măsurilor operative de profilaxie în mare parte depinde de perfecționarea reglementării sale juridice, asigurarea personal - organizațională și a resurselor necesare. Pe de altă parte, departamentul operativ de investigație a organelor de drept, este orientat în special spre descoperirea și investigarea infracțiunilor, iar pentru profilaxia infracțiunilor nu ajung nici

cadre, dar nici specialiști pregătiți în domeniu. Deaceea, ar fi binevenit crearea unui serviciu separat în cadrul organelor de drept, care ar avea drept scop profilaxia criminalității.

Un rol important în prevenirea criminalității masculine considerăm că poate avea înăsprirea condițiilor pentru acordarea dreptului de port-armă a cetățenilor, evidența și controlul riguros al acestora, asigurarea perfectării legale a actelor ce dovedesc capacitatea persoanelor de a avea drept de port-armă, etc. Doar în anul 2013, numărul infracțiunilor de tâlhărie comise cu ajutorul armelor de foc a constituit 19%, iar în 2011 – chiar 29%, 11% din numărul total al omorurilor în 2013 la fel au fost comise cu ajutorul armelor de foc, iar în cazul leziunilor corporale grave acest indice ajunge la 45%.⁴⁵⁸

Pe lângă faptul că este necesară implicarea organelor speciale în prevenirea și combaterea infracțiunilor violente comise de bărbați, totuși mai sunt necesare și cunoștințe speciale în domeniu. Psihologia criminalilor violenți, a criminalilor ce activează în grup, a tinerilor violenți, este diferită de cea a altor categorii de infractori, la fel și metodele cu care trebuie să se intervină sunt speciale, față de alte categorii de infracțiuni. De aici reiese și necesitatea pregătirii cadrelor pentru organele de drept, ce ar poseda cunoștințe profunde de ordin social, psihologic⁴⁵⁹, al persoanelor ce comit infracțiuni de violență, mai ales în grup, posedarea cunoștințelor cu privire la clasificarea grupurilor criminale, identificarea unui grup criminal de unul ocazional, sau gloata, posibilitatea de a comunica cu agresorul, mai ales în timpul acțiunii sale, etc.

Pentru a asigura succesul măsurilor de prevenție a violurilor, trebuie de atras atenție educației etico-morale a tuturor membrilor societății, în special a tineretului. Un component de bază al educației etico-morale este educația sexuală. Femeile

---

⁴⁵⁸ Birgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 165

⁴⁵⁹ Бужор В.Г., Криминологический анализ групповых форм насильственной преступности. Уч. пособие, Кишинэу, 1994, p. 41

deseori imprevizibil ajung în companii, unde relațiile sexuale haotice sunt o normă, și devin victime ale violului. Astfel, se impune depistarea persoanelor care organizează orgii și beții, care duc un așa mod de viață și atrag alte persoane, care acordă apartamentele sale pentru așa scopuri. Aplicarea față de aceste persoane a unor măsuri de educare și a unor măsuri de constrângere administrative ar putea duce la lichidarea unor condiții esențiale, care contribuie la săvârșirea violurilor.⁴⁶⁰

Un rol important în procesul de prevenire a formelor criminalității după genul făptuitorului îl au sursele de informare în masă, mass-media. Acest rol constă în sensibilizarea opiniei publice față de fenomenul criminalității masculine/femenine și activitatea autorităților în domeniul prevenirii și controlului social al acestui fenomen, organizarea sistematică a unor conferințe de presă și briefing-uri teleradio pentru familiarizarea populației cu realizările din domeniu.

Întrebări de autocontrol:

1. *Ce cunoașteți despre specificul infracțiunilor săvârșite de femei?*
2. *Care sînt cauzele și condițiile ce determină criminalitatea masculină?*
3. *Care tip de infracțiune categoric nu poate fi regăsit în structura criminalității masculine?*

Bibliografie recomandată:

1. Bălan A. Criminalitatea feminină – cauze și efecte sociale. Strategii de prevenire și control. București: Beck, 2008
2. Cojocaru R., Carp T. Reglementări normative internaționale privind ocrotirea familiei și minorilor. În: Legea și viața nr. 11, 2016, p. 12-15
3. Dragomir M.-C. Criminalitatea feminină. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2014

---

⁴⁶⁰ Mihai G., Popa V.. Repere criminologice. București: Lumina LEX, 2000, p. 224

4. Faigher A., Cernomoreț S., Mazureț R. Unele reflecții privind aspecte cantitativ-calitative ale criminalității masculine în Republica Moldova. În Materialele Conferinței științifico-practice internaționale “Teoria și practica administrării publice” din 22 mai 2020. Chișinău, 2020, p. 216-221
5. Faigher A., Țărălungă V. Criminalitatea masculină în Republica Moldova: cauze, tendințe, particularități. În: Materialele Conferinței internaționale “Promovarea valorilor sociale în contextul integrării europene” din 04 mai 2018. Chișinău, 2018, p. 90-102.
6. Faigher A., Țărălungă V. Analiza criminologică a formelor criminalității după făptuitor. În Materialele Colloquia Professorum cu genericul ”Tradiție și inovare în cercetarea științifică” Ediția a IX-a, USARB, Bălți, 12 octombrie 2019 .p.171-182
7. Guțanu E., Plămădeală I., Particularitățile criminalității feminine în Republica Moldova. În: Legea și Viața, nr. 3, 2003, p. 34
8. Zaporojan Ig. Criminalitatea are chip de femeie (Monografie). Chișinău: ELAN POLIGRAF, 2000

CAPITOLUL X. CRIMINALITATEA PENITENCIARĂ

Unități de conținut:

1. Noțiunea și caracteristica criminalității penitenciare
2. Cauzele și condițiile criminalității penitenciare.
3. Caracterizarea criminologică a persoanelor ce săvârșesc infracțiuni în locurile de detenție.
4. Prevenirea criminalității penitenciare

Obiectivele studiului.

- să definească criminalitatea penitenciară;

- să destingă tipurile și specificul infracțiunilor comise de condamnați în locurile de detenție;
- să analizeze cauzele și condițiile criminalității penitenciare;
- să elaboreze măsuri de prevenire a criminalității penitenciare;
- să evidențieze trăsăturile persoanelor ce săvârșesc infracțiuni în locurile de detenție;
- să analizeze indicii cantitativi-calitativi ale criminalității penitenciare din Republica Moldova.

1. Noțiunea și caracteristica criminologică a criminalității recidive

Concluziile și propunerile criminologice pot fi aplicate efectiv în scopurile combaterii criminalității în mediul penitenciar. Specificul criminalității penitenciare confirmă problema necesității combaterii acesteia inclusive și prin mijloace criminologice aparte care, la rândul său, cere o fundamentare teoretică respectivă. Acest lucru este determinat și de faptul că orice aspect practic al combaterii criminalității în locurile de detenție poate avea succes doar în baza asigurării teoretico-științifice.

Investigațiile criminologice privind combaterea criminalității penitenciare atestă raportul dintre acest fenomen și complexul de factori obiectivi și subiectivi, determinați de contradicțiile proprii executării pedepsei cu închisoarea, dependente, la rândul lor, de specificul mediului în care se află deținuții, de existență în acest mediu a proceselor tenebroase și, de asemenea, al lacunelor în procesul de tratament al deținuților. De aceea, combaterea criminalității penitenciare presupune o influență asupra mecanismelor social-psihologice, care determină comportamentul infracțional.⁴⁶¹

---

⁴⁶¹ <http://criminology.md/index.php/ro/articole/143-criminologie-penitenciar-noiunea-obiectul-i-scopul>

I. Karpeț, definește criminalitatea drept un fenomen caracteristic pentru orice formațiune social-economică, fiind determinat atât de cauze generale, cât și de cauze și condiții concrete istorice, economice, sociale, politice, culturale etc.⁴⁶²

În același context, relevăm noțiunea criminalității ca și un fenomen socio-uman, care cuprinde mai multe elemente principale și inerdependente, ce trebuie să se reflecte în sistemul conceptual al științei criminologiei.⁴⁶³

Prin urmare, un segment specific acestui fenomen îl constituie criminalitatea penitenciară, care, în opinia lui Șihanțov G., aceasta din urmă, reprezintă în sine o diversitate de recidivă penală și, din aceste considerente, este periculoasă după caracter și cruzime.⁴⁶⁴

M. Bîrgău, afirmă că criminalitatea în instituțiile penitenciare reprezintă un compartiment al criminalității, care cuprinde totalitatea infracțiunilor săvârșite de condamnați în timpul executării pedepsei și este marcată de cele mai grave încălcări de drept.⁴⁶⁵

Din punct de vedere cantitativ, criminalitatea penitenciară reprezintă un ansamblu de infracțiuni comise în instituțiile penitenciare de către persoanele care își execută pedepsele penale și măsurile de siguranță. Ea este o componentă a fenomenului infracțional, care diferă de criminalitatea generală, prin specificul locului de comitere (instituțiile penitenciare) și al subiecților care, în general, se reduce la recidivarea comportamentului infracțional din partea persoanelor față de care a fost deja pronunțată sentința de condamnare.

Problema criminalității penitenciare poate fi abordată atât sub aspect juridic, cât și criminologic. Comiterea unei infracțiuni în penitenciar reflectă orientarea antisocială stabilă a

---

⁴⁶² Карпец И.И. Преступность : иллюзии и реальность. Москва, 1992, p.8

⁴⁶³ Pop O., Neagu Gh. Criminologie generală. Chișinău, 2005, p. 25

⁴⁶⁴ Шиханцов Г.Г. Криминология. Москва, 2001, p.136

⁴⁶⁵ Bîrgău M. Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 315

personalității infractorului, respingerea măsurilor sociale și speciale aplicate în scopul prevenirii săvârșirii de noi infracțiuni. Comportamentul infracțional cuprins în noțiunea juridico-penală a recidivei nu constă doar în săvârșirea unei fapte prejudiciabile prevăzută de legea penală. Aceasta reprezintă o asemenea repetare a infracțiunii, care a fost comisă în pofida măsurilor de prevenire a ei, a faptului că societatea și-a pronunțat deja atitudinea față de fapta săvârșită prin sentința de condamnare, iar față de infractor au fost luate măsuri de siguranță, în vederea înlăturării pericolului săvârșirii de noi infracțiuni.

Referindu-se la definiția criminalității penitenciare, A. Dolgova, spre exemplu, menționează că aceasta reprezintă criminalitatea existentă în instituțiile penitenciare, în locurile de executare a sancțiunilor penale, neelucidând alte aspecte importante ale fenomenului respectiv.⁴⁶⁶

Subiecți ai criminalității penitenciare pot fi persoanele condamnate, însă după S. Carp, precum și deținuții în privința cărora nu s-a pronunțat sentința de condamnare.⁴⁶⁷

Din definițiile criminalității penitenciare, rezultă că locul comiterii infracțiunilor săvârșite de condamnați în detenție este în cadrul instituțiilor penitenciare (de exemplu: penitenciarele de tip semiînchis; de tip închis; sau pentru femei etc.),⁴⁶⁸ însă nu este exclus că pot fi săvârșite și în alte locuri publice sau private. De exemplu, de infectarea intenționată a personalului penitenciar cu maladia HIV/SIDA de către deținuții escortați (în automobile destinate pentru escortă, tren, avion sau alte mijloace de transport, instanța de judecată etc.) sau persoana care a evadat poate comite o nouă infracțiune în afara penitenciarului etc.

De exemplu, X.D. a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 317 alin. (2) lit. b) CP al RM. În fapt, X.D., fiind o persoană care executa pedeapsa închisorii stabilită prin sentința Judecătoriei Sîngerei din 02 iunie 2014

---

⁴⁶⁶ Криминология. Под ред. Долговой А.И. Москва, 1999, p.647

⁴⁶⁷ Carp S. Prevenirea criminalității penitenciare. Chișinău., 2004, p.23

⁴⁶⁸ Manea V. Drept execuțional penal. Chișinău, 2014, p.150

(dosar nr. 1-33/2014), la data de 06 iulie 2017, aproximativ la ora 13.50, în timpul escortării sale de către angajații de poliție ai Inspectoratului de Poliție Fălești din Izolatorul de detenție preventivă a Inspectoratului de Poliție Fălești în sala de ședințe de judecată a Judecătoriei Bălți, sediul din orașul Fălești, de comun acord cu o altă persoană arestată preventiv, intenționat, urmărind scopul sustragerii de la privarea de libertate la care a fost supus, de sine stătător s-a descătușat, după care a evadat, fugind de sub escortă, fiind ulterior ajuns și reținut de către angajații de poliție ai Inspectoratului de Poliție Fălești, în decursul a 5 - 10 minute după evadare, în gospodăria ce aparține lui M. I., amplasată în vecinătate cu curtea Judecătoriei Bălți, sediul din or. Fălești.⁴⁶⁹

Infracțiunile săvârșite de condamnați în locurile de detenție influențează negativ situația operativă și starea de ordine stabilită în instituțiile penitenciare, fapt care face dificilă realizarea sarcinilor care stau în fața sistemului administrației penitenciare din Republicii Moldova. Toate aceste elemente creează o situație dificilă în relațiile personale între condamnați, duc la discreditarea și diminuarea încrederii condamnaților în funcționarea instituțiilor penitenciare.

La data 01.01.2017 numărul total persoanelor private de libertate deținute în penitenciarele Republicii Moldova era 7762 de persoane, dintre care 118 pentru infracțiuni excepțional de grave. La 01.01.2018 în instituțiile penitenciare s-au deținut 7635 de persoane, dintre care 6294 condamnați și 1341 de preveniți cu 127 de persoane mai puțin comparativ cu perioada 01.01.2017 (7762).

Conform datelor statistice ale Administrației Naționale a Penitenciarelor la 01.10.2018 în sistemul administrației penitenciare s-au deținut 7156 de persoane față de 7635 cât se dețineau la începutul anului 2018. Astfel, se constată o descreștere a numărului de deținuți cu 479 persoane.

---

⁴⁶⁹ Sentința Judecătoriei Bălți. Sediul Fălești din 14.08.2017. Dosarul nr. 1-132/17 (PIGD 09-1-11136-18072017)//jbl. instante. justice. md

Conform datelor statistice ale Administrației Naționale a Penitenciarelor la 01.01.2019 în sistemul administrației penitenciare s-au deținut 5725 de persoane condamnate.

La 31 decembrie 2019, în sistemul penitenciar se dețineau 6716 persoane față de 6990 ce se dețineau în perioada analogică a anului 2018. Astfel, se constată o descreștere a numărului de deținuți cu 274 persoane, ce constituie o scădere de 3,92%. Numărul total al persoanelor private de libertate în perioada anului 2019 era constituită din: condamnați – 5598 (în anul 2018-5725 deținuți), ce constituie o descreștere cu 2,22%, preveniți – 1114 (în anul 2018-1261 deținuți), ce constituie o descreștere cu 11,66%, femei – 406 (în anul 2018-448 deținuți), ce constituie o descreștere cu 9,38%, minori (băieți/fete) – 55/2 (în anul 2018 - 67/4 deținuți), ce constituie o descreștere cu 19,72%.⁴⁷⁰

Conform datelor statistice ale Administrației Naționale a Penitenciarelor la 01.04.2020 în sistemul administrației penitenciare s-au deținut 5597 de persoane condamnate, dintre care 350 de femei și 41 de minori.⁴⁷¹ Pe când la 01.07.2021 în sistemul administrației penitenciare s-au deținut 5367 de persoane condamnate, dintre care 333 de femei și 38 de minori.⁴⁷²

Conform datelor statisticii oficiale ale Administrației Naționale a Penitenciarelor (ANP) al Ministerului Justiției al Republicii Moldova în anul 2021 (la 01.01.2021) în penitenciare se aflau 6429 persoane, iar la data de 01.01.2015 aceasta a constituit 8054 de persoane, în total numărul persoanelor deținute în instituțiile penitenciare s-a micșorat cu 1625 persoane sau cu 11,5%. Din datele prezentate mai sus se atestă o diminuare a numărului total de deținuți cu 4,27% și se explică prin faptul că s-au intensificat examinările în cadrul Comisiilor penitenciare a materialelor condamnaților care

---

⁴⁷⁰ Rapoarte privind activitatea sistemului administrației penitenciare pentru pentru anii 2017- 2019. <https://drive.google.com/file/d/0B3cDJ-pp652HaHpnaUkwOHRuem8/view>

⁴⁷¹ Ibidem

⁴⁷² <https://drive.google.com/file/d/1Q-r9Q5bVWkh6QtjotclIxz9T2Rsr4KH/view>

înrutesc condițiile pentru aplicarea prevederilor art. 91 CP RM și art.92 CP RM, au fost revizuite dosarele persoanelor condamnate, pentru identificarea persoanelor care înrutesc condițiile prevederilor art. 91 CP RM la 17 august 2018, aprobate prin Legea RM nr. 179 din 26.07.2018 pentru modificarea unor acte legislative, precum și revizuirea dosarelor persoanelor condamnate, care cad sub incidența prevederilor Legii RM nr.210 din 29.07.2016⁴⁷³ cu privire la amnistie și Legii nr. 163 din 20.07.2017⁴⁷⁴ (umanizarea politicii penale).

Necesitatea prevenirii și combaterii criminalității penitenciare în prezent este din ce în ce mai mare, atât din cauza latenței înalte acestei forme de criminalitate, numărului mare de persoanele deținute în penitenciarele din RM cât și a modificărilor legislative permanente. Drept urmare importanța prevenirii și combaterii criminalității penitenciare este incontestabilă. Astfel, doar pe parcursul a 9 luni al anului 2018, au fost înregistrate 211 de fapte ilicite în mediul penitenciar.⁴⁷⁵

În urma desfășurării activității speciale de investigații la compartimentul prevenirii acțiunilor ilicite din partea deținuților în instituțiile penitenciare, în anul 2019, s-a înregistrat comiterea a 453 fapte ilicite.⁴⁷⁶

Observăm că numărului de deținuți rămîne a fi unul mare chiar dacă se constată o mică descreștere ce ne determină să concluzionăm că nivelul criminalității penitenciare va putea fi în creștere. Este regretabil că R. Moldova a fost condamnată la CEDO în mai multe cauze ce vizează condițiile de detenție în penitenciare, acestea fiind recunoscute de înalta Curte ca fiind inadecvate în contextul prevederilor Convenției. Nu poate fi

---

⁴⁷³ Legea RM privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, nr. 210 din 29.07.2016. În: Monitorul Oficial nr.293-305/632 din 09.09.2016

⁴⁷⁴ Legea RM pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr.163 din 20.07.2017. În: Monitorul Oficial nr.364-370/616 din 20.10.2017.

⁴⁷⁵ Rapoarte privind activitatea sistemului administrației penitenciare pentru pentru anii 2017- 2019. <https://drive.google.com/file/d/0B3cDJ-pp652HaHpnaUkwOHRuem8/view>

⁴⁷⁶ Ibidem

negat nici faptul că Penitenciarul nr.13, fiind unul dintre cele mai vechi, figurează în majoritatea cauzelor pierdute la CEDO, vizând condițiile de detenție.

Astăzi, în condiții de totală austeritate, conducerea sistemului administrației penitenciare trebuie să facă eforturi pentru redresarea situației și pentru crearea unor condiții de întreținere a deținuților corespunzătoare standardelor europene.

Un număr de infracțiuni nu le este cunoscut organelor de drept, iar unele de care ele au cunoștință sânt camuflate, fiind înregistrate cu titlu de încălcări ale disciplinei sau accidente. Acest fapt se confirmă prin următoarele date: numărul total de încălcări de disciplină pe parcursul anului 2020 este de 5652 cazuri, comparativ cu anul 2019 - 2280 cazuri, anul 2018 -3015 cazuri, 2017 - 2362, 2016 - 4068 și 2015 - 6812.⁴⁷⁷

Latența este caracteristică, în deosebi, infracțiunilor care într-o măsură esențială au devenit un fenomen normal al vieții din închisoare așa ca: huliganismul, vătămarea integrității corporale, tortura, tratament inuman sau degradant, acțiuni violente cu caracter sexual, furturile și jafurile, tâlhăria și șantajul, amenințarea sau violența săvârșită asupra unei persoane cu funcție de răspundere, circulația ilegală a substanțelor narcotice.

În instituțiile penitenciare ale Republicii Moldova în perioada anilor 2016-2020 au fost săvârșite 1012 infracțiuni, în mediu acestea constituind 202 de infracțiuni pe an, însă trebuie de menționat că, în perioade diferite s-au comis un număr diferit de infracțiuni.⁴⁷⁸

Infracțiunile săvârșite de condamnați în locurile de detenție pot fi clasificate după mai multe criterii, și anume:

- după gradul prejudiciabil - în ușoare, mai puțin grave, deosebit de grave și excepțional de grave;
- după forma de vinovăție - infracțiuni săvârșite din intenție și din imprudență;

---

⁴⁷⁷<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/13363/12279>

⁴⁷⁸Ibidem

- după obiectul de atentare și motivele de săvârșire - infracțiuni împotriva ordinii de executare a pedepselor, infracțiuni violente, de profit;
- după semnele social-demografice - infracțiuni săvârșite de bărbați, femei și persoane minore;
- conform semnelor cu caracter juridic - infracțiuni prevăzute de diferite capitole din Codul penal al Republicii Moldova.⁴⁷⁹

Conform raportului de bilanț al activității sistemului administrației penitenciare pentru 09 luni ale anului 2018 cu referire la gravitatea infracțiunilor, menționăm că 2617 persoane erau condamnate pentru infracțiuni grave. Comparativ cu perioada similară a anului 2017, se remarcă o diminuare cu 346 persoane. Un număr de 1974 persoane sunt deținute pentru infracțiuni deosebit de grave, indicator în descreștere cu 1075 persoane față de perioada analogică a anului 2017. Indicatorii statistici pentru infracțiunile mai puțin grave au înregistrat o creștere cu 415 persoane și o descreștere cu 33 persoane pentru infracțiunile ușoare, în comparație cu perioada analogică a anului 2017. Totodată, indicatorul statistic privind infracțiunile excepțional de grave, s-a majorat cu 127 persoane.⁴⁸⁰

Divizînd persoanele aflate în detenție după gravitatea infracțiunilor în anul 2019, în fruntea clasamentului, cu un număr de 2404 persoane (pentru comparație: în anul 2018 – 2486 persoane), ce constituie 42,94 % din numărul total de condamnați, se află persoanele condamnate pentru infracțiunile grave. Pe cînd în perioada analogică a anului 2018 în fruntea clasamentului erau infracțiunile deosebit de grave.

Pe locul secund cu un număr de 1633 (în 2018-1842) persoane ispășesc pedeapsa cu închisoare pentru infracțiuni deosebit de grave, ce constituie 29,17 % din numărul total de

---

⁴⁷⁹ Carp S. Prevenirea criminalității penitenciare. Chișinău., 2004, p.316

⁴⁸⁰ Rapoarte privind activitatea sistemului administrației penitenciare pentru anii 2017-2019. <https://drive.google.com/file/d/0B3cDJ-pp652HaHpnaUkwOHRuem8/view>

condamnați, care față de perioada analogică a anului 2018, au prezentat o descreștere a indicatorului statistic cu 209 persoane.

Pentru infracțiunile mai puțin grave și ușoare, indicatorii statistici au înregistrat o descreștere cu 155 persoane condamnate pentru infracțiuni mai puțin grave (793 condamnări – 2019 și 948 condamnări - 2018) și o descreștere cu 92 persoane condamnate pentru infracțiuni ușoare (99 condamnări – 2019 și 191 condamnări - 2018), în comparație cu perioada similară a anului 2018.

Cît ține de infracțiunile excepțional de grave, cifra s-a majorat cu 411 (669 condamnări – 2019, 258 condamnări – 2018, 123 condamnări - 2017).⁴⁸¹

Conform datelor statistice ale Administrației Naționale a Penitenciarelor la 01.07.2021 în Sistemul administrației penitenciare s-au deținut deja 828 de persoane condamnate, pentru infracțiuni excepțional de grave.⁴⁸²

În opinia lui A. Mariț și I.-C. Zeca, cunoașterea criminalității în instituțiile penitenciare, ca fenomen social, trebuie să cuprindă cunoașterea structurii ei, cunoașterea părților componente, a categoriilor de crime.⁴⁸³

O bună parte din infracțiunile săvârșite de către condamnați sînt specifice pentru această categorie de infractori, deoarece sînt comise în timpul executării pedepsei. Din această categorie fac parte următoarele infracțiuni:

- evadarea din locurile de deținere (art.317 CP al R.M.); înlesnirea evadării (art.318 CP al R.M.);
- eschivarea de la executarea pedepsei cu închisoarea (art.319 CP al R.M.);
- nesupunerea prin violență a cerințelor administrației penitenciare (art.321 CP al R.M.);

---

⁴⁸¹ Ibidem

⁴⁸² <https://drive.google.com/file/d/1Q-r9Q5bVWkh6QtjtoclIxxgz9T2Rsr4KH/view>

⁴⁸³ Zeca I., Mariț A. Tipuri de criminalitate penitenciară. În: Analele Academiei de Studii Economice a Moldovei: Ed. a 10-a. Chișinău : ASEM, 2012, p.63

- transmiterea ilegală a unor obiecte interzise persoanelor deținute în penitenciare (art.322 CP al R.M.);
- acțiunile care dezorganizează activitatea penitenciarelor (art.286 CP al R.M.), infracțiuni legate de droguri, etc.

Doar o privire generală atestă că circa 90 % din numărul de infracțiuni săvârșite în instituțiile penitenciare îl constituie 9-11 tipuri de infracțiuni, ele formînd, de fapt, nucleul, baza criminalității penitenciare.⁴⁸⁴

Structura criminalității penitenciare poate fi elucidată în baza datelor statistice din ultimii ani: furturi, omoruri intenționate, evadări din locuri de deținere; tentative de evadări, păstrarea ilegală a armei de foc, infracțiuni legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a precursorilor.⁴⁸⁵

Ca și exemplu din practica judiciară - *X. a fost condamnat conform alin. 1 art. 217⁵ CP RM. În fapt, la 26.05.2017 în jurul orelor 15:20, în celula nr.12 a blocului 1 din Penitenciarul Nr. 11 Bălți, au fost depistate consecințe ale consumului de droguri și anume marijuana, fapt confirmat prin procesul-verbal nr. 447 din 26.05.2017.*⁴⁸⁶

Studiind structura criminalității în penitenciarele din Republica Moldova în perioada 2016-2020 s-a constatat că pe primul loc se află circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor pe teritoriul instituțiilor penitenciare (85.57%) 2016 –141, 2017 –107, 2018 –199, 2019 –327, 2020 –92.⁴⁸⁷

Din totalul infracțiunilor înregistrate în instituțiile penitenciare, în 70,3% au fost intentate cauze penale împotriva condamnaților porniți pe calea corectării; în 15,8% împotriva

---

⁴⁸⁴ Lașcu M., Bujor V. Criminologie penitenciară. În: Revista de Criminologie, Drept Penal și Criminalistica, nr. 3-4, 2004, p.33

⁴⁸⁵ Bîrgău M. Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p.316

⁴⁸⁶ Sentința Judecătorei Bălți din 05.12.2017. Dosarul nr. 1-668/2017//jbl.instante.justice.md

⁴⁸⁷<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/13363/12279>

condamnaților care au săvârșit infracțiuni din intenție; în 4,7% împotriva condamnaților care au comis infracțiuni din imprudență.

Conform statisticii penitenciare, circa 68,1 % din infracțiuni au fost săvârșite în celulele condamnaților, 29,1% la locul de muncă, 2,5% în izolatoarele de detenție. Tot în acest context mai putem menționa că circa 82,7% din infracțiunile de acest gen au fost comise între orele 6⁰⁰ și 18⁰⁰; 10,9% între 18⁰⁰ și 23⁰⁰; 6,4% între 23⁰⁰ și 6⁰⁰. În zilele lucrătoare au fost comise circa 94,1% din infracțiuni, iar în cele de odihnă 5,9 %. În anul 2004, în locurile de detenție, coeficientul criminalității calculat la o mie de condamnați constituia 4,6; în 2005 - 3,3; în 2006 - 3,4; în 2007 - 3,2; în 2008 - 2,6 ; în 2009 - 2,5.⁴⁸⁸

În lumina celor prezentate putem releva următoarele concluzii: starea criminogenă este mai ridicată în penitenciarele de tip închis. Ponderea infracțiunilor săvârșite în aceste locuri în anul 2008 era de 40,4%, iar în 2009 - 41,5%; în structura criminalității penitenciare cele mai frecvente infracțiuni sînt de tipul: nesupunerea prin violență a cerințelor administrației penitenciare, evadările din locurile de detenție, infracțiunile ce implică aplicarea violenței etc; infracțiunile sînt în fond săvârșite de violatorii fraudulosi ai regimului, care stau la evidența profilactică.

Este o realitate incontestabilă că în condițiile actuale anumite componente ale subculturii în locurile de deținere sînt supuse treptat unor schimbări esențiale. În primul plan apar acele forme și principii de organizare, care sînt orientate spre desfășurarea activităților ilegale bine camuflate, realizate în scopul obținerii veniturilor materiale. Formațiunile criminale din instituțiile penitenciare aleg din rîndul condamnaților potențialele ținte ale atentatelor criminale. În acest sens, o parte din condamnați sînt coparticipanți ai activităților infracționale,

---

⁴⁸⁸ Birgău M. Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p.317

iar alții devin victime ale infracțiunilor. Prin urmare, apar diverse conflicte între diferite grupări criminale.

Criminalitatea penitenciară este caracterizată de anumite particularități specifice, care o deosebesc de alte genuri de criminalitate. Acestea sînt determinate, pe de o parte, de legăturile formale și reformate existente între condamnați, iar pe de altă parte, de relațiile existente între aceștia și administrația instituțiilor penitenciare.

Trăsătura definitorie a acestui tip de criminalitate, rezidă în faptul, că infracțiunile ce o compun împiedică activitatea normală a instituțiilor de executare a pedepselor penale, creează perturbații în implementarea procesului de resocializare a condamnaților, creează sentimentul de neîncredere față de instituțiile penitenciare și colaboratorii acestora.

Criminalitatea penitenciară mai este, în același timp, un gen de criminalitate căreia îi este caracteristic un nivel înalt de latență.

Infracțiunile săvârșite în penitenciare se caracterizează și printr-un nivel de latență sporită. Un anumit număr din aceste infracțiuni, din motive obiective sau subiective, nu sunt reflectate în statistica oficială. O parte din faptele infracționale nu se aduc la cunoștința organelor de drept, deoarece victimele nu sesizează despre acest fapt organele competente, în timp ce altele sunt tănuite de către administrația instituțiilor penitenciare, continuând să se afle sub imperiul unui sistem perimat de aprecierea indicilor eficienței activității ei, conform căruia, cu cât mai multe infracțiuni sunt înregistrate, cu atât mai scăzut este nivelul de apreciere a muncii. Toate acestea au ca efect reflectarea statistică denaturată a stării fenomenului infracțional din instituțiile penitenciare

La rândul său, existența „cifrei negre” (latenității) a criminalității (inclusiv a celei penitenciare) generează un șir de consecințe negative: este denaturată imaginea dimensiunilor și structurii reale a criminalității, a volumului și caracterului prejudiciilor cauzate cetățenilor, organizațiilor și societății în ansamblu; se împiedică relevarea circumstanțelor care

favorizează comiterea infracțiunilor; nu este respectat principiul inevitabilității pedepsei, ceea ce creează cetățenilor cu comportament instabil, precum și infractorilor, opinia precum că nu va fi pedepsit dacă va comite infracțiuni; este limitată posibilitatea de a pronostica criminalitatea și a elabora măsuri eficiente de prevenire și combatere a acesteia.⁴⁸⁹

Sub acest aspect criminalitatea penitenciară latentă poate avea două varietăți:

1) naturală, o formează acea parte a criminalității penitenciare care, datorită particularităților social-juridice caracteristice acesteia, nu poate fi descoperită de administrația instituțiilor penitenciare;

2) artificială, este determinată de acel compartiment al criminalității în instituțiile penitenciare care este cunoscut și acoperit de administrația penitenciară.⁴⁹⁰

Prezența criminalității latente în locurile de deținere constituie un fenomen deosebit de periculos, deoarece acesta cauzează o daună colosală implementării procesului de resocializare a condamnaților, încalcă principiul inevitabilității pedepsei, încurajează săvârșirea de noi infracțiuni, generează sentimentul de neîncredere a condamnaților față de structurile administrației penitenciare. Din aceste rațiuni lupta împotriva acestui tip de criminalitate este deosebit de importantă. În special, se face necesară contrapunerea statisticii penale cu statistica contravențiilor și a altor ilegalități săvârșite de condamnați. Dacă, spre exemplu, sînt semnalate tendințe de reducere a vătămarilor integrității corporale condamnabile penal, iar cele administrative, legate de maltratarea fizică sau psihică a condamnaților se află în creștere, putem considera că a avut loc o majorare a criminalității latente în acest domeniu. O metodă efectivă de depistare a părții latente a acestei criminalități ar constitui o precăutare minuțioasă a plîngerilor, cererilor și

---

⁴⁸⁹ Gladchi Gh. Criminologie generala. Chișinău, 2001, p.158

⁴⁹⁰ <http://documents.tips/documents/criminalitatea-penitenciara.html>

informațiilor despre săvârșirea diferitor fapte ilegale de către condamnați.

În condițiile în care infracțiunea este un eveniment, criminalitatea constituie un fenomen social, care manifestă o anumită tendință, crescătoare sau descrescătoare, determinată de regularitatea sau stabilitatea frecvențelor în comiterea infracțiunilor. Criminalitatea, fiind astfel legată de societate, a existat și va exista întotdeauna, motiv pentru care, în opinia specialiștilor este o utopie a ne gândi la stârpirea absolută a criminalității, tot ceea ce putem face este ca s-o reducem și s-o îmblânzim.⁴⁹¹

Reieșind din definiția criminalității generale, și relevând parametrii criminalității în instituțiile penitenciare, precum și în baza literaturii de specialitate ce abordează problema în cauză, criminalitatea penitenciară reprezintă în sine un fenomen social-juridic negativ, variabil din punct de vedere istoric, care este constituit dintr-o totalitate de infracțiuni săvârșite în instituțiile penitenciare sau în alte locuri publice sau private, de persoane care execută măsura preventivă arestul preventiv și condamnării la pedepse privative de libertate, într-o perioadă determinată de timp.

2. Cauzele și condițiile criminalității penitenciare

Problema determinării și cauzalității criminalității este una din problemele – cheie și cele mai complicate în știința criminologică. Abordarea cauzală a criminalității presupune relevarea în măsura posibilităților a întregului ansamblu de circumstanțe externe și interne care au un anumit impact asupra fenomenului antisocial.

Sub aspect practic, după savantul S. Carp, prevenirea infracțiunilor poate fi obținută prin înlăturarea impactului nefast al proceselor și fenomenelor de natură criminogenă în mediul penitenciar. Totodată, factorii săvârșirii infracțiunilor de condamnați în locurile de detenție pot fi divizați în două grupe:

---

⁴⁹¹ http://www.ugb.ro/Juridica/Issue1RO/1_Crima_si_criminalitateaNitaRO.pdf

- factorii externi, care sunt constituiți din acele fenomene și procese ce se desfășoară în afara penitenciarelor (procesele economice, politice, demografice etc.);
- factorii interni, la care se referă carențele sistemului de executare a pedepsei penale și ale activității instituțiilor penitenciare.⁴⁹²

Criminalitatea penitenciară constituie un compartiment al fenomenului criminalității, aceasta poate fi generată atât de factorii generali ai criminalității, cât și de anumiți factori speciali existenți în contextul condițiilor de executare a pedepsei. Criminalitatea penitenciară apare în urma interacțiunii dintre calitățile antisociale proprii persoanelor condamnate și a mediului în care aceasta este generată. Însă rolurile determinante de fiecare dată revin factorilor personali, printre care pe primul loc poate fi menționată motivația comportamentului infracțional ce constă în dorința persoanei de a-și menține prestigiul în rândul condamnaților, transformându-se ulterior într-o motivație cu caracter violent, îmbinată uneori cu anumite interese de satisfacere a necesităților materiale. În afară de aceasta, condamnaților le este specifică dorința de a dobândi calitatea de lider criminal, manifestată prin impunerea cu ajutorul actelor de violență a propriei voințe celorlalte persoane.

Din categoria factorilor social-psihologici care determină criminalitatea penitenciară fac parte: frustrarea, ceea ce generează agresivitatea; sentimentul de teamă, frică; sentimentul de tristețe și disperare; alcoolismul, narcomania, toxicomania și homosexualismul; conflictele interpersonale și de grup; psihologia maselor, care depersonalizează și complexează persoana.⁴⁹³

Infracțiunile săvârșite de condamnați în locurile de detenție generează disfuncții instituției executării pedepsei penale care, la rândul lor, favorizează săvârșirea infracțiunilor de

---

⁴⁹² Carp S., Criminalitatea penitenciară. Chișinău, 2008, p. 67

⁴⁹³ Birgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 321

către condamnați. Activitatea defectuoasă a instituțiilor penitenciare contribuie la deformarea personalității criminalului. Investigațiile realizate în acest domeniu ne demonstrează că infracțiunile săvârșite de condamnați în locurile de detenție sunt strâns legată de valorile denaturate acceptate de către persoanele condamnate. Din rîndul acestor valori fac parte: atitudinea negativă față de muncă, normele de drept și cele morale; acceptarea ideii că liderul criminal poate supune prin violență și înjosirea personalității pe cei slabi, opunerea de rezistență administrației penitenciare, crearea grupărilor criminale, încălcarea regimului etc. Pasivitatea socială a condamnaților la fel poate fi considerată drept o orientare deviată. Aceasta se manifestă prin eschivarea de la munca social utilă, alcoolism, narcomanie și, în anumite cazuri, prin suicid. Din categoria orientărilor deviante a condamnaților mai fac parte: percepția negativă a necesității respectării regimului de executare a pedepsei; atitudinea nihilistă față de învățămîntul general și cel profesional; atitudinea loială față de condamnații care șăvîrșesc infracțiuni; acceptarea normelor de subcultură; ignorarea lucrului educativ și a formelor de realizare a acestuia.

Deficiențele și neajunsurile sistemului administrației penitenciare constituie unul dintre factorii ce determină criminalitatea penitenciară. Funcționarea defectuoasă a acestui sistem poate provoca conflicte atît între condamnați, cît și între aceștia și administrația instituțiilor penitenciare. Aceste conflicte pot perturba esențial procesul de reeducare a condamnaților.

Factorii care determină apariția lacunelor în activitatea instituțiilor penitenciare pot fi clasificați în: juridici, economici, organizaționali și sociali-psihologici. Lichidarea lor este indispensabilă pentru îmbunătățirea condițiilor de deținere a condamnaților, perfecționarea dreptului execuțional-penal, formarea sistemului administrației penitenciare în conformitate cu standardele internaționale.

Autorul M. Bîrgău, menționează că cercetările criminologice au scos în evidență următoarele cauzele și

condițiile criminalității penitenciare:⁴⁹⁴ prezența anomaliilor psihice la un număr considerabil de condamnați; existența unui număr mare de recidiviști printre condamnați; nivelul scăzut de cultură și necesitățile primitive ale condamnaților; starea emoțională nestabilă și posibilitățile limitate de autocontrol ale persoanelor condamnate; conformismul, dependența de alți condamnați și imposibilitatea de a schimba mediul de existență; pesimismul și stările depresive care, în anumite situații, se manifestă prin săvârșirea actelor huliganice, de violență și de nesupunere față de cerințele administrației instituției penitenciare; autoaprecierea sporită, îndărătnicirea, iar la recidiviști - despotismul care împreună cu abilitățile organizatorice favorizează săvârșirea infracțiunilor de grup; starea criminogenă sporită în mediul de detenție, care se manifestă prin: abuzurile de putere și încălcările drepturilor condamnaților săvârșite de reprezentanții instituțiilor penitenciare; relațiile conflictuale interpersonale care, de regulă sînt generate de pierderea la cărți, neachitarea datoriilor, constrîngerea la săvârșirea actelor de homosexualism sau la alte acțiuni cu caracter sexual etc.

Din categoria factorilor care favorizează săvârșirea infracțiunilor între condamnați fac parte: supraaglomerarea instituțiilor penitenciare, fapt care înrăutățește considerabil condițiile comunale și sanitaro-igienice de deținere a condamnaților (la 01.01.2018 numărul maxim de condamnați admis pentru deținere în penitenciarul nr.13 –Chișinău era 570. Însă la evidență erau 1069, cu 40 de deținuți mai mult în comparație cu aceeași perioadă anului 2017.⁴⁹⁵ Aceeași situație alarmantă se observă și în Penitenciarul nr.7 - Rusca, (la data 01.01.2018 la evidență erau 356 de personae cu 125 mai mulți de plafonul planificat), și în alte instituții penitenciare din RM);⁴⁹⁶ ineficiența lucrului profilactic; lipsa în cadrul instituțiilor

---

⁴⁹⁴ Ibidem, p. 322-323

⁴⁹⁵ <https://drive.google.com/file/d/1zHSjvjzrRHTOINdt9cYRqxnWDAuli2Hf/view>

⁴⁹⁶ <https://dip.gov.md/ro/statistica>

penitenciare a mijloacelor tehnico-materiale, insuficiența de cadre, la general, și a cadrelor calificate, în special; imperfecțiunile legate de controlul condamnaților, culegerea, prelucrarea și analiza informațiilor necesare pentru desfășurarea activității de prevenire a infracțiunilor și de acoperire a canalelor de pătrundere în instituțiile penitenciare a obiectelor interzise; deficiențele în activitatea operativă de investigații; deficiențele lucrului educativ cu condamnații; lacunele legate de asigurarea respectării regimului de către condamnați etc.

La elucidarea cauzelor criminalității penitenciare trebuie luate în considerație și aspectele victimiologice, cum ar fi: situațiile de vulnerabilitate (starea de ebrietate, deficiențele psihice, maladiile etc); atitudinea ușuratică față de securitatea personală; neinformarea administrației penitenciare despre săvârșirea infracțiunilor sau a altor încălcări de legi; comportamentul provocator etc. Toate aceste împrejurări trebuie luate în considerație la realizarea lucrului profilactic.

V. Chetaru, a evidențiat următoarele cauzele specifice ale evadărilor din locurile de detenție⁴⁹⁷:

- Factorul determinat de bază al săvârșirii evadărilor sînt normele neformale de comunicare ale condamnaților în instituțiile penitenciare. În rezultatul influenței acestora condamnații sînt nevoiți să întreprindă acțiuni ilegale. De aceea atît timp cît subcultura criminală va avea o acțiune semnificativă de regularizare în relațiile între condamnați, evadările sînt inevitabile.

- Una din condițiile de bază ale pregătirii și săvârșirii evadărilor este lipsa experienței de lucru cu condamnații a colaboratorilor precum și lucrul operativ-profilactic neîndestulător în vederea prevenirii evadărilor și stabilirea unor relații nereglementare între colaboratori și condamnați.

- O condiție care favorizează săvârșirea evadărilor este și munca educativă superficială cu condamnații. Ea trebuie să fie

---

⁴⁹⁷ Chetaru V. Analiza juridico-penală și criminologică a infracțiuni de evadare din locurile de detenție. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2012, p.137-138

organizată ținând cont de caracteristica criminologică a evadărilor și a persoanelor care le-au săvârșit. Lucrul individual cu persoanele predispuse spre evadare trebuie să poarte un caracter de prevenție.

- Starea deplorabilă a mijloacelor tehnico-ingenerești de pază și supraveghere contribuie la formarea la condamnați a predispozițiilor de evadare fiind una din condițiile de realizare a acestora.

3. Caracterizarea criminologică a persoanelor ce săvârșesc infracțiuni în locurile de detenție

Autorul autohton S. Carp menționează, personalitatea infractorului ce comite infracțiuni în instituțiile penitenciare poate fi reprezentată prin totalitatea trăsăturilor și însușirilor negative, care, în anumite situații de conflict sau în afara lor, se reflectă în diverse comportamente infracționale.⁴⁹⁸

Marea majoritate a condamnaților care comit infracțiuni au vârsta între 21-40 ani, așa conform datelor statistice în data de 01.01.2018 dintre 6294 de deținuți condamnați care se aflau la evidență 2019 aveau vârsta cuprinse între 21- 30 ani, dintre care 3526 au fost condamnate a doua oară și mai mult și au însușit multe elemente criminale, inclusiv subcultura criminală.⁴⁹⁹

Conform raportului de bilanț al activității sistemului administrației penitenciare pentru 09 luni ale anului 2018 s-a constatat că cele mai multe persoane deținute au vârste cuprinse între 30-40 de ani (2127), fiind urmate de persoanele cu vârste cuprinse între 21-30 de ani (1754), apoi urmează persoanele cu vârste cuprinse între 40-50 ani (1154), și persoanele cu vârste cuprinse între 50-60 ani (514).⁵⁰⁰

Comportamentele infracționale, de regulă, sunt precedate de multiple încălcări ale regimului, a regulilor disciplinare din penitenciar. Aceștia au o anumită experiență de viață, orientări

---

⁴⁹⁸ Carp S., Prevenirea criminalității penitenciare. Chișinău, 2004, p. 39

⁴⁹⁹<https://drive.google.com/file/d/1zHSjvjzrRHTOINdt9cYRqxnWDAuli2Hf/view>

⁵⁰⁰<http://www.anp.gov.md/randomrapoarte-de-bilant-simestriale-anualerapoarte-de-bilant-simestriale-anualerapoarte-de-bilant>

negative formate, iar mulți din ei au câte două sau mai multe antecedente penale. Astfel, conform raportului de bilanț al activității sistemului administrației penitenciare pentru 09 luni ale anului 2018 cu referire la caracteristica deținuților după numărul antecedentelor penale, s-a constatat că, din numărul total de 5988 persoane (în 2017-6208), 2949 (49,25 %) sunt I-a dată condamnați, 1447 (24,16 %) sunt de II ori condamnați și 1589 (26,54 %) sunt de III ori și mai mult condamnați.⁵⁰¹

Savanții Cudreavțeva V.N. și Āminova V.E. menționează că cel mai des săvârșesc infracțiuni condamnații care se află în locurile de detenție primele trei ani.⁵⁰²

Nivelul de instruire ai condamnaților este foarte redus. Conform datelor statistice pentru anul 2007, în penitenciarele din Republica Moldova se dețineau 64 condamnați analfabeți, 321-studii primare, 3205 - studii medii incomplete, 2310 - studii medii, 475 - studii medii speciale, 47 - studii superioare incomplete, 99 - studii superioare.

Conform datelor statistice oficiale în data de 01.01.2016, se aflau la evidență 133 condamnați analfabeți, 201 - studii primare, 3456 - studii medii incomplete, 1786 - studii medii, 557 - studii medii speciale, 59 - studii superioare incomplete, 142 - studii superioare.

La data de 01.01.2018 se aflau la evidență 75 condamnați analfabeți, 222 - studii primare, 3300 - studii medii incomplete, 1851 - studii medii, 590 - studii medii speciale, 62 - studii superioare incomplete, 194 - studii superioare.⁵⁰³

Cel mai des comit infracțiuni condamnații cu studii medii și cu studii medii incomplete. Mai rar comit infracțiuni cei cu studii superioare. De aici reiese că factorul instructiv are o influență pozitivă asupra condamnaților, cu toate că la momentul actual acestuia nu i se acordă o atenție cuvenită.

---

⁵⁰¹Ibidem

⁵⁰²Криминология. Под ред. Кудрявцева В.Н., Эминова В.Е. Москва: Юристь, 2006, p. 589

⁵⁰³ <https://dip.gov.md/ro/statistica>

Minorii și adolescenții formează o categorie aparte de condamnați, numiți conform legilor neformale „bărbați” („mujiki și „băieți” („pațani”).⁵⁰⁴ O parte a infractorilor tineri condamnați se includ în activul instituției penitenciare, au o atitudine loială față de administrație și față de regim, tind să fie eliberați de pedeapsă condiționat înainte de termen.

Totodată, o bună parte din ei, în special cei condamnați pentru jafuri și tâlhării, au tendința de a adera la „elita penitenciarului” - așa numiți „hoți în lege”. Această grupă de condamnați se caracterizează prin următoarele particularități ale comportamentului: tendința de a fi independenți, acceptarea și respectarea normelor neformale; adresarea cu plângeri „hoților în lege” sau „liderilor” criminali în cazurile când ii s-au lezat drepturile de către membrii altor grupări; refuzul de a face curățenie în locurile publice ale penitenciarului; tendința de a avea obiecte și lucruri interzise.

Printre condamnații diferitor grupe de vârste, atât în cazul bărbaților, cât și a femeilor, cota celor căsătoriți este mult mai joasă decât la persoanele noninfractorice. Ruinarea relațiilor familiale ale persoanelor ce comit de mai multe ori infracțiuni în penitenciare are loc mai des decât la cei care au nimerit pentru prima dată în locurile de detenție. Această legitate se observă mai des la femeile cu recidivă penitenciară.

Cercetările au evidențiat în cazurile acestor personalități prezența următoarelor însușiri: impulsivitate și agresivitate sporită, egocentrism exacerbat, tendință de opozabilitate accentuată, indiferență afectivă generalizată și imagine negativă a „lumii din afară”. Altfel spus, este vorba despre o personalitate accentuată sub aspect criminal și orientată ferm spre acte delincvente.⁵⁰⁵

Studierea condamnaților care au comis infracțiuni în instituțiile penitenciare, în special cu caracter violent, au relevat că săvârșirea lor este generată, de regulă, de reacția inadecvată la

---

⁵⁰⁴ Carp S., Drept execuțional penal. Chișinău, 2010, p.76

⁵⁰⁵ Florian Gh., Psihologie penitenciară. București, 1996, p. 99

insultă, de loialitatea față de exigențele mediului penitenciar sau de interpretarea denaturată a valorilor sociale.⁵⁰⁶

Dezvoltarea intelectuală insuficientă, incapacitatea de a gândi abstract, constatată la persoanele ce au săvârșit evadări și omoruri în locurile de detenție, sunt niște urmări determinate de imboldurile emoționale. Cu alte cuvinte, la comiterea infracțiunilor violente, printre elementele motivației predomină atitudinea emoțional-negativă față de victimă care s-a format într-o perioadă de timp destul de îndelungată.

Personalitatea condamnaților se caracterizează și printr-o corelație neadecvată a necesităților și modalităților de satisfacere a lor. Necesitățile cu caracter social-psihologic, cum ar fi auto-confirmarea, menținerea sau ridicarea prestigiului ori a poziției prioritare față de cei din jur, determină formarea la condamnat a motivelor cu caracter agresiv (ură, răzbunare, gelozie, ofensă etc).

Necesitățile anormale, contradictorii intereselor sociale și de dezvoltare a personalității (alcoolul, substanțele narcotice și toxice etc), de asemenea, determină apariția unor motivații și modalități conflictuale sau infracționale de realizare a lor. Cu regret, are loc tot mai des concentrarea în penitenciare a persoanelor ce suferă, de alcoolism sau narcomanie.

Persoanele ce săvârșesc infracțiuni în locurile de detenție, de obicei ignoră categoric normele de comportament existente în instituțiile penitenciare, dând prioritate normelor de grup stabilite de subcultura criminală. În conștiința acestor condamnați persistă propriile imperative morale de care se conduc în timpul executării pedepsei penale.⁵⁰⁷

De obicei din locurile de detenție evadează persoanele care nu au termen mare de ispășire a pedepsei, iar această acțiune a infractorilor este adesea spontană, neplanificată.⁵⁰⁸

---

⁵⁰⁶ Журавлев М. и др. Факторы, влияющие на состояние, структуру и динамику преступности в ИТУ. Москва, 1978, p. 72-73

⁵⁰⁷ Birgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 327

⁵⁰⁸<http://moldnova.eu/ro/detinitii-moldoveni-evadeaza-din-inchisori-iesind-pe->

De exemplu, la 05.12.2018 a fost curmată o tentativă de evadare. În fapt, un deținut al Penitenciarului nr.11-Bălți a fost reținut în după-amiaza zilei de 05 decembrie 2018, în scurt timp după ce a evadat, în urma aflării sentinței, pronunțate de către Curtea de Apel Bălți.

Persoana, în vârstă de 20 de ani, condamnată la 5 ani de închisoare pentru provocarea leziunilor corporale deosebit de grave unei persoane, a bruscat angajații grupului de escortă și a reușit să părăsească sediul Curții de Apel.

Persoanele din escorta penitenciarului au reacționat imediat și în colaborare cu reprezentanți ai Inspectoratului de Poliție Bălți au reținut evadatul, fiind reîntors în penitenciar.⁵⁰⁹

Studiind ierarhia socială a comunităților penitenciare, G. Hohreakov a efectuat următoarea clasificare a condamnaților, în dependență de locul lor în această comunitate: a) liderii neformali -persoane, autoritatea cărora este recunoscută de majoritatea deținuților și care au puterea de decizie în mediul penitenciar; b) grupul format în jurul liderului; c) activul - persoanele ce colaborează cu administrația și care se află în opoziție față de restul deținuților (anume ei sunt considerați corijabili de către administrație); d) grupul „neutru” - cea mai numeroasă categorie de condamnați care nu s-a apropiat prea mult de liderii neformali, dar care se ține la distanță și de activ; e) grupul celor „respinși”, din care fac parte deținuții ce au încălcat normele nescrise ale comunității penitenciare, adică homosexualii pasivi (aceștia ocupă poziția cea mai inferioară în societatea penitenciară).⁵¹⁰

4. Prevenirea criminalității penitenciare

Bineînțeles, pe primul plan în prevenirea criminalității penitenciare se situează problemele legate de existența mediului neformal al condamnaților, precum și a grupelor din instituțiile

---

poarta-principala-5913.html/

⁵⁰⁹<http://www.anp.gov.md/randomfost-curmata-o-tentativa-de-evadarestandard-imagecreate-articlefost-curmata-o-tentativa-de>

⁵¹⁰ Хохряков Г.Ф., Парадоксы тюрьмы: проблемы, дискуссии, предложения. Москва, 1991, р. 69-87

penitenciare care pot opune rezistență eforturilor educative ale personalului instituțiilor respective.

Administrația penitenciarului, realizând procesul educațional, trebuie să utilizeze, mai întâi de toate, materialele ce caracterizează personalitatea condamnaților, calitățile lor pozitive și negative, particularitățile psihologice, experiența de viață, în special cea de orientare criminală.

Diferențierea condamnaților ca bază și premisă a diferențierii condițiilor de executare a pedepsei și individualizării procesului de reeducare trebuie să constituie una din funcțiile primordiale ale penitenciarului.

Administrația penitenciarului trebuie să aducă la cunoștință argumentat întregii mase a deținuților amoralitatea, incorectitudinea acelor norme și reguli, care există și sunt respectate în rândurile membrilor grupărilor neformale. De asemenea, este necesar de demonstrat că activitatea ilegală a liderilor neformali este nu numai o alternativă a activității formale a administrației, dar și se află într-o contradicție vădită cu interesele majorității condamnaților.

Deținuții trebuie să se convingă că personalul instituției este în stare să se isprăvească cu liderii mediului criminal și să-i protejeze față de acțiunile ilegale ale acestora. Orice compromisuri ale administrației cu liderii criminali diminuează autoritatea ei în fața condamnaților și favorizează formarea unei atmosfere de neîncredere față de ea, creându-se impresia că nu este în stare să țină sub control situația din penitenciar.⁵¹¹

Din aceste considerente, la organizarea măsurilor educativ-profilactice cu caracter general prezintă o importanță deosebită explicarea corectitudinii sau legalității acțiunilor administrației în diferite sfere ale activității sale, precum și propagarea concomitentă a dispozițiilor actelor normative pe care se bazează aceste acțiuni.

De asemenea, administrația penitenciarului este obligată să verifice permanent procesele de constituire a grupurilor

---

⁵¹¹ Carp S. Prevenirea criminalității penitenciare. Chișinău., 2004, p.129

neformale cu diferite orientări, să dețină date precise despre componența lor numerică, caracterul relațiilor instaurate, particularitățile social-democratice, juridico-penale, psihologice ale condamnaților, mai ales, a celor care formează „elita” grupului.

Nu mai puțin esențială este activitatea de relevare a regulilor, normelor și principiilor neformale și ilegale îndreptate spre includerea noilor membri în grupările negative, precum și a sancțiunilor și stimulărilor ce reglementează relațiile în interiorul grupului. Totodată, este deosebit de importantă relevarea și înlăturarea cauzelor și condițiilor ce favorizează existența acestor norme neformale.

Urmează să fie prevenită apariția grupelor de condamnați cu orientare negativă, studierea condamnaților noi sosiți și relevarea celor ce pot deveni lideri sau membri activi ai grupului neformal, înlăturarea cauzelor și condițiilor care determină sau favorizează stabilirea contactelor negative între deținuți, neadmiterea jocurilor de hazard, educația juridică și explicarea aspectelor cu privire la tragerea la răspundere pentru opunerea de rezistență administrației, munca individuală cu noii sosiți, mai ales cu cei de vârstă tânără, în scopul orientării corecte și adaptării social utile a lor la condițiile penitenciarului.

În timpul organizării măsurilor educativ-profilactice cu caracter general este preferabil utilizarea formelor active de influență prin intermediul mijloacelor mass-media și de propagare existente în penitenciar (televizor, radio, ziare etc). Rezultate eficiente pot fi obținute prin implicarea în acest proces a rudelor sau a comunității.

Izolarea de societate, între zidurile închisorilor, a persoanelor care au săvârșit fapte penale determină la acele sentimente, stări sufletești care, adesea, sunt exprimate chiar și în „folclorul de pușcărie”. Iată de ce activitatea culturală constituie un mijloc important de influență educativă asupra condamnaților. Deseori, printre condamnați putem releva persoane destul de talentate: cântăreți, poeți, pictori etc. Organizarea colectivelor cultural-artistice este utilă atât celor care se includ în ele, cât și

celor ce rămân să fie spectatori. Organizarea concertelor și spectacolelor dezvoltă gusturile estetice ale condamnaților, ceea ce împiedică în mare măsură dezvoltarea tradițiilor criminale.

Activitatea preventivă trebuie să se bazeze și pe instruirea generală și profesională. Astfel, conform f) alin.2 art. 13 al Legii RM cu privire la sistemul administrației penitenciare din 21.12.2017 Administrația Națională a Penitenciarelor (ANP) și instituțiile subordonate asigură deținuților posibilitatea instruirii în învățământul general și în cel profesional tehnic, educarea spirituală și cultural-estetică.

Profesorul român I. Oancea atenționează că o bună parte a condamnaților sunt cu școala elementară neterminată, cu nivel de educație și cultural scăzut, iar aceștia sunt, în parte, factori criminogeni. Deci instruirea deținuților contribuie esențial la reducerea nivelului criminalității penitenciare.⁵¹²

Urmează de concentrat atenția asupra persoanelor predispuse spre activități interzise (jocuri de hazard, relații interzise etc); persoanelor predispuse să consume băuturi alcoolice, substanțe narcotice; persoanelor ce au o agresivitate sporită, cum ar fi istericii și psihopații iritați; persoanelor disprețuite de majoritatea condamnaților (homosexualii pasivi, cei care fură de la „ai săi” numiți în limbajul penitenciar „șobolani” („crîseatniki”); persoanelor care suferă de imbecilitate sau alte patologii similare etc.

În scopul neadmiterii situațiilor de conflict și a infraționilor, condamnații trebuie să fie implicați în careva activități social-utile organizate în penitenciar.

Prevenirea și combaterea criminalității penitenciare este incontestabilă. Astfel, doar pe 23 noiembrie 2021, în mai multe penitenciare din Republica Moldova au fost efectuate mai multe percheziții, care s-au soldat cu multiple rețineri, într-un dosar de escrocherie de circa 2 milioane lei, în domeniul „vânzării automobilelor din Europa”. Scopul perchezițiilor a vizat consolidarea probatoriului oamenilor legii privind activitatea

---

⁵¹² Oancea I. Probleme de criminologie. București, 1994, p. 209-210

infrațională a unui grup de deținuți din diferite penitenciare, care au creat o schemă de „vânzare a mașinilor din Europa,” care a funcționat în perioada 2020-2021”. Prin urmare a perchezițiilor matinale au fost ridicate telefoane mobile conectate la internet, dispozitive electronice de stocare a informației, droguri și alte bunuri relevante acestei cauze care cifrează 25 de dosare penale conexe.⁵¹³

În perioada anului 2020 în penitenciarele din Republica Moldova de către serviciile de securitate au fost prevenite 180 infracțiuni intenționate ceea ce este cu 96 infracțiuni mai puțin decât în anul 2019, în anul 2018 au fost prevenite 282 infracțiuni intenționate, în anul 2017 - 311 crime pregătite de deținuți, în anul 2016 –262 cazuri, în anul 2015 -266 cazuri.⁵¹⁴

Se impune elaborarea unor măsuri de prevenire și chiar interzicerea difuzării pe posturile de televiziune existente în Republica Moldova a producțiilor pornografice, a celor care elogiază furtul și violența. În egală măsură, diverși editori, înțelegându-și mai bine misiunea și responsabilitatea socială, trebuie să renunțe la tipărirea și difuzarea publicațiilor porno, publicații care, practic, pe lângă faptul că degradează imaginea relațiilor interpersonale, contaminatează viața și comportamentul condamnaților.

S-ar cuveni și o analiză mai detaliată a calității personalului penitenciar, deoarece se evidențiază că unii din ei consideră aceste instituții fie ca un refugiu până la o stabilizare definitivă într-un alt loc de muncă convenabil, fie un post fără mare răspundere care nu necesită responsabilități deosebite.

Cu regret uneori ca să evadezi dintr-o închisoare din Republica Moldova nu trebuie să sapi tuneluri sau să te ascunzi în coșul cu rufe. Poți ieși chiar pe poarta principală dacă te înțelegi omenește cu gardianul și îi promiți că te întorci a doua zi.

---

⁵¹³<https://www.zdg.md/stiri/stiri-justitie/perchezitii-in-mai-multe-penitenciare-din-tara-43-de-persoane-cercetate-intr-un-dosar-de-escrocherie-de-circa-2-milioane-de-lei-detalii-de-la-pccocs/>

⁵¹⁴<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/13363/12279>

De exemplu, în cazul lui R.A și G.A schema a funcționat perfect. Cei doi erau deținuți în penitenciarul Nr. 6 din orașul Soroca, iar în luna noiembrie a anului 2015 au evadat. „Fiind sub influența băuturilor alcoolice, le-a venit ideea să plece”, se arată în dosarul celor doi. Zis și făcut. Deținuții l-au convins pe gardian să le permită să iasă din penitenciar, promițându-i că se vor întoarce în dimineața următoare. Au mers în centrul orașului Soroca de unde au luat un taxi până în satul Tătărăuca, acolo unde aveau niște prieteni. Spre dimineață au luat microbuzul spre orașul Drochia. Infractorii au declarat că spre dimineață și-au dat seama că nu mai au bani să se întoarcă la penitenciar, așa că au decis să nu se mai întoarcă deloc.

Au fost prinși a doua zi într-o livadă de mere din Drochia. Ambii au declarat că se căiesc de faptele comise. Pe lângă pedeapsa pe care o ispășeau deja, R.A și G.A au mai fost condamnați la doi ani și patru luni de închisoare pentru evadarea din locurile de detenție.⁵¹⁵

Deaceea, un mijloc eficient în prevenire a infracțiunilor de evadare îl are propagarea sistematică a prevederilor legislației penale. Aceasta constituie, de fapt, prevenirea generală și individuală și constă în informarea deținuților despre normele penale existente care prevăd răspundere și pedeapsă penală pentru infracțiunea de evadare, dar și despre posibilitățile de renunțare de bună voie de la săvârșirea infracțiunii.⁵¹⁶

Instituțiile penitenciare ale Republicii Moldova fac parte din categoria penitenciarelor mici și mijlocii. De exemplu, la 01.01.2018 numărul maxim de condamnați admis pentru deținere în penitenciarul nr.13 –Chișinău era 570. Însă la evidență erau 1069, cu 40 de deținuți mai mult în comparație cu aceeași perioadă a anului 2017.⁵¹⁷ Aceeași situație alarmantă se observă și în Penitenciarul nr.7 - Rusca, (la data 01.01.2018 la evidență

---

⁵¹⁵<http://moldnova.eu/ro/detinitii-moldoveni-evadeaza-din-inchisori-iesind-pe-poarta-principala-5913.html/>

⁵¹⁶ Chetraru V. Analiza juridico-penală și criminologică a infracțiuni de evadare din locurile de detenție. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2012

⁵¹⁷ <https://drive.google.com/file/d/1zHSjvjzrRHTOlNdt9cYRqxnWDAuli2Hf/view>

erau 356 de personae cu 125 mai mulți de plafonul planificat), și în alte instituții penitenciare din RM);⁵¹⁸

În aceste condiții mai eficace ar fi constituirea unor penitenciare noi, moderne. Bineînțeles că acesta va implica cheltuieli materiale mai mari, însă se va răscumpăra printr-o eficacitate mai sporită a executării pedepselor privative de libertate și, în particular, prin scăderea nivelului criminalității penitenciare în Republica Moldova.

Activitatea de prevenire a infracțiunilor trebuie să fie bazată pe respectarea strictă a principiului legalității, adică a reglementărilor internaționale stabilite în convențiile și tratatele internaționale, constituționale și pe cele stabilite de dreptul material și formal autohton.⁵¹⁹

Întrebări de autocontrol:

1. *Definiți criminalitatea penitenciară?*
2. *Evidețiați cauzele existenței criminalității penitenciare?*

Bibliografie recomandată:

1. Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010
2. Carp S., Chetraru V. Evadarea din locurile de detenție (art. 317 CP al Republicii Moldova): infracțiune continuă sau momentană. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM. Științe socioumane. Ediția a XI-a, nr.2. Chișinău, 2011, p. 17-21
3. Carp S., Prevenirea criminalității penitenciare. Chișinău, 2004
4. Carp S., Criminalitatea penitenciară. Chișinău, 2008
5. Casian S., Probleme actuale ale criminalității penitenciare. În: Probleme actuale privind infracționalitatea, Anuar științific al Academiei de Poliție „Ștefan cel Mare”, Ed. 1, Chișinău, 2000, p. 92

---

⁵¹⁸ <https://dip.gov.md/ro/statistica>

⁵¹⁹ Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 333

6. Chetraru V. Analiza juridico-penală și criminologică a infracțiunii de evadare din locurile de detenție. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2012
7. Lașcu M., Bujor V. Criminologie penitenciară. În: Revista de Criminologie, Drept Penal și Criminalistica, nr. 3-4, 2004, p. 33-37
8. Zeca I., Mariș A. Tipuri de criminalitate penitenciară. În: Analele Academiei de Studii Economice a Moldovei: Ed. a 10-a. Chișinău : ASEM, 2012, p. 63-65

CAPITOLUL XI. CRIMINALITATEA RECIDIVĂ

Unități de conținut:

1. Noțiunea și caracteristica criminologică a criminalității recidive.
2. Determinantele criminalității recidive.
3. Personalitatea infractorului recidivist.
4. Prevenirea criminalității recidive.

Obiectivele studiului.

- să definească criminalitatea recidivă;
- să analizeze determinantele criminalității recidive;
- să elaboreze măsuri de prevenire a criminalității recidive;
- să evidențieze particularitățile infractorului recidivist;
- să analizeze indicii cantitativi-calitativi ale criminalității recidive;
- să evidențieze tendințele criminalității recidive din Republica Moldova.

1. Noțiunea și caracteristica criminologică a criminalității recidive

Criminalitatea recidivă, datorită specificului său, reprezintă una dintre cele mai periculoase forme ale criminalității. Ori, reiterarea infracțiunii, de către persoana care deja are antecedente penale, pentru o altă infracțiune intenționată se încadrează în calificativul de pericol social înalt.

În opinia autorului Bîrgău M., criminalitatea recidivă constituie totalitatea infracțiunilor comise pe un anumit teritoriu, într-o anumită perioadă de timp de către persoane cu antecedente penale.⁵²⁰

Pe de altă parte, criminalitatea recidivă este o formă particulară de manifestare a criminalității, care constă în

---

⁵²⁰ Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 234

continuarea comportamentului criminal în pofida tragerii la răspundere penală.⁵²¹

În același sens, Ciobanu Ig., prin criminalitate recidivă înțelege totalitatea crimelor, săvârșite în cadrul unui teritoriu, într-o perioadă de timp determinată și în a căror săvârșire sunt prezente semnele criminalității repetate.⁵²²

Necesitatea studierii criminalității recidive pare a fi evidentă deoarece cunoașterea genezei, evoluției, cauzelor și condițiilor acesteia poate conduce la elaborarea unor măsuri eficiente de prevenire și combatere a criminalității în general și a celei recidive în special. Este bine cunoscut că persoanele care conștient și-au determinat modul de viața, perseverînd în domeniul criminalității, se opun cu insistență ordinii stabilite în societate și atrag în activitatea criminală noi persoane, prin aceasta contribuind răspândirii fenomenului criminalității și stabilității acestuia. Pentru a controla efectiv criminalitatea recidivă, este necesar a poseda de un bagaj voluminos de cunoștințe despre acest fenomen social-juridic.

Săvârșirea infracțiunilor în mod reiterat este o dovadă elocventă despre ineficacitatea măsurilor de corectare și reeducare a infractorilor. Această categorie de infractori prezintă un pericol social sporit, deoarece la etapa actuală, criminalitatea recidivă a devenit mai periculoasă anume, prin ”profesionalizarea” sa. Persoanele care comit astfel de infracțiuni, de obicei sunt caracterizați, prin activitatea „din obișnuință” sau „de profesie”. Acest fapt complică și mai mult starea criminogenă din Republica Moldova, săvârșind în mare parte, infracțiuni dintre cele mai grave. Dauna socială a criminalității recidive se manifestă și prin exemplul negativ, prin influența exercitată de criminalii recidiviști asupra persoanelor cu o voință ușor influențabilă, precum și asupra minorilor atrași în activitatea criminală.

---

⁵²¹ http://criminology.md/books/dictionar_de_criminologie.pdf .

⁵²² Ciobanu Ig. Criminalitatea recidivă. În : Analele științifice ale USM, Serie nouă, nr. 6, Chișinău, 2002, p. 283

Problema criminalității recidive a fost mereu în centrul atenției criminologiei, deoarece nivelul ei indică eficiența sistemului de stat de protecție a dreptului și tendințele generale curente de dezvoltare a criminalității. În mod întemeiat, se consideră că recidiviștii sînt ”purtătorii” subculturii criminale și consecvent reprezintă ”elita” lumii interlope.

Din cauza imposibilității organelor de drept de a descoperi infracțiunile, care brusc au crescut în perioadă a anilor 90- 2000, multe persoane care săvârșeau infracțiuni pentru prima dată și rămâneau nepedepsite, conștientizînd aceasta și sperînd de a evita pedeapsa penală, își continuau activitatea infracțională, devenind infractori recidiviști. În astfel de circumstanțe, criminalitatea recidivă a crescut progresiv și în ritmuri alarmante.

Drept urmare s-a creat o adevărată ”armată” de criminali recidiviști, iar în fața organelor de ocrotire a normelor de drept s-a pus sarcina atragerii lor la răspundere penală și de prevenire generală și specială a criminalității recidive pe viitor.

În cele ce urmează, pentru a sesiza nivelul criminalității recidive, propunem analiza datelor statistici oficiale. Astfel, cota-parte a condamnaților care anterior au mai săvârșit infracțiuni, constituia la data de 01.01.2015:

- 1672 de persoane (reiterarea a doua oară);
- 1689 de persoane (reiterarea a treia și mai multe ori).⁵²³

Spre a identifica evoluția acestui fenomen, propunem coraportarea datelor menționate, ținînd cont de starea sa la data de 01.01.2016:

- 1841 de persoane (reiterarea a doua oară);
- 1869 de persoane (reietrare a treia și mai multe ori).⁵²⁴

La 01.01.2017, în instituțiile penitenciare din Republica Moldova se dețineau 7762 de persoane dintre care 6377 erau condamnați. Astfel, cu referire la caracteristica deținuților după

---

⁵²³ <http://www.penitenciar.gov.md/ro/statistica>

⁵²⁴ Ibidem

numărul de recidivă, s-a constatat că, din numărul total de 6377 persoane, 2796 sunt I-a dată condamnați, 1744 sunt de II ori condamnați și 1837 sunt de III ori și mai mult condamnați.⁵²⁵

La 01.01.2018, în instituțiile penitenciare din Republica Moldova se dețineau 7635 de persoane dintre care 6294 erau condamnați. Astfel, cu referire la caracteristica deținuților după numărul de recidivă, s-a constatat că, din numărul total de 6294 persoane, 2768 sunt I-a dată condamnați, 1717 sunt de II ori condamnați și 1809 sunt de III ori și mai mult condamnați.⁵²⁶

La 01.01.2019, în sistemul administrației penitenciare se dețineau 6990 persoane dintre care 5725 erau condamnați. Astfel, cu referire la caracteristica deținuților după numărul de recidivă, s-a constatat că, din numărul total de 5725 persoane, 2689 sunt I-a dată condamnați, 1458 sunt de II ori condamnați și 1578 sunt de III ori și mai mult condamnați.⁵²⁷

Conform datelor statistici ale Administrației Naționale ale Penitenciarelor la 01.01.2020, în sistemul administrației penitenciare se dețineau 5598 de persoane condamnate. Astfel, cu referire la caracteristica deținuților după numărul de recidivă, s-a constatat că, din numărul total de 5598 persoane, 2653 sunt I-a dată condamnați, 1609 sunt de II ori condamnați și 1336 sunt de III ori și mai mult condamnați.⁵²⁸

Conform datelor statistici ale Administrației Naționale ale Penitenciarelor la 01.07.2021, în sistemul administrației penitenciare se dețineau 5367 de persoane condamnate. Astfel, cu referire la caracteristica deținuților după numărul de recidivă, s-a constatat că, din numărul total de 5367 persoane, 2247 sunt I-a dată condamnați, 1581 sunt de II ori condamnați și 1539 sunt de III ori și mai mult condamnați.⁵²⁹

Conform datelor prezentate pentru perioada 01.01.2015-

---

⁵²⁵ <https://drive.google.com/file/d/0B3cDJ-pp652HaHpnaUkwOHRuem8/view>

⁵²⁶ <http://www.penitenciar.gov.md/ro/statistica>

⁵²⁷ https://drive.google.com/file/d/1cgzU_st3dOcL1ZlvDXFITNQ0iBx0qj5H/view

⁵²⁸ https://drive.google.com/file/d/1cvcY-eUInvxOmCYFAbnt7wE_n6EbYY1V/view

⁵²⁹ <https://drive.google.com/file/d/1Q-r9Q5bVWkh6QtjotclIgz9T2Rsr4KH/view>

01.07.2021 rezultă că în rândul condamnaților, numărul persoanelor care au antecedente penale, constituie mai mult de jumătate. În perioada analizată au fost condamnate la pedeapsa închisorii mai multe persoane, care anterior au mai comis infracțiuni, decât persoane care au săvârșit infracțiuni pentru prima dată. Această situație denotă gradul prejudiciabil sporit al infracțiunilor comise, precum și stabilitatea activității criminale a recidiviștilor.

Sporirea în special, în această perioadă, a persoanelor condamnate pentru a doua oară, confirmă că "lotul" recidiviștilor își completează masiv rîndurile din contul persoanelor care au săvârșit anterior pentru prima oară infracțiuni. Putem observa că există deficiențe serioase în domeniul eficacității pedepselor aplicate și al resocializării condamnaților.

2. Determinantele criminalității recidive

Criminalitatea recidivă reprezintă consecința proceselor generate de determinare și cauzalitate a criminalității în limitele temporar-spațiale concrete. Concomitent, asupra ei influențează puternic procesele autodeterminării criminalității în condițiile corespunzătoare.⁵³⁰

Astfel, cauzele și condițiile criminalității recidive, ar putea fi divizate în opinia autorului autohton Ig. Ciobanu, în câteva grupe:

- Circumstanțele de pînă la prima condamnare, care persistă și după executarea pedepsei:

- 1) reîntoarcerea în mediul negativ, vicios (în primul rînd, în familia dezavantajată);

- 2) reinserarea legăturilor vechi cu persoanele ce duc un mod de viață parazitar;

- 3) stabilirea contactelor cu persoanele condamnate din locurile de detenție (și, respectiv, influența acestora după ispășirea pedepsei);

---

⁵³⁰ Криминология. Учебник дл вузов. Под ред. Долговой А.И., Москва: Норма, 2001, р. 739

- Neajunsurile în activitatea organelor de drept: procentajul scăzut de descoperire a infracțiunilor;

- Slaba eficacitate a pedepsei aplicate față de recidiviști; încălcările multiple ale cerințelor legii despre cercetarea multilaterală, deplină și obiectivă a circumstanțelor săvârșirii infracțiunii;

- Corupția și protecționismul;

- Greutățile reintegrării sociale după o condamnare privativă de libertate: pierderea vechilor legături sociale pozitive;

- Apariția legăturilor antisociale (cu recidiviștii din locurile de detenție);

- Dificultățile adaptării sociale după o pedeapsă cu închisoarea; dereglările psihice provocate de detenția îndelungată; crearea stereotipurilor și idealurilor de comportament criminal ce are la bază tradițiile și obiceiurile lumii criminale;

- Neajunsurile procesului de cercetare și reeducare a condamnaților din locurile de detenție;

- Organizarea nesatisfăcătoare a procesului instructiv-educativ și profesional al condamnaților.⁵³¹

În afară de cele menționate, în locurile de detenție sunt destul de răspândite stupefiantele, băuturile alcoolice, banii, armele reci etc. Astfel, doar pe parcursul a 9 luni al anului 2018, au fost înregistrate 211 de fapte ilicite în mediul penitenciar.⁵³²

- Carențe în organizarea procesului de reabilitare în instituțiile de stat și obștești. Practic, la moment nu există nici o instituție sau organizație, de stat sau obștească, care s-ar preocupa de angajarea în muncă a foștilor condamnați, de asigurarea lor cu spațiu locativ, îmbrăcăminte, hrană, nemaivorbind de reabilitarea psihologică a condamnaților.

---

⁵³¹ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 298-299

⁵³²<https://drive.google.com/file/d/1UPUZYegPp2qHayXfhRrvjOwnZyUqe02W/view>

În ultimii ani această problemă a devenit stringentă, dat fiind numărul mare de condamnați și criza social-economică adâncă, care a afectat societatea.

- Slabă organizare a supravegherii post-executării a foștilor condamnați recidiviști. Această supraveghere ar trebui exercitată la un nivel înalt de structurile MAI, Ministerului Justiției, de comun acord cu organele administrației publice locale, însă ultimele nu acordă atenția cuvenită acestei probleme.⁵³³

După Gh. Mateuț, cauzele generale ale criminalității, rezidă în mizeria economică a societății, în lipsa de cultură a indivizilor, consumul frecvent de băuturi alcoolice, șomajul, deficiențele în organizarea social-politică, funcționarea defectuoasă a justiției penale, sistemul pedepselor blânde, tulburările sociale, ereditatea, mediul etc.⁵³⁴

Pe lângă aceste cauze generale, recidiva se datorează și acțiunii unor factori care se individualizează ca surse cu acțiune specifică în generarea fenomenului recidivei, cu toate că sunt determinați, în ultima instanță, de aceleași cauze generale ale fenomenului criminalității în ansamblu.

Printre factori care determină criminalitatea recidivă autorul V. Sili, menționează:

- îmblânzirea continuă a sistemului sancționator. Astfel, condițiile specifice democrației burgheze, care a luat locul absolutismului feudal, erau incompatibile cu vechile sisteme represive medievale, caracterizate prin exterminarea fizică a infractorilor și prin cruzimea lor, făcând aproape imposibilă recidiva. Ca urmare a apărut și s-a generalizat sistemul pedepselor privative de libertate cu durată, în general, limitată, în condițiile cărora, condamnatul care „ispășea” pedeapsa la închisoare își relua viața obișnuită în condiții mult mai grele sub influența accentuată a factorilor criminogeni, din care cauză se înmulțeau inevitabil rândurile recidiviștilor.

---

⁵³³ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 299

⁵³⁴ Mateuț Gh. Recediva în teoria și practica dreptului penal. București, 1997, p.11

Totodată, abolirea pedepsei cu moartea poate constitui pentru unii infractori drept îndemn la săvârșirea unei noi infracțiuni. Perspectiva unei condamnări cu închisoarea (chiar la detenție pe viață) nu mai exercită nici un fel de reținere asupra unora din ei.

- Intervenția unor acte de clemență (grațiere sau amnistie), care determină neexecutarea sau executarea parțială a unor pedepse, ar putea favoriza recidiva, întru cât aceste acte se aplică uneori fără a ține seama de persoana condamnatului și de comportamentul ulterior al acestuia.

- Infractorii recidiviști execută pedepsele în aceleași închisori după reguli care s-au dovedit a fi insuficiente, lipsite de posibilități de reeducare, precum și de prevenire și combatere a recidivei.

- Liberarea condițională (liberarea înainte de expirarea duratei pedepsei) a condamnatului, acordată de multe ori cu ușurință după criterii formale (pe baza doar a procesului-verbal al Comisiei pentru propuneri din penitenciar) dacă este îndeplinită condiția privind durata executării pedepsei fără să existe o garanție reală că îndreptarea lui s-a făcut înainte de a executa pedeapsa integral.⁵³⁵

Deseori, neîndeplinirea obligațiilor sau îndeplinirea lor necorespunzătoare de către colaboratorii organelor de ocrotire a normelor de drept se dovedesc a fi rezultatul suprasolicitării ofițerilor de urmărire penală, lucrătorilor operativi, care nu reușesc să facă față numărului în creștere de dosare penale.

În ultimul timp, sunt înregistrate cazuri revoltătoare de încălcare a regimului deținerii condamnaților. Condițiile mizerabile în care sunt deținuți aceștia, supra-aglomerarea penitenciarelor, lipsa ocupației nu numai că anihilează rezultatele influenței corecționale, dar și le transformă în sursă de influență negativă de intensitate sporită asupra persoanelor care execută pedeapsa. Există cazuri, când în penitenciare „pătrund” băuturi

---

⁵³⁵ Sili V. Recidiva infracțională: aspect juridico-penale și criminologice. Chișinău, 2008, p.118-119

alcoolice, stupefiante, bani, telefoane mobile și arme.

Aflarea persoanei în penitenciar, îndeosebi o perioadă îndelungată de timp, lasă amprenta negativă asupra psihologiei persoanei și a însăși personalității acesteia.

Dezadaptarea post-penitenciară a persoanelor care au ispășit pedeapsa privativă de libertate și care, din acest motiv, au întrerupt legăturile social-utile, se îmbină, de regulă, cu problemele ce apar în momentul când încearcă să se angajeze într-un serviciu pentru a obține un venit legal și să-și găsească un loc permanent de trai.

Generalizînd cele expuse și totalizînd factorii menționați, pot fi evidențiate următoarele determinante ale criminalității recidive: criza în domeniile economic și social-politic, șomajul, scăderea nivelului de trai,⁵³⁶ birocratizarea continuă a organelor administrației publice, inexistența posibilității antrenării persoanelor, îndeosebi a celor tineri, în activitatea social-utilă, sport, cultură etc.; scăderea rolului și a importanței organelor abilitate în controlul social, a valorii și respectului față de organele de ocrotire a normelor de drept, organele de justiție și sistemul organelor execuțional-penale, creșterea nivelului corupției în rândul acestora, scăderea nivelului profesional al colaboratorilor din cauza exodului lor în organizațiile particulare, supraîncărcarea penitenciarelor (de exemplu, la 01.01.2018 numărul maxim de condamnați admis pentru deținere în penitenciarul nr.13 –Chișinău era 570. Însă la evidență erau 1069, cu 40 de deținuți mai mult în comparație cu aceeași perioadă anului 2017. Aceeași situație alarmantă se observă și în Penitenciarul nr.7 - Rusca, (la data 01.01.2018 la evidență erau 356 de personae cu 125 mai mulți de plafonul planificat), și în alte instituții penitenciare din RM).⁵³⁷

Problema respectivă o putem observa și în sistemul penitenciar al altor state. Astfel, în practica judiciară s-a constatat supra-popularea carcerală în penitenciarele Gherla și Galați din

---

⁵³⁶ Иншаков. С.М. Криминология. Учебник. Москва, 2000, p.177-178

⁵³⁷ <https://dip.gov.md/ro/statistica/2018>

România. În fapt, I.P. a fost condamnat pentru săvârșirea de omor. I.P. a arătat că în penitenciarul Gherla a fost închis într-o celulă suprapopulată, cu umiditate ridicată (pe perete curgea în permanență apă), aerisire necorespunzătoare, pe care trebuia să o împartă cu alți deținuți care sufereau de diverse boli contagioase. Curtea a constatat că pe o perioadă mai mare de 7 ani, răstimp în care a fost încarcerat în penitenciarele Gherla și Galați, I.P., a trăit în condiții de mare promiscuitate, dispunând de un spațiu individual extreme de redus de circa 2 mp. Judecătorii de la Strasburg au conchis că există o încălcare a prevederilor legislației și au acordat lui I.P. 9000 euro cu titlu de daune morale.⁵³⁸

În continuare, venim cu alt exemplu din practica judiciară CEDO. Astfel, M.M., a arătat că în penitenciarul Târgșor a fost închisă în mod succesiv în celula nr.51, a cărei suprafață era de 50 mp. și în care erau deținute treizeci și șase de persoane.⁵³⁹ Lipsa unor programe eficiente de corectare și reeducație aplicate în penitenciare, persistența și propagarea subculturii criminale în societate, îndeosebi în mediul tinerilor, diminuarea continuă a rolului adevratelor valori sociale; lipsa pedepsei pentru infracțiunile sau încălcarile comise anterior; aplicarea și stabilirea eronată a pedepsei; liberarea neîntemeiată de răspundere sau pedeapsa penală; posibilitățile scăzute de corectare și reeducare ale măsurilor de pedeapsă existente; posibilitatea criminalizării sporite și consolidării viziunilor antisociale ale condamnaților în penitenciare, datorită specificului acestor locuri; propagarea, uneori deschisă, a obiceiurilor și a modului de viață criminal în rîndul populației, inclusiv printre minori și tineri; ineficiența mecanismelor resocializării post-condamnatorii a persoanelor, condiționată de lipsa unor organe și de funcționarea puțin eficientă a celor existente în această privință; lipsa unor programe aprobate la

---

⁵³⁸ Hotărâre CtEDO în cauza Porumb c. României din 07.12.2010, cererea nr. 19832/04. În: <http://jurisprudencedo.com>

⁵³⁹ Hotărâre CtEDO în cauza Mariana Marinescu c. României din 02.02.2010, cererea nr. 36110/03. În : <http://jurisprudencedo.com>

nivel statal în acest domeniu, controlul scăzut asupra destinului persoanelor liberate din penitenciare; combaterea ineficientă a criminalității organizate și a grupurilor criminale care atrag în rîndul lor noi persoane; creșterea continuă a numărului de alcoolici, narcomani, toxicomani în rîndul populației țării.

În cele din urmă, putem afirma faptul criminalitatea recidivă, de fapt ca și alte tipuri de criminalitate au la baza sa determinantele generale și speciale ale criminalității, ținînd cont de unele particularități sociale-juridice ale realităților sociale din Republica Moldova la etapa actuală.

3. Personalitatea infractorului recidivist

După savantul autohton M. Bîrgău, personalitatea recidivistului include o totalitate de trăsături psihologice și morale, tipice pentru infractorii ce practică un anumit gen de activitate criminală, pentru care au fost condamnați în repetate rînduri.⁵⁴⁰

Astfel, una dintre trăsăturile principale ale recidivistului o constituie rezistența la procesul de reeducare.

Personalitatea infractorului recidivist se distinge printr-o structură psihologică marcată de o anumită specificitate. Cercetările au evidențiat prezența cvasiuniversală a unor însușiri: impulsivitate mărită, agresivitate sporită, egocentrism exacerb, tendință de indiferență afectivă generalizată și imagine negativă a „lumii din afară”. Ele există sau sunt comune cu cele care sunt specifice infractorilor nerecidiviști însă, acestea la recidiviști sunt mult „îngroșate”, accentuate. Altfel spus, cum menționează I.-C. Zeca, este vorba de o personalitate accentuată, orientată ferm spre acte infracționale.⁵⁴¹

Recidiviștii avînd imagine negativă despre lumea din care face parte, manifestă un comportament straniu și exprimat prin tendință permanentă de atac. Puternic săturată afectiv, prin ură sau scepticism, aceasta îl determină să considere societatea

---

⁵⁴⁰ Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 238.

⁵⁴¹ Zeca I.-C. Personalitatea infractorului: aspecte criminologice. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2015, p.85

ca un dușman personal, atribuindu-i principala responsabilitate pentru situația în care se află. Din punctul său de vedere, un motiv decisiv care justifică atitudinea sa de „răzvrătit”, gata să se „lupte” permanent cu „ceilalți”, fie pentru ași satisface propriile aspirații, fie pentru a se răzbuna pentru „răul” ce i s-a făcut. Așadar, recidiviștii sunt niște persoane care au o imagine negativă despre lumea din care fac parte și se motivează pe faptul că ei nu sunt numai neglijați de societate și respinși dar, se regăsesc într-un sentiment de inferioritate.⁵⁴²

Totodată, se mai semnalează următorii factori negativi preponderenți la recidiviști, precum: decompensarea agresivă, funcția orgiastică a alcoolului, instabilitatea vegetativă, viclenia, egocentrism, tensiune energetică mare, instabilitate emoțională, nivel intelectual mai scăzut. Dintre factorii socio-psihologici incitanți, sunt amintiți: climatul emoțional al educației cu variabile de ostilitate a părinților - în special, a mamei infractorului față de acesta și familii cu tendințe conflictuale; eșecul procesului de școlarizare, frustrare, tendințe spre variate forme de toxicomanie,⁵⁴³ etc.

În general, pentru recidiviști sunt caracteristice următoarele trăsături: tendința de dezintegrare pronunțată a structurii și funcțiilor familiei; proces intens dereglat de socializare - familia lipsită de caracterul de refugiu, părinții evaluați negativ, fără putere de exemplu pozitive; eșec școlar; efect de școlarizare redus; absența unor idealuri pozitive; risc crescut la dereglări psihomactice, abuzul de alcool și dependența de diverse droguri; agresiunea flagrantă promptă; orientarea către subcultura criminală, dezvoltarea în regim de libertate a subculturii dobândite în centrele de reeducare sau în penitenciare; absența unor legături pozitive cu cei din afara locurilor de deținere; existența unui anumit mod de a gândi, bine fixat, cu tendințe de justificare a propriului comportament.

---

⁵⁴² Adler A. Cunoașterea omului. București: Ed.: Științifică, 1994, p. 85.

⁵⁴³ Râșcanu, R. Psihologia comportamentului deviant. București: Ed.: Universității din București, 1995, p.19-25.

De observat, că și în cea ce privește categoria particularităților psihice considerate drept caracteristice, trăsătura dominantă distinctivă pare să fie cea a intensității gradului de neadaptare socială, exprimată prin dezintegrare „pronunțată”, „eșec” de integrare, „absența” unor aspirații etc., recidiviștii fiind, se pare, mai degrabă produsul unor procese de integrare socială negativă.

Normal, definițiile personalității criminalului sunt perfect acceptabile și pentru recidiviști. Se impune totuși necesitatea unei definiții speciale, tot așa cum recidivismul are specificul său în cadrul criminalității în general. O asemenea definiție ar fi următoarea: personalitatea recidivistului e o totalitate unitară a calităților și relațiilor negative importante din punct de vedere social, care, interacționând cu condițiile și circumstanțele din exterior, condiționează comiterea repetată a unei infracțiuni. Această opinie e susținută și A. Alekseev⁵⁴⁴ și e apropiată de abordarea personalității criminale făcută de R. Stănoiu, care consideră că infracțiunea reprezintă limita superioară a orientării antisociale a unei persoane aflate în fața unei situații concrete de viață ce o favorizează. Infractorii se recrutează din rândul persoanelor care nu-și pot însuși comandamentele integratoare ale societății. În cazul lor, inadaptarea socială se amplifică nu numai prin aceea că au dificultăți în asimilarea comandamentelor de valori integratoare menționate, ci și prin a tinde să înlocuiască acest sistem de valori cu un sistem propriu de valori divergente sau chiar contrarii în raport cu primele⁵⁴⁵.

În opinia lui N. Giurgiu, pentru recidiviști sunt proprii trăsăturile: 1) tendința de dezintegrare pronunțată a structurii și funcțiilor familiei; 2) proces intens dereglat de socializare - familia lipsită de caracterul de refugiu, părinți evaluați negativ, fără putere de exemple pozitive, eșec școlar; 3) efect de școlarizare redus; 4) absența unor idealuri pozitive, risc crescut

---

⁵⁴⁴ Алексеев, А.И. Криминология. Учебное пособие. Москва: Зерцало - М., 2001, p.83.

⁵⁴⁵ Stănoiu, R. Criminologie. București: Ed.: Oscar Print, 1997, p.150.

la dereglări psihosomatice, abuzul de alcool și dependența de diverse droguri; 5) agresiunea flagrantă promptă, comportament bazat pe forța fizică sau mecanică etc.; 6) puternica orientare spre subcultura criminală, dezvoltarea în regim de libertate a subculturii dobândite în centrele de reeducare sau în penitenciare; 7) absența unor legături sau contacte pozitive cu cei din afara locurilor de detenție; 8) existența unui anumit mod de a gândi, bine fixat, cu tendințe de justificare a propriului comportament⁵⁴⁶.

S-a stabilit existența unei legături, fapt dovedit din punct de vedere statistic, dintre vârsta la care a început cariera criminală și recidivism. Cu cât mai devreme un individ pășește pe calea infracțiunilor, cu atât e mai intensivă și periculoasă recidiva sa în viitor. Majoritatea recidiviștilor își încep activitatea criminală la vârsta de minor sau imediat după atingerea majoratului. Circa 70% din recidiviști au comis prima infracțiune la vârsta de până la 18 ani. O dată cu maturizarea, probabilitatea recidivei scade vădit. Persoanele de vârsta a treia, practic, nu-și încep biografia criminală, iar dacă și sunt recidiviști la această vârstă comit infracțiuni tot mai puțin periculoase. Totodată, bărbații mai frecvent devin recidiviști, însă atunci când purtătoare a mai multor antecedente penale devine o femeie, practic, este imposibil a mai vorbi de o eventuală corijare a acesteia, devianțele criminale la femeie având o mai mare stabilitate.

În privința calităților social-psihologice: pentru personalitatea lor e caracteristică năzuința de a compensa sentimentul izolării sociale, al neadaptării prin respectarea și menținerea ostentativă a obiceiurilor și tradițiilor mediului criminal. Recidiviștii sunt orbește atașați de argou, de cântecele hoșești, de tatuaje, etc. Defectele conștiinței spirituale manifestă prin individualismul lui, prin substituirea principiilor morale cu calități morale josnice. Multor recidiviști le sunt proprii justificarea actelor comise, credința în posibilitatea de a rămâne

---

⁵⁴⁶ Giurgiu, N. Elemente de criminologie. Iași: Ed.: Fundației Chemarea, 1992, p.202.

nepedepsit, credința în noroc, în capacitatea de a evita demascarea. Ei apreciază propriile fapte ca fiind echitabile, iar demascarea ca o întâmplare⁵⁴⁷.

E curios faptul că, în conformitate cu studiile comparative efectuate, recidiviștii cunosc mai bine legea penală decât persoanele cu o conduită licită. Ei nu realizează, de fapt, sau nu acceptă imperativele penale, semnificația juridică a normelor, semnificația socială a dreptului. Majoritatea renunță la legăturile sociale pozitive, evitându-le. Tinzând a comunica preponderent cu indivizi din mediul celor ce au un trecut penal sau un comportament antisocial, recidiviștii frecventează diferite spelunci. Trecutul criminal, determină alegerea prietenilor, prioritate dându-li-se persoanelor cu biografie asemănătoare, pentru care e caracteristic comportamentul ilegal și moral, ce este o expresie a poziției precriminale a personalității.

Există cazuri când recidiviștii, mai ales cei cu o carieră criminală de durată, se prezintă ca persoane culte, erudite și înțelepte, care știu să aprecieze valorile culturale ale societății, au simțul frumosului și al artei, nu-și permit să folosească în discuții cuvinte necenzurate, cerând aceasta și de la interlocutori, alții sunt puternic religioși, căutând în religie iertarea păcatelor și cerând ajutor în viață, ceea ce nu îi împiedică însă de a-și continua activitatea criminală.

În ultimii ani, criminalitatea recidiviștilor înregistrează tendințe alarmante, nefavorabile și puțin probabil că starea lucrurilor în timpul apropiat se va schimba în bine. Se amplifică influența recidiviștilor asupra extinderii și evoluării criminalității organizate și profesionale, asupra contagiunii criminale a minorilor și persoanelor de 18-25 de ani. Cercetările criminologice au constatat că recidiviștii se reorientează foarte rapid spre comiterea infracțiunilor care pot asigura un profit maxim. Dimensiunile unui atare pericol devin clare atunci când

---

⁵⁴⁷ Rădulescu, S. Devianță, criminalitate și patologie socială. București:Ed.: Lumina Lex, 1999, p.12.

se ia în considerație că în Republica Moldova economia „subterană” asigură, conform unor estimări, în ultimii ani, în jur de 50% din PIB. Indicatori relevanți formează intensitatea și geografia criminalității recidiviștilor. Intensitatea indică frecvența comiterii infracțiunilor, adică timpul scurs din momentul executării (liberării) pedepsei penale până la comiterea unei noi infracțiuni. Ca regulă, se calculează numărul (proporția) recidiviștilor care au comis infracțiuni în timp de un an din momentul executării sancțiunii sau a liberării de aceasta pentru fapta penală precedentă. Intensitatea cea mai sporită este atestată la infractorii cupidanți: 70% din infracțiunile noi sunt comise în primul an după liberarea din locurile de detenție. Este sporită intensitatea și în cazul jafurilor, tâlhăriilor, huliganismului și între recidiviștii cu multiple condamnări și cei tineri. S-a constatat că în primii trei ani de după liberarea din locurile de detenție sunt comise 60%, în primii cinci ani - 75%, iar în primii zece ani - 90% din totalul infracțiunilor de recidivă.

Analiza corelației dintre recidivă și sancțiunea aplicată relevă faptul că persoanele condamnate la privațiune de libertate pe termen foarte scurt (până la un an) și pe termen suficient de lung (de peste 10 ani) mai frecvent recidivează, decât cele condamnate la muncă fără privațiune de libertate sau cu suspendarea pedepsei. Este redus nivelul, recidivei și în cazurile de liberare de răspundere penală cu aplicarea altor măsuri.⁵⁴⁸

În literatura de specialitate, pot fi întâlnite multiple variante de clasificare a infractorilor recidiviști.

Astfel, după autorul autohton Ig. Ciobanu, recedeviștii sunt de două feluri:⁵⁴⁹

- *recidiviști speciali*;
- *recidiviști generali (ocazionali)*.

Recidivistul special prezintă, de regulă, un pericol social, mai sporit decât cel general, deoarece are loc procesul de

---

⁵⁴⁸ Zeca I.-C. Personalitatea infractorului: aspecte criminologice. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2015, p.91

⁵⁴⁹Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 287-288

„profesionalizare” a recidivistului. Conform cercetărilor⁵⁵⁰ la fiecare al zecelea recidivist se formează particularitățile unui „profesionalist”, căruia îi sunt caracteristice deprinderile și procedeele de săvârșire a unui tip concret de infracțiuni.

Două treimi din recidiviștii speciali săvârșesc infracțiuni contra patrimoniului, săvârșite prin sustragere. Pericolul social sporit al acestora constă în faptul că, pentru ei, săvârșirea sistematică a infracțiunilor de sustragere devine un mod parazitar, constant de existență. Pentru acești criminali este caracteristică orientarea antisocială foarte stabilă, iar comportamentul lor deviant este regula pe care o urmează în viață. Acest lucru se observă evident la „hoții de buzunare”. Majoritatea dintre ei sunt recidiviști deosebit de periculoși cu lungi biografii criminale și cu lungi termene de detenție. Fiind foarte „calificați” și posedând o adevărată măiestrie în acest domeniu, mulți dintre ei o perioadă lungă de timp se află în libertate, fiind reținuți după săvârșirea unui număr impunător de pungășii. Anume „hoții de buzunare” reprezintă circa 37% din numărul total al recidiviștilor. Mai bine de 50% din recidiviști se specializează în alte forme de sustragere (furturi din încăperi, apartamente, depozite etc.). Despre specializarea activităților criminale ne vorbesc elocvent datele statistice de la hotarul secolelor. De exemplu, 39% din numărul condamnaților pentru furturi din apartamente aveau trei și mai multe precedente penale numai pentru furturi cu pătrundere în locuințe; 70% din hoții de buzunare au fost anterior condamnați de trei și mai multe ori anume pentru furturile de buzunare (pungășii - art. 192 CP al RM). În acest mod, în criminalitatea recidivă contemporană se observă o tendință constantă de dominație a recidivei speciale, ce reflectă un înalt grad de profesionalizare a criminalilor recidiviști.

---

⁵⁵⁰Ciobanu Ig., Caracteristica generală a infracțiunilor contra proprietății (analiză juridico-criminologică). În: Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova, Serie nouă, nr. 4. Chișinău, 2000, p. 279.

La rîndul lor, recidiviștii generali mai sunt numiți și huligani-recidiviști. Aceștia sunt persoane neantrenate în cîmpul muncii, cu o pregătire școlară și profesională joasă, care consumă abuziv droguri și alcool. Personalitatea acestor recidiviști este deformată de obiceiurile și deprinderile lor de a rezolva orice conflict sau situație pe cale violentă, în majoritatea cazurilor ei fiind provocatori de conflicte. Criminalii-recidiviști din această categorie sunt predispuși la săvîrșirea infracțiunilor din cele mai variate, săvîrșind atît infracțiuni de sustragere, cît și alte infracțiuni.

Delimităm două direcții principale în cazul acestui tip de criminali: diferențierea și specializarea. Ambele direcții au legitățile sale de determinare în dependență de numărul condamnărilor anterioare, de caracterul primei infracțiuni, de timpul sau durata dintre infracțiuni ș. a. Astfel, diferențierea este mai frecvent întîlnită în cazul recidiviștilor care și-au început "activitatea" cu infracțiuni de huliganism sau alte infracțiuni violente. Actele de huliganism, vătămările integrității corporale sau omorurile nu pot servi drept sursă stabilă de existență, de aceea următoarele crime sunt cele de sustragere. În următoarele condamnări recidivul în cazul infracțiunilor de violență se va micșora cu mai bine de 50%.⁵⁵¹ Specializarea este mult mai frecventă în cazul unei condamnări anterioare pentru o crimă de sustragere. Astfel, în cazul unei noi condamnări mai bine de 50% vor fi pedepsiți anume pentru sustragere. Două condamnări anterioare pentru furturi creează verosimilitatea unei noi condamnări anume pentru această categorie de crimă în mai bine de 2/3 din cazuri.⁵⁵² Ponderea recidiviștilor generali este de aproximativ 40% din completul criminalității recidive.

După I. Oancea⁵⁵³ și O. Rotari⁵⁵⁴, recidiviștii sunt de două feluri:

---

⁵⁵¹ Зелинский А.Ф. Рецидив преступлений. Харьков, 1980, p. 84.

⁵⁵² Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 290.

⁵⁵³ Oancea I. Probleme de criminologie. București, 1994, p. 110.

⁵⁵⁴ Rotari O. Criminologie. Chișinău, 2011, p.251

- *recidiviști postcondamnatorii* (persoanele, care după ce au fost condamnați pentru prime infracțiuni, săvârșesc din nou alte infracțiuni);
- *recidiviști postexecutorii* (după ce au executat pedepse pentru prime infracțiuni, persoanele comit din nou alte infracțiuni).

Așadar, din cele examinate mai sus, printre trăsături caracteristici personalității recidivistului ar fi: eșecul școlar; proveniența din familii cu tendințe conflictuale; absența unor idealuri pozitive; degradarea intensă a procesului de socializare, unde familia este lipsită de momente pozitive, iar părinții evaluează negativ, fără putere de exemplu pozitiv; consum abuziv de alcool și droguri; agresivitate și violență, bazată pe forța fizică sau mecanică; orientarea spre subcultura criminală; absența legăturilor pozitive cu cei din afară, în perioada detenției; existența unui anumit mod de a gândi, bine fixat, cu tendințe de justificare a propriului comportament; absența milei, dragostei, sentimentului de culpabilitate; slaba preocupare pentru adaptarea la viitor, dezinteresul pentru proiectarea propriului destin ș.a.⁵⁵⁵

4. Prevenirea criminalității recidive

Autorul autohton V.Sîli, menționează că mai întâi de toate, trebuie să fie vorba despre sporirea nivelului dezvoltării economice în cadrul integrării societății atât la nivel macroeconomic, cât și microeconomic.⁵⁵⁶ Astăzi, când în cadrul societății moldovenești există multe persoane veniturile cărora sunt cu mult mai mici decât minimul necesar, neprotejarea acestora din punct de vedere social poate duce la apariția antagonismului social care, la rîndul său, naște tensiuni și sentimente de nemulțumire și ură.

Stabilitatea politică este și ea o condiție necesară pentru prevenirea și combaterea criminalității recidive. Instabilitatea și haosul, existente pe scena politică moldovenească, promovarea

---

⁵⁵⁵ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 297-298

⁵⁵⁶ Sîli V. Recidiva infracțională: aspect juridico-penale și criminologie. Chișinău, 2008, p.155.

intereselor înguste de grup, în dauna intereselor societății noastre, au și pot avea și în continuare efecte negative asemănătoare cu cele produse de factorii economici.

În plan cultural, urmează a fi stabilit un control riguros asupra difuzării violenței și subculturii prin intermediul mass-media fiind acordate subvenții unor asemenea instituții, cum sunt teatrele, bibliotecile, complexe sportive. De asemenea, trebuie create, pentru tineret locuri de petrecere utilă a timpului liber, centre de odihnă etc.

Este unanim recunoscut că între situația când există o lege bună sau foarte bună, dar care nu se aplică și situația când există o lege mai puțin bună, dar care este aplicată în litera și spiritul ei, cea de-a doua situație este preferabilă și mai benefică în plan social⁵⁵⁷.

În acest context, la măsurile generale de prevenire a criminalității recidive pot fi atribuite următoarele:

- popularizarea legislației, informarea opiniei publice privind unele cauze referitoare la infractorii recidiviști ce ridică probleme deosebite, pregătirea antiinfracțională a populației sunt alte mijloace cu efecte reale în planul prevenirii infracționalității și a recidivismului;

- prezența polițienească în teren, în special, în locurile și mediile care favorizează săvârșirea infracțiunilor, trebuie să fie suficientă atât numeric, cât și calitativ, avînd valențe preventive, descurajante de prim rang în raport cu alte modalități de acțiune utilizate în activitatea organelor de poliție;⁵⁵⁸

- perfecționarea domeniilor ideologic, economic, organizațional-administrativ ale sistemului statal;

- modificarea politicii penale în direcția ocrotirii a drepturilor victimelor și perfecționarea în continuare a legislației în vigoare în aceasta privință, inclusiv prin înăsprirea sancțiunilor

---

⁵⁵⁷ Molnar I. Recidiva și recidivismul în sfera fenomenului infracțional. București, 1992, p. 104.

⁵⁵⁸ Mateuț Gh. Recidiva în teoria și practica dreptului penal. București: Lumina Lex, 1997, p. 104-105.

aplicate recidiviștelor, care au demonstrat atitudinea extrem de negativă față de regulile existente în societate.⁵⁵⁹

După savantul S. Inșacov⁵⁶⁰, direcția prioritară a prevenirii criminalității recidive trebuie să constea în lichidarea cauzelor acesteia. Referindu-se la măsurile prevenirii criminalității recidive, savantul menționează: reformarea sistemului execuțional-penal în direcția diferențierii condamnaților și umanizării condițiilor de viață în penitenciar; profilaxia bolilor psihice, a alcoolizării și narcotizării populației.

Autorul autohton Ig. Ciobanu, menționează că efect preventiv ar avea, unele modificări aduse modului de executare a pedepselor privative de libertate, printre care: plasarea deținuților în funcție de nivelul degradării morale; supravegherea relațiilor dintre deținuți în scopul neadmiterii formării de grupări cu orientări antisociale în jurul infractorilor frauduloși sau asocierii acestora; lichidarea posibilităților confecționării armelor, a mijloacelor ce pot facilita evadarea, introducerea bauturilor alcoolice și a stupefiantelor în penitenciar; supravegherea și reorientarea persoanelor care manifestă intenții de a comite din nou infracțiuni sau care încearcă să impună altor deținuți obiceiurile și tradițiile mediului criminal prin aplicarea unor măsuri de profilaxie; efectuarea unor transferări bine calculate întru prevenirea și lichidarea ierarhiilor sau situațiilor criminogene create de infractorii înrăiți în mediul condamnaților; realizarea acțiunilor menite să formeze la condamnați o imagine sau o atitudine negativă față de obiceiurile și tradițiile mediului criminal, creîndu-se, astfel, posibilitatea suscitării sentimentului de vină față de societate și a obligației de a se reabilita; aplicarea oportună a măsurilor juridico-penale în cazul comiterii de către condamnați a unor acte criminale; asigurarea unei cointeresări din partea lucrătorilor instituțiilor penitenciare în reducerea latenței recidivei penitenciare; admiterea amnistiei doar în

---

⁵⁵⁹ Sîli V. Recidiva infracțională: aspect juridico-penale și criminologice. Chișinău, 2008, p. 157.

⁵⁶⁰ Иншаков С. Криминология. Учебник. Москва, 2000, p. 178.

cazurile de prognozare a unei conduite socialmente nepericuloase. În primul rînd, actul de amnistie trebuie să fie elaborat în așa fel încît să nu poată fi aplicat persoanelor cu antecedente multiple sau condamnate pentru infracțiuni grave, sau cărora li s-a aplicat anterior amnistia; pregătirea, în limitele posibilității, a condamnaților pentru viața în condiții de libertate și în colective deschise, medii firești, prin aplicarea unui regim privilegiat sau de semidetenție în ultimele luni de detenție⁵⁶¹.

Importanță majoră în prevenirea criminalității recidive are adoptarea socială atît a infractorilor primari, cît și a recediviștelor.

Persoanele care au executat pedeapsa penală se reintorc în societate cu planuri de viață diferite. Unii rup legăturile cu trecutul criminal, alții nu au asemenea intenții. În scopul prevenirii infracțiunilor din partea persoanelor care au fost condamnate, sunt necesare efectuarea unui control asupra lor, depistarea celor care nu s-au corijat, adaptarea acestora la un mod normal de viață. Astfel, sistemul măsurilor de adaptare socială a persoanelor care au ispașit pedeapsa include: controlul asupra persoanelor cu antecedente penale în scopul depistării celor care au nevoie de ajutor în procesul adaptării la condițiile normale de viață, precum și în scopul depistării celor care nu s-au corectat; acordarea de ajutor în adaptarea socială (angajarea în cîmpul muncii, ajutoare materiale etc.); aplicarea măsurilor educative și de constrîngere în privința indivizilor care nu s-au corectat și sunt capabili de a comite noi infracțiuni⁵⁶².

Necesitatea acordării ajutorului în domeniul angajării la muncă și în viața cotidiană unor asemenea persoane este unanim recunoscută și confirmată de actele normative internaționale. Regulile minime standard adoptate de Organizația Națiunilor

---

⁵⁶¹ Ciobanu Ig. Criminologie. Chișinău, 2011, p. 301; Bujor V., Bejan O. Criminalitatea recediviștelor. Chișinău, 1998, p. 27-32.

⁵⁶² Гришанин П. Ответственность преступников-рецидивистов по советскому уголовному праву. Учебное пособие. Москва, 1974, p. 73.

Unite indică: „Obligațiile societății nu încetează cu eliberarea condamnatului.

De aceea, este necesară existența organelor statale sau private, capabile de a manifesta grija, eficiența pentru condamnații eliberați, luptând cu prejudecățile, ale căror victime sunt ei și ajutându-le de a se include în viața societății”⁵⁶³.

În general, după eliberarea din penitenciare foștilor condamnați le este foarte dificil să se angajeze la serviciu și să-și găsească un loc stabil de trai.

Din acest motiv este important a crea locuri de muncă la întreprinderile, organizațiile și instituțiile de stat și private, stimulându-le în acest sens prin oferirea unor facilități fiscale, precum și de alt ordin.⁵⁶⁴ Patronii nu doresc să-i angajeze pe foști infractori nu numai din cauza trecutului, ci și din cea a calificării insuficiente. Problemele respective se agravează și din motivul că multe dintre aceste persoane suferă de boli cronice, în primul rând, de tuberculoză, sînt bătrîni sau invalizi, o mare parte dintre ele au nevoie de internare în case-internat speciale, în instituții curative.

De asemenea este necesar a organiza posibilități reale de a obține o profesie. Însemnătate deosebită prezintă și crearea unor localuri unde vor putea locui temporar persoanele eliberate din închisori și care nu au loc stabil de trai.

Foști infractori, mai ales recediviști sunt priviți, în general, prin prisma formelor grave de manifestare a criminalității, adică noțiunea de infractor se asociază cu noțiunea de ucigaș, tâlhar etc. Conștiința civică a populației, nu este la

---

⁵⁶³ Regulile minimale ale Națiunilor Unite pentru elaborarea unor măsuri neprivative de libertate (Regulile de la Tokyo), adoptate prin Rezoluția nr. 45-110 a Adunării Generale a ONU în cea de-a 68-a sesiune plenară din 14 decembrie 1990.

⁵⁶⁴ Gladchi Gh, Sîli V. Cercetarea criminologică a recedivei și recedivismului-suport științific al prevenirii infracțiunilor. În: Mat.conf. șt.-practice int. „Prevenirea și combaterea crimelor transnaționale: Problemele teoretice și practice” din 6-7 oct. 2005. Chișinău, 2005, p. 357.

nivel necesar pentru a accepta foști condamnați, mai ales recidiviști.⁵⁶⁵

După cum menționează profesorul G.Hohreacov, aproximativ 35% din persoanele eliberate din penitenciare au nevoie de influența psihologică și psihiatrică specială pentru a se adapta la condițiile de viață în libertate⁵⁶⁶, iar restul, aproximativ 65%, au nevoie de 5-7 ani pentru ca psihicul lor să se restabilească, deși mulți dintre cei aflați la închisoare perioade îndelungate de timp recunosc că ororile generate de aflarea în închisoare îi urmărește toată viața.

În acest context, menționăm că există anumite persoane asupra cărora aflarea în penitenciare are impact atât de mare încât ei nu mai reușesc să se reintegreze în mediul social normal, adaptându-se la condițiile de viață din închisoare. Drept urmare are loc schimbarea sistemului de valori al acestor persoane, aflarea în penitenciare fiind considerată de ei ca ceva firesc, iar condițiile de viață în libertate anormale.

Întrebări de autocontrol:

1. *Evidențiați măsurile de prevenire generală a criminalității recidive*
2. *Evidențiați trăsăturile infractorului recidivist*

Bibliografie recomandată:

1. Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău., 2010
2. Bujor V., Bejan O. Criminalitatea recediviștelor. Chișinău, 1998
3. Ciobanu Ig. Criminalitatea recedivă. În : Analele științifice ale USM, Serie nouă, nr. 6, Chișinău, 2002, p. 278-286
4. Ciobanu Ig. Recidiva: cauzalitate, prevenire. În: Legea și Viața, nr.6, 2006, p. 25-26.
5. Coraș L. Considerații teoretice și practice referitoare la recidiva. În: Dreptul, nr.2, :2015, p.135.

---

⁵⁶⁵ Manea VI. Drept execuțional penal. Chișinău, 2014, p. 592.

⁵⁶⁶ Хохряков Г. Криминология. Учебник. Москва: Юристь. 2000, p. 796.

6. Faigher A., Nastas A., Cernomoreț S. Unele reflecții privind trăsăturile infractorului recidivist din Republica Moldova. În: Materialele Colloquia Professorum cu genericul ”Tradiție și inovare în cercetarea științifică” Ediția a X-a, USARB, Bălți, 8 octombrie 2021, p.168-173
7. Sili V. Recidiva infrațională: aspecte juridico-penale și criminologice. Chișinău, 2008

CAPITOLUL XII. CRIMINALITATEA INFORMATICĂ

Unități de conținut:

1. Conceptul, particularitățile și tendințele criminalității informatice.
2. Cauzele și condițiile criminalității informatice.
3. Portretul al actorilor implicați în fenomenul de criminalitate informatică.
4. Prevenirea criminalității informatice.

Obiectivele studiului.

- să definească criminalitatea informatică;
- să evidențieze tipurile infracțiunilor informatice;
- să identifice particularitățile actorilor implicați în fenomenul de criminalitate informatică;
- să evidențieze măsurile de prevenire a criminalității informatice;
- să analizeze cauzele și condițiile care favorizează criminalitatea informatică.

1. Conceptul, particularitățile și tendințele criminalității informatice

Evoluția fenomenului criminogen în Republica Moldova în ultimii ani este strâns legată de spațiul cibernetic, ceea ce se manifestă prin folosirea tot mai intensă a tehnologiilor informaționale la comiterea infracțiunilor. Internetul, mai ales în perioada așa numite pandemii de Covid-19, a devenit o parte integrantă și indispensabilă a societății și economiei.

Dintre cele mai periculoase amenințări ale sfârșitului secolului XX, care au continuat să se manifeste și în zilele noastre – circulație ilegală a drogurilor, traficul de persoane, munca forțată, observăm că fenomenul criminalității informatice este cel care progresează cu pașii cei mai semnificativi, evoluând prin sine însuși în forme din ce în ce mai surprinzătoare.

Sofisticată lume a sistemelor informatice este deosebit de ispitoare: o lume digitală unde sunt posibile afaceri electronice, documentare eficientă pe Internet ș.a.; cu toate acestea, lumea tehnologiilor informatice și a activităților electronice nu este lipsită de riscuri – printre cele mai importante numărându-se criminalitatea informatică.⁵⁶⁷

Criminalitatea informatică este un fenomen infracțional care alimentează, la rândul său, foarte multe riscuri și crize în spațiul cibernetic. În acest fel, criminalitatea informatică a devenit una dintre cele mai stringente probleme ale societății moldovenești în secolul XXI.

Legislația statelor lumii este în continuă schimbare datorită dezvoltării tot mai accelerate a tehnologiei informatice, iar cooperarea internațională este pusă în fața unei provocări continue produse de creșterea criminalității informatice transnaționale. Din ce în ce mai multe state au procedat la armonizarea propriilor legislații în vederea combaterii fenomenului în discuție, însă rezultatele sunt doar mulțumitoare și nu se va putea vorbi despre o eradicare a fenomenului.⁵⁶⁸ Una din problemele ridicate în cadrul reuniunilor internaționale privind combaterea criminalității informatice este:⁵⁶⁹ lipsa unui consens global privind definiția noțiunii criminalitate informatică.

Pentru a putea crea un cadru legislativ cât mai adecvat, este necesară o cât mai bună definire și conceptualizare a definiției criminalității informatice.

Astfel, odată cu la etapa actuală, nu există o definiție unanim acceptată a noțiunii de „criminalitate informatică”, tentativele de definire a termenului sunt multiple, acest lucru explicându-se prin complexitatea și amploarea fenomenului.

---

⁵⁶⁷I. VasIU, L. VasIU. Prevenirea criminalității informatice. București: Hamangiu, 2006, p. 4-5

⁵⁶⁸S. Purici. Bune practice internaționale cu privire la investigarea infracțiunilor informatice.//STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIAE, 2015, nr. 3(83), p. 162

⁵⁶⁹M. Dobrinou. Infracțiuni în domeniul informaticii. Ed. C.H.Beck, București, 2006, p.80

Definirea termenului de criminalitate informatică a stat la baza numeroaselor mese rotunde, seminare, conferințe, organizate la nivel european, dar și mondial, întrucât combaterea acestui flagel al secolului XXI constituie pe cât o problemă națională, pe atât și una internațională.

Conform Dicționarului explicativ al limbii române, prin noțiunea de „criminalitate” se înțelege săvârșirea de crime; totalitatea infracțiunilor săvârșite pe un teritoriu, într-o anumită perioadă.⁵⁷⁰

Cercetătorul Iu. Larii, înțelege prin criminalitate un fenomen social-juridic negativ cu caracter de masă, variabil din punct de vedere istoric, care este constituit din totalitatea infracțiunilor comise pe un anumit teritoriu, într-o perioadă determinată de timp, care se caracterizează prin indicatori cantitativi (nivelul, dinamica) și calitativi (structura, caracterul)⁵⁷¹.

Ca și parte componentă a criminalității generale, criminalitatea informatică reprezintă fenomen social-negativ caracterizat printr-un ansamblu de activități infracționale în care datele informatice și/sau sistemele informatice constituie instrument de comitere a infracțiunilor sau obiect al infracțiunilor”⁵⁷².

Intr-o opinie avizată⁵⁷³, s-a apreciat asupra conceptului de criminalitate informatică că ar reprezenta totalitatea faptelor comise în zona noilor tehnologii, într-o anumită perioadă de timp și pe un anumit teritoriu bine determinat. Autorii afirmă că, orice fenomen social, inclusiv criminalitatea informatică, reprezintă un sistem cu proprietăți și funcții proprii, distincte calitativ de cele ale elementelor componente.

Cercetătorul M. Dobrinou definește criminalitatea informatică ca fiind orice acțiune ilegală în care un calculator

---

⁵⁷⁰Dicționarul explicativ al limbii române, Ed. Academiei, București, 1975, p. 209

⁵⁷¹Iu. Larii. Criminologie. Chișinău, 2004, p.12

⁵⁷²http://www.gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr02_72.pdf

⁵⁷³T. Amza, C. - P.Amza. Criminalitatea informatică. București, Ed.: Lumina Lex, 2003, p.13

constituie instrumentul sau obiectul delictului, altfel spus orice infracțiune al cărui mijloc sau scop este influențarea funcției unui calculator⁵⁷⁴.

Cercetătorul O.Vară, menționează că prin criminalitatea informatică înțelegem, ansamblu infracțiunilor comise, prin intermediul sau în legătură cu utilizarea sistemelor informatice sau rețelelor de comunicații, într-un interval temporal și spațial determinat. Sistemele informatice și rețelele de comunicații putând și instrumentul, ținta sau locația acestor infracțiuni⁵⁷⁵.

În literatura de specialitate⁵⁷⁶ este menționat că despre noțiunea de criminalitate informatică se poate vorbi având în vedere două dimensiuni ale acesteia: una restrânsă, iar cealaltă extinsă.

În sens restrâns, vor alcătui acest fenomen faptele care sunt îndreptate strict asupra sistemelor informatice sau a datelor pe care acestea le conțin, pe când faptele comise prin mijlocirea sistemelor informatice rămân infracțiuni de drept comun la care modalitatea faptică de comitere este deosebită, influențând, eventual, procesul de individualizare a pedepsei.

În sensul mai larg în conținutul fenomenului pot fi incluse comportamentele care s-ar circumscrie noțiunii de criminalitate legată de calculator. În această accepțiune compun fenomenul toate infracțiunile comise asupra sistemelor informatice și a datelor pe care acestea le conțin, infracțiunile care facilitează comiterea celor informatice, dar și toate infracțiunile care sunt comise prin intermediul calculatorului. În această ultimă grupă de infracțiuni pot intra fapte care se înscriu pe nivele concrete de pericolozitate socială extrem de eterogene, pornind de la furtul de timp-calculator⁵⁷⁷ (în cadrul căruia se produce o utilizare a

---

⁵⁷⁴ M. Dobrinioiu Infracțiuni în domeniul informaticii. Ed. C.H.Beck, București, 2006, p.62

⁵⁷⁵<https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/2014/11/REZUMAT-TEZA-DE-DOCTORAT-VARA-OCTAVIAN.pdf>

⁵⁷⁶I. A. Barbu. Introducere în criminalitatea informatică. Craiova, Ed.: SITECH, 2014, p.14

⁵⁷⁷ I. Vasiu. Criminalitatea informatică. București, Ed.: Nemira, 1998, p.37

calculatorului, în cadrul serviciului pentru alte scopuri decât cele pentru care aceste a fost destinat), continuând cu înșelăciuni comise prin intermediul sistemelor informatice utilizând Internetul, infracțiuni de spălare a banilor, pornografie infantilă, divulgare a secretului profesional, gestiune frauduloasă sau chiar falsificarea de monedă sau alte valori.

Există și alte variante interesante și consistente ale definirii criminalității informatice, ca de exemplu:

- orice incident legat de tehnica informatica în care o victimă a suferit sau ar fi putut să sufere un prejudiciu și din care autorul a obținut sau ar fi putut obține intenționat un profit;
- abuzul informatic este orice comportament ilegal / contrar eticii / neautorizat, care privește tratarea automata a datelor si/sau o transmisie de date.

Fiecare din definițiile de mai sus prezintă unele inconveniente care nu împăca obiectivul concluziei formulării - cu acela de a nu lasă nici o îndoiala asupra importanței sau utilizării definiției⁵⁷⁸.

Cercetătorul român, I.A. Barbu, afirmă că noțiunea de criminalitate informatică trebuie percepută în sensul său cel mai larg în vederea realizării dezideratului de creare a unui sistem eficient de măsuri juridice care să contribuie la prevenirea și combaterea fenomenului în ansamblul său. În acest sens, în noțiunea de criminalitate informatică vor fi incluse toate comportamentele care constau în fapte comise asupra sistemelor informatice și a datelor pe care acestea le conțin, în furnizarea mijloacelor tehnice de natură să faciliteze comiterea unor astfel de agresiuni, precum și toate infracțiunile de drept comun comise prin intermediul sistemelor informatice⁵⁷⁹.

La nivel internațional, este folosit și termenul criminalitate cibernetica /cybercrime/. Din punct de vedere

---

⁵⁷⁸

<http://www.rasfoiesc.com/educatie/informatica/CRIMINALITATEA-INFORMATICA22.php>

⁵⁷⁹ I. A. Barbu. Introducere în criminalitatea informatica. Craiova, Ed.: SITECH, 2014, p.15-16

etimologic, "cybercrime", alături termenii "crime" și "cyber" de la "cybernetic", de la grecescul „kybernetes”, care înseamnă „a conduce” sau „a governa”. Ulterior, termenul a fost introdus de matematicianul Norbert Wiener în 1948, în cartea sa "Cybernetics". Mediul cibernetic include toate tipurile de activități digitale, indiferent dacă sunt întreprinse prin intermediul rețelelor fără frontiere. Astfel, M.- I. Polgar (Slabu), menționează că noțiunea de criminalitate informatică/computer crime cuprinde infracțiunile săvârșite prin intermediul Internetului, toate infracțiunile digitale, precum și pe cele din cadrul rețelelor de telecomunicații⁵⁸⁰.

În literatura de specialitate există diverse păreri cu privire și la definirea și clasificarea infracțiunilor informatice, termeni precum „cyber-crime”, „computer crime”, „computer-related crime” sau „high-tech(nology) crime” fiind folosiți alternativ, fără a exista o definiție precisă⁵⁸¹.

Prin infracțiune informatică, conform definiției date de către UNAFEI, în sens larg se înțelege „orice infracțiune în care un calculator sau o rețea de calculatoare este obiectul unei infracțiuni, sau în care un calculator sau o rețea de calculatoare este instrumentul sau mediul de înfăptuire a unei infracțiuni”. Prin infracțiune informatică în sens restrâns se înțelege „orice infracțiune în care făptuitorul interferează, fără autorizare, cu procesele de prelucrare automată a datelor”⁵⁸².

Specific infracțiunilor informatice este faptul că asupra lor nu influențează factorii naturali sau climaterici,⁵⁸³ adică ele

---

⁵⁸⁰<http://www.academiadepolitie.ro/root/studii/iosud/rezumateteze/2016/polgar/Rezumat%20%20teza%20Irina%20SLABU.pdf>

⁵⁸¹ G. Paraschiv, D. Paraschiv, E. Paraschiv. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014, p.145

⁵⁸²http://drept-md.com/wp-content/uploads/2014/02/Raport_-Criminalitatea-informatica.pdf

⁵⁸³ Шурухнов Н. Г. Расследование неправомерного доступа к компьютерной информации. Москва: ЩИТ-М, 1999, p.113

pot fi săvârșite în orice locație, unde funcționează un sistem informatic.⁵⁸⁴

Specific infracțiunilor informatice sunt următoarele caracteristici esențiale care se transformă în avantaje reale conferite făptuitorilor.⁵⁸⁵

✓ caracterul transfrontalier - acest fenomen nu ia în considerare granițele convențional stabilite;

✓ anonimitatea - făptuitorul nu trebuie să fie prezent la locul faptei;

✓ credibilitatea - făptuitorul creează aparența unei afaceri legale și corecte;

✓ rapiditatea - conferită de transmiterea aproape instantanee a datelor prin sistemele informatice;

✓ costurile foarte reduse în comparație cu beneficiile ce pot fi obținute.

În continuare, menționăm că în actualul Cod penal al Republicii Moldova sunt prevăzute în Capitolul XI „Infracțiuni informatice și infracțiuni în domeniul telecomunicațiilor” din Partea Specială a Codului penal.

În Republica Moldova, numărul de cazuri de infracțiuni informatice și infracțiuni în domeniul telecomunicațiilor înregistrate în ultimii ani se cifrează la: 5 - în anul 2006; 4 - în anul 2007; 6 - în anul 2008; 5 - în anul 2009; 5 - în anul 2010; 13 - în anul 2011; 12 - în anul 2012; 21 - în anul 2013; 24 - în anul 2014; 31 - în anul 2015; 19 - în anul 2016; 20 - în anul 2017; 10-2018; 25-2019⁵⁸⁶

Printre altele, luând în considerare prevederile Convenției Consiliului Europei privind criminalitatea informatică⁵⁸⁷

---

⁵⁸⁴ Менжега М. М. Методика расследования создания и использования вредоносных

программ для ЭВМ. Москва: Юрлитинформ, 2010, p.14

⁵⁸⁵ Purici S. Metodica cercetării infracțiunilor din domeniul informaticii. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2018, p. 83

⁵⁸⁶<http://www.mai.gov.md/ro/advanced-page-type/date-statistic>

⁵⁸⁷ Convenția Consiliului Europei de la Budapesta privind criminalitatea informatică din 23.11.2001. În: http://cert.gov.md/fileadmin/user_upload/photos/conventie.pdf

(ratificate prin Legea pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind criminalitatea informatică, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 02.02.2009⁵⁸⁸), savanții autohtoni S. Brânza și V. Stati, disting următoarele trei tipuri ale infracțiunilor informatice și în domeniul telecomunicațiilor:⁵⁸⁹

- infracțiuni contra confidențialității și integrității datelor și sistemelor informatice prevăzute la art.259, 260, 260¹-260⁴, 261 CP RM);
- infracțiuni informatice în accepțiune strictă (prevăzute la art.260⁵ și 260⁶ CP RM);
- infracțiuni în domeniul telecomunicațiilor (prevăzute la art.261¹ CP RM).

Având în vedere specificul legislației naționale, autorul S. Purici, infracțiunile informatice divizează în următoarele categorii:⁵⁹⁰

• Infracțiuni împotriva confidențialității, integrității și disponibilității datelor și sistemelor informatice:

- ✓ *încălcarea inviolabilității vieții personale, săvârșită cu utilizarea sistemelor informatice (art.177 CP RM);*
- ✓ *violarea dreptului la secretul corespondenței electronice (art.178 CP RM);*
- ✓ *accesul ilegal la informația computerizată (art.259 CP RM);*
- ✓ *producerea, importul, comercializarea sau punerea ilegală la dispoziție a mijloacelor tehnice sau a produselor program, a parolelor, codurilor de acces sau a datelor similare (art.260 și 260⁴ CP RM);*

---

⁵⁸⁸ Legea Republicii Moldova nr.6 din 02.02.2009 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind criminalitatea informatică//Monitorul Oficial nr. 37-40 art.104 din 20.02.2009

⁵⁸⁹ S. Brânza, V. Stati. Tratat de drept penal. Partea specială, Vol. I. Chișinău, 2015, p. 345-346

⁵⁹⁰ Purici S. Metodica cercetării infracțiunilor din domeniul informaticii. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2018, p. 51-52

✓ *interceptarea ilegală a unei transmisiuni de date informatice (art.260¹ CP RM);*

✓ *alterarea integrității datelor informatice dintr-un sistem informatic (art.260² CP RM);*

✓ *perturbarea funcționării sistemului informatic (260³ CP RM);*

✓ *încălcarea regulilor de securitate a sistemului informatic (art.261 CP RM).*

• Infracțiuni informatice:

✓ *falsul informatic (art.260⁵ CP RM);*

✓ *frauda informatică (art.260⁶ CP RM).*

• Infracțiuni referitoare la conținut: pornografia infantilă săvârșită cu utilizarea sistemelor informatice (art.208¹ CP RM);

• Infracțiuni referitoare la atingerile aduse proprietății intelectuale și drepturilor conexe, săvârșite cu utilizarea sistemelor informatice (art.185¹-185³ CP RM);

• Infracțiuni de natură rasistă și xenofobă: fapte orientate în mod intenționat spre ațâțarea vrajbei, discriminării sau dezbinării naționale, etnice, rasiale sau religioase, săvârșite cu utilizarea sistemelor informatice (art.346 CP RM);

• Infracțiuni îndreptate împotriva autenticității instrumentelor de plată, săvârșite cu utilizarea sistemelor informatice (art.237 CP RM);

• Alte infracțiuni, în care datele, sistemele și rețelele informatice, serviciile și rețelele de comunicații electronice sunt utilizate în calitate de mijloace și instrumente de săvârșire a infracțiunii.

În urma prezentării opiniilor mai multor autori, și analizei actualei legislației penale ale Republicii Moldova prin *criminalitatea informatică* înțelegem forma criminalității care cuprinde totalitatea infracțiunilor (ținând cont de specificul cadrului legal național), în limitele unei perioade de timp determinate, într-o arie geografică determinată, care aduc

atingere, în special (dar nu și în exclusivitate), relațiilor sociale în domeniul informaticii.

Printre cele mai relevante semne caracteristice ale criminalității informatice, pot fi relevate următoarele:

- criminalitatea informatică este o categorie distinctă a criminalității;

- infracțiunile informatice sunt într-o conexiune strânsă cu alte genuri de infracțiuni, astfel încât cele informatice deseori sunt săvârșite în vederea înlesnirii altor categorii de infracțiuni (sustrageri, șantaj, spionaj, trădare de patrie, spălare de bani, ș.a.),⁵⁹¹

- poartă un caracter tehnologic avansat, având în vedere utilizarea IT, a rețelelor și sistemelor informatice, a purtătorilor de stocare a datelor informatice (date informatice constituie orice reprezentare de fapte, informații sau concepte sub o formă adecvată prelucrării într-un sistem informatic, inclusiv un program capabil să determine executarea unei funcții de către un sistem informatic⁵⁹²) ș.a., care constituie instrumente și mijloace de săvârșire a infracțiunilor informatice;

- se caracterizează printr-un nivel înalt de latență, cauzat de diverși factori obiectivi (nedorința victimelor de a apela la organele de drept, caracterul ascuns față de majoritatea utilizatorilor, dificultatea constatării infracțiunilor informatice din cauza numărului insuficient de specialiști din cadrul instituțiilor abilitate cu prevenirea și combaterea acestora). Infractorul digital se ascunde după tastatură și riscul de a fi descoperit este destul de mic⁵⁹³;

---

⁵⁹¹ Смирнова И. Г. и др. Киберпреступность: криминологический, уголовно-правовой, уголовно-процессуальный и криминалистический анализ. М: Юрлитинформ, 2016, p.69

⁵⁹² Legea RM privind prevenirea și combaterea criminalității informatice. Nr.20 din 03.02.2009. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 26.01.2010, nr. 11-12/17.

⁵⁹³ Brînză S., Stati V. Tratat de drept penal. P.Specială. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 342

- denotă un caracter bine organizat și este strâns legată cu criminalitatea organizată;⁵⁹⁴

- are un caracter transfrontalier⁵⁹⁵, fără limite teritoriale, ceea ce îi permite infractorului de pe teritoriul unui stat să comită infracțiunea față de persoane din alte state;

- are costuri reduse, în comparație cu profiturile ilegale care pot fi obținute;⁵⁹⁶

- în ultimii ani, criminalitatea informatică își asumă și caracteristici politice, dat fiind că reprezentanții serviciilor speciale, ai structurilor de forță din diverse state, organizațiile extremiste și teroriste angajează specialiști de înaltă calificare din domeniul IT⁵⁹⁷.

Din analiza datelor referitoare la criminalitatea informatică, se evidențiază următoarele tendințe de evoluție în viitor:

- infracțiunile informatice devin din ce în ce mai frecvente. Societatea informațională depinde din ce în ce mai mult de calculatoare. Componente importante ale vieții sociale sunt coordonate de sisteme informatice. Ca o consecință, atacurile prin intermediul și asupra acestora se vor înmulți;

- infracțiunile informatice pot fi comise în zilele noastre, virtual, de orice persoană, și pot atinge, tot virtual, toate persoanele. Dacă sistemele informatice constituiau, la apariția lor, un atribut al mediilor științifice, militare și guvernamentale, în ziua de astăzi, datorită creșterii performanțelor corelată cu reducerea prețurilor, ele au devenit disponibile pentru oricine;

- infracțiunile informatice au un caracter din ce în ce mai mobil, și din ce în ce mai internaționalizat. Procesarea

---

⁵⁹⁴ Purici S. Metodica cercetării infracțiunilor din domeniul informaticii. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2018, p. 55-56

⁵⁹⁵ Stancu E., Moise A. C. Considerații privind fenomenul de criminalitate informatică. În: Analele Universității din București: C.H. BECK, 2010, p.58

⁵⁹⁶ Moise A. C. Metodologia investigării criminalistice a infracțiunilor informatice. București: Universul Juridic, 2011, p. 45

⁵⁹⁷ Purici S. Metodica cercetării infracțiunilor din domeniul informaticii. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2018, p. 55-56

electronică a datelor este din ce în ce mai mult convergentă cu domeniul telecomunicațiilor. Infracțiunile informatice sunt în măsură sporită comise prin intermediul rețelelor de telecomunicații.

2. Cauzele și condițiile criminalității informatice

Criminalitatea informatică are la bază, deopotrivă evoluția tehnologică fulminantă, în expansiune continuă, și trăsături umane vechi de când lumea: lăcomia, dorința de putere, de faimă, atașamentul de valori materiale (bani, bunuri), de lux, orgoliul etc⁵⁹⁸. Imaginea hackerului izolat de acum un deceniu, preocupat numai de a demonstra vulnerabilitățile sistemelor de operare este deja depășită, asta în timp ce goana după profit a devenit principala motivație a criminalilor informatici. Toate aceste lucruri se desfășoară în contextul globalizării, la care o contribuție indiscutabilă și-a adus-o însăși dezvoltarea fără precedent a tehnologiei informației, proliferarea calculatoarelor personale și a noilor dispozitive de comunicare tot mai inteligente precum și accesul tot mai facil la internet. Există trei factori care concură la săvârșirea unei infracțiuni: o țintă adecvată, un infractor motivat și absența organelor de aplicare a legii. Toți acești factori, se regăsesc, de asemenea, și în cazul infracțiunilor informatice. Astăzi nu doar instrumentele aferente ocupației de infractor s-au schimbat - ci și ținta imediată. Pe vremuri banii erau „stocați” în formă de bancnote și monede și aceste entități fizice erau ceea ce căutau infractorii. Astăzi cantitatea de bani accesibili în formă de bancnote este mică în comparație cu banii care sunt stocați în modalitatea cea nouă - și anume cea electronică. Banii noștri sunt niște simple cifre într-o bază de date. Pentru a obține acești bani avem nevoie de informații - nume, adresă și parole și așa mai departe - și acesta este motivul pentru care una dintre preocupările principale ale

---

⁵⁹⁸Letiția A. Metode de investigare a criminalității informatice. În: Dreptul, nr. 12, 2013, p. 250- 266

infractorilor cibernetici este să pună mâna pe informațiile noastre personale. Acestea servesc infractorilor drept poartă de intrare pentru a pune mâna pe banii noștri. Modul în care ne păstrăm informațiile personale se schimbă, de asemenea. Odată erau păstrate în fișete (safeuri), mai apoi pe calculatorul nostru de acasă. Acum este la fel de probabil să fie ținute pe un telefon mobil sau alt dispozitiv portabil. În mod inevitabil, infractorii s-au prins de această nouă modă și sunt acum viruși adresați în mod specific telefoanelor mobile și dispozitivelor conexe. Este probabil ca această modă să ia amploare. Consumatorii au adoptat telefonul inteligent ca pe o parte indispensabilă a vieții lor; iar pentru un număr tot mai mare de persoane, este portalul preferat pentru internet. O modă dintre cele mai recente este încurajarea oamenilor de a-și folosi telefoanele pentru a face plăți online sau în magazine.

Cifra neagră criminalității informatice este motivată de mai multe cauze, dintre care amintim:

- tehnologia sofisticată utilizată de făptuitori;
- lipsa instruirii specifice a ofițerilor din cadrul organelor de urmărire penală;
- lipsa unui plan de reacție în caz de atacuri, din partea victimelor acestor fapte penale, fapt ce poate duce la neidentificarea pierderilor provocate;
- reținerile în a raporta organelor de cercetare penală săvârșirea infracțiunilor.⁵⁹⁹

În aceasta din urmă situație, chiar dacă infracțiunea a fost sesizată, victimele nu înștiințează organele de urmărire penală în vederea descoperirii și sancționării făptuitorului. Motivațiile acestui comportament sunt multiple. Dintre acestea, amintim preocupările față de imaginea publică, ce ar putea fi afectată de publicitatea în jurul infracțiunii; dorința de a nu suporta costurile unei eventuale investigații, având în vedere complexitatea unei asemenea cercetări; nu în ultimul rând, lipsa posibilității de a

---

⁵⁹⁹http://drept-md.com/wp-content/uploads/2014/02/Raport_-Criminalitatea-informatica.pdf

recupera pierderile suferite, chiar în cazul identificării făptuitorului. În același timp, investigațiile în domeniul infracționalității informatice sunt, prin natura lor, complexe și implică utilizarea de echipamente sofisticate, cu costuri ridicate. De asemenea, pregătirea personalului de specialitate este un proces de durată și implică costuri mari. Asemenea investigații sunt consumatoare de timp. Un investigator în domeniul criminalității informatice poate lucra la maximum 3-4 cazuri pe lună, în timp ce un investigator tradițional poate soluționa între 40 și 50 de cazuri în aceeași perioadă de timp.

În procesul de prevenire și combatere a criminalității informatice au fost identificate următoarele obstacole sau factori de risc:

- ✓ procesele periodice de reorganizare a instituțiilor de resort, transformarea și reducerea statelor de personal, nivelul jos de salarizare a funcționarilor publici;

- ✓ necesitatea asigurării unei pregătiri continuă a specialiștilor, cu scopul de a crește nivelul de sensibilizare a acestora în ceea ce privește problema criminalității informatice și nivelul capacității de abordare a problemei;

- ✓ instabilitatea politică, ceea ce poate conduce la o schimbare în prioritățile politicii interne și externe;

- ✓ atitudinea conservatorie, cât și nivel jos de conștientizare a pericolului spațiului virtual, poate conduce la imitarea activității, realizarea formală și lipsa progresului real în combaterea criminalității informatice.⁶⁰⁰

Problemele ridicate în cadrul reuniunilor internaționale privind combaterea criminalității informatice sunt următoarele⁶⁰¹:

- lipsa unui consens global privind definiția noțiunii criminalitate informatică;
- lipsa unui consens global privind motivația realizării

---

⁶⁰⁰particip.gov.md/.../ro_4685_Actul-de-aprobare+-strategia.do...

⁶⁰¹Dobrinioiu M. Infracțiuni în domeniul informatic. București, Ed.: C.H. Beck, 2006, p.80

acestor fapte;

- lipsa expertizelor din partea persoanelor autorizate aparținând unor instituții cu atribuții de control în domeniu;
- inexistența unor norme legale adecvate privind accesul și investigația sistemelor informatice, inclusive lipsa normelor prin care pot fi confiscate bazele de date computerizate;
- lipsa armonizării legislative privind investigațiile în domeniu;
- caracterul transnațional al acestui tip de infracțiune;
- existența unui număr redus de tratate internaționale privind extrădarea și asistența mutuală în domeniu.

3. Portretul actorilor implicați în fenomenul de criminalitate informatică

Un singur individ în cazul infracțiunilor informatice poate victimiza un număr extrem de mare de persoane, fapt care este mai puțin întâlnit în lumea reală.

Entitățile care suportă consecințele infracțiunilor informatice pot fi cele mai diverse - statul și instituțiile statale, societățile comerciale, instituții bancare, oameni de afaceri etc. Astfel, victime ale infracțiunilor informatice pot fi atât persoanele fizice cât și persoanele juridice, iar cercetările efectuate relevă că marea majoritate a victimelor provin din sectorul bancar și din cel al asigurărilor.

După autorul S. Purici, victimele infracțiunilor informatice pot fi divizate în trei categorii de bază⁶⁰²:

- *proprietarii sistemelor, ai rețelelor sau datelor informatice;*
- *clienții, care utilizează serviciile acestora,*
- *precum și alte persoane.*

Victimele infracțiunilor informatice, îndeosebi cele din prima categorie, de cele mai multe ori, ezită să comunice organului de urmărire penală despre fapta comisă, din următoarele temeri și îngrijorări:

---

⁶⁰² Purici S. Metodica cercetării infracțiunilor din domeniul informaticii. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2018, p. 76-77

- ✓ că angajații organelor de drept nu sunt suficient de competenți în domeniul dat;
- ✓ că cheltuielile de investigație vor depăși suma prejudiciului cauzat și va avea de suferit imaginea companiei;
- ✓ că ca fi divulgat, în cadrul examinării judiciare, sistemul de organizare a securității companiei;
- ✓ că organul de urmărire penală va stabili și ilegalități comise de către însăși victimă;
- ✓ că în rezultatul investigațiilor se va constata incompetența profesională a angajaților;
- ✓ în sfârșit, din cauza insuficienței culturii juridice și altele.⁶⁰³

În literatura de specialitate⁶⁰⁴ se opinează că victimă a infracțiunii informatice, de cele mai multe ori, devine persoana juridică (72%).⁶⁰⁵ Totuși, dată fiind computerizarea masivă a vieții private, se remarcă o tendință de echilibrare a numărului de persoane fizice și juridice, victime ale acestor categorii de infracțiuni.

Băncile comerciale, de regulă, sunt afectate din motive de cupiditate a infractorilor informatici, care, de cele mai multe ori, sunt angajații proprii ai instituției financiare, persoanele care cunosc bine structura instituției sau cele care fac uz de situația de serviciu.⁶⁰⁶

Criteriul de bază, care caracterizează victima, este insuficiența cunoștințelor fundamentale în domeniul securității informatice sau disciplina scăzută a angajaților. De multe ori,

---

⁶⁰³ Аверьянова Т., Белкин Р., Корухов Ю. Криминалистика. М: Норма-инфра, 2017, р. 907

⁶⁰⁴ Быстряков Е. Н., Иванов А. Н., Климов В. А. Расследование компьютерных преступлений: учебное пособие. Саратов: СГАП, 2000, р.33

⁶⁰⁵ Менжега М. М. Методика расследования создания и использования вредоносных

программ для ЭВМ. Москва: Юрлитинформ, 2010, р.31

⁶⁰⁶ Ibidem, р.31-32

chiar acțiunile victimei determină implicarea sa într-o infracțiune.

Autorul A. Drăgan, menționează că în doctrină este întâlnită următoarea clasificare a victimelor infracțiunilor informatice.⁶⁰⁷

- *persoanele care utilizează rețeaua internet de puțin timp* - persoanele care utilizează rețeaua internet de puțin timp nu conștientizează faptul că sistemele lor informatice pot să fie afectate de viruși prin simpla deschidere a unui attachment de e-mail sau prin accesarea unui site web care conține programe malițioase; de asemenea persoanele care utilizează rețeaua internet de puțin timp demonstrează lipsa lor de experiență în mediul online prin comunicarea cu ușurință cu diferite persoane necunoscute de ele;

- *persoanele naive care utilizează internetul* - persoanele foarte tinere și cele vârstnice reprezintă țintele preferate ale infractorilor. Persoanele tinere au o concepție deformată asupra lumii, având în vedere mediul protejat în care s-au dezvoltat. În spațiul virtual tinerii nu conștientizează faptul că există persoane care pot să le producă un prejudiciu, transformându-i în victime. Persoanele vârstnice nu sunt familiarizate cu utilizarea tehnologiei informației și comunicațiilor, această situație creând posibilitatea ca acestea să devină victime sigure ale infractorilor în cyberspațiu. De cele mai multe ori când persoanele în vârstă cad victime ale comportamentului criminal din cyberspațiu, acestea ar putea ezita să raporteze infracțiunea comisă în mediul online organelor de punere în aplicare a legii, datorită sentimentului de rușine pe care acestea îl încearcă, în urma victimizării lor în cyberspațiu;

- *persoanele defavorizate sau cu dizabilități* - persoanele cu dizabilități fizice și psihice pot să devină ținte ale infractorilor din cyberspațiu, iar cu scopul de a identifica potențialele victime, infractorii din cyberspațiu caută aceste

---

⁶⁰⁷Drăgan A. Frauda informatică: analiza juridico-penală a infracțiunii. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2017, p.46-47

persoane în bazele de date online și se alătură grupurilor de discuții ce sunt create pentru susținerea acestor persoane cu dizabilități. Grupurile de discuții reprezintă un mijloc de interacțiune socială și o sursă de prietenie pentru persoanele cu dizabilități;

- *persoanele disperate, singure sau cu alte nevoi emoționale* - persoanele disperate reprezintă victime sigure pentru infractorii din cyberspațiu. Astfel, aceste persoane ar putea căuta dragostea în mediul online în zone greșite, cum ar fi de exemplu; diferite site-uri web matrimoniale nesigure, ar putea solicita cu disperare ajutorul prin intermediul grupurilor religioase de pe internet, ori ar putea avea nevoie mare de bani sau de alte nevoi urgente emoționale sau fizice.

Autorul S. Purici, menționează că infractorii informatici sunt persoane cu o flexibilitate înaltă de trecere operativă de la dimensiunea reală la cea virtuală, de la o relație mediată de un spațiu emotiv-fizic la o relație mediată de un spațiu emotiv-artificial, ei se caracterizează printr-o percepție alterată diminuată asupra ilegalității comportamentului lor, a daunei provocate, a riscurilor de a fi denunțați, descoperiți și sancționați, cu sau fără cunoștințe tehnice în domeniul IT, fiind categorizați în dependență de rolul și funcțiile pe care le au în comiterea infracțiunii, cu un profil predominant non-violent, având un limbaj comun, cu terminologie specifică, și o motivație infracțională diversificată (fie materială, sexuală, ideologică, politică, obsedată de statut sau de investigație). În majoritatea covârșitoare a cazurilor, ei sunt de sex masculin, cu vârsta cuprinsă între 16 și 55 de ani, acționează în grup, neavând, de regulă, antecedente penale.⁶⁰⁸

Experiența arată că autorii infracțiunilor informatice provin din medii foarte diverse: studenți, amatori, teroriști și membri ai grupurilor criminale organizate. Ceea ce îi distinge pe unii de ceilalți este natura infracțiunilor comise.

---

⁶⁰⁸ Purici S. Metodica cercetării infracțiunilor din domeniul informaticii. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2018, p. 96-97

Pentru a fi subiectul activ al unei infracțiuni informatice, autorul trebuie să îndeplinească condițiile generale ale răspunderii penale: să aibă împlinită vârsta răspunderii penale, să aibă discernământ, să fie responsabil, să beneficieze de libertatea de voință și de acțiune în realizarea faptei sale.

Pe lângă aceste condiții generale trebuie îndeplinită și condiția specială ca fapta să fie săvârșită prin intermediul unui computer sau datorită unei facilități specifice a noilor tehnologii.⁶⁰⁹

Autorii infracțiunilor informatice sunt, adesea, oameni obișnuiți dar pot fi și persoane cu aptitudini și talente excepționale.⁶¹⁰ Având un minimum de calificare și stimulat de sfidarea tehnică, dorință de câștig, celebritate sau răzbunare ori având chiar motive ideologice, acesta poate deveni chiar periculos.

Un atac informatic poate surveni în orice moment, mai ales atunci când rețeaua este conectată la Internet. Autorii infracțiunilor informatice acționează de regulă noaptea târziu, ei evitând orele de zi, cu toate că traficul intens le-ar putea masca activitatea. Procedează așa deoarece mulți dintre aceștia au servicii, merg la școală sau au alte activități care nu le permit să desfășoare activități criminale în fața calculatorului. Mulți dintre autorii infracțiunilor informatice accesează rețelele țintă în momentele cele mai propice când, datorită traficului redus, rapiditatea penetrării unei rețele atinge viteza maximă, adică în jurul orei 4 dimineața.

Unanimitatea autorilor consideră că infracțiunile comise prin sisteme informatice se încadrează în tipul "criminalității gulerelor albe".

Un profil "clasic" al făptuitorilor acestor infracțiuni poate fi rezumat astfel: bărbat cu vârsta cuprinsă între 14 și 44 de ani, având un statut social bun, fără antecedente penale, inteligent

---

⁶⁰⁹Barbu I. A., Introducere în criminalitatea informatică. Craiova. Ed.: Sitech 2014, p.32-33

⁶¹⁰Drăgan A. Frauda informatică: analiza juridico-penală a infracțiunii. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2017, p.83

și motivat. În multe cazuri, autorul este chiar salariat al întreprinderii atacate (inamicul din interior⁶¹¹), sau cunoaște modul de funcționare a sistemului atacat.

De exemplu, B. V. și M. V. au fost condamnați în baza alin. (5) art.42 și alin.(1) art.260⁶ CP RM. La rândul său, M.I. a fost condamnat conform alin.(2) și (3) art.42 și alin.(1) art.260⁶ CP RM. În fapt, în cadrul unei instituții publice, M.I. exercita funcția de inginer în sectorul încercări ale mijloacelor tehnice de măsurare și ale materialelor de referință. Acesta era abilitat să efectueze verificările tehnice ale automatelor de joc utilizate în cadrul jocurilor de noroc, precum și să întocmească rapoartele de verificare a aparatelor de joc. În perioada vară-toamnă 2009, în cadrul verificării și certificării aparatelor de joc care aparțineau întreprinderii „L.S. ”, M.I. a instalat un program în memoria respectivelor aparate de joc. Instalarea acelui program le-a permis lui M. V. și B. V., prin formarea unei anumite combinații a tastelor aparatului de joc, să obțină ilegal un beneficiu material în mărime de 25410 lei.⁶¹²

În literatura de specialitate, persoanele care comit infracțiuni informatice, de cele mai multe ori, sunt numite:

- „*hackeri*” (persoane care cu ajutorul computerelor pătrund ilegal în sistemul victimei, în scopul de a explora, a se informa sau din simplă curiozitate),⁶¹³
- „*crackeri*” (persoane care pătrund în sistemele informatice ale unei organizații, instituții, companii prin violarea sistemelor de securitate informatică),⁶¹⁴
- „*piraiți electronici*”, „*escroci*”, „*hoți*”, „*bandiți electronici*”, „*programatori obsedați*”, „*hoți cu chei*”

---

⁶¹¹Moise A.-C. Dimensiunea criminologică a criminalității din cyberspațiu, București, Ed.: C.H. Beck, 2015, p. 44

⁶¹²Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 23.05.2012. Dosarul nr.4-1 re-126/13. În: www.csj.md

⁶¹³ Amza T., Amza C. P. Criminalitatea Informatică. București: Lumina Lex, 2003, p.59,41

⁶¹⁴ Dobroinoiu M. Infracțiuni digitale. În: Revista Intelligence, București, 2008, nr. 4, p.3

electronice”,⁶¹⁵ „*gulere albe*”, „*șpioni electronici*” (persoane care distrug sistemul de acces al computerului, pentru a obține informații ce pot fi utilizate în scopuri politice, militare sau economice);⁶¹⁶

• „*phreakeri*” (persoane care accesează ilegal rețelele de comunicare prin intermediul telefoanelor mobile⁶¹⁷).

Hackerii reprezintă acele persoane, care, cu ajutorul computerelor pătrund ilegal în sisteme informatice prin spargerea parolelor, cu scopul de a explora, de a se informa sau, pur și simplu din curiozitate. Activitatea acestora, deși ilegală, nu este dirijată anterior către un scop prin care să urmărească distrugerea informației sau pentru a obține o recompensă pecuniară, cu toate că activitatea lor poate cauza importante prejudicii financiare indivizilor sau societăților comerciale ale căror computere le accesează. De regulă aceștia nu urmăresc realizarea unui profit. Faptele comise de această categorie de infractori, de obicei, susțin specialiștii, prezintă un nivel scăzut de fraudă, hackerii acționând cu intenția de a accesa sistemul calculatorului sau pentru a obține parola diferitelor informații doar pentru a demonstra fragilitatea sistemelor respective.

Hackerul este, deci, o persoană care se amuză lăsându-se stimulată de provocarea intelectuală a încercării de depășire sau evitare a unor limitări.

Crackerii reprezintă acea categorie de infractori care reușesc să pătrundă în sistemele informatice ale unui organism, instituție sau firmă, prin violarea sistemelor de securitate informatică, sistemele accesate aparținând unor societăți cu care nu au nici cea mai mică legătură. Ca o caracteristică, crackerii folosesc sistemele de comunicații și calculatoarele până la

---

⁶¹⁵ Смирнова И. Г. и др. Киберпреступность: криминологический, уголовно-правовой, уголовно-процессуальный и криминалистический анализ. М: Юрлитинформ, 2016, p. 227

⁶¹⁶ Крылов В. Информационные компьютерные преступления, М: Норма-инфра, 1997, p.64

⁶¹⁷ Dobrinoiu M. Infrațiuni în domeniul informatic. București: CH Beck, 2006, p.309

ultimele lor limite, iar dacă au reușit să pătrundă, nu se dau înapoi de la comiterea unor fapte grave.

Nu se poate afirma cu certitudine care sunt țintele pe care crackerii le urmăresc cu predilecție, fiindcă motivele care-i împing la acte de agresiune asupra sistemelor informatice sunt din cele mai diverse, dar s-a observat că rețelele mai mici au fost ținta mai multor atacuri venite din partea acestora.

4. Prevenirea criminalității informatice

Legislația statelor lumii este în continuă schimbare datorită dezvoltării tot mai accelerate a tehnologiei informatice, iar cooperarea internațională este pusă în fața unei provocări continue produse de creșterea criminalității informatice transnaționale. Din ce în ce mai multe state au procedat la armonizarea propriilor legislații în vederea combaterii fenomenului în discuție, însă rezultatele sunt doar mulțumitoare și nu se va putea vorbi despre o eradicare a fenomenului.⁶¹⁸

Conștientizarea existenței pericolului social al faptelor penale de natură informatică a atras după sine încredințarea acestora în numeroase state ale lumii.

Legiferarea în domeniul criminalității informatice a urmat, începând din anii 70, mai multe “valuri”⁶¹⁹. Primul “val” a fost determinat de necesitatea protecției dreptului la viața privată. Legi privind protecția persoanei fizice față de prelucrarea datelor cu caracter personal au fost adoptate în Suedia (1973), SUA (1974), Germania (1977), Austria, Danemarca, Franța și Norvegia (1978), sau mai recent în Belgia, Spania, Elveția (1992), Italia și Grecia (1997). Al doilea “val” este legat de represiunea infracțiunilor cu caracter economic, producând modificări legislative în SUA și Italia (1978), Australia (1979), Marea Britanie (1981), sau Elveția (1994) și Spania (1995). A treia serie de reglementări este legată de intervenția legislativă în vederea protecției proprietății intelectuale în domeniul

---

⁶¹⁸Purici S. Bune practice internaționale cu privire la investigarea infracțiunilor informatice. În: STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIAE, 2015, nr. 3(83), p. 162-166

⁶¹⁹http://www.cmps.mai.gov.ro/dld/BID/BID_CMPS_2_2017.pdf

tehnologiei informatice, în țări ca SUA (1980), Ungaria (1983), Germania, Franța, Japonia, Marea Britanie (1985), sau Austria (1993), România (1996), Luxemburg (1997). Al patrulea “val” de reforme privește reglementarea distribuirii de informații ilegale sau prejudiciabile, și a fost puternic impulsionat la sfârșitul anilor 80 de amploarea luată de rețeaua Internet. Al cincilea “val” este legat de modificările intervenite în materia dreptului procesual, cu privire la aspectele de procedură penală ridicate de incidența tehnologiei informației, în timp ce al șaselea “val” privește impunerea unor obligații și limite în materia securității informatice. În acest sens, la nivel internațional, Consiliul Europei a inițiat o serie de reglementări cu privire la criminalitatea informatică. În 1995 a fost adoptată Recomandarea nr. R (95) 13 cu privire la problemele de procedură penală legate de tehnologiile informaționale.⁶²⁰

La 23 noiembrie 2001 Consiliul Europei a adoptat Convenția de la Budapesta împotriva criminalității informatice. Circa 120 de țări cooperează cu Consiliul Europei în scopul consolidării legislației și capacității lor de a lupta împotriva criminalității cibernetice. Multe dintre ele fac acest lucru în cadrul Convenției privind criminalitatea informatică, care a fost ratificată de către 33 de țări și semnată de alte 14. Opt țări, inclusiv Argentina, Australia și Senegal au fost recent invitate să se alăture.⁶²¹

Convenția de la Budapesta oferă singurele orientări acceptate la nivel internațional cu privire la modul de protecție a libertății, securității și drepturile omului pe Internet. Aceasta a avut un impact global, care a rezultat în legislații mai stricte și mai bine armonizate în materie de criminalitate informatică, o cooperare internațională mai eficientă în cadrul investigării și urmării penale a infracțiunilor comise pe Internet și

---

⁶²⁰http://drept-md.com/wp-content/uploads/2014/02/Raport_-Criminalitatea-informatica.pdf

⁶²¹<http://www.infoeuropa.md/criminalitatea-informatica/> „Criminalitatea informatică”

consolidarea parteneriatelor public-private. Criminalitatea informatică - de la intruziunea ilegală în computere, la interceptarea comunicațiilor private, atacuri de tip DOS, furturi de identitate și fraude de identitate, sau exploatarea sexuală a copiilor - afectează drepturile persoanelor din întreaga lume. Convenția de la Budapesta mai oferă guvernelor un ghid esențial pentru protejarea persoanelor fizice.⁶²²

Republica Moldova în ultimii ani a întreprins o serie de măsuri în prevenirea și combaterea criminalității informaționale. Cel mai însemnat eveniment îl reprezintă cu siguranță semnarea Convenției de la Budapesta din 2001, care a avut loc la 23 noiembrie 2001 și care a fost ratificată prin Legea nr. 6 din 02.02.2009. Convenția a intrat în vigoare pentru Republica Moldova la 01.09.2009.⁶²³ Defapt îndată după ratificarea Convenției de la Budapesta, a fost adoptată Legea RM nr. 20 din 03.02.2009 privind prevenirea și combaterea criminalității informatice,⁶²⁴ care reglementează raporturile juridice privind:

- a) prevenirea și combaterea infracțiunilor informatice;
- b) cadrul de asistență mutuală în prevenirea și combaterea criminalității informatice, în protecția și acordarea de ajutor furnizorilor de servicii și utilizatorilor de sisteme informatice;
- c) colaborarea autorităților administrației publice cu organizații neguvernamentale și cu alți reprezentanți ai societății civile în activitatea de prevenire și de combatere a criminalității informatice;
- d) cooperarea cu alte state, cu organizații internaționale și regionale având competențe în domeniu.

Prevenirea și combaterea criminalității informatice în Republica Moldova, conform art.3 Legii RM nr. 20 privind prevenirea și combaterea criminalității informatice din

---

⁶²²<http://www.infoeuropa.md/tratatele-coei/conventia-privind-criminalitatea-informatica/>, Convenția privind criminalitatea informatică”

⁶²³<http://www.infoeuropa.md/criminalitatea-informatica/>

⁶²⁴<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=333508>

03.02.2009⁶²⁵ se efectuează pe următoarele principii: a) legalitatea; b) respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului; c) operativitatea; d) inevitabilitatea pedepsei; e) securitatea informatică și protecția datelor cu caracter personal; f) utilizarea complexă a măsurilor de profilaxie: juridice, social-economice și informatice; g) parteneriatul social, colaborarea autorităților administrației publice cu organizații internaționale, cu organizații neguvernamentale, cu alți reprezentanți ai societății civile.

Tot în acea perioadă au avut loc și schimbări în Capitolul XI „Infrațiuni informatice și infrațiuni din domeniul telecomunicațiilor” din Codul Penal al Republicii Moldova. Astfel în Codul Penal al Republicii Moldova avem următoarele categorii de crime informaționale ce constituie infrațiuni: Accesul ilegal la informația computerizată (art. 259); *De exemplu, V.A. a fost condamnat în baza lit.c) alin. (2) art.259 CP RM. La sfârșitul lunii septembrie 2005, aflându-se în internet cafeneaua „J. ” de pe str. Decebal, mun. Chișinău, acesta a accesat ilegal adresa de poștă electronică a lui M.D. I-a schimbat parola, a intrat în jocul „Lineage 2”, schimbând parametrii de acces;*⁶²⁶ Producerea, importul, comercializarea sau punerea ilegală la dispoziție a mijloacelor tehnice sau produselor program (art. 260); Interceptarea ilegală a unei transmisii de date informatice (art. 260¹); Alterarea integrității datelor informatice ținute într-un sistem informatic (art. 260²); Perturbarea funcționării sistemului informatic (art. 260³); Producerea, importul, comercializarea sau punerea ilegală la dispoziție a parolelor, codurilor de acces sau a datelor similare (art. 260⁴); Falsul informatic (art. 260⁵); Frauda informatică (art. 260⁶); Încălcarea regulilor de securitate a sistemului informatic (art. 261); Accesul neautorizat la rețelele și serviciile de telecomunicații (art. 261¹).

---

⁶²⁵Ibidem

⁶²⁶Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție din 30.06.2008. Dosarul nr.4-1-re-209/08. În: www.csj.md

Pedepsele sunt variante, în dependență de infracțiunea încriminată, gravitatea, circumstanțele acesteia, persoana infractorului etc, variind de la amenzi de la 200 u.c. până la privarea de libertate pe o perioadă de până la 9 ani.

În contextul procesului de reformare a Poliției, desfășurat în conformitate cu Hotărârea Guvernului RM nr. 986 din data de 24.12.2012, în cadrul Ministerului Afacerilor Interne a fost creat Centrul pentru combaterea crimelor informatice. În atribuțiile Centrului intră îndeplinirea responsabilităților și punerea în aplicare a politicii de stat în domeniul combaterii infracțiunilor cibernetice și a infracțiunilor de exploatare sexuală online a copiilor.⁶²⁷

În temeiul celor expuse, apare necesitatea de a întreprinde măsuri interdepartamentale, la nivel național în următoarele direcții:

- alocarea resurselor suficiente pentru investigarea infracțiunilor informatice;
- informarea publicului privind modalitățile de prevenire a atacurilor asupra datelor informatice și rețelelor, inclusiv privind fenomenele nou-apărute la nivel național.

În vederea combaterii exploatării sexuale a copiilor în mediul online, este necesar de întreprins un șir de acțiuni, cu implicarea activă a societății civile:

- acordarea priorității asistenței copilului victimă în cadrul investigațiilor;
- identificarea soluțiilor tehnice de documentare a abuzatorilor care folosesc instrumentele de anonimizare online;
- desfășurarea companiilor de informare a publicului, inclusiv în cooperarea cu ONG-uri și societatea civilă;

În vederea combaterii fraudelor prin utilizarea mijloacelor de plată electronice, este necesar de întreprins un șir de acțiuni, cu implicarea instituțiilor financiare și prestatorilor serviciilor de plăți electronice:

---

⁶²⁷ http://www.gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr02_72.pdf

- schimbul de informații dintre Centrul pentru combatere a crimelor informatice și băncile licențiate, referitor la cardurile bancare compromise;

- implementarea de către bănci a măsurilor de securitate sporită în privința ATM-lor la nivel de hardware și software.

În vederea diminuării utilizării tehnologiilor informaționale în scopuri criminale sunt necesare:

- monitorizarea celor mai noi tendințe de utilizare a tehnologiilor informaționale la comiterea oricărui gen de infracțiune;

- stabilirea relațiilor cu sectorul privat, în vederea abordării continue a vulnerabilității produselor software și a echipamentelor hardware.

În vederea educației, formării și informării continuă în domeniul criminalității informatice sunt necesare: dezvoltarea și implementarea unor programe de instruire dedicate angajaților cu atribuții de investigare și urmărire penală, procurorilor, judecătorilor, personalului tehnic.

Astfel, pentru o combatere mai eficientă a criminalității informatice din orice stat al lumii, indiferent de poziționarea acestuia, este nevoie de o conlucrare a tuturor specialiștilor din domeniu împreună cu organele de drept și alte organizații private pentru a depista cât mai rapid locul comiterii infracțiunii, persoana celui vinovat, pedepsirea lui, cât și implimentarea diferitor programe în prevenirea săvârșirii acestor infracțiuni.

Întrebări de autocontrol:

1. *Evidențiați tendințele criminalității informatice în Republica Moldova?*
2. *Ce cauze favorizează criminalitatea informatică latentă ?*

Bibliografie recomandată:

1. Amza T., Amza C.-P. Criminalitatea informatică. București, Ed.: Lumina Lex, 2003

2. Barbu I. A., Infracțiuni săvârșite prin internet. În: Revista de investigare a criminalității, nr. 1, 2012, p.100-106.
3. Barbu. I. A. Introducere în criminalitatea informatică. Craiova, Ed.: SITECH, 2014
4. Codescu A., Danilescu D. Infracționalitatea informatică. Legislația română aplicată în cazuri concrete. În: Pro Lege, nr.2, 2004, p.20-24
5. Drăgan A. T. Criminalitatea informatică; aspecte generale și moduri de operare a infractorilor. În: Materialele Conferinței științifice internaționale anuale a doctoranzilor și tinerilor cercetători, Vol. II, Ediția a VI-a, 12 aprilie 2012, Chișinău, p.179-189.
6. Faigher A., Țarălungă V. Unele reflecții privind conceptul de “criminalitate informatică”. În: Mat. Conf. Intern. științifico-practice”Particularitățile adaptării legislației Republicii Moldova și Ucrainei la legislația Uniunii Europene”(23-24 martie 2018), Chișinău, 2018, p. 259-262
7. Lucaci I. Criminalitatea informatică. București, 2003
8. Prună Șt. Criminalitatea informatică. Craiova: Sitech, 2008

CAPITOLUL XIII.

CRIMINALITATEA CONTRA BUNEI DESFĂȘURĂRII A ACTIVITĂȚII ÎN SFERA PUBLICĂ

Unități de conținut:

1. Caracterizarea generală infracțiunilor contra bunei desfășurări activității în sfera publică.
2. Particularitățile și indicii cantitativi-calitativi criminalității contra bunei desfășurări a activității în sfera publică în Republica Moldova.
3. Determinantele infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică.
4. Profilul infractorului și a victimei implicate în săvârșirea infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică.
5. Prevenirea și combaterea infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică.

Obiectivele studiului.

- să evidențieze tipurile infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică;
- să cunoască particularitățile infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică;
- să analizeze indiciile statistici ai infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică în Republica Moldova;
- să depisteze determinantele infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică;
- să cunoască legislația Republicii Moldova privind prevenirea infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică în contextul legislației internaționale;
- să analizeze categoriile măsurilor criminologice de prevenire și combatere a infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică;

- *să cunoască autorităților abilitate cu funcții de prevenire și de combatere a infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică.*

1. Caracterizarea generală a infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică

Infracțiunile contra bunei desfășurări activității în sfera publică, produc în sfera intereselor statale, obștești sau individuale anumite efecte distructive, întotdeauna fiind afectată încrederea față de autoritatea entităților publice. În același rând, are loc discreditarea acesteia în opinia publică, se știrbește respectul de care entitățile publice trebuie să se bucure și fără de care este de neconceput o activitate eficientă a acestora. Dar, principalul, prin săvârșirea unor astfel de infracțiuni se știrbește convingerea publică în supremația legii, aplicate și protejate de către persoanele publice, persoanele cu funcție de demnitate publică, persoanele publice străine și funcționarii internaționali, a legii care, în principiu, este foarte strictă și exigentă, însă care, în realitate, poate fi ușor evitată și încălcată.

Realizarea infracțiunilor contra bunei desfășurări activității în sfera publică reprezintă o amenințare pentru democrație, pentru supremația dreptului, echității sociale și a justiției, erodează principiile unei administrații eficiente, subminează economia de piață și pune în pericol stabilitatea instituțiilor statului.

Bună desfășurare a activității în sfera publică reprezintă valoarea socială fundamentală aparată împotriva infracțiunilor specificate în Capitolul XV din Partea Specială a Codului penal al Republicii Moldova.

Infracțiunile contra bunei desfășurări a activității în sfera publică reprezintă grupul de infracțiuni prevăzute în Capitolul XV din Partea Specială a Codului penal al Republicii Moldova, fiind fapte socialmente periculoase, săvârșite cu intenție sau din imprudență, care aduc atingere - în mod exclusiv

sau în principal - relațiilor sociale cu privire la buna desfășurare a activității în sfera publică.⁶²⁸

Tipologia infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică poate fi prezentată în felul următor:⁶²⁹

- *infracțiuni de corupție (art.324-326 CP RM);*
- *infracțiuni care aduc atingere bunei desfășurări a activității în sfera publică, dar care nu sunt legate nemijlocit de corupție (art.327-329, ali.(3) art.330¹, art.330² și 332 CP RM).*

După autorul autohton M. Bîrgău, drept corupțională poate fi determinată orice infracțiune comisă cu premeditare de către un funcționar al organelor puterii de stat sau de administrare publică locală prin depășirea atribuțiilor de serviciu în scop acaparator sau pentru satisfacerea altor interese proprii sau ale unor terțe persoane.⁶³⁰

Infracțiunile de corupție se comit prin acțiuni conjugate de promisiune – acceptare, de oferire – primire, de dare și luare de bani, bunuri materiale ori asigurarea unor avantaje, în vederea îndeplinirii sau neîndeplinirii, grăbirii sau întârzierii de către un funcționar public a unei acțiuni ce ține de obligațiile de serviciu.

Drept corupțională poate fi determinată orice infracțiune comisă cu premeditare de către un funcționar al organelor puterii de stat sau de administrare publică locală prin depășirea atribuțiilor de serviciu în scop acaparator sau pentru satisfacerea altor interese proprii sau ale unor terțe persoane.⁶³¹

Infracțiunile de corupere pasivă, corupere activă, trafic de influență sunt incluse în capitolul XV CP cu titlu marginal „Infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică”, iar infracțiunile de luare de mită și dare de mită sunt incluse în capitolul XVI CP - „Infracțiuni de corupție în sectorul

---

⁶²⁸ Brînză S., Stati V. Tratat de Drept penal. Partea Specială. Vol. II. Chișinău, 2015, p. 847.

⁶²⁹ Brînză S, Stati V. Drept penal. Partea specială. Vol. II. Chișinău, 2011, p. 820.

⁶³⁰ Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 221

⁶³¹ Криминология: Учебник. Под ред. В. Н. Кудрявцева, В.Е. Эминова. – 3-е изд., перераб. и доп. Москва, 2006, p. 386

privat”. Deci, legiuitorul astfel divizează faptele de corupție din sfera administrării de stat, publice de cele din sectorul privat, comercial, obștească, adică nestatal.

În cele din urmă ne raliem opiniei exprimate în doctrina de specialitate⁶³², conform căreia infracțiunile cuprinse sub noțiunea generică de infracțiuni de corupție nu formează un subgrup distinct în Codul penal al Republicii Moldova, făcând parte din infracțiunile contra bunei desfășurări activității în sfera publică.

Infracțiunea de corupție în sectorul public poate fi identificată ca fapta unui funcționar public, care constă în traficul atribuțiilor specifice funcției deținute în schimbul unor foloase sau specularea în aceleași scopuri a influenței pe lângă funcționarii publici, faptă prevăzută în legea penală.

Astfel, în conformitate cu prevederile actualului Codului penal al Republicii Moldova, infracțiunile contra bunei desfășurări a activității în sfera publică sunt următoarele:

- Articolul 324 CP RM - *Coruperea pasivă*. Corupere pasivă constituie fapta săvârșită de funcționarul public încadrat în aparatul de stat, care fie că pretinde, primește direct sau indirect oferte, titluri de valoare, alte bunuri sau avantaje patrimoniale, fie că acceptă servicii, privilegii sau avantaje ce nu i se cuvin pentru a îndeplini sau a nu îndeplini, a se abține, a întârzia ori a grabi o acțiune contrar obligațiilor de serviciu prin utilizarea autorității sale, precum și pentru a obține de la alte autorități în favoarea sa ori a altor persoane distincții, funcții, piețe de desfacere sau decizii favorabile.

De exemplu, X. a fost condamnat în baza alin.(1) art.324 CP RM. În fapt, activând în calitate de inspector al poliției criminale, având statutul de ofițer de urmărire penală, fiind deci persoană cu funcție de răspundere, căreia, în virtutea legii, i-au fost acordate drepturi și obligații în vederea executării funcțiilor autorităților publice, a săvârșit coruperea pasivă în următoarele

---

⁶³²Cușnir V., Incriminarea corupției în legislația penală a Republicii Moldova. Teză de doctor habilitat în drept. Chișinău, 2005, p. 53-54

circumstanțe: la 02.06.2005, X. a primit spre examinare materialul cu plângerea lui Y. privind nerestituirea de către Z. a împrumutului bănesc în sumă de 2000 dolari SUA. La 01.07.2005, Z. a fost adus de către X. în biroul său de serviciu. Informându-l pe Z. că de el depinde inițierea sau refuzul de a porni în privința acestuia urmărirea penală pe semnele componenței de infracțiune prevăzute de art. 195 CP RM, a acceptat să primească de la Z. 500 dolari SUA, asigurându-l că, pentru recompensa oferită, va adopta hotărârea despre neînceperea urmăririi penale. Astfel, la 05.07.2005, aproximativ la ora 15.00, X. a fost reținut în flagrant delict, după ce a primit de la Z. 200 dolari SUA⁶³³.

De exemplu, X. a fost învinuit de săvârșirea infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.324 CP RM. În fapt, acesta exercita funcția de ofițer operativ de sector în cadrul Comisariatului de Poliție al sectorului Botanica, mun. Chișinău. Știind cu certitudine că documentele (livretul militar, buletinul de identitate, polița de asigurare obligatorie și cartela medicală) aparținând lui Y. se află în sediul în care activa X. (în seiful său), la 17.12. 2010 X. a pretins de la Y. 1000 dolari SUA pentru a-i restitui documentele ridicate.⁶³⁴

Întrucât prevenirea și combaterea corupției în general, și a infracțiunilor de corupție, în special, nu este posibilă fără implicarea mijloacelor penale, la 30.10.2003, Parlamentul RM a adoptat Legea RM pentru ratificarea Convenției penale cu privire la corupție. În corespundere cu art.3 fiecare parte adoptă măsuri legislative și alte măsuri necesare pentru a stabili drept infracțiune, în conformitate cu dreptul său intern, actele comise intenționat, atunci când unul din agenții săi publici solicit ori primesc, direct sau indirect, orice avantaj nedatorat pentru el însuși sau pentru oricine altcineva sau acceptă oferirea acestuia sau promisiunea de a îndeplini sau de a se abține de la

---

⁶³³ Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 24.06.2009. Dosarul nr.1 ra-824/09. În: www.csj.md

⁶³⁴ Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 28.05.2014. Dosarul nr. 1 ra-889/14. În: www.csj.md

îndeplinirea unui act în exercițiul funcțiilor sale.⁶³⁵ De asemenea, la 06.07.2007, Parlamentul RM a adoptat Legea RM pentru ratificarea Convenției ONU împotriva corupției.⁶³⁶ Pentru implimentarea acestor angajamente internaționale, legiuitorul autohton a incriminat fapta de corupere pasivă în art.324 actual CP RM, care conform datelor statistice oficiale este una din cele mai răspândite infracțiuni contra bunei desfășurări activității în sfera publică

În Republica Moldova, numărul de cazuri de corupere pasivă înregistrate în ultimii ani se cifrează la: 221 - în anul 2006; 184 - în anul 2007; 180 - în anul 2008; 85 - în anul 2009; 153 - în anul 2010; 117 - în anul 2011; 142 - în anul 2012; 173 - în anul 2013⁶³⁷; 139 - în anul 2014; 101 - în anul 2015⁶³⁸; 128 - în anul 2016.⁶³⁹

Conform informației - operative al Ministerului Afacerilor Interne privind starea infracționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru 02 luni ale anului 2019, au fost înregistrate: 85 de infracțiuni de coruperea pasivă, cu 112,5% mai multe comparativ cu aceeași perioadă anului 2018 (40).⁶⁴⁰

Potrivit datele oferite de Administrația Națională a Penitenciarelor, privind persoanele condamnate care executau pedepse privative de libertate în instituțiile penitenciare la 1 octombrie 2020, în total executau 9 persoane condamnate pentru infracțiunile contra bunei desfășurări a activității în sfera publică, dintre care 3 pentru coruperea pasivă prevăzută de art.324 CP RM, 4 pentru coruperea activă prevăzută de art.325 CP RM și 2 pentru traficul de influență prevăzut de art. 326 CP RM.⁶⁴¹

---

⁶³⁵ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.229

⁶³⁶ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.103-106

⁶³⁷ Brînză S., Stati V. Tratat de Drept penal. Partea Specială. Vol. II. Chișinău, 2015, p. 857.

⁶³⁸ http://cna.gov.md/sites/default/files/statdata/raport_cna_24.02.16.pdf

⁶³⁹ <http://www.cna.md/doc.php?l=ro&idc=143&id=1479>

⁶⁴⁰ <https://www.mai.gov.md/ro/date-statistice>

⁶⁴¹ https://drive.google.com/file/d/1wi64L4Z_Vfwa13e4bMaPpcCbuf9oKeMh/view

Rațiunea incriminării coruperii pasive constă în necesitatea combaterii faptelor care aduc atingere relațiilor sociale cu privire la funcționarea normală a organelor de stat și autoadministrării locale.

• Articolul 325 CP RM - *Coruperea activă*. Astfel, conform alin.1 art.325 CP RM, coruperea activă constituie fapta prejudiciabilă care constă în promisiunea, oferirea sau darea, personal sau prin mijlocitor, unei persoane publice sau unei persoane publice străine de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin, pentru aceasta sau pentru o altă persoană, pentru a îndeplini sau nu ori pentru a întârzia sau a grăbi îndeplinirea unei acțiuni în exercitarea funcției sale sau contrar acesteia.

În Republica Moldova, numărul de cazuri de corupere activă înregistrate în ultimii ani se cifrează la: 132- în anul 2006; 64- în anul 2007; 29- în anul 2008; 24- în anul 2009; 17- în anul 2010; 24- în anul 2011; 38- în anul 2012; 25- în anul 2013.⁶⁴²

De exemplu, C. V., a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 325 alin.(1) CP al RM. În fapt, C. V., la 14 septembrie 2018, aproximativ la ora 1150 , deplasându-se cu automobilul de marca „Mercedes 609”, cu numărul de înmatriculare xxxxxxxx, pe traseul R-16, km 10, Bălți-Fălești-Sculeni, la volanul căruia se afla S. V., care a fost stopat în apropiere de restaurantul „M.” din s. Răuțel raionul Fălești, de către echipajul de patrulare MAI XXX, în componența ofițerilor de patrulare a Regimentului de Patrulare Nord, S. I. și R. A., care în cadrul verificării actelor au constatat faptul conducerii de către S. V. a mijlocului de transport respectiv fără a fi supus reviziei tehnice și asigurare obligatorie de răspundere civilă auto, intenționat, având ca scop de a-i determina ofițerii de patrulare, care în cazul dat sunt persoane publice, să-și îndeplinească în mod necorespunzător atribuțiile de serviciu și anume să nu perfecteze un proces-verbal cu privire la

---

⁶⁴² Brînză S., Stati V. Tratat de Drept penal. Partea Specială. Vol. II. Chișinău, 2015, p. 876-877.

*contravenție privind art. 229 alin.(2) și (3) Codul contravențional, pentru încălcările ce țin de domeniul circulației rutiere comise de S. V., le-a oferit ofițerilor de patrulare bani ce nu li se cuvin în sumă de 200 lei, prin plasarea lor pe podea din partea dreaptă a scaunului pasagerului din față a automobilului de serviciu al polițiștilor de patrulare cu numărul MAI XXX.*⁶⁴³

- *Articolul 326 CP RM - Traficul de influență. Alin.1 art.326 CP explică traficul de influență la general în sensul că fapta exprimată prin pretinderea, acceptarea sau primirea, personal sau prin mijlocitor, de bani, titluri de valoare, servicii, privilegii, alte bunuri sau avantaje, pentru sine sau pentru o altă persoană, de către o persoană care are influență sau care susține că are influență asupra unei persoane publice, persoane cu funcție de demnitate publică, persoane publice străine, funcționar internațional, pentru a-l face să îndeplinească sau nu ori să întîrzie sau să grăbească îndeplinirea unei acțiuni în exercitarea funcției sale, indiferent dacă asemenea acțiuni au fost sau nu săvîrșite.*

De exemplu, o angajată din cadrul Serviciului evidență deținuți a Penitenciarului nr.4-Cricova a fost reținută, de Centrul Național Anticorupție și procurorii anticorupție, fiind bănuită de trafic de influență.

*Potrivit denunțatorului, în anul 2015, angajata Penitenciarului nr.4-Cricova, la acel moment angajată a Penitenciarului nr.17-Rezina, i-ar fi promis că poate contribui la eliberarea acestuia din Penitenciarul nr.17-Rezina în schimbul a 5000 de euro. Cu acești bani, funcționara ar fi susținut că va mitui persoane publice din sistemul judecătoresc, care urmau să examineze dosarul privind eliberarea de la executarea pedepsei, înainte de termen, pe motive de sănătate.*⁶⁴⁴

---

⁶⁴³ Sentința Judecătorei Bălți, sediul Fălești din 19.12.2018. Dosar nr. 09-1-17218-07112018. În:

https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

⁶⁴⁴ <http://www.anp.gov.md/functionara-penitenciarului-nr4-banuita-de-traffic-de-influenta>

De exemplu, D. S., a.n. 25.08.1988 a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 326 alin. (1) CP al RM. În fapt, D. S. acționând intenționat și în interes material, începând cu luna octombrie anul 2017 susținând că are influență asupra persoanelor publice din cadrul Secției Înmatricularea Transportului și Calificarea Conducătorilor Auto a Instituției publice „Agenția servicii publice” din mun. Bălți, în scopul de a-i determina pe aceștia la favorizarea susținerii cu succes de către cet. B. D. a examenului de calificare auto și eliberarea permisului de conducere auto pentru categoria „C”, pe numele ultimului, acțiuni ce intră în atribuțiile de serviciu a acestora, a pretins de la XXXXXXXXXX mijloace bănești în sumă 10 000 lei, pe care le-a primit de la acesta împreună cu documentele necesare pentru susținerea examenelor de calificare auto și eliberarea permisului de conducere auto pentru categoria „C” pe numele ultimului, prin intermediul cet. C. R., în luna octombrie anul 2017, aflându-se în apropierea intrării centrale a ÎM „Piața Centrală” situată în mun. Chișinău, str. Mitropolit Varlaam 63.⁶⁴⁵

De exemplu, X. a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 326 alin. (2) lit. b) CP RM. În fapt, la începutul lunii mai 2015, X., prin înțelegere prealabilă și de comun acord cu procurorul în Procuratura raionului Ocnîța, Y. aflându-se în or. Ocnîța, în incinta Procuraturii raionului Ocnîța amplasată pe str. 50 ani ai Biruinței 82A, susținând influență asupra persoanelor cu funcție de demnitate publică din cadrul Procuraturii raionului Ocnîța, a pretins de la cet. V. R. mijloace bănești în mărime de 800 dolari SUA care conform cursului oficial al Băncii Naționale din Moldova constituie 14138, 64 lei MD, întru liberarea de răspundere penală și returnarea permisului de conducere în cauza penală de învinuire a lui V. R. în comiterea infracțiunii prevăzută de art. 264¹ alin. (1) Cod penal.

---

⁶⁴⁵ Sentința Judecătoreiei Bălți, sediul Central din 20.11.2018. Dosar nr. 1-763/2018. În: https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

În continuare, întru realizarea scopului infracțional, în aceeași zi a primit de la cet. V. R. bani în mărime de 800 dolari SUA care conform cursului oficial al Băncii Naționale din Moldova constituie 14138, 64 lei MD și în prezența cet. V. R. i-a transmis procurorului în Procuratura raionului Ocnîța, Y., ultimul comunicând că cu banii menționați va putea soluționa cauza în favoarea lui V. R.

Tot el, acționând prin înțelegere prealabilă și de comun acord cu procurorul în Procuratura raionului Ocnîța Y., susținând influență asupra persoanelor publice din cadrul Inspectoratului de Poliție Ocnîța al IGP MAI, în aceeași zi a lunii mai 2015 aflându-se în preajma Procuraturii raionului Ocnîța, amplasată pe str. 50 ani ai Biruinței 82A, au pretins de la cet. V. R., bani în mărime de 2000 lei MD, întru radierea din baza de date a informațiilor cu privire la ridicarea permisului de conducere eliberat pe numele cet. V. R. și restricțiilor impuse de lege.

În continuare, în aceeași zi peste o perioadă scurtă de timp X. a primit de la cet. V. R. mijloace bănești în mărime de 2000 lei MD, care imediat le-a transmis procurorului în Procuratura raionului Ocnîța Y, întru radierea datelor în privința lui V. R. din bazele de date al Inspectoratului de Poliție Ocnîța cu privire la restricțiile impuse.

La 03 august 2015, cauza penală cu nr. XXXXX de învinuire a lui V. R. în comiterea infracțiunii prevăzută de art. 264¹ alin. (1) Cod penal, de către procurorul în Procuratura raionului Ocnîța Z. a fost remisă spre examinare în Judecătoria raionului Ocnîța.

Y., acționând prin înțelegere prealabilă și de comun acord cu X. cunoscând despre acest fapt, susținând influență asupra judecătorilor Judecătoriei raionului Ocnîța, îi comunicau lui V. R. că cauza penală va fi soluționată în favoare

*lui fără privarea de dreptul de a conduce mijlocul de transport.*⁶⁴⁶

După C.Timofei, aducând atingere relațiilor sociale cu privire la activitatea persoanelor publice, a persoanelor cu funcție de demnitate publică, a persoanelor publice străine și a funcționarilor internaționali - activitate incompatibilă cu suspiciunea că respectivii factori de decizie pot fi influențați în exercitarea atribuțiilor lor de către un traficant de influență, precum și cu suspiciunea că influența respectivilor factori de decizie poate fi cumpărată în urma promisiunii, oferirii sau dării de foloase necuvenite unui traficant de influență - infracțiunile prevăzute la art.326 CP RM prezintă o amenințare tot mai gravă pentru preeminența dreptului, democrație și drepturile omului, subminând principiile bunei administrări, echității și justiției sociale, denaturând concurența, împiedicând dezvoltarea economică și periclitând stabilitatea instituțiilor democratice și temelia morală a societății.⁶⁴⁷

În acest context, consemnăm că art.12 „Traficul de influență” al Convenției penale cu privire la corupție, adoptate la Strasbourg la 27.01.1999, stabilește: fiecare Parte adoptă măsuri legislative și alte măsuri care se manifestă necesare pentru a stabili drept infracțiune, în conformitate cu dreptul său intern, atunci când actul a fost comis intenționat, fapta de a propune, a oferi sau a da, direct sau indirect, orice avantaj nedatorat ca remunerare oricui care afirmă sau confirmă că este capabil să exercite o influență asupra luării deciziei de către oricare persoană vizată în articolele 2, 4-6 și 9-11 ale Convenției penale cu privire la corupție, fie că avantajul nedatorat este pentru el însuși sau pentru altcineva, precum și fapta de a solicita, a primi sau a accepta oferta sau promisiunea în calitate de remunerare pentru așa-numita influență, indiferent dacă influența a fost sau

---

⁶⁴⁶ Sentința Judecătorei Edineț, sediul Ocnita din 28.09.2018. Dosar nr. 28-1-356-15012018. În:

https://jed.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

⁶⁴⁷ Timofei C. Răspunderea penală pentru traficul de influență: Material didactic științific. Chișinău: CEP USM, 2012, p.5

nu exercitată sau dacă influența presupusă a produs sau nu rezultatul scontat.

De asemenea, în conformitate cu lit.a) art.18 „Traficul de influență” al Convenției ONU împotriva corupției, adoptate la New York la 31.10.2003, fiecare Stat parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a i se atribui caracter de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvârșite cu intenție: a) faptei de a promite, de a oferi ori de a da unui agent public sau oricărei alte persoane, direct ori indirect, un folos necuvenit, cu scopul ca respectivul agent sau respectiva persoană sa abuzeze de influența sa reală ori presupusă, în vederea obținerii de la o autoritate administrativă sau de la o autoritate publică a Statului parte a unui folos necuvenit pentru instigatorul inițial al actului sau pentru oricare altă persoană; b) faptei unui agent public sau a unei alte persoane de a solicita ori de a accepta, direct sau indirect, un folos necuvenit pentru sine sau pentru o altă persoană, cu scopul de a abuza de influența sa reală ori presupusă, în vederea obținerii unui folos necuvenit de la o autoritate administrativă sau de la o autoritate publică a Statului parte.

În scopul realizării angajamentelor de implementare a acestor recomandări, asumate pe plan internațional de către Republica Moldova, la art.326 CP RM sunt incriminate faptele reunite sub denumirea marginală de trafic de influență.

- Articolul 326¹ CP RM. *Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese.* Astfel, conform alin.(1) constă în fapta persoanei publice care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a soluționat cereri, demersuri sau plîngerii, a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii în vederea obținerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul Legii nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, dacă conflictul de interese nu a fost

declarat și soluționat în conformitate cu legislația privind declararea și controlul averii și a intereselor personale.

- *Articolul 327 CP RM - Abuzul de putere sau abuzul de serviciu.* Este infracțiunea care prevede folosirea intenționată de către o persoană publică a situației de serviciu, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice.

*De exemplu, G.I. a fost învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.327 CP RM. În fapt, acesta exercita funcția de ofițer operativ de sector al postului de poliție din satul S. Ungheni. Într-o zi din perioada ianuarie-martie 2011, folosind situația de serviciu, G.I. i-a cerut în mod neîntemeiat lui D. V, locuitor al aceluiași sat, să achite la o stație de alimentare auto combustibilul cu care G.I. și-a alimentat automobilul. Drept urmare, D. V. fost nevoit să achite cu 200 lei respectivul combustibil. La 14.04.2011, între orele 13.00 și 14.00, fiind antrenat în exercițiul atribuțiilor de serviciu privind asigurarea ordinii publice, purtând uniforma de serviciu, G.I. i-a cerut din nou lui D. V. să achite combustibilul cu care G.I. și-a alimentat automobilul. De această dată, D. V. a refuzat să-i satisfacă solicitarea.*⁶⁴⁸

În Republica Moldova, numărul de cazuri de abuz de putere sau abuz de serviciu înregistrate în ultimii ani se cifrează la: 242 - în anul 2006; 199 - în anul 2007; 157 - în anul 2008; 186 - în anul 2009; 162 - în anul 2010; 201 - în anul 2011; 268 - în anul 2012; 267 - în anul 2013.⁶⁴⁹

În opinia autorilor ruși, V.A. Gonciarov și S.V. Avdeev, în procesul de edificare a statului de drept un rol important revine mijloacelor juridice de consolidare și protejare a serviciului public. Printre acestea, se evidențiază mijloacele pe care le oferă legea penală. Aceasta întrucât, adesea, persoanele care reprezintă

---

⁶⁴⁸ Sentința Judecătoreiei raionului Ungheni din 24.05.2012. Dosarul nr.1-62/12. În: www.jun.justice.md

⁶⁴⁹Brînză S., Stati V. *Tratat de Drept penal. Partea Specială.* Vol. II. Chișinău, 2015, p. 895

sfera publică sunt tentate să-și folosească situația de serviciu în interes material ori în alte interese personale.

Pericolul social al unor asemenea manifestări infracționale se exprimă în aceea că persoanele în cauză subminează autoritatea puterii de stat.

În afară de aceasta, faptele pe care le săvârșesc cauzează daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice ori juridice.⁶⁵⁰

Potrivit art.19 , “Abuzul de funcții” al Convenției ONU împotriva corupției, adoptate la New York la 31.10.2003, fiecare Stat parte are în vedere să adopte măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracter de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvârșite cu intenție, faptei unui agent public de a abuza de funcțiile sau de postul său, adică de a îndeplini ori de a se abține să îndeplinească, în exercițiul funcțiilor sale, un act cu încălcarea legii, cu scopul de a obține un folos necuvenit pentru sine sau pentru altă persoană sau entitate.

La fel, în conformitate cu prevederile Legii privind Codul de conduită a funcționarului public, funcționarul public este obligat să servească cu bună-credință autoritatea publică în care activează, precum și interesele legitime ale cetățenilor; funcționarul public are obligația să se abțină de la orice act sau faptă care poate prejudicia imaginea, prestigiul sau interesele legale ale autorității publice (art.7); funcționarul public este obligat să asigure protecția proprietății publice și să evite orice prejudiciere a acesteia; funcționarul public este obligat să folosească timpul de lucru, precum și bunurile aparținând autorității publice, numai în scopul desfășurării activităților

---

⁶⁵⁰В.А. Гогчаров. Злоупотребление должностными полномочиями: законодательный и правоприменительный аспекты: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Краснодар, 2007, р.3; Авдеев С.В. Злоупотребление должностными полномочиями (уголовно-правовой и криминологический аспекты): Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2006, р.4

aferente funcției publice deținute; funcționarul public trebuie să asigure, potrivit atribuțiilor ce îi revin, folosirea eficientă și conform destinației a banilor publici; funcționarului public îi este interzis să utilizeze bunurile autorității publice pentru a desfășura activități publicistice, didactice, de cercetare sau alte activități neinterzise de lege în interes personal (art.9).

Luând în considerare aceste prevederi legale, dar și prevederile similare, legiuitorul a stabilit, la art.327 CP RM, răspunderea pentru faptele reunite sub denumirea marginală de abuz de putere sau abuz de serviciu.

- Articolul 328 CP RM - *Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu*. În conformitate cu alin.1 presupune săvârșirea de către o persoană publică a unor acțiuni care depășesc în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice.

În Republica Moldova, numărul de cazuri de exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu înregistrate în ultimii ani se cifrează la: 229 - în anul 2006; 235 - în anul 2007; 223 - în anul 2008; 182 - în anul 2009; 168 - în anul 2010; 222 - în anul 2011; 281 - în anul 2012; 241 - în anul 2013.

Autorul K.A. Grekov afirmă: reglementarea socială și controlul social constituie principalele două funcții ale entităților publice. Stabilitatea și ordinea socială depinde în mare măsură de modul în care sunt realizate aceste două funcții. Situația de lungă durată, presupunând comiterea de către exponenții entităților publice a excesului de putere sau a depășirii atribuțiilor de serviciu, are consecințe negative pentru întreaga sferă publică: este discreditată puterea de stat, iar cetățenii percep entitățile publice ca pe entități al căror scop este nu să servească societății, ci să folosească societatea în interesele lor. O asemenea stare de lucruri reprezintă unul dintre indiciile crizei social-politice, a cărei depășire constituie o sarcină prioritară.⁶⁵¹

---

⁶⁵¹ Греков К.А. Квалификация преступлений, совершенных путем превышения

În dezvoltarea acestor idei, S. Brînză și V. Stati, consemnează că un rol important în consolidarea sferei publice li se acordă mijloacelor legale. Înainte de toate, se au în vedere reglementările care statuează funcțiile și competențele persoanelor publice și a persoanelor cu funcție de demnitate publică, stabilind cele mai importante aspecte ale activității lor și prevăzând măsurile adecvate de influențare ce pot fi aplicate celor vinovați de nesocotirea disciplinei de serviciu. Or, activitatea de serviciu trebuie exercitată în limitele competenței acordate de normele care circumstanțiază statutul juridic al persoanelor publice și al persoanelor cu funcție de demnitate publică, aceasta fiind una dintre condițiile de bază ale funcționării normale a sferei publice. În aceste împrejurări, dacă persoana publică sau persoana cu funcție de demnitate publică săvârșește acțiuni care depășesc în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, prin aceasta cauzând daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice, vom atesta o gravă perturbare a activității de serviciu în sfera publică. Pe cale de consecință, se justifică intervenția legii penale în planul incriminării, la art.328 CP RM, a faptelor reunite sub denumirea marginală de exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu.

Când ne referim la acțiunea prejudiciabilă de depășire a limitelor drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, avem în vedere oricare din următoarele patru modalități faptice:

✓ săvârșirea unei acțiuni care ține de competența unei alte persoane cu funcție de răspundere (de exemplu, a unei persoane cu funcție de răspundere ierarhic superioare din același sistem departamental, ori a unei persoane cu funcție de răspundere din același sistem departamental căreia făptuitorul nu i se supune, ori a unei persoane cu funcție de răspundere din alt sistem departamental) ;

должностных полномочий: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Ростов – на-Дону, 2007, р.3

✓ săvârșirea unei acțiuni care putea fi comisă de către făptuitor numai în prezența unor circumstanțe deosebite, indicate în lege sau într-un alt act normative;

✓ săvârșirea unipersonală a unei acțiuni pe care o poate efectua exclusiv un organ colegial;

✓ săvârșirea unei acțiuni pe care nimeni și în nici un fel de circumstanțe nu este în drept să le săvârșea.

• Articolul 329 CP RM- *Neglijența în serviciu*. Neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către o persoană publică a obligațiilor de serviciu ca rezultat al unei atitudini neglijente sau neconștiințioase față de ele, dacă aceasta a cauzat daune în proporții mari drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice.

Astfel, numărul cazurilor de neglijență în serviciu înregistrate în Republica Moldova este de: 129 – în anul 2006, 109 – în anul 2007, 91 – în anul 2008, 70 – în anul 2009, 72 – în anul 2010, 72 – în anul 2011, 82 – în anul 2012, 73 – în anul 2013, 65 – în anul 2014, 88 – în anul 2015, 81- în anul 2016⁶⁵²

Autorul M.A. Tâneanaia exprimă următorul punct de vedere: pentru a-și realiza scopurile, sarcinile și funcțiile, statul impune anumite obligații persoanelor ce-l reprezintă. Neexecutarea acestor obligații are ca efect fie neproducerea rezultatului socialmente util pentru a cărui asigurare acele persoane exercită funcția pe care statul le-a conferit-o, fie survenirea unor modificări negative a căror producere trebuia prevenită de persoanele în cauză.

În ambele ipoteze, suferă securitatea și ordinea publică, este perturbată activitatea entităților publice, pot fi cauzate prejudicii vieții sau sănătății persoanei, patrimoniului, mediului etc.

Nu de rare ori, neîndeplinirea din imprudență de către persoanele care reprezintă statul a obligațiilor care le revin poate conduce la repercusiuni mult mai grave decât cele care sunt

---

⁶⁵² Serbinov Ig. Răspunderea penală pentru neglijență în serviciu. Chișinău, 2018, p.4-5

cauzate în rezultatul săvârșirii cu intenție a infracțiunilor de către astfel de persoane.⁶⁵³ În aceeași ordine de idei, autorul I.I. Tișcenko susține: faptele reunite sub denumirea marginală de neglijență în serviciu se caracterizează prin: 1) latență sporită; 2) multitudinea domeniilor sociale în care se comit; 3) imperfecțiunea măsurilor de prevenire a acestora. În rezultatul săvârșirii acestor fapte, suferă transformări sistemul valoric al societății: devin prioritare aspirațiile de înavuțire pe orice cale, nu cele de respectare a normelor juridice. Atitudinea neglijentă a celor care ar trebui să fie în serviciul societății conduce la nedorința cetățenilor de a le solicita asistența. Aceasta contribuie la crearea unei imagini negative a statului birocratizat, detașat de restul societății.⁶⁵⁴

Una dintre garanțiile funcționării cu succes a statului și a societății civile o constituie buna executare a mandatului de către persoanele publice. Pe bună dreptate, neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către o persoană publică a obligațiilor de serviciu se consideră a fi una dintre principalele cauze ale imposibilității de depășire a dificultăților de ordin economic, politic și social ce caracterizează conjunctura ultimelor două decenii în Republica Moldova. Există toate motivele de considerat că tocmai deficiențele administrării în sfera publică, adoptând, printre altele, forme ale ilicitului penal, constituie principala problemă pentru Republica Moldova la etapa actuală. În acest context, își dovedește semnificația prevenirea și combaterea manifestărilor de neglijență în serviciu, pe calea aplicării mijloacelor stabilite la art.329 CP RM.

- Articolul 330¹ CP RM. *Încălcarea regimului de confidențialitate a informațiilor din declarațiile de avere și interese personale.* Conform alin.3 constă în divulgarea sau

---

⁶⁵³ Тыняная М.А. Уголовно-правовая характеристика халатности: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Томск, 2013, p.3

⁶⁵⁴ Тищенко Ю.Ю. Халатность: уголовно-правовые и криминологические аспекты: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2012, p.3-5

publicarea intenționată a informațiilor din declarațiile de avere și interese personale de către persoanele cărora aceste informații le-au devenit cunoscute în procesul îndeplinirii atribuțiilor de serviciu sau al exercitării controlului.

- Articolul 330² CP RM. *Îmbogățirea ilicită*. Care conform alin.1 presupune deținerea de către o persoană cu funcție de răspundere sau de către o persoană publică, personal sau prin intermediul unor terți, a bunurilor în cazul în care valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite și s-a constatat, în baza probelor, că acestea nu aveau cum să fie obținute licit.

- Articolul 332 CP RM. *Falsul în acte publice*. Această infracțiune presupune înscrierea de către o persoană publică, în documentele oficiale a unor date vădit false, precum și falsificarea unor astfel de documente, dacă aceste acțiuni au fost săvârșite din interes material sau din alte interese personale. *De exemplu, M.D. a fost învinuită de comiterea infracțiunii specificate la alin.(1) art.332 CP RM. În fapt, aceasta îndeplinea funcția de secretară a Consiliului sătesc C., raionul Ocnița. La ședința Consiliului din 12.12.2008 a fost pusă în discuție chestiunea privind structura statelor de personal ale primăriei respective, pentru anul 2009. În urma discuțiilor, s-a ajuns la concluzia că statele de personal nu vor mai include unitatea de arhivist. Fiind pusă la vot, decizia privind statele de personal a fost aprobată. Ulterior, M.D. a modificat decizia în cauză, prin introducerea unității de arhivist în statele de personal. Ea a fost ghidată de interesul personal, și anume: dorința de a-l ajuta pe tatăl său, M.D., care până atunci a exercitat funcția de arhivist în Primăria satului C, raionul Ocnița.*⁶⁵⁵

În condițiile actuale de reglementare a relațiilor sociale, subiecții de drept recurg tot mai des la actele oficiale. Astfel, acestea devin o parte integrantă a ordinii de drept instituite în societate, menite să asigure activitatea normală a autorităților

---

⁶⁵⁵ Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 22.01.2013. Dosarul nr.1ra-6/13. În: www.csj.md

publice și respectarea drepturilor și intereselor legitime ale subiecților de drept. Indubitabil, falsul în acte publice afectează un șir întreg de relații sociale, iar gradul prejudiciabil al acestei infracțiuni escaladează în cazurile în care falsul în acte publice, de cele mai dese ori, concurează cu alte infracțiuni, cum ar fi diferite forme de sustrageri, abuzul de putere sau abuzul de serviciu, infracțiuni contra justiției etc.⁶⁵⁶ În același timp, falsul în acte publice se caracterizează prin caracterul latent foarte înalt, ceea ce condiționează dificultăți la descoperirea acestui tip de infracțiuni, pornind de la specificul circulației documentelor oficiale, lipsa unei baze normative unice, dar și terminologiei unificate și transparente, care ar reglementa aceste relații extrapenale. Anume din aceste considerente, pentru a se preveni afectarea activității autorităților publice, se impune aplicarea măsurilor de protecție juridico-penală în domeniul respectiv.⁶⁵⁷ Autorul G.V. Juravliova, menționează că legii penale îi revine un rol important în reglementarea răspunderii pentru ilegalitățile ce presupun falsul în acte publice. Gradul sporit de pericol social al acestor ilegalități justifică aplicarea mijloacelor juridico-penale. Or, înscrierea în documentele oficiale a unor date vădit false, ca și falsificarea unor astfel de documente, provoacă perturbații în activitatea entităților publice, precum și înlesnește considerabil comiterea altor infracțiuni, care pot fi mai grave decât cele reunite sub denumirea marginală de fals în acte publice.⁶⁵⁸ În aceste condiții, este oportună incriminarea la art.332 CP RM a faptelor reunite sub denumirea marginală de fals în acte publice.

---

⁶⁵⁶ Pîrțac C. Aplicarea în practică a prevederilor art.332 “Falsul în acte publice” din Codul penal, problem și soluții. În: Legea și viața, nr.2, 2018, p.41-46

⁶⁵⁷ https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Aplicarea%20in%20practica%20a%20prevederilor%20art.%20332%20%E2%80%9Efalsul%20in%20acte%20publice%E2%80%9D%20din%20codul%20penal.%20Probleme%20si%20solutii.pdf

⁶⁵⁸ Журавлева Г.В. Уголовная ответственность за служебный подлог: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2007, p.3

- Articolul 332¹ CP RM. *Obținerea frauduloasă a mijloacelor din fonduri externe.* Astfel, conform alin.1 înseamnă folosirea ori prezentarea de documente, înscrisuri sau date vădit false, inexacte ori incomplete pentru primirea aprobărilor sau garanțiilor necesare acordării finanțărilor obținute sau garantate din fonduri externe, precum și omisiunea de a furniza datele cerute potrivit legii pentru obținerea de mijloace din fonduri externe, dacă fapta are ca rezultat obținerea frauduloasă a acestor mijloace financiare.

Este cert, că reglementările și interpretările juridico-penale și criminologice a infracțiunilor contra bunei desfășurări în sfera publică sunt necesare pentru o cunoaștere mai profundă a comportamentelor infracționale date, precum și în vederea aplicării corecte a legislației naționale referitoare la sancționarea și prevenirea infracțiunilor contra bunei desfășurări activității în sfera publică.

2. Particularitățile și indicii cantitativi-calitativi ai criminalității contra bunei desfășurări a activității în sfera publică în Republica Moldova

Noțiunea de criminalitate desemnează, la modul general, ansamblul faptelor penale comise într-un spațiu și într-o perioadă de timp determinate.

Ea poate fi utilizată fie în acest sens general, fie într-un sens mai precis, pentru a desemna anumite categorii de fapte penale.⁶⁵⁹

Noțiunea de infracționalitate se folosește mai des în cazurile, când este vorba despre o pluralitate de infracțiuni, o totalitate statistică a lor.⁶⁶⁰

Criminalitatea contra bunei desfășurări a activității în sfera publică în Republica Moldova *reprezintă un fenomen social juridic dăunător, antisocial și periculos cu caracter de fenomen uman complex, variabil din punct de vedere istoric, care cuprinde totalitatea infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV din*

---

⁶⁵⁹ Cioclei V. Manual de criminologie. Ediția a 6. București: Ed. C.H. Beck, 2016, p.19

⁶⁶⁰ Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004, p.12

Partea Specială a Codului penal al Republicii Moldova, săvârșite cu intenție sau din imprudență, care aduc atingere - în mod exclusiv sau în principal - relațiilor sociale cu privire la buna desfășurare a activității în sfera publică pe teritoriul Republicii Moldova, ce se caracterizează prin indicii calitativi și cantitativi.

Criminalitatea contra bunei desfășurări a activității în sfera publică are următoarele trăsături: caracterul istorico-evolutiv; caracterul dăunător, antisocial și periculos - se exprimă prin pericolozitatea socială; caracterul variat al criminalității contra bunei desfășurări a activității în sfera publică - constă în diversitatea crimelor, în varietatea acestora în legea penală (coruperea pasivă (art. 324 CP RM), traficul de influență (art. 326 CP RM) abuzul de putere sau abuzul de serviciu (art.327 CP RM), etc.); caracterul causal - constă în aceea că, criminalitatea, fiind un fenomen cu manifestări fizico-sociale, nu poate exista în afara oricărui proces causal.⁶⁶¹

Criminalitatea contra bunei desfășurări a activității în sfera publică se caracterizează prin latență înaltă: are, de regulă, latență naturală (statistica oficială nu reflectă răspândirea infracționalității contra bunei desfășurări a activității în sfera publică, ci activismul luptei împotriva acesteia); infracțiunile de corupție, care fac parte din criminalitatea contra bunei desfășurări a activității în sfera publică în comparație cu alte infracțiuni, au un nivel mai înalt de latență, dificultățile obiective de demonstrare a comiterii infracțiunilor de acest tip (a prezenței infracțiunii, de susținere a cauzei penale cu referire la acest tip de infracțiune) constau în faptul că, în caz de pornire a cauzei penale, emiterea sentinței de condamnare e complicată de un șir de factori.

Caracteristica criminologică a infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică e destul de complicată datorită unui șir de factori. În primul rând, în cadrul statului nostru lipsește noțiunea juridică de infracțiuni de corupție, care

---

⁶⁶¹ Ibidem, p. 155-158

fac parte din tipologia infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică. În al doilea rând, statistica oficială e incompletă, fixînd doar unii indicatori ai acțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică. Totodată, reieșind din datele statistice, putem crea o imagine parțială privind starea, structura, dinamica și geografia criminalității contra bunei desfășurări a activității în sfera publică din Republica Moldova.

În Republica Moldova, numărul de cazuri de infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică, înregistrate în ultimii ani se cifrează la: 1378 - în anul 2006; 1154 - în anul 2007; 1092 - în anul 2008; 799 - în anul 2009; 814 - în anul 2010; 867 - în anul 2011; 1100 - în anul 2012; 967 - în anul 2013.⁶⁶²

În Raportul privind activitatea pe atunci a CCCEC în anul 2011 (comparativ cu anii 2010, 2009), se arată că în 2011 au fost descoperite 90 cazuri de trafic de influență; în 2010 – 90 cazuri de trafic de influență; în 2009 – 52 cazuri de trafic de influență. În Raportul de activitate al Centrului Național Anticorupție pentru anul 2012, se menționează deja despre 108 cazuri de trafic de influență descoperite.⁶⁶³

Conform Raportului de activitate al Centrului Național Anticorupție din februarie 2016: în perioada 2014-2015, ofițerii CNA au depistat 1.395 de infracțiuni (2014 - 668, 2015 - 727), dintre -care 1.031 acte de corupție și conexe (2014 – 498, 2015 – 533).

În 2015 s-a atestat o creștere cu 8,7% a numărului de infracțiuni depistate față de nivelul anului 2014. Din punct de vedere teritorial, 72% din infracțiuni au fost relevate în mun. Chișinău și raioanele din centrul republicii, 18% - mun. Bălți și raioanele de nord ale țării, iar 10% - în raioanele de sud.

În perioada anilor 2014–2015, ofițerii CNA au depistat următoarele categorii de infracțiuni contra bunei desfășurări activității în sfera publică: art.324 CP RM. Corupere pasivă - 240

---

⁶⁶² Brînză S., Stati V. Tratat de Drept penal. Partea Specială. Vol. II. Chișinău, 2015, p. 847.

⁶⁶³ Timofei C. Răspunderea penală pentru traficul de influență: Materiaial didactico-științific. Chișinău: CEP USM, 2012, p.13

(2014 - 139; 2015 - 101); art.325 CP RM. Coruperea activă- 86 (2014 - 45; 2015- 41); art.326 CP RM. Traficul de influență - 200 (2014 - 106; 2015 - 94); art.327 CP RM. Abuzul de putere sau abuzul de serviciu - 97 (2014 - 36; 2015- 61); art.328 CP RM. Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu – 204 (2014- 81; 2015- 123); art.329 CP RM. Neglijența în serviciu - 48 (2014 - 26; 2015- 22); art.330²CP RM . Îmbogățirea ilicită - 2 (2014 – 1; 2015 - 1); art.332 CP RM. Falsul în acte publice - 59 (2014- 28; 2015- 31).⁶⁶⁴

Cele mai frecvente cazuri soluționate în instanțele de judecată sunt infracțiunile de trafic de influență (43% în 2014, 43% în 2015). Rare sunt cazurile de corupere activă (6% în 2014, 11% în 2015 sau de 3-4 ori mai puțin decât cele de corupere pasivă), fapt ce confirmă lipsa de predispunere a funcționarilor publici de a denunța coruperea lor de către subiecții activi. O adevărată amploare fenomenul denunțării l-a luat doar după începerea testării la 14 august 2014. Astfel, din momentul în care a fost publicată Legea RM nr. 325/2013 rata denunțării actelor de corupție de către funcționari a crescut de 70 de ori în primele 3,5 luni ale anul 2015 în comparație cu anul 2013, fapt datorat în egală măsură testelor desfășurate, dar și instruirilor care au precedat testarea. Imediat după intrarea în vigoare a Hotărârii Curții Constituționale, nr.7 din 16.04.2015 „Pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea RM nr.325 din 23.12.2013 privind testarea integrității profesionale”, prin care a fost invalidat, în mare parte, mecanismul de aplicare a Legii RM nr.325/2013, rata denunțării a scăzut mai mult de două ori pînă la sfârșitul anului 2015.

Conform datelor statistice cu privire la activitatea CNA, în anul 2016 numărul total al actelor de corupție și conexe corupției înregistrate a crescut cu 23% față de perioada similară a anului 2015. Ofițerii CNA au depistat următoarele categorii de infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică:

---

⁶⁶⁴ http://cna.gov.md/sites/default/files/statdata/raport_cna_24.02.16.pdf

trafic de influență, art. 326 CP - 137; corupere pasivă, art. 324 CP - 128; corupere activă, art. 325 CP - 75.⁶⁶⁵

În perioada anului 2017, ofițerii de investigație ai Centrului Național Anticorupție au depistat 881 de infracțiuni. Comparativ cu aceeași perioadă a anului 2016 (858), se atestă o creștere cu 2,7% a numărului total de infracțiuni depistate. Printre categoriile actelor de corupție și conexe corupției cel mai des săvârșite au fost: trafic de influență – 209; corupere pasivă – 151.⁶⁶⁶

În perioada primului semestru 2018, ofițerii de investigație ai Centrului Național Anticorupție (în comun cu Procuratura Anticorupție) au depistat 477 de infracțiuni. Comparativ cu aceeași perioadă a anului 2017 (466), se atestă o creștere cu 2,4% a numărului total de infracțiuni depistate. De menționat că în raport cu anii precedenți se constată o evoluție în creștere a infracțiunilor depistate de ofițerii Centrului Național Anticorupție. Din punct de vedere teritorial, 69% din infracțiuni au fost relevate în mun. Chișinău și raioanele din centrul republicii, 16% - mun. Bălți și raioanele de nord ale țării, iar 15% - mun. Cahul și raioanele de sud.⁶⁶⁷

Conform informației - operative al Ministerului Afacerilor Interne privind starea infracționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru 10 luni ale anului 2018, au fost înregistrate: 149 de infracțiuni de coruperea pasivă, cu 10,37% mai multe comparativ cu aceeași perioadă a anului 2017 (135); 120 de infracțiuni de coruperea activă, cu 60% mai multe comparativ cu aceeași perioadă a anului 2017 (75).⁶⁶⁸

În perioada anului 2018, rezultatele obținute de către ofițerii de investigații ai CNA sunt următoarele: 779 de infracțiuni depistate (DGCC și DGAO - 607, DGT Nord - 109, DGT Sud - 63), din ele: infracțiuni de corupție și conexe corupției

---

⁶⁶⁵<http://www.cna.md/doc.php?l=ro&idc=143&id=1479>

⁶⁶⁶<https://www.cna.md/doc.php?l=ro&idc=143&id=1823&t=/Studii-si-analize/Rapoarte-de-activitate/Raport-de-activitate-al-CNA-pe-anul-2017>

⁶⁶⁷https://www.cna.md/public/files/Raport_CNA_6_luni_2018.pdf

⁶⁶⁸<https://mai.gov.md/ro/date-guvernamentale-cu-caracter-public>

– 659. Drept urmare a efectuării unei analize a infracțiunilor depistate, se constată cel mai des săvârșite acte de corupție și conexe corupției a fost următoarele: trafic de influență - 241 de infracțiuni; corupere pasivă – 138 de infracțiuni; corupere activă – 92 de infracțiuni.⁶⁶⁹

În perioada anului 2019, rezultatele obținute de către ofițerii de investigații ai CNA sunt următoarele: 652 de infracțiuni depistate (DGCC – 248, DT Centru - 228, DGT Nord - 138, DGT Sud - 38), din ele: infracțiuni de corupție și conexe corupției – 566. Luând în considerare faptul că la baza activității operative de investigație stă un complex de măsuri de descoperire și curmare a infracțiunilor și a persoanelor care le comit, menționăm că din totalul de infracțiuni descoperite, 444 constituie rezultatul prelucrării informațiilor operative recepționate de ofițerii de investigație. Drept urmare a efectuării unei analize a infracțiunilor depistate, se constată cele frecvente acte de corupție și conexe corupției, după cum urmează: trafic de influență - 206 infracțiuni; corupere pasivă – 154 de infracțiuni; corupere activă – 119 infracțiuni; abuz de putere sau abuzul de serviciu – 34 de infracțiuni.⁶⁷⁰

De asemenea, în perioada anului 2019, urmare a măsurilor speciale de investigații și de urmărire penală, au fost realizate 78 de acțiuni de reținere în flagrant delict a făptuitorilor.

În funcție de caracterul și gradul prejudiciabil, infracțiunile depistate se divizează în felul următor: 22 - deosebit de grave, 452 - grave, 134 - mai puțin grave și 44 - ușoare.

Pe parcursul anului 2019, cele mai frecvente cazuri de corupție au fost constatate în instituții și organizații după cum urmează: Ministerul Afacerilor Interne – 56 de cazuri; Întreprinderi de Stat – 33; Instituții subordonate Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale - 26 de cazuri; Instituții subordonate Ministerului Educației, Culturii și Cercetării - 13 cazuri.

---

⁶⁶⁹ [https://cna.md/public/files/Raport de activitate CNA 2018 .pdf](https://cna.md/public/files/Raport_de_activitate_CNA_2018_.pdf)

⁶⁷⁰ [https://cna.md/public/files/Raport CNA 2019 ro_engl.pdf](https://cna.md/public/files/Raport_CNA_2019_ro_engl.pdf)

În anul 2019, pentru săvârșirea infracțiunilor de corupție și conexe corupției, CNA a identificat și cercetat penal funcționari, după cum urmează: inspectori de poliție – 45; șefi de instituții autonome din cadrul autorităților - 28; directori, adjuncți de întreprinderi de stat - 18; primari, vice-primari – 11; în domeniul sănătății - 5; inspectori vamali – 4; în domeniul educației – 3. inspectori fiscali - 2; alți subiecți - 55.

Organul de urmărire penală, în perioada anului 2019, a reținut în procedură 1158 de cauze penale (DGUP - 827, DGT Nord - 211, DGT Sud - 120), dintre care: 640 - pornite de către ofițerii de urmărire penală ai Centrului (DGUP - 436, DGT Nord - 138, DGT Sud - 66); 487 - parvenite conform competenței de la alte organe de urmărire penală; 31 - reluate în procedură.

În total, în gestiunea ofițerilor de urmărire penală s-au aflat 1893 de cauze penale (inclusiv restanța cauzelor penale), ceea ce reprezintă o scădere față de anul 2018 cu 4,73 % (anul 2018- 1985 de cauze penale). Din numărul de 640 de cauze penale, pornite de către ofițerii de urmărire penală, 546 au constituit infracțiuni de corupție și conexe acestora (178 – trafic de influență, 148 - corupere pasivă, 94 – corupere activă, 48 – abuz de putere sau abuz de serviciu, 30 – falsul în actele publice, 22 – exces de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, 7 – neglijență în serviciu, 2 - îmbogățirea ilicită, etc.⁶⁷¹

Conform raportului de activitate a Poliției pentru I semestru 2020, în comparație cu perioada analogică a anului 2019, se atestă creșteri la unele genuri de infracțiuni: ecologice cu 100%, în domeniul transportului cu 12,17% și contra bunei desfășurări a activității în sfera publică cu 246,2%.⁶⁷²

Potrivit datele oferite de Administrația Națională a Penitenciarelor, privind persoanele condamnate care executau pedepse privative de libertate în instituțiile penitenciare la 1 octombrie 2020, în total executau 9 persoane condamnate pentru infracțiunile contra bunei desfășurări a activității în sfera

---

⁶⁷¹ Ibidem

⁶⁷² <http://www.politia.md/ro/advanced-page-type/rapoarte-si-evaluari>

publică, dintre care 3 pentru coruperea pasivă prevăzută de art.324 CP RM, 4 pentru coruperea activă prevăzută de art.325 CP RM și 2 pentru traficul de influență prevăzut de art. 326 CP RM.⁶⁷³

Prin urmare, datele statistice oficiale diferă esențial de situația reală în domeniu.

Se observă o interdependență între infracțiunile contra bunei desfășurări a activității în sfera publică și criminalitatea organizată. Față de datele statistice existente trebuie însă să avem o atitudine sceptică, deoarece numărul mic de infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică poate fi explicat prin falsificarea datelor statistice în scop de înfrumusețare a realității, dar și prin faptul că marea lor majoritate sunt depistate datorită denunțurilor.

Cele mai sus relatate fondează următoarele concluzii. În primul rând, statistica oficială nu reflectă completamente numărul real infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică din Republica Moldova din cauza deficiențelor din dările de seamă statistice și a latenței sporite a acestui grup de infracțiuni. Conform opiniei unor cercetători, datele oficiale despre infracțiunile contra bunei desfășurări a activității în sfera publică reflectă "doar activismul organelor de drept în lupta cu acestea, dar nici într-un caz nivelul real al infracționalității contra bunei activității în sfera publică, cifra neagră a infracționalității putînd varia în fiecare an. În al doilea rînd, există probleme privind aplicarea legislației anticorupționale în raport cu statutul persoanelor corupte. La răspundere sînt trași funcționarii mici, iar „rechinii” rămîn în libertate.

Observațiile făcute asupra persoanelor corupte demonstrează că acestea se deosebesc de alte tipuri de infractori în primul rînd prin poziția socială deosebită - ei sînt investiți cu putere, fără de care nu pot fi realizate infracțiunile contra bunei desfășurări a activității în sfera publică.

---

⁶⁷³https://drive.google.com/file/d/1wi64L4Z_Vfwa13e4bMaPpcCbuf9oKeMh/view

Comportamentul corupțional se manifestă, de regulă, sub două forme. Prima constă în abaterea funcționarului public de la normele stabilite de actele juridice, în procesul exercitării atribuțiilor sale de serviciu. E vorba de modificarea motivației activității, a orientărilor de valoare, de transformarea unei persoane ce respectă legile într-o persoană coruptă. Deținând o anumită funcție, această persoană acceptă utilizarea nelegitimă a împuternicirilor sale pentru satisfacerea intereselor proprii sau ale unor terțe persoane. Totodată, are loc însușirea tot mai intensă a comportamentului corupțional, care devine o trăsătură stabilă, și comiterea unor acțiuni corupționale tot mai periculoase.

Sînt și persoane corupte situaționale, care comit infrațiuni sub influența anumitor circumstanțe de viață.

Cea de-a doua formă de comportament corupțional e caracterizată de faptul că persoana ce ocupă o anumită funcție este orientată deja spre utilizarea nelegitimă a împuternicirilor sale în scop de îmbogățire, adică tinde intenționat spre putere pentru a comite infrațiunile contra bunei desfășurări a activității în sfera publică.

3. Determinantele infrațiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică

Determinantele infrațiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică pot fi divizate în:

- Factorii economici:

- ✓ costul ridicat al vieții, cu o tendință de creștere continuă;

- ✓ bugetul de stat neviabil;

- ✓ salariile joase care au ca efect pauperizarea populației.

- Factorii juridici:

- ✓ imperfecțiunea bazei normativ-juridice, care cauzează ineficiența contracarării abuzurilor funcționarilor, menține intransparența lor excesivă, împiedică controlul sever

asupra activității funcționarilor și protecția juridică a cetățenilor împotriva abuzurilor funcționarilor;

✓ lipsa unui sistem integru de măsuri juridice de influență asupra factorilor ce condiționează infracțiunile contra bunei desfășurări a activității în sfera publică.

- Factorii organizațional-administrativi:

✓ reglementarea insuficientă a normelor de comportament ale funcționarilor de stat a procedurii de realizare a împuternicirilor lor, de eliberare a documentelor oficiale etc;

✓ libertatea excesivă acordată funcționarilor de a lua decizii după bunul plac;

✓ ocuparea funcțiilor nu în baza calităților morale și profesionale ale persoanei, ci prin intermediul relațiilor de prietenie, protecționism, nepotism, devotamentului personal, identității viziunilor politice etc;

✓ promovarea în posturi de răspundere a unor persoane incompetente și corupte;

✓ lipsa de transparență în activitatea administrației publice centrale și locale, în organele de drept;

✓ lipsa unor teste de corespundere a calităților morale și profesionale necesare, a rotației periodice a cadrelor, atitudinea formală față de atestarea angajaților;

✓ absența mecanismelor de interdicție a angajării la serviciu a liderilor sau a membrilor grupurilor criminale.

- Factorii politici:

✓ lipsa controlului parlamentar eficient asupra activității funcționarilor din nivelul superior al puterii executive, inclusiv asupra conducătorilor organelor de protecție a dreptului;

✓ existența unor factori interni și externi care impun interese de grup la luarea unor decizii;

✓ concurența politică neloială;

✓ erorile comise în procesul de realizare a reformelor economice și, sociale.

- Factorii social-psihologici:

✓ dezintegrarea și demoralizarea societății;

- ✓ erodarea valorilor etice;
- ✓ apatia și pasivitatea civică, combinată cu toleranța publică;
- ✓ predominarea intereselor de acaparare ale funcționarilor de stat, ceea ce conduce la încălcarea legilor, normelor morale și eticii profesionale;
- ✓ deformarea moralului majorității conducătorilor, care se manifestă atât prin comiterea de infracțiuni, cât și prin atitudinea tolerantă față de acțiunile infracționale ale subalternilor⁶⁷⁴.

În structura generală a infracționalității este în creștere numărul faptelor infracționale legate de falsificarea documentelor oficiale. În același timp odată cu dezvoltarea progresului tehnico-științific, se diversifică iminent procedeele de falsificare a documentelor oficiale, privite ca mijloace de fixare a informației oficiale. Astfel de fenomene au următoarele cauze:

- ✓ proliferarea tot mai amplă a tehnicii de calcul și a celei de copiere-multiplicare;
- ✓ atenuarea controlului asupra activității organelor și persoanelor care emit documentele oficiale;
- ✓ insuficiența sau lipsa de performanță a tehnicii criminalistice destinate descoperirii falsurilor etc.

Din aceeași gamă de cauze face parte discordanța sistemică a actelor normative în materie, dar și lipsa unei unități terminologice în cadrul legislației și a unei abordări unitare a creației legislative în sfera circulației documentelor oficiale, cauze care duc inevitabil la deficiențe în procesul de aplicare a răspunderii penale pentru infracțiunile legate de falsificarea documentelor oficiale.⁶⁷⁵

---

⁶⁷⁴ Bîrgău M., *Criminologie (Curs universitar)*. Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 226-228

⁶⁷⁵ Brînză S., Stati V. *Tratat de Drept penal. Partea Specială. Vol. II*. Chișinău, 2015, p. 928

4. Profilul infractorului și a victimei implicate în săvârșirea infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică

Controlul asupra infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică nu poate fi efectuat fără cercetarea profilului persoanelor care contribuie nemijlocit sau indirect la răspândirea acestor infracțiuni în societatea moldovenească.

În Republica Moldova, ponderea persoanelor implicate în săvârșirea infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică, în dependență de gen, rămâne a fi neschimbată: 80% în cazul bărbaților și 20% în cazul femeilor. Însă, o creștere esențială a vulnerabilității față de infracțiunile de corupție se atestă la bărbații și femeile cu vârsta cuprinsă între 50 - 59 ani. Ca și în anii precedenți, s-a confirmat că bărbații încearcă să-și ascundă acțiunile infracționale săvârșindu-le în automobile sau stradă, iar femeile găsesc edificiile mai sigure pentru comiterea infracțiunilor. Îmbogățirea, rămâne a fi scopul principal al actelor de corupție pentru toate categoriile de făptuitori. Totodată, în cazul femeilor, valoarea medie a mitei este mai mica decât valoarea operată de bărbați.⁶⁷⁶

De fapt, profilul „corupților” nu s-a modificat esențial, ce este firesc în condițiile când prevederile art. 324 CP RM impune un subiect special al infracțiunii. Persoanele corupte, spre deosebire de corupători și traficanți de influență, în marea majoritate au studii superioare în domeniul de activitate, erudiție înaltă și o pregătire profesională suficientă.

Persoana coruptă posedă aptitudini de gândire peste mediu. Analizând valorile la care au atentat „corupții”, se menționează sfera serviciilor publice, autorizării lucrărilor și activităților, precum și ordinii publice. Totodată, merită de indicat că mai mult de jumătate din faptele examinate de exemplu în anul 2019, s-au referit la învinuirea în comiterea coruperii

---

⁶⁷⁶https://www.cna.md/public/files/Studiu_sentinte2019.pdf

pasive săvârșite în proporții care nu depășesc 100 unități convenționale, adică calificate conform art. 324 CP alin. (4).

Persoana coruptă consideră că comportamentul lor este admisibil și normal. Urmărind scopurile personale, persoana corupătoare egalează calitățile morale ale persoanelor publice cu ale sale proprii și nu dorește să prevadă consecințele acțiunilor sale criminale.

Datele denotă că 8 din 10 inculpați pe fapte de corupere activă sunt bărbați. Vârsta medie, la care bărbații sunt predispuși să ofere avantaje necuvenite este de 30 ani. În funcție de obiectul de atentare, bărbații oferă remunerații persoanelor ce activează în autorități publice centrale, de preferință angajaților Ministerului Afacerilor Interne și Serviciului Vamal. Tot aici, urmează de evidențiat faptul că 3 din 4 corupători-bărbați sunt persoane cu studii medii și medii incomplete. De menționat, că 50% din aceștea nu sunt angajați în câmpul muncii. Comparativ cu bărbații, categoria femeilor a fost reprezentată de fiecare a cincea persoană care a săvârșit fapte de corupere activă. Vârsta medie, la care femeile devin sensibile la infracțiune de corupere activă, este de 50-59 ani. Mai mult de jumătate de cazuri de corupere activă, comise de bărbați, se referă la cazurile de mituire a agenților de patrulare, care au constatat încălcarea Regulamentului de Circulație Rutieră. Este de menționat, că în majoritatea cazurilor, persoanele publice, cărora le-au promis sau oferit mita, au preîntâmpinat corupătorii despre faptul comiterii unei infracțiuni de corupere activă și riscul survenirii răspunderii penale, însă aceștia au ignorat preîntâmpinarea. Acest comportament inadecvat este condiționat de starea psihoemoțională de stres al subiectului, dar și de nivelul său intelectual, care nu-i permite de fapt să evalueze corect situația și riscurile. Evident, că un rol important îl joacă și faptul încrederii infractorului că oferta va fi acceptată de funcționar, astfel fiind evidențiată încă o problemă majoră – toleranța societății față de infracțiunile de corupție. Anume „corupătorii” cel mai des acceptă procedura simplificată de examinare a cauzelor penale în instanțele de fond, la bărbați atingând rata de 88%, iar la femei

de 100%. În același timp, rata achitărilor pe această categorie de infracțiuni este destul de joasă, constituind doar 3%. În aceste cazuri, de regulă, instanțele judiciare își motivează decizia prin erorile comise la administrarea probelor.

Dispoziția art.326 CP RM, caracterizează „traficantii” în sensul participării atât la acțiunile de vânzare, cât și de cumpărare a influenței, fiind evident că profilul traficantului de influență are trasături caracteristice subiecților de infracțiune atât a coruperii pasive, cât și coruperii active. Totodată, există și unele elemente asemănătoare ale traficantilor de influență ipotetică cu escrocii.⁶⁷⁷

Referitor la componența infracțiunii prevăzute de art. 327 CP RM, precizăm că săvârșește abuz de putere acea persoană publică care reprezintă o autoritate publică. Respectiv, săvârșește abuz de serviciu persoana publică care nu reprezintă o autoritate publică.

Specific pentru acțiunea prejudiciabilă de depășire a limitelor drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege este că făptuitorul comite o acțiune care nu este în competența lui de serviciu sau în competența exclusivă a lui de serviciu, dar este în competența unei alte persoane sau a unui alt organ ori acțiune care nu se afla în competența a nici unei persoane sau a nici unui organ. Este adevărat că, la etapa inițială de săvârșire a infracțiunii specificate la alin.(1) art.328 CP RM, punctul de plecare este competența de serviciu a făptuitorului. Or, în mod firesc, pentru a depăși limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, trebuie mai întâi să te afli în cadrul acelor limite. Însă, ulterior, desfășurarea activității infracționale ia o asemenea turnură, încât cele săvârșite de făptuitor exced cadrul drepturilor și atribuțiilor ce i-au fost acordate prin lege. Este necesar a consemna că săvârșește exces de putere acea persoană publică care reprezintă o autoritate publică. Respectiv, săvârșește depășire a atribuțiilor de serviciu persoana publică care nu reprezintă o autoritate publică.

---

⁶⁷⁷ Ibidem

Nu toate infracțiunile incluse în Capitolul XV din Partea Specială a CP RM sunt comise de către un subiect special. Astfel, nu se cere o calitate specială pentru subiectul infracțiunilor specificate la art.325 și alin. (1¹) art.326 CP RM.

Celelalte infracțiuni prevăzute în Capitolul XV din Partea Specială a Codului penal pot fi săvârșite doar de un subiect special⁶⁷⁸: persoană publică (în ipoteza infracțiunilor prevăzute la alin.(1) art.327, alin.(1) art.328, alin.(1) art.329 și alin.(1) art.332 CP RM); persoană publică sau persoană publică străină (în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.324 CP RM); funcționar internațional (în ipoteza infracțiunii specificate la lit.a¹) alin.(2) art.324 CP RM); persoană cu funcție de demnitate publică (în situația infracțiunilor prevăzute la lit.a) alin.(3) art.324, lit.b) alin.(2) art.327, lit.b) alin.(3) art.328, alin.(2) art.330² și lit.b) alin.(2) art.332 CP RM); persoană care are influență sau care susține că are influență asupra unei persoane publice, persoane cu funcție de demnitate publică, persoane publice străine sau a unui funcționar internațional (în cazul infracțiunii specificate la alin.(1) art.326 CP RM); persoană căreia informațiile din declarația cu privire la venituri și proprietate i-au devenit cunoscute în procesul îndeplinirii atribuțiilor de serviciu sau al exercitării controlului (în ipoteza infracțiunii prevăzute la alin.(3) art.330¹ CP RM).

Noțiunea „persoană publică” este definită la alin.(2) art.123 CP RM. Categoriile de persoane publice care intră sub incidența acestei definiții sunt:

- funcționarul public, inclusiv funcționarul public cu statut special (colaboratorul serviciului diplomatic, al serviciului vamal, al organelor apărării, securității naționale și ordinii publice, altă persoană care deține grade speciale sau militare);
- angajatul autorităților publice autonome sau de reglementare, al întreprinderilor de stat sau municipale, al altor persoane juridice de drept public;

---

⁶⁷⁸ Brînză S., Stati V. Tratat de Drept penal. Partea Specială.Vol. II. Chișinău, 2015, p.853

- angajatul din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică;
- persoana autorizată sau investită de stat să presteze în numele acestuia servicii publice sau să îndeplinească activități de interes public.

Prin „persoană publică străină” se înțelege: orice persoană, numită sau aleasă, care deține un mandat legislativ, executiv, administrativ sau judiciar al unui stat străin; persoana care exercită o funcție publică pentru un stat străin, inclusiv pentru un organ public sau o întreprindere publică străină; persoana care exercită funcția de jurat în cadrul sistemului judiciar al unui stat străin.

Prin „funcționar internațional” se înțelege: funcționarul unei organizații publice internaționale ori supranaționale sau orice persoană autorizată de o astfel de organizație să acționeze în numele ei; membrul unei adunări parlamentare a unei organizații internaționale ori supranaționale; orice persoană care exercită funcții judiciare în cadrul unei curți internaționale, inclusiv persoana cu atribuții de grefă.

Persoană cu funcție de demnitate publică este, după caz: persoana al cărei mod de numire sau de alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova; persoana care este investită în funcție, prin numire sau prin alegere, de către Parlament, Președintele Republicii Moldova sau Guvern, în condițiile legii; persoana căreia persoana cu funcție de demnitate publică i-a delegat împuternicirile sale.⁶⁷⁹

Caracteristica infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică manifestă următoarele tendințe: s-a majorat numărul de persoane ce au săvârșit infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică; s-a redus numărul femeilor corupte; a crescut nivelul de instruire al persoanelor corupte; s-a redus numărul persoanelor corupte cu antecedente penale; s-a redus numărul persoanelor corupte de vârstă medie

---

⁶⁷⁹ Popov R. Subiectul infracțiunilor prevăzute în Capitolele XV și XVI din Partea Specială a Codului penal. Chișinău: CEP USM, 2012, p. 101

(25-29 ani) și a crescut numărul persoanelor corupte de vîrstă înaintată (30-60 ani). Majoritatea cazurilor infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică descoperite țin de funcționari din nivelele medii (ofițeri de urmărire penală, inspectori, etc).⁶⁸⁰

De exemplu, X a fost declarat vinovat de săvîrșirea infracțiunii prevăzute de art.324 alin. (4) CP RM.⁶⁸¹ În fapt, X., fiind persoană publică, deținînd funcția de supraveghetor al Serviciului Regim și Supraveghere a Penitenciarului nr. 11 mun. Bălți, la data de XXXXXXXXXX prin intermediul unei persoane mijlocitor, a acceptat și a primit pentru sine suma de 200 lei, bani ce nu i se cuvin, ca recompensă pentru a îndeplini o acțiune contrar funcției exercitate, și anume de a transmite un pachet în care se afla un praful de culoare cafenie și un pachet de polietilenă în care se aflau granule de culoare verde, care reprezintă un obiect a cărui transmitere este interzisă persoanelor deținute în penitenciar. Astfel, X., cunoscînd că obiectele indicate reprezintă un obiect a cărui transmitere este interzisă persoanelor deținute în penitenciar, contrar obligațiilor de serviciu, urma să transmită obiectele interzise deținutului pe nume V.

De exemplu, B. V. a fost recunoscut vinovat de săvîrșirea infracțiunii prevăzute de art. art.30, 324 alin.(2) lit.b),c) CP al RM. În fapt, B.V. activînd în calitate de inspector de patrulare al Plutonului Sîngerei, Glodeni, Fălești al Companiei de Patrulare nr. 2 Bălți a Regimentului de Patrulare Nord al INP al IGP al MAI, la XXXXXXXXXX XXXXXXXXXX fiind membru al echipajului de poliție MAI XXXX, împreună cu colegul de serviciu C. A., acționînd cu intenție directă, aflîndu-se pe un drum public, din satul Răzălăi m. Sîngerei, avînd suspecții de conducere a mijlocului de transport, tractor de model „T-16”, în

---

⁶⁸⁰ Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 223-224

⁶⁸¹ Sentința Judecătorei Bălți, Sediul Central din 17.09.2018. Dosar nr.1-393/2018 09-1-6930-08052018. În:

https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

stare de ebrietate de cet. M. N., care a fost supus testului de alcoolemie la fața locului cu un aparat alcoolscopic neidentificat, constatându-i-se o concentrație de 0,22 mg/l de alcool în aerul expirat, făcând uz de cuvinte gesturi și semne au extorcat de la ultimul, mijloace financiare în sumă de 10 000 MDL, iar ulterior au primit suma de 5 000 MDL, pentru a nu documenta în continuare cazul și a distruge rezultatele testelor de alcoolemie. În continuare, la XXXXXXXXXX, XXXXXXXXXX fiind membru al echipajului de poliție MAI XXX, împreună colegul de serviciu C. A., acționând cu intenție directă, aflându-se pe un drum public, la intrarea în satul Răuțel m. Făleşti, având suspexții de conducere a mijlocului de transport, tractor de model „MTZ-80” în stare de ebrietate de cet. R. E., făcând uz de cuvinte gesturi și semne au extorcat și primit de la ultimul mijloace bănești în mărime 12 000 MDL, în scopul de a nu documenta în continuare cazul de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate.

Ulterior, la 13 aprilie 2018 în perioada de timp 08.30 - 09.00, XXXXXXXXXX, fiind membru al echipajului de poliție MAI XXX, acționând cu intenție directă, aflându-se pe un drum public din mun. Bălți, având suspexții de conducere a mijlocului de transport, automobil de model „Audi A4” n/î XXX, în stare de ebrietate de cet. D. Ț., fără a fi supus testului alcooloscopic, făcând uz de cuvinte gesturi și semne, a extorcat și primit de la ultimul mijloace bănești în sumă de 500 euro, care conform cursului oficial de schimb al BNM constituie 10 110 MDL, pentru a nu documenta în continuare cazul de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate. Urmare, la 20 aprilie 2018 în perioada de timp 10.33 - 10.43, XXXXXXXXXX fiind membru al echipajului de poliție MAI XXX, împreună cu colegul de serviciu C. A., aflându-se pe un traseu din raionul Sîngerei, acționând cu intenție directă, având suspexții de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate de către o persoană neidentificată de organul de urmărire penală pe nume „S.”, care a fost supus testului de alcoolemie la fața locului cu un aparat alcoolscopic neidentificat, constatându-i-se o concentrație de 0,22 mg/l de

alcool în aerul expirat, făcând uz de cuvinte gesturi și semne, au extorcat și primit de la ultimul mijloace bănești în sumă de 1000 MDL, pentru a nu documenta în continuare cazul de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate. În aceeași zi, în perioada de timp 10.58 - 11.04, XXXXXXXXXX, fiind membru al echipajului de poliție MAI XXX, împreună cu colegul de serviciu C. A., acționând cu intenție directă, aflându-se pe un traseu din raionul Sîngerei, având suspiecții de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate de către o persoană neidentificată la de organul de urmărire penală, ne fiind supus testului de alcoolsopic la fața locului, făcând uz de cuvinte gesturi și semne, au extorcat și primit de la ultimul mijloace bănești în sumă de 1100 MDL, pentru a nu documenta în continuare cazul de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate. În continuare, la 25 aprilie 2018 în perioada de timp 10.57 - 11.30, XXXXXXXXXX, fiind membru al echipajului de poliție MAI XXX, împreună cu colegul de serviciu C. A., acționând cu intenție directă, aflându-se pe un traseu din raionul Sîngerei, având suspiecții de conducere a mijlocului de transport, tractor de model „MTZ-82”, în stare de ebrietate de cet. C. I., care a fost supus testului alcoolsopic la fața locului, constatându-i-se o concentrație de 0,22 mg/l de alcool în aerul expirat, făcând uz de cuvinte gesturi și semne, a extorcat de la ultimul mijloace bănești în sumă de 10 000 MDL, iar ulterior au primit de la ultimul mijloace financiare în sumă de 200 Euro, care conform cursului oficial de schimb al BNM constituie 4 026 MDL, pentru a nu documenta în continuare cazul de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate. La 11 mai 2018 în perioada de timp 06.00 - 06.30, XXXXXXXXXX, fiind membru al echipajului de poliție MAI XXX, împreună cu colegul de serviciu C. A., acționând cu intenție directă, aflându-se pe un traseu din raionul Fălești, având suspiecții de conducere a mijlocului de transport, automobil de model „Opel Corso”, în stare de ebrietate de cet. C. M., ne fiind supus testului de alcoolemie la fața locului, făcând uz de cuvinte gesturi și semne au extorcat de la ultimul mijloace financiare în sumă de 10 000 MDL, iar ulterior au primit de la

cet. C. mijloace bănești în sumă de 8 000 MDL, pentru a nu documenta în continuare cazul de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate.

Ulterior, la 16 mai 2018 în perioada de timp 07.40-08.02, XXXXXXXXXX, fiind membru al echipajului de poliție MAI XXX, împreună cu colegul de serviciu C. A., acționând cu intenție directă, aflându-se pe un drum public din or. Sîngerei, având suspexții de conducere a mijlocului de transport, autocamion de model „Fort Tranzit” în stare de ebrietate de cet. A. V., care a fost supus testului de alcoolemie la fața locului cu un aparat alcoolscopic neidentificat, constatându-i-se o concentrație de 0,22 mg/l de alcool în aerul expirat, făcând uz de cuvinte gesturi și semne au extorcat de la ultimul mijloace bănești în mărime de 10 000 MDL, ulterior primind suma de 300 Euro, care conform cursului oficial de schimb al BNM constituie 5 917 MDL, pentru a nu documenta în continuare cazul de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate. În aceeași zi, în perioada de timp 08.10-08.16, XXXXXXXXXX, fiind membru al echipajului de poliție MAI XXX, împreună cu colegul de serviciu C. A., acționând cu intenție directă, aflându-se pe un drum public din satul Beliceniei Vechi m. Sîngerei, având suspexții de conducere a mijlocului de transport tractor de model „MTZ-80”, în stare de ebrietate de cet. P. M., fără a fi supus testului alcooloscopic, făcând uz de cuvinte gesturi și semne au pretins de la ultimul mijloace bănești în mărime de 4000 MDL, pentru a nu documenta în continuare cazul de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate.⁶⁸²

Acest fapt ne demonstrează încă o dată că statistica oficială nu reflectă parametrii reali ai criminalității contra bunei desfășurări a activității în sfera publică ea fiind latentă, ceea ce presupune nedeclararea-premeditată a organelor de drept despre comiterea unei acțiuni ilegale.

---

⁶⁸² Sentința Judecătorei Bălți, Sediul Sîngerei din 19.12.2018. Dosar nr. 1-139/18. 09-1-11693-03082018. În:

https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

În ce privește *victima* infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică, aceasta apare în următoarele cazuri: cel cărui îi sunt extorcate de către o persoană publică sau de către o persoană publică străină, personal sau prin mijlocitor, bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, pentru aceasta sau pentru o altă persoană, pentru a o face să îndeplinească sau nu ori să întârzie sau să grăbească îndeplinirea unei acțiuni în exercitarea funcției sale ori contrar funcției în cauză (în cazul infracțiunii specificate la lit.c) alin.(2) art.324 CP RM); persoana căreia remunerația ilicită îi este extorcată de către făptuitor (în ipoteza infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.326 CP RM, presupunând modalitatea faptică de extorcare a remunerației ilicite); persoana fizică sau juridică ale cărei drepturi sau interese ocrotite de lege suferă daune în proporții considerabile (în situația infracțiunilor prevăzute la art.327 și 328 CP RM); persoana fizică sau juridică ale cărei drepturi sau interese ocrotite de lege suferă daune în proporții mari (în cazul infracțiunilor specificate la art.329 CP RM); declarantul (inclusiv declarantul-ofițer de informație și securitate), membrul familiei declarantului, creditorul sau debitorul declarantului (în ipoteza infracțiunii prevăzute la alin.(3) art.330¹ CP RM).⁶⁸³

5. Prevenirea și combaterea infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică

Politicile și practicile din domeniul prevenirii și combaterii infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică reprezintă un complex de măsuri legislative, instituționale, economice, sociale și morale. Scopul unei politici eficiente de combatere și prevenire a infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică este diminuarea nivelului infracționalității contra bunei desfășurări a activității în sfera publică și creșterea încrederii în instituții. Pe parcursul întregii perioade de stabilire a statalității Republicii Moldova au fost

---

⁶⁸³ Brînză S., Stati V. Tratat de Drept penal. Partea Specială.Vol. II. Chișinău, 2015, p.850

adoptate un spectru foarte larg de acte normative, create multiple comisii și organe prin care s-au făcut încercări de a contracara infracțiunile contra bunei desfășurări a activității în sfera publică.⁶⁸⁴

Cadrul normativ cu privire la prevenirea și combaterea infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică poate fi divizat în segmentul actelor normative internaționale la care Republica Moldova a aderat și actele normative naționale.

Pe plan internațional Republica Moldova este considerată un stat cu o legislație puternică în domeniul combaterii infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică, însă aplicarea acesteia în practică și rezultatele obținute sunt slab resimțite în societatea moldovenească.

În anul 2002, odată cu intrarea în vigoare a actualului Cod penal al Republicii Moldova, au fost modificate normele ce incriminau infracțiunile de corupție și cele conexe lor, principala deosebire fiind delimitarea infracțiunilor de corupție din sectorul public de cele din sectorul privat. Astfel, infracțiunile de corupție din sectorul public ca cele mai răspândite infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera public sunt reglementate la moment în Capitolul XV al Codului penal.

La fel, în anul 2003 Republica Moldova și-a asumat angajamente internaționale cu privire la prevenirea și combaterea corupției prin ratificarea a două convenții ale Consiliului Europei: Convenția penală cu privire la corupție (din 27 ianuarie 1999, Strasbourg), ratificată prin Legea nr.428-XV din 30.10.2003;⁶⁸⁵ Convenția civilă cu privire la corupție (din 4 noiembrie 1999, Strasbourg), ratificată prin Legea nr.542-XV din 19.12.2003.⁶⁸⁶

---

⁶⁸⁴ <http://www.cna.md/public/files/Suport-de-curs-MASTER-red-2016c9984.pdf>

⁶⁸⁵ Legea RM pentru ratificarea Convenției penale privind corupția nr.428-XV din 30.10.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.229-233/918.

⁶⁸⁶ Legea RM pentru ratificarea Convenției civile privind corupția nr.542-XV din 19.12.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr.6-12/64.

Anul 2004 a fost marcat prin adoptarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia.⁶⁸⁷

De asemenea, a fost adoptată Hotărârea Guvernului nr.615 din 28.06.2005 privind unele măsuri de prevenire a corupției și protecționismului în cadrul instituțiilor publice, potrivit căreia responsabilitatea pentru prevenirea corupției și protecționismului în instituția publică respectivă se pune în sarcina unui viceministru (vicedirector).⁶⁸⁸ Guvernul a adoptat și Hotărârea nr.1219 din 28.11.2005 cu privire la acțiunile de asigurare a eligibilității Republicii Moldova pentru asistență financiară în cadrul Programului american „Provocările Mileniului“, prin care a fost instituit un Grup de lucru responsabil de coordonarea și elaborarea „Concepției de combatere a corupției și asigurării supremației legii”.

Prin modificarea Legii nr.1104-XV din 06.06.2002⁶⁸⁹ și adoptarea Hotărârii Guvernului nr. 977 din 23.08.2006⁶⁹⁰ privind expertiza anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, CNA este înzestrat cu o atribuție nouă – de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și a proiectelor de acte normative ale Guvernului, în vederea corespunderii lor cu politica statului de prevenire și combatere a corupției.

În anul 2007 Republica Moldova și-a asumat un nou angajament în fața comunității internaționale, prin ratificarea Convenției ONU împotriva corupției (din 31 octombrie 2003).

---

⁶⁸⁷ Hotărârea Parlamentului RM pentru aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției și Planului de acțiuni pentru realizarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției, nr.421-XV din 16.12.2004. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr.13-16/58.

⁶⁸⁸ Hotărârea Guvernului RM privind unele măsuri de prevenire a corupției și protecționismului în cadrul instituțiilor publice, nr.615 din 28.06.2005. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.92-94/6792005.

⁶⁸⁹ Legea RM cu privire la Centrul Național Anticorupție, nr.1104-XV din 06.06.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.91-94/668.

⁶⁹⁰ Hotărârea Guvernului RM privind expertiza anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative nr.977 din 23.08.2006. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.134-137/1020.

De menționat este și adoptarea Hotărârii Guvernului nr.32 din 11.01.2007 pentru aprobarea Programului de acțiuni privind implementarea Planului Preliminar de Țară al Republicii Moldova în cadrul Programului SUA „Provocările Mileniului“, al cărei obiectiv declarat este combaterea corupției.⁶⁹¹

Anul 2008 s-a dovedit a fi unul prodigios pentru adoptarea noilor reglementări în materie anticorupție, în special în ceea ce privește prevenirea corupției.

Astfel, au fost adoptate:

- Legea nr.16-XVI din 15.02.2008 cu privire la conflictul de interese, prin care se reglementează incompatibilitățile și restricțiile impuse persoanelor care exercită funcții de demnitate publică, funcții publice sau alte funcții, soluționarea conflictelor de interese, precum și modul de prezentare a declarației cu privire la conflictul de interese.⁶⁹²

Adoptarea prezentei legi a condus, pentru prima dată în Republica Moldova, la publicarea declarațiilor privind veniturile și proprietățile funcționarilor publici și a declarațiilor de interes, în scopul monitorizării acestora și prevenirii situațiilor de conflict de interese;

- Legea nr.25-XVI din 22.02.2008 privind codul de conduită a funcționarului public, care urmărește stabilirea unor norme de conduită în serviciul public și informarea cetățenilor cu privire la conduita pe care trebuie să o adopte funcționarul public în vederea oferirii unor servicii publice de calitate; asigurarea unei administrări mai bune pentru realizarea interesului public; prevenirea și eliminarea corupției din administrația publică și crearea unui climat de încredere între cetățeni și autoritățile publice;⁶⁹³

- Legea nr.90-XVI din 25.04.2008 cu privire la prevenirea și combaterea corupției, care stabilește acțiuni de

---

⁶⁹¹ http://www.cnaa.md/files/theses/2016/24368/iurie_gatcan_thesis.pdf

⁶⁹² Legea RM cu privire la conflictul de interese, nr.16-XVI din 15.02.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.94-96/351.

⁶⁹³ Legea RM privind codul de conduită a funcționarului public, nr.25-XVI din 22.02.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.74-75/243.

prevenire și de combatere a corupției, asigurând apărarea drepturilor și libertăților persoanei, a intereselor publice, a securității naționale și înlăturarea consecințelor actelor de corupție;⁶⁹⁴

- Legea nr.239-XVI din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional, a cărei elaborare a fost determinată de necesitatea stabilirii unor principii și modalități de asigurare a transparenței decizionale în cadrul autorităților publice, creării unui mecanism viabil de participare a cetățenilor și a organizațiilor constituite de aceștia la elaborarea și adoptarea deciziilor;⁶⁹⁵

- Legea nr.271-XVI din 18.12.2008 privind verificarea titularilor și candidaților la funcții publice, care stabilește principiile, scopurile, cercul persoanelor ce urmează a fi supuse verificării, procedura, formele și metodele de verificare a informațiilor referitoare la cetățenii Republicii Moldova care dețin sau candidează la funcții publice, a căror exercitare într-o manieră neconformă legii poate aduce prejudicii intereselor securității naționale;⁶⁹⁶

- Metodologia de evaluare a riscurilor de corupție în instituțiile publice, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.906 din 28.07.2008. Aspectul novatoriu al acestei Hotărâri de Guvern a constat în implementarea și reglementarea cadrului organizatoric și metodologic al procesului de elaborare a recomandărilor pentru a exclude efectele acestora. CNA a inițiat în anul 2013 procedura de evaluare a riscurilor în autoritățile publice centrale, în urma reformării instituției.⁶⁹⁷ În perioada de după semnarea Planul de Acțiuni Uniunea Europeană –

---

⁶⁹⁴ Legea RM cu privire la prevenirea și combaterea corupției, nr.90-XVI din 25.04.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.103-105/391.

⁶⁹⁵ Legea RM privind transparența în procesul decizional, nr.239-XVI din 13.11.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.215-217/798.

⁶⁹⁶ Legea RM privind verificarea titularilor și candidaților la funcții publice, nr.271-XVI din 18.12.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.41-44/118.

⁶⁹⁷ Hotărârea Guvernului RM privind Metodologia de evaluare a riscurilor de corupție în instituțiile publice, nr.906 din 28.07.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.152- 153/935

Republica Moldova (PAUEM) au loc principalele realizări normative în domeniul anticorupție, datorate, în mare parte, punerii în aplicare a Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției și a Planului de acțiuni, care prevedea modificarea și completarea cadrului legal existent. O deosebită intensificare a acestor eforturi se observă în anul 2008, când Parlamentul a adoptat legi-cheie, precum: Legea cu privire la conflictul de interese, Legea privind codul de conduită a funcționarului public, Legea cu privire la prevenirea și combaterea corupției, Legea privind transparența în procesul decizional, Legea privind verificarea titularilor și candidaților la funcții publice, iar Guvernul a aprobat importante acte normative, printre care și metodologia de evaluare a riscurilor de corupție în instituțiile publice. Adoptarea rapidă a acestor acte legislative și normative din anul 2008 se explică prin expirarea termenului pentru onorarea anumitor obligații în domeniul prevenirii și combaterii corupției, asumate de Republica Moldova față de partenerii externi, ceea ce a însemnat sacrificarea calității reglementărilor în favoarea cantității lor.

În anul 2011 a fost adoptată Strategie Națională Anticorupție pentru 2011-2016, în care se stipulează că printre acțiunile prioritare de consolidare a capacităților organelor de ocrotire a normelor de drept și ale justiției este sporirea credibilității CNA, procuraturii și justiției în fața societății.⁶⁹⁸ De asemenea, în anul 2011 a fost constituită Comisia Națională de Integritate, prin Legea nr.180 din 19.12.2011 care a intrat în vigoare la 1 martie 2012, misiunea de bază a căreia este promovarea și implementarea politicilor strategice ale statului în vederea reprimării fenomenului corupției prin utilizarea mecanismelor de control al veniturilor, proprietăților și al intereselor funcționarilor publici.⁶⁹⁹

---

⁶⁹⁸ Hotărârea Parlamentului RM nr.154 din 21.07.2011 pentru aprobarea Strategiei naționale anticorupție pe anii 2011-2016. În: <http://lex.justice.md/md/340429>

⁶⁹⁹ Legea RM cu privire la Comisia Națională de Integritate, nr.180 din 19.12.2011. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.1-62/2.

Este de menționat că în perioada anilor 2011-2014 a fost înregistrată o creștere majoră a numărului de acte normative elaborate și aprobate pentru diminuarea fenomenului corupției și bineînțeles infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera public, care au contribuit la consolidarea instituțiilor implicate în combaterea corupției, la implementarea unor noi instrumente de prevenire a fenomenului corupției, precum: testarea integrității profesionale a funcționarilor publici, aplicarea poligrafului la angajare în organele de drept, reglementarea avertizorilor de integritate. Principalele acte normative în acest sens sunt:

- Strategia de consolidare instituțională a Centrului Național Anticorupție, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr.232 din 25.10.2012;⁷⁰⁰

- Legea nr.59 privind activitatea specială de investigații din 29.03.2012;⁷⁰¹

- Hotărârea Guvernului nr.707 din 09.09.2013 privind aprobarea Regulamentului-cadru privind avertizorii de integritate;⁷⁰²

- Hotărârea Guvernului nr.767 din 19.09.2014 privind punerea în aplicare a Legii nr.235 din 23.12.2013 privind testarea integrității profesionale;⁷⁰³

- Hotărârea Guvernului nr.475 din 19.06.2014 cu privire la unele măsuri de realizare a Legii nr.269-XVI din 12 decembrie 2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf).⁷⁰⁴

---

⁷⁰⁰ Hotărârea Parlamentului RM pentru aprobarea Strategia de consolidare instituțională a Centrului Național Anticorupție, nr. 232 din 25.10.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.22-25/85.

⁷⁰¹ Legea RM privind activitatea specială de investigații, nr.59 din 29.03.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.113-118/373

⁷⁰² Hotărârea Guvernului RM privind aprobarea Regulamentului-cadru privind avertizorii de integritate, nr.707 din 09.09.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.198-204/808.

⁷⁰³ Hotărârea Guvernului RM privind punerea în aplicare a Legii nr.235 din 23.12.2013 privind testarea integrității profesionale, nr.767 din 19.09.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.325-332/945.

⁷⁰⁴ Hotărârea Guvernului RM cu privire la unele măsuri de realizare a Legii nr.269-

Poligraful (așa-zisul “detector de minciuni”) înregistrează simultan pe o diagramă modificările a cinci parametri psihofiziologici:

- respirația toracică,
- respirația abdominală,
- reacția electrodermică,
- tensiunea arterială,
- puls și micromișcările neuromusculare.

Fiecare parametru psihofiziologic înregistrat grafic pe diagrama poligraf prezintă anumite caracteristici specifice pe care examinatorul le analizează și le interpretează, formulând concluziile cu privire la sinceritatea sau nesinceritatea subiectului, concluzii consemnate într-un raport psihologic de constatare tehnico-științifică. Tehnica poligraf nu face altceva decât să depisteze emoția în mod indirect prin surprinderea reacțiilor activatorii generale, care implică mecanisme fiziologice atât centrale cât și periferice.⁷⁰⁵

Orice examinare cu tehnica poligraf va fi precedată de o discuție pre-test și încheiată cu o discuție post-test. Specialistul va trebui să obțină date exacte cu privire la faptele și circumstanțele care constituie baza bănuirii persoanei ce urmează a fi examinată. Specialistul va obține multe date chiar din observarea directă a persoanei încă din momentul în care aceasta intră în laborator și până la terminarea examinării. În timpul discuției pre-test (15-20 de minute) persoanei ce urmează a fi examinată, i se aduce la cunoștință scopul examinării, modul de funcționare al aparatului, accentuând principiile fundamentării științifice ale metodei și rezultatele ce se pot obține. Acest aspect sporește preocuparea persoanei nesincere asupra detectării

---

XVI din 12 decembrie 2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf), nr.475 din 19.06.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.169-173/5321.

⁶⁹⁵ Nastas A., Testarea poligraf-metodă modernă de stabilire a comportamentului simulat. În: Republica Moldova în contextul geopolitic contemporan și perspectivele integrării europene: Materialele conferinței științifico-practice internaționale anuale a tinerilor cercetători. Ediția a IV-a. Chișinău, 2010, p. 261. ISBN 978-9975-45-544-2

posibile și calmează persoana sinceră. Întrebările din discuția pre-test au scopul de a provoca răspunsuri verbale și nonverbale, care vor oferi specialistului indicii asupra sincerității sau nesincerității subiectului, fără a-l face să-și diminueze în mod inutil starea de tensiune și fără ca specialistul să se angajeze într-un dialog acuzator în dorința de a obține o mărturisire a vinovăției. Un subiect care este învinuit de către examinator că ar fi săvârșit infracțiunea în curs de cercetare sau care este interogată ca și când ar fi deja considerat responsabil de aceasta, nu mai este potrivit pentru un test la poligraf. Discuția pre-test impune crearea unui sentiment de siguranță și încredere reciprocă, a unui dialog deschis, degajat. Nerealizarea acestei stări poate influența negativ reactivitatea psihoemoțională a subiectului testat și implicit rezultatul testării la poligraf.

În timpul discuției pre-test un subiect sincer, de obicei, va manifesta un comportament în care se pot observa indicii naturale și dezinvolturii în argumentare, subiectul manifestând mai mult curiozitate față de cauza penală decât teamă, exprimându-și păreri, răspunzând prompt și coerent la întrebări etc.⁷⁰⁶

În anul 2017 prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 56 din 30.03.2017 a fost aprobată Strategia națională de integritate și anticorupție pentru anii 2017–2020. Această Strategie a fost dezvoltată pornind de la evaluarea sistemului național de integritate, fiind construită pe următorii piloni de integritate: Parlamentul; Guvernul, sectorul public și administrația publică locală; Justiția și autoritățile anticorupție; Comisia Electorală Centrală și partidele politice; Curtea de

---

⁶⁹⁶ Nastas A., *Tehnici și mijloace de investigare a comportamentului simulat*. În: Edificarea statului de drept și punerea în valoare a patrimoniului cultural și istoric al Moldovei în contextul integrării europene: Materialele conferinței științifice internaționale anuale a doctoranzilor și a tinerilor cercetători. Chișinău, 2011, p. 43. ISBN 978-8875-46-533-1

Conturi; Avocatul Poporului; Sectorul privat; Societatea civilă și mass-media.⁷⁰⁷

Cu toate acestea, până în prezent nu se face simțit impactul reformelor inițiate asupra diminuării infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică. Infracțiunile contra bunei desfășurări a activității în sfera publică rămân a fi în continuare unele dintre cele mai grave tipuri de infracțiuni, care macină societatea moldovenească, afectând semnificativ starea economică, nivelul de trai al oamenilor, stabilitatea socială și politică a țării.

O problemă constantă raportată de actorii interni și partenerii de dezvoltare ai Republicii Moldova este concentrarea eforturilor de reformă și a politicilor doar pe acțiuni de modificare a legislației și restructurări instituționale, fiind omisă, cel mai frecvent, componenta de punere în aplicare efectivă a modificărilor legislative și instituționale.⁷⁰⁸

Centrul Național Anticorupție apărut la 01.10.2012, urmare a reformării fostului Centru pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției este un organ specializat investit cu atribuții de prevenire și de combatere a actelor de corupție sau a faptelor de comportament corupțional.

Pe lângă Centrul Național Anticorupție, mai sunt și alte instituții de stat abilitate cu funcția de prevenire și combatere infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică.

De asemenea, Ministerul Afacerilor Interne care este în componența Guvernului Republicii Moldova realizează funcția de prevenire și combatere a infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică prin intermediul Serviciului de protecție internă și anticorupție.⁷⁰⁹

---

⁷⁰⁷ Hotărîrea Parlamentului RM privind aprobarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017–2020 nr. 56 din 30.03.2017. În: Monitorul Oficial nr.216-228/354 din 30.06.2017

⁷⁰⁸ Ibidem

⁷⁰⁹<http://www.mai.gov.md/ro/content/baza-legislativa-sinormativa-spia>

Pe parcursul anului 2019, o atenție deosebită a fost acordată activităților de instruire în domeniul prevenirii infracțiunilor de corupție fiind desfășurate 116 sesiuni de instruire, cu participarea a 3110 angajați ai autorităților administrative și instituțiilor din subordinea Ministerului Afacerilor Interne.

Concomitent, în baza investigațiilor și constatărilor efectuate, de către SPIA, au fost pornite 116 cauze penale (186 perioada 2018), după cum urmează: art. 324 CP RM (corupere pasivă) – 27 cazuri (39-2018); art. 325 CP RM (corupere activă) – 14 (55 - 2018); art. 326 CP RM (traficul de influență) – 22 (26 - 2018); etc.⁷¹⁰

Totodată, menționăm că, în primul trimestru al anului 2020, SPIA al MAI a desfășurat 25 de verificări, iar INP al IGP a desfășurat 7 controale inopinate în vederea aprecierii modului de exercitare a activității de serviciu a angajaților INP al IGP, antrenati la asigurarea securității circulației rutiere, legalitatea utilizării mijloacelor tehnice, inclusiv a mijloacelor de măsurare a vitezei mijloacelor de transport auto și aparatajului medical de testare alcooscopică din dotarea poliției. În vederea promovării integrității în rândurile angajaților Ministerului Afacerilor Interne, a fost desfășurată o campanie de sensibilizare a societății despre fenomenul corupției și promovarea integrității (la data de 01.03.2020). De asemeni, pe pagina web a MAI au fost plasate 20 de comunicate de presă pe segmentul activităților de promovare a integrității în rândurile angajaților MAI, iar pe pagina de facebook a SPIA au fost realizate 25 de postări cu referire la subiectul integrității. Prevenirea și combaterea infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică în rândul funcționarilor publici cu statut special din cadrul subdiviziunilor structurale ale MAI constituie o prioritate pentru Ministerul Afacerilor Interne, care manifestă „toleranță zero” față de orice faptă de acest gen și care a intensificat activitatea de

---

⁷¹⁰<http://www.mai.gov.md/sites/default/files/rapoarte/rapoarte%202019/Raport%20de%20activitate%20al%20MAI%20pentru%20anul%202019.pdf>

cooperare cu instituțiile abilitate, prin creșterea schimbului de date și informații în acest domeniu. Astfel, în primul trimestru al anului 2020, au fost înregistrate 2 cazuri de influență necorespunzătoare denunțate în cadrul subdiviziunilor MAI. Totodată, de către angajații Poliției au fost înregistrate 50 de denunțuri privind tentativa mituirii din partea cetățenilor, iar în cadrul SPIA, au fost denunțate 20 de cazuri cu privire la manifestările de corupție. De asemeni, de către SPIA au fost efectuate 12 anchete de serviciu, în temeiul cărora a fost sancționat disciplinar un angajat, care a fost concediat. Făcând o analiză a acțiunilor prevăzute în planul de acțiuni, pe parcursul trimestrului I al anului 2020, din totalul de 32 de acțiuni cu termen de realizare în anul 2020: 20 de acțiuni au fost realizate; 7 acțiuni sunt realizate parțial sau sunt în curs de realizare.⁷¹¹

Procuratura (Anticorupție) - este specializată în combaterea infracțiunilor de corupție, a actelor conexe actelor de corupție și are următoarele atribuții specifice: a) exercită urmărirea penală în cauzele date în competența sa, conform legislației procesual-penale; b) conduce urmărirea penală în cauzele instrumentate de Centrul Național Anticorupție; c) reprezintă învinuirea în instanța de judecată de fond, de apel și de recurs în cauzele menționate la lit. a) și b).⁷¹²

Serviciul de Informații și Securitate – rolul SIS în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție constă din acțiunile acestuia de investigare a manifestărilor de corupție, dacă afectează direct sau indirect securitatea națională. Astfel, până la angajarea în Poliție a candidatului, angajatorul solicită de la Centrul Național Anticorupție și/sau Serviciul de Informații și

---

⁷¹¹<http://www.mai.gov.md/sites/default/files/rapoarte/rapoarte%202020/raport%20trim%20I%20plan%20sectorial%20anticorup%C8%9Bie%20ordine%20public%C4%83%20pentru%20site.pdf>

⁷¹²Legea RM cu privire la procuratură nr.3 din 25.02.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.69-77 din 25.03.2016.

Securitate certificatul de cazier privind integritatea profesională a candidatului la funcția de polițist.⁷¹³

Autoritatea Națională de Integritate – este autoritatea publică ce primordial are drept scop controlul averilor și intereselor personale, respectarea regimului conflictelor de interese și al incompatibilităților și restricțiilor. Prin acțiunile sale previne riscurile de corupție și, în cazul depistării încălcărilor, atrage la răspundere persoane întocmind un act de constatare de către inspectorul de integritate și transmitere dosarul în instanța de judecată.⁷¹⁴

Măsurile preventive a infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică principale în Republica Moldova sînt:

✓ Stabilirea strategiei de dezvoltare social-economică și de realizare a reformei administrative. Crearea unui stat de drept și a unei societăți civile corespunzătoare este baza prevenirii infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică. Modificările cosmetice ale sistemului dirijării de stat, chiar dacă aparent sînt eficiente, nu sînt în stare să amelioreze situația infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică în Republica Moldova.

✓ Formarea unei ideologii a serviciului de stat, adică a sistemului său de principii morale și de valori. Postulatele sovietice au rămas de mult în urmă, iar idealurile noi ale statalității moldovenești încă nu au fost elaborate. Starea de incertitudine și neîncredere ce domină printre funcționari este unul din factorii importanți ai infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică.

✓ Asigurarea transparenței puterii, ceea ce soluționează multiple probleme: reînvie încrederea oamenilor în structurile statale, creează condiții defavorabile pentru infracțiunile contra

---

⁷¹³Hotărîrea Parlamentului RM privind aprobarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017–2020 nr. 56 din 30.03.2017. În: Monitorul Oficial nr.216-228/354 din 30.06.2017

⁷¹⁴ Legea RM cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr.132 din 17.06.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.245-246 din 30.07.2016

bunei desfășurări a activității în sfera publică, realizează drepturile constituționale ale cetățenilor la informație veridică din domeniul dat.

✓ Perfecționarea legislației anticorupționale. Legile corespunzătoare sînt în fond adoptate, ceea ce permite organelor de drept să reacționeze la diverse manifestări corupționale, începînd cu comportamentul neetic al funcționarilor de stat și finalizînd cu participarea lui în acțiuni corupționale sau în activitatea grupurilor criminale organizate. Totuși, baza normativ-juridică necesită în continuare să fie perfecționată, ceea ce se referă atît la reglarea ordinii serviciului de stat, cît și la răspunderea juridică pentru încălcările corupționale.

✓ Manifestarea reală a voinței politice. Voința politică în orice stat, îndeosebi în țările cu institute democratice insuficient dezvoltate, constituie o metodă eficientă de contracarare a infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică. În lipsa acestei voințe, orice legislație, oricît de perfectă, are caracter declarativ, iar activitatea organelor de protecție a dreptului doar imită lupta cu infracțiunile contra bunei desfășurări a activității în sfera publică.⁷¹⁵

Prevenirea infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică prin metode represive ferme poate îmbunătăți percepția populației, însă nu poate reduce considerabil aceasta. Aplicarea unor măsuri educative și de prevenire a infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică este la fel de importantă.

Măsurile de prevenire implementate de către CNA în anul 2018 erau următoarele: sensibilizare și educație anticorupție; expertiza anticorupție a actelor normative; evaluarea integrității instituționale; testarea integrității profesionale; analiza strategică și operațională a corupției; monitorizarea și evaluarea politicilor anticorupție; cooperarea internațională. În acest sens, educația anticorupție realizată în anul 2018 a fost orientată spre activități

---

⁷¹⁵ Birgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p.229-230

de instruire/ formare și informare a grupelor țintă, campanii de sensibilizare, suport consultativ și metodologic entităților publice la implementarea standardelor de integritate, conlucrarea cu societatea civilă și partenerii externi în vederea sporirii eficienței mecanismelor de prevenire. În perioada anului 2018, au fost organizate și desfășurate: 509 - instruirii în domeniile integrității și anticorupție, pentru 19 483 de persoane.⁷¹⁶

În perioada anului 2019, rezultatele obținute de către ofițerii de investigații ai CNA sunt următoarele: 652 de infracțiuni depistate (DGCC – 248, DT Centru - 228, DGT Nord - 138, DGT Sud - 38), din ele: infracțiuni de corupție și conexe corupției – 566 și alte categorii – 86. Luând în considerare faptul că la baza activității operative de investigație stă un complex de măsuri de descoperire și curmare a infracțiunilor și a persoanelor care le comit, din totalul de infracțiuni descoperite, 444 constituie rezultatul prelucrării informațiilor operative recepționate de ofițerii de investigație. Drept urmare a efectuării unei analize a infracțiunilor depistate, se constată cele frecvente infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică, după cum urmează: trafic de influență - 206 infracțiuni; corupere pasivă – 154 de infracțiuni; corupere activă – 119 infracțiuni.

De asemenea, în perioada anului 2019, urmare a măsurilor speciale de investigații și de urmărire penală, au fost realizate 78 de acțiuni de reținere în flagrant delict a făptuitorilor.

Pe parcursul anului 2019, cele mai frecvente cazuri de infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică au fost constatate în Ministerul Afacerilor Interne – 56 de cazuri.

În anul 2019, pentru săvârșirea infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică, CNA a identificat și cercetat penal funcționari, după cum urmează: inspectori de poliție – 45; primari, vice-primari – 11; inspectori vamali – 4; inspectori fiscali - 2; etc.⁷¹⁷

---

⁷¹⁶ [https://cna.md/public/files/Raport de activitate CNA 2018 .pdf](https://cna.md/public/files/Raport_de_activitate_CNA_2018_.pdf)

⁷¹⁷ Ibidem

În primele 6 luni ale anului 2020, în privința a 39 de angajați ai Poliției au fost pornite 32 cauze penale, față de 82 cauze penale în semestrul I a anului 2019, printre care 8 cauze penale pentru corupere pasivă, 7 cauze penale pentru traficul de influență, 2 cauze penale pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu, 2 cauze penale pentru excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, 1 cauză penală pentru falsul în acte publice.

Totodată, diminuarea vădită a cauzelor penale se atestă pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu cu 87,5%, traficul de influență cu 53,33% și coruperea pasivă, cu 52,94%.

În scopul prevenirii cazurilor de infracțiuni de corupție și abuzuri în rândurile Poliției au fost organizate și desfășurate campaniile de informare și sensibilizare cu genericul: „NU acceptăm corupția în Poliție”, „Polițiști integri - cetățeni protejați”.

Totodată, comparativ cu perioada analogică a anului 2019, se atestă creșterea cu 100% a numărului denunțurilor din partea polițiștilor, fiind denunțate 62 tentative de mituire din partea cetățenilor.

Totodată, pentru a ușura comunicarea cu cetățenii, precum și pentru informarea asupra activităților planificate și realizate, la 25.01.2019 a fost creată pagina de Facebook cu genericul „Nu acceptăm corupția în Poliție”.⁷¹⁸

Cît privește rolul judecătorilor în sancționarea condamnaților pentru infracțiunile contra bunei desfășurări a activității în sfera publică, studiile atestă că doar a cincea parte dintre condamnați suportă sancțiuni privative de libertate cu executare reală și doar o jumătate dintre condamnați sînt privați de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități. Lipsa caracterului disuasiv al pedepselor pecuniare pentru infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică este la fel de gravă, în pofida măririi numărului lor în anul 2013. Astfel, mărimile amenzilor penale aplicate sînt mai

---

⁷¹⁸ <http://www.politia.md/ro/advanced-page-type/rapoarte-si-evaluari>

degrabă invers proporționale cu valorile mitelor solicitate sau primite, confiscarea este rareori aplicată din cauza lipsei unei specializări în urmărirea bunurilor infracționale în vederea confiscării, iar confiscarea extinsă lipsește cu desăvârșire. Mai nou, fiecare a patra sentință de condamnare pentru infracțiunile de corupție este depersonalizată înainte de a fi plasată pe portalul instanțelor judecătorești, iar o parte a sentințelor nici nu sînt publicate, creînd percepția că judecătorii încearcă să îi protejeze de blamul public pe cei corupți.⁷¹⁹

Pe parcursul ultimilor ani, toate autoritățile abilitate cu atribuții de prevenire și combatere a infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică au trecut prin reforme instituționale și structurale profunde, fiindu-le revizuite și redistribuite competențele, schimbate garanțiile de independență, modificate regulile de procedură. Succesul acestor reforme însă va fi apreciat doar prin prisma eficienței controlului administrativ al averilor nejustificate, contracarării îmbogățirii ilicite a exponenților sectorului public, finalității actului de justiție, a recuperării bunurilor obținute din infracțiuni contra bunei desfășurări în sfera publică, inclusiv a celor ascunse peste hotare, precum și prin prisma despăgubirii persoanelor prejudiciate prin actele de corupție.

Întrebări de autocontrol:

1. *Evidențiați particularitățile infractorului și a victimei implicate în săvârșirea infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică?*
2. *Ce măsuri preventive în viziunea Dvs. ar fi eficiente pentru a preveni infracțiunile de corupție?*

---

⁷¹⁹ Hotărîrea Parlamentului RM privind aprobarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017–2020 nr. 56 din 30.03.2017. În: Monitorul Oficial nr.216-228/354 din 30.06.2017

Bibliografie recomandată:

1. Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010
2. Brînză S., Stati V. Tratat de Drept penal. Partea Specială. Vol. II. Chișinău, 2015
3. Cușnir V., Incriminarea corupției în legislația penală a Republicii Moldova. Teză de doctor habilitat în drept. Chișinău, 2005
4. Nastas I. Reglementările internaționale cu privire la prevenirea și combaterea corupției. În : Revista Națională de Drept, 2007, nr.7, p.63-68
5. Paraschiv G., Paraschiv D., Paraschiv E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014
6. Popov R. Subiectul infracțiunilor prevăzute în Capitolele XV și XVI din Partea Specială a Codului penal. Chișinău: CEP USM, 2012
7. Serbinov Ig. Răspunderea penală pentru neglijență în serviciu. Chișinău, 2018
8. Timofei C. Răspunderea penală pentru traficul de influență. Chișinău: CEP USM, 2012
9. Turcan I. Răspunderea penală pentru coruperea pasivă. Chișinău: CEP USM, 2011

CAPITOLUL XIV. CRIMINALITATEA VIOLENTĂ

Unități de conținut:

1. Conceptul și caracteristica criminologică a criminalității violente.
2. Determinantele criminalității violente.
3. Personalitatea criminalului violent.

Obiectivele studiului.

- să evidențieze tipurile infracțiunilor violente;
- să formuleze noțiunea de criminalitate violentă;
- să evidențieze particularitățile criminalității violente;
- să analizeze indicii cantitativi-calitativi ai criminalității violente;
- să depisteze cauzele și condițiile criminalității violente;
- să identifice trăsăturile personalității infractorului care comite infracțiunile violente.

1. Conceptul și caracteristica criminologică a criminalității violente

Violența este un fenomen la fel de vechi ca și omenirea. O dată cu dezvoltarea civilizației manifestările acesteia nu s-au diminuat ci, dimpotriva, au luat proporții catastrofale.

Problema violenței nu este una nouă în istoria omenirii. Violența, de rînd cu criminalitatea a însoțit societatea pe tot parcursul existenței sale, modificîndu-și doar forma, metodele, obiectul, tehnica etc. Oamenii au folosit permanent violența: fie pentru a-și atinge scopurile, fie pentru ai supune pe cei mai slabi, a-și satisface poftele ș.a. Ea a fost folosită de-a lungul secolelor atît de indivizi cît și de către puterea statală pentru a supune masele de oameni, a cuceri noi teritorii, a realiza ideile inumane ale liderilor de stat ce își au ecoul pînă în prezent.

În perioada contemporană violența și-a modificat sfera de activitate și putem spune cu vehemență că și-a extins zonele de

acțiune. Mai puțin era monitorizată violența în familie pînă în secolele XIX-XX, probabil explicație acesteia rezidă în faptul că prevala educația în spiritul respectării normelor morale și religioase. În societatea modernă acest fenomen a luat o amploare deosebită, (de exemplu pe teritoriul Republicii Moldova în anul 2020 au fost înregistrate 867 de cazuri de violență în familie)⁷²⁰, cauzînd permanent noi victime, în special femei sau copii.

În opinia autorilor Corcea N. și Nastas A., conceptul violență în familie desemnează un fenomen criminologic și nu poate fi definit într-o accepțiune pur juridico-penală. Astfel, violența în familie constituie o amenințare, făcută în prezent sau în trecut, cu cauzarea unui prejudiciu fi zic, moral sau material sau provocarea acestuia, ce se caracterizează prin tendința constantă de escaladare și printr-o probabilitate majoră de repetitivitate, în cadrul relației dintre partenerii sociali, indiferent de statutul lor legal sau de domiciliu. Prin urmare, denumirea articolului 201/1 CP RM nu este corectă din punctul de vedere al tehnicii legislative, analogic cum nu ar fi corect să utilizăm noțiunile de „terorism”, „corupție” etc. la definirea actului terorist sau a unui act de corupere în sens juridico-penal. Legea penală pedepsește nu fenomene în întregime, ci fapte concrete.⁷²¹

În secolul XXI violența reprezintă, o amenințare serioasă a drepturilor omului și, în măsura în care are consecințe negative asupra sănătății, asupra dreptului la viață și a dreptului (fiecărui individ) de a fi tratat cu respect.⁷²²

Violență este un indiciu al crizei personale a individului care nu mai găsește ieșiri logice dintr-un sistem închis. Ea este și o consecință a crizei societății care nu mai oferă modele viabile

---

⁷²⁰ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6929>

709 Corcea N., Nastas A. . *Reflecții privind răspunderea penală pentru faptele de violență în familie (alin. (1), art.201¹ Cod penal al Republicii Moldova*. În: *STUDII ȘI CERCETĂRI JURIDICE*, Culegere de lucrări științifice de specialitate Partea 1/2020. Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Chișinău 2020, p.167. ISBN 978-9975-3201-2-2

⁷²² Rotari O. *Criminologie*. Chișinău, 2011, p. 518

membrilor săi, nu mai reușește să-și impună valorile și nu mai este în măsură să-și facă respectate normele.

Cu toate că criminologii declară că sunt alertați de situația în domeniul criminalității violente, în legislația penală a Republicii Moldova lipsește însăși noțiunea de violență. Lipsa noțiunii legale a violenței, induce la instabilitate în practica aplicării legii penale.

Codul penal al RSSM din 1961⁷²³, la categoria violenței criminale atribuia atentatele violente asupra vieții, sănătății, demnității persoanei, precum și cele îndreptate împotriva proprietății. Cu toate acestea o definiție a violenței nu se conținea în acest cod. Acest fapt nu a fost luat în considerație nici în conținutul Codului Penal al Republicii Moldova adoptat la 18 aprilie 2002. Lipsa unei astfel de noțiuni provoacă confuzii și coliziuni în rîndul specialiștilor în domeniu.

Lipsa noțiunii legislative a violenței duce la nesiguranță în practica aplicării legislative, provocînd astfel aplicarea necorespunzătoare a legii penale, nerespectarea principiilor dreptului penal și respectiv nu este atins scopul pedepsei penale.

Literatura de specialitate conține un mare număr de definiții ale violenței. Vom încerca să prezentăm cîteva din ele.

Dicționar juridic definește violența ca fiind: presiunea fizică sau psihică exercitată de către o persoană asupra alteia, care încalcă dreptul cetățenilor la inviolabilitate personală, reglementat de Constituție.⁷²⁴

Cercetătorul P.Nazarov, definește violența drept o „acțiune volitivă, social-periculoasă, ilegală, comisă cu vinovăție, însoțită de aplicarea forței fizice sau psihice, ce

---

⁷²³ Codul penal al Republicii Moldova în redacția din 1961. În: Veștile, 1961, nr.010, abrogat prin Legea nr.1160-XV din 21.06.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.128.(abrogat)

⁷²⁴ Сухарев А.И., Крутски В.Е., Большой юридический словарь, Москва, 2001, p. 354

atentează la acele relații sociale, care sunt apărute de lege și sunt indicate în partea specială a codului penal”.⁷²⁵

Autorul L.Serdiuc definește violența ca fiind o acțiune intenționată și ilegală a anumitor persoane, îndreptată asupra unei alte persoane, contrar voinței sale și capabilă să-i provoace leziuni organice, fiziologice sau psihice și să-i limiteze libertatea voinței sau acțiunii acesteia.⁷²⁶

Din punct de vedere al criminologiei, infracțiunile violente reprezintă ansamblul faptelor penale, a căror săvârșire implică cel puțin un act de constrângere, o conduită abuzivă, agresivă a participanților, care provoacă victimei suferințe fizice, psihice, vătămarea ori suprimarea unui drept sau libertăți inerente persoanei, inspirînd teamă, frică sau onoare.

La infracțiunile violente urmează să atribuim doar acele fapte penale care: cauzează daune persoanei, drepturilor și libertăților subiective ale acestuia, ci nu doar statutului fizic al acesteia; aceste fapte se comit în domeniul relațiilor interpersonale neinstituționale, în procesul comunicării neformale și pentru soluționarea unor probleme de ordin personal; altă trăsătură caracteristică este lipsa nemijlocită a legăturilor cu realizarea rolurilor în organizațiile sociale.

Ținînd cont de faptul că există mai multe păreri în literatura de specialitate privind clasificarea infracțiunilor violente, acestea pot fi clasificate după diverse criterii:

a) după obiectul atentatului: infracțiuni ce atentează la viața persoanei; infracțiuni ce atentează la sănătatea persoanei; infracțiuni ce atentează la libertatea persoanei; infracțiuni ce atentează la inviolabilitatea persoanei; infracțiuni ce atentează la patrimoniul persoanei;

b) după numărul subiecților: infracțiuni comise în grup și individuale;

---

⁷²⁵ Назаров Н., К вопросу о насилии при грабеже и разбое, Киев, 1968, p.91

⁷²⁶ Сердюк Л.В., Насилие, Москва, 2002, p. 22

c) după motivare: infracțiuni în care violența constituie motivul și infracțiuni în care violența este scopul.

Criminalitatea violentă după nivelul pericolului social și gravitatea consecințelor cauzate depășește multe alte fenomene criminale. Ea cauzează societății daune considerabile, iar uneori chiar ireversibile.

Problematica criminalității violente a atras atenția comunității internaționale încă în 1973 când la Strasbourg în cadrul Conferinței științifice internaționale „Violența în societate” ce a avut loc sub egida Consiliului European, s-a pus în evidență creșterea generală a agresiunilor criminale în perioada anilor 1960-1970.

Pentru combaterea eficientă a criminalității violente e nevoie de cunoștințe și date precise despre starea, nivelul, structura, dinamica și geografia ei, precum și despre persoana infractorilor. Toate acestea constituie conținutul caracteristicii criminologice atât a criminalității în general, cât și a anumitor tipuri ale acesteia.

Schimbările politice, social-economice, juridice, moral-psihologice și alte relații din spațiul ex-sovietic din ultimii 20 de ani, au dus nu doar la rezultate pozitive, dar și la consecințe negative, exprimate, în special, prin creșterea violenței criminale, a agresivității și cruzimii în rîndul membrilor societății.

Ca și parte componentă a criminalității generale, criminalitatea violentă reprezintă totalitatea infracțiunilor comise cu aplicarea forței fizice sau amenințarea aplicării acesteia, avînd ca scop nemijlocit atentarea la viața persoanei sau cauzarea daunelor sănătății, integrității fizice, libertății sexuale acesteia, precum și totalitatea persoanelor ce comit infracțiuni de violență într-o anumită perioadă, pe un anumit teritoriu.⁷²⁷

Autorul Bîrgău M., explică prin criminalitatea violentă: acțiunile intenționate penal-sanționabile, care atentează asupra valorilor fizice (viața, sănătatea) ale persoanei și se comit contrar

---

⁷²⁷ Мальков В.Д., Криминология, Москва, 2004, p. 232

voinței persoanei prin violență fizică sau psihică.⁷²⁸ Astfel, drept infracțiuni violente autorul include: omorul intenționat, vătămarea intenționată a integrității corporale sau a sănătății, huliganismul îmbinat cu violența, violul, determinarea la sinucidere, amenințarea cu omorul ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, maltratarea intenționată sau alte acte de violență.

Unii autori extind sfera criminalității violente și includ la acesată categorie pe lângă infracțiunile îndreptate împotriva persoanei și infracțiunile contra patrimoniului, comise cu aplicarea violenței.

În Italia, criminalitatea violentă cuprinde alături de omor, lovituri, agresiuni sexuale, tâlhărie și infracțiunile de răpire și estorcare. Statisticile oficiale din Federația Rusă includ în categoria pusă în discuție: violența împotriva persoanei, vătămările grave și agresiunile sexuale. Sfera criminalității violente este și mai extinsă în Australia: omorul, tentativa de omor, agresiunile sexuale, uciderea din culpă, răpirile, tâlhăriile, șantajul și vătămările.⁷²⁹

Schimbările economice, psihologice și de altă natură din ultima perioadă în societatea moldovenească, pe lângă anumite rezultate pozitive, au avut și consecințe negative, inclusiv agravarea situației criminogene. În condițiile unui stres general, a demoralizării societății, a unor dificultăți materiale majore și a diminuării valorilor morale generale, violența a obținut un caracter natural și a devenit o manifestare foarte frecventă.

Despre aceste împrejurări ne indică parametrii cantitativi și în deosebi calitativi, ai criminalității violente, precum și creșterea generală a intensității sale și a gravității consecințelor, care de fapt și determină semnificația cercetării problemei criminalității violente și lupta cu componentele sale deosebit de

---

⁷²⁸ Birgău M., *Criminologie (Curs universitar)*. Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 264

⁷²⁹ Balica E., *Criminalitatea violentă*. București, Oscar Print, 2008, p.60

grave, cum ar fi omorul, violul sau vătămarea corporală gravă a integrității corporale sau violență în familie.

La momentul actual, după cum o demonstrează datele statistice, din numărul total al cauzelor penale examinate de către instanțele de judecată din Republica Moldova o mare pondere o au infracțiunile violente.

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne în anul 2014, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 41,8 mii infracțiuni. Din total infracțiuni înregistrate, 19,4% (8090 cazuri) sînt din categoria celor excepțional de grave, deosebit de grave și grave, inclusiv 3,3% (1376 cazuri) revin infracțiunilor excepțional de grave și deosebit de grave, iar 16,1% (6714 cazuri) revin celor grave. În același timp, comparativ cu anul 2010 au fost înregistrate cu 15 la sută mai multe infracțiuni mai puțin grave, în condițiile în care numărul infracțiunilor ușoare s-a majorat cu 65 la sută.⁷³⁰

Pe parcursul anului 2014, fiecare a opta infracțiune a fost săvîrșită în locuri publice, iar cu aplicarea armelor de foc, explozivelor și grenadelor au fost săvîrșite 54 de cazuri, inclusiv 16 cazuri de vătămări intenționate, 13 cazuri de huliganism, 4 cazuri de tîlhării și 6 cazuri de omor. În urma infracțiunilor săvîrșite pe parcursul anului 2014 au decedat 663 persoane sau cu 35 persoane mai puțin comparativ cu anul 2013. Numai în rezultatul infracțiunilor grave au decedat 281 persoane. Principalele cauze de deces au fost accidente rutiere (34,2%), omorurile (19,9%) și vătămările intenționate (16,3%). Tot în anul 2014 au fost înregistrate 146 persoane victime ale omorurilor, în medie cu 36 la sută mai puțin comparativ cu anul 2013, inclusiv 26 persoane au fost omorîte de către soț/soție, 4 - de către alte rude și 116 persoane - de către persoane necunoscute. Totodată, s-au înregistrat 226 persoane care au suferit în urma leziunilor corporale grave, 910 persoane au devenit victime ale jafurilor, iar 446 persoane au fost jertfe ale infracțiunilor cu caracter sexual.⁷³¹

---

⁷³⁰<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=4663&idc=168>

⁷³¹ Ibidem

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne în anul 2015, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 39,8 mii infracțiuni.

Fiecare a cincea infracțiune este din categoria celor excepțional de grave, deosebit de grave și grave, inclusiv 3,6% revin infracțiunilor excepțional de grave și deosebit de grave, iar 16,9% revin celor grave. Pe parcursul anului 2015, aproape fiecare a șasea infracțiune a fost săvârșită în locuri publice, iar cu aplicarea armelor de foc, explozivelor și grenadelor au fost săvârșite 75 infracțiuni, inclusiv 30 cazuri de huliganism, 15 cazuri de vătămări intenționate, 5 cazuri de tâlhării și 4 cazuri de omor. În anul 2015 s-a micșorat numărul persoanelor decedate în urma infracțiunilor înregistrate. Astfel, fiecare a treia persoană a decedat în urma accidentelor rutiere (34,7%), urmat de decesul din cauza omorurilor (22,3%) și vătămarilor intenționate (14,3%). În rezultatul infracțiunilor grave au decedat 260 persoane.⁷³²

În anul 2015 numărul persoanelor care își ispășesc pedeapsa în instituțiile penitenciare s-a majorat cu aproximativ 10% comparativ cu anul 2014. Din 6334 de deținuți cazurile de omor au determinat pedeapsa cu închisoare pentru 1501 persoane. Condamnați pentru infracțiuni de natură sexuală - 626 persoane, vătămare intenționată gravă - 604 persoane, tâlhării - 597 persoane.⁷³³

Conform informației - operative al Ministerului Afacerilor Interne privind starea infracționalității pe teritoriul Republicii Moldova pentru luna decembrie 2016, pe teritoriul RM au fost înregistrate: 172 de cazuri de omor (cu 1.18 % mai mult față de aceeași perioada anului 2015), 235 de cazuri de vătămări intenționate grave (cu 1.29 % mai mult față de aceeași perioada anului 2015), 647 de cazuri de vătămări intenționate medii (cu 5.89 % mai mult față de aceeași perioada anului 2015), 291 de cazuri de viol (cu 7, 38 % mai mult față de aceeași

---

⁷³² <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5098>

⁷³³ Ibidem

perioada anului 2015), 1447 de cazuri de violență în familie (cu 20,8 % mai puțin față de aceeași perioadă anului 2015).⁷³⁴

Conform datelor Biroului Național de Statistică, în anul 2017, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 35,6 mii infracțiuni, înregistrând o scădere de 15,0% față de anul 2016, iar comparativ cu anul 2013 nivelul infracționalității a scăzut cu 6,8%. Rata infracționalității constituie 100 infracțiuni la 10 mii locuitori comparativ cu 107 infracțiuni în anul 2013.

În anul 2017, numărul persoanelor decedate în urma infracțiunilor înregistrate a constituit 585 persoane. Astfel, aproape fiecare a doua persoană a decedat în urma accidentelor rutiere (41,4%), urmat de decesul din cauza omorurilor (19,5%) și vătămarilor intenționate (9,7%). Cele mai multe persoane au decedat în rezultatul infracțiunilor grave - 484 persoane.

Propunem spre examinare un caz din practica judiciară:
X. a fost declarat vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 151 alin. 4 CP al RM. În fapt, X. la data de 01.07.2017, aproximativ pe la orele 19.00-20.00 min., fiind în stare de ebrietate alcoolică, aflându-se la domiciliu său din satul xx, urmărind scopul vătămării grave a integrității corporale și a sănătății, care este periculoasă pentru viață, în timpul unui conflict cu cet. S. I., i-a aplicat ultimului multiple lovituri cu pumnii și cu picioarele în diferite regiuni ale corpului, ca rezultat ultimul decedând la fața locului. Potrivit raportului de expertiză medico-legală nr. 133D din 07 iulie 2017, cauza decesului cet. S. I. este stopul cardiac reflector ca urmare a traumei bontă a gâtului. La cadavrul cet. S. I. s-au depistat: hemoragii în țesuturile moi ale gâtului bilateral, hemoragii în țesuturile moi la nivelul osului hioid, cartilajul tireoid, în peretele și în țesuturile adiacente a carotidă pe dreapta la nivelul vertebrei 3 cervicale în țesuturile moi regiunea occipitală, fractură os nazal, plăgi contuze, echimoze, excoriații față, gât, torace pe stânga, brațul drept, care în ansamblu se califică ca leziuni corporale

---

⁷³⁴ <http://www.mai.gov.md/ro/advanced-page-type/date-statistic>

*grave periculoase pentru viață. Cauza decesului este în legătură directă cu trauma bontă a gâtului.*⁷³⁵

În anul 2017, numărul persoanelor care își ispășesc pedeapsa în instituțiile penitenciare s-a majorat cu aproximativ 17,4% comparativ cu anul 2013. Totodată, din total persoane deținute circa 7,8% sunt femei. La 100 mii locuitori revin în medie 177 persoane deținute. Cazurile de omor au determinat pedeapsa cu închisoare pentru 1442 persoane, acestea fiind urmate de persoanele care au comis jafuri - 748 persoane, vătămare intenționată gravă - 589 persoane, tâlhării - 557 persoane, iar pentru viol și huliganism - 589 și respectiv 486 persoane.⁷³⁶

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2018 pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 32,0 mii infracțiuni, înregistrând o scădere de 10,0% față de anul 2017, iar comparativ cu anul 2014 nivelul infracționalității a scăzut cu 23,4%. Rata infracționalității constituie 90 infracțiuni la 10 mii locuitori comparativ cu 117 infracțiuni în anul 2014. În anul 2018, numărul persoanelor decedate în urma infracțiunilor înregistrate a constituit 608 persoane. Astfel, aproape fiecare a treia persoană a decedat în urma accidentelor rutiere (37,0%), după care urmează decesul din cauza omorurilor (23,5%) și vătămarilor intenționate (8,6%).⁷³⁷

În Republica Moldova, numărul infracțiunilor înregistrate după tipuri în ultimii ani se cifrează la:⁷³⁸

- omor: 215 - în anul 2013; 172 - în anul 2014; 177 - în anul 2015; 189 - în anul 2016; 154 - în anul 2017; 170 - în anul 2018; 175- în anul 2019; 169- în anul 2020.
- vătămări intenționate grave: 324 - în anul 2013; 320 - în anul 2014; 252 - în anul 2015; 250 - în anul 2016; 196 - în

---

⁷³⁵Sentința Judecătorei Bălți, sediul Sângerei din 06.12.2017. Dosar nr. 1/2-229/2017. În: https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

⁷³⁶<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926>

⁷³⁷<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268>

⁷³⁸http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Anuar_Statistic/2017/1_2_AS.pdf

anul 2017; 208 - în anul 2018; 199- în anul 2019; 163- în anul 2020.

- viol: 349 - în anul 2013; 352 - în anul 2014; 303 - în anul 2015; 341 - în anul 2016; 301 - în anul 2017; 266 - în anul 2018; 331- în anul 2019; 254-în anul 2020.

- tâlhăria: 146 - în anul 2013; 125 - în anul 2014; 113 - în anul 2015; 128 - în anul 2016; 98 - în anul 2017; 85 - în anul 2018; 98- în anul 2019; 62-în anul 2020.

- violență în familie:1346 - în anul 2013; 2283 - în anul 2014; 1935 - în anul 2015; 1693 - în anul 2016; 857 - în anul 2017 ⁷³⁹; 909 - în anul 2018;⁷⁴⁰874- în anul 2019; 867-în anul 2020.⁷⁴¹

Din datele statistice oficiale, putem observa că în Republica Moldova nivelul criminalității în anii 2017-2020 este în descreștere, cu toate acestea numărul infracțiunilor violente rămîne unul semnificativ.

Conform informației - operative al Ministerului Afacerilor Interne privind starea infracționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru 01 luni anului 2019 au fost înregistrare 19 omoruri și 67 vătămări intenționate.⁷⁴²

Conform datelor statistice MAI pe parcursul a IX luni ale anului 2019, au fost săvârșite 21304 de infracțiuni. Dintre care: viol -239, vătămări intenționate grave și medii – 595, omor – 127, tâlhării – 74, violență în familie – 630.⁷⁴³

Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2020 pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 26,3 mii infracțiuni, fiind în scădere cu 17,0% comparativ cu anul 2019 și cu 37,2% comparativ cu anul 2016. Rata infracționalității în anul 2020 a constituit 100 infracțiuni la 10 mii locuitori,

---

⁷³⁹<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926>

⁷⁴⁰<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268>

⁷⁴¹<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6929>

⁷⁴²<https://mai.gov.md/ro/date-statistice>

⁷⁴³http://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_ix_luni_2019_pentru_presa.pdf

comparativ cu 120 infracțiuni în anul 2019 și 151 infracțiuni în anul 2016

Din infracțiunile înregistrate 18,4% au fost infracțiuni excepțional de grave, deosebit de grave și grave, inclusiv 2,7% au revenit infracțiunilor excepțional de grave și deosebit de grave, iar 15,7% celor grave.

Fiecare a patra infracțiune înregistrată a fost săvârșită în locuri publice (25,2%). Cu aplicarea armelor de foc, explozivelor și grenadelor au fost înregistrate 88 infracțiuni, inclusiv: 22 cazuri de huliganism, 20 cazuri de vătămări intenționate și 12 cazuri de omor.

În anul 2020 numărul persoanelor decedate în urma infracțiunilor înregistrate a constituit 490 persoane. Astfel, fiecare a doua persoană a decedat în urma unui accident rutier (39,2%), 26,7% din cauza omorurilor și 10,4% din cauza vătămarilor intenționate. Cele mai multe persoane au decedat în rezultatul infracțiunilor excepțional de grave, deosebit de grave și grave - 418 persoane.

În urma violenței domestice în anul 2020 au suferit 517 persoane, 64,4% din victime au fost femei. Atât femeile cât și bărbații, victime ale violenței, preponderent aveau vârsta de 35-64 ani. Totodată, ponderea băieților de 0-17 ani care au suferit în urma violenței domestice a fost aproape triplă față de cea a fetelor, de aceeași vârstă - 11,4% față de 4,2%.⁷⁴⁴

O situație absolut ieșită din comun sunt omorurile la comandă, mai ales omorul unui părinte comandat de către un copil sau a unui soț de către celălalt. Acest fapt nu numai că trebuie studiat, analizat și prevenit de către organele de drept competente, dar și trezește un șir de întrebări cu privire la calitatea valorilor morale ale societății noastre, calitatea educației generației în creștere ș.a.

Un aport deosebit la comiterea infracțiunilor de violență îl aduc persoanele fără adopăst, persoanele care fac abuz de băuturi alcoolice și substanțe narcotice, persoanele cu

---

⁷⁴⁴ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6929>

antecedente penale, care comit infracțiuni din răzbunare, din intenții huliganice, reglare de conturi sau cu scopul de a tăinui o altă infracțiune comisă anterior.

Creșterea nivelului calitativ și cantitativ al violenței criminale este determinată și de caracteristicile subiectelor acestor infracțiuni. Astfel infracțiuni de violență comise de femei cu o deosebită cruzime nu mai constituie un fenomen rar întâlnit. Desigur, de cele mai dese ori acestea comit infracțiuni în cadrul familiei, față de soț (ele însele fiind inițial victime ale violenței în familie), față de copii (pruncuciderea, cauzarea leziunilor corporale grave), dar acest fapt nu scuză comiterea infracțiunilor.

Criminalitatea violentă se distinge prin pericol social sporit, deoarece implică consecințe grave pentru victime. Criminalitatea violentă are în majoritatea cazurilor un caracter situațional, uzual.⁷⁴⁵ Totodată, crește numărul infracțiunilor organizate pregătite din timp, care adeseori se caracterizează prin deosebită cruzime, impertinență și subtilitate. Studiarea dinamicii unor tipuri de infracțiuni grave din ultimii ani dovedește prezența unor schimbări negative considerabile atât în plan cantitativ, cât și calitativ. Nu sînt înregistrate omorurile evidente și acele tănuite, redată în formă de accident, omor accidental/neintenționat sau suicid. Multe persoane sînt date dispărute fără urmă. Totuși, față de alte infracțiuni, latența omorurilor intenționate și a leziunilor corporale grave e comparativ mică.

E de menționat că de o perioadă îndelungată de timp predomină omorurile întemeiate de conflicte de trai, de familie sau de încăierări în timpul bețiilor. Mai reduse la număr sînt omorurile cu scop de tănuire a altor infracțiuni. Totodată, tot mai frecvent se manifestă ucigașii-maniaci și killerii.

Problemă stringentă a domeniului studiat o constituie creșterea nivelului criminalității de violență în rîndul tinerilor. Vorbind despre tineri ne referim la persoanele între 16 și 35 ani.

---

⁷⁴⁵Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 265

Aceștia de cele mai dese ori comit infracțiuni de violență cum ar fi violul, omorul, huliganismul, jaful, cauzarea leziunilor corporale grave, etc. Astfel, în anul 2017, 11 minori au fost condamnați pentru omor, 13 pentru viol.⁷⁴⁶

De exemplu, o femeie de 82 de ani din satul Roșu, raionul Cahul, a murit după ce a fost atacată de nepotul ei cu un topor, iar tatăl și unchiul făptașului au ajuns la spital în stare gravă. După o ceartă în familie, la data de 4 ianuarie 2011, nepotul în vârstă de 22 de ani, care mai era și în stare de ebrietate, cu o furie ieșită din comun, a luat toporul și a lovit-o în cap pe bunică-sa, care a decedat pe loc. Băiatul nu s-a oprit aici și, având toporul în mână, le-a aplicat mai multe lovituri lui taică-său și unchiului, aceștia ajungând la spital cu leziuni grave. Audiata de poliție, tânărul și-a recunoscut faptele, motivând că se afla în stare de ebrietate și nu știa ce face.⁷⁴⁷

Analiza statistică demonstrează că pe an ce trece se înrăutățește caracterul social-psihologic al criminalilor violenți, în legătură cu acest fapt criminologiei bat alarma deja mai mulți ani la rând. Înclinații în sfera violenței criminale au început să manifeste reprezentanți ai diferitor pături sociale, care anterior nu apăreau în acest cadru. Tot mai des apelează la criminalitatea de violență nu doar muncitorii, dar și funcționarii, militarii, studenții, intelectualii, etc. Pe de altă parte, criminalitatea de violență tot mai des întruchipează chip feminin. Relativ, dar permanent crește numărul infracțiunilor de violență comise de femei.

De exemplu, T. N. a fost declarată vinovată de comiterea infracțiunii prevăzută de art. 151 alin. (1) Cod Penal al RM. În fapt, T. N., la data de 28 noiembrie 2017, în jurul orei 20 00, aflându-se în domiciliul cet. C. L. amplasat în sat. C., r-nul Fălești, în urma unui conflict apărut spontan cu R. Iu., urmărind scopul vătămării corporale a persoanei, intenționat, i-a aplicat

---

⁷⁴⁶<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926&parent=0>

⁷⁴⁷<https://www.timpul.md/articol/moldova-zguduita-de-crime--ce-se-intampla-cu-noi-22233.html>

*acestui multiple lovituri cu picioarele în regiunea cutiei toracice și a capului, ca rezultat cauzând victimei leziuni corporale sub formă de traumatism toraco-abdominal închis cu lezarea splinei cu dezvoltarea hemoperitoneumului, multiple fracturi costale bilaterale, traumatism cranio-cerebral închis cu comoție cerebrală, plagă contuză și echimoze, care potrivit raportului de expertiză judiciară nr. 212D din 06.12.2017 se califică ca vătămări corporale grave, periculoase pentru viață*⁷⁴⁸

Criminalitatea violentă se caracterizează prin impulsivitate, imprezibilitatea săvârșirii infracțiunii, ca regulă lipsa unui motiv vădit, situațivitate. Aceste caracteristici sunt în concordanță cu funcția criminalității violente: a da frâu liber afectelor legate de dezorganizarea personalității care la rândul său, este în coraport cu dezorganizarea comunităților sociale.

Mai multe studii au demonstrat că măsurile concrete luate pentru atingerea egalității de gen în viața publică și privată a unei țări contribuie la o dezvoltare economică și democratică mai rapidă și durabilă. Deși criminalitatea violentă afectează atât femeile cât și bărbații, precum și toate sferile societății, indiferent de sex, vîrstă, afiliere etnică și religioasă, aceasta afectează în mod disproporționat femeile din Republica Moldova.⁷⁴⁹

2. Determinantele criminalității violente

Cauzalitatea în știința criminologică constituie cea mai importantă problemă de tip tradițional.

Drept factori determinanți ai criminalității violente sînt considerați:

- ✓ influența negativă a micromediului;
- ✓ beția;

Astfel, în anul 2016 în stare de ebrietate alcoolică au fost comise: fiecare al doilea caz de omor intenționat (83 din 189), de violență în familie (840 din 1693) și de violență în privința colaboratorilor poliției (87 din 138); fiecare al treilea caz de

---

⁷⁴⁸Sentința Judecătoriei Bălți, sediul Fălești din 01.03.2018. Dosar nr. 1-2/2018. În:

jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

⁷⁴⁹<http://www.osce.org/moldova/121602?download=true>

cauzare a leziunilor corporale grave (80 din 250) și de huliganism (662 din 1699); fiecare al șaptelea caz de accidente rutiere soldate cu leziuni corporale și deces (116 din 886).⁷⁵⁰

*De exemplu, Ș. G. a fost declarat vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 201¹ alin.(1) lit. a) Cod Penal al RM. În fapt, Ș. G., la data de 25.06.2019, aproximativ pe la orele 20:00, fiind în stare de ebrietate, aflându-se la domiciliul cet. G. G., unde locuia temporar împreună cu soția sa C. T. și fiul minor din motive de gelozie a inițiat un conflict cu soția sa în rezultatul căreia i-a aplicat ultimei o lovitură cu cuțitul de bucătărie în regiunea omoplatului drept cauzându-i, conform raportului de expertiză judiciară nr. X. din data de 26.06.2019 plagă la cutia toracică, posterior/spinare pe dreapta care a fost produsă prin acțiunea traumatică a unui corp tăietor/înțepător, posibil cu cuțitul la data de 25 iunie 2019 și care se califică ca vătămare corporală ușoară, cu dereglarea sănătății de scurtă durată.*⁷⁵¹

*De exemplu X. a fost declarat vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 145 alin. 2 lit. e¹) CP al RM. În fapt, X., fiind în relații de concubinaj de aproximativ 7 ani cu V. L. și locuind împreună în domiciliul lor din sat. xx, la 04.10.2017 aproximativ la ora 17:50, intenționat, înțelegând caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, fiind în stare de ebrietate, în rezultatul unui conflict cu aceasta i-a aplicat două lovituri cu un cuțit de bucătărie din putere, una în regiunea anterioară a hemitoracelui stâng și una în regiunea posterioară-inferioară a hemitoracelui drept, de la care V. L. a decedat pe loc.*⁷⁵²

De exemplu, X. a fost recunoaște vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 187, alin. (2), lit.e), f) CP RM. În fapt, X., aproximativ la ora 04, aflându-se pe un drum din s. R., r.

---

⁷⁵⁰<http://independent.md/doc-numarul-infracțiunilor-comise-moldova-crestere-fiecare-al-doilea-omor-si-violenta-familie-comise-stare-de-ebrietate/#.WqgePWfFLIU>

⁷⁵¹Sentința Judecătorei Edineț, sediul Central din 05.08.2019. Dosar nr. // 1-187/19.

⁷⁵²Sentința Judecătorei Bălți, sediul Sângerei din 15.12.2017. Dosar nr. 1/2-250/17. În: https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

Sîngerei, fiind în stare de ebrietate alcoolică, intenționat, înțelegînd caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, urmărind scopul sustragerii deschise a bunurilor alte persoane, cu pumnii și cu un obiect dur-contodont, i-a aplicat mai multe lovituri peste diferite părți ale corpului lui Y prin ce i-a cauzat victimei potrivit raportului de expertiză medico-legală vătămări corporale neînsemnate sub formă de excoriații, echimoze față, fractură marginală dintele 9, după care la deposedat pe victimă de telefonul mobil de model „Samsung Galaxy S-2” la prețul de 5000 lei, un lanț din aur cu prețul de 6916 lei, astfel cauzîndu-i victimei un prejudiciu material considerabilă în sumă de 11916 lei.⁷⁵³

- ✓ relațiile interumane ostile;
- ✓ situațiile conflictuale între infractor și victimă;⁷⁵⁴

De exemplu, V. V. a fost recunoscut vinovat în săvîrșirea infracțiunii prevăzute de art.201¹ al.1 lit.a) Cod Penal al RM. În fapt, la data de 03.05.2019, aproximativ pe la ora 08.20, V. V., aflîndu-se la domiciliul său amplasat în sat. *, r-nul **, pe motiv că soția sa Y. s-a adresat anterior cu o plîngere la IP Edineț pe faptul agresării de către ultimul, a inițiat un conflict cu aceasta, în rezultatul cărui fapt a îmbrîncit-o pe Y. care s-a lovit cu capul de ușă, fiindu-i cauzate, conform raportului de expertiză nr. xxx. din 23.05.2019, excoriații la față, comoția cerebrală care au fost produse prin acțiunea traumatică a unui corp contondent dur și se califică ca vătămare corporală ușoară cu dereglarea sănătății de scurtă durată.⁷⁵⁵

În legislația mai multor state străine privind violența intrafamilială s-au conturat următoarele tendințe: protecția juridico-penală a inviolabilității persoanei în familie în calitate de obiect juridic special; introducerea în legea penală a

---

⁷⁵³Sentința Judecătorei Bălți, sediul Sîngerei din 05.12.2017. Dosarul nr.1/2- 217/17. În: https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

⁷⁵⁴Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 270

⁷⁵⁵Sentința Judecătorei Edineț, sediul Central din 13.08.2019. Dosarul nr.1-144/19. În: https://jed.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

compențelor speciale ale infracțiunilor care incriminează fapte infracționale ce sunt îndreptate împotriva celor care fac parte din cercul familial; tendința legislativă de a substitui incriminarea faptelor infracționale intrafamiliale cu incriminarea faptelor infracționale săvârșite împotriva femeilor și împotriva minorilor.⁷⁵⁶

✓ deficiențe în domeniul descoperirii infracțiunilor violente;

✓ sporirea numărului persoanelor cu antecedente penale, a șomerilor și a minorilor neșcolarizați;

Șomajul atacă în mod serios echilibrul interior al individului, punându-l în imposibilitatea de a-și mai putea realiza prin mijloace legale aspirațiile sale. El atinge grav structura familială la baza sa. Autoritatea tatălui este profund diminuată, rolul său de susținător al familiei, fiind alterat. Deranjarea rolurilor familiale poate produce stări de confuzie, de dezechilibru interior, anxietate, alcoolism, dorința de revanșă împotriva societății.⁷⁵⁷

✓ creșterea numărului infractorilor condamnați condiționat și a celor eliberați în mod condiționat de pedeapsa penală;

✓ sporirea numărului persoanelor declarate iresponsabile în comiterea acțiunilor social-periculoase împotriva vieții și sănătății persoanelor;

✓ controlul insuficient asupra condamnaților în locurile de detenție;

✓ lacunele în realizarea profilaxiei infracțiunilor violente etc.

3. Personalitatea criminalului violent

---

³⁰⁵ Corcea N., Nastas A. *Faptele infracționale de violență în familie: general și particular*. În: Dezvoltarea cadrului juridic al Republicii Moldova în contextul necesităților de securitate și asigurare a parcursului european. Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, 2019, p.219. ISBN 978-9975-3298-8-0

⁷⁵⁷ Nistoreanu Gh., Păun C., *Criminologie*, București, 1994, p. 184

Autorul autohton Ig. Ciobanu, menționează că criminalul violent se caracterizează prin emotivitate puternică, însoțită de descărcări reactive ce se manifestă prin violență. El este lipsit de sentimentele de milă și compasiune față de alți oameni, manifestînd doar dușmănie și ostilitate. În cazul unei puteri fizice slabe, comite acte de agresivitate verbală, manifestate prin insulte, calomnii, amenințări, etc. Cînd individul are o construcție corporală puternică, atletă, atunci agresivitatea se manifestă și prin utilizarea forței fizice, în formă de vătămări ale integrității corporale, chiar cu utilizarea armelor reci și altor obiecte. De regulă sunt cunoscuți în microgrupul lor social, ca oameni agresivi, certăreți, bătauși, manifestîndu-se subit, spontan, fără motive întemeiate.⁷⁵⁸

Vorbind despre infracțiunile de violență, de cele mai dese ori gîndul ne duce la bărbați, pentru că în virtutea naturii lor ei sunt mai violenți, mai duri, mai răzbunători și dornici de a-și demonstra superioritatea. Acest adevăr îl denotă și datele statistice privind rata infracțiunilor de violență. Motivele comiterii infracțiunilor de violență de către bărbați sunt gelozia, răzbunarea, invidia, dorința de a se izbăvi de victimă, dorința de a-și satisface poftele sexuale, interesul material, etc. Totuși, în ultimul timp și femeile comit infracțiuni de violență ca omorul sau vătămarea intenționată gravă a integrității corporale. De cele mai dese ori, infracțiunile de violență comise de femei sunt îndreptate împotriva partenerului de viață, care prin comportamentul său determină femeia să recurgă la acte de violență pentru a se apăra pe sine, sau copiii, dar în unele cazuri și pentru a se răzbuna. Deși mai puține, dar avem și cazuri de violență din partea femeii îndreptate asupra părinților, copiilor săi sau rudelor apropiate, scopul în unele cazuri fiind cel material. Acest fapt este unul regretabil, deoarece prin fenomenul dat se diminuează radical valorile morale ale familiei, iar femeia nu mai este privită doar ca soție și mamă, dar ca un luptător, ca o persoană violentă.

---

⁷⁵⁸ Ciobanu I, Criminologie. Vol.II. Chișinău: Cartdidact, 2004, p. 163

Un alt element care caracterizează personalitatea infractorului violent este vârsta. Vârsta acestora diferă după categoriile de infracțiuni. Bunăoară infracțiunile de omor, de cele mai dese ori sunt comise de persoane cu vârsta de peste 30 ani, vătămarea intenționată gravă a integrității corporale - începând cu 20 ani, violul – de cele mai dese ori de persoane începând cu vârsta de 16-18 ani, tâlhăria – începând cu 20-30 ani, violul și tâlhăria fiind considerate infracțiuni caracteristice tinerilor și adolescenților.

De cele mai dese ori, persoanele care comit infracțiuni de violență provin din familii social vulnerabile, incomplete, cu probleme în raport cu legea, deși sunt și multe cazuri de comitere a infracțiunilor în rîndul persoanelor ce provin din familii favorizate, chiar exemplare. În aceste cazuri infracțiunile se referă la reglări de conturi, gelozie, omor la comandă.

Trebuie să mai subliniem că o bună parte din criminalii violenți nu au studii superioare, medii de specialitate sau chiar studii liceale. Acest fapt conduce la sporirea unui subnivel cultural, nivel de dezvoltare scăzut, nu acceptă critica față de propria persoană, sunt grosolani, au o viziune îngustă asupra valorilor morale, și sunt foarte predispuși la aplicarea forței fizice față de alte persoane. La fel, o bună parte din infractori nu au un loc de muncă, adică sunt persoane fără ocupație.

Caracterul violent al faptelor comise mai poate fi determinat și de starea persoanei. Astfel, de cele mai dese ori infracțiunile de violență sunt comise de persoane ce se află în stare de ebrietate alcoolică sau narcotică, precum și de persoane ce suferă de dereglări psihice permanente sau temporare.

O caracteristică specifică criminalului violent este caracterul recidivist. Persoanele care anterior au mai comis infracțiuni sunt mai predispuse spre comiterea infracțiunilor violente. Aceștia de obicei fac parte din grupări criminale, practică comiterea omorurilor la comandă, dețin ilegal arme, cu ajutorul cărora comit infracțiuni, iar ocupația lor de bază deseori este tâlhăria, deoarece nu se pot încadra în societate și nu doresc să se angajeze în câmpul muncii. Anume acești infractori comit

cele mai grave infracțiuni de violență cu urmări grave și cu rezonanță socială.

Analizând personalitatea infractorului ce comite violuri, savanții V. Bujor și I. Miron,⁷⁵⁹ menționează că 40 % din violeatori au vârste cuprinse între 18 și 24 ani, 17% - 25-29 ani, 17% - peste 30 ani și circa 25 % o reprezintă minorii. La fel, autorii menționează că 40% din violențele sexuale sunt comise în stare de ebrietate, 27-30% - în grup, 80-85% sunt comise de persoane fără nici o ocupație, circa 50% sunt comise de persoane căsătorite, iar 70% din infracțiuni au fost comise cu cruzime sporită.

Portretul al autorului de infracțiuni săvârșite prin violență sexuale poate fi prezentat astfel:⁷⁶⁰ de obicei, (bărbat, femeie) nu ocupă locuri importante pentru a fi luate în considerare; introspectiv și retras, neavând prea mulți prieteni; își petrece timpul liber singur, vizionează, de obicei, filme de groază; studios, pedant, retras, timid, liniștit, rezervat, necomunicativ, manierat, blând, agreabil; nu pare înclinat spre violență; decent, politic, chiar rușinos, condamnă vulgaritatea și discuțiile pe teme sexuale; egocentric, convins că este mai inteligent decât poliția, crede că poate comite fapta fără a fi descoperit; trece la acțiune în momentul în care a pierdut stima față de el însuși sau când i se neagă, în general, personalitatea; indiferent față de cruzimi și iresponsabil de faptele sale; după săvârșirea faptei se întoarce acasă, comportându-se normal, lipsit de remușcări; se exprimă categoric la ceea ce trebuie să i se facă autorului unui act de violență; tolerant față de cruzimele comise de alții; visător tipic, își imaginează scene de sadism, pe care le aplică când comite fapta; recunoscut ca o fire sucită, singuratică, o ființă ciudată; poate trezi bănuiala că este homosexual; interogată nu devine agitat, își exprimă regretul, dar nu simte nimic; în mod obișnuit, merge la biserică; de regulă, este necăsătorit, urând

---

⁷⁵⁹ Bujor V., Miron I., *Violența sexuală: aspecte juridico-penale și criminologice*, Chișinău: Centrul Ed. al Univ. Criminologie, 2001, p. 65

⁷⁶⁰ Ibidem, p. 70

foarte mult femeile; de regulă, nu are antecedente penale sau medicale; relații bivalente cu mama - iubind-o și urând-o, în același timp; stăpân pe sine în fața autorităților; afișează superioritatea în raport cu persoanele din jurul său.

Conform descrierii lui C. Lambrosso violatorul are ochii bombați, fața fină, buzele și genele mari, nasul aplatizat, de dimensiuni moderate, deviat la o parte, cei mai mulți dintre ei sunt blonzi și slabi.

C.Lambrosso, caracterizând tipologia criminalilor, printre alte tipuri de infractori a creat și portretul fizic al infractorului ce comite omoruri (ucigașului). Acesta are particularități anatomice, în special, sinusurile frontale sunt foarte ascuțite, pomeții sunt voluminoși, orbitele oculare imense, bărbia pronunțată sub formă de pătrat. La acești infractoti deosebit de periculoși, predomină curbura capului – lățimea este mai mare decât lungimea, fața îngustă, de cele mai dese ori părul este negru și cârlionțat, barba rară, de multe ori au gușă și mâini scurte. La fel le este caracteristică privirea rece și fixă, ochii înroșiți, nasul încovoiat în jos, lobii urechilor fie prea mari, fie prea mici, buzele subțiri de după care se văd colții dinților.⁷⁶¹

Autorul Gh.Gladchi, consideră că criminalul violent se caracterizează prin emotivitate puternică, însoțită de descărcări reactive ce se manifestă prin acte de violență. El este lipsit de sentimentele de milă și compasiune față de alți oameni, manifestând doar dușmănie și ostilitate. În cazul unei puteri fizice slabe, comite acte de agresivitate verbală, manifestate prin insulte, calomnii, amenințări etc. Când individul are o construcție corporală puternică, atletă, atunci agresivitatea se manifestă și prin utilizarea forței fizice, în formă de vătămări ale integrității corporale, chiar cu utilizarea armelor reci și a altor obiecte. De regulă, sunt cunoscuți în microgrupul lor social ca oameni certăreți, agresivi, bătauși, manifestându-se subit, spontan, fără motive întemeiate.⁷⁶²

---

⁷⁶¹ <http://legalportal.am/download/library/p175amahof1go058h6mhf7kvh3.pdf>

⁷⁶² Gladchi Gh., Criminologie generală, Chișinău: Museum, 2001, p. 93

Savantul autohton M. Bîrgău, menționează că urmează să delimităm trei tipuri esențiale de infractori violenți:⁷⁶³

- persoanele cu orientare antisocială pronunțat agresivă.

E vorba de persoane cu comportament periculos pentru viața și sănătatea altora. Pentru acestea e specifică atitudinea negativă și neglijentă față de om, valorile lui supreme, încrederea în admisibilitatea metodelor violente de soluționare a conflictelor. Atentatul asupra vieții sau a sănătății persoanei constituie pentru ei o verigă în șirul de acțiuni de comportament agresiv din diferite situații. Un asemenea stereotip ai comportamentului este rezultatul unei deformări profunde a personalității, produsul specific ai orientării egocentrice. Din numărul general de condamnați pentru infracțiuni violente aceștia constituie aproape jumătate.

- infractorii care se caracterizează în general negativ și au comis anterior diferite delictе, acestea însă nefiind orientate împotriva persoanei.

Infracțiunea violentă reprezintă metoda de intrare în posesia unor valori, în numele cărora se aduce drept jertfă binele altei persoane. Acest tip de infractori poate fi numit „intermediar” și constituie 20% din infractorii violenți.

- infractori situaționali sau incidentali care erau caracterizați anterior pozitiv sau neutru, iar atentatul i-au comis sub influența unei situații de viață negative. Comportamentul lor nu are caracteristicile proprii reprezentanților primelor două tipuri. Ei aplică violența ca reacție la o situație pe care ei o percep drept conflictuală. Dintre infractorii violenți aceste persoane alcătuiesc aproximativ 30%.

Autorul V. Ionașcu, menționează că agresorii familiari tipici din Republica Moldova pot fi caracterizați prin: sex masculin, vârsta cuprinsă între 26-50 ani, căsătoriți sau aflați în relații de concubinaj, cu studii generale sau profesionale, șomeri

---

⁷⁶³ Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010, p. 268-269

sau angajați în munci slab calificate sau chiar necalificate, cu antecedente penale sau contravenționale și consumatori de alcool în exces.⁷⁶⁴

În cele din urmă, putem constata că portretul criminologic al criminalului violent este următorul - persoană fizică care manifestă o conduită violentă față de alte persoane, avînd drept scop satisfacerea unor necesități personale (răzbunare, poftă sexuală, demonstrarea superiorității, posedarea unor bunuri etc.), prin cauzarea unor suferințe persoanei, cauzarea leziunilor corporale grave sau chiar decesul. Acesta este de cele mai dese ori bărbat, vîrsta este cuprinsă între 16-35 ani (dar sunt și excepții), provine din familii social-vulnerabile, nu posedă studii superioare sau chiar liceale, deseori are antecedente penale. Acesta din urmă, comite fapte infracționale în stare de ebrietate, nu are un loc de muncă legal și permanent, iar uneori își câștigă existența prin intermediul violenței – tâlhării, omoruri din interes material sau la comandă.

Întrebări de autocontrol:

1. *Care sunt factorii care determină dezvoltarea criminalității violente?*
2. *Evidențiați tipurile de infracțiuni care se pot regăsi în structura criminalității violente?*

Bibliografie recomandată:

1. Balica E., Criminalitatea violentă, București, Oscar Print, 2008
2. Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010
3. Bujor V., Cu privire la esența violenței. Probleme actuale privind infracționalitatea. Anuar științific, ediția II-a, Academia de Poliție, Chișinău, 2000, p.30-34
4. Bujor V., Cu privire la noțiunea de infracțiune săvîrșită prin violență. Probleme ale științei contemporane, Conferința științifico-practică, Chișinău, 2001, p. 3-8

---

⁷⁶⁴http://www.cnaa.md/files/theses/2018/53970/vasile_ionascu_thesis.pdf

5. Bujor V., Pop O., Aspecte criminologice privind infracțiunile săvârșite cu violență, Timișoara, 2003
6. Faigher A, Cernomoreț S, Nastas A. Starea și tendințele infracționalității violente în Republica Moldova: unele abordări teoretico-practice. În: Revistă științifico-practică Nr. 1 (17) 2020 IRIM PLUS, p.128-138
7. Țarălungă V., Faigher A. Violența domestică în reglementările internaționale și în legislația Republicii Moldova: probleme și soluții. În: Materialele Conferinței științifice internaționale ”*Mediul social contemporan între reprezentare, interpretare și schimbare*” din 15 decembrie 2017, Vol. I. Bălți: USARB, 2018. p.89-101
8. Tighineanu A. Analiza criminologică a infracțiunilor de mare violență săvârșite în grup. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2018

BIBLIOGRAFIE

Acte normative:

1. Convenția Consiliului Europei de la Budapesta privind criminalitatea informatică din 23.11.2001
2. Codul Civil al Republicii Moldova nr.1107 din 06.06.2002. În: Republicat în Monitorul Oficial nr.66-75 din 01.03.2019
3. Codul Penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002, Republicat: 14-04-2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195
4. Codul Contravențional al Republicii Moldova, nr. 218 din 24.10.2008, Publicat: 17-03-2017 în Monitorul Oficial Nr. 78-84 art. 100
5. Codul penal al Republicii Moldova în redacția din 1961. În: Veștile, 1961, nr.010, abrogat prin Legea nr.1160-XV din 21.06.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.128.(abrogat)
6. Legea RM nr.6 din 02.02.2009 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind criminalitatea informatică//Monitorul Oficial nr. 37-40 art.104 din 20.02.2009
7. Legea RM cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului nr.320 din 27.12.2012. În:Monitorul Oficial nr.42-47/145 din 01.03.2013
8. Legea RM cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr.132 din 17.06.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.245-246 din 30.07.2016
9. Legea RM cu privire la Centrul Național Anticorupție, nr.1104-XV din 06.06.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.91-94/668.
10. Legea RM cu privire la Comisia Națională de Integritate, nr.180 din 19.12.2011. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.1-62/2.
11. Legea RM cu privire la conflictul de interese, nr.16-XVI din 15.02.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.94-96/351.

12. Legea RM cu privire la prevenirea și combaterea corupției, nr.90-XVI din 25.04.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.103-105/391.
13. Legea RM cu privire la procuratură nr.3 din 25.02.2016. În: Monitorul Oficial nr.69-77/113 din 25.03.2016
14. Legea RM pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr.163 din 20.07.2017. În: Monitorul Oficial nr.364-370/616 din 20.10.2017.
15. Legea RM pentru ratificarea Convenției civile privind corupția nr.542-XV din 19.12.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr.6-12/64.
16. Legea RM privind activitatea specială de investigații, nr.59 din 29.03.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.113-118/373
17. Legea RM privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, nr. 210 din 29.07.2016. În: Monitorul Oficial nr.293-305/632 din 09.09.2016
18. Legea RM privind codul de conduită a funcționarului public, nr.25-XVI din 22.02.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.74-75/243.
19. Legea RM privind prevenirea și combaterea criminalității informatice. Nr.20 din 03.02.2009. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 26.01.2010, nr. 11-12/17.
20. Legea RM privind transparența în procesul decizional, nr.239-XVI din 13.11.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.215-217/798.
21. Legea RM privind verificarea titularilor și candidaților la funcții publice, nr.271-XVI din 18.12.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.41-44/118.
22. Hotărârea Guvernului RM cu privire la unele măsuri de realizare a Legii nr.269-XVI din 12 decembrie 2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf), nr.475 din 19.06.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.169-173/5321.
23. Hotărârea Guvernului RM privind aprobarea Regulamentului-cadru privind avertizorii de integritate,

- nr.707 din 09.09.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.198-204/808.
24. Hotărârea Guvernului RM privind expertiza anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative nr.977 din 23.08.2006. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.134-137/1020.
  25. Hotărârea Guvernului RM privind Metodologia de evaluare a riscurilor de corupție în instituțiile publice, nr.906 din 28.07.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.152- 153/935
  26. Hotărârea Guvernului RM privind punerea în aplicare a Legii nr.235 din 23.12.2013 privind testarea integrității profesionale, nr.767 din 19.09.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.325-332/945.
  27. Hotărârea Guvernului RM privind unele măsuri de prevenire a corupției și protecționismului în cadrul instituțiilor publice, nr.615 din 28.06.2005. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.92-94/6792005.
  28. Hotărârea Parlamentului RM nr.154 din 21.07.2011 pentru aprobarea Strategiei naționale anticorupție pe anii 2011-2016.
  29. Hotărârea Parlamentului RM pentru aprobarea Strategia de consolidare instituțională a Centrului Național Anticorupție, nr. 232 din 25.10.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.22-25/85.
  30. Hotărârea Parlamentului RM pentru aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției și Planului de acțiuni pentru realizarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției, nr.421-XV din 16.12.2004. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr.13-16/58.
  31. Hotărârea Parlamentului RM privind aprobarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017–2020 nr. 56 din 30.03.2017. În: Monitorul Oficial nr.216-228/354 din 30.06.2017

Doctrină de referință:

1. Adler A. Cunoașterea omului. București: Ed.: Științifică, 1994
2. Alecu, Gh. Instituții de drept penal. Partea Generală și Partea Specială. Constanța: Ovidius University Press, 2010
3. Amza T. Criminologie teoretică. Teorii reprezentative și politica criminologică. București, Ed.: Lumina-Lex, 2000
4. Amza T., Amza C. - P., Criminalitatea informatică. București, Ed.: Lumina Lex, 2003
5. Antoniu G., Bulai C., ș.a. Dicționar juridic penal. București, 1976
6. Armeanic A., Nastas A. Asigurarea pazei obiectivelor, bunurilor, valorilor și protecția persoanelor. În: Revista științifico-practică Studii Naționale de Securitate 2021. ISSN 2587-3822 , E-ISSN 2587-3954
7. Balica E., Criminalitatea violentă, București, Oscar Print, 2008
8. Banciu D., Radulescu M.S., Teodorescu V. Tendințe actuale ale crimei și criminalității în România, București, 2002
9. Barbu A., Introducere în criminalitatea informatică. Craiova, Ed.: SITECH, 2014
10. Barbu I. A., Infracțiuni săvârșite prin internet. În: Revista de investigare a criminalității, nr. 1, 2012
11. Bălan A. Criminalitatea feminină – cauze și efecte sociale. Strategii de prevenire și control. București: Beck, 2008
12. Bejan O. Prognoză criminologică privind evoluția criminalității contra proprietății în Republica Moldova. În: Legea și viața, nr.5, 2013
13. Bejan O., Bujor V. Interes și crimă. Chișinău, 2004
14. Bejan O., Bujor V., Botnaru Gh. Analiza criminologică a influenței proceselor demografice actuale asupra criminalității din Republica Moldova. Chișinău, 2012
15. Bejenaru M. Caracteristica criminologică a criminalilor profesionali cu specializarea în furturi din genți și buzunare. În: Materialele Conferinței teoretico-științifice internaționale din 25-26 ianuarie 2003. Chișinău

16. Bîrgău, M. Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2010
17. Bogdan T., Comportamentul uman în procesul judiciar. București, 1983
18. Boroiu (Dragomir) M.C. Măsurile specifice de prevenire a criminalității în rândul femeilor. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM. Seria științe socio-umane, ediția a XIII-a, nr. 1. Chișinău, 2013.
19. Botnaru S. și alții Drept penal, partea generală, V.II, Chișinău, Ed. Cartier Juridic, 2005
20. Brădet Gh. Criminologie generală românească. Brașov: Tipocart, 1993
21. Brînză S, Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Chișinău, Vol. I, 2015
22. Brînză S, Stati V. Drept penal. Partea specială. Vol. II. Chișinău, 2011
23. Brînză S. Analiza unor cazuri din practica judiciară privind infracțiunile săvârșite prin sustragere. În: Revista Națională de Drept, nr.8, 2007
24. Brînză S. Necesitatea apărării penale a patrimoniului împotriva unei fapte de sustragere (furt, jaf, tâlhărie). În: Revista Națională de Drept, nr. 4 (43), 2004
25. Brînză S. Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului. Chișinău, 2005
26. Brînză S., Evoluția reglementărilor privind protecția penală a proprietății pe teritoriul Republicii Moldova, Monografie, Ed.: ARC, Chișinău, 2001
27. Bujor V. Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei. Chișinău, 2003
28. Bujor V. Violența criminală și societatea. În: Materialele Conferinței științifice internaționale “Violența în societatea de tranziție”. Chișinău: 2003
29. Bujor V., Bejan O. Elemente de statistica criminologică: (material didactic). Chișinău, 2014
30. Bujor V., Bejan O., Criminalitatea recidiviștilor, Chișinău, Lyceum, 1998
31. Bujor V., Cu privire la esența violenței. Probleme actuale

- privind infraționalitatea. Anuar științific, ediția II-a, Academia de Poliție, Chișinău, 2000
32. Bujor V., Cu privire la noțiunea de infracțiune săvârșită prin violență. Probleme ale științei contemporane, Conferința științifico-practică, Chișinău, 2001
  33. Bujor V., Manole-Țăranu D., Victimologie: Note de curs, Chișinău, 2002
  34. Bujor V., Miron I., Violența sexuală: aspecte juridico-penale și criminologice, Chișinău: Centrul Ed. al Univ. Criminologie, 2001
  35. Bujor V., Miron-Popa C., Bazele analizei statistice a criminalității. Bălți, 2010
  36. Bujor V., Pop O., Aspecte criminologice privind infracțiunile săvârșite cu violență, Timișoara, 2003
  37. Bujor, V. și alții. Elemente de criminologie. Chișinău: Ed. Știința, 1997
  38. Bulai C. Curs de drept penal. Partea specială București: Universitatea din București, 1975
  39. Bulai, C. Drept penal român. Partea Generală. Vol.I. București, 1992
  40. Bulat I. Victimologie și psihologia victimei. Chișinău, 2013
  41. Carp S. Prevenirea criminalității penitenciare. Chișinău., 2004
  42. Carp S., Chetaru V. Evadarea din locurile de detenție (art. 317 CP al Republicii Moldova): infracțiune continuă sau momentană. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM. Științe socioumane. Ediția a XI-a, nr.2. Chișinău, 2011
  43. Carp S., Drept execuțional penal. Chișinău, 2010,
  44. Carp S., Criminalitatea penitenciară. Chișinău, 2008
  45. Casian S., Probleme actuale ale criminalității penitenciare. În: Probleme actuale privind infraționalitatea, Anuar științific al Academiei de Poliție „Ștefan cel Mare”, Ed. 1, Chișinău, 2000
  46. Cernomoreț S., Faigher A. Articolul 179 Codul Penal al Republicii Moldova – mijloc de protecție a dreptului la

- inviolabilitatea domiciliului. În: Dezvoltarea cadrului juridic al republicii moldova în contextul necesităților de securitate și asigurare a parcursului european (Partea a II-a). Chișinău 2019. p.199-211
47. Cernomoreț S., Faigher A. Unele reflecții privind infracțiunile violente săvârșite în stare de afect. În: Materialele Conferinței internaționale științifico-practice „Particularitățile adaptării legislației Republicii Moldova și Ucrainei la legislația Uniunii Europene” din 23-24 martie 2019. Chișinău, 2019. p. 173-176
  48. ChetRARU V. Analiza juridico-penală și criminologică a infracțiunii de evadare din locurile de detenție. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2012
  49. Ciobanu I., Criminologie, Vol.II. Chișinău. Ed.: Cardidact-Reclama, 2004
  50. Ciobanu I., Criminologie. Chișinău, 2011
  51. Ciobanu Ig. Criminalitatea recidivă. În : Analele științifice ale USM, Serie nouă, nr. 6, Chișinău, 2002
  52. Ciobanu Ig., Caracteristica generală a infracțiunilor contra proprietății (analiză juridico-criminologică). În: Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova, Serie nouă, nr. 4. Chișinău, 2000
  53. Cioclei V. Drept penal: partea specială: infracțiuni contra patrimoniului. București: C.H. Beck, 2011
  54. Cioclei V. Manual de criminologie. Ediția a 6. București: Ed. C.H. Beck, 2016
  55. Codescu A., Danilescu D. Infracționalitatea informatică. Legislația română aplicată în cazuri concrete. În: Pro Lege, nr.2, 2004,
  56. Cojocaru R., Carp T. Reglementări normative internaționale privind ocrotirea familiei și minorilor. În: Legea și viața nr. 11, 2016, p. 12-15
  57. Cojocaru R., Nastas A., Infracțiuni privind traficul de droguri în legislația penală a Republicii Moldova – tendințe, clasificare și soluții de perspectivă. În : Revista Universul Juridic Nr. 11 noiembrie 2021 România ISSN 2393-3445

58. Cojocaru R., Nastas A., Infrafracțiunile de contrabandă în lumina noilor modificări legislative – comentariu și reguli de încadrare juridică (Partea a II-a) În: Revista "Legea și viața", nr. 1-2 (361-362), 2022 p. 17-31.
59. Coraș L. Considerații teoretice și practice referitoare la recidiva. În: Dreptul, nr.2, 2015, p.135.
60. Corcea N., Nastas A. . Reflecții privind răspunderea penală pentru faptele de violență în familie (alin.(1), art.201¹ Cod penal al Republicii Moldova). În: Studii și Cercetări Juridice, Culegere de lucrări științifice de specialitate Partea 1/2020. Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Chișinău 2020, p.165-180.
61. Corcea N., Nastas A. Faptele infracționale de violență în familie: general și particular. În: Dezvoltarea cadrului juridic al Republicii Moldova în contextul necesităților de securitate și asigurare a parcursului european. Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, 2019, p.217-229.
62. Cușnir V., Incriminarea corupției în legislația penală a Republicii Moldova. Teză de doctor habilitat în drept. Chișinău, 2005
63. Cușnir V., Nastas A., Particularitățile calificării juridice a infracțiunilor economice: Note de curs. Chișinău: S.n. 2019
64. Danila V., Nastas A., Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane în Republica Moldova. În: Simpozion științific internațional al tinerilor cercetători . Ediția XIX-a, 16-17 aprilie 2021, Chișinău, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al ASEM, 2021, p. 207-210.
65. Diaconu, Gh. Drept penal. Partea generală. Vol. I. București: LUMINA LEX, 2013
66. Dictionarul explicativ al limbii romane, Ed. Academiei, Bucuresti, 1975
67. Dicționarul limbii române moderne. București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1958
68. Dincu A. Bazele Criminologie, București, Ed. Proarcadia, 1993

69. Dobrinescu I. Infrațiuni contra vieții persoanei București: Ed. Academiei RSR, 1987
70. Dobrinou M. Infracțori digitali. În: Revista Intelligence, București, 2008, nr. 4
71. Dobrinou M. Infrațiuni în domeniul informatic. București, Ed.: C.H. Beck, 2006
72. Dobrinou, V. și alții. Drept penal. Partea Generală. București: Europa Nova, 1999,
73. Dolea, Ig. Codul de procedură penală al Republicii Moldova: (comentariu aplicativ). Chișinău: Cartea Juridică, 2016,
74. Dragomir M.-C. Criminalitatea feminină. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2014
75. Drăgan A. Frauda informatică: analiza juridico-penală a infracțiunii. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2017
76. Drăgan A. T. Criminalitatea informatică; aspecte generale și moduri de operare a infractorilor. În: Materialele Conferinței științifice internaționale anuale a doctoranzilor și tinerilor cercetători, Vol. II, Ediția a VI-a, 12 aprilie 2012, Chișinău, p.179-189.
77. Dumneanu L. Infracțiunile contra vieții și sănătății persoanei în viziunea dreptului comparat. În: Revista Națională de Drept, nr.10-12, 2009
78. Faigher A, Cernomoreț S, Nastas A. Starea și tendințele infracționalității violente în Republica Moldova: unele abordări teoretico-practice. În: Revistă științifico-practică Nr. 1 (17) 2020 IRIM PLUS, p.128-138
79. Faigher A. Cernomoreț S. Conceptul și sistemul infracțiunilor contra inviolabilității și libertății sexuale. Materialele Conferinței Științifice Naționale cu participare Internațională „Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective” (ediția a cincea) dedicată aniversării a 60-a de la fondarea AȘM, împlinirii a 75 de ani de la crearea primelor instituții științifice de tip academic și 15 ani de la fondarea Filialei Bălți a AȘM din 29-30 iunie 2021. Bălți, p.430-436

80. Faigher A. Clasificarea și tipologia personalității infractorului. În: Materialele conf. șt. naționale cu participare intern. „Știința în nordul Republicii Moldova: probleme, realizări, perspective”(ediția a patra) din 26-27 iunie 2020. Bălți, 2020, p.434-444
81. Faigher A. Riscul în activitate organelor de drept. În: Revista științifico-practică „Legea și viața”, №.5, 2011, p. 37-42
82. Faigher A. Unele abordări privind determinantele criminalității recidive în Republica Moldova. În: Materialele conf. int. șt.-pr. «Particularitățile adaptării legislației Republicii Moldova și Ucrainei la legislația Uniunii Europene» din 27–28 martie 2020, Chișinău, 2020, p.118-125
83. Faigher A. Unele aspecte cu privire la trăsăturile/semnele infractorului în criminologie și dreptul penal. În: Materialele Conferinței științifice cu participare internațională Colloquia Professorum cu genericul ”Tradiție și inovare în cercetarea științifică” Ediția a VII-a, USARB, Bălți, 12 octombrie 2017, p. 137-141
84. Faigher A., Cernomoreț S. Unele reflecții privind criminalitatea penitenciară în Republica Moldova. În: Materialele conf. șt. naționale cu participare intern. „Știința în nordul Republicii Moldova: probleme, realizări, perspective”(ediția a patra) din 26-27 iunie 2020. Bălți, 2020, p.445-450
85. Faigher A., Cernomoreț S., ”Narcomania și prostituția în Republica Moldova – abordări criminologice”. În: Materialele Conferinței naționale cu participare internațională „Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective”, Ed. a 3-a din 21-22 iunie 2019. Bălți, 2019. p. 431-440
86. Faigher A., Cernomoreț S., Mazureț R., Unele reflecții privind aspecte cantitativ-calitative ale criminalității masculine în Republica Moldova. În Materialele Conferinței științifico-practice internaționale “Teoria și

- practica administrării publice” din 22 mai 2020. Chișinău, 2020, p. 216-221
87. Faigher A., Cernomoreț S., Trăsăturile și indicii criminalității corupționale în Republica Moldova. În: Materialele Conferinței internaționale științifico-practice „Particularitățile adaptării legislației Republicii Moldova și Ucrainei la legislația Uniunii Europene” din 23-24 martie 2019. Chișinău, 2019. p. 177-182
  88. Faigher A., Cernomoreț S., Unele reflecții privind infraționalitatea contra vieții și sănătății persoanei în Republica Moldova. În: Materialele Conferinței Științifice Naționale cu participare Internațională „Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective” (ediția a cincea) dedicată aniversării a 60-a de la fondarea AȘM, împlinirii a 75 de ani de la crearea primelor instituții științifice de tip academic și 15 ani de la fondarea Filialei Bălți a AȘM din 29-30 iunie 2021. Bălți.p.421-430
  89. Faigher A., Nastas A., Cernomoreț S., Unele reflecții privind trăsăturile infractorului recidivist din Republica Moldova. În: Materialele Colloquia Professorum cu genericul ”Tradiție și inovare în cercetarea științifică” Ediția a X-a, USARB, Bălți, 8 octombrie 2021, p.168-173
  90. Faigher A., Țarălungă V. Unele considerații cu privire la particularitățile criminalului în Republica Moldova. În: Materialele Conferinței internaționale științifico-practice „Jurisprudența – componenta de bază a proceselor de integrare și a comportamentului legal modern” din 02-03 noiembrie 2018. Chișinău, 2018. p.192-196.
  91. Faigher A., Țarălungă V. Unele reflecții privind conceptul de “criminalitate informatică”. În: Materialele Conferinței internaționale științifico-practice „Particularitățile adaptării legislației Republicii Moldova și Ucrainei la legislația Uniunii Europene” din 23-24 martie 2018. Chișinău, 2018, p.259-262
  92. Faigher A., Țarălungă V., Analiza criminologică a formelor criminalității după făptuitor. În Materialele Colloquia Professorum cu genericul ”Tradiție și inovare în

- cercetarea științifică” Ediția a IX-a, USARB, Bălți, 12 octombrie 2019 .p.171-182
93. Faigher A., Țarălungă V., Criminalitatea masculină în Republica Moldova: cauze, tendințe, particularități. În: Materialele Conferinței internaționale “Promovarea valorilor sociale în contextul integrării europene” din 04 mai 2018. Chișinău, 2018, p. 90-102.
94. Faigher A., Unele referiri cu privire la conceptual și trăsăturile ale criminalității. În: Materialele Colloquia Professorum cu genericul ”Tradiție și inovare în cercetarea științifică” Ediția a VIII-a, USARB, Bălți, 12 octombrie 2018, p.273-278
95. Faigher A., Unele reflecții privind criminalitatea contra patrimoniului în Republica Moldova. În: Mat. Conf. Intern. științifico-practice”Știința juridică în condițiile de integrare Europeană a Ucrainei și Moldovei: repere modern de dezvoltare juridică”(24-25 martie 2017), Chișinău, 2017, p. 217-222
96. Faigher A., Unele reflecții privind motivul și scopul în calitate de semne facultative ale laturii subiective a componenței de infracțiune. În: Mat. Conf. Intern. științifico-practice”Știința juridică în condițiile de integrare Europeană a Ucrainei și Moldovei: repere modern de dezvoltare juridică”(24-25 martie 2017), Chișinău, 2017, p. 213-217
97. Faigher. A. Unele reflecții privind conceptul, tipurile și subiecții prevenirii criminalității. Cazul Republicii Moldova. În: Mat. Conf. Șt. Intern. Relevanța și calitatea formării universitare: competențe pentru prezent și viitor, consacrată celor 75 de ani de la fondarea Universității de Stat „Alecu Russo”din Bălți, din 9 octombrie 2020. Bălți, USARB, 2020, p.249-254
98. Florea V., Onofrei V. Aspectele criminologice ale personalității infractorului. În: Revista Națională de Drept, 2000, nr. 12
99. Florian Gh., Psihologie penitenciară. București, 1996,

100. Gârbuleț I. *Infrațiuni de corupție*. București: Universul Juridic, 2010
101. Giurgiu, N. *Elemente de criminologie*. Iași: Ed.: Fundației Chemarea, 1992
102. Gladchi Gh, Sîli V. *Cercetarea criminologică a recedivei și recedivismului-suport științific al prevenirii infrațiunilor*. În: *Mat.conf. șt.-practice int. „Prevenirea și combaterea crimelor transnaționale: Problemele teoretice și practice”* din 6-7 oct. 2005. Chișinău, 2005
103. Gladchi Gh. *Conceptul și structura personalității infractorului*. În: *Revista Națională de Drept*, 2002, nr. 3, p. 25-34.
104. Gladchi Gh. *Criminologie generala*, Chișinău, 2001
105. Gladchi Gh., *Victimologie criminologică: probleme teoretice, metodologice și applicative*. Teză de doctor habilitat în drept, Chișinău, 2005.
106. Grama, M. și alții. *Drept penal. Partea Generală. Vol. I*. Chișinău: Tipogr. Centrală, 2012
107. Guțanu E., Plămădeală I., *Particularitățile criminalității feminine în Republica Moldova*. În: *Legea și Viața*, nr. 3, 2003
108. Hotca, M.A. *Codul penal. Comentarii și explicații*. București: C.H. Beck, 2007
109. Hulea V. *Considerațiuni privind caracteristica criminalistică a furturilor*. În: *Materialele Simpozionului Internațional de criminalistică cu genericul Criminalistica în serviciul justiției: constatări, tendințe și realizări din 19-20 septembrie 2008*, ULIM, USM, USEM, Procuratura Generală a Republicii Moldova, IRP. Chișinău, 2009, p. 113
110. Iu. Larii. *Criminologie*. Chișinău, Tipografia Centrală, 2004
111. Lașcu M., Bujor V. *Criminologie penitenciară*. În: *Revista de Criminologie, Drept Penal și Criminalistica*, nr. 3-4, 2004,
112. Letiția A. *Metode de investigare a criminalității informatice*. În: *Dreptul*, nr. 12, 2013, p. 250- 266

113. Lucaci I. Criminalitatea informatică. București, 2003
114. Macari I. Drept penal al Republicii Moldova. Partea specială. Chișinău: USM, 2003
115. Macari I., Dreptul penal al RM, partea generală, Chișinău 1999
116. Malai L., Nastas A. Asigurarea ordinii publice și a securității civile în cadrul întrunirilor În: Revista științifico-practică Studii Naționale de Securitate 2021. ISSN 2587-3822 , E-ISSN 2587-3954
117. Manea V. Drept execuțional penal. Chișinău, 2014
118. Mannheim H. Comparative Criminology. Routledge and Kegan Paul. New York, 1965
119. Mariț A. Drept penal. Partea generală.Vol.I. Chișinău, 2002
120. Mateuț Gh. Recediva în teoria și practica dreptului penal. București, 1997
121. Mihai G., Popa V.. Repere criminologice. București: Lumina LEX, 2000
122. Moise A. C. Metodologia investigării criminalistice a infracțiunilor informatice. București: Universul Juridic, 2011
123. Moise A.-C. Dimensiunea criminologică a criminalității din cyberspațiu, București, Ed.: C.H. Beck, 2015
124. Molnar I. Recidiva și recidivismul în sfera fenomenului infracțional. București, 1992
125. Nastas A. Istoricul incriminării declarațiilor cu rea-voință, producătoare de consecințe juridice, în legislației penală a Republicii Moldova În: Studii și cercetări juridice: Culegere de lucrări științifice de specialitate / Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice. Partea 4/2021 Chișinău 2021, ISBN 978-9975-3201-8-4.
126. Nastas A., Bădărău E., Tipologia și delimitarea declarațiilor producătoare de consecințe juridice ocrotite prin legea penală. În: Revista științifico-practică „Relații Internaționale Plus”, nr.1 (9), Chișinău, 2016, p.221-239

127. Nastas A., Cazacu D., Denunțarea falsă: noțiune și conținut constitutiv. În: Rolul instituțiilor democratice în asigurarea protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului: Materiale ale mesei rotunde dedicate Zilei internaționale a drepturilor omului. Chișinău, 6 decembrie 2018, p.76-82
128. Nastas A., Cernomoreț S., Cebotari O. Răspunderea penală pentru declarațiile cu rea-voință în statele aparținând sistemului de drept anglo-saxon. În: Revista științifico-practică „Relații Internaționale Plus”, nr.1 (17), Chișinău, 2020, p.102-114
129. Nastas A., Corcea N. Subiectul și victima infracțiunii de violență în familie: abordare corelativă În: Conferința științifico - practică națională "Reabilitarea victimelor infracțiunii" dedicată aniversării a 75 de ani de la fondarea Universității de Stat din Moldova, 2022. ISBN 978-9975-159-02-9.
130. Nastas A., Cușnir V., Răspunderea pentru declarațiile cu rea voință în dreptul penal. Monografie. Chișinău: S.n., 2019
131. Nastas A., Detectarea comportamentului simulat prin tehnica poligraf. În: Reformele cadrului legal și instituțional din Republica Moldova prin prisma practicilor europene: Materialele conferinței științifico-practice internaționale. Chișinău, 2010, p. 156-163
132. Nastas A., Efremov V., Bazele juridice și organizatorico-tactice de aplicare a mijloacelor tehnice speciale. În: Protecție, pază și securitate – amenințări și soluții. Culegere de articole științifice. Chișinău, 2019, p.21-37
133. Nastas A., Evoluția legislației penale a Republicii Moldova privind incriminarea declarațiilor cu rea-voință, producătoare de consecințe juridice. În: Revista ”Legea și viața”, nr.4(304), Chișinău, 2017, p. 19-23
134. Nastas A., Gureu V. Controlul, ca element prioritar al procesului managerial în domeniul securității și ordinii publice. În: Spațiul european de securitate: provocări, oportunități, perspective de integrare: Conferință

- științifico-practică internațională. Chișinău: S.n., 2019 (Tipogr. "Print Caro"), p. 37-44.
135. Nastas A., Gureu V. Managementul securității și ordinii publice. Note de curs. Partea I-a. Chișinău: S.n., 2019
  136. Nastas A., Illegal Circulation of Drugs, Ethnobotanicals or Their Analogues for the Purpose of Alienation in Criminal Law of the Republic of Moldova International, In the Conference on Transparency and Anti-Corruption April 07-08, 2022 in Dubai, United Arab Emirates. ISSN: 1307-6892
  137. Nastas A., Piterschi E., Analiza juridică a declarației cu rea voință privind încrederea publică. În: Protecție, pază și securitate – amenințări și soluții. Culegere de articole științifice. Chișinău, 2019, p. 5-20.
  138. Nastas A., Răspunderea penală pentru declarații cu rea-voință potrivit legislației unor state aparținând sistemului de drept continental. În: Revista Națională de Drept, nr.7(189), Chișinău, 2016, p.37-39
  139. Nastas A., Tehnici și mijloace de investigare a comportamentului simulat. În: Edificarea statului de drept și punerea în valoare a patrimoniului cultural și istoric al Moldovei în contextul integrării europene: Materialele conferinței științifice internaționale anuale a doctoranzilor și a tinerilor cercetători. Chișinău, 2011, p. 37-44
  140. Nastas A., Testarea poligraf-metodă modernă de stabilire a comportamentului simulat. În: Republica Moldova în contextul geopolitic contemporan și perspectivele integrării europene: Materialele conferinței științifico-practice internaționale anuale a tinerilor cercetători. Ediția a IV-a. Chișinău, 2010, p. 260-267.
  141. Nastas A., Unele aspecte privind infrațiunea de declarație mincinoasă, concluzie falsă sau traducere incorectă. În: Perspective de dezvoltare a științei în viziunea tinerilor cercetători: Materialele conferinței științifice internaționale anuale a tinerilor cercetători. Chișinău, 2014, p. 201-210

142. Nastas A., Veridicitatea declarațiilor – obiectul ocrotirii juridico-penale. În: Tendințe contemporane în evoluția patrimoniului istoric și juridic al Republicii Moldova: Materialele conferinței științifice internaționale anuale a doctoranzilor și a tinerilor cercetători. Vol. II. Ediția a V-a. Chișinău, 2012, p. 283-287
143. Nastas I. Reglementările internaționale cu privire la prevenirea și combaterea corupției. În: Revista Națională de Drept, 2007, nr.7
144. Neagu Gh. Sărăcia – factor favorizant al comportamentului infracțional// Considerații privind realitatea socio-juridică din Republica Moldova. În: Materialele conferinței științifice dedicate Zilei juristului 19 noiembrie 2004. Bălți, PUB, 2005
145. Nistoreanu Gh., Boroș A. Drept penal român. Partea specială. București, 2002
146. Nistoreanu Gh., Păun C. Criminologie, Ed.: Europa Nova, București, 1996
147. Nistoreanu Gh., Păun C., Criminologie. București, 1995
148. Oancea I. Probleme de criminologie. București, 1994
149. Paladii A., Faigher A. Unele aspecte privind conceptul și tipologia infracțiunilor care atentează la libertatea și inviolabilitatea sexuală. În: Materialele Conferinței internaționale științifico-practice „Particularitățile adaptării legislației Republicii Moldova și Ucrainei la legislația Uniunii Europene” din 23-24 martie 2018. Chișinău, 2018, p.262-266
150. Paraschiv G., Paraschiv D., Paraschiv E. Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor. București, 2014
151. Păun C. Criminologie. Ed.: Didactică și Pedagogică, București, 1995
152. Pinatel J., Bouzat P. Traite de droit penal et de criminologie. Tome 3. Paris, 1963
153. Pîrțac C. Aplicarea în practică a prevederilor art.332 “Falsul în acte publice” din Codul penal, problem și soluții. În: Legea și viața, nr.2, 2018

154. Pop O., Neagu Gh. Criminologie generală. Chișinău, 2005
155. Popov R., Subiectul infracțiunilor prevăzute în Capitolele XV și XVI din Partea Specială a Codului penal. Chișinău: CEP USM, 2012
156. Prună Șt. Criminalitatea informatică. Craiova: Sitech, 2008
157. Purici S. Bune practice internaionale cu privire la investigarea infracțiunilor informatice. În: Studia Universitatis Moldaviae, 2015, nr. 3(83)
158. Purici S. Metodica cercetării infracțiunilor din domeniul informaticii. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2018
159. Rădulescu, S. Devianță, criminalitate și patologie socială. București:Ed.: Lumina Lex, 1999, p.12.
160. Râșcanu, R. Psihologia comportamentului deviant. București: Ed.: Universității din București, 1995
161. Regulile minimale ale Națiunilor Unite pentru elaborarea unor măsuri neprivative de libertate (Regulile de la Tokyo), adoptate prin Rezoluția nr. 45-110 a Adunării Generale a ONU în cea de-a 68-a sesiune plenară din 14 decembrie 1990.
162. Rotari O. Criminologie, Chișinău, 2011
163. Serbinov Ig. Răspunderea penală pentru neglijență în serviciu. Chișinău, 2018
164. Sîli V. Recidiva infracțională: aspecte juridico-penale și criminologice. Chișinău, 2008
165. Stancu E., Moise A. C. Considerații privind fenomenul de criminalitate informatică. În: Analele Universității din București: C.H. BECK, 2010
166. Stănoiu R., Criminologie, București, Ed.: „OSCAR PRINT”, Seria Criminologie, 1997
167. Stănoiu R.M. Introducere în criminologie. București, Ed.: Academiei, 1989
168. Stănoiu, R. Criminologie. București: Ed.: Oscar Print, 1997
169. Stoica O. A. Drept penal. Partea specială. București, 1976
170. Szabo D. Criminologie. Montreal, 1967
171. Tănăsescu B., Florescu B. Victima și agresorul. Ed.: INS, București, 1994

172. Tănăsescu I. Manual de criminologie. București, 1997
173. Tighineanu A. Analiza criminologică a infracțiunilor de mare violență săvârșite în grup. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2018
174. Timofei C., Răspunderea penală pentru traficul de influență. Chișinău: CEP USM, 2012
175. Turcan I., Răspunderea penală pentru coruperea pasivă. Chișinău: CEP USM, 2011
176. Țarălungă V., Faigher A. Cooperarea internațională a statelor în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului: realizări, dificultăți, deziderate. În Materialele Colloquia Professorum cu genericul "Tradiție și inovare în cercetarea științifică" Ediția a IX-a, USARB, Bălți, 12 octombrie 2019 , p.157-165
177. Țarălungă V., Faigher A. Unele particularități ale instituției extrădării: aspecte reglementate de dreptul internațional. În: Materialele Conferinței internaționale științifico-practice "Știința juridică în condițiile de integrare europeană a Ucrainei și Moldovei: repere moderne de dezvoltare juridică" (24-25 martie 2017), Chișinău, 2017. p. 295-304
178. Țarălungă V., Faigher A. Violența domestică în reglementările internaționale și în legislația Republicii Moldova: probleme și soluții. În: Materialele Conferinței științifice internaționale "Mediul social contemporan între reprezentare, interpretare și schimbare" din 15 decembrie 2017, USARB, Bălți, Vol. I.,2018, p.89-101
179. Ursa V. Criminologie. Curs. Cluj-Napoca, Ed. Dimitrie Cantemir, 1994
180. VasIU L., Criminalitatea informatică. București, Ed.: Nemira, 1998
181. VasIU, L., Prevenirea criminalității informatice. București: Hamangiu, 2006
182. Zaporozjan Ig. Criminalitatea are chip de femeie (Monografie). Chișinău: ELAN POLIGRAF, 2000

183. Zeca I., Mariș A. Tipuri de criminalitate penitenciară. În: Analele Academiei de Studii Economice a Moldovei: Ed. a 10-a. Chișinău : ASEM, 2012
184. Zeca I., Personalitatea infractorului: aspecte criminologice. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2015
185. Zlate M. Introducere în psihologie. Iași, 2000
186. Аванесов Г.А. Криминология и социальная профилактика. Москва: Изд. Академии МВД СССР, 1980
187. Аверьянова Т., Белкин Р., Корухов Ю. Криминалистика. М: Норма-инфра, 2017
188. Алексеев А.И. Криминология. Курс лекций. Москва: Щит-М., 1998
189. Алексеев, А.И. Криминология. Учебное пособие. Москва: Зерцало - М. , 2001
190. Антонян Ю. и др. Личность корыстного преступника. Томск: Изд-во Томского ун-та 1989
191. Антонян Ю. Преступность среди женщин. Москва: Российское право, 1992
192. Бужов В., Гуцуляк В., и др. Уголовный Кодекс Республики Молдова. Комментарий (по состоянию на 01 августа 2010 года). Кишинэу, 2010, 1153 с. CZU: 343.2 (478) (094.4) (0.072) Г97 // https://criminology.md/books/Comentarii_Cod_Penal_rus.pdf
193. Бужор В., О сущности преступности. Кишинэу, 1998
194. Бужор В. Г., Криминологический анализ групповых форм насильственной преступности. Уч. пособие, Кишинэу, 1994
195. Быстряков Е. Н., Иванов А. Н., Климов В. А. Расследование компьютерных преступлений: учебное пособие. Саратов: СГАП, 2000
196. В.А. Гогчаров. Злоупотребление должностными полномочиями: законодательный и правоприменительный аспекты: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Краснодар, 2007

197. Востряков, В.М. Вымогательство: уголовно-правовые и криминологические проблемы. Москва, 1997
198. Греков К.А. Квалификация преступлений, совершенных путем превышения должностных полномочий: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Ростов – на-Дону, 2007
199. Гришанин П. Ответственность преступников-рецидивистов по советскому уголовному праву. Учебное пособие. Москва, 1974
200. Долгова А.И. Криминология. Москва, 2001
201. Дубинин Н.П., Карпец И.И., Кудрявцев В.Н., Генетика. Поведение. Ответственность. Москва, 1982
202. Журавлев М. и др. Факторы, влияющие на состояние, структуру и динамику преступности в ИТУ. Москва, 1978
203. Журавлева Г.В. Уголовная ответственность за служебный подлог: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2007
204. Зелинский А.Ф. Рецидив преступлений. Харьков, 1980
205. Иншаков. С.М. Криминология. Учебник. Москва, 2000
206. Карпец И.И. Преступность : иллюзии и реальность. Москва, 1992
207. Касторский Г. Предупреждение преступлений посредством воздействия на семью: Диссертация кандидата юридических наук. Санкт-Петербург, 1995
208. Кириллов С. И. Личность преступника (проблемы типологии). Курск, 1998
209. Криминология XX век. Под ред. Бурлакова В. Н. и Сальникова В. П.. Санкт-Петербург.: Юридический Центр Пресс, 2000
210. Криминология, под ред.А.И.Долговой, Москва, НОРМА-ИНФРА·М, 1999
211. Криминология. Под ред. Кудрявцева В.Н., Эминова В.Е. Москва: Юристь, 2006

212. Криминология. Под редакцией Кузнецовой Н.Ф. и Миньковского Г.М. Москва, 1994
213. Криминология. Учебник для вузов. Под ред. Долговой А.И., Москва: Норма, 2001
214. Криминология. Учебник под ред. Б.В.Коробейникова, Н.Ф.Кузнецовой, Г.М.Миньковского, Москва, 1988
215. Криминология. Учебник под ред.Б.В.Коробейникова и др., Москва, 1988
216. Криминология. Учебник. Под редакцией Кудрявцева В., Эминова В. Москва: Норма, 2009
217. Криминология. Учебное пособие. Под общей редакцией Эминова В.Е. Москва: Норма, 1997
218. Криминология: Учебник. Под ред. В. Н. Кудрявцева, В.Е. Эминова. – 3-е изд., перераб. и доп. Москва, 2006
219. Крылов В. Информационные компьютерные преступления, М: Норма-инфра, 1997
220. Кудрявцев В. «Причинность в криминологии», Москва, «Юр.лит», 1968.
221. Кудрявцев В. Н. Стратегии борьбы с преступностью. - 2-е изд., испр. и доп. Москва: Наука, 2005
222. Кудрявцев В.Н. Причинность в криминологии (о структуре индивидуального преступного поведения). Монография. Москва, 2007
223. Кудрявцев В.Н., Генезис преступления. Опыт криминологического моделирования. Москва: Инфра-М., 1998,
224. Кузнецова Н.Ф. «Криминология», Москва, «Юр.лит», 1988
225. Лунеев В.В., Насильственная преступность, Москва,1999
226. Малкина-Пых И. Г., Виктимология. Психология поведения жертвы, Москва: Изд-во «Эксмо», 2010
227. Мальков В.Д., Криминология, Москва, 2004, р. 232
228. Менжега М. М. Методика расследования создания и использования вредоносных Москва: Щит-М, 1999, р.113

229. Назаренко Г. В., Невменяемость, Санкт-Петербург, Юридический Центр Пресс, 2002
230. Назаров Н., К вопросу о насилии при грабеже и разбое, Киев, 1968
231. Наумов, А. Уголовное право. Общая часть. Москва: БЕК, 1997
232. Ривман Д. В., Устинов. В. С., Виктимология, Санкт-Петербург.: Изд-во «Юридический центр пресс», 2000
233. Сердюк Л.В., Насилие, Москва, 2002
234. Серебряков В. А. Особенности женской преступности и ее предупреждение. Москва: Юрид. лит., 1984
235. Смирнова И. Г. и др. Киберпреступность: криминологический, уголовно-правовой, уголовно-процессуальный и криминалистический анализ. М: Юрлитинформ, 2016
236. Соколов Д.И. К понятию преступности и ее состоянию. Становление и развитие уголовного законодательства. Волгоград, 1973
237. Сухарев А.И., Крутски В.Е., Большой юридический словарь, Москва, 2001
238. Тищенко Ю.Ю. Халатность: уголовно-првовые и криминологические аспекты: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2012
239. Туляков В. А., Виктимология (социальные и криминологические проблемы), Одесса, 2000
240. Тыняная М.А. Уголовно-правовая характеристика халатности: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Томск, 2013
241. Хохряков Г. Криминология. Учебник. Москва: Юристь. 2000
242. Хохряков Г.Ф., Парадоксы тюрьмы: проблемы, дискуссии, предложения. Москва, 1991
243. Четвериков В.С. Криминология. Учеб. пособие. Москва: Инфра-М., 1996
244. Шиханцов Г.Г. Криминология. Москва, 2001

245. Шурухнов Н. Г. Расследование неправомерного доступа к компьютерной информации.

Jurisprudența:

1. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 23.05.2012. Dosarul nr.4-1 re-126/13. În: www.csj.md
2. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 24.06.2009. Dosarul nr.1 ra-824/09. În: www.csj.md
3. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 28.05.2014. Dosarul nr. 1 ra-889/14. În: www.csj.md
4. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 22.01.2013. Dosarul nr.1ra-6/13. În: www.csj.md
5. Hotărâre CtEDO în cauza Mariana Marinescu c. României din 02.02.2010, cererea nr. 36110/03. În : <http://jurisprudencedo.com>
6. Hotărâre CtEDO în cauza Porumb c. României din 07.12.2010, cererea nr. 19832/04. În: <http://jurisprudencedo.com>
7. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție din 30.06.2008. Dosarul nr.4-1-re-209/08. În: www.csj.md
8. Sentința Judecătoriei Bălți din 05.12.2017. Dosarul nr. 1-668/2017//jbl.instante.justice.md
9. Sentința Judecătoriei Bălți, Sediul Central din 17.09.2018. Dosar nr.1-393/2018 09-1-6930-08052018. În: https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
10. Sentința Judecătoriei Bălți, sediul Central din 20.11.2018. Dosar nr. 1-763/2018. În: https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
11. Sentința Judecătoriei Bălți, sediul Fălești din 01.03.2018. Dosar nr. 1-2/2018. În: jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
12. Sentința Judecătoriei Bălți, sediul Fălești din 19.12.2018. Dosar nr. 09-1-17218-07112018. În:

- https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
13. Sentința Judecătorei Bălți, sediul Sângerei din 05.12.2017.
Dosarul nr.1/2- 217/17. În:
https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
  14. Sentința Judecătorei Bălți, sediul Sângerei din 06.12.2017.
Dosar nr. 1/2-229/2017. În:
https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
  15. Sentința Judecătorei Bălți, sediul Sângerei din 15.12.2017.
Dosar nr. 1/2-250/17. În:
https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
  16. Sentința Judecătorei Bălți, Sediul Sîngerei din 19.12.2018.
Dosar nr. 1-139/18. 09-1-11693-03082018. În:
https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
  17. Sentința Judecătorei Bălți. Sediul Central din 04.01.2022.
Dosarul nr. 1-735/2020.În:
https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/CC0D726A-1547-4050-8EFB-448D73FBB408
  18. Sentința Judecătorei Bălți. Sediul Central. din 21.03.2018.
Dosarul nr.1-6/2018. În:
https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
  19. Sentința Judecătorei Bălți. Sediul Central. din 26.02.2018.
Dosarul nr.1-681/2017. În:
https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
  20. Sentința Judecătorei Bălți. Sediul Fălești din 14.08.2017.
Dosarul nr. 1-132/17 (PIGD 09-1-11136-18072017)//jbl.instante.justice.md
  21. Sentința Judecătorei Bălți. Sediul Fălești. din 02.04.2018.
Dosarul 09-1-1456-01022018.

22. Sentința Judecătoriei Bălți. Sediul Sîngerei din 02.06.2020. Dosarul nr. 1-39/20 1-20020953-09-1-13022020. În: <https://jbl.instante.justice.md>
23. Sentința Judecătoriei Drochia. Sediul Glodeni din 19.06.2019. Dosarul nr.1-109/2019
24. Sentința Judecătoriei Edineț, sediul Central din 05.08.2019. Dosar nr. // 1-187/19.
25. Sentința Judecătoriei Edineț, sediul Central din 13.08.2019. Dosarul nr.1-144/19. În: https://jed.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
26. Sentința Judecătoriei Edineț, sediul Ocnîța din 28.09.2018. Dosar nr. 28-1-356-15012018. În: https://jed.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
27. Sentința Judecătoriei raionului Ungheni din 24.05.2012. Dosarul nr.1-62/12. În: www.jun.justice.md

Serse WEB:

1. Rapoarte privind activitatea sistemului administrației penitenciare pentru pentru anii 2017- 2019. <https://drive.google.com/file/d/0B3cDJ-pp652HaHpnaUkwOHRuem8/view>
2. Raport privind activitatea sistemului administrației penitenciare pentru pentru anul 2019. În: <https://drive.google.com/file/d/1VwhMq9G4iILqyrXcYLQHyKBa0YLKxZZO/view>
3. <http://abcjuridic.ro/>
4. <http://abcjuridic.ro/criminalitatea-feminina/>
5. http://cna.gov.md/sites/default/files/statdata/raport_cna_24.02.16.pdf
6. http://criminology.md/books/dictionar_de_criminologie.pdf
7. <http://criminology.md/index.php/ro/articole/143-criminologie-penitenciar-no-iunea-obiectul-i-scopul>
8. <http://documents.tips/documents/criminalitatea-penitenciara.html>

9. <http://dorianfurtuna.com/instincte/agresivitatea-masculina-de-ce-barbatii-sunt-mai-violenti>
10. http://drept-md.com/wp-content/uploads/2014/02/Raport_-Criminalitatea-informatica.pdf
11. <http://independent.md/doc-numarul-infractiunilor-comise-moldova-crestere-fiecare-al-doilea-omor-si-violenta-familie-comise-stare-de-ebrietate/#.WqgePW rFLIU>
12. <http://legalportal.am/download/library/p175amahof1go058h6mhf7kvh3.pdf>
13. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=333508>
14. <http://moldnova.eu/ro/detinitii-moldoveni-evadeaza-din-inchisori-iesind-pe-poarta-principala-5913.html/>
15. <http://politia.md/ro/content/copil-strada-libertate-sau-iluzie-campanie-nationala>
16. http://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_3_luni_2020.pdf
17. http://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_ix_luni_2019_pentru_presa.pdf
18. http://politia.md/sites/default/files/raport_politia_6_luni_2019.pdf
19. <http://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926>
20. <http://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268>
21. http://statistica.gov.md/public/files/SeminareConferinte/Violenta_fam_dec_2011/Pliant.pdf
22. http://usem.md/uploads/files/Facultatea_de_Drept/Suport_Didactic/Ciclul_II/Note_de_Curs/008_-_Problemele_actuale_ale_criminologiei.pdf
23. <http://www.academiadepolitie.ro/root/studii/iosud/rezumateteze/2016/polgar/Rezumat%20%20teza%20Irina%20S LABU.pdf>
24. <http://www.anp.gov.md/functionara-penitenciarului-nr4-banuita-de-traffic-de-influenta>

25. <http://www.anp.gov.md/randomfost-curmata-o-tentativa-de-evadarestandard-imagecreate-articlefost-curmata-o-tentativa-de>
26. <http://www.anp.gov.md/randomrapoarte-de-bilant-simestriale-anualerapoarte-de-bilant-simestriale-anualerapoarte-de-bilant>
27. http://www.cmps.mai.gov.ro/dld/BID/BID_CMPS_2_2017.pdf
28. <http://www.cna.md/doc.php?l=ro&idc=143&id=1479>
29. <http://www.cna.md/public/files/Suport-de-curs-MASTER-red-2016c9984.pdf>
30. http://www.cnaa.md/files/theses/2015/23450/ionela_zeca_thesis.pdf
31. http://www.cnaa.md/files/theses/2016/24368/iurie_gatcan_thesis.pdf
32. http://www.cnaa.md/files/theses/2018/53970/vasile_ionascu_thesis.pdf
33. http://www.eurasialegal.info/index.php?option=com_content&view=article&id=5092:2016-09-01-12-19-35&catid=153:2012-10-03-10-05-15&Itemid=2
34. http://www.gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr02_72.pdf
35. <http://www.infoeuropa.md/criminalitatea-informatica/„Criminalitatea informatică”>
36. http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2015/august/Proiect_17.08.15.pdf
37. <http://www.mai.gov.md/ro/advanced-page-type/date-statistice>
38. <http://www.mai.gov.md/ro/content/baza-legislativa-sinormativa-spia>
39. <http://www.mai.gov.md/sites/default/files/rapoarte/rapoarte%202019/Raport%20de%20activitate%20al%20MAI%20pentru%20anul%202019.pdf>
40. <http://www.mai.gov.md/sites/default/files/rapoarte/rapoarte%202020/raport%20trim%20I%20plan%20sectorial%20anticorup%C8%9Bie%20ordine%20public%C4%83%20pentru%20site.pdf>

41. <http://www.osce.org/moldova/121602?download=true>
42. <http://www.penitenciar.gov.md/ro/statistica>
43. <http://www.politia.md/ro/advanced-page-type/rapoarte-si-evaluari>
44. <http://www.rasfoiesc.com/educatie/informatica/CRIMINALITATEA-INFORMATICA22.php>
45. <http://www.statistica.md/libview.php?l=ro&idc=168&id=5098>
46. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=4335&idc=168>
47. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5098>
48. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5550>
49. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926>
50. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268>
51. http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Anuar_Statistic/2017/12_AS.pdf
52. <http://www.timpul.md/articol/fiecare-a-doua-infractiune-in-r--moldova-este-comisa-contra-patrimoniului-21091.html>
53. http://www.ugb.ro/Juridica/Issue1RO/1_Crima_si_criminalitateaNitaRO.pdf
54. <http://www.viitorul.org/ro/content/republica-moldova-m%C4%83cinat%C4%83-de-s%C4%83r%C4%83cie-%C8%99i-migra%C8%9Bie>
55. <http://www.ziarulnational.md/statistica-alarmanta-nivelul-criminalitatii-este-in-crestere>
56. https://cna.md/public/files/Raport_CNA_2019_ro_engl.pdf
57. https://cna.md/public/files/Raport_de_activitate_CNA_2018_.pdf
58. <https://dip.gov.md/ro/statistica/2018>
59. <https://documents.tips/documents/criminalitatea-masculina-i-criminalitatea-feminina.html>
60. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/212-231.pdf

61. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Aplicarea%20in%20practica%20a%20prevederilor%20art.%20332%20%E2%80%9E%20falsul%20in%20acte%20publice%E2%80%9D%20din%20codul%20penal.%20Probleme%20si%20solutii.pdf
62. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Infrastructiunile%20contra%20vietii%20si%20sanatatii%20persoanei%200in%20viziunea%20dreptului%20comparat.pdf
63. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Unele%20aspecte%20cu%20privire%20la%20obiectul%20de%20studiu%20si%20sistemul%20criminologiei.pdf
64. <https://mai.gov.md/ro/advanced-page-type/date-statistice>
65. <https://mai.gov.md/ro/date-guvernamentale-cu-caracter-public>
66. https://msmps.gov.md/sites/default/files/raport_vf_2018_.pdf
67. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/13363/12279>
68. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/13631/12483>
69. https://old.criminology.md/books/dictionar_de_criminologie.pdf
70. <https://old.criminology.md/suport/sup30.pdf>
71. <https://politia.md/ro/advanced-page-type/rapoarte-si-evaluari?page=1>
72. https://politia.md/sites/default/files/ni_violenta_in_familie_12_luni_2019_pagina_web_a_igp.pdf
73. https://politia.md/sites/default/files/ni_violenta_in_familie_3_luni_2020_pentru_pagina_web-konvertirovan.pdf
74. https://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_12_luni_presa.pdf
75. https://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_3_luni_2020.pdf
76. https://politia.md/sites/default/files/raport_activitatea_poliției_12_luni_2019_.pdf
77. <https://ru.scribd.com/document/92826632/Clasific%C4%83ri-%C5%9Fi-tipologii-ale-infractorului>
78. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268>

79. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6595>
80. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6929>
81. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7007>
82. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7312>
83. <https://stiri.md/article/incidente/fata-care-si-a-ucis-mama-filmata-cum-rade-in-hohote-pe-banca-acuzatilor>
84. <https://www.bizlaw.md/2018/02/14/infractiunile-contrapatrimoniului-si-incalcarile-soferilor-in-topul-cauzelor-penale-instrumentate-de-procurori/>
85. <https://www.cna.md/doc.php?l=ro&idc=143&id=1823&t=/Studii-si-analize/Rapoarte-de-activitate/Raport-de-activitate-al-CNA-pe-anul-2017>
86. https://www.cna.md/public/files/Raport_CNA_6_luni_2018.pdf
87. https://www.cna.md/public/files/Studiu_sentinte2019.pdf
88. <https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/2014/11/rezumat-teza-de-doctorat-vara-octavian.pdf>
89. https://www.politia.md/sites/default/files/raport_cu_privire_la_activitatea_politiei_9_luni_2021.pdf
90. https://www.realitatea.md/70-de-mii-de-arme-si-pestedoua-mii-de-munitii--predate-benevol-de-la-inceputul-campaniei-acum-este-momentul--predaarmamentul_89735.html
91. <https://www.timpul.md/articol/moldova-zguduita-de-crime--ce-se-intampla-cu-noi-22233.html>
92. https://www.usem.md/uploads/files/Note_de_curs_drept_ciclu_1/020__Organele_de_ocrotire_a_normelor_de_drept.pdf

Format: 60x84/16. Tipar digital.
Garnitura: Times New Roman.
Coli de tipar: 33,625.
Comanda _____. Tirajul ____ ex.

3100 Republica Moldova, mun. Bălți,
S.R.L. «Tipografi a din Bălți», str. 31 August, 22